BIOLOXÍA E XEOLOXÍA

4º ESO

PROGRAMACIÓN DIDÁCTICA

Colexio Virxe Milagrosa.

ÍNDICE

1. Introdución e contextualización.
2. Contribución ao desenvolvemento das competencias clave.
3. Obxectivos.
   3.1 Obxectivos xerais de etapa.
   3.2 Obxectivos de área.
4. Criterios de avaliación, estándares de aprendizaxe e competencias clave.
5. Temporalización.
6. Mínimos esixibles.
7. Procedementos e instrumentos de avaliación.
8. Procedementos para a realización da avaliación inicial.
9. Actividades de seguimento, recuperación e avaliación das materias pendentes.
10. Medidas de atención á diversidade.
11. Metodoloxía.
12. Materias e recursos didácticos.
13. Indicadores de logro para avaliar o proceso do ensino e a práctica docente.
14. Elementos transversais.
15. Contribución aos distintos plans: Proxecto lector, Plan TIC, Plan de convivencia.
16. Actividades complementarias e extraescolares.
17. Procedementos para avaliar a propia programación.

1. INTRODUCCIÓN E CONTEXTUALIZACIÓN.

Esta programación vai dirixida á Bioloxía e Xeoloxía. Como se recolle no Decreto 86/2015, do 25 de xuño, polo que se establece o currículo da Educación Secundaria obrigatoria e do bacharelato na Comunidade Autónoma de Galicia.

A materia de Bioloxía e Xeoloxía, tanto na etapa da educación secundaria obrigatoria como no bacharelato, debe contribuír a que o alumnado desenvolva as competencias clave de cada etapa educativa, pondo especial atención na adquisición da competencia científica en todas as súas dimensións. Non se trata, pois, unicamente de adquirir coñecementos relacionados coa bioloxía e a xeoloxía, senón de que o alumnado aprenda a observar e a reflexionar sobre situacións reais, recoller datos, tomar decisións, ter curiosidade, iniciativa, motivación e moitos outros aspectos que o leven a un mellor desenvolvemento do seu contorno e a un mellor benestar social. A bioloxía e a xeoloxía deberán tamén contribuír a que as persoas melloren a súa autoestima e a superar prexuízos, respectar diferenzas e participar na toma de decisións democráticas a todos os niveis, mediante o uso do diálogo e respectando a diversidade cultural.

Durante estas etapas perséguese asentar as competencias xa adquiridas, para ir mellorando un nivel competencial que conduza o alumnado a non perder o interese que ten desde o comezo da súa temperá actividade escolar por non deixar de aprender.

Durante o primeiro ciclo da ESO, o eixe vertebrador da materia xirará en torno aos seres vivos e a súa interacción coa Terra, incidindo nomeadamente na importancia que a conservación do ambiente ten para todos os seres vivos. Tamén durante este ciclo, a materia ten como núcleo central a saúde e a súa promoción. O principal obxectivo é que o alumnado adquira as capacidades e as competencias que lle permitan coidar o seu corpo a nivel tanto físico como mental, así como valorar e ter unha actuación crítica ante a información e ante actitudes sociais que poidan repercutir negativamente no seu desenvolvemento físico, social e psicolóxico. Preténdese tamén que os alumnos e as alumnas entendan e valoren a importancia de preservar o ambiente polas repercusións que ten sobre a súa saúde. Así mesmo, deben aprender a ser responsables das súas decisións diarias e das consecuencias que estas teñen na súa saúde e no contorno, e comprender o valor que a investigación ten nos avances médicos e no impacto da calidade de vida das persoas.

Neste primeiro ciclo, o bloque "Habilidades, destrezas e estratexias. Metodoloxía científica" e o bloque “Proxecto de investigación" son comúns a primeiro e a terceiro de ESO. Dado que a bioloxía e xeoloxía son disciplinas de carácter científico, debemos ter sempre eses bloques como marco de referencia no desenvolvemento do currículo. Non se trata, por tanto, de bloques illados e independentes dos demais, senón que están implícitos en cada un deles e son a base para a súa concreción.

En Bioloxía e Xeoloxía de primeiro de ESO, o currículo parte do mundo macroscópico, máis concreto, observable e identificable polo alumnado (como a Terra no Universo, a biodiversidade no planeta Terra e os ecosistemas), para se achegar en terceiro de ESO a un nivel máis abstracto (estudo microscópico da célula, o ser humano e a saúde, o relevo terrestre e a súa evolución).

Finalmente, en cuarto curso de ESO iníciase o alumnado nas grandes teorías que permitiron o desenvolvemento máis actual desta ciencia (a tectónica de placas, a teoría celular e a teoría da evolución), para finalizar co estudo dos ecosistemas, as relacións tróficas entre os niveis e a interacción dos organismos entre eles e co medio, así como a súa repercusión na dinámica e na evolución dos devanditos ecosistemas.

No bacharelato, a materia de Bioloxía e Xeoloxía afonda nas competencias adquiridas en ESO, analizando con maior detalle a organización dos seres vivos, a súa biodiversidade, a súa distribución e os factores que nela inflúen, así como o comportamento da Terra como un planeta

en continua actividade.

A xeoloxía toma como fío condutor a teoría da tectónica de placas. A partir dela farase énfase na composición, na estrutura e na dinámica do interior terrestre, para continuar coa análise dos movementos das placas e as súas consecuencias (expansión oceánica, relevo terrestre, magmatismo, riscos xeolóxicos, etc.) e finalizar co estudo da xeoloxía externa.

A bioloxía preséntase co estudo dos niveis de organización dos seres vivos (composición química, organización celular e estudo dos tecidos animais e vexetais). Tamén se desenvolve e completa nesta etapa o estudo da clasificación e a organización dos seres vivos, e moi en especial desde o punto de vista do seu funcionamento e da adaptación ao medio en que habitan.

Ao longo das etapas de ESO e bacharelato, a materia de Bioloxía e Xeoloxía permitirá ao alumnado desenvolver as competencias esenciais que se inclúen no currículo, así como as estratexias do método científico. Entre estas competencias haberá que considerar a lingüística e a dixital, a través da realización de tarefas en grupo que supoñan compilar e organizar información, expola de xeito oral e escrito, elaborar presentacións e defender as opinións propias en debates na aula. Os alumnos e as alumnas deberán desenvolver tamén nesta etapa a comprensión de lectura, a expresión oral e escrita, a argumentación en público e a comunicación audiovisual; e igualmente deberán potenciar actitudes conducentes á reflexión e á análise sobre os grandes avances científicos da actualidade, as súas vantaxes e as implicacións éticas que en ocasións se suscitan, e coñecer e utilizar as normas básicas de seguridade e uso do material de laboratorio.

En adición ao anterior e debido aos grandes retos biotecnolóxicos actuais, a materia de Bioloxía e Xeoloxía deberá ter, no seu tratamento metodolóxico, un carácter eminentemente práctico, baseado na realización de variadas e adecuadas tarefas experimentais, adaptadas a cada nivel, que permitan ao alumnado alcanzar as destrezas necesarias no manexo de material de laboratorio, microscopios, material de campo, recollida de mostras, resolución de problemas e todos os que lle permitan afrontar no futuro estudos científicos coa formación necesaria para o seu correcto desenvolvemento. Para alcanzar estes obxectivos ao longo do currículo preséntanse actividades de laboratorio e manexo de modelos baseados nas novas tecnoloxías, que se engaden á formación teórica que se recolle nos contidos.

Xa que logo, a materia de Bioloxía e Xeoloxía en ESO e en bacharelato ha permitir que os alumnos e as alumnas adquiran un nivel competencial que lles axude a ser cidadáns e cidadás con respecto por si mesmos/as, coas demais persoas e co medio, co material que utilizan ou que está ao seu dispor; a ser responsables, capaces de ter criterios propios e de manter o interese por aprender e descubrir.

O centro escolar no que se aplicará a Programación Didáctica é un Colexio privado concertado tipificado como dunha liña; posúe tres grupos de Educación Infantil, seis de Educación Primaria e catro da ESO; en total, 13 grupos. En xeral, o nivel socio-económico-cultural do alumnado é medio. A relación entre o centro escolar e os pais/nais é boa; estes teñen interese e están ben informados das actividades que nel se realizan. A Asociación de Nais e Pais de Alumnos (ANPA) colabora nas actividades complementarias e extraescolares, o cal indica unha actitude positiva cara a educación dos nenos/as.

2. CONTRIBUCIÓN AO DESENVOLVEMENTO DAS COMPETENCIAS CLAVE.

Na área de Bioloxía e Xeoloxía incidiremos no adestramento de todas as competencias de xeito sistemático facendo fincapé nos descritores máis afíns á área.

Competencia matemática e competencias básicas en ciencia e tecnoloxía (CMCT)

O método científico vai ser un elemento importante dentro desta área, polo cal, traballaremos con aspectos relacionados que teñan que ver coa adquisición de ferramentas que posibiliten o bo desempeño do alumnado na materia.

Os descritores que traballaremos fundamentalmente serán:

- Coñecer e utilizar os elementos matemáticos básicos: operacións, magnitudes, porcentaxes, proporcións, formas xeométricas, criterios de medición e codificación numérica, etc.
- Tomar conciencia dos cambios producidos polo ser humano no ámbito natural e as repercusións para a vida futura.
- Manexar os coñecementos sobre ciencia e tecnoloxía para solucionar problemas, comprender o que acontece ao noso redor e responder a preguntas.
- Resolver problemas seleccionando os datos e as estratexias apropiadas.
- Respectar e preservar a vida dos seres vivos do seu ámbito.
- Aplicar estratexias de resolución de problemas a situacións da vida cotiá.
- Comprender e interpretar a información presentada en formato gráfico.

Comunicación lingüística (CCL)

A comprensión lectora, a expresión oral e escrita cobran moito sentido xa que facilitan chegar á comprensión profunda do que pretende esta área. Será interesante adestrar estes aspectos ao longo de todas as unidades como ferramentas básicas para adquirir destrezas desde esta competencia. Para iso, en cada unidade didáctica, adestraremos polo menos un descritor de cada un destes indicadores.

Os descritores aos que lles daremos prioridade serán:

- Utilizar o vocabulario adecuado, as estruturas lingüísticas e as normas ortográficas e gramaticais para elaborar textos escritos e orais.
- Comprender o sentido dos textos escritos e orais.
- Manter unha actitude favorable cara á lectura.
- Expresarse oralmente con corrección, adecuación e coherencia.

Competencia dixital (DC)

A sociedade na que vivimos crea a necesidade de traballar de xeito transversal esta competencia. Terase que dotar o alumnado de ferramentas para a óptima adquisición de coñecemento en todas as áreas e idades.

Para iso, nesta área, traballaremos os seguintes descritores da competencia:

- Manexar ferramentas dixitais para a construción de coñecemento.
- Empregar distintas fontes para a busca de información.
- Utilizar as distintas canles de comunicación audiovisual para transmitir informacións diversas.

Conciencia e expresións culturais (CEC)

Desde a área de Bioloxía e Xeoloxía podemos adestrar aspectos desta competencia que nos levan á adquisición de valores e actitudes que teñen que ver coa interculturalidade, os pensamentos diverxentes, as crenzas...

Polo que nesta área traballaremos os seguintes descritores:

- Apreciar a beleza das expresións artísticas e das manifestacións de creatividade, e mostrar gusto pola estética no ámbito cotián.
- Elaborar traballos e presentacións con sentido estético.
- Apreciar os valores culturais do patrimonio natural e da evolución do pensamento científico.

Competencias sociais e cívicas (CSC)

Esta competencia favorece ser crítico ante diferentes situacións, ante investigacións sobre avances científicos... Así mesmo, pretende traballar todos aqueles aspectos que fomentan unha reflexión ante situacións de hoxe, que posibilitan que o alumnado creza e madure adquirindo ferramentas que o van levar a posuír un criterio propio o día de mañá.

Para iso adestraremos os seguintes descritores:

- Recoñecer riqueza na diversidade de opinións e ideas.
- Aprender a comportarse desde o coñecemento dos distintos valores.
- Mostrar dispoñibilidade para a participación activa en ámbitos de participación establecidos.
- Concibir unha escala de valores propia e actuar conforme a ela.

Sentido de iniciativa e espírito emprendedor (SIEE)

O adestramento de habilidades emprendedoras no deseño de calquera tarefa vai posibilitar unha óptima xestión de recursos materiais e persoais, polo que nesta área, e en calquera, o alumnado crecerá en autonomía, en liderado e verase capaz de acoller con entusiasmo calquera labor que se lle encomende. Por iso, será importante que se adestren de forma eficiente e eficaz os seguintes descritores:

- Mostrar iniciativa persoal para iniciar ou promover accións novas.
- Actuar con responsabilidade social e sentido ético no traballo.
- Xerar novas e diverxentes posibilidades desde coñecementos previos do tema.
- Optimizar o uso de recursos materiais e persoais para a consecución de obxectivos.

Aprender a aprender (CAA)

Esta competencia lévanos a coidar os procesos de aprendizaxe do alumnado e a metodoloxía empregada para a óptima adquisición dos contidos de calquera área. Por iso, traballaremos e adestraremos cada un dos descritores de forma que aseguremos a consecución de obxectivos formulados previamente.

- Xerar estratexias para aprender en distintos contextos de aprendizaxe.
- Planificar os recursos necesarios e os pasos que hai que realizar no proceso de aprendizaxe.
- Avaliar a consecución de obxectivos de aprendizaxe.
- Identificar potencialidades persoais como aprendiz: estilos de aprendizaxe, intelixencias múltiples, funcións executivas...
- Desenvolver estratexias que favorezan a comprensión rigorosa dos contidos.
- Tomar conciencia dos procesos de aprendizaxe.

3.OBXECTIVOS

3.1 OBXECTIVOS XERAIS DA EDUCACIÓN SECUNDARIA OBRIGATORIA

a) Asumir responsablemente os seus deberes, coñecer e exercer os seus dereitos no respecto ás demais persoas, practicar a tolerancia, a cooperación e a solidariedade entre as persoas e os grupos, exercitarse no diálogo, afianzando os dereitos humanos ea igualdade de trato e de

oportunidades entre mulleres e homes, como valores comúns dunha sociedade plural, e prepararse para o exercicio da cidadanía democrática.

b) Desenvolver e consolidar hábitos de disciplina, estudo e traballo individual e en equipo, como condición necesaria para unha realización eficaz das tarefas da aprendizaxe e como medio de desenvolvemento persoal.

c) Valorar e respectar a diferenza de sexos e a igualdade de dereitos e oportunidades entre eles. Rexeitar a discriminación das persoas por razón de sexo ou por calquera outra condición ou circunstancia persoal ou social. Rexeitar os estereotipos que supoñan discriminación entre homes e mulleres, así como calquera manifestación de violencia contra a muller.

d) Fortalecer as súas capacidades afectivas en todos os ámbitos da personalidade e nas súas relacións coas demais persoas, así como rexeitar a violencia, os prexuízos de calquera tipo e os comportamentos sexistas, e resolver pacificamente os conflitos.

e) Desenvolver destrezas básicas na utilización das fontes de información, para adquirir novos coñecementos con sentido crítico. Adquirir unha preparación básica no campo das tecnoloxías, especialmente as da información e a comunicación.

f) Concibir o coñecemento científico como un saber integrado, que se estrutura en materias, así como coñecer e aplicar os métodos para identificar os problemas en diversos campos do coñecemento e da experiencia.

g) Desenvolver o espírito emprendedor e a confianza en si mesmo, a participación, o sentido crítico, a iniciativa persoal e a capacidade para aprender a aprender, planificar, tomar decisións e asumir responsabilidades.

h) Comprender e expresar con corrección, oralmente e por escrito, na lingua galega e na lingua castelá, textos e mensaxes complexas, e iniciarse no coñecemento, na lectura e no estudo da literatura.

i) Comprender e expresarse nunha ou máis linguas estranxeiras de maneira apropiada.

l) Coñecer, valorar e respectar os aspectos básicos da cultura e da historia propias e das outras persoas, así como o patrimonio artístico e cultural. Coñecer mulleres e homes que realizaran achegas importantes á cultura e á sociedade galega, ou a outras culturas do mundo.

m) Coñecer e aceptar o funcionamento do propio corpo e o das outras persoas, respectar as diferenzas, afianzar os hábitos de coidado e saúde corporais, e incorporar a educación física e a práctica do deporte para favorecer o desenvolvemento persoal e social. Coñecer e valorar a dimensión humana da sexualidade en toda a súa diversidade. Valorar criticamente os hábitos sociais relacionados coa saúde, o consumo, o coidado dos seres vivos e o medio ambiente, contribuíndo á súa conservación e á súa mellora.

n) Apreciar a creación artística e comprender a linguaxe das manifestacións artísticas, utilizando diversos medios de expresión e representación.

ñ) Coñecer e valorar os aspectos básicos do patrimonio lingüístico, cultural, histórico e artístico de Galicia, participar na súa conservación e na súa mellora, e respectar a diversidade lingüística e cultural como dereito dos pobos e das persoas, desenvolvendo actitudes de interese e respecto cara ao exercicio deste dereito.

o) Coñecer e valorar a importancia do uso da lingua galega como elemento fundamental para o mantemento da identidade de Galicia, e como medio de relación interpersoal e expresión de riqueza cultural nun contexto plurilingüe, que permite a comunicación con outras linguas, en especial coas pertencentes á comunidade lusófona.

3.2 OBXECTIVOS DA ÁREA DE BIOLOXÍA E XEOLOXÍA

1. Coñecer o vocabulario científico adecuado ao seu nivel.
2. Coñecer toda a información de carácter científico para ter unha opinión propia.
3. Levar a cabo un traballo experimental de prácticas de laboratorio ou de campo.
4. Levar a cabo un proxecto de investigación desde unha boa planificación a unha óptima exposición.
5. Adquirir coñecemento sobre a saúde e a enfermidade e todo o relacionado co sistema inmunitario.
6. Identificar as substancias aditivas e os problemas asociados a elas.
7. Coñecer todo o relacionado coa nutrición e alimentación identificando os trastornos de conduta alimentaria.
8. Identificar a anatomía e fisioloxía dos diferentes aparatos: dixestivo, respiratorio, circulatorio e excretor.
9. Coñecer a función do sistema nervioso e endócrino.
10. Coñecer a estrutura e función dos órganos dos sentidos: coidado e hixiene.
11. Identificar as principais glándulas endócrinas. Función.
12. Coñecer a función do aparato locomotor: relacións funcionais entre ósos e músculos.
13. Identificar a anatomía do aparato reprodutor: cambios físicos e psíquicos na adolescencia.
14. Coñecer o ciclo menstrual: fecundación, embarazo e parto.
15. Apreciar e considerar a sexualidade das persoas.
16. Coñecer os diferentes tipos de relevo terrestre.
17. Coñecer e identificar as formas de erosión.
18. Coñecer a importancia das augas subterráneas e a súa relación coas augas superficiais.
19. Coñecer as causas dos movementos da auga do mar e relacionalos coa erosión.
20. Identificar a acción eólica en diferentes ambientes.
21. Coñecer a acción xeolóxica dos glaciares.
22. Apreciar a actividade xeolóxica dos seres vivos e a especie humana como axente xeolóxico externo.
23. Identificar as actividades sísmicas e volcánicas coas súas características e os efectos que poden xerar.
24. Coñecer os riscos sísmicos e volcánicos e a forma de previlos.
25. Coñecer e identificar os compoñentes que fan do solo un ecosistema.

4. CRITERIOS DE AVALIACIÓN ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE AVALIABLES E COMPETENCIAS CLAVE

Obxectivos	Bioloxía e Xeoloxía. 4º de ESO			
	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
	Bloque 1. A evolución da vida			
▪ f ▪ h	▪ B1.1. Célula procariota e célula eucariota: relacións evolutivas. Célula animal e célula vexetal: morfoloxía e función.	▪ B1.1. Determinar as analoxías e as diferenzas na estrutura das células procariotas e eucariotas, e interpretar as relacións	▪ BXB1.1.1. Compara a célula procariota e a eucariota, a animal e a vexetal, e recoñece a función dos orgánulos celulares e a relación entre morfoloxía e	▪ CAA ▪ CMCCT

	Bioloxía e Xeoloxía. 4º de ESO			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
		evolutivas entre elas.	función.	
			▪ BXB1.1.2. Identifica tipos de células utilizando o microscopio óptico, micrografías e esquemas gráficos.	▪ CD ▪ CAA
▪ f ▪ g	▪ B1.2. Núcleo e ciclo celular.	▪ B1.2. Identificar o núcleo celular e a súa organización segundo as fases do ciclo celular, a través da observación directa ou indirecta.	▪ BXB1.2.1. Distingue os compoñentes do núcleo e a súa función segundo as etapas do ciclo celular.	▪ CCL ▪ CAA
▪ g ▪ f	▪ B1.3. Cromatina e cromosomas. Cariotipo.	▪ B1.3. Comparar a estrutura dos cromosomas e da cromatina.	▪ BXB1.3.1. Recoñece as partes dun cromosoma utilizándoo para construír un cariotipo.	▪ CMCCT
▪ g ▪ f ▪ h	▪ B1.4. Mitose e meiose: principais procesos, importancia e significado biolóxico.	▪ B1.4. Formular e identificar os principais procesos que teñen lugar na mitose e na meiose, e revisar o seu significado e a súa importancia biolóxica.	▪ BXB1.4.1. Recoñece as fases da mitose e meiose, diferencia ambos os procesos e distingue o seu significado biolóxico.	▪ CMCCT ▪ CAA
▪ g ▪ f ▪ h	▪ B1.5. Ácidos nucleicos: ADN e ARN.	▪ B1.5. Comparar os tipos e a composición dos ácidos nucleicos, e relacionalos coa súa función.	▪ BXB1.5.1. Distingue os ácidos nucleicos e enumera os seus compoñentes.	▪ CAA ▪ CSIEE
▪ g ▪ h	▪ B1.6. ADN e xenética molecular. Proceso de replicación do ADN. Concepto de xene.	▪ B1.6. Relacionar a replicación do ADN coa conservación da información xenética.	▪ BXB1.6.1. Recoñece a función do ADN como portador da información xenética, e relaciónao co concepto de xene.	▪ CAA
▪ g ▪ b	▪ B1.7. Expresión da información xenética. Código xenético.	▪ B1.7. Comprender e ilustrar como se expresa a información xenética, utilizando o código xenético e resolvendo problemas sinxelos.	▪ BXB1.7.1. Ilustra os mecanismos da expresión xenética por medio do código xenético.	▪ CAA ▪ CSIEE
▪ b ▪ a	▪ B1.8. Mutacións. Relacións coa evolución.	▪ B1.8. Valorar e recoñecer o papel das mutacións na diversidade xenética, e comprender a relación entre mutación e evolución.	▪ BXB1.8.1. Recoñece e explica en que consisten as mutacións e os seus tipos.	▪ CMCCT ▪ CAA
▪ f ▪ g ▪ h	▪ B1.9. Herdanza e transmisión de caracteres. Introdución e desenvolvemento das leis de Mendel. ▪ B1.10. Base cromosómica da herdanza mendeliana. ▪ B1.11. Aplicacións das leis de Mendel.	▪ B1.9. Formular os principios da xenética mendeliana, aplicando as leis da herdanza na resolución de problemas sinxelos, e recoñecer a base cromosómica das leis de Mendel.	▪ BXB1.9.1. Recoñece os principios básicos da xenética mendeliana e resolve problemas prácticos de cruzamentos con un ou dous caracteres.	▪ CMCCT ▪ CAA ▪ CCEC
▪ g	▪ B1.12. Herdanza do sexo e herdanza ligada ao sexo.	▪ B1.10. Diferenciar a herdanza do sexo e a ligada ao sexo, e establecer a relación entre elas.	▪ BXB1.10.1. Resolve problemas prácticos sobre a herdanza do sexo e a ligada ao sexo.	▪ CAA ▪ CSIEE
▪ a ▪ c ▪ g ▪ m	▪ B1.13. Doenzas hereditarias máis frecuentes e o seu alcance social.	▪ B1.11. Coñecer e identificar algunhas doenzas hereditarias, a súa prevención e o seu alcance social.	▪ BXB1.11.1. Identifica as doenzas hereditarias máis frecuentes e o seu alcance social, e resolve problemas prácticos sobre	▪ CMCCT ▪ CSC

	Bioloxía e Xeoloxía. 4º de ESO			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			doenzas hereditarias, utilizando árbores xenealóxicas.	
▪ f	▪ B1.14. Técnicas da enxeñaría xenética.	▪ B1.12. Identificar as técnicas da enxeñaría xenética: ADN recombinante e PCR.	▪ BXB1.12.1. Diferencia técnicas de traballo en enxeñaría xenética.	▪ CMCCT ▪ CSIEE
▪ g ▪ h ▪ m	▪ B1.15. Aplicacións da enxeñaría xenética. Biotecnoloxía. Bioética.	▪ B1.13. Comprender e describir o proceso da clonación.	▪ BXB1.13.1. Describe as técnicas de clonación animal, distinguindo clonación terapéutica e reprodutiva.	▪ CSC ▪ CSIEE ▪ CAA
▪ a ▪ c ▪ g	▪ B1.15. Aplicacións da enxeñaría xenética. Biotecnoloxía. Bioética.	▪ B1.14. Recoñecer as aplicacións da enxeñaría xenética: organismos modificados xeneticamente (OMX).	▪ BXB1.14.1. Analiza as implicacións éticas, sociais e ambientais da enxeñaría xenética.	▪ CSC ▪ CSIEE
▪ a ▪ c ▪ d	▪ B1.15. Aplicacións da enxeñaría xenética. Biotecnoloxía. Bioética.	▪ B1.15. Valorar e interpretar as aplicacións da tecnoloxía do ADN recombinante na agricultura, na gandaría, no ambiente e na saúde.	▪ BXB1.15.1. Interpreta criticamente as consecuencias dos avances actuais no campo da biotecnoloxía.	▪ CSC
▪ a ▪ c ▪ g ▪ h	▪ B1.16. Orixe e evolución dos seres vivos. Hipóteses sobre a orixe da vida na Terra. ▪ B1.17. Teorías da evolución. Feito e mecanismos da evolución.	▪ B1.16. Coñecer e describir as hipóteses sobre a orixe da vida e as probas da evolución. Comparar lamarckismo, darwinismo e neodarwinismo.	▪ BXB1.16.1. Distingue as características diferenciadoras entre lamarckismo, darwinismo e neodarwinismo.	▪ CMCCT ▪ CAA
▪ g ▪ h	▪ B1.16. Orixe e evolución dos seres vivos. Hipóteses sobre a orixe da vida na Terra. ▪ B1.17. Teorías da evolución. Feito e mecanismos da evolución.	▪ B1.17. Comprender e establecer os mecanismos da evolución destacando a importancia da mutación e a selección. Analizar o debate entre gradualismo, saltacionismo e neutralismo.	▪ BXB1.17.1. Establece a relación entre variabilidade xenética, adaptación e selección natural.	▪ CAA
▪ g	▪ B1.18. As árbores filoxenéticas no proceso de evolución.	▪ B1.18. Interpretar árbores filoxenéticas, incluíndo a humana.	▪ BXB1.18.1. Interpreta árbores filoxenéticas.	▪ CAA
▪ g ▪ h ▪ b	▪ B1.19. Evolución humana: proceso de hominización.	▪ B1.19. Describir a hominización.	▪ BXB1.19.1. Recoñece e describe as fases da hominización.	▪ CMCCT ▪ CCL
	Bloque 2. A dinámica da Terra			
▪ f ▪ g ▪ h	▪ B2.1. Historia da Terra. Orixe da Terra. Tempo xeolóxico: ideas históricas sobre a idade da Terra. Principios e procedementos que permiten reconstruír a súa historia. Utilización do actualismo como método de interpretación.	▪ B2.1. Recoñecer, compilar e contrastar feitos que amosen a Terra como un planeta cambiante.	▪ BXB2.1.1. Identifica e describe feitos que amosen a Terra como un planeta cambiante, e relaciónaos cos fenómenos que suceden na actualidade.	▪ CAA
▪ g	▪ B2.1. Historia da Terra. Orixe da Terra. Tempo xeolóxico: ideas históricas sobre a idade da Terra. Principios e procedementos que permiten reconstruír a súa historia. Utilización do actualismo	▪ B2.2. Rexistrar e reconstruír algúns dos cambios máis notables da historia da Terra, e asocialos coa súa situación actual.	▪ BXB2.2.1. Reconstrúe algúns cambios notables na Terra, mediante a utilización de modelos temporais a escala e recoñecendo as unidades temporais na historia xeolóxica.	▪ CAA ▪ CSIEE

	Bioloxía e Xeoloxía. 4º de ESO			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
	como método de interpretación.			
▪ g ▪ h	▪ B2.2. Eóns, eras xeolóxicas e períodos xeolóxicos: situación dos acontecementos xeolóxicos e biolóxicos importantes.	▪ B2.3. Categorizar e integrar os procesos xeolóxicos máis importantes da historia da Terra.	▪ BXB2.3.1. Discrimina os principais acontecementos xeolóxicos, climáticos e biolóxicos que tiveron lugar ao longo da historia da Terra, e recoñece algúns animais e plantas característicos de cada era.	▪ CMCCT
▪ f	▪ B2.3. Os fósiles guía e o seu emprego para a datación e o estudo de procesos xeolóxicos.	▪ B2.4. Recoñecer e datar eóns, eras e períodos xeolóxicos, utilizando o coñecemento dos fósiles guía.	▪ BXB2.4.1. Relaciona algún dos fósiles guía máis característico coa súa era xeolóxica.	▪ CAA
▪ e ▪ f	▪ B2.4. Interpretación de mapas topográficos e realización de perfís topográficos. Interpretación e datación de procesos representados en cortes xeolóxicos.	▪ B2.5. Interpretar cortes xeolóxicos sinxelos e perfís topográficos como procedemento para o estudo dunha zona ou dun terreo.	▪ BXB2.5.1. Interpreta un mapa topográfico e fai perfís topográficos..	▪ CMCCT ▪ CCL
			▪ BXB2.5.2. Resolve problemas sinxelos de datación relativa, aplicando os principios de superposición de estratos, superposición de procesos e correlación.	▪ CMCCT
▪ g	▪ B2.5. Estrutura e composición da Terra. Modelos xeodinámico e xeoquímico.	▪ B2.6. Comprender e comparar os modelos que explican a estrutura e a composición da Terra.	▪ BXB2.6.1. Analiza e compara os modelos que explican a estrutura e a composición da Terra.	▪ CAA
▪ g ▪ f	▪ B2.5. Estrutura e composición da Terra. Modelos xeodinámico e xeoquímico. ▪ B2.6. A tectónica de placas e as súas manifestacións. Evolución histórica da deriva continental á tectónica de placas.	▪ B2.7. Combinar o modelo dinámico da estrutura interna da Terra coa teoría da tectónica de placas.	▪ BXB2.7.1. Relaciona as características da estrutura interna da Terra e asóciaas cos fenómenos superficiais.	▪ CAA ▪ CSIEE
▪ g	▪ B2.6. A tectónica de placas e as súas manifestacións. Evolución histórica da deriva continental á tectónica de placas.	▪ B2.8. Recoñecer as evidencias da deriva continental e da expansión do fondo oceánico.	▪ BXB2.8.1. Expresa algunhas evidencias actuais da deriva continental e da expansión do fondo oceánico.	▪ CAA
▪ g	▪ B2.6. A tectónica de placas e as súas manifestacións. Evolución histórica da deriva continental á tectónica de placas.	▪ B2.9. Interpretar algúns fenómenos xeolóxicos asociados ao movemento da litosfera e relacionalos coa súa situación en mapas terrestres. Comprender os fenómenos naturais producidos nos contactos das placas.	▪ BXB2.9.1. Coñece e explica razoadamente os movementos relativos das placas litosféricas.	▪ CAA ▪ CMCCT
			▪ BXB2.9.2. Interpreta as consecuencias dos movementos das placas no relevo.	▪ CAA
▪ g ▪ h	▪ B2.6. A tectónica de placas e as súas manifestacións. Evolución histórica da deriva continental á tectónica de placas.	▪ B2.10. Explicar a orixe das cordilleiras, os arcos de illas e os oróxenos térmicos.	▪ BXB2.10.1. Identifica as causas dos principais relevos terrestres.	▪ CMCCT
▪ g	▪ B2.6. A tectónica de placas e as súas manifestacións. Evolución histórica da deriva continental á	▪ B2.11. Contrastar os tipos de placas litosféricas e asociarlles movementos e consecuencias.	▪ BXB2.11.1. Relaciona os movementos das placas con procesos tectónicos.	▪ CAA ▪ CCL

	Bioloxía e Xeoloxía. 4º de ESO			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
	tectónica de placas.			
▪ g ▪ b	▪ B2.7. Evolución do relevo como resultado da interacción da dinámica externa e interna.	▪ B2.12. Analizar que o relevo, na súa orixe e na súa evolución, é resultado da interacción entre os procesos xeolóxicos internos e externos.	▪ BXB2.12.1. Interpreta a evolución do relevo baixo a influencia da dinámica externa e interna.	▪ CAA
	Bloque 3. Ecoloxía e medio ambiente			
▪ f ▪ h	▪ B3.1. Compoñentes e estrutura do ecosistema: comunidade e biótopo. Hábitat e nicho ecolóxico.	▪ B3.1. Explicar os conceptos de ecosistema, biótopo, poboación, comunidade, ecotón, hábitat e nicho ecolóxico.	▪ BXB3.1.1. Identifica o concepto de ecosistema e distingue os seus compoñentes.	▪ CMCCT
			▪ BXB3.1.2. Analiza as relacións entre biótopo e biocenose, e avalía a súa importancia para manter o equilibrio do ecosistema.	▪ CAA ▪ CSIEE ▪ CCL
▪ g ▪ b ▪ f	▪ B3.2. Factores ambientais e seres vivos. Factores limitantes e adaptacións. Límite de tolerancia.	▪ B3.2. Comparar adaptacións dos seres vivos a diferentes medios, mediante a utilización de exemplos.	▪ BXB3.2.1. Interpreta as adaptacións dos seres vivos a un ambiente determinado, relacionando a adaptación co factor ou os factores ambientais desencadeantes deste.	▪ CSC ▪ CAA
▪ a ▪ b	▪ B3.2. Factores ambientais e seres vivos. Factores limitantes e adaptacións. Límite de tolerancia.	▪ B3.3. Categorizar os factores ambientais e a súa influencia sobre os seres vivos, e recoñecer o concepto de factor limitante e límite de tolerancia.	▪ BXB3.3.1. Recoñece os factores ambientais que condicionan o desenvolvemento dos seres vivos nun ambiente determinado, e valora a súa importancia na conservación deste.	▪ CMCCT ▪ CAA
▪ g ▪ f	▪ B3.3. Relacións intraespecíficas e interespecíficas. Influencia na regulación dos ecosistemas. ▪ B3.4. Autorregulación do ecosistema, da poboación e da comunidade.	▪ B3.4. Identificar as relacións intraespecíficas e interespecíficas como factores de regulación dos ecosistemas.	▪ BXB3.4.1. Recoñece e describe relacións e a súa influencia na regulación dos ecosistemas, interpretando casos prácticos en contextos reais.	▪ CMCCT
▪ f ▪ h	▪ B3.5. Relacións tróficas: cadeas e redes.	▪ B3.5. Explicar os conceptos de cadeas e redes tróficas.	▪ BXB3.5.1. Recoñece os niveis tróficos e as súas relacións nos ecosistemas, e valora a súa importancia para a vida en xeral e o mantemento destas.	▪ CAA ▪ CSC ▪ CCL
▪ a ▪ c ▪ g	▪ B3.6. Dinámica do ecosistema. ▪ B3.7. Ciclo da materia e fluxo da enerxía. ▪ B3.8. Pirámides ecolóxicas. ▪ B3.9. Ciclos bioxeoquímicos e sucesións ecolóxicas.	▪ B3.6. Expresar como se produce a transferencia de materia e enerxía ao longo dunha cadea ou rede trófica, e deducir as consecuencias prácticas na xestión sustentable dalgúns recursos por parte do ser humano.	▪ BXB3.6.1. Compara as consecuencias prácticas na xestión sustentable dalgúns recursos por parte do ser humano, e valora criticamente a súa importancia.	▪ CSC ▪ CCEC
▪ a ▪ c ▪ m	▪ B3.10. Eficiencia ecolóxica e aproveitamento dos recursos alimentarios. Regra do 10 %.	▪ B3.7. Relacionar as perdas enerxéticas producidas en cada nivel trófico co aproveitamento dos recursos alimentarios do planeta desde un punto de vista	▪ BXB3.7.1. Establece a relación entre as transferencias de enerxía dos niveis tróficos e a súa eficiencia enerxética.	▪ CAA

	Bioloxía e Xeoloxía. 4º de ESO			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
		sustentable.		
▪ a ▪ c	▪ B3.11. Actividade humana e medio ambiente. Impactos e valoración das actividades humanas nos ecosistemas. Consecuencias ambientais do consumo humano de enerxía. ▪ B3.12. Os recursos naturais e os seus tipos. A superpoboación e as súas consecuencias: deforestación, sobreexplotación, incendios, etc.	▪ B3.8. Contrastar algunhas actuacións humanas sobre diferentes ecosistemas, valorar a súa influencia e argumentar as razóns de certas actuacións individuais e colectivas para evitar a súa deterioración.	▪ BXB3.8.1. Argumenta sobre as actuacións humanas que teñen unha influencia negativa sobre os ecosistemas: contaminación, desertización, esgotamento de recursos, etc.	▪ CSC ▪ CCL ▪ CCEC
			▪ BXB3.8.2. Defende e conclúe sobre posibles actuacións para a mellora ambiental e analiza desde distintos puntos de vista un problema ambiental do contorno próximo, elabora informes e preséntaos utilizando distintos medios.	▪ CMCCT ▪ CAA ▪ CCL
▪ b ▪ f	▪ B3.13. Os residuos e a súa xestión. Coñecemento de técnicas sinxelas para coñecer o grao de contaminación e depuración ambiental.	▪ B3.9. Concretar procesos de tratamento de residuos e describir a xestión que dos residuos se fai no seu contorno próximo.	▪ BXB3.9.1. Describe os procesos de tratamento de residuos, e valora criticamente a súa recollida selectiva.	▪ CSC ▪ CSIEE
▪ m ▪ c ▪ a	▪ B3.13. Os residuos e a súa xestión. Coñecemento de técnicas sinxelas para coñecer o grao de contaminación e depuración ambiental.	▪ B3.10. Contrastar argumentos a favor da recollida selectiva de residuos e a súa repercusión a nivel familiar e social.	▪ BXB3.10.1. Argumenta os proles e os contras da reciclaxe e da reutilización de recursos materiais.	▪ CSC ▪ CAA
▪ a ▪ g	▪ B3.14. Uso de enerxías renovables como factor fundamental para un desenvolvemento sustentable. Consecuencias ambientais do consumo humano de enerxía.	▪ B3.11. Asociar a importancia da utilización de enerxías renovables no desenvolvemento sustentable.	▪ BXB3.11.1. Destaca a importancia das enerxías renovables para o desenvolvemento sustentable do planeta.	▪ CSC ▪ CCL
	Bloque 4. Proxecto de investigación			
▪ b ▪ c ▪ e ▪ f ▪ g	▪ B4.1. Método científico. Elaboración de hipóteses, e comprobación e argumentación a partir da experimentación ou a observación.	▪ B4.1. Planear, aplicar, e integrar as destrezas e as habilidades propias do traballo científico.	▪ BXB4.1.1. Integra e aplica as destrezas propias dos métodos da ciencia.	▪ CAA ▪ CMCCT ▪ CSIEE
▪ b ▪ e ▪ f ▪ g ▪ h	▪ B4.1. Método científico. Elaboración de hipóteses, e comprobación e argumentación a partir da experimentación ou a observación.	▪ B4.2. Elaborar hipóteses e contrastalas a través da experimentación ou da observación e a argumentación.	▪ BXB4.2.1. Utiliza argumentos que xustifiquen as hipóteses que propón.	▪ CAA ▪ CCL ▪ CMCCT
▪ b ▪ e ▪ f ▪ h ▪ o	▪ B4.2. Artigo científico. Fontes de divulgación científica.	▪ B4.3. Discriminar e decidir sobre as fontes de información e os métodos empregados para a súa obtención.	▪ BXB4.3.1. Utiliza fontes de información, apoiándose nas TIC, para a elaboración e a presentación das súas investigacións.	▪ CAA ▪ CCL ▪ CMCCT ▪ CD
▪ a ▪ b	▪ B4.3. Proxecto de investigación: organización. Participación e	▪ B4.4. Participar, valorar e respectar o traballo individual e	▪ BXB4.4.1. Participa, valora e respecta o traballo individual e en	▪ CAA ▪ CSC

	Bioloxía e Xeoloxía. 4º de ESO			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
▪ c ▪ d ▪ g	colaboración respectuosa no traballo individual e en equipo. Presentación de conclusións.	en grupo.	grupo.	▪ CSIEE
▪ a ▪ b ▪ d ▪ e ▪ g ▪ h ▪ o	▪ B4.3. Proxecto de investigación: organización. Participación e colaboración respectuosa no traballo individual e en equipo. Presentación de conclusións.	▪ B4.5. Presentar e defender en público o proxecto de investigación realizado.	▪ BXB4.5.1. Deseña pequenos traballos de investigación sobre animais e/ou plantas, os ecosistemas do seu contorno ou a alimentación e a nutrición humana, para a súa presentación e a súa defensa na aula.	▪ CCL ▪ CSIEE ▪ CD ▪ CMCCT
			BXB4.5.2. Expresa con precisión e coherencia as conclusións das súas investigacións, tanto verbalmente como por escrito.	▪ CCL

5. TEMPORALIZACIÓN.

1º TRIMESTRE	Unidades 6-7-8-9-1 6. Coñecer a Terra e descubrir o seu pasado. 7. A tectónica de placas. 8. Manifestacións da tectónica de placas. 9. Historia da Terra e da vida. 1. A célula: unidade de vida.
2º TRIMESTRE	Unidades 2-3-4-5 2. Os caracteres e a súa herdanza. 3. As leis da herdanza. 4. Os xenes e a súa manipulación. 5. A evolución dos seres vivos.
3º TRIMESTRE	Unidades 10-11-12 10. A especie e o medio. 11. A comunidade e o ecosistema. 12. As actividades humanas e o medioambiente.

6. **MÍNIMOS ESIXIBLES PARA SUPERAR A MATERIA**

- Comparar a estrutura de distintos tipos de células.
- Observar as fases do ciclo celular identificando o núcleo celular e a súa organización.
- Analizar semellanzas e diferenzas entre os cromosomas e a cromatina.
- Coñecer os procesos que teñen lugar na mitose e na meiose.
- Identificar as funcións dos distintos ácidos nucleicos.
- Recoñecer como forma de conservación xenética a replicación do ADN.
- Utilizar o código xenético para expresar información xenética.
- Ver as mutacións como formas de diversidade xenética.
- Aplicar as leis da herdanza e os principios mendelianos na resolución de problemas sinxelos.
- Establecer relacións entre a herdanza do sexo e a ligada ao sexo.
- Reflexionar sobre as enfermidades hereditarias e a súa prevención.
- Identificar técnicas e aplicacións da enxeñería xenética e clonación.
- Coñecer as probas e mecanismos da evolución e a mutación.
- Realizar interpretacións a partir de arbores filoxenéticas.
- Conceptualizar a hominización.
- Identificar o carácter cambiante da terra, describir os cambios notables e interpretar cortes xeolóxicos e perfís topográficos.
- Recoñecer os procesos xeolóxicos máis importantes na historia da Terra, analizando eóns, eras e períodos utilizando o coñecemento dos fósiles guía.
- Coñecer e interpretar os fenómenos naturais derivados da tectónica de placas.
- Analizar a estrutura da Terra a partir de distintos modelos e recursos de análise.
- Reflexionar sobre a formación da litosfera, o relevo e a súa degradación.
- Relacionar os factores ambientais coa vida dos seres vivos e ecosistemas.
- Identificar o concepto de factor limitante e límite de tolerancia.
- Afondar nos conceptos de biótopo, poboación, comunidade, ecotón, cadeas e redes tróficas.
- Reflexionar sobre a adaptación dos seres vivos ao medio.
- Identificar o proceso de transferencia de materia e enerxía na cadea trófica.
- Valorar o impacto que o ser humano lles ocasiona aos ecosistemas.
- Coñecer distintos procesos de tratamento de residuos e reflexionar sobre a recollida selectiva.
- Identificar a importancia da utilización de enerxías renovables para a sostibilidade do planeta.
- Utilizar o método científico con destreza.
- Formular e contrastar hipóteses na experimentación e/ou observación.
- Analizar a fiabilidade das fontes de información empregadas.
- Desenvolver habilidades de traballo individual e grupal.
- Realizar presentacións públicas argumentando as súas investigacións.

7. PROCEDEMENTOS E INSTRUMENTOS DE AVALIACIÓN.

A avaliación efectuarase mediante a observación sistemática do progreso e evolución do alumno e atendendo sempre ás súas capacidades persoais seguindo as seguintes porcentaxes:

a) As probas de avaliación de contidos. (80%)
b) A realización de tarefas diarias, esforzo e participación. (10%)
c) Os traballos trimestrais. (10%)

Os instrumentos de avaliación serán os seguintes:
a) Probas de avaliación de contidos. (80%)
b) Rúbricas para a observación sistemática de aula (10%)
c) Rúbricas para avaliar os traballos trimestrais. (10%)

Segundo a ORDE do 25 de xaneiro de 2022 que actualizou a normativa de avaliación nas ensinanzas de Educación Primaria, de Educación Secundaria Obrigatoria e de Bacharelato no sistema educativo de Galicia (DOG 11/02/2022) realizarase unha 3ª avaliación parcial en xuño de 2023.

Para a proba final:

- Os alumnos con todas as avaliacións aprobadas poderán subir ata 1 punto como máximo realizando fichas con actividades de maior dificultade na súa resolución, pero con contidos relacionados cos do curso.

- Os alumnos con avaliacións suspensas terán fichas de recuperación para practicar a materia suspensa, ademais da proba escrita (100%).

- O período do 6 ao 20 de xuño dedicarase a actividades de apoio, reforzo, recuperación, ampliación e titoría. A avaliación final realizarase o 21 de xuño de 2022.
- Só se fará media entre as distintas notas obtidas nas probas trimestrais si se acada unha nota mínima de 4 en cada unha delas. Excepcionalmente poderase facer media cunha calificación inferior a 4 e superior a 3 se ésta se produciu no primeiro parcial e a mellora académica é notable de xeito que a nota media resultante é de aprobado.
- Só se considerará superada a materia si se acada unha porcentaxe mínima dun 40% en cada uns dos procedementos de avaliación.
- A proba de avaliación final de xuño suporá o 100% da calificación para os alumnos coas tres avaliacións suspensas e o 100% da correspondente avaliación suspensa para os que teñan só alguna das avaliacións suspensas.

8. PROCEDEMENTOS PARA REALIZAR A AVALIACIÓN INICIAL.

A avaliación inicial realizarase durante as primeiras semanas do curso escolar e terá en conta os seguintes aspectos:

- Información do titor ou titora do curso anterior para coñecer as necesidades de aprendizaxe do alumnado, características familiares que poidan incidir na súa aprendizaxe ou calquera outra circunstancia que poida afectar ao seu desenvolvemento.
- A observación do traballo e a conduta na aula.

- A análise das producións do alumno realizadas: caderno de clase e resolución de exercicios diarios.
- As preguntas respecto a aprendizaxes básicas necesarias para desenvolver a seguinte fase de aprendizaxe.

Esta avaliación será o punto de referencia para adoptar as medidas de atención á diversidade que se consideren oportunas.

9. ACTIVIDADES DE SEGUIMENTO, RECUPERACIÓN E AVALIACIÓN DE MATERIAS PENDENTES DO CURSO ANTERIOR

A recuperación de Bioloxía e Xeoloxía do presente curso terá en conta o establecido na programación do curso correspondente no tocante aos criterios de avaliación e os mínimos esixibles para superar a materia.

A recuperación poderá realizarse a través de tres probas:

- A recuperación da 1ª avaliación realizarase no mes de xaneiro.
- A recuperación da 2ª avaliación realizarase no mes de abril.
- A recuperación da 3ª avaliación realizarase no mes de xuño.

Antes da realización destas probas, os alumnos obrigatoriamente terán que entregar unha serie de actividades propostas polo profesor, que realizará un seguimento do traballo que vai realizando o alumno ó longo do curso.

Cada un dos instrumentos empregados para a avaliación valorarase do seguinte xeito:

- Probas parciais: 80%
- Actividades: 20%

10. MEDIDAS DE ATENCIÓN Á DIVERSIDADE

O alumnado que requira unha atención educativa diferente á ordinaria por presentar necesidades educativas especiais ten que alcanzar o máximo desenvolvemento das súas capacidades persoais, os obxectivos e as competencias da etapa. Para asegurar un progreso axeitado, estableceranse as seguintes medidas de atención á diversidade:

Medidas ordinarias:

- Reforzo educativo dentro da aula.
- Adaptación dos exames (forma e tempo).
- Exención na materia de francés para alumnado de 1º e 2º de ESO.

Medidas específicas:

- Adaptacións curriculares.

Á marxe destas medidas, teranse en conta outros aspectos importantes:

- Estratexias para favorecer a autoestima: felicitacións en público, correccións en privado, ignorar os comportamentos de chamada de atención leves.
- Metodoloxía con actividades variadas, traballo cooperativo e colaboración entre alumnos.
- Organización da aula, por exemplo, alumno con dificultades sentado preto da profesora e nun lugar onde haxa poucos elementos distractores

11. METODOLOXÍA

Os principios metodolóxicos que se seguirán na área son os seguintes:

1. Especial atención á diversidade e utilización de métodos que teñan en conta os diferentes ritmos de aprendizaxe e favorezan a capacidade de aprenderen por si mesmos.

2. Metodoloxía activa e participativa, favorecendo o traballo individual e cooperativo do alumnado , o traballo en grupo colaborativo achega, ademais do adestramento de habilidades sociais básicas e o enriquecemento persoal desde a diversidade, unha plataforma inmellorable para adestrar a competencia comunicativa.

3. Especial atención a adquisición e ao desenvolvemento das competencias clave.

4. Adestramento individual e traballo reflexivo de procedementos básicos da materia: a comprensión oral e lectora, a expresión oral e escrita e a argumentación que son, obviamente, extrapolables a outras áreas e contextos de aprendizaxes.

5. Integración e uso das tecnoloxías da información e da comunicación an aula.

6. Desde o coñecemento da diversidade da aula e en resposta ás múltiples intelixencias predominantes no alumnado, o desenvolvemento de actividades desde a teoría das intelixencias múltiples para que todos os alumnos e as alumnas poidan chegar a comprender os contidos que pretendemos que se adquiran para o desenvolvemento dos obxectivos de aprendizaxe.

12. MATERIAIS E RECURSOS DIDÁCTICOS

- Ordenador e material E-Dixgal.
- Libros do fondo do colexio.
- Recursos fotocopiables que recollen actividades de reforzo e de ampliación; material para o desenvolvemento das competencias; fichas de autoavaliación e a Adaptación curricular.
- Libros dixitais.
- Pizarra dixital.
- Material audiovisual.

- Internet.
- Presentacións power-point.

13. INDICADORES DE LOGRO PARA AVALIAR O PROCESO DE ENSINO E A PRÁCTICA DOCENTE

INDICADORES	VALORACIÓN	PROPOSTAS DE MELLORA
Avaliación inicial ao principio de curso para axustar a programación ao nivel do alumnado.		
Identificación dos coñecementos previos de cada unidade didáctica.		
Revisión dos traballos propostos na aula e fóra dela.		
Información necesaria sobre a resolución de tarefas.		
Corrección e explicación dos traballos e actividades do alumnado.		
Utilización de suficientes criterios de avaliación que atendan a avaliación dos diferentes contidos.		
Proposta de novas		

actividades para facilitar a adquisición de obxectivos cando estes non foron acadados con suficiencia.		
Proposta de actividades de maior nivel cando os obxectivos foron acadados con suficiencia.		

14. ELEMENTOS TRANSVERSAIS

Traballaránse os seguintes valores:

- Igualdade entre homes e mulleres e prevención da violencia de xénero.
- Responsabilidade ante un consumo responsable.
- Repeto á natureza: deterioro medioambiental, extinción das especies.
- Prevención e resolución pacífica de conflitos (xustiza, igualdade, paz, democracia...).
- Prevención da violencia terrorista e de calquera forma de violencia.
- Prevención do racismo e a xenofobia.
- Desenvolvemento sostible e medio.
- Riscos de explotación e abuso sexual.
- Situacións de risco derivadas da utilización das TIC.
- Protección ante urxencias e catástrofes.
- Espírito emprendedor e iniciativa empresarial.
- Educación e seguridade vial.

15. ACCIÓNS DE CONTRIBUCIÓN AOS DISTINTOS PLAN

Accións de contribución ao Plan TIC.

As TIC son unha ferramenta fundamental á hora de practicar o que poderiamos chamar un “traballo autónomo”, motor dunha aprendizaxe duradeira e permanente, que provoca a utilización de habilidades cognitivas e a autonomía do alumnado. O tratamento da información implica ser unha persoa autónoma, eficaz, responsable, crítica e reflexiva ao seleccionar, tratar e empregar a información dispoñible, contrastándoa cando é preciso. O emprego das TIC centrarase basicamente en:

- Busca e selección de información en diversas páxinas web.
- Utilización de diccionarios, enciclopedias e prensa dixitais.
- Realización de actividades on-line.
- Gravación de videos.
- Libros dixitais.
- Utilización da aula de informática.

- Utilización da plataforma dixital Esemtia.
- Presentacións de power point .
- Utilización de material sonoro.

Accións de contribución ao Plan Lector

Actuacións destinadas ao fomento da lectura para garantir unha progresiva capacitación do alumnado nas competencias básicas e contribuír á súa formación como cidadáns activos e solidarios:

- Lectura diaria na clase de diferentes tipos de textos. A lectura pode ser silenciosa (para logo compartir todas as cuestións que suscite) ou en voz alta (neste caso sempre cuns minutos para unha preparación previa).
- Realización de actividades que favorezan a lectura comprensiva (activar os coñecementos previos, establecer predicións, formular preguntas, resumir...)
- Realización de traballos de investigación.
- Sesións de lectura de prensa e revistas dentro da programación das titorías.
- Traballo co xornal na aula: iránse comentando noticias de actualidade relacionadas coa materia.
- Proxección de documentais relacionados cos temas tratados ao longo da materia.
- Actividades para conmemorar o Día do Libro, a Semana das Letras Galegas e as Xornadas Culturais.

Accións de contribución ao Plan de Convivencia

Aplícase no traballo diario da aula, entre outras cousas ao traballar cooperativamente e respectar ás demais persoas. Relaciónase co Plan de acción titorial.

16. ACTIVIDADES EXTRAESCOLARES E COMPLEMENTARIAS

Serán actividades encamiñadas a reforzar a consecución de obxectivos:

- A visita a exposición e museos de interese.
- Realización de traballos cooperativos referidos a temas relacionados coa materia.
- As actividades de colaboración co Concello e outras institucións para traballar a educación en valores.
- As convivencias lúdicas e festivas dentro e fóra do centro.
- A visita a vilas e cidades para coñecer o noso patrimonio natural, histórico e cultural.

17. MECANISMOS DE REVISIÓN, AVALIACIÓN E MODIFICACIÓN DA PROGRAMACIÓN.

A avaliación da programación didáctica no seu conxunto farase a través da seguinte ferramenta:

ASPECTOS A AVALIAR	AVALIACIÓN	PROPOSTAS DE MELLORA
Temporalización das unidades didácticas		
Desenvolvemento dos obxectivos didácticos		
Manexo dos contidos da unidade		
Realización de tarefas		
Estratexias metodolóxicas seleccionadas		
Recursos		
Claridade nos criterios de avaliación		
Uso de diversas ferramentas de avaliación		
Atención á diversidade		

CPR PLURILINGÜE
VIRXE MILAGROSA BUEU

XEOGRAFÍA E HISTORIA
4º ESO

PROGRAMACIÓN DIDÁCTICA

2022-2023

José Ramón Martínez Méndez

PROFESOR: José Ramón Martínez Méndez

ÍNDICE

1. Introdución e contextualización
2. Contribución ao desenvolvemento das competencias clave
3. Concreción dos obxectivos por etapa e curso
4. Contidos mínimos para superar a materia.
5. Concrecións metodolóxicas
6. Materiais e recursos didácticos
7. Criterios sobre a avaliación, a cualificación e promoción
8. Plans de seguemento das materias pendentes
9. Procedementos para realizar a avaliación inicial
10. Medidas de atención á diversidade
11. Concreción dos elementos transversais
12. Actividades complementarias e extraescolares
13. Relación de unidades didácticas

1.- INTRODUCION E CONTEXTUALIZACIÓN

As materias da área Xeografía e Historia pretenden profundar no coñecemento da sociedade, da súa organización e funcionamento nun territorio, a través do tempo e na actualidade, utilizando o aprendido polo alumnado na etapa anterior na área de coñecemento do medio natural, social e cultural.

A complexidade das sociedades actuais e a aparición de novas temáticas (educación ambiental, cívica, para o consumo, a paz ou o lecer), recomendan a incorporación de contidos procedentes doutras disciplinas como a socioloxía, a antropoloxía, a economía, ou a ecoloxía, que ofrecen perspectivas de análise diferentes para lograr o obxectivo común, que é o coñecemento da realidade social. Para a análise da dimensión espacial resulta axeitado o enfoque ecoxeográfico, que permite tomar en consideración as múltiples variables naturais e antrópicas que conforman un espazo e, ademais, atende o dinamismo interno de cada variable e das súas interaccións.

A paisaxe, como unidade espacial de análise ecoxeográfica, ten especial relevancia e permite abordar o estudo dos problemas a que a xeografía debe dar reposta. A historia débelle proporcionar ao alumnado un coñecemento global que resulta necesario para entender o presente e para mellorar o futuro. É preciso tamén facer emerxer no seu estudo suxeitos históricos ata hai pouco moi silenciados, como as mulleres, a clase obreira, os pobres... dándolles o protagonismo que lles corresponde e que vai permitir unha renovación do discurso histórico. En ambalas dúas materias non se debe esquecer o importante que resulta adquirir un vocabulario conceptual propio e a capacidade para utilizalo e xeneralizalo correctamente. Do mesmo xeito, cumpriría enfiar ao longo do currículo de todos os cursos tres elementos de análise que consideramos imprescindibles para comprender a realidade social: a historia, o espazo e os recursos.

Por outra parte, as dúas materias permiten desenvolver unha metodoloxía que compare o inmediato e o afastado, o propio e o alleo, o máis concreto e o máis abstracto, xustificando así a importancia que no currículo debe concederse aos aspectos da xeografía, a historia e a cultura de Galicia. Non debe esquecerse, á hora de introducir contidos metodolóxicos, a importancia de saber interpretar fontes de diversa tipoloxía, a comprensión da multicausalidade e a intencionalidade na interpretación dos procesos, o uso adecuado da información e o manexo da documentación.

A finalidade destas materias concretaríase en dar unha visión global do mundo e un conxunto de valores para que os alumnos e alumnas adopten unha actitude ética e comprometida dentro dunha sociedade plural e solidaria.

Esta programación levarase a cabo no colexio CPR Plurilingüe "**VIRXE MILAGROSA**" en Bueu, Centro que consta dunha soa liña e vai dirixida ao 4º curso da ESO.

Neste curso serán 19 en 4º da ESO. A lingua predominante é o castelán.

Durante este curso se levarán a cabo diversas Adaptacións curriculares e un número significativo do alumnado terá medidas de reforzo.

2.- CONTRIBUCIÓN AO DESENVOLVEMENTO DAS COMPETENCIAS CLAVE

A aprendizaxe da Xeografía e Historia no Segundo Curso da ESO centrarase no desenvolvemento dos seguintes obxectivos competenciais para cada unha das competencias:

1. Comunicación lingüística

- Utilizar adecuadamente o vocabulario propio das ciencias sociais para construír un discurso preciso.
- Desenvolver a empatía e interesarse por coñecer e escoitar opinións distintas á propia.
- Utilizar diferentes variantes do discurso, en especial, a descrición e a argumentación.
- Ler e interpretar textos de tipoloxía diversa, linguaxes icónicas, simbólicas e de representación.

2. Competencia matemática e competencias básicas en ciencia e tecnoloxía

- Elaborar e interpretar eixes cronolóxicos.
- Analizar e comprender os datos cuantitativos recollidos en táboas, gráficos e diagramas.
- Facer cálculos matemáticos de números enteiros e porcentaxes para chegar a conclusións cuantitativas.
- Identificar e localizar os ámbitos xeopolíticos, económicos e culturais nos que se enmarcan os acontecementos da Idade Media.
- Coñecer os distintos usos do espazo e dos recursos que fixeron as sociedades ao longo dos períodos históricos estudados.

3. Competencia dixital

- Relacionar e comparar a información procedente de diversas fontes: escritas, gráficas, audiovisuais, etc.
- Contrastar a información obtida e desenvolver un pensamento crítico e creativo.

- Elaborar a información transformando os datos recollidos e traducíndoos a outro formato ou linguaxe.
- Empregar as posibilidades que ofrecen as tecnoloxías da información e a comunicación na procura e o procesamento da información.

4. Aprender a aprender

- Desenvolver unha visión estratéxica dos problemas, anticipar posibles escenarios e consecuencias futuras das accións individuais e/ou sociais.
- Buscar explicacións multicausais para comprender os fenómenos sociais e avaliar as súas consecuencias.
- Utilizar distintas estratexias para organizar, memorizar e recuperar a información: esquemas, resumos, etc.
- Participar en debates e contrastar as opinións persoais coas do resto dos compañeiros.
- Desenvolver o gusto pola aprendizaxe continua e a actualización permanente.

5. Competencias sociais e cívicas

- Comprender o concepto de tempo histórico.
- Identificar a relación multicausal dun feito histórico e as súas consecuencias.
- Coñecer as grandes etapas e os principais acontecementos da Idade Media.
- Comprender o funcionamento das sociedades, o seu pasado histórico, a súa evolución e transformacións.
- Desenvolver a empatía mediante a comprensión das accións humanas do pasado.
- Expresarse de forma asertiva e amosar unha actitude favorable ao diálogo e ao traballo cooperativo.

6. Conciencia e expresións culturais

- Comprender a función que as artes tiveron e teñen na vida dos seres humanos.
- Recoñecer os diferentes estilos da arte medieval e moderna e os valores estéticos que expresan.
- Analizar obras de arte de forma técnica e identificar o contexto histórico que explica a súa aparición.
- Desenvolver unha actitude activa en relación coa conservación e a protección do patrimonio histórico.

7. Sentido de iniciativa e espírito emprendedor

- Asumir responsabilidades e tomar decisións con respecto á planificación do proceso de resolución das actividades propostas.
- Interpretar adecuadamente as particularidades de cada situación e de cada problema estudado.

- Saber argumentar de forma lóxica e coherente as explicacións dos conceptos e fenómenos estudados.
- Autorregular a propia aprendizaxe: tomar conciencia do que se sabe e do que falta por aprender; e realizar autoavaliacións do propio traballo.

3. OBXECTIVOS

3.1 Obxectivos xerais da etapa

A Educación Secundaria Obrigatoria debe contribuír a desenvolver no alumnado as capacidades que lles permitan alcanzar os seguintes obxectivos:

a) Asumir responsablemente os seus deberes, coñecer e exercer os seus dereitos no respecto aos demais, practicar a tolerancia, a cooperación e a solidariedade entre as persoas e grupos, exercitarse no diálogo afianzando os dereitos humanos e a igualdade de trato e de oportunidades entre mulleres e homes, como valores comúns dunha sociedade plural, e prepararse para o exercicio da cidadanía democrática.

b) Desenvolver e consolidar hábitos de disciplina, estudo e traballo individual e en equipo como condición necesaria para unha realización eficaz das tarefas do aprendizaxe como medio de desenvolvemento persoal.

c) Valorar e respectar a diferenza de sexos e a igualdade de dereitos e oportunidades entre eles. Rexeitar a discriminación das persoas por razón de sexo ou por calquera outra condición ou circunstancia persoal ou social. Rexeitar os estereotipos que supoñan discriminación entre homes e mulleres, así como calquera manifestación de violencia contra a muller.

d) Fortalecer as súas capacidades afectivas en todos os ámbitos da personalidade e nas súas relacións cos demais, así como rexeitar a violencia, os prexuízos de calquera tipo, os comportamentos sexistas e resolver pacificamente os conflitos.

e) Desenvolver destrezas básicas na utilización das fontes de información para, con sentido crítico, adquirir novos coñecementos. Adquirir unha preparación básica no campo das tecnoloxías, especialmente as da información e a comunicación.

f) Concibir o coñecemento científico como un saber integrado, que se estrutura en distintas disciplinas, así como coñecer e aplicar os

métodos para identificar os problemas nos diversos campos do coñecemento e da experiencia.

g) Desenvolver o espírito emprendedor e a confianza en si mesmo, a participación, o sentido crítico, a iniciativa persoal e a capacidade para aprender a aprender, planificar, tomar decisións e asumir responsabilidades.

h) Comprender e expresar con corrección, oralmente e por escrito, en lingua galega, textos e mensaxes complexos, e iniciarse no coñecemento, a lectura e o estudo da literatura.

i) Comprender e expresarse nunha ou máis linguas estranxeiras de maneira apropiada.

j) Coñecer, valorar e respectar os aspectos básicos da cultura e a historia propias e dos demais, así como o patrimonio artístico e cultural. Coñecer mulleres e homes que realizasen achegas importantes á cultura e á sociedade galegas, ou a outras culturas do mundo.

k) Coñecer e aceptar o funcionamento do propio corpo e o dos outros, respectar as diferenzas, afianzar os hábitos de coidado e saúde corporais e incorporar a educación física e a práctica do deporte para favorecer o desenvolvemento persoal e social. Coñecer e valorar a dimensión humana da sexualidade en toda a súa diversidade. Valorar criticamente os hábitos sociais relacionados coa saúde, o consumo, o coidado dos seres vivos e o medio ambiente, contribuíndo á súa conservación e mellora.

l) Apreciar a creación artística e comprender a linguaxe das distintas manifestacións artísticas, utilizando diversos medios de expresión e representación.

m) Coñecer e valorar os aspectos básicos do patrimonio lingüístico, cultural, histórico e artístico de Galicia, participar na súa conservación e na súa mellora, e respectar a diversidade lingüística e cultural como dereito dos pobos e das persoas, desenvolvendo actitudes de interese e respecto cara ao exercicio deste dereito.

n) Coñecer e valorar a importancia do uso da lingua galega como elemento fundamental para o mantemento da identidade de Galicia, e como medio de relación interpersoal e expresión de riqueza cultural nun contexto plurilingüe, que permite a comunicación con outras linguas, en especial coas pertencentes á comunidade lusófona.

OBXECTIVOS DA MATERIA PARA 4º CURSO DA E.S.O.

OBXECTIVOS	COMPETENCIAS CLAVE
1. Analizar a Europa do século XVIII: unha poboación en lixeiro incremento demográfico, unha economía de base agraria, unha sociedade estamental, o absolutismo monárquico e a arte rococó.	Aprender a aprender. Competencias sociais e cívicas. Conciencia e expresións culturais.
2. Recoñecer as causas da Guerra de Sucesión, a configuración das alianzas de ambos bandos e a configuración política que supuxo a aprobación dos decretos de Nova Planta.	Aprender a aprender. Competencias sociais e cívicas. Comunicación lingüística.
3. Entender o significado político dos Borbóns na España do século XVIII: As reformas de Felipe V, Fernando VI e Carlos III.	Aprender a aprender. Competencias sociais e cívicas. Comunicación lingüística.
4. Analizar as particularidades artísticas, políticas, económicas, demográficas, urbanísticas e sociais de Galicia no século XVIII.	Aprender a aprender. Competencias sociais e cívicas. Conciencia e expresións culturais.
5. Coñecer o pensamento ilustrado europeo nas súas vertentes económicas e políticas e identificar os principais pensadores coas súas achegas, analizando a súa repercusión en España e máis concretamente en Galicia.	Competencias sociais e cívicas. Comunicación lingüística. Conciencia e expresións culturais.
6. Comprender a ruptura histórica que representou a Revolución Francesa analizando as novidades políticas que achegou e recoñecer as causas e as ideas que conduciron á Restauración europea.	Competencias sociais e cívicas. Comunicación lingüística. Conciencia e expresións culturais.
7. Coñecer e diferenciar as revolucións liberais ocorridas no século XIX identificando os conceptos de nacionalismo e liberalismo, prestándolle especial atención á súa influencia nos procesos de unificación alemán e italiano e de independencia grega e belga.	Aprender a aprender. Competencias sociais e cívicas. Sentido de iniciativa e espírito emprendedor.
8. Coñecer as bases da revolución industrial, as novas fontes de enerxía, os sectores industriais, a revolución dos transportes, a nova sociedade industrial, a organización do movemento obreiro e as novas ideoloxías: marxismo, anarquismo e internacionalismo.	Aprender a Aprender Competencias sociais e cívicas. Conciencia e expresións culturais.

9.	Analizar o desenvolvemento político de España, en xeral e de Galicia en particular durante o século XIX: a crise do Antigo Réxime, a restauración do absolutismo, a independencia das colonias americanas, a revolución liberal, o Sexenio Democrático e a Restauración.	Competencia dixital Competencias sociais e cívicas. Comunicación lingüística.
10.	Recoñecer as transformacións demográficas, urbanísticas, económicas e sociais do século XIX en España, coa irrupción da industrialización, prestándolle unha atención especial a Galicia.	Aprender a aprender. Competencias sociais e cívicas. Comunicación lingüística.
11.	Analizar as particularidades artísticas, políticas, económicas e sociais de Galicia do século XIX.	Aprender a aprender. Competencias sociais e cívicas. Conciencia e expresións culturais.
12.	Explicar as causas da expansión colonial europea e detallar a organización e extensión dos grandes imperios coloniais.	Aprender a aprender. Competencias sociais e cívicas. Comunicación lingüística.
13.	Coñecer as principais correntes artísticas e culturais do século XIX en Europa diferenciando os principais autores e obras máis significativas do período.	Comunicación lingüística. Conciencia e expresións culturais.
14.	Explicar as causas da Primeira Guerra Mundial, as fases do conflito bélico e as consecuencias da conflagración armada en Europa.	Aprender a aprender. Competencias sociais e cívicas. Comunicación lingüística.
15.	Coñecer as características principais do período de entreguerras: a Revolución rusa e a formación da URSS baixo o mandato de Lenin e a posterior ditadura de Stalin, o crac do 29 e a Gran Depresión e o ascenso dos totalitarismos en Europa: o fascismo italiano e o nazismo alemán.	Aprender a aprender. Competencias sociais e cívicas. Comunicación lingüística.
16.	Explicar as causas e as consecuencias da Segunda Guerra Mundial, así como o desenvolvemento das principais operacións militares e o Holocausto da poboación xudía, executado polo goberno nazi.	Competencias sociais e cívicas. Comunicación lingüística. Sentido de iniciativa e espírito emprendedor.
17.	Coñecer a historia española desde o desastre do 98, a crise da restauración, a II República e a Guerra Civil, prestándolle especial atención a Galicia.	Aprender a aprender. Competencias sociais e cívicas. Comunicación lingüística.
18.	Identificar os aspectos máis significativos do mundo bipolar, os principais conflitos da Guerra Fría e as características de cada un dos bloques: o capitalista e o comunista.	Aprender a aprender. Competencias sociais e cívicas. Comunicación lingüística.

19.	Coñecer as causas da crise e afundimento do comunismo e a consecuente desaparición do sistema de bloques.	Competencias sociais e cívicas. Comunicación lingüística.
20.	Analizar a evolución dos aspectos económicos, urbanísticos, políticos, sociais e culturais do réxime franquista en España, prestándolle especial atención a Galicia.	Competencias sociais e cívicas. Comunicación lingüística. Conciencia e expresións culturais.
21.	Coñecer o proceso de transición cara á democracia, iniciado coa morte de Franco, prestándolle especial atención a Galicia.	Competencias sociais e cívicas. Comunicación lingüística. Sentido de iniciativa e espírito emprendedor.
22.	Identificar os principios que rexen a Constitución española de 1978 na forma de goberno do estado español, a súa organización estatal e valorala como garante das liberdades individuais e colectivas.	Competencias sociais e cívicas. Conciencia e expresións culturais. Sentido de iniciativa e espírito emprendedor.
23.	Recoñecer os distintos gobernos democráticos españois e as súas principais liñas de actuación desde a transición até a actualidade prestándolle unha especial atención á evolución política, demográfica e económica en Galicia.	Aprender a aprender. Competencias sociais e cívicas. Comunicación lingüística.
24.	Coñecer as características do mundo actual, incidindo especialmente na nova orde política internacional, a economía globalizada, a emerxencia de novas potencias económicas, a crise económica de 2008, os principais conflitos violentos e a sociedade do século XXI.	Competencia dixital. Competencias sociais e cívicas. Comunicación lingüística.
25.	Identificar as principais correntes artísticas do século XX no mundo prestándolle atención á contribución española ás artes figurativas durante este século, tanto en pintura, escultura como arquitectura, e á contribución de Galicia.	Competencias sociais e cívicas. Conciencia e expresións culturais. Sentido de iniciativa e espírito emprendedor.
26.	Recoñecer as actitudes e situacións discriminatorias que tiveron lugar ao longo da historia por razóns de raza, sexo, relixión ou calquera outra condición ou circunstancia persoal ou social, e amosar unha actitude solidaria cos individuos e colectividades que foron obxecto desta discriminación.	Competencias sociais e cívicas. Comunicación lingüística. Sentido de iniciativa e espírito emprendedor.
27.	Recoñecer os mecanismos esenciais que rexen o funcionamento dos feitos sociais e económicos dentro da estrutura da nosa sociedade e, deste xeito, comprender e saber analizar os problemas máis apremiantes das sociedades contemporáneas (a inmigración, a globalización, as desigualdades socioeconómicas, a crise económica, etc.).	Competencias sociais e cívicas. Comunicación lingüística. Sentido de iniciativa e espírito emprendedor.

28. Obter e relacionar información de fontes de diverso tipo e saber manexar e interpretar correctamente diversos instrumentos de traballo como as gráficas, os mapas, etc.	Aprender a aprender. Competencia dixital. Competencia matemática e competencias básicas en ciencia e tecnoloxía.
29. Sensibilizarse cos principais problemas do mundo actual (o desigual acceso aos recursos, a globalización, a pervivencia de réximes autoritarios e ditatoriais, os conflitos políticos, etc.), entendéndoos como unha problemática na que todos estamos implicados e da que todos somos responsables	Competencia dixital. Competencias sociais e cívicas. Sentido de iniciativa e espírito emprendedor.
30. Valorar a diversidade cultural no mundo, en España e en Galicia, e ser respectuosos e tolerantes coas actitudes, crenzas e formas de vida de persoas ou grupos que pertencen a sociedades ou culturas diferentes á propia.	Competencias sociais e cívicas. Conciencia e expresións culturais.
31. Apreciar los derechos y libertades de las personas como un logro irrenunciable de la humanidad, denunciar las actitudes discriminatorias e injustas y mostrarse solidario con quienesestén privados de susderechos o de los recursos económicos necesarios	Competencias sociales y cívicas. Sentido de iniciativa y espíritu emprendedor.

4. CONTIDOS MÍNIMOS DA MATERIA

Coa fin de garantir o dereito do alumnado a que o seu rendemento escolar sexa valorado conforme a criterios de plena obxectividade, deberán facerse públicos os criterios xerais que se aplicaran para a avaliación das aprendizaxes, promoción e titulación.

Informarase ao comezo do período lectivo sobre os contidos mínimos esixibles para a superación das diferentes materias del dependentes, os procedementos de recuperación e de apoio previstos, e os criterios de avaliación e procedementos de calificación aplicables.

A continuación, e para cada unha das unidades deste curso, indícanse os contidos mínimos esixibles que o alumnado deberá ter adquirido para superar a materia de Xeografía e Historia no 4º curso da ESO:

4º E.S.O.

UNIDADE 1. O SÉCULO XVIII: A CRISE DE ANTIGO RÉXIME

- As causas da crise do Antigo Réxime.
- As revolucións en Inglaterra e EUA e os seus sistemas políticos parlamentarios.
- O pensamento da Ilustración e a súa oposición ao Antigo Réxime.
- A influencia da Revolución Francesa e a Ilustración en España.

UNIDADE 2. A ÉPOCA DAS REVOLUCIÓNS LIBERAIS (1789-1871)

- As causas da Revolución Francesa e o seu desenvolvemento.
- O papel da muller durante a Revolución Francesa e a relevancia de Olimpia de Gouges.
- A figura de Napoleón: o Consulado e o Imperio.
- A herdanza da Revolución Francesa a nivel político, económico e cultural.
- Os enfrontamento entre o absolutismo, o liberalismo e o nacionalismo e as súas consecuencias.

UNIDADE 3. A ORIXEN DA INDUSTRIALIZACIÓN

- As causas e as consecuencias da Revolución Industrial.
- A importancia da creación da máquina de vapor por James Watt.
- O desenvolvemento industrial e as súas repercusións.
- O triunfo do capitalismo industrial e as súas consecuencias.
- O cambio social: a nova división da sociedade e o nacemento de novos movementos sociais.

UNIDADE 4. A ESPAÑA DO SÉCULO XIX: A CONSTRUCCIÓN DO RÉXIMEN LIBERAL

- A invasión napoleónica e a Guerra da Independencia. As Cortes de Cádiz e a Constitución de 1812.
- A obra artística de Goya e a plasmación da crise do Antigo Réxime.
- Os reinados de Fernando VII e Isabel II e as súas características.
- O conflito entre absolutistas e liberais. As guerras carlistas e a Gloriosa Revolución.
- A Restauración borbónica.

UNIDADE 5. INDUSTRIALIZACIÓN E CAMBIO SOCIAL NA ESPAÑA DO SÉCULO XIX

- O carácter de éxito ou fracaso da Revolución Industrial en España.
- As consecuencias da revolución industrial: o crecemento demográfico e económico.
- Os piares da industrialización española.
- Os cambios sociais derivados da industrialización e o crecemento do movemento obreiro.
- A arte do século XIX en España: Neoclasicismo, Romanticismo, Realismo e Modernismo.

UNIDADE 6. A ÉPOCA DO IMPERIALISMO

- As causas da expansión imperialista.
- O auxe do capitalismo industrial.
- A repartición dos imperios coloniais.
- As consecuencias do colonialismo.

UNIDADE 7. A PRIMEIRA GUERRA MUNDIAL E A REVOLUCIÓN RUSA

- As causas e o desenvolvemento da Primeira Guerra Mundial.
- A consideración da Primeira Guerra Mundial como unha ‘guerra total’.
- As causas e o desenvolvemento da Revolución rusa.
- A situación de Europa tras a Primeira Guerra Mundial.
- O nacemento das vangardas artísticas.

UNIDADE 8. O PERÍODO DE ENTREGUERRAS

- A situación durante o período de entreguerras.
- A prosperidade e a crise dos Estados Unidos: o crac de 1929.
- O auxe dos totalitarismos: Italia e Alemaña.
- A ditadura estalinista na Unión Soviética.
- A arte no período de entreguerras.

UNIDADE 9. ESPAÑA NO PRIMEIRO TERZO DO SÉCULO XX (1902-1939)

- As causas da crise do sistema da Restauración.
- A ditadura de Primo de Rivera.
- A Segunda República española e as súas reformas.
- O contexto previo á Guerra Civil: o Bienio Conservador e a Fronte Popular.
- A Guerra Civil: causas, desenvolvemento e consecuencias.

UNIDADE 10. A SEGUNDA GUERRA MUNDIAL

- As causas da Segunda Guerra Mundial e o seu desenvolvemento.
- O concepto de ‘guerra total’: unha guerra a todos os niveis.
- O Holocausto xudeu.
- As consecuencias da Segunda Guerra Mundial.
- A fundación da ONU e o seu labor.

UNIDADE 11. UN MUNDO DIVIDIDO: GUERRA FRÍA E DESCOLONIZACIÓN

- A división do mundo en dous bloques antagónicos: EUA e a URSS.
- Os conflitos bélicos desenvolvidos durante a Guerra Fría.
- A coexistencia pacífica promovida por Kennedy e Jruschov.
- O proceso de descolonización e a necesidade do neocolonialismo.
- As causas do conflito de Oriente Próximo.

UNIDADE 12. CAPITALISMO E COMUNISMO: DOUS SISTEMAS ENFRONTADOS

- As diferenzas entre o bloque comunista e o bloque capitalista a nivel social, económico, político e artístico.
- As orixes da construción da Unión Europea.
- A prosperidade do mundo capitalista e a crise enerxética.
- O Estado do benestar, a súa función e os seus piares.
- A evolución do mundo soviético e a súa posterior crise.

UNIDADE 13. ESPAÑA: A DITADURA FRANQUISTA (1939-1975)

- As bases do réxime franquista.
- A situación de posguerra en España e o papel das mulleres.
- O desenvolvementismo do réxime, o seu impacto na sociedade española e a súa posterior crise.
- O destino dos opositores ao franquismo.
- O franquismo en Galicia.

UNIDADE 14. TRANSICIÓN E DEMOCRACIA EN ESPAÑA

- A caída do franquismo tras a morte de Franco.
- A transición á democracia: a Constitución de 1978 e as mobilizacións populares pola democratización do réxime.
- Os distintos gobernos da democracia, desde 1982 até a actualidade.
- As transformacións económicas, demográficas e sociais a partir de 1985, e a súa posterior crise.
- As correntes artísticas do século XX en España.

UNIDADE 15. O MUNDO ACTUAL

- O fin da división do mundo en bloques e as súas consecuencias: a desintegración da URSS e o auxe dos EUA.
- A construción da Unión Europea e as súas políticas.
- A crise de 2008 como crise do modelo de benestar europeo.
- A inestabilidade do mundo actual, os conflitos do século XXI e as súas vítimas.
- A arte no mundo actual.

5. CONCRECIÓNS METODOLÓXICAS

• Aprender a aprender co aprendizaxe cooperativo e as intelixencias múltiples, aplicando dinámicas, estruturas e de comprensión cunhas metas claras e concisas.

• Presentacións de power-point // Geneally para facer máis interactiva e fácil asimilación dos estándares.

• Achegar ao alumnado á comprensión dos contidos do libro de texto mediante a lectura participativa.

• Proxectar películas, cortos e documentais, axudando así a mellor comprensión dos feitos a comprender.

• Facer comentarios e preguntas na clase de xeito individual ou colectivo para avaliar o grao de comprensión do tema proposto.

• Motivar ao alumnado para que utilice diferentes técnicas en cada un dos exercicio

• Fomentar no alumnado a busca de materiais e solucións adecuadas a cada procedemento.

• Insistir na necesidade do coidado, limpeza e minuciosidade que requiren os seus traballos.

• Utilización das tics como novos recursos que facilitan e aportan diferentes solución aos temas propostos.

6. MATERIAIS E RECURSOS DIDÁCTICOS QUE SE VAN A UTILIZAR

Recursos Didácticos

Para cada tema os Recursos Didácticos dos que se dispón son os seguintes:

- EDIXGAL
- Cadernos de Actividades

Os Cadernos de Actividades serven para reforzar e ampliar contidos básicos da materia. Por outro lado, en combinación co resto de materiais, constitúen un instrumento para atender as necesidades invididuais do alumnado, xa que permiten practicar aquelescoñecementos que secuencian os distintos temas.

- Enderezos da Internet. Diferentes enderezos de Internet (blogs, revistas, publicacións especializadas) que serven para reforzar e complementar os contidos, habilidades e competencias traballadas en cada tema.
- Actividades interactivas propostas en Edixgal.
- Actividades de Avaliación Inicial.
- Actividades de Reforzo e Ampliación. Unha páxina de actividades de reforzo e outra de ampliación permiten consolidar os coñecementos dos contidos do tema e ampliar algúns aspectos importantes.
- CANALHISTORIA. Documentais, cortos, escenas de películas para complementar o tema tratado.
- Lecturas comprensivas sobre los temas tratados.
- Páxinas web (artehistoria, claseshistoria...) especializadas na materia de xeografía e historia.

7. CRITERIOS SOBRE A AVALIACIÓN, CUALIFICACIÓN E PROMOCIÓN

CRITERIOS SOBRE A AVALIACIÓN, CUALIFICACIÓN E PROMOCIÓN

1º.- **As probas escritas** serán cualificadas en exercicios realizados na aula e terase en conta a asimilación dos contidos e competencias de cada unidade. As probas escritas serán **cualificadas cun 65% da nota global**.

2º.- **Proxectos trimestrais** sobre un apartado de interese dos temas a desenvolver, serán avaliados a través da observación directa e a valoración da utilización dos materiais e información dispoñible, orde e limpeza, calidade estética, orixinalidade e presentación na aula. Os Proxectos trimestrais**serán cualificados cun 15% da nota global**.

3º.- **Lecturas comprensivas** de cada tema da materia de Xeografía e Historia.

As lecturas comprensivas serán **cualificadas cun 10% da nota global.**

4º.- **Caderno de Exercicios de Reforzo**, será cualificado de forma trimestral **cun 10% da nota global.**

O procedemento que se seguirá para a obtención da cualificación final de xuño será:

A nota media das tres avaliacións, aprobando como mínimo a terceira e unha das dúas anteriores. Con todo, se a nota das tres avaliacións foi sempre en progresión, a nota final será a mesma da terceira avaliación..

- A valoración dos proxectos en grupo, cualificaranse valorando o traballo individual e o resultado final do grupo.
- Tomaranse medidas excepcionais no caso do alumnado con dificultades ou con adaptacións curriculares.
- No caso de faltar algunha proba, o alumnado deberá realizala o primeiro día de incorporación a materia, salvo excepcións que o profesorado ditamine.
- As porcentaxes están suxeitas a posibles cambios dependendo da evolución do aprendizaxe do alumnado.

4º E.S.O.	**15%**	**31%**	**10%**	**25%**	**14%**	**2.5%**	**2.5%**

8.- PLANS DE SEGUIMENTO DAS MATERIAS PENDENTES.

Realizarase unha proba de recuperación por cada avaliación suspensa:

- se o alumno/a suspendeu a primeira avaliación, terá a oportunidade de realizar un exame de recuperación na segunda avaliación.
- se o alumno/a suspendeu a segunda avaliación, terá a oportunidade de realizar un exame de recuperación na terceira avaliación.

O alumnado que non conseguiran aprobar, terán a oportunidade de recuperar a asignatura no exame final de xuño.

Respecto a aquele alumnado que teña a materia do curso anterior non superada non establécense as seguintes medidas:

▪ Elaborarase un plan individualizado e personalizado de recuperación da materia pendente por trimestre. Os estudantes que cumpran os obxectivos marcados superarán a materia pendente.
▪ O alumnado que non cumpran satisfactoriamente os obxectivos trimestrais marcados terán a posibilidade de facer unha proba escrita de mínimos no mes de maio nas datas propostas dende a Xefatura de Estudos.

▪ A proba escrita de maio, recollerá o contido do curso anterior e serán similares ás do curso ordinario sendo cualificadas seguindo os mesmos criterios.

9. PROCEDEMENTOS PARA A REALIZACIÓN DA AVALIACIÓN INICIAL

A avaliación inicial ten como obxectivo fundamental analizar, antes de iniciar un proceso de ensino-aprendizaxe, a situación de cada estudante. Na avaliación inicial pódense diagnosticar aspectos como as concepcións alternativas, as estratexias espontáneas de razoamento, as experiencias persoais e os hábitos e actitudes que determinan, en boa medida, o sentido da aprendizaxe.

Durante as dúas primeiras semanas do curso realizarase unha proba escrita, deseñada tendo en conta o currículo do curso anterior e as adaptacións feitas á programación. Os resultados destas probas, xunto coa observación do traballo na aula, a información aportada polo Departamento de Orientación e a Memoria Final do curso 2021/2022, permiten adoptar decisións sobre cales son os puntos de partida e poder adaptar así o proceso de ensino aprendizaxe e a propia programación didáctica ás necesidades detectadas.

10. MEDIDAS DE ATENCIÓN Á DIVERSIDADE

Deberá diferenciarse o alumnado que require necesidades específicas de apoio educativo en función das súas particularidades, que poden agruparse en estes tres ámbitos:

- En primeiro lugar, deberán cubrirse as necesidades educativas especiais.
- En segundo lugar, teranse en conta aqueles casos que representan unha incorporación tardía ao Sistema Educativo.
- En terceiro lugar, deberá prestárselles unha atención especial a aqueles alumnos que dispoñan dunhas altas capacidades intelectuais.
- Por último, prestaráselles igualmente unha atención especial a aqueles alumnos e alumnas con Trastorno por Déficit de Atención e Hiperactividade (TDAH).

As medidas que se levan a cabo son:

• **Ordinarias**:
• Adaptación dos tempos, instrumentos e procedementos de avaliación.
• Reforzo educativo e apoio con profesorado con dispoñibilidade horaria.

Actividades de reforzo: O alumnado con máis dificultades de aprendizaxe traballará sobre contidos mínimos das unidades didácticas para acadar os obxectivos mínimos. Teranse sempre en conta os protocolos establecidos pola

Xunta de Galicia para o alumnado de necesidades específicas de apoio educativo.

• Apoios en lingua castelá e matemáticas.
• Exención de francés: aquel alumnado con dificultades nas linguas que está exento de francés reforza a lingua galega.
• Emprego das TIC en todas as aulas
• Traballo cooperativo. Contribúe ao desenvolvemento de habilidades comunicativas, traballo en grupo e flexibilidade de pensamento.
• Titoría entre iguais.
• Aprendizaxe por proxectos.
• Traballo en equipo. Favorece o desenvolvemento de habilidades sociais e a inclusión.

• **Extraordinarias**:

• Adaptacións curriculares significativas.
• Atención educativa ao alumnado, que por circunstancias diversas, presenta dificultades para unha asistencia continuada ao centro educativo.

Con aquel alumnado que presente unha situación de desvantaxe académica a causa dunha enfermidade de larga duración, tomaranse as medidas máis axeitadas para cada caso, adaptándose en todo momento á situación.

11.CONCRECIÓN DOS ELEMENTOS TRANSVERSAIS

Fomento da Lectura. Comprensión Lectora.

- Potenciar o gusto pola lectura, as habilidades de lectoescritura e as capacidades reflexivas inherentes a unha lectura en valores desde a certeza que son a base da aprendizaxe.
- Desenvolver estratexias de lectura reflexiva que favorezan as potencialidades do alumnado para realizar unha lectura en valores.
- Promover a reflexión e o diálogo arredor ás lecturas entre o alumnado como medio para iniciar postas en común das propias motivacións, valores ou opinións.
- Entender a lectura como unha fonte de coñecemento, de enriquecemento lingüístico e desenvolvo moral imprescindíbel na nosa sociedade.
- Estimular a elaboración propia de textos a través da lectura comprensiva de modelos, así como o interese por compartir e comentar estas creacións individuais.
- Incentivar reflexións argumentadas e coherentes sobre a forma e o tema das lecturas que sirvan para definir olladas persoais que respecten unha base textual.
- Suscitar a análise e a vivencia estética das manifestacións literarias.

- Fomentar o uso da biblioteca utilizándoa como espazo privilexiado de aprendizaxe e goce.
- Impulsar un uso produtivo das TIC que permita localizar e seleccionar datos e informacións de maneira áxil e eficiente.

Comunicación Audiovisual.

Na actualidade a introdución e xeneralización do uso das Tecnoloxías da Información e a Comunicación tanto na redonda social do alumnado como, especificamente, no ámbito escolar fan necesario que os educandos se familiaricen con esta nova realidade como elemento esencial da súa formación.

O termo TIC engloba, ademais, unha gran diversidade de realidades sociais e educativas ás que o profesorado deberá facerlles fronte desde a aula. Para estruturar adecuadamente o traballo educativo das TIC na ESO enfrontaremos este novo reto educativo a partir destes tres obxectivos:

a) Levar a cabo unha primeira aproximación á adquisición das habilidades e destrezas directamente relacionadas coas ferramentas informáticas.
b) Potenciar a familiarización do alumnado coas redondas comunicativas e sociais que supoñen as TIC na súa máis ampla acepción.
c) Desenvolver a propia tarefa educativa a través do uso dos novos medios e ferramentas que achegan as TIC.

Para empezar esta tarefa, nos cursos iniciais da ESO deberá introducirse o alumnado no coñecemento e uso do ordenador mediante a súa utilización como recurso didáctico complementario para reforzar ou ampliar as aprendizaxes que se levan a cabo na aula. Os diferentes contidos e competencias básicas traballaranse tanto desde o uso das ferramentas tradicionais como na realización de actividades interactivas, comentario de imaxes ou vídeos extraídos da Internet ou co apoio doutros contidos e aplicacións procedentes da web ou dos mass-media.

Emprendemento

O emprendemento, a competencia para emprender, pode definirse como un conxunto de subcompetencias, categorías ou dimensións básicas, cuxas especificidades virían determinadas polos valores e actitude. O desenvolvemento do Emprendemento céntrase no desenvolvemento de cinco dimensións ou capacidades do alumnado:

1.Dimensión da interacción social. Somos seres en relación, en comunicación con outros. Ningún proxecto de emprendizaxe ten sentido en solitario, a rede de persoas e contactos con clientes, provedores e outros profesionais é esencial. A cooperación con outros en proxectos de talento compartido multiplica os resultados.

2.Dimensión da motivación e a forza interior. A motivación de logro, as emocións proactivas, as crenzas positivas, a realización persoal, o desenvolvemento dos propios talentos e a autonomía persoal son esenciais para a emprendizaxe, para saír da zona de confort e enfrontar os retos con ilusión e valentía.

3.Dimensión da mellora-innovación. A creatividade é unha ferramenta básica no emprendedor, a capacidade de satisfacer novas necesidades, mellorar procesos e achegar valor. Isto implica apertura e curiosidade, perseverancia, imaxinación e tamén rigor.

5.Dimensión simbólico-comunicativa. A capacidade de expresar as ideas en varios formatos comunicativos como debuxos, mapas, narracións, formas de falar tanto verbal como non verbal, é fundamental para a emprendizaxe, porque de nada vale ter boas ideas e proxectos se non sabemos vendelas, se non convencemos a sociedade disto, se non persuadimos.

Outros elementos transversais

1. O desenvolvemento da igualdade efectiva entre homes e mulleres, a prevención da violencia de xénero ou contra persoas con discapacidade e os valores inherentes ao principio de igualdade de trato e non discriminación por calquera condición ou circunstancia persoal ou social.
2. A aprendizaxe da prevención e resolución pacífica de conflitos en todos os ámbitos da vida persoal, familiar e social, así como dos valores que sustentan a liberdade, a xustiza, a igualdade, o pluralismo político, a paz, a democracia, o respecto aos dereitos humanos, o respecto aos homes e mulleres por igual e ás persoas con discapacidade.
3. A prevención da violencia de xénero, da violencia contra as persoas con discapacidade, da violencia terrorista e de calquera forma de violencia, racismo ou xenofobia, incluído o estudo do Holocausto xudeu como feito histórico. Evitaranse en todo caso comportamentos sexistas e estereotipos que supoñan discriminación.
4. Elementos curriculares relacionados co desenvolvemento sostible e o medio ambiente, os riscos de explotación e abuso sexual, o abuso e maltrato ás persoas con discapacidade, as situacións de risco derivadas da inadecuada utilización das Tecnoloxías da Información e da Comunicación, así como a protección ante emerxencias e catástrofes.

d) Fomento da alimentación equilibrada e da actividade física moderada como fontes de saude.

12. ACTIVIDADES COMPLEMENTARIASE EXTRAESCOLARES

A realización das actividades extraescolares será aprobada na Xunta de Departamento e remitirase unha modificación da programación á Inspección Educativa.

Estas actividades serán organizadas para reforzar os contidos dados na aula e alcanzar os obxectivos marcados na programación.

Entre as actividades complementarias e extraescolares estarán:

- A participación en diversos certames e campañas organizadas polas entidades públicas e privadas.
- A visita ao centro de autores literarios.

- Día da Constitución
- O día do Libro
- O día das Matemáticas
- O día De Rosalía de Castro
- O día das Letras Galegas
- Visitas a lugares que reforcen os proxectos trimestrais programados.

13. MECANISMOS DE REVISIÓN DA PROGRAMACIÓN EN RELACIÓN COS RESULTADOS ACADÉMICOS

Tal e como establece o artigo 25 das Instrucións do 30 de xullo 2020 da *Dirección Xeral de Educación, Formación Profesional e Innovación Educativa* é prescritivo avaliar a PD para realizar as modificacións que se estimen oportunas no curso seguinte co obxectivo de mellorala e adaptala ás necesidades do alumnado e do proceso de ensino.

A programación é revisada antes do comezo de curso para incorporar aquelas conclusións da Memoria Final do curso 2022/2023 que se consideren relevantes. Durante o curso, o estudo dos resultados académicos e a análise das súas causas permite establecer medidas correctoras.

1.- Nas sesións de avaliación trimestral e tendo en conta os resultados académicos faremos constar en acta os seguintes aspectos:

▪ Análise estatístico dos resultados xerais do grupo e valoración dos mesmos.
▪ Casos particulares analizados e medidas a adoptar.
▪ Clima de traballo na aula.
▪ Valoración dos apoios e reforzos.
▪ Grao de desenvolvemento das competencias en xeral.
▪ Compromisos para a seguinte avaliación.

2.- Ao remate do curso e como parte da Memoria Final revisarase a programación tendo en conta:

▪ Unidades non impartidas e as causas que o impediron.
▪ As modificacións introducidas.
▪ As propostas de mellora a ter en conta no próximo curso.
▪ Os resultados académicos e as posibles causas que afectaron negativamente.
▪ A valoración dos recursos, medidas de atención á diversidade aplicadas e actividades complementarias.
▪ As conclusións obtidas na avaliación.

14.RELACIÓN DE UNIDADES DIDÁCTICAS 4º da E.S.O

UNIDADES DIDÁCTICAS CC.SS 4º E.S.O.	ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE
UNIDADE 1: **O SÉCULO XVIII: A CRISE DO A.R.**	Establece, a través da análise de textos, a diferenza entre o Absolutismo e o Parlamentarismo. Distingue conceptos históricos como Antigo Réxime e Ilustración. Coñecer o alcance da Ilustración como novo movemento cultural e social en Europa e en América. Describe as características da cultura da Ilustración e as implicacións que ten nalgunhas monarquías. Aprecia os avances científicos e a súa aplicación á vida diaria, e contextualiza o papel dos científicos na súa propia época. Comprende as implicacións do empiricismo e o método científico nunha variedade de áreas.
UNIDADE 2: **ÉPOCA DAS REVOLUCIÓNS**	Sopesa as razóns dos revolucionarios para actuar como o fixeron. Recoñece, mediante a análise de fontes de diversas épocas, o valor destas non só como información senón tamén como evidencia para os/as historiadores/as. Redacta unha narrativa sintética cos principais feitos dalgunha das revolucións burguesas da primeira metade do século XIX, acudindo a explicacións causais. Redacta unha narrativa sintética cos principais feitos dalgunha das revolucións burguesas do século XVIII, acudindo a explicacións causais, e indica os proles e os contras. Discute as implicacións da violencia empregando diversos tipos de fontes.
UNIDADE 3: **A ORIXE DA INDUSTRIALIZACIÓN**	Analiza os proles e os contras da primeira Revolución Industrial en Inglaterra. Analiza e compara a industrialización de diferentes países de Europa, América e Asia, nas súas distintas escalas temporais e xeográficas. Compara o proceso de industrialización en Inglaterra e nos países nórdicos. Explica a situación laboral feminina e infantil nas cidades industriais.

UNIDADE 4: **ESPAÑA DO SÉCULO XIX:** **O RÉXIME LIBERAL**	Especifica algunhas repercusións políticas como consecuencia dos cambios económicos en España. Elabora un eixe cronolóxico, diacrónico e sincrónico, cos principais avances científicos e tecnolóxicos do século XIX
UNIDADE 5: **INDUSTRIALIZACIÓN E CAMBIO SOCIAL NA ESPAÑA DO SÉCULO XIX**	
UNIDADE 6: **A ÉPOCA DO IMPERIALISMO**	Explica razoadamente que o concepto imperialismo reflicte unha realidade que influirá na xeopolítica mundial e nas relacións económicas transnacionais. Elabora discusións sobre eurocentrismo e a globalización. Sabe recoñecer cadeas e interconexións causais entre colonialismo, imperialismo e a Gran Guerra de 1914.
UNIDADE 7: **A PRIMEIRA GUERRA MUNDIAL E A REVOLUCIÓN RUSA**	Coñecer os principais acontecementos da Gran Guerra, as súas interconexións coa Revolución Rusa e as consecuencias dos tratados de Versalles. Diferencia os acontecementos dos procesos, nunha explicación histórica, da I Guerra Mundial. Analiza o novo mapa político de Europa. Describe a derrota de Alemaña desde a súa propia perspectiva e desde a dos aliados. Contrasta algunhas interpretacións do alcance da Revolución Rusa na súa época e na actualidade. Comenta analiticamente cadros, esculturas e exemplos arquitectónicos da arte do século XIX. Compara movementos artísticos europeos e asiáticos
UNIDADE 8: **O PERÍODO DE ENTREGUERRAS**	Analiza interpretacións diversas de fontes históricas e historiográficas de distinta procedencia. Relaciona algunhas cuestións concretas do pasado co presente e as posibilidades do futuro, como o alcance das crises financeiras de 1929 e de 2008. Discute as circunstancias da loita polo sufraxio da muller.. Explica diversos facto res que fixeron posible o auxe do fascismo en Europa.

UNIDADE 9: **ESPAÑA NO 1º TERZO DO SÉCULO XX**	Analiza interpretacións diversas de fontes históricas e historiográficas de distinta procedencia Explica as principais reformas durante a II República española, e reaccións a elas. Explica as causas da Guerra Civil española no contexto europeo e internacional.
UNIDADE 10: **A SEGUNDA GUERRA MUNDIAL**	Recoñece a xerarquía causal (diferente importancia dunhas causas ou outras segundo as narrativas). Sitúa nun mapa as fases do conflito. Dá unha interpretación de por que rematou antes a guerra europea que a mundial. Elabora unha narrativa explicativa das causas e as consecuencias da II Guerra Mundial, a distintos niveis temporais e xeográficos. Recoñece a significación do Holocausto na historia mundial.
UNIDADE 11: **GUERRA FRÍA E DESCOLONIZACIÓN**	Utilizando fontes históricas e historiográficas, explica algúns dos conflitos enmarcados na época da Guerra Fría. Describe as consecuencias da guerra de Vietnam. Describe os feitos relevantes do proceso descolonizador. Distingue entre contextos diferentes do mesmo proceso, por exemplo, África subsahariana (anos 50 e 60) e a India (1947).
UNIDADE 12: **CAPITALISMO E COMUNISMO**	Explica os avances dos réximes soviéticos e do "WelfareState" en Europa. .Recoñece os cambios sociais derivados da incorporación da muller ao traballo asalariado. Compara a crise enerxética de 1973 coa financeira de 2008.
UNIDADE 13: **ESPAÑA: A DITADURA FRANQUISTA**	Coñece a situación da posguerra e a represión en España, así como as fases da ditadura de Franco. Discute como se entende en España e en Europa o concepto de memoria histórica.
UNIDADE 14: **TRANSICIÓN DEMOCRÁTICA EN ESPAÑA**	Compara interpretacións sobre a Transición española nos anos setenta do século XX e na actualidade. Enumera e describe algúns dos principais fitos que deron lugar ao cambio na sociedade española da transición: coroación de Xoán Carlos I, lei para a reforma política de 1976, lei de amnistía de 1977, apertura de Cortes Constituíntes, aprobación da Constitución de

	1978, primeiras eleccións xerais, creación do Estado das autonomías, etc. Analiza o problema do terrorismo en España durante esta etapa (ETA, GRAPO, Terra Lliure, etc.): a xénese e a historia das organizacións terroristas, a aparición dos primeiros movementos asociativos en defensa das vítimas, etc.
UNIDADE: 15 **O MUNDO ACTUAL**	Interpreta o renacemento e o declive das nacións no novo mapa político europeo desa época. Comprende os proles e contras do estado do benestar. Analiza aspectos políticos, económicos e culturais dos cambios producidos tralo colapso da URSS. Discute sobre a construción da Unión Europea e do seu futuro. Procura na prensa novas dalgún sector con relacións globalizadas, e elabora argumentos a favor e en contra. Elabora discusións sobre o eurocentrismo e a globalización. Analiza algunhas ideas de progreso e retroceso na implantación das recentes tecnoloxías da información e da comunicación, a distintos niveis xeográficos. Crea contidos que inclúen recursos como textos, mapas e gráficos, para presentar algún aspecto conflitivo das condicións sociais do proceso de globalización.

COLEGIO VIRXE MILAGROSA

BUEU

CIENCIAS APLICADAS A LA ACTIVIDAD PROFESIONAL

4º ESO

PROGRAMACIÓN DIDÁCTICA

2022-2023

ERIKA CASTRO MOREIRA

NOMBRE DE LA MATERIA: CIENCIAS APLICADAS A LA ACTIVIDAD PROFESIONAL

CURSO : 4º ESO

PROFESOR: ERIKA CASTRO MOREIRA

ÍNDICE

1. Introdución y contextualización
2. Contribución al desarollo de las competencias clave
3. Objetivos
4. Contenidos de cada unidad – Criterios de evaluación – Estándares de aprendizaje evaluables – competencias clave
5. Mínimos exigibles
6. Temporalización
7. Evaluación
    - 7.1 Criterios de cualificación
    - 7.2 Procedimientos de evaluación
8. Procedimientos para la realización de la evaluación inicial
9. Actividades de seguimiento, recuperación y evaluación de las materias pendientes
10. Medidas de atención a la diversidad
11. Metodología
12. Materiales y recursos didácticos que se van a utilizar
13. Indicadores de logro para evaluar el proceso de enseñanza y la práctica docente
14. Elementos transversales
15. Contribución a los distintos planes
    Proyecto lector, Plan TIC, Plan de convivencia, Proyecto lingüístico.
16. Actividades complementarias y extraescolares
17. Procedimientos para evaluar la propia programación

1. INTRODUCCIÓN Y CONTEXTUALIZACIÓN

El conocimiento científico les permite a las personas comprender y valorar su realidad y la de su contorno. Para llegar a este nivel de comprensión hay que conocer y aplicar los métodos de la ciencia para identificar los problemas en los diversos campos de conocimiento y de la experiencia, y valorar críticamente los hábitos sociales en distintos ámbitos.

Es importante que al finalizar la ESO, el alumnado tenga adquiridos conocimientos procedimentales en el área científica, sobre todo en técnicas experimentales. Esta materia le va a dar una formación experimental básica y va a contribuir a la adquisición de una disciplina de trabajo en el laboratorio, respetando las normas de seguridad e higiene, y valorando la importancia de utilizar os equipos de protección personal necesarios en cada caso.

Esta materia proporciona una orientación general a los estudiantes sobre los métodos prácticos de la ciencia, y sus aplicaciones a la actividad profesional, los impactos ambientales que lleva consigo, así como operaciones básicas de laboratorio relacionadas. Esta formación les acerca una base muy importante para abordar en mejores condiciones los estudios de formación profesional en las familias profesionales Agraria, de Industrias Alimentarias, de Química, de Sanidad, de Vidrio y Cerámica, etc...

Los contenidos se presentan en cuatro bloques. El bloque 1 está dedicado al trabajo en el laboratorio; es importante que los estudiantes conozcan la organización de un laboratorio, los materiales y las sustancias que van a usar durante las prácticas, haciendo incapié en el conocimiento y el cumplimiento de las normas de seguridad e higiene, así como una correcta utilización de materiales y sustancias. Es importante que manipulen y utilicen los materiales y reactivos con total seguridad. El objetivo es que el alumnado realice ensayos de laboratorio que le permitan conocer las técnicas instrumentales básicas.

El bloque 2 se dedica a la ciencia y a su relación con e ambiente. Su finalidad es que los estudiantes concozcan los tipos de contaminantes, y sus orígenes además de sus efectos, así como el tratamiento para reducir sus impactos y eliminar los residuos generados.La parte teórica debe ir combinada con la realización de prácticas del laboratorio que le permitan al alumnado conocer como se pueden tratar estes contaminantes y como utilizar las técnicas aprendidas. El uso de las tecnologías de la información y de la comunicación en este bloque está especialmente recomendado para realizar actividades de indagación y de búsqueda de soluciones al problema ambiental, del mismo modo que al trabajo en grupo y a la exposición y defensa de las conclusiones de las investigaciones por parte de los estudiantes.

El bloque 3 es el más novedades les acerca a los estudiantes y debería trabajarse combinado los aspectos teóricos con los de indagación, usando las tecnologías de la información y de la comunicación, que constituirán una herramienta muy útil para que el alumnado pueda conocer los últimos avances en esta campo a nivel mundial y local.

El bloque 4 tiene como objetivo la realización de proyectos de investigación en grupo siguiendo los métodos de la ciencia aplicados a conocimientos adquiridos en cursos anteriores. Los estudiantes deberán apoyarse en las tecnologías de la información y de la comunicación para la elaboración y la presentación de sus investigaciones, y al mismo tiempo cuidarán la expresión oral y escrita en las conclusiones finales de sus proyectos.

Esta materia va dirigida a alumnos de 4º de ESO. Nos encontramos en un aula de 9 alumnos los cuales han escogido la opción de aplicadas.

2.CONTRIBUCIÓN AL DESARROLLO DE LAS COMPETENCIAS CLAVE

En la descripción del modelo competencial se incluye el marco de descriptores competenciales, en el que aparecen los contenidos reconfigurados desde un enfoque de aplicación que facilita el entrenamiento de las competencias; recordemos que estas no se estudian, ni se enseñan: se entrenan. Para ello, es necesaria la generación de tareas de aprendizaje que permita al alumnado la aplicación del conocimiento mediante metodologías de aula activas.
Abordar cada competencia de manera global en cada unidad didáctica es imposible; debido a ello, cada una de estas se divide en **indicadores de seguimiento** (entre dos y cinco por competencia), grandes pilares que permiten describirla de una manera más precisa; dado que el carácter de estos es aún muy general, el ajuste del nivel de concreción exige que dichos indicadores se dividan, a su vez, en lo que se denominan **descriptores de la competencia,** que serán los que «describan» el grado competencial del alumnado. Por cada indicador de seguimiento encontraremos entre dos y cuatro descriptores, con los verbos en infinitivo. En cada unidad didáctica cada uno de estos descriptores se concreta en **desempeños competenciales,** redactados en tercera persona del singular del presente de indicativo. El desempeño es el aspecto específico de la competencia que se puede entrenar y evaluar de manera explícita; es, por tanto, concreto y objetivable. Para su desarrollo, partimos de un marco de descriptores competenciales definido para el proyecto y aplicable a todas las asignaturas y cursos de la etapa. Respetando el tratamiento específico en algunas áreas, los **elementos transversales,** tales como la comprensión lectora, la expresión oral y escrita, la comunicación audiovisual, las tecnologías de la información y la comunicación, el emprendimiento y la educación cívica y constitucional, se trabajarán desde todas las áreas, posibilitando y fomentando que el proceso de enseñanza-aprendizaje del alumnado sea lo más completo posible. Por otra parte, el desarrollo y el aprendizaje de los **valores,** presentes en todas las áreas, ayudarán a que nuestros alumnos y alumnas aprendan a desenvolverse en una sociedad bien consolidada en la que todos podamos vivir, y en cuya construcción colaboren. La diversidad de nuestros alumnos y alumnas, con sus estilos de aprendizaje diferentes, nos ha de conducir a trabajar desde las **diferentes potencialidades** de cada uno de ellos, apoyándonos siempre en sus fortalezas para poder dar respuesta a sus necesidades.
En el área de Ciencias Aplicadas a la Actividad Profesional
En el área de Ciencias Aplicadas a la Actividad Profesional incidiremos en el entrenamiento de todas las competencias de manera sistemática haciendo hincapié en los descriptores más afines a ella.

Competencia matemática y competencias básicas en ciencia y tecnología
La competencia matemática y competencias básicas en ciencia y tecnología es la fundamental de la materia, para desarrollarla el alumnado aplicará estrategias para definir problemas, resolverlos, diseñar pequeñas investigaciones, elaborar soluciones, analizar resultados, etc. Estas competencias son, por tanto, las más trabajadas en la materia. Así, además de los descriptores de la competencia que se trabajan puntualmente en las unidades, destacamos los siguientes:

- Aplicar métodos científicos rigurosos para mejorar la comprensión de la realidad circundante en distintos ámbitos (biológico, geológico, físico, químico, tecnológico, geográfico...).
- Manejar los conocimientos sobre ciencia y tecnología para solucionar problemas, comprender lo que ocurre a nuestro alrededor y responder a preguntas.
- Conocer y utilizar los elementos matemáticos básicos: operaciones, magnitudes, porcentajes, proporciones, formas geométricas, criterios de medición y codificación numérica, etc.

- Comprender e interpretar la información presentada en formato gráfico.
- Expresarse con propiedad en el lenguaje matemático.
- Organizar la información utilizando procedimientos matemáticos.
- Resolver problemas seleccionando los datos y las estrategias apropiados.
- Aplicar estrategias de resolución de problemas a situaciones de la vida cotidiana.

Comunicación lingüística

En esta área es necesaria la comprensión profunda para entender todo lo que la materia nos propone. Las habilidades lingüísticas que se desarrollan en esta competencia son claves para fomentar la comprensión de los contenidos que se proponen en esta área.

Por tanto, destacamos los descriptores siguientes:

- Expresarse oralmente con corrección, adecuación y coherencia.
- Utilizar el vocabulario adecuado, las estructuras lingüísticas y las normas ortográficas y gramaticales para elaborar textos escritos y orales.
- Respetar las normas de comunicación en cualquier contexto: turno de palabra, escucha atenta al interlocutor…
- Manejar elementos de comunicación no verbal, o en diferentes registros, en las diversas situaciones comunicativas.
- Utilizar los conocimientos sobre la lengua para buscar información y leer textos en cualquier situación.
- Producir textos escritos de diversa complejidad para su uso en situaciones cotidianas o en asignaturas diversas.

Competencia digital

La competencia digital fomenta la capacidad de buscar, seleccionar y utilizar información en medios digitales, además de permitir que los alumnos y las alumnas se familiaricen con los diferentes códigos, formatos y lenguajes en los que se presenta la información científica (datos estadísticos, representaciones gráficas, modelos geométricos...). La utilización de las tecnologías de la información en el aprendizaje de las ciencias para comunicarse, recabar información, retroalimentarla, simular y visualizar situaciones, para la obtención y el tratamiento de datos, etc., es un recurso útil que contribuye a mostrar una visión actualizada de la actividad científica.

Para ello, en esta área, trabajaremos los siguientes descriptores de la competencia:

- Emplear distintas fuentes para la búsqueda de información.
- Seleccionar el uso de las distintas fuentes según su fiabilidad.
- Elaborar y publicitar información propia derivada de la obtenida a través de medios tecnológicos.
- Utilizar los distintos canales de comunicación audiovisual para transmitir informaciones diversas.
- Actualizar el uso de las nuevas tecnologías para mejorar el trabajo y facilitar la vida diaria.

Conciencia y expresiones culturales

La elaboración de modelos, experimentos, estudios de caso, prototipos… permite mostrar las habilidades plásticas que se emplean en el trabajo de aplicación práctica de esta materia, lo cual contribuye al desarrollo de la conciencia y expresiones culturales al fomentarse la sensibilidad y la capacidad estética de los alumnos y de las alumnas. Así pues, proponemos los siguientes descriptores:

- Mostrar respeto hacia el patrimonio cultural mundial en sus distintas vertientes (artístico-literaria, etnográfica, científico-técnica…), y hacia las personas que han contribuido a su desarrollo.
- Apreciar los valores culturales del patrimonio natural y de la evolución del pensamiento científico.
- Elaborar trabajos y presentaciones con sentido estético.

Competencias sociales y cívicas
Esta asignatura favorece el trabajo en grupo para la resolución de actividades y el trabajo de laboratorio, fomentando el desarrollo de actitudes como la cooperación, la solidaridad y el respeto hacia las opiniones de los demás, lo que contribuye a la adquisición de las competencias sociales y cívicas. Asimismo, el conocimiento científico es una parte fundamental de la cultura ciudadana que sensibiliza de los riesgos de la ciencia y la tecnología y permite formarse una opinión fundamentada en hechos y datos reales sobre los problemas relacionados con el avance científico y tecnológico.
Para ello entrenaremos los siguientes descriptores:
- Desarrollar la capacidad de diálogo con los demás en situaciones de convivencia y trabajo y para la resolución de conflictos.
- Mostrar disponibilidad para la participación activa en ámbitos de colaboración establecidos.
- Reconocer riqueza en la diversidad de opiniones e ideas.
- Involucrarse o promover acciones con un fin social.

Sentido de iniciativa y espíritu emprendedor
El método científico exige sentido de iniciativa y espíritu emprendedor, ya que desde la formulación de una hipótesis hasta la obtención de conclusiones, se hace necesaria la elección de recursos, la planificación de la metodología, la resolución de problemas y la revisión permanente de resultados. Esto fomenta la iniciativa personal y la motivación por un trabajo organizado y con iniciativas propias. Desde esta perspectiva trabajaremos los siguientes descriptores:
- Optimizar recursos personales apoyándose en las fortalezas propias.
- Asumir las responsabilidades encomendadas y dar cuenta de ellas.
- Priorizar la consecución de objetivos grupales sobre los intereses personales.
- Generar nuevas y divergentes posibilidades desde conocimientos previos de un tema.
- Configurar una visión de futuro realista y ambiciosa.
- Mostrar iniciativa personal para comenzar o promover acciones nuevas.
- Asumir riesgos en el desarrollo de las tareas o los proyectos.
- Actuar con responsabilidad social y sentido ético en el trabajo.

Aprender a aprender
La adquisición de la competencia para aprender a aprender se fundamenta en esta asignatura en el carácter instrumental de muchos de los conocimientos científicos. Al mismo tiempo, operar con modelos teóricos fomenta la imaginación, el análisis, las dotes de observación, la iniciativa, la creatividad y el espíritu crítico, lo que favorece el aprendizaje autónomo.
Trabajaremos los siguientes descriptores de manera prioritaria:
- Gestionar los recursos y las motivaciones personales en favor del aprendizaje.
- Generar estrategias para aprender en distintos contextos de aprendizaje.
- Desarrollar estrategias que favorezcan la comprensión rigurosa de los contenidos.
- Planificar los recursos necesarios y los pasos que se han de realizar en el proceso de aprendizaje.
- Evaluar la consecución de objetivos de aprendizaje.
- Tomar conciencia de los procesos de aprendizaje.

3.OBJETIVOS

1. Utilizar los recursos del laboratorio cumpliendo y respetando las normas de seguridad.
2. Analizar y recopilar datos en la experimentación y comprobación de hipótesis.
3. Identificar magnitudes aplicando las técnicas e instrumental apropiados.
4. Preparar mezclas y disoluciones utilizando estrategias prácticas.

5. Analizar la presencia de biomoléculas en los alimentos.
6. Profundizar en la importancia de la desinfección del instrumental y materiales profesionales.
7. Discernir los distintos procedimientos industriales según el campo en el que se aplican.
8. Categorizar los tipos más representativos de contaminación analizando los efectos ambientales que derivan de ella.
9. Analizar la contaminación del suelo proveniente de la industria y la agricultura.
10. Precisar los agentes contaminantes del agua y su tratamiento.
11. Valorar críticamente la energía nuclear, analizando sus efectos contaminantes y la radioactividad.
12. Profundizar en las fases del tratamiento de residuos y la recogida selectiva.
13. Realizar ensayos de laboratorio relacionados con la química industrial.
14. Contrastar opiniones sobre el desarrollo sostenible y equilibrio medioambiental.
15. Manifestar preocupación por el aprovechamiento y consumo de los recursos energéticos y medioambientales.
16. Valorar la incidencia de la I + D + i en la mejora de la productividad.
17. Profundizar en los tipos de innovación y sus aportaciones.
18. Utilizar las TIC para el manejo y tratamiento de la información.
19. Utilizar el método científico con destreza profesional.
20. Plantear y contrastar hipótesis en la experimentación y observación.
21. Analizar la fiabilidad de las fuentes de información empleadas.
22. Desarrollar habilidades de trabajo individual y grupal.
23. Realizar presentaciones públicas argumentando sus investigaciones.

4. CONTENIDOS– CRITERIOS DE EVALUACIÓN– ESTÁNDARES DE APRENDIZAJE EVALUABLES – COMPETENCIAS CLAVE.

UNIDAD 1: Trabajo de laboratorio
UNIDAD 2: Ciencia experimental y sus aplicaciones
UNIDAD 3:El desarrollo sostenible
UNIDAD 4: Contaminación del aire
UNIDAD 5: Contaminación hídrica
UNIDAD 6:Tratamiento de residuos y contaminación de suelos
UNIDAD 7: Fuentes de conocimiento
UNIDAD 8: I+D+i
PRÁCTICAS: Química general

contenido	Criterios de evaluación	Estándares de aprendizaje	competencias clave
Bloque1. Técnicas instrumentales básicas			
▪ B1.1. Organización del laboratorio: materiales y normas de seguridad e higiene.	▪ B1.1. Utilizar correctamente los materiales y productos del laboratorio.	▪ CAAB1.1.1. Determina el tipo de instrumentos de laboratorio necesarios en función del tipo de trabajo que se realiza.	▪ CAA ▪ CMCCT
▪ B1.1. Organización del laboratorio: materiales y normas de seguridad e higiene	▪ B1.2. Cumplir y respetar las normas de seguridad e higiene del laboratorio.	▪ CAAB1.2.1. Reconoce y cumple las normas de seguridad e higiene que rigen en los trabajos de laboratorio.	▪ CSC ▪ CMCCT

contenido	Criterios de evaluación	Estándares de aprendizaje	competencias clave
▪ B1.2. La aplicación del método científico para el trabajo de laboratorio. ▪ B1.3. El uso de las herramientas de la tecnología de la información y la comunicación para el trabajo experimental de laboratorio.	▪ B1.3. Comparación de algunas hipótesis basadas en datos experimentales en la recopilación y análisis de los resultados.	▪ CAAB1.3.1. Recoge y relaciona datos obtenidos por diversos medios, incluyendo tecnología de la información y la comunicación para la transferencia de información científica.	▪ CAA ▪ CSIEE ▪ CD
▪ B1.4. Técnicas experimentales de física, química, biología y geología.	▪ B1.4. Aplicar técnicas e instrumental adecuado para identificar magnitudes.	▪ CAAB1.4.1. Determina e identifica medidas de volumen, masa de temperatura utilizando ensayos de tipo físico o químico.	▪ CAA ▪ CMCCT
▪ B1.4. Técnicas experimentales de física, química, biología y geología.	▪ B1.5. Preparar disoluciones de diversa índole, utilizando estrategias prácticas.	▪ CAAB1.5.1. Decidir qué tipo de estrategiapráctica hace falta aplicar para la preparación de una disolución concreta.	▪ CMCCT ▪ CAA
▪ B1.4. Técnicas experimentales de física, química, biología y geología.	▪ B1.6. separar componentes de una mezcla utilizando las técnicas instrumentales apropiadas.	▪ CAAB1.6.1. Definir qué tipo de técnicas de separación y purificación de las sustancias se deben utilizar en algún caso en concreto.	▪ CMCCT ▪ CAA

contenido	Criterios de evaluación	Estándares de aprendizaje	competencias clave
▪ B1.4. Técnicas experimentales de física, química, biología y geología.	▪ B1.7. Predecirquétipodebiomoléculas están presentes en diferentes tipos de alimentos.	▪ CAAB1.7.1. Discrimina qué tipos de alimentos contienen diferentes biomoléculas.	▪ CMCCT ▪ CAA
▪ B1.1. Organización dellaboratorio: materiales y normas de seguridad e higiene.	▪ B1.8. Determinar qué técnicas habituales de desinfección se deben utilizar de acuerdo con el uso que se haga del material instrumental.	▪ CAAB1.8.1. Describe técnicas y determina el instrumento adecuado para los procesos diarios de purificación.	▪ CMCCT ▪ CAA
▪ B1.1. Organización dellaboratorio: materiales y normas de seguridad e higiene. ▪ B1.5.Técnicas y procedimientos de desinfección de materiales en diferentes sectores.	▪ B1.9. Precisar fases y procedimientos de desinfección de los materiales de uso cotidiano en los establecimientos sanitarios, de imagenpersonal y de tratamientos de bienestar, y en las industrias y lugares relacionados con el sector de la alimentación y susaplicaciones	▪ CAAB1.9.1. Resolver sobre las medidas de desinfección de materiales de uso cotidiano en diferentes tipos de industrias y medios profesionales.	▪ CMCCT ▪ CAA ▪ CSIEE

contenido	Criterios de evaluación	Estándares de aprendizaje	competencias clave
▪ B1.5. Técnicas y procedimientosmaterial es de desinfección en diferentes sectores.	▪ B1.10. Analizar los procedimientosinstrum entales que se utilizan en diversas industrias tales como alimentaria, la agraria, farmacéutica, la sanitaria y la de imagenpersonal, y otros sectores de la industria.	▪ CAAB1.10.1. Relaciona procedimientosinstrumentalesconsu aplicación en el ámbito industrial o el de servicios.	▪ CMCCT ▪ CAA
▪ B1.6. Análisis de la aplicación de la ciencia en campos profesionales directamente relacionados con Galicia.	▪ B1.11. Comparación de las posibles aplicaciones científicas en campos profesionales directamente relacionados con su entorno.	▪ CAAB1.11.1. Señalaaplicaciones científicas con campos de la actividad profesional de su entorno.	▪ CMCCT ▪ CCEC
Bloque 2. Aplicaciones de la ciencia en la conservación ambiental			
▪ B2.1. Contaminación: concepto y tipos.	▪ B2.1. Aclarar lo que es la contaminación, e identificar y clasificar los tipos más representativos.	▪ CAAB2.1.1. Se utiliza el concepto de contaminación aplicado a casos concretos.	▪ CMCCT ▪ CSC

contenido	Criterios de evaluación	Estándares de aprendizaje	competencias clave
▪ B2.2. La contaminación atmosférica:origen, tipos y efectos.	▪ B2.2. Contrastar en que consisten los efectos ambientales de la contaminación atmosférica,tales como la lluvia ácida, el efecto invernadero, la destrucción de la capa de ozono y el cambio climático.	▪ CAAB2.2.1. Discrimina tipos de contaminación de la atmósfera, suorigen y sus efectos.	▪ CMCCT ▪ CSC
		▪ CAAB2.2.2. categorizar,reconoce y distingue efectos ambientales de la contaminación atmosférica conocida como la lluvia ácida, el efecto invernadero, la destrucción de la capa de ozono o el cambio global a nivel climático, y valora sus efectos negativos para el equilibrio del planeta.	▪ CMCCT ▪ CSC
▪ B2.3. Contaminación del suelo.	▪ B2.3. Aclarar los efectos contaminantes derivados de la actividad industrial y agrícola, en particular en el suelo.	▪ CAAB2.3.1. Relaciona los efectos contaminantes de la actividad industrial y la agrícola en el suelo.	▪ CMCCT ▪ CSC

contenido	Criterios de evaluación	Estándares de aprendizaje	competencias clave
▪ B2.4. Contaminación del agua. ▪ B2.5. Calidad del agua: las técnicas de tratamiento y depuración.	▪ B2.4. Identificar los agentes contaminantes del agua, informar sobre el tratamiento de depuración y recopilar datos de observación y experimentación para detectar contaminantes en ella.	▪ CAAB2.4.1. discriminae identifica los contaminantes del agua, conoce su tratamiento y diseña algún ensayosencillo de laboratorio para su detección.	▪ CMCCT ▪ CSIEE ▪ CAA ▪ CSC
▪ B2.6. Contaminación nuclear. ▪ B2.7. Análisis del uso de la energía nuclear. ▪ B2.7. La gestión de residuos.	▪ B2.5. Aclarar lo que es la contaminación nuclear, reflexionar sobre la gestión de residuos nucleares y valorar críticamente el uso de la energía nuclear.	▪ CAAB2.5.1. Definir qué es la contaminación nuclear, analiza la gestión de los residuos nucleares y argumenta acerca de los factores a favor y en contra del uso de la energía nuclear.	▪ CMCCT ▪ CSC
▪ B2.6. Contaminación nuclear. ▪ B2.7. Análisis del uso de la energía nuclear. ▪ B2.8. La gestión de residuos.	▪ B2.6. Identificar los efectos de la radiactividad en el medio ambiente y su impacto en el futuro de la humanidad.	▪ CAAB2.6.1. Reconoce y distingue los efectos de la contaminación radiactiva del medio ambiente y la vida en general.	▪ CMCCT ▪ CSC

contenido	Criterios de evaluación	Estándares de aprendizaje	competencias clave
▪ B2.8. La gestión de residuos.	▪ B2.7. Precisar e identificar fases procedimentales que intervienen en el tratamiento de residuos e investiga sobre sur ecogida selectiva.	▪ CAAB2.7.1. Determina los procesos deltratamiento de residuos y valora críticamente sur ecogida selectiva.	▪ CMCCT ▪ CSC
▪ B2.8. La gestión de residuos.	▪ B2.8. Contrastando argumentos a favor de la recogida selectiva de residuos y surepercusión a nivel familiar y social.	▪ CAAB2.8.1. Argumentar los pros y los contras de recogida, del reciclaje y de la reutilización de residuos.	▪ CMCCT ▪ CSC
▪ B2.9. normas básicas y experimentales sobre química ambiental.	▪ B2.9. utilizar ensayos de laboratorio relacionados con la química ambiental, y saber lo que es una medida de pH y su manejo para controlar el medio ambiente.	▪ CAAB2.9.1. Formula ensayos de laboratorio para conocer aspectos relacionados con la conservación medioambiental.	▪ CMCCT ▪ CSIEE
▪ B2.10. Gestión del planeta y desarrollo sostenible.	▪ B2.10. Analizar y contrastar opiniones sobre el concepto de desarrollo sostenible y sus repercusiones para el equilibrio ambiental.	▪ CAAB2.10.1. Identifica y describe el concepto de desarrollo sostenible, y enumera las posibles soluciones al problema de la degradación ambiental.	▪ CMCCT ▪ CSC ▪ CAA

contenido	Criterios de evaluación	Estándares de aprendizaje	competencias clave
▪ B2.11. La importancia de la conciencia hacia campañas sobre el medio ambiente. Aplicación en el entorno más próximo.	▪ B2.11. Participar en las campañas de sensibilización,a nivel del centro educativo sobre la necesidad de controlar el uso de los recursos energéticos o de otro tipo.	▪ CAAB2.11.1. Aplicar junto con los/las compañeros/as, medidas de control de la utilización de los recursos, e implica en eso el propio centro docente.	▪ CSC ▪ CCL ▪ CD ▪ CAA
▪ B2.11.Importancia de la campaña de sensibilización sobre el medio ambiente. Aplicación en el entorno más próximo.	▪ B2.12. Diseñar estrategias para dar a conocer a los compañeros y a las personas próximas la necesidad de mantener el medio ambiente.	▪ CAAB2.12.1. Formula estrategias de sostenibilidad en el entorno del centro docente.	▪ CSC ▪ CCL ▪ CD ▪ CAA
Bloque 3. Investigación, desarrollo e innovación (I + D + i)			
▪ B3.1. Concepto de investigación, desarrollo e innovación, y las etapas del ciclo de I + D + i.	▪ B3.1. Analizar el impacto de la I + D+i en la mejora de la productividad y en el aumento de la competitividad en el actual marco globalizador actual.	▪ CAAB3.1.1. Relaciona los conceptos de investigación, desarrollo e innovación. Contrasta las tres etapas del ciclo de I + D + i.	▪ CSIEE ▪ CSC

contenido	Criterios de evaluación	Estándares de aprendizaje	competencias clave
▪ B3.2. Tipos de innovación. Importancia para la sociedad. ▪ B3.3. Papel de las administraciones y organismos estatales y autonómicos en el fomento de la I + D + i.	▪ B3.2. Investigar y argumentar sobre los tipos de innovación en productos o procesos, y valorar críticamente todas las aportaciones a ellos por parte de organismos estatales o autonómicos, y de organizaciones de diversa índole.	▪ CAAB3.2.1. Reconoce tipos de innovación de productos basados en el uso de nuevos materiales, nuevas tecnologías, etc., que vienen a responder a las cambiantes necesidades de la sociedad.	▪ CSIEE ▪ CSC
		▪ CAAB3.2.2. Enumera los organismos y administraciones que fomenten la I + D+i en el ámbito estatal y autonómico.	▪ CSIEE ▪ CSC
▪ B3.2. Tipos de innovación. Importancia para la sociedad. ▪ B3.4. principales líneas de I + D+i para el sector industrial.	▪ B3.3. Recopilar, analizar y discriminar información sobre los tipos de innovación en productos y procesos, a partir de ejemplos de empresas líderes en innovación.	▪ CAAB3.3.1. precisa,analiza y argumenta cómo la innovación es o puede ser un factor en la recuperación económica de un país.	▪ CSIEE ▪ CSC ▪ CCL
		▪ CAAB3.3.2. Enumera algunas líneas de I+D+iactuales para las industrias químicas, farmacéuticas, alimentarias y energéticas.	▪ CSIEE

contenido	Criterios de evaluación	Estándares de aprendizaje	competencias clave
▪ B3.5. El uso de las herramientas de la tecnología de la información y la comunicación en el ciclo de la investigación y el desarrollo.	▪ B3.4. Utilizar correctamente las tecnologías de información de la comunicación en la búsqueda, el proceso de selección e información dirigidasal estudio o investigación que vincula el conocimiento científico aplicado a la actividad profesional.	▪ CAAB3.4.1. reconoce la importancia de las tecnologías de la información y la comunicación en el ciclo de la investigación y el desarrollo.	▪ CAA ▪ CSIEE ▪ CSC ▪ CD
Bloque 4. Proyecto de Investigación Sección			
▪ B4.1. El método científico. Elaboración de hipótesis, y su comprobación y argumentación a partir de la experimentación o la observación.	▪ B4.1. planificar, aplicar e integrar las destrezas y las habilidades propias del trabajo científico.	▪ CAAB4.1.1. integra y aplica las habilidades propias de los métodos de la ciencia.	▪ CAA ▪ CMCCT ▪ CSIEE
▪ B4.1. . El método científico. Elaboración de hipótesis, y su comprobación y argumentación a partir de la experimentación o la observación.	▪ B4.2. Elaborar hipótesis y contrastar las a través de la experimentación o la observación y la argumentación.	▪ CAAB4.2.1. Utilizar argumentos que justifican las hipótesis propuestas.	▪ CAA ▪ CCL ▪ CMCCT

contenido	Criterios de evaluación	Estándares de aprendizaje	competencias clave
▪ B4.2. artículo científico. Fuentes de divulgación científica.	▪ B4.3. Discriminar y decidir sobre las fuentes de información y los métodos utilizados para obtenerla.	▪ CAAB4.3.1. Utilizar las fuentes de información que dependen de la tecnología de la información y la comunicación para la preparación y presentación de susinvestigaciones.	▪ CAA ▪ CCL ▪ CMCCT ▪ CD
▪ B4.3. Proyecto de investigación: organización. Participación y colaboración respetuosa en el trabajo individual y en equipo. Presentación de los resultados.	▪ B4.4. Participar, valor y respetar el trabajo individual y en grupo.	▪ CAAB4.4.1. Participa, valora y respeta el trabajo individual y en grupo.	▪ CAA ▪ CSC ▪ CSIEE
▪ B4.3. Proyecto de investigación: organización. Participación y colaboración respetuosa en el trabajo individual y en equipo. Presentación de los resultados.	▪ B4.5. Presentar y defender en público el proyecto de investigación llevado a cabo.	▪ CAAB4.5.1. Diseñe pequeños trabajos de investigación sobre un tema de interés científico-tecnológico o relativo a los animales y / o plantas, los ecosistemas de su entorno o de la alimentación y la nutrición humana, para su presentación y defensa en el aula.	▪ CCL ▪ CSIEE ▪ CD ▪ CMCCT

contenido	Criterios de evaluación	Estándares de aprendizaje	competencias clave
		▪ CAAB4.5.2. Expresa con precisión y coherencia las conclusiones de su investigación, tanto verbalmente como por escrito.	▪ CCL

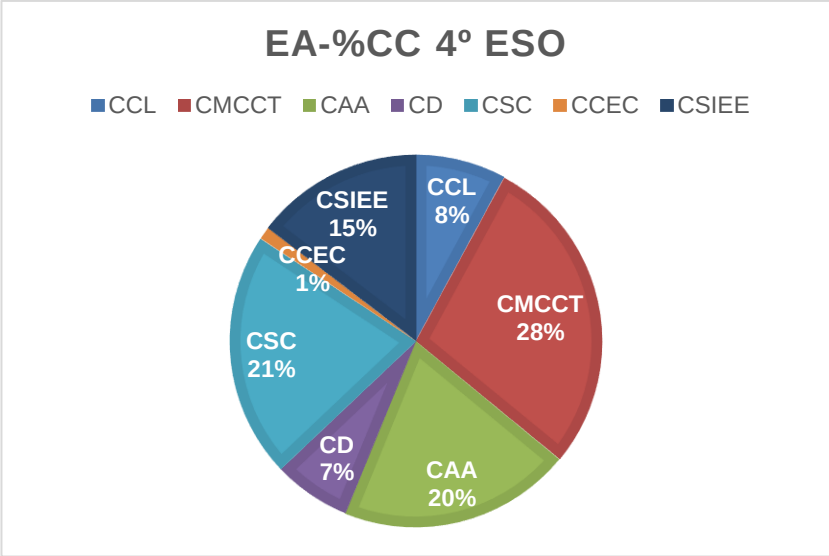

5. MÍNIMOS EXIGIBLES .

- Identificar y manipular correctamente los materiales y productos con los que se trabaja en el laboratorio, respetando y cumpliendo las normas de seguridad e higiene aprendidas.
- Manejar y elegir el instrumento de medida adecuado para determinar el valor de las diferentes magnitudes con la precisión adecuada, así como preparar los diferentes reactivos que se van a utilizar en las prácticas.
- Aplicar métodos de observación, recogida de datos, análisis y extracción de conclusiones basados en modelos científicos.
- Utilizar las técnicas más adecuadas para: separar los componentes de una mezcla.
- Elaborar los informes de las prácticas realizadas en el laboratorio de una forma precisa, empleando un vocabulario técnico adecuado y utilizando las TIC para el tratamiento de datos y para la elaboración de dichos informes.
- Analizar el impacto ambiental y la contaminación generada por el desarrollo de una actividad profesional o productiva, valorando el efecto que producen los agentes contaminantes en la atmósfera, suelo y agua e indicando las acciones que se deberían adoptar para minimizarlo.
- Identificar los diferentes tipos de residuos que se generan en una determinada actividad, indicando las soluciones para su gestión, almacenamiento, reciclaje y eliminación según el producto de que se trate.
- Explicar la incidencia de la I+D+i en la mejora de la productividad, en el aumento de la competitividad en el mercado global y en la promoción del desarrollo sostenible a partir de un ejemplo de proyecto innovador
- Emplear adecuadamente las TIC en la búsqueda, selección y proceso de la información necesaria para realizar un estudio relacionado con el conocimiento científico aplicado a la actividad profesional.

6. TEMPORALIZACIÓN

Las actividades asociadas al proceso de enseñanza y aprendizaje de los contenidos y competencias definidos en los apartados anteriores se planifican y se ordenan según la secuencia siguiente:

1. consolidación de los conocimientos adquiridos con anterioridad,
2. explicación, estudio y prácticas sobre los nuevos conceptos,
3. evaluación del nivel de aprendizaje logrado.

1º Trimestre:	**2º Trimestre**	**3º Trimestre**
-Consolidación de los conocimientos adquiridos en años anteriores, relativos a la materia de química. - Unidades 1,2,3 -Prácticas	-Consolidación de los conocimientos adquiridos en las unidades anteriores. -Unidades 4,5,6 - Prácticas	- Consolidación de los conocimientos adquiridos en las unidades anteriores. -Unidades 7,8 - Prácticas

7.EVALUACIÓN

7.1 CRITERIOS DE CUALIFICACIÓN:

Nº	**ASPECTOS**	**ELEMENTOS**	**VALORACIÓN**
1	Grado de aprendizaje	- Pruebas escritas (35%) - Prácticas y trabajo en el laboratorio (45%)	Se valorará en un **80%**
2	Trabajo diario y participación en el aula.	- Realización y comprensión del trabajo diario. - Cuaderno de trabajo - Participación activa (experiencias, salidas a la pizarra,.....) - Proceso creativo - Esfuerzo personal y afán de superación	Se valorará en un **20%**

El alumnado que suspenda alguna de las evaluaciones trimestrales tendrá una recuperación a inicio de la siguiente evaluación

El procedimiento que se seguirá para la obtención de la **cualificación final de Junio** será: La nota media de las tres evaluaciones. En caso de tener que

recuperar toda la materia en junio, la nota final de junio será el 100% de la prueba global.
Por lo contrario, de tener que recuperar alguna evaluación se realizará el examen de dicha evaluación y la nota final será una media de las evaluaciones aprobadas y la de la recuperación oportuna.

	CCL	CMCCT	CAA	CD	CSC	CCEC	CSIEE
PESO COMPETENCIAL 4º ESO	8%	28%	20%	7%	21%	1%	15%

7.2 PROCEDIMIENTO DE EVALUACIÓN:

La evaluación se efectuará mediante la observación sistemática del trabajo de los alumnos a lo largo del curso, siendo instrumentos adecuados para esto la realización de actividades de comprobación de los conocimientos conseguidos (exposiciones orales, trabajos escritos, ejercicios de cálculo, resolución de problemas, prácticas en el laboratorio,...), las pruebas de evaluación trimestrales y las pruebas de evaluación final (convocatoria de junio y septiembre).

8.PROCEDIMIENTO PARA LA REALIZACIÓN DE LA EVALUACIÓN INICIAL

En el mes de septiembre se iniciará con la observación directa a lo largo de las primeras semanas del trabajo del alumnado en el aula y la salida a la pizarra para poder ver su grado de desarrollo y los conocimientos básicos de química que adquirieran en cursos anteriores.

9.ACTIVIDADES DE SEGUIMIENTO, RECUPERACIÓN Y EVALUACIÓN DE LAS MATERIAS PENDIENTES.

En esta materia no se hará un seguimiento de recuperación ya que no se ha impartido en cursos anteriores.

10.MEDIDAS DE ATENCIÓN A LA DIVERSIDAD

Para hacer una atención más personalizada se hará uso de **actividades de refuerzo** para aquellos alumnos/as que tengan dificultades con la asignatura o parte de esta. Se tendrá también en cuenta a aquellos aventajados para los que habrá **actividades de ampliación**, consiguiendo así exprimir al máximo sus capacidades.

11.METODOLOGÍA

Esta optativa pretende introducir al alumnado en las ciencias como un recurso laboral. Por lo tanto la idea nos obliga a hacer de ella, una materia participativa y activa impulsando la práctica y uso del laboratorio como una herramienta más de trabajo.
No hay que obviar que el centro es un centro de compensatoria, donde podemos encontrarnos limitaciones en la actitud del alumnado, por lo que el uso del laboratorio se hará en las condiciones óptimas de seguridad haciendo uso, si fuera necesario de ayuda del profesorado.

En resumen, y para que quede constancia de las actividades a realizar en esta materia, se enumeran a continuación:
- Realización de esquemas y resúmenes.
- Problemas de cálculo físico y químico.
- Visionado de documentales y películas.
- Prácticas de laboratorio.
- Actividades de análisis y comprensión de textos.
- Elaboración de maquetas explicativas.

La rutina diaria de clase

Consistirá en trabajo por parte del alumnado en grupos o de manera individual dependiendo de las necesidades de la práctica, buscando la información necesaria del tema a tratar en el aula (laboratorio), y consulta de dudas al profesor en caso de no ser capaz de solucionarlas ellos mismos. Seleccionar la materia importante para que el alumno tenga en su cuaderno una guía de contenidos, y realizar actividades de comprensión, refuerzo o en su caso ampliación para asimilar el contenido teórico.

Al acabar el bloque de contenidos teóricos se realizará un trabajo práctico en laboratorio para adquirir los conocimientos procedimentales necesarios para superar la materia.

6. MATERIALES Y RECURSOS DIDÁCTICOS QUE SE VAN A UTILIZAR

Los recursos y materiales didácticos constituyen herramientas fundamentales para el desarrollo y el enriquecimiento del proceso de enseñanza-aprendizaje de los alumnos, por lo que, a la hora de enfrentarse a la impartición de una clase, es fundamental que los docentes que los vayan a utilizar los elijan adecuadamente de entre los muchos que existen; desde los que proporciona la propia Administración o pueden adquirirse en el mercado hasta los que los propios docentes, con su experiencia, puedan elaborar.

La lista de los materiales y recursos más importantes sería:

- Calculadora
- Material de laboratorio necesario para llevar a cabo las prácticas oportunas.
- Material audiovisual:
  - grabaciones audio y vídeo.
  - imagen móvil: vídeo, cine.
- Material informático, que, gracias al ordenador y a Internet, ocupan un lugar destacado entre los recursos didácticos. Siempre y cuando se use planificada y adecuadamente, la informática es una herramienta clave en el proceso de enseñanza y aprendizaje.
  - Ordenadores portátiles (uno por alumno gracias al programa de la xunta E-dixgal), Internet,.
  - Plataforma moodle habilitada por el centro
  - Pantalla digital que permite proyectar imágenes, esquemas o resúmenes de aquello que queremos explicar.
- Material impreso:
  - murales, láminas, libros de texto,
  - libros de consulta, que los docentes pueden facilitar o que haya en la biblioteca para su consulta por el alumnado,

prensa, que puede constituir un recurso didáctico muy importante, ya que muestra la realidad del mundo y los problemas a los que nos enfrentamos.

13. INDICADORES DE LOGRO PARA EVALUAR EL PROCESO DE ENSEÑANZA Y LA PRÁCTICA DOCENTE

INDICADORES	VALORACIÓN	PROPUESTAS DE MEJORA
1. Realiza la evaluación inicial al principio de curso para ajustar la programación al nivel de los estudiantes.		
2. Revisa, con frecuencia, los trabajos propuestos en el aula y fuera de ella.		
3. Proporciona la información necesaria sobre la resolución de las tareas y cómo puede mejorarlas.		
4. Corrige y explica de forma habitual los trabajos y las actividades de los alumnos y las alumnas, y da pautas para la mejora de sus aprendizajes.		
5. Utiliza suficientes criterios de evaluación que atiendan de manera equilibrada la evaluación de los diferentes contenidos.		
6. Propone nuevas actividades que faciliten la adquisición de objetivos cuando estos no han sido alcanzados suficientemente.		
7. Propone nuevas actividades de mayor nivel cuando los objetivos han sido alcanzados con suficiencia.		
8. Utiliza diferentes técnicas de evaluación en función de los contenidos, el nivel de los estudiantes, etc.		
9. Emplea diferentes medios para informar de los resultados a los estudiantes y a los padres.		

14. ELEMENTOS TRANSVERSALES

A lo largo de este documento queda clara la transversalidad del proceso educativo, tanto en los objetivos establecidos como en las competencias básicas relacionadas con los contenidos definidos, pues se debe entender que el fomento de la lectura, el impulso de la expresión oral y escrita, las tecnologías de la información y la comunicación y la educación en valores son rasgos de la enseñanza-aprendizaje multidisciplinar e integrada a cuyo impulso debemos y queremos contribuir.

Además, durante este curso se definirá un proyecto interdisciplinar, a realizar a lo largo de los tres trimestres, con el objetivo fundamental de promover trabajos de investigación a hacer por los propios alumnos, que se convertirán así en protagonistas de su

aprendizaje a través de un acercamiento, de forma conjunta y compartida, a los saberes de otras materias del currículo, como pueden ser la lengua, las tecnologías de la información, las materias del área social, del área de naturales o de educación plástica y visual.

15. CONTRIBUCIÓN A LOS DISTINTOS PLANES
Proyecto lector, Plan TIC, Plan de convivencia, Proyecto lingüístico.

PROYECTO LECTOR	La Ley de Educación, en referencia a la Educación Secundaria Obligatoria, prescribe que, en la práctica docente de todas las áreas o materias, se dedique un tiempo a la lectura. Con todo, la realidad actual no ayuda a educar en el placer de la lectura pues lo que hoy predomina es la imagen y el interés por lo inmediato, y los alumnos están habituados a obtener información a través de formatos multimedia que no precisan de una gran atención. Teniendo esto en cuenta, y que en contra de lo que generalmente se cree las matemáticas y el lenguaje y la literatura están muy interrelacionadas, pues las matemáticas ayudan a los alumnos a construir habilidades lingüísticas y el lenguaje sustenta el aprendizaje de las matemáticas, el Departamento de Matemáticas se propone el fomento de la lectura con los objetivos siguientes: - Mostrar a los alumnos que las Ciencias aplicada forman parte de nuestra vida y nuestro entorno (en la naturaleza y en las creaciones del hombre: arquitectura, ingeniería ...). - Convencer a los alumnos de que las Ciencias aplicada además de ser útiles son divertidas (historia y anécdotas de físicos y químicos…). - Acercar los alumnos al universo científico a través de libros de ficción centrados en conceptos físico-químicos. Para el logro de estos objetivos, las acciones a realizar, siempre en coordinación con el Departamento de Lengua, serán las siguientes: - Aprovechar los ejercicios propuestos en cada momento para, a través de la lectura atenta, interpretar y comprender correctamente los enunciados. - Practicar la lectura atenta y consciente de los textos que se presenten (prensa, anuncios, gráficos, cuadros, tablas, mapas, diagramas, ...) para identificar e interpretar los elementos científicos que contienen. - Promover la lectura de distintos tipos de libros relacionados con la ciencia: juegos, cuentos, novelas, históricos, ...

PLAN TIC	Debemos considerar las TIC (Tecnologías de Informática y de la Comunicación) como una herramienta fundamental a la hora de practicar lo que podríamos llamar "Trabajo Autónomo", motor de un aprendizaje duradero y permanente, que provoca la utilización de habilidades cognitivas y la autonomía de los alumnos. El tratamiento de la información implica ser una persona autónoma, eficaz, responsable, crítica y reflexiva al seleccionar, tratar y emplear la información disponible, contrastándola cuando es preciso. En la etapa de aprendizaje correspondiente la E.S.O., el empleo de las TIC en el estudio se centrará básicamente en: - uso de la calculadora como herramienta que facilita los cálculos mecánicos (operaciones con números decimales, potencias y raíces, porcentajes ...), - utilización de programas informáticos diseñados para el aprendizaje, con pruebas de dificultad progresiva y puesta en juego de diferentes destrezas, - búsquedas controladas y pertinentes de información en la Web para la realización posterior de actividades previamente diseñadas.
PLAN DE CONVIVENCIA	➢ Aprender a convivir con los demás a respectarse es la finalidad esencial de la educación. ➢ Crear un ambiente de confianza para que los niños sean capaces de preguntar dudas sin temor a sentirse rechazado. ➢ Reducir al mínimo las conductas que perturban el clima de clase para favorecer un buen ambiente en el aula. ➢ Intentar que gocen con el trabajo diario, valorando las oportunidades que la vida les ofrece . ➢ Potenciar la integración y la participación de todo el alumnado.
PROYECTO LINGÜÍSTICO	La materia debe contribuir al desarrollo de la competencia lingüística fomentando el conocimiento tanto del gallego como del castellano.

16.ACTIVIDADES COMPLEMENTARIAS Y EXTRAESCOLARES

Con respecto a las actividades complementarias que se pueden proponer al alumnado, conviene reflexionar sobre estas cuestiones:

- ¿Se consiguieron los objetivos propuestos a partir de las actividades realizadas?
- ¿Cuál fue el resultado de la realización de las actividades?
- ¿Cuáles de ellas han gustado más?
- ¿Qué propuestas de mejora podemos señalar?
- Se llevarán a cabo salidas en la contorna para realizar alguna práctica relacionado con la medida de pH o de conductividad del agua.

17. PROCEDIMIENTO PARA EVALUAR LA PROPIA PROGRAMACIÓN

Para evaluar la propia programación seguiremos el cuadro que a continuación se muestra:

ASPECTOS A EVALUAR	A DESTACAR…	A MEJORAR…	PROPUESTAS DE MEJORA PERSONAL
Temporalización de las unidades didácticas			
Desarrollo de los objetivos didácticos			
Manejo de los contenidos de la unidad			
Descriptores y desempeños competenciales			
Realización de tareas			
Estrategias metodológicas seleccionadas			
Recursos			
Claridad en los criterios de evaluación			
Uso de diversas herramientas de evaluación			
Atención a la diversidad			

PROGRAMACIÓN DIDÁCTICA

EDUCACIÓN FÍSICA

4º E.S.O

CURSO ESCOLAR 2022-23

ÍNDICE

Pax.

1. **Introducción.....4**
2. **Contribución da área ao logro das competencias clave 7**
3. **Obxectivos L.O.M.C.E.....14**
4. **Obxectivos, Contidos, Criterios de avaliación, Estandares de aprendizaxe, Temporalización e Competencias clave.....18**

   4.1 Aprendizaxes non adquiridas no curso escolar 2021-22.....26

5. **Mínimos exisibles 26**
6. **Criterios de Cualificación.....27**
7. **Procedementos e instrumentos de avaliación.....28**

   7.1 Criterios de Cualificación nunha ensinanza non presencial.....31

   7.2 Criterios de Cualificación nunha ensinanza semipresencial.....32

8. Tratamento do fomento da lectura.....33

9. Tratamento do fomentos das TIC.....33

10. Plan de traballo para a superación das materias pendentes…..... ……34

11. Metodoloxía didáctica.....35

11.1 Metodoloxía didáctica telemática……36

12. Materiais e recursos didácticos.....37

13. Medidas de atención á diversidade.....40

14. Actividades complementarias e extraescolares….....42

15. Avaliación da programación didáctica……43

16. Avaliación do proceso de ensino e da práctica docente

Indicadores de logro do proceso de ensino……45

Indicadores de logro da práctica docente……45

1. INTRODUCCIÓN E CONTEXTUALIZACIÓN

O escenario post-pandemia, permítenos recuperar todo os contidos esencias da materia como se específica nas *Instrucións conxuntas do 5 de setembro de 2002 da Conselleria de Cultura, Educación, Formación Profesional e Universidade e da Consellería de Sanidade ao respecto das recomendacións xerais para a xestión da Covid-10 no ámbito educativo no curso 2022-23.*

A materia de Educación Física ten como finalidade principal que os alumnos e as alumnas alcancen a competencia motriz, entendida como un conxunto de coñecementos, procedementos, actitudes e emocións que interveñen nas múltiples interaccións que realiza unha persoa no seu medio e coas demais, que permite que o alumnado supere os problemas motores propostos tanto nas sesión de Educación Física como na súa vida cotiá

A competencia motriz, malia non estar recollida como unha das competencias clave, é fundamental para o desenvolvemento destas, nomeadamente o das competencias sociais e cívicas, de aprender a aprender, de sentido de iniciativa e espírito emprendedor, de conciencia e expresións culturais, da competencia matemática e as competencias básicas en ciencia e tecnoloxía e, en menor medida, da de comunicación lingüística e da competencia dixital.

Podemos comprender a **importancia** da Educación Física se comparamos o seu obxectivo principal (alcanzar a competencia motriz) coa finalidade da Educación Secundaria (artigo 22.2 da LOMCE): "*A **finalidade da Educación Secundaria** consiste en lograr que o alumnado adquira os elementos básicos da cultura, especialmente nos seus aspectos humanístico, artístico, científico e tecnolóxico; desenvolver e*

consolidar hábitos de estudo e traballo; preparalo para a súa incorporación a estudos superiores e para a inserción laboral e formalo para o exercicio dos seus dereitos e obrigas na vida como cidadáns.

Para contribuír ao desenvolvemento da citada finalidade, ao longo do curso traballaranse contidos de diferentes ámbitos. O enfoque será global e interdisciplinar, buscando en todo momento aprendizaxes funcionais para o alumnado.

O centro escolar no que se aplicará a Programación Didáctica é un Colexio Privado relixioso que se atopa encravado nunha zona costeira, na provincia de Pontevedra. Está situado a carón da praia e dun sendeiro fluvial, no municipio de Bueu, entorno que nos permitirá levar a cabo actividades enmarcadas no bloque de contidos, "Xogos e actividades deportivas" e facer actividade física no exterior.

A nivel de funcionamento organizativo, o colexio cumpre co establecido no D 7/1999, do 7 de xaneiro, polo que se implantan e regulan os centros públicos integrados de ensinanzas non universitarias.

En xeral, o nivel socio-económico-cultural do alumnado é medio.

Respecto á situación sociolingüística, pódese afirmar que a lingua maioritaria é a lingua castelá. Teremos en conta o Decreto 79/2010, do 20 de maio, para o plurilingüismo no ensino non universitario de Galicia, que garantirá a adquisición da competencia lingüística propia da etapa e do nivel nas dúas linguas oficiais de Galicia.

A relación entre o centro escolar e os pais/nais é boa; estes teñen interese e están ben informados das actividades que nel se realizan.

A Asociación de Nais e Pais de Alumnos (ANPA) colabora nas actividades complementarias e extraescolares, o cal indica unha actitude positiva cara a educación dos nenos/as.

Esta proposta didáctica ten en conta todos os sinais de identidade do centro escolar, reflectidos no seu Proxecto Educativo.

As instalacións do centro consta de dúas pistas deportivas exteriores, e un polideportivo cuberto con vestiarios diferenciados, dotados de duchas que nos permitiran levar a cabo con garantías os contidos da materia.

2. CONTRIBUCIÓN DA ÁREA O DESENVOLVEMENTO DAS COMPETENCIAS CLAVE (1º E 3º E.S.O.)

Na área de Educación Física incidiremos no adestramento de tódalas competencias de maneira sistemática facendo fincapé nos descritores máis afins a área.

Competencia matemática e competencias básicas en ciencia e tecnoloxía

O aprendizaxe da Educación Física vai a contribuir o desenvolvemento desta competencia na medida en que contextualiza a resolución de problemas en situacións cotidianas. As situacións que plantexa, poden desenvolverse coa realización de cálculos, a utilización de números, interpretando informacións, datos, argumentacións e realizando razoamentos de lóxica matemática sobre a orde, secuencias, cantidades, distancias… Ademáis, a adquisición de hábitos saudables por medio da práctica física e a posibilidade da súa realización na contorna natural, fan da Educación Física un elemento fundamental para o tratamento desta competencia.

Os descriptores que traballaremos fundamentalmente serán:

- Desenvolver e promover hábitos de vida saudable en canto a alimentación e o exercicio físico.
- Xerar criterios persoais sobre a visión social sobre a estética do corpo humano frente o coidado saudable.
- Recoñecer a importancia da ciencia na nosa vida cotiá.

- Interactuar coa contorna natural de manera respetuosa.
- Manexar os coñecementos sobre ciencia e tecnoloxía para solucionar problemas, comprender o que ocurre o noso alrededor e responder preguntas.
- Aplicar estratexias de resolución de problemas a situacións dla vida cotiá.

Comunicación lingüística

O aprendizaxe e práctica da Educación Física precisa de intercambios comunicativos que favorezan a transmisión de información de maneira eficaz, contribuíndo a su vez a adquisición do vocabulario propio da área.

Adestrar os descritores indicados garantiza unha maior comprensión por parte do alumnado, esto levanos a un coñecemento profundo e adquirir con gran destreza aquelo que nos propoñemos.

Os descriptores que priorizaremos serán:

- Comprender o sentido dos textos escritos e orais.
- Expresarse oralmente con corrección, adecuación e coherencia.

- Respectalas normas de comunicación en calquera contexto: turno de palabra, escoitar atenta ó interlocutor…
- Manexar elementos de comunicación no verbal, o en diferentes rexistros nas diversas situacións comunicativas.

Competencia dixital

A Educación Física favorece o desenvolvemento dunha actitude crítica cara as mensaxes e estereotipos referidos ó corpo e a súa imaxe, procedentes dos medios de comunicación de masas e das redes sociais.

A súa vez, o uso de aparatos tecnolóxicos para medir diferentes variables asociadas á práctica deportiva e a búsqueda de información a través de medios dixitais, permitirá o desenvolvemento dos seguintes descritores competenciáis:

- Emplear distintas fontes para a búsqueda de información.
- Seleccionar o uso das distintas fontes según a súa fiabilidade.
- Elaborar información propia derivada da información obtida a través de medios tecnolóxicos.
- Comprendelas mensaxes que veñen dos medios de comunicación.
- Utilizar os distintos canais de comunicación audiovisual para transmitir informacións diversas.

- Manexar ferramentas dixitais para a construcción de coñecemento.
- Actualizar o uso das novas tecnoloxías para mellorar o traballo e facilitar a vida diaria.

Conciencia y expresiones culturales

Por medio da Educación Física el alumnado acercase, pode explorar e utilizar o seu propio corpo e o seu movemento como medio para a expresión de ideas ou sentimentos de maneira creativa.

Ademáis, aprende a apreciar manifestacións culturais e artísticas en xeral e a visión que se ten de elas ou de conceptos como a estética ou a beleza a través das diferentes culturas e relixións.

Para elo, nesta área, traballaremos os siguientes descriptores da competencia:

- Valorar a interculturalidade como unha fonte de riqueza persoal e cultural.
- Apreciar a beleza das expresiones artísticas e as manifestacións de creatividade e gusto por la estética no ámbito cotidiano.
- Elaborar traballos e presentacións con sentido estético.
- Mostrar respeto cara o patrimonio cultural mundial nas súas distintas vertentes (artístico-literaria, etnográfica, científico-técnica…), e cara as persoas que contribuiron ao seu desenvolvemento.

Competencias sociais e cívicas

As actividades físicas, fundamentalmente as que se realizan de forma colectiva, contribúen o desenvolvemento de actitudes de integración e respeto, así como a xerar situacións de convivencias, cooperación e solidaridade.

O respeto ás normas e regras do xogo tendrán unha transferencia directa cara o recoñecemento dos códigos de conducta que rixen a convivencia cidadá.

Así mesmo, a resolución de conflitos propios de situacións competitivas axudará a desenvolver aspectos como a negociación ou diálogo.

Esta área contribuirá á reflexión crítica a cerca de fenómenos sociais como o deporte-espectáculo que, en ocasións pode xerar situacións de violencia ou contrarias á dignidade humana así como o acercamento o deporte popular como medio para desenvolver o asociacionismo e as iniciativas cidadáns.

Os descriptores que entrenaremos son os siguientes:

- Aplicar dereitos e deberes da convivencia cidadá no contexto da escola.
- Desenvolver a capacidade de diálogo cós demais en situacións de convivencia e traballo e para a resolución de conflictos.
- Mostrar dispoñibilidade para a participación activa en ámbitos de participación establecidos

- Concebir unha escala de valores propia e actuar conforme a ela.
- Recoñecer riqueza na diversidade de opinións e ideas.
- Evidenciar preocupación polos máis desfavorecidos e respeto ós distintos ritmos e potencialidades.
- Involucrarse ou promover accións con un fin social.

Sentido de iniciativa e espíritu emprendedor

Esta materia contribúe a fomentar a autonomía e iniciativa persoal na medida en que se utilizan procedementos que exisen planificar, avaliar distintas posibilidades e tomar decisións. O liderazgo á hora de contaxiar entusiasmo ou delegar funcións nos compañeiros será a clave á hora de desenvolver actividades de equipo. As situacións deportivas levarán o alumno a tomar decisións nas que a asunción de riscos e a aceptación de responsabilidades serán inevitables.

Os descriptores que entrenaremos son:

- Asumilas responsabilidades encomendadas e dar conta de elas.
- Xestionar o traballo do grupo coordinando tareas e tempos.
- Ser constante no traballo, superando as dificultades.

- Priorizar a consecución de obxectivos grupais sobre os intereses persoais.
- Dirimir a necesidade de axuda en función da dificultade da tarea.
- Mostrar iniciativa persoal para iniciar ou promover novas accións.

Aprender a aprender

A actividade física propia desta área favorece a construcción do autoconcepto por medio da aceptación das propias posibilidades e carencias, partindo do aprendizaxe motor para su transferencia a actividades motrices máis complexas.

O establecemento de metas alcanzables, cuxa consecución xerará autoconfianza, axudará a fortalecer un equilibrio emocional no alumno que favoreza o desenvolvemento de ferramentas para estimular o pensamento, a planificación e avaliación dos seus propios aprendizaxes por medio da metacognición.

Os descriptores que entrenaremos son:

- Identificar potencialidades persoais como aprendiz: estilos de aprendizaxe, intelixencias múltiples, funcións executivas...
- Xestionar os recursos e motivacións persoais a favor do aprendizaxe.
- Xerar estratexias para aprender en distintos contextos de aprendizaxe.

- Aplicar estratexias para a mellora do pensamento creativo, crítico, emocional, interdependente…
- Seguir os pasos establecidos e tomar decisións sobre os pasos seguintes en función dos resultados intermedios.
- Avaliar a consecución de obxectivos de aprendizaxe.

3. OBXETIVOS L.O.M.C.E.

Son “os referentes relativos aos logros que o alumnado debe alcanzar ao rematar o proceso educativo, como resultado das experiencias de ensino e aprendizaxe intencionalmente planificadas para tal fin” (artigo 2.3.a do Decreto 86/2015). O actual currículo sinala 15 obxectivos xerais de etapa. Nesta programación desenvólvense durante todo o curso, indicando en cada unidade os máis relacionados, e vinculándoos cos demais elementos curriculares. A continuación enúncianse os obxectivos os que máis se contribúe:

a) "Asumir responsablemente os seus deberes, coñecer e exercer os seus dereitos no respecto ás demais persoas, practicar a tolerancia, a cooperación e a solidariedade entre as persoas e os grupos, exercitarse no diálogo, afianzando os dereitos humanos e a igualdade de trato e de oportunidades entre mulleres e homes, como valores comúns dunha sociedade plural, e prepararse para o exercicio da cidadanía democrática"".

b) "Desenvolver e consolidar hábitos de disciplina, estudo e traballo individual e en equipo, como condición necesaria para unha realización

eficaz das tarefas da aprendizaxe e como medio de desenvolvemento persoal".

c) "Valorar e respectar a diferenza de sexos e a igualdade de dereitos e oportunidades entre eles. Rexeitar a discriminación das persoas por razón de sexo ou por calquera outra condición ou circunstancia persoal ou social. Rexeitar os estereotipos que supoñan discriminación entre homes e mulleres, así como calquera manifestación de violencia contra a muller".

d) "Fortalecer as súas capacidades afectivas en todos os ámbitos da personalidade e nas súas relacións coas demais persoas, así como rexeitar a violencia, os prexuízos de calquera tipo e os comportamentos sexistas, e resolver pacificamente os conflitos". A unidade (Bloque) ten moita relación con el. Nela trátase

e) "Desenvolver destrezas básicas na utilización das fontes de información, para adquirir novos coñecementos con sentido crítico. Adquirir unha preparación básica no campo das tecnoloxías, especialmente as da información e a comunicación".

f) "Concibir o coñecemento científico como un saber integrado, que se estrutura en materias, así como coñecer e aplicar os métodos para identificar os problemas en diversos campos do coñecemento e da experiencia".

g) "Desenvolver o espírito emprendedor e a confianza en si mesmo, a participación, o sentido crítico, a iniciativa persoal e a capacidade para aprender a aprender, planificar, tomar decisións e asumir responsabilidades".

h) "Comprender e expresar con corrección, oralmente e por escrito, na lingua galega e na lingua castelá, textos e mensaxes complexas, e

iniciarse no coñecemento, na lectura e no estudo da literatura".

i) "Comprender e expresarse nunha ou máis linguas estranxeiras de maneira apropiada".

l) "Coñecer, valorar e respectar os aspectos básicos da cultura e da historia propias e das outras persoas, así como o patrimonio artístico e cultural. Coñecer mulleres e homes que realizaran achegas importantes á cultura e á sociedade galega, ou a outras culturas do mundo."

m) "Coñecer e aceptar o funcionamento do propio corpo e o das outras persoas, respectar as diferenzas, afianzar os hábitos de coidado e saúde corporais, e incorporar a educación física e a práctica do deporte para favorecer o desenvolvemento persoal e social. Coñecer e valorar a dimensión humana da sexualidade en toda a súa diversidade. Valorar criticamente os hábitos sociais relacionados coa saúde, o consumo, o coidado dos seres vivos e o medio ambiente, contribuíndo á súa conservación e á súa mellora."

n) "Apreciar a creación artística e comprender a linguaxe das manifestacións artísticas, utilizando diversos medios de expresión e representación."

ñ) Coñecer e valorar os aspectos básicos do patrimonio lingüístico, cultural e histórico e artístico de Galicia, participar na súa conservación e na súa mellora, e respectar a diversidade lingüística e cultural como dereito dos pobos e das persoas, desenvolvendo actitudes de interese e respecto cara ao exercicio deste dereito.

o) "Coñecer e valorar a importancia do uso da linga galega como elemento fundamental para o mantemento da identidade de Galicia, e como medio de relación interpersoal e expresión de riqueza cultural nun contexto plurilingüe, que permite a comunicación con outras linguas, en especial coas pertencentes á comunidade lusófona"..

4. OBXETIVOS, CONTIDOS, CRITERIOS DE AVALIACIÓN, ESTANDARES DE APTENDIZAXE, ACTIVIDADES, TEMPORALIZACIÓN E COMPETENCIAS

Seguiremos co proxecto anual , chamado “Recreos Saudables”, que se caracterizará pola dinamización dos recreos a través de diferentes espazos de xogo, ademais de incentivar o consumo de froita nos recreos e retos deportivos.

Educación Física. 4º de ESO			Peso do estándar			Instrumentos				
Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	1ª aval.	2ª aval.	3ª aval.	PP	OD	PE	PT	Competencias clave
Bloque 1. Contidos comúns en Educación Física										
▪ B1.1. Deseña e realiza as fases de activación e recuperación, logo da análise da actividade física que se vaia realizar. ▪ B1.2. Fases de activación e recuperación como medio de prevención de lesións.	▪ B1.1. Deseñar e realizar as fases de activación e recuperación na práctica de actividade física considerando a intensidade dos esforzos.	▪ EFB1.1.1**. Analiza a actividade física principal da sesión para establecer as características que deben ter as fases de activación e de volta á calma.**	**2,5%**		**2,5%**	X				▪ CSC
		EFB1.1.2. Selecciona os exercicios ou as tarefas de activación e de volta á calma dunha sesión, atendendo á intensidade ou á dificultade das tarefas da parte principal.	**2,5%**		**2,5%**	X				▪ CSC
		EFB1.1.3**. Realiza exercicios ou actividades nas fases inicial e final de algunha sesión, de xeito autónomo, acorde co seu nivel de competencia motriz.**	**2,5%**		**2,5%**	X				▪ CSC
▪ B1.3. Planificación e organización de eventos e campionatos nos que se utilicen sistemas que potencien as actitudes, os valores e o respecto	▪ B1.2. Colaborar na planificación e na organización de eventos, campionatos ou torneos deportivos, prevendo os medios e as actuacións necesarias para a súa celebración e relacionando as	▪ EFB1.2.1. Asume as funcións encomendadas na organización de actividades grupais.	**2,5%**		**2,5%**	X				▪ CSC
		▪ EFB1.2.2. Verifica que a súa colaboración na planificación e posta en práctica de actividades grupais fose coordinada coas accións do resto das persoas implicadas.	**2,5%**		**2,5%**	X				▪ CSC

Educación Física. 4º de ESO			Peso do estándar			Instrumentos				
Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	1ª aval.	2ª aval.	3ª aval.	PP	OD	PE	PT	Competencias clave
das normas, asumindo diferentes papeis e funcións.	súas funcións coas do resto de implicados/as.	▪ EFB1.2.3. Presenta propostas creativas de utilización de materiais e de planificación para utilizalos na súa práctica de maneira autónoma.	**2,5%**		**2,5%**	X				▪ CSC
▪ B1.4. Valoración das actividades físicas, deportivas e tradicionais na sociedade actual, destacando os comportamentos axeitados tanto desde o papel de participante como desde o de espectador/a.	▪ B1.3. Analizar criticamente o fenómeno deportivo discriminando os aspectos culturais, educativos, integradores e saudables dos que fomentan a violencia, a discriminación ou a competitividade mal entendida.	▪ EFB1.3.1. **Valora as actuacións e as intervencións das persoas participantes nas actividades, recoñecendo os méritos e respectando os niveis de competencia motriz, e outras diferenzas.**	**2,5%**	**2,5%**	**2,5%**		X			▪ CSC
		EFB1.3.2. **Valora as actividades físicas distinguindo as achegas que cada unha ten desde o punto de vista cultural, para a satisfacción e o enriquecemento persoal, e para a relación coas demais persoas.**	**2,5%**	**2,5%**	**2,5%**		X			▪ CSC ▪ CCEC

Educación Física. 4º de ESO			Peso do estándar			Instrumentos				
Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	1ª aval.	2ª aval.	3ª aval.	PP	OD	PE	PT	Competencias clave
		▪ EFB1.3.3. **Mantén unha actitude crítica cos comportamentos antideportivos, tanto desde o papel de participante como desde o de espectador/a.**	**2,5%**	**2,5%**	**2,5%**		X			▪ CSC
▪ B1.5. Primeiras actuacións ante as lesións máis comúns que poden manifestarse na práctica deportiva. ▪ B1.6. Protocolos básicos de primeiros auxilios. ▪ B1.7. Medidas preventivas sobre os riscos ou as lesións na realización de actividades físico-deportivas. ▪ B1.8. Manexo e utilización do material e do equipamento deportivo.	▪ B1.4. Asumir a responsabilidade da propia seguridade na práctica de actividade física, tendo en conta os factores inherentes á actividade e prevendo as consecuencias que poidan ter as actuacións pouco coidadosas sobre a seguridade das persoas participantes.	▪ EFB1.4.1. Verifica as condicións de práctica segura usando convenientemente o equipamento persoal, e os materiais e os espazos de práctica.		**3%**				X		▪ CSIEE
		▪ EFB1.4.2. Identifica as lesións máis frecuentes derivadas da práctica de actividade física.		**3%**				X		▪ CSIEE
		▪ EFB1.4.3. Describe os protocolos que deben seguirse ante as lesións, os accidentes ou as situacións de emerxencia máis frecuentes producidas durante a práctica de actividades físico-deportivas.		**3%**				X		▪ CSIEE
▪ B1.9. Aceptación das normas sociais e democráticas que	▪ B1.5. Demostrar actitudes persoais inherentes ao traballo en equipo, superando as	▪ EFB1.5.1. Fundamenta os seus puntos de vista ou as súas achegas nos traballos de grupo, e admite a posibilidade de cambio fronte a outros argumentos válidos.		**2,5%**			X			▪ CSC

Educación Física. 4º de ESO			Peso do estándar			Instrumentos				
Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	1ª aval.	2ª aval.	3ª aval.	PP	OD	PE	PT	Competencias clave
rexen nun traballo en equipo. ▪ B1.10. Técnicas de traballo en equipo. ▪ B1.11. Técnicas de traballo colaborativo. ▪ B1.12. Xogo limpo como actitude social responsable.	inseguridades e apoiando as demais persoas ante a resolución de situacións descoñecidas.	▪ EFB1.5.2. **Valora e reforza as achegas enriquecedoras dos compañeiros e das compañeiras nos traballos en grupo.**	**2,5%**	**2,5%**	**2,5%**		X			▪ CSC
▪ B1.13. Tecnoloxías da información e da comunicación no proceso de aprendizaxe, para procurar, seleccionar e valorar informacións relacionadas coas actividades físico-deportivas e as relacionas coa saúde.	▪ B1.6. Utilizar eficazmente as tecnoloxías da información e da comunicación no proceso de aprendizaxe, para procurar, seleccionar e valorar informacións relacionadas cos contidos do curso, comunicando os resultados e as conclusións no soporte máis adecuado.	▪ EFB1.6.1. Procura, procesa e analiza criticamente informacións actuais sobre temáticas vinculadas á actividade física e a corporalidade, utilizando recursos tecnolóxicos.		**3%**			X			▪ CD ▪ CCL
		▪ EFB1.6.2. Utiliza as tecnoloxías da información e da comunicación para afondar sobre contidos do curso, realizando valoracións críticas e argumentando as súas conclusións.		**3%**			X			▪ CD ▪ CCL
		▪ EFB1.6.3. Comunica e comparte información e ideas nos soportes e nos contornos apropiados.		**10%**					X	▪ CD ▪ CCL
Bloque 2. Actividades físicas artístico-expresivas										
▪ B2.1. Creación de composicións artístico-expresivas individuais ou colectivas, con ou sen apoio dunha estrutura musical, incluíndo os elementos para a súa	▪ B2.1. Compor e presentar montaxes individuais ou colectivas, seleccionando e axustando os elementos da motricidade expresiva.	▪ EFB2.1.1. **Elabora composicións de carácter artístico-expresivo, seleccionando os elementos de execución e as técnicas máis apropiadas para o obxectivo previsto, incidindo especialmente na creatividade e na desinhibición.**		**30%**		X				▪ CCEC
		EFB2.1.2. **Axusta as súas accións á intencionalidade das montaxes artístico-expresivas, combinando os compoñentes espaciais, temporais e, de ser o caso, de interacción coas demais persoas.**		**10%**		X				▪ CCEC

Educación Física. 4º de ESO			Peso do estándar			Instrumentos				
Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	1ª aval.	2ª aval.	3ª aval.	PP	OD	PE	PT	Competencias clave
sistematización: espazo, tempo e intensidade.		EFB2.1.3**. Colabora no deseño e na realización das montaxes artístico-expresivas, achegando e aceptando propostas.**		**2,5%**			X			▪ CCEC
Bloque 3. Actividade física e saúde										
▪ B3.1. Efectos negativos que determinados hábitos de vida e consumo teñen sobre a condición física e a saúde. ▪ B3.2. Actividade física e saúde. ▪ B3.3. Realización de exercicios para a consecución dunha óptima hixiene postural. ▪ B3.4. Alimentación: repercusión na saúde e na actividade física.	▪ B3.1. Argumentar a relación entre os hábitos de vida e os seus efectos sobre a condición física, aplicando os coñecementos sobre actividade física e saúde.	▪ EFB3.1.1. Demostra coñecementos sobre as características que deben cumprir as actividades físicas cun enfoque saudable e os beneficios que proporcionan á saúde individual e colectiva.	**3%**					X		▪ CMCCT
		EFB3.1.2. Relaciona exercicios de tonificación e flexibilización coa compensación dos efectos provocados polas actitudes posturais inadecuadas máis frecuentes.	**3%**					X		▪ CMCCT
		EFB3.1.3. Relaciona hábitos como o sedentarismo ou o consumo de tabaco e de bebidas alcohólicas cos seus efectos na condición física e a saúde.	**3%**					X		▪ CMCCT
		EFB3.1.4. Valora as necesidades de alimentos e de hidratación para a realización de diferentes tipos de actividade física.	**3%**					X		▪ CMCCT
▪ B3.5. Valoración e toma de conciencia da propia condición física e da predisposición a mellorala. ▪ B3.6. Elaboración e posta en práctica dun plano de traballo que	▪ B3.2. Mellorar ou manter os factores da condición física, practicando actividades físico-deportivas adecuadas ao seu nivel e identificando as adaptacións orgánicas e a súa relación coa saúde.	▪ EFB3.2.1. Valora o grao de implicación das capacidades físicas na realización dos tipos de actividade física.	**3%**					X		▪ CMCCT
		▪ EFB3.2.2. Practica de forma regular, sistemática e autónoma actividades físicas co fin de mellorar as condicións de saúde e calidade de vida.	**3%**			X				▪ CMCCT

Educación Física. 4º de ESO			Peso do estándar			Instrumentos				
Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	1ª aval.	2ª aval.	3ª aval.	PP	OD	PE	PT	Competencias clave
integre as capacidades físicas relacionadas coa saúde. ▪ B3.7. Valoración e aplicación de técnicas e métodos de relaxación e respiración de xeito autónomo, co fin de mellorar as condicións de saúde e calidade de vida. ▪ B3.8. Métodos de avaliación da condición física en relación coa saúde.		▪ EFB3.2.3. Aplica os procedementos para integrar nos programas de actividade física a mellora das capacidades físicas básicas, cunha orientación saudable e nun nivel adecuado ás súas posibilidades.	**3%**			X				▪ CMCCT
		▪ EFB3.2.4. Valora a súa aptitude física nas súas dimensións anatómica, fisiolóxica e motriz, relacionándoas coa saúde.	**3%**			X				▪ CMCCT
Bloque 4. Os xogos e as actividades deportivas										
▪ B4.1. Traballo dos fundamentos técnicos das actividades físico-deportivas propostas, tendo en consideración diversos condicionantes xerados polos compañeiros e as compañeiras, as persoas adversarias, os regulamentos e o contorno da práctica.	▪ B4.1. Resolver situacións motrices aplicando fundamentos técnicos nas actividades físico-deportivas propostas, con eficacia e precisión.	▪ EFB4.1.1**. Axusta a realización das habilidades específicas do balonmán aos requisitos técnicos nas situacións motrices individuais, preservando a súa seguridade e tendo en conta as súas propias características.**	**15%**			X				▪ CAA ▪ CSIEE
		EFB4.1.2. **Axusta a realización das habilidades específicas do balonmán aos condicionantes xerados polos compañeiros e as compañeiras, e as persoas adversarias, nas situacións colectivas.**	**15%**			X				▪ CAA ▪ CSIEE
		EFB4.1.3**. Adapta as técnicas de progresión ou desprazamento do balonmán aos cambios do medio, priorizando a súa seguridade persoal e colectiva.**	**15%**			X				▪ CAA ▪ CSIEE

Educación Física. 4º de ESO			Peso do estándar			Instrumentos				
Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	1ª aval.	2ª aval.	3ª aval.	PP	OD	PE	PT	Competencias clave
▪ B4.2. Traballo das situacións motrices de oposición, colaboración ou colaboración-oposición propostas, tendo en consideración diversos condicionantes xerados polos compañeiros e as compañeiras, as persoas adversarias, os regulamentos e o contorno da práctica. ▪ B4.3. Coñecemento e práctica de xogos e de deportes tradicionais de Galicia e da propia zona, así como do seu regulamento. Procura de información sobre variacións locais.	▪ B4.2. Resolver situacións motrices de oposición, colaboración ou colaboración-oposición nas actividades físico deportivas propostas, tomando a decisión máis eficaz en función dos obxectivos.	▪ EFB4.2.1. Aplica de xeito oportuno e eficaz as estratexias específicas das actividades de oposición, contrarrestando ou anticipándose ás accións da persoa adversaria.			**3%**		X			▪ CAA ▪ CSIEE
		▪ EFB4.2.2. Aplica de xeito oportuno e eficaz as estratexias específicas das actividades de cooperación, axustando as accións motrices aos factores presentes e ás intervencións do resto de participantes.			**3%**		X			▪ CAA ▪ CSIEE
		EFB4.2.3. Aplica de xeito oportuno e eficaz as estratexias específicas das actividades de colaboración-oposición, intercambiando os papeis con continuidade e perseguindo o obxectivo colectivo de obter situacións vantaxosas sobre o equipo contrario.			**3%**		X			▪ CAA ▪ CSIEE
		EFB4.2.4. Aplica solucións variadas ante as situacións formuladas e valorar as súas posibilidades de éxito, en relación con outras situacións.			**3%**		X			▪ CAA ▪ CSIEE
		EFB4.2.5. Xustifica as decisións tomadas na práctica das actividades e recoñece os procesos que están implicados nelas.			**3%**					▪ CAA ▪ CSIEE
		EFB4.2.6. Argumenta estratexias ou posibles solucións para resolver problemas motores, valorando as características de cada participante e os factores presentes no contorno.			**3%**					▪ CAA ▪ CSIEE
▪ B4.4. Relación entre a actividade física, a saúde e o medio natural. ▪ B4.5. Toma de conciencia do impacto que teñen algunhas actividades físico-deportivas no medio natural.	▪ B4.3. Recoñecer o impacto ambiental, económico e social das actividades físicas e deportivas, reflexionando sobre a súa repercusión na forma de vida no contorno.	▪ EFB4.3.1. Compara os efectos das actividades físicas e deportivas no contorno en relación coa forma de vida nel.			**3%**			X		▪ CSC ▪ CMCCT
		EFB4.3.2. Relaciona as actividades físicas na natureza coa saúde e a calidade de vida.			**3%**			X		▪ CSC ▪ CMCCT
		EFB4.3.3. Demostra hábitos e actitudes de conservación e protección ambiental.			**3%**		X			▪ CSC ▪ CMCCT

Educación Física. 4º de ESO			Peso do estándar			Instrumentos				
Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	1ª aval.	2ª aval.	3ª aval.	PP	OD	PE	PT	Competencias clave
▪ B4.6. Realización de actividades deportivas e/ou recreativas, preferentemente desenvolvidas no medio natural.										

LENDA: PP: PRUEBA PRÁCTICA.
OD: OBSERVACIÓN DIRECTA.
PE: PRUEBA ESCRITA
PT: PRESENTACIÓN DE TRABALLOS

4.1. APRENDIZAXES NON ADQUIRIDAS NO CURSO ESCOLAR 2022-23

EFB1.3.1. Coñece e identifica as posibilidades que ofrece o seu contorno próximo para a realización de actividades físico-deportivas.
EFB1.3.2. Respecta o seu contorno e a valora como un lugar común para a realización de actividades físico-deportivas.
EFB1.3.3. Analiza criticamente as actitudes e os estilos de vida relacionados co tratamento do corpo, as actividades de lecer, a actividade física e o deporte no contexto social actual.
EFB1.4.1. Identifica as características das actividades físico-deportivas e artístico-expresivas propostas que poidan supor un elemento de risco relevante para si mesmo/a ou para as demais persoas.
EFB1.4.2. Describe e pon en práctica os protocolos para activar os servizos de emerxencia e de protección no seu contorno.
EFB1.5.2. Expón e defende traballos sinxelos sobre temas vixentes no contexto social, relacionados coa actividade física ou a corporalidade, utilizando recursos tecnolóxicos.
EFB2.1.1. Utiliza técnicas corporais básicas, combinando espazo, tempo e intensidade.
EFB3.2.4. Aplica os fundamentos de hixiene postural na práctica das actividades físicas como medio de prevención de lesións.
EFB4.1.2. Describe a forma de realizar os movementos implicados nos modelos técnicos adaptados máis sinxelos do atletismo.
EFB4.1.4. Explica e pon en práctica técnicas básicas de progresión en contornos non estables e técnicas básicas de orientación.
EFB4.2.2. Pon en práctica aspectos de organización de ataque e de defensa nas actividades de colaboración-oposición .
EFB4.1.2. Describe a forma de realizar os movementos implicados nos modelos técnicos adaptados máis sinxelos do atletismo.
EFB4.2.3. Discrimina os estímulos que cómpre ter en conta na toma de decisións nas situacións facilitadas de colaboración, oposición e colaboración-oposición, para obter vantaxe ou cumprir o obxectivo da acción.

5. GRAO MÍNIMO DE CONSECUCIÓN PARA SUPERAR A MATERIA

Os estándares mínimos exisibles especificase na taboa anterior da seguinte maneira; están suliñados e marcados en negrita. Istes deben ser conseguidos para poder conseguir unha avaliación positiva.

6. CRITERIOS DE CUALIFICACIÓN

A avaliación efectuarase tendo en conta o nivel inicial dos alumnos (avaliación inicial) e ó longo de todo o proceso educativo atendendo tanto ó progreso individual do alumno/a e a súa implicación e esforzo neste proceso como aos resultados finais obtidos encanto a dominio técnico e táctico, dominio e control corporal, desenvolvemento do seu rendemento condicional, etc...

Sendo esta unha avaliación discontinua, debido a que os contidos varían dun trimestre a outro,será necesario aprobar cada unha das avaliacións de forma independente. Suliñanse e remarcase en negrita os estandares mínimos propostos para os diferentes cursos da ESO

Así avaliaranse os estándares outorgándolle a cada un unha porcentaxe da nota correspondente coa fin de integralos ó final do proceso nunha nota numérica natural esixida pola consellería de educación.

-Os Estandares referidos a contidos procedimentais e conceptuais:

- A avaliación destes contidos supoñerá o 90% da nota total en cada unidade didáctica e será avaliado en función de cada unha delas mediante unha proba de carácter teórico, un traballo, unha proba práctica coa fin de ser o máis obxectivo posible á hora de asignar unha puntuación numérica , esixida polo ministerio de educación , ó progreso de cada alumno e á asimilación deste tipo de contidos. En función da unidade os procedimentais representarán o 60% e os conceptuais un 30% ou serán aglutinados ambos nun 90% que se especificará en cada unidade máis adiante. Como caso excepcional e naquelas unidades nas que os contidos conceptuais sexan de gran relevancia, estes poderán equipararse en porcentaxe ós

procedimentais quedando da seguinte forma á hora de avaliar: estandares de conceptos: 40%, estandares de procedementos: 50%

Nota: Non se fará media con calificacións inferiores a "4".

-Os Estandares referidos a contidos actitudinais supoñen un 10% da nota da unidade: Será avaliada a través da observación sistemática e diaria do alumno, do seu comportamento, participación , interese, esforzo, responsabilidade con respecto a material, e posesión do material necesario para o desenvolvemento das sesións.

O alumno parte con 1 punto neste apartado que variarán da seguinte forma en función da súa actitude ó longo da unidade

- Cada vez que destaca negativamente en calquera dos valores xa sinalados se lle restarán 0,1 puntos sobre o que xa ten.

- As observacións plasmaranse na ficha do alumno apuntando a data e o comportamento positivo ou negativo para o posterior reconto.

-O consumo de froita e participación en torneos deportivos e retos deportivos nos recreos se valorará coa suma de ata 2 puntos a maiores na calificación do trimestre.

7 .PROCEDEMENTOS E INSTRUMENTOS DE AVALIACIÓN

A avaliación do proceso de aprendizaxe ten como referentes didácticos os seguintes:

INDIVIDUALIZADA, centrase na evolución de cada alumnos e na súa situación inicial e particularidades.

INTEGRADORA, para o cal contempla a de diferentes grupos e situacións e flexibilidade na aplicación dos criterios de avaliación que se seleccionan.

CUALITATIVA, na medida en que se aprecian todos os aspectos que inciden en cada situación particular e se avalían de forma equilibrada os diversos niveis de desenvolvemento do alumno, non só os de carácter cognitivo.

ORIENTADORA, ao aportar ao alumno a información precisa para mellorar a súa aprendizaxe e adquirir estratexias apropiadas.

CONTINUA, ao atender a aprendizaxe coma un proceso, contrastando os diversos momentos ou fases. Contémplanse tres modalidades:

AVALIACIÓN INICIAL. Permítenos coñecer e valorar a situación de partida dos alumnos e as necesidades, intereses e posibilidades dos mesmos.

AVALIACIÓN FORMATIVA OU CONTINUA. A avaliación debe estar incluída dunha maneira dinámica no propio proceso educativo, proporcionando unha información permanente sobre o mesmo.

AVALIACIÓN SUMATIVA OU FINAL. Ao finalizar cada avaliación deberase realizar unha valoración das capacidades desenvolvidas e dos contidos asimilados.

INSTRUMENTOS DE AVALIACIÓN

INSTRUMENTOS PARA A AVALIACIÓN DO PROCESO DE APRENDIZAXE

TÉCNICAS	INSTRUMENTOS	CONTIDOS AVALIABLES	TIPO DE AVALIACIÓN
OBSERVACIÓN	Ficha rexistro diaria na aula	Actitudes	Continua
REVISIÓN DE TAREFAS	Fichas rexistro: ~ Deberes ~ Traballos complentarios	Conceptos Procedementos Actitudes	Continua
EXAMES PRACTICOS E	Tests Físico-motores. e Circuitos Técnico Individual e Xogo real de táctica Colectiva	Procedementos Actitudes	Inicial Continua Final
EXAMES ESCRITOS	Probas: ~ Estruturadas		

7.1. CRITERIOS DE CUALIFICACIÓN NUNHA ENSINANZA NON PRESENCIAL.

Na actualidade todo o alumnado de secundaria mostrou conectividade e capacidade de recepción de tarefas a través da plataforma de ensinanza utilizada polo centro. (Esemtia School).

PROCEDEMENTOS

Os procedementos de avaliación basearánse en actividades realizadas e entregadas de xeito telemático como resposta a cuestionarios; realización presentación, tutoráis (onde expliquen, sintetizen e poñan en práctica as diferentes técnicas deportivas), así como un control da realización de actividade física no seu fogar, mediante os rexistros da súa pulseira intelixente ou o envío de vídeo realizando rutinas físicas ou otras actividades.

INSTRUMENTOS

Como instrumentos de avaliación utilizaranse as tarefas telemática, a entrega dentro do plazo da actividade proposta (se proporán actividades de xeito semanal cun prazo de entrega dunha semana); a correcta realización e presentación das actividades realizadas; a variedade e adecuación do léxico relativo á materia; a evolución física persoal do alumno dentro do trimestre e respecto aos trimestres anteriores; a autocorrección e detección de erros propios e posterior corrección; o seu sentido crítico e percepción do propio proceso de aprendizaxe a través das súas correccións e a asistencia as clases online.

Instrumentos de avaliación propostos neste apartado.

-Entrega en prazo (10%)
-Asistencia clase online (30%)
-Correcta realización e presentación das rutinas físicas (50%)
-Explicación e realización dos tutoriais (50%)
-Variedade e adecuación do léxico relativo á materia (20%)
-Evolución persoal do alumno no trimestre e respecto aos anteriores (20%)
-Autocorrección (10%)
-Sentido crítico e percepción do propio proceso de aprendizaxe (10%)

Nota: No caso de alumnos que transmitisen a súa imposibilidade de envío telemático de tarefas ou a asistencia a clase online non se terán en conta estes criterios, obtendo a calificación final por ponderación do resto de instrumentos de avaliación.

7.2. CRITERIOS DE CUALIFICACIÓN NUNHA ENSINANZA SEMIPRESENCIAL.

No caso dun confinamento parcial da clase, de alguén de forma individual ou dunha ensinanza por turnos, a esinanza semipresencial combinara os dous sistemas de avaliación anteriores para obter una calificación.

8. TRATAMENTO DO FOMENTO DA LECTURA

Esta área contribuirá ó fomento da lectura coa administración de diferentes artigos relacionados cos contidos a traballar no momento, para que sexan lidos polo alumnado e tratados en debate en sesións posteriores. Cubrindo así os contidos adicados a hábitos saudables e prexudiciais na vida actual, tratamento do deporte nos medios de comunicación , deporte de elite e educación física, o olimpismo e o xogo limpo etc…

9. TRATAMENTO DE FOMENTO DAS TIC

A educación telemática do pasado curso escola axudou que o alumnado desenvolva aquelas competencias básicas que lle permitan constituírse en persoas autónomas, capaces de aprender por si mesmas, contribuíndo á súa capacidade de tomar decisións responsables sobre cuestións relacionadas coa actividade física e a saúde e a xestión activa do tempo libre, o noso obxectivo básico en relación coas TICs será:

- Utilizar as novas tecnoloxías para informarse, comunicarse e avanzar nos coñecementos propios das ciencias da actividade física e do deporte. Da cordo con isto:

En todos os cursos teremos un canle de comunicación que será a través de “Esemtia School” ademais continuaremos a utilizar as TICs como ata agora: búsqueda de información acerca dos diferentes contidos da materia, presentación de traballos en soporte dixital, elaboración de follas

calculo (por exemplo: calorías consumidas cara a lograr unha dieta saudable...) ou rexistro (por exemplo: rexistro da frecuencia cardíaca en diferentes exercicios e tarefas cara a realización dun adestramento persoal...), etc...

10. RECUPERACIÓN E AVALIACIÓN DE MATERIAS PENDENTES

O programa de reforzo para as pendentes de cursos anteriores basearase na división dos bloques de contidos que se traballarán da seguinte forma:

Os estandares referidos a contidos conceptuais serán traballados polo alumnado na casa co material que lle proporcione o profesor baseado nos apuntes de anos anteriores , esquemas etc.. Por outra banda os estandares referidos a contidos procedimentais e actitudinais serán traballados na aula ó rítmo dos outros alumnos e adaptando estes contidos se fora preciso ó caso individual de cada alumno, facendo un plan de adestramento para a capacidade en cuestión a que lle supoña máis complicado acadar os obxectivos e os criterios de avaliación

11. METODOLÓXIA DIDÁCTICA

Para o desenvolvemento das Unidades desta programación utilizarase un método baseado no descubrimento onde os alumnos sexan quen de crear a súa propia aprendizaxe pola participación activa en dito proceso e a implicación cognitiva nas tarefas a realizar, buscando con isto aprendizaxes significativas onde adquira novos conceptos, valores normas e condutas motrices baseándose en aprendizaxes previos. Para conseguir este enfoque traballarase sempre que se poida cos estilos de ensinanza de Descubrimento guiado e Resolución de tarefas, exceptuando aqueles contidos que pola súa complexidade e alto grado de organización, nos esixan un estilo de ensinanza máis directivo ou tradicional como asignación de tarefas e mando directo .

En canto ás estratexias na práctica sempre que se poida utilizaranse estratexias globais ou intermedias (Globais con modificación da situación real ou globais con polarización da atención).

En canto ás tarefas utilizaranse na súa maioría aquelas nas que os mecanismos de percepción, decisión e execución se vexan involucrados sendo estas de carácter aberto e segundo a clasificación de Famose non definidas ou semidefinidas.

A información dada será de carácter visual utilizando modelos ,(debuxos, e vídeos no caso de que sexa necesario) e auditiva ,referida practicamente de forma exclusiva ás normas específicas que garantan a seguridade dos alumnos en canto á ausencia de lesións e a descrición de xestos técnicos específicos.

Isto será a norma xeral aínda que en cada unidade concretarase, se é preciso, as estratexias, tarefas ou estilos máis adecuados para o seu desenvolvemento.

11.1 METODOLÓXÍA TELEMÁTICA

ACTIVIDADES

Actividades realizadas e entregadas de xeito telemático como resposta a cuestionarios; exames online, realización de presentacións e tutoriáis (onde expliquen, sintetizen e poñan en práctica as diferentes técnicas deportivas), así como un control da actividade física mediante a súa pulseira intelixente ou o envío de vídeos realizando rutinas físicas ou outras actividades.

METODOLOXÍA (alumnos con e sen conectividade)

Posto que todo o alumnado do centro mostrou conectividade, todos seguirán a mesma metodoloxía, coa única excepción da vía de entrega das tarefas pois nalgún caso excepcional, non teñen posibilidade de entrega telemática aínda que sí de recepción.

A metodoloxía basearase na recepción do material educativo a través da plataforma educativa do centro (Esemtia School) e a conexión co profesorado a través das aulas virtuais da mesma plataforma.

12. MATERIAIS E RECURSOS DIDÁCTICOS

Constitúen un factor fundamental no proceso de E-A, xa que posibilitan e facilitan a consecución das nosas intencións. . De forma concreta e en relación a nosa proposta de contidos, citaremos entre outros:

Plataforma Esemtia School

Canastras de baloncesto

Espaldeiras

Bancos suecos

Colchonetas de axilidade e Quitamedos.

Picas

Raquetas e plumas de bádminton

Cordas

Balóns de baloncesto, futbol, balonmán e voleibol

Aros

Conos de señalización

Balóns de gomaespuma

Sticks e discos de Floorball

Kit de pesas.

Frisbees

Porterías de Floorball

DVDs didácticos

Pizarras dixitais e cañons de proxección.

En relación a todo este material, os criterios xerais ante calquer proposta dictan que o material debe ser:

Atrainte.

Sinxelo e motivante

Seguro e resistente.

Polivalente.

De fácil traslado, montaxe e desmontaxe.

Que cumpla a lexislación vixente.

13. MEDIDAS DE ATENCIÓN A DIVERSIDADE

Basearemos á atención á diversidade en diferentes puntos tendo como referencia a individualización no proceso de ensinanza-aprendizaxe e o asentamento das novas habilidades e coñecementos tratados pola realización de aprendizaxes significativos apoiados en coñecementos e aprendizaxes previos.

ATENCIÓN Á DIVERSIDADE POR NIVEIS

A NIVEL DO ENTORNO NO QUE ESTÁ UBICADO O CENTRO:

Os contidos a traballar serán adaptados na medida do posible o entorno do centro utilizando aqueles que dentro dos bloques lles sexan máis afíns ó alumnado e os que o material e as instalacións permitan, así como a potenciación de actividades que os alumnos teñan ocasión de desenvolver no seu tempo de lecer xa sexa pola oferta do entorno, institucións, centros deportivos do lugar ou polas condicións xeográficas.

A NIVEL DE AULA

- OS ALUMNOS CON NECESIDADES DE APOIO EDUCATIVO E CON NECESIDADES ESPECÍFICAS POR SER INMIGRANTES OU TER PROBLEMAS DE ENTENDEMENTO DA NOSA LINGUA:

Na medida do posible tentarase de comunicarse con el/ela na súa lingua no caso de coñecela e se non, esta área e un medio perfecto

para lograla súa integración mediante o xogo, o contacto corporal con compañeiros e o traballo en grupo. Para a asimilación de contidos tanto conceptuais como procedimentais empregaranse material escrito proporcionado polo profesor, vídeos, modelos de execución na práctica.

Empregarase como recurso a ensinanza recíproca entre compañeiros coa fin de que eles se axuden mutuamente a aprender e asimilar contidos e se corrixan os posibles erros que aparezan fomentando así o respecto e a integración no grupo de tódolos alumnos.

- OS ALUMNOS CON NECESIDADES DE APOIO EDUCATIVO E CON NECESIDADES ESPECÍFICAS POR TER LIMITADA A SUA MOTRICIDADE POR LESIÓNS TEMPORALES OU CRÓNICAS:

Participarán nas sesións na medida do posible en cada unidade didáctica realizando labores de recollida de apuntes para os seus compañeiros, arbitraxe, corrección técnicas, axudas, etc.. nos contidos de habilidades específicas.Nos contidos referidos á condición física o alumno/a realizará exercicios que contribúan á mellora da súa doenza si e que o seu médico o aconsella apoiado polo profesor Nas unidades que a súa limitación non lle supoña un impedimento participarán nas actividades co resto dos seus compañeiros: malabares, algunhas prácticas de orientación e expresión corporal que non impliquen un empeoramento da súa lesión.

Serán avaliados polos contidos conceptuais e actitudinais e cando se poida no procedimentais sen prexuízo para a súa persoa na nota final.

14. ACTIVIDADES COMPLEMENTARIAS E EXTRAESCOLARES

En función da disponibilidade e coordinación cos demais departamentos, proporase:

Saídas no horario escolar, tales como caminatas breves no entorno do centro educativo.

Ruta en bicicleta: dependendo da súa posible implementación.

Bautismo de mar: barco escuela, windsurf, canoa. Náutico de Rodeira.

15. AVALIACIÓN DA PROGRAMACIÓN DIDÁCTICA

Mecanismos de revisión, avaliación e modificación da programación didáctica

- **Periodicidade coa que se revisará.**
- **Contidos que foi preciso engadir ou eliminar con respecto á programación prevista.**
- **Medidas que se adoptarán como resultado da revisión.**

Indicadores

	Escala			
	1	2	3	4
1. Adecuación do deseño das unidades didácticas, temas ou proxectos a partir dos elementos do currículo.				
2. Adecuación da secuenciación e da temporalización das unidades didácticas / temas / proxectos.				
3. O desenvolvemento da programación respondeu á secuenciación e a temporalización previstas.				
4. Adecuación da secuenciación dos estándares para cada unha das unidades, temas ou proxectos.				
5. Adecuación do grao mínimo de consecución fixado para cada estándar.				
6. Asignación a cada estándar do peso correspondente na cualificación.				
7. Vinculación de cada estándar a un ou varios instrumentos para a súa avaliación.				
8. Asociación de cada estándar cos elementos transversais a desenvolver.				
9. Fixación dunha estratexia metodolóxica común para todo o departamento. [Só para ESO e bach.].				
10. Adecuación da secuencia de traballo na aula.				
11. Adecuación dos materiais didácticos utilizados.				
12. Adecuación do libro de texto (no caso de que se use).				
13. Adecuación do plan de avaliación inicial deseñado, incluídas as consecuencias da proba.				
14. Adecuación da proba de avaliación inicial, elaborada a partir dos estándares.				
15. Adecuación do procedemento de acreditación de coñecementos previos [Só para determinadas				

materias de 2º de bacharelato].				
16. Adecuación das pautas xerais establecidas para a avaliación continua: probas, traballos, etc.				
17. Adecuación dos criterios establecidos para a recuperación dun exame e dunha avaliación.				
18. Adecuación dos criterios establecidos para a avaliación final. [Só para ESO e bacharelato].				
19. Adecuación dos criterios establecidos para a avaliación extraordinaria. [Só para ESO e bach].				
20. Adecuación dos criterios establecidos para o seguimento de materias pendentes. [Só para ESO e bacharelato]				
21. Adecuación dos criterios establecidos para a avaliación desas materias pendentes. [Só para ESO e bacharelato]				
22. Adecuación dos exames, tendo en conta o valor de cada estándar.				
23. Adecuación dos programas de apoio, recuperación, etc. vinculados aos estándares.				
24. Adecuación das medidas específicas de atención ao alumnado con NEAE.				
25. Grao de desenvolvemento das actividades complementarias e extraescolares previstas.				
26. Adecuación dos mecanismos para informar ás familias sobre criterios de avaliación, estándares e instrumentos.				
27. Adecuación dos mecanismos para informar ás familias sobre os criterios de promoción.				
28. Adecuación do seguimento e da revisión da programación ao longo do curso.				
29. Contribución desde a materia ao plan de lectura do centro.				
30. Grao de integración das TIC no desenvolvemento da materia.				

Observacións:

16. AVALIACIÓN DO PROCESO DE ENSINO E DA PRÁCTICA DOCENTE

Indicadores de logro do proceso de ensino

	Escala			
	1	2	3	4
1. O nivel de dificultade foi adecuado ás características do alumnado.				
2. Conseguiuse crear un conflito cognitivo que favoreceu a aprendizaxe.				
3. Conseguiuse motivar para lograr a actividade intelectual e física do alumnado.				
4. Conseguiuse a participación activa de todo o alumnado.				
5. Contouse co apoio e coa implicación das familias no traballo do alumnado.				
6. Mantívose un contacto periódico coa familia por parte do profesorado.				
7. Adoptáronse as medidas curriculares adecuadas para atender ao alumnado con NEAE.				
8. Adoptáronse as medidas organizativas adecuadas para atender ao alumnado con NEAE.				
9. Atendeuse adecuadamente á diversidade do alumnado.				
10. Usáronse distintos instrumentos de avaliación.				
11. Dáse un peso real á observación do traballo na aula.				
12. Valorouse adecuadamente o traballo colaborativo do alumnado dentro do grupo.				

Indicadores de logro da práctica docente

	Escala			
	1	2	3	4
1. Como norma xeral, fanse explicacións xerais para todo o alumnado.				
2. Ofrécense a cada alumno/a as explicacións individualizadas que precisa.				
3. Elabóranse actividades atendendo á diversidade.				
4. Elabóranse probas de avaliación adaptadas ás necesidades do alumnado con NEAE.				
5. Utilízanse distintas estratexias metodolóxicas en función dos temas a tratar.				
6. Combínase o traballo individual e en equipo.				
7. Poténcianse estratexias de animación á lectura.				
8. Poténcianse estratexias tanto de expresión como de comprensión oral e escrita.				
9. Incorpóranse as TIC aos procesos de ensino – aprendizaxe.				
10. Préstase atención aos elementos transversais vinculados a cada estándar.				
11. Ofrécense ao alumnado de forma rápida os resultados das probas / traballos, etc.				
12. Analízanse e coméntanse co alumnado os aspectos máis significativos derivados da corrección das probas, traballos, etc.				
13. Dáselle ao alumnado a posibilidade de visualizar e comentar os seus acertos e erros.				
14. Grao de implicación do profesorado nas funcións de titoría e orientación.				
15. Adecuación, logo da súa aplicación, das ACS propostas e aprobadas.				
16. As medidas de apoio, reforzo, etc. están claramente vinculadas aos estándares.				
17. Avalíase a eficacia dos programas de apoio, reforzo, recuperación, ampliación…				

EN BUEU A 16 DE SETEMBRO DE 2022.

O COORDINADOR DO DEPARTAMENTO

CARLOS LOBELLE CARÚS

ED. PLÁSTICA, VISUAL E AUDIOVISUAL

4º ESO

MESTRE: ANA Mª ACUÑA RODRÍGUEZ

ÍNDICE

1.- Introdución e contextualización.....3

2.- Contribución ao desenvolvemento das competencias clave.....3-10

3.- Concreción dos obxectivos por curso……..10-11

4.- Concreción dos estándares de aprendizaxe 12-14

5.- Concrecións metodolóxicas.....15

6.- Materiais e recursos didácticos.....15-16

7.- Criterios sobre a avaliación, a cualificación e promoción.....17-20

8.- Indicadores de logro para avaliar o proceso de ensino e a práctica docente 21-22

9.- Plans de seguemento das materias pendentes.....23

10.- Procedementos para realizar a avaliación inicial 23

11.- Medidas de atención á diversidade.....23-24

12.- Concreción dos elementos transversais.....24-26

13.- Actividades complementarias e extraescolares 26

14.- Mecanismos de revisión da programación en relación cos resultados académicos 27-28

15.- Relación de unidades didácticas……29-30

1. INTRODUCIÓN E CONTEXTUALIZACIÓN

Esta programación vai dirixida á área de **Ed Plástica, visual e audiovisual**.

Alumnado de 4º ESO que escolleu como optativa EPVA.
O alumnado ao que vai dirixida a programación está formado por 8 alumnos e alumnas, 2 rapaces e 6 rapazas, con idades comprendidas entre os 15 e os 17 anos.

A lingua predominante do alumnado é o castelá.

2. CONTRIBUCIÓN AO DESENVOLVEMENTO DAS COMPETENCIAS CLAVE

O perfil competencial fai referencia á relacion que existe entre os estándares de cada materia e as competencias clave coas que están relacionados.

Na área de **Educación Plástica, Visual e Audiovisual** incidiremos no adestramento de todas as competencias de maneira sistemática, facendo fincapé nos descriptores máis afíns á área.

Esta área contribúe á adquisición da **competencia lingüística** na medida que favorece a comprensión e a expresión oral e escrita ao promover o coñecemento e a utilización do vocabulario especifico referido á expresión artística e ao explorar diferentes canles de comunicación.

Os descriptores que priorizaremos serán:

1. Comprender o sentido dos textos escritos e orais.
2. Expresar oralmente con corrección, adecuación e coherencia.
3. Respectar as normas de comunicación en calquera contexto: quenda de palabra e escoita atenta ao interlocutor.
4. Manexar elementos de comunicación non verbal, ou en diferentes rexistros nas diversas situacións comunicativas.

Na **Competencia matemática e competencias básicas en ciencia e tecnoloxía** a área é unha oportunidade para utilizar a linguaxe simbólica, así como a profundización en aspectos espaciais da realidade e a súa representación gráfica. Tamén se adestran procedementos relacionados co método científico, como son a observación, a experimentación, o descubrimento, a reflexión e a análise.

Os descriptores que, fundamentalmente, traballaremos serán:

1. Interactuar coa contorna natural de maneira respectuosa.
2. Tomar conciencia dos cambios producidos polo home na contorna natural e as repercusións para a vida futura.
3. Xerar criterios persoais sobre a visión social da estética do corpo humano fronte ao coidado saudable.
4. Aplicar métodos científicos rigorosos para mellorar a comprensión da realidade circundante en distintos ámbitos (biolóxico, xeolóxico, físico, químico, tecnolóxico, xeográfico, etc.).
5. Coñecer e utilizar os elementos matemáticos básicos: operacións, magnitudes, porcentaxes, proporcións, formas xeométricas, criterios de medición e codificación numérica, etc.
6. Organizar a información utilizando procedementos matemáticos.

PERFIL COMPETENCIAL DE ESTÁNDARES		
COMPETENCIA CLAVE: **Competencia matemática e competencias básicas en ciencia e tecnoloxía (CMCCT)**		
NIVEL	**ÁREA**	**ESTÁNDAR**
4º ESO	**EPVA**	EPVAB2.1.1. Diferencia o sistema de debuxo descritivo do perceptivo.
		EPVAB2.1.2. Resolve problemas sinxelos referidos a cuadriláteros e polígonos utilizando con precisión os materiais de debuxo técnico.
		EPVAB2.1.3. Resolve problemas básicos de tanxencias e enlaces.
		EPVAB2.1.4. Resolve e analiza problemas de configuración de formas xeométricas planas e aplícao á creación de deseños persoais.
		EPVAB2.2.1. Visualiza formas tridimensionais definidas polas súas vistas principais.
		EPVAB2.2.2. Debuxa as vistas (alzado, planta e perfil) de figuras tridimensionais sinxelas.
		EPVAB2.2.3. Debuxa perspectivas de formas tridimensionais, utilizando e seleccionando o sistema de representación máis axeitado.
		EPVAB2.2.4. Realiza perspectivas cónicas frontais e oblicuas, elixindo o punto de vista máis adecuado.
		EPVAB2.3.1. Utiliza as tecnoloxías da información e da comunicación para a creación de deseños xeométricos sinxelos.

Dentro da área ao respecto da **competencia dixital**, aparecen contidos que fan referencia á contorna audiovisual e multimedia, dando especial importancia ao uso de ferramentas tecnolóxicas para a creación de producións audiovisuais.

Para iso, nesta área traballaremos os seguintes descriptores da competencia:

1. Empregar distintas fontes para a procura de información.
2. Seleccionar o uso das distintas fontes segundo a súa fiabilidade.
3. Elaborar información propia derivada da obtida a través de medios tecnolóxicos.
4. Comprender as mensaxes elaboradas en códigos diversos.
5. Utilizar as distintas canles de comunicación audiovisual para transmitir informacións diversas.
6. Manexar ferramentas dixitais para a construción de coñecemento.
7. Aplicar criterios éticos no uso das tecnoloxías.

Esta materia contribuirá á **competencia para aprender a aprender** na medida en que favoreza a reflexión sobre os procesos e a propia experimentación creativa, xa que esta implica a toma de conciencia das propias capacidades e recursos, así como a aceptación dos propios erros como instrumento de mellora.

Os descriptores que adestraremos son:

1. Xestionar os recursos e as motivacións persoais en favor da aprendizaxe.
2. Xerar estratexias para aprender en distintos contextos de aprendizaxe.

3. Planificar os recursos necesarios e os pasos que se han de realizar no proceso de aprendizaxe.
4. Seguir os pasos establecidos e tomar decisións sobre os seguintes en función dos resultados intermedios.
5. Avaliar a consecución de obxectivos de aprendizaxe.

PERFIL COMPETENCIAL DE ESTÁNDARES		
COMPETENCIA CLAVE: Aprender a aprender (CAA)		
NIVEL	**ÁREA**	**ESTÁNDAR**
4º ESO	**EPVA**	EPVAB.1.3.2. Utiliza con propiedade os materiais e os procedementos máis idóneos para representar e expresarse en relación ás linguaxes gráfico-plásticas, mantén o seu espazo de traballo e o seu material en perfecto estado, e achégao á aula cando é necesario para a elaboración das actividades.
		EPVAB2.1.1. Diferencia o sistema de debuxo descritivo do perceptivo.
		EPVAB2.1.2. Resolve problemas sinxelos referidos a cuadriláteros e polígonos utilizando con precisión os materiais de debuxo técnico.
		EPVAB2.1.3. Resolve problemas básicos de tanxencias e enlaces.
		EPVAB2.1.4. Resolve e analiza problemas de configuración de formas xeométricas planas e aplícao á creación de deseños persoais.
		EPVAB2.2.1. Visualiza formas tridimensionais definidas polas súas vistas principais.
		EPVAB2.2.2. Debuxa as vistas (alzado, planta e perfil) de figuras tridimensionais sinxelas.
		EPVAB2.2.3. Debuxa perspectivas de formas tridimensionais, utilizando e seleccionando o sistema de representación máis axeitado
		EPVAB2.2.4Realiza perspectivas cónicas frontais e oblicuas, elixindo o punto de vista máis adecuado.
		EPVAB2.3.1. Utiliza as tecnoloxías da información e da comunicación para a creación de deseños xeométricos sinxelos.
		EPVAB4.3.3. Realiza un proxecto persoal seguindo o esquema do proceso de creación.

Esta área é unha boa ferramenta para potenciar a **competencia social e cívica**, na medida que as producións artísticas pódense expor como traballo en equipo, sendo unha oportunidade para fomentar a cooperación, o respecto, a tolerancia, etc. Por outra banda, o fomento da creatividade na aula leva a valorar diversos enfoques e formulacións.

Para iso, adestraremos os seguintes descriptores:

1. Aplicar dereitos e deberes da convivencia cidadá no contexto da escola.
2. Desenvolver capacidade de diálogo cos demais en situacións de convivencia e traballo e para a resolución de conflitos.
3. Mostrar dispoñibilidade para a participación activa nos ámbitos establecidos.
4. Recoñecer riqueza na diversidade de opinións e ideas.
5. Aprender a comportarse desde o coñecemento dos distintos valores.

PERFIL COMPETENCIAL DE ESTÁNDARES		
COMPETENCIA CLAVE: **Competencias sociais e cívicas (CSC)**		
NIVEL	**ÁREA**	**ESTÁNDAR**
4º ESO	**EPVA**	B1.3.2. Utiliza con propiedade os materiais e os procedementos máis idóneos para representar e expresarse en relación ás linguaxes gráfico-plásticas, mantén o seu espazo de traballo e o seu material en perfecto estado, e achégao á aula cando é necesario para a elaboración das actividades.

Esta área colabora en gran medida na adquisición do **sentido de iniciativa e espírito emprendedor**, xa que en todo proceso de creación hai que converter unha idea nun produto; e para iso hanse de desenvolver estratexias de planificación, de previsión de recursos, de anticipación e de avaliación de resultados. Este proceso sitúa ao alumnado ante un proceso que lle obriga a tomar decisións de maneira autónoma. Todo isto, xunto co espírito creativo, a experimentación, a investigación e a autocrítica, fomentan a iniciativa e o espírito emprendedor.

Os descriptores que adestraremos son:

1. Optimizar recursos persoais apoiándose nas fortalezas propias.
2. Ser constante no traballo, superando as dificultades.
3. Xestionar o traballo do grupo, coordinando tarefas e tempos.
4. Priorizar a consecución de obxectivos *grupales a intereses persoais.
5. Mostrar iniciativa persoal para comezar ou promover accións novas.
6. Xerar novas e diverxentes posibilidades desde coñecementos previos do tema.
7. Configurar unha visión de futuro realista e ambiciosa.
8. Atopar posibilidades na contorna que outros non aprecian.
9. Optimizar o uso de recursos materiais e persoais para a consecución de obxectivos.
10. Asumir riscos no desenvolvemento das tarefas ou os proxectos.

PERFIL COMPETENCIAL DE ESTÁNDARES		
COMPETENCIA CLAVE: **Sentido de iniciativa e espírito emprendedor (CSIEE)**		
NIVEL	**ÁREA**	**ESTÁNDAR**
4º ESO	**EPVA**	EPVAB1.3.1. Coñece e elixe os materiais máis axeitados para a realización de proxectos artísticos.
		EPVAB.1.3.2. Utiliza con propiedade os materiais e os procedementos máis idóneos para representar e expresarse en relación ás linguaxes gráfico-plásticas, mantén o seu espazo de traballo e o seu material en perfecto estado, e achégao á aula cando é necesario para a elaboración das actividades.
		EPVAB1.4.1. Entende o proceso de creación artística e as súas fases, e aplícao á produción de proxectos persoais e de grupo.

	EPVAB1.5.1. Explica, empregando unha linguaxe axeitada, o proceso de creación dunha obra artística, e analiza os soportes, os materiais e as técnicas gráfico-plásticas que constitúen a imaxe, así como os seus elementos compositivos.
	EPVAB1.5.2. Analiza e le imaxes de obras de arte e sitúaas no período ao que pertencen
	EPVAB3.1.1. Coñece os elementos e as finalidades da comunicación visual.
	EPVAB3 2.1. Identifica e clasifica obxectos en función da familia ou a rama do deseño.
	EPVAB3.3.1. Realiza distintos tipos de deseño e composicións modulares utilizando as formas xeométricas básicas, estudando a organización do plano e do espazo.
	EPVAB3.3.2. Coñece e planifica as fases de realización da imaxe corporativa dunha empresa.
	EPVAB3.3.3. Realiza composicións creativas e funcionais adaptándoas ás áreas do deseño, valorando o traballo organizado e secuenciado na realización de calquera proxecto, así como a exactitude, a orde e a limpeza nas representacións gráficas.
	EPVAB3.3.4. Utiliza as novas tecnoloxías da información e da comunicación para levar a cabo os seus propios proxectos artísticos de deseño.
	EPVAB3.3.5. Planifica os pasos na realización de proxectos artísticos e respecta o realizado por compañeiros e compañeiras
	EPVAB4.1.1. Analiza os tipos de plano que aparecen en películas cinematográficas, valorando os seus factores expresivos.
	EPVAB4.1.2. Realiza un storyboard a modo de guión para a secuencia dunha película.
	EPVAB4.2.1. Ve películas cinematográficas nas que identifica e analiza os planos, as angulacións e os movementos de cámara.
	EPVAB.4.2.2. Analiza e realiza fotografías, tendo en conta criterios estéticos.
	EPVAB4.2.3. Compila imaxes de prensa e analiza as súas finalidades.
	EPVAB4.3.1. Elabora imaxes dixitais utilizando programas de debuxo por computador.
	EPVAB4.3.2. Proxecta un deseño publicitario utilizando os elementos da linguaxe gráfico-plástica.
	EPVAB4.3.3. Realiza un proxecto persoal seguindo o esquema do proceso de creación.
	EPVAB4.4.1. Analiza elementos publicitarios cunha actitude crítica desde o coñecemento dos elementos que os compoñen.

A área de Educación Plástica, Visual e Audiovisual contribúe, especialmente, a adquirir a **competencia artística e cultural**, xa que ponse en énfase en ampliar o coñecemento dos diferentes códigos artísticos e na utilización das técnicas e dos recursos que lles son propios. O alumnado aprende a mirar, ver, observar e percibir, e, desde o coñecemento da linguaxe visual, a apreciar os valores estéticos e culturais das producións artísticas. Por outra banda, contribúese a esta competencia cando se experimenta e investiga con diversidade de técnicas plásticas e visuais e ése capaz de expresarse a través da imaxe.

Polo que nesta área traballaremos os seguintes descriptores:

1. Expresar sentimentos e emocións desde códigos artísticos.

2. Apreciar a beleza das expresións artísticas e as manifestacións de creatividade e gusto pola estética no ámbito cotián.
3. Elaborar traballos e presentacións con sentido estético.

Á hora de integrar todas as competencias clave na programación didáctica, tivéronse en conta as indicacións do artigo 3.3 do Decreto 86/2015, que indica que se potenciará o desenvolvemento da competencia en comunicación lingüística (CCL) e a matemática (CMCT), polo que se traballan frecuentemente. Tamén se prescribe que deberán deseñarse actividades de aprendizaxe integradas, que permitan ao alumnado desenvolver varias competencias ao mesmo tempo. Para unha maior coherencia dos elementos, ditas competencias relaciónanse cos contidos, criterios de avaliación e estándares de aprendizaxe avaliables.

RÚBRICA EPVA						
Alumna/o:					1ª / 2ª / 3ª AV	
Apartado avaliable	Competecia	Grao de desenvolvemento				Cualificación
		NIVEL 4	**NIVEL 3**	**NIVEL 2**	**NIVEL 1**	
Expresión oral fluída e clara	CCL	Exprésase oralmente con fluidez e claridade de maneira sobresaínte.	Exprésase oralmente con fluidez e claridade.	Aínda que fai o esforzo, a súa expresión oral non é fluída nin clara.	A súa expresión oral non é nin fluída nin clara e non fai o esforzo de mellorar.	
Concreción e concisión na exposición	CCL CAA	Argumenta con concreción e concisión empregando a linguaxe técnica propia do tema que desenvolve e por riba do nivel da materia.	É concreto na súa exposición e emprega a linguaxe técnica propia da materia.	Cústalle concretar e emprega unha linguaxe pouco técnica.	O seu argumento é disperso e a linguaxe empregada non é propia da materia nin do nivel.	
Grao de investigación persoal	CAA CSIEE CMCCT CD CCEC	Traballa activamente e con iniciativa persoal aportando información veraz e contrastada.	Traballa seguindo as directrices dos compañeiros aportando información veraz e contrastada.	Traballa aportando pouca información e non contrastada.	Non traballa con continuidade e non fai aportacións significativas ao grupo.	
Complexidade na produción	CAA CSIEE CMCCT CD CCEC	O produto é moi orixinal e o seu acabado está moi elaborado. Emprega recursos tecnolóxicos ben planificados. Tivo en conta cuestións medioambientais á hora de elexir os materiais..	O acabado do produto está ben elaborado. Emprega recursos tecnolóxicos planificados. Tivo en conta cuestións medioambientais á hora de elexir materiais, se é o caso.	O traballo é moi sinxelo e os recursos tecnolóxicos empregados pouco planificados. Tivo en conta cuestións medioambientais á hora de elexir materiais, se é o caso.	O traballo é frouxo, os recursos tecnolóxicos pouco planificados. Obviou cuestións medioambientais á hora de elexir materiais, se é o caso.	
Interacción co grupo: coordinación e organización do traballo	CAA CSC	Respecta as decisións do grupo e aporta ideas para o beneficio común.	Aínda que respecta as decisións do grupo, non aporta ideas para o beneficio común.	Cóstalle respectar as decisións dos compañeiros e intenta impoñer as súas ideas.	Poucas veces respecta as decisións do grupo e non aporta ideas propias.	

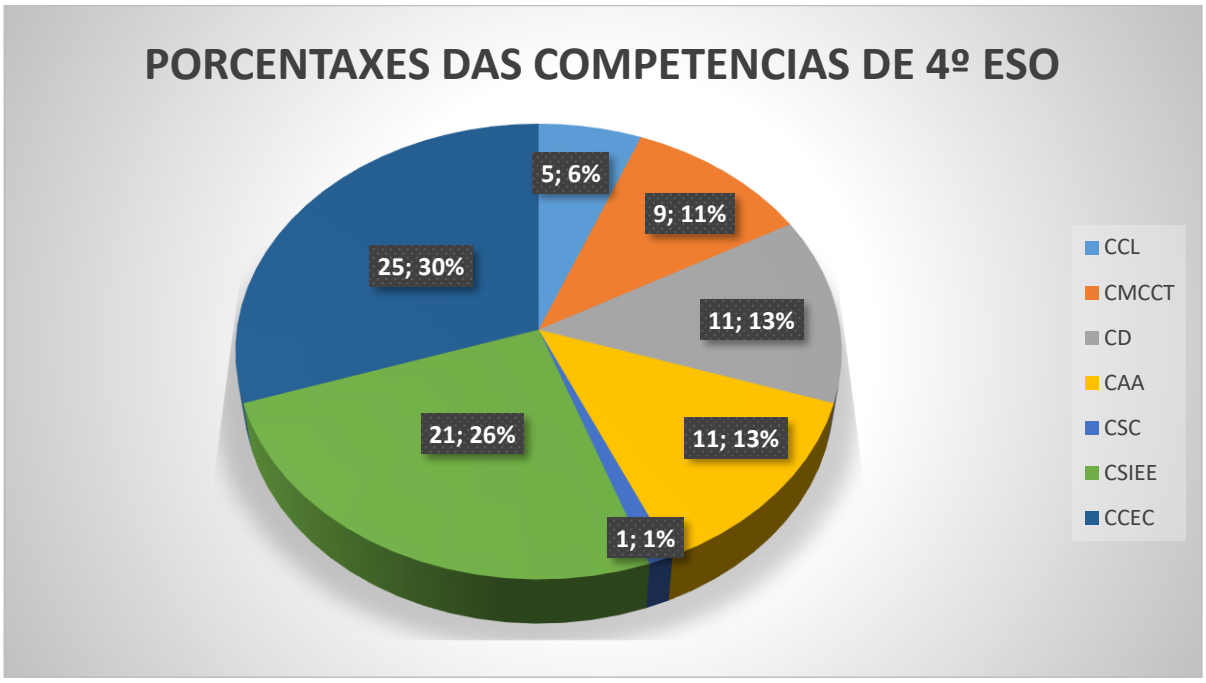

3. CONCRECIÓN DOS OBXECTIVOS PARA CADA CURSO.

Tendo en conta o artigo 10 do CAPÍTULO I , TÍTULO I do DECRETO 86/2015, do 25 de xuño e os anexos do mesmo relativos aos bloques de materias onde se relacionan obxectivos, contidos, criterios de avaliación, estándares e competencias clave, concretamos os obxectivos de Secundaria para cada curso:

A educación secundaria obrigatoria contribuirá a desenvolver nas alumnas e nos alumnos as capacidades que lles permitan:	4º ESO EPVA
a) Asumir responsablemente os seus deberes, coñecer e exercer os seus dereitos no respecto ás demais persoas, practicar a tolerancia, a cooperación e a solidariedade entre as persoas e os grupos, exercitarse no diálogo, afianzando os dereitos humanos e a igualdade de trato e de oportunidades entre mulleres e homes, como valores comúns dunha sociedade plural, e prepararse para o exercicio da cidadanía democrática.	√
b) Desenvolver e consolidar hábitos de disciplina, estudo e traballo individual e en equipo, como condición necesaria para unha realización eficaz das tarefas da aprendizaxe e como medio de desenvolvemento persoal.	√
c) Valorar e respectar a diferenza de sexos e a igualdade de dereitos e oportunidades entre eles. Rexeitar a discriminación das persoas por razón de sexo ou por calquera outra condición ou circunstancia persoal ou social. Rexeitar os estereotipos que supoñan discriminación entre homes e mulleres, así como calquera manifestación de violencia contra a muller.	√
d) Fortalecer as súas capacidades afectivas en todos os ámbitos da personalidade e nas súas relacións coas demais persoas, así como rexeitar a violencia, os prexuízos de calquera tipo e os comportamentos sexistas, e resolver pacificamente os	√

conflitos.	
e) Desenvolver destrezas básicas na utilización das fontes de información, para adquirir novos coñecementos con sentido crítico. Adquirir unha preparación básica no campo das tecnoloxías, especialmente as da información e a comunicación.	√
f) Concibir o coñecemento científico como un saber integrado, que se estrutura en materias, así como coñecer e aplicar os métodos para identificar os problemas en diversos campos do coñecemento e da experiencia.	√
g) Desenvolver o espírito emprendedor e a confianza en si mesmo, a participación, o sentido crítico, a iniciativa persoal e a capacidade para aprender a aprender, planificar, tomar decisións e asumir responsabilidades.	√
h) Comprender e expresar con corrección, oralmente e por escrito, na lingua galega e na lingua castelá, textos e mensaxes complexas, e iniciarse no coñecemento, na lectura e no estudo da literatura.	√
i) Comprender e expresarse nunha ou máis linguas estranxeiras de maneira apropiada.	√
l) Coñecer, valorar e respectar os aspectos básicos da cultura e da historia propias e das outras persoas, así como o patrimonio artístico e cultural. Coñecer mulleres e homes que realizaran achegas importantes á cultura e á sociedade galega, ou a outras culturas do mundo.	√
m) Coñecer e aceptar o funcionamento do propio corpo e o das outras persoas, respectar as diferenzas, afianzar os hábitos de coidado e saúde corporais, e incorporar a educación física e a práctica do deporte para favorecer o desenvolvemento persoal e social. Coñecer e valorar a dimensión humana da sexualidade en toda a súa diversidade. Valorar criticamente os hábitos sociais relacionados coa saúde, o consumo, o coidado dos seres vivos e o medio ambiente, contribuíndo á súa conservación e á súa mellora.	Non
n) Apreciar a creación artística e comprender a linguaxe das manifestacións artísticas, utilizando diversos medios de expresión e representación.	√
ñ) Coñecer e valorar os aspectos básicos do patrimonio lingüístico, cultural, histórico e artístico de Galicia, participar na súa conservación e na súa mellora, e respectar a diversidade lingüística e cultural como dereito dos pobos e das persoas, desenvolvendo actitudes de interese e respecto cara ao exercicio deste dereito.	√
o) Coñecer e valorar a importancia do uso da lingua galega como elemento fundamental para o mantemento da identidade de Galicia, e como medio de relación interpersoal e expresión de riqueza cultural nun contexto plurilingüe, que permite a comunicación con outras linguas, en especial coas pertencentes á comunidade lusófona.	√

4. CONCRECIÓN DOS ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE

ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE EPVA 4º ESO	TEMPORALIZACIÓN T 1	T 2	T 3	GRAO MÍNIMO DE CONSECUCIÓN PARA SUPERAR A MATERIA	PROCEDEMENTOS	INSTRUMENTOS
Bloque 1. Expresión plástica						
EPVAB1.1.1. Realiza composicións artísticas seleccionando e utilizando os elementos da linguaxe plástica e visual.	✓			Debuxa composicións artísticas utilizando os elementos da linguaxe plástica e visual.	**Probas escritas:** Plickers, kahoots, socrative, formularios googles forms, edpuzzle… **Taller de investigación:** Búsqueda de materiais, o seu emprego e manipulación. **Taller de creación:** Búsqueda de información, tratamento e proceso creativo, presentación. **Actividades de aula** Traballo diario na aula, participación, láminas, power points, visualthinking, mapas mentais, canvas…	Rúbricas Listas de cotexo Diario de clase Rexistro anecdótico Escalas de valoración
EPVAB1.2.1. Aplica as leis de composición, creando esquemas de movementos e ritmos, empregando os materiais e as técnicas con precisión.	✓			Aplica as leis de composición, creando esquemas de movementos e ritmos.		
EPVAB1.2.2. Estuda e explica o movemento e as liñas de forza dunha imaxe.	✓			Explica o movemento e as liñas de forza dunha imaxe.		
EPVAB1.2.3. Cambia o significado dunha imaxe por medio da cor.	✓			Cambia o significado dunha imaxe por medio da cor.		
EPVAB1.3.1. Coñece e elixe os materiais máis axeitados para a realización de proxectos artísticos.	✓	✓	✓	Elixe os materiais adecuados para cada proxecto.		
EPVAB.1.3.2. Utiliza con propiedade os materiais e os procedementos máis idóneos para representar e expresarse en relación ás linguaxes gráfico-plásticas, mantén o seu espazo de traballo e o seu material en perfecto estado, e achégao á aula cando é necesario para a elaboración das actividades.	✓	✓	✓	Emprega o material idóneo e mantén o espazo de traballo e o material en orde, e achégao á aula cando é necesario.		
EPVAB1.4.1. Entende o proceso de creación artística e as súas fases, e aplícao á produción de proxectos persoais e de grupo.	✓	✓	✓	Entende o proceso de creación artística, e aplícao á produción de proxectos persoais e de grupo.		
EPVAB1.5.1. Explica, empregando unha linguaxe axeitada, o proceso de creación dunha obra artística, e analiza os soportes, os materiais e as técnicas gráfico-plásticas que constitúen a imaxe, así como os seus elementos compositivos.	✓	✓	✓	Emprega unha linguaxe axeitada, e explica o proceso de creación dunha obra artística.		
EPVAB1.5.2. Analiza e le imaxes de obras de arte e sitúaas no período ao que pertencen.	✓	✓	✓	Analiza e le imaxes de obras de arte.		
✓ Bloque 2. Debuxo técnico						
EPVAB2.1.1. Diferencia o sistema de debuxo descritivo do perceptivo.	✓	✓	✓	Diferencia o sistema de debuxo descritivo do perceptivo.	**Probas escritas:** Plickers, kahoots, socrative, formularios googles forms, edpuzzle…	Rúbricas Listas de cotexo Diario de clase Rexistro anecdótico Escalas de valoración
EPVAB2.1.2. Resolve problemas sinxelos referidos a cuadriláteros e polígonos utilizando con precisión os materiais de debuxo técnico.	✓	✓	✓	Utiliza os materiais de debuxo técnico para resolver problemas sinxelos referidos a cuadriláteros e polígonos.		

EPVAB2.1.3. Resolve problemas básicos de tanxencias e enlaces.	✓			Resolve problemas básicos de tanxencias.	**Taller de investigación:** Búsqueda de materiais, o seu emprego e manipulación. **Taller de creación:** Búsqueda de información, tratamento e proceso creativo, presentación. **Actividades de aula** Traballo diario na aula, participación, láminas, power points, visualthinking, mapas mentais, canvas…	
EPVAB2.1.4. Resolve e analiza problemas de configuración de formas xeométricas planas e aplícao á creación de deseños persoais.	✓	✓	✓	Analiza formas xeométricas planas e aplícao á creación de deseños persoais.		
EPVAB2.2.1. Visualiza formas tridimensionais definidas polas súas vistas principais.	✓	✓		Visualiza formas tridimensionais definidas polas súas vistas (planta, alzado y perfil)		
EPVAB2.2.2. Debuxa as vistas (alzado, planta e perfil) de figuras tridimensionais sinxelas.	✓			Debuxa as vistas de figuras tridimensionais sinxelas.		
EPVAB2.2.3. Debuxa perspectivas de formas tridimensionais, utilizando e seleccionando o sistema de representación máis axeitado.		✓		Debuxa perspectivas de formas tridimensionais, utilizando o sistema de representación adecuado.		
EPVAB2.2.4. Realiza perspectivas cónicas frontais e oblicuas, elixindo o punto de vista máis adecuado.			✓	Usa o punto de vista mais adecuado para realizar perspectivas cónicas frontais e oblicuas.		
EPVAB2.3.1. Utiliza as tecnoloxías da información e da comunicación para a creación de deseños xeométricos sinxelos.	✓	✓	✓	Crea deseños xeométricos sinxelos, utilizando as novas tecnoloxias.		
Bloque 3. Fundamentos do deseño						
EPVAB3.1.1. Coñece os elementos e as finalidades da comunicación visual.	✓	✓	✓	Coñece os elementos da comunicación visual.	**Probas escritas:** Plickers, kahoots, socrative, formularios googles forms, edpuzzle… **Taller de investigación:** Búsqueda de materiais, o seu emprego e manipulación. **Taller de creación:** Búsqueda de información, tratamento e proceso creativo, presentación. **Actividades de aula** Traballo diario na aula, participación, láminas, power points, visualthinking, mapas mentais, canvas…	Rúbricas Listas de cotexo Diario de clase Rexistro anecdótico Escalas de valoración
EPVAB3.1.2. Observa e analiza os obxectos do contorno na súa vertente estética, de funcionalidade e de utilidade, utilizando a linguaxe visual e verbal.	✓	✓	✓	Analiza os obxectos do contorno na súa vertente estética, de funcionalidade e de utilidade.		
EPVAB3 2.1. Identifica e clasifica obxectos en función da familia ou a rama do deseño.	✓	✓	✓	Clasifica obxectos en función da familia ou a rama do deseño.		
EPVAB3.3.1. Realiza distintos tipos de deseño e composicións modulares utilizando as formas xeométricas básicas, estudando a organización do plano e do espazo.	✓	✓	✓	Estuda distintos tipos de deseño e composicións modulares utilizando as formas xeométricas básicas.		
EPVAB3.3.2. Coñece e planifica as fases de realización da imaxe corporativa dunha empresa.		✓		Coñece as fases de realización da imaxe corporativa dunha empresa.		
EPVAB3.3.3. Realiza composicións creativas e funcionais adaptándoas ás áreas do deseño, valorando o traballo organizado e secuenciado na realización de calquera proxecto, así como a exactitude, a orde e a limpeza nas representacións gráficas.		✓		Desarrolla composicións creativas e funcionais adaptándoas ás áreas do deseño.		
EPVAB3.3.4. Utiliza as novas tecnoloxías da información e da comunicación para levar a cabo os seus propios proxectos artísticos de deseño.	✓	✓	✓	Utiliza as tecnoloxías da información e da comunicación para levar a cabo proxectos artísticos de deseño.		
EPVAB3.3.5. Planifica os pasos na realización de proxectos artísticos e respecta o realizado por compañeiros e compañeiras.	✓	✓	✓	Organiza a realización de proxectos artísticos e respecta o realizado por compañeiros e compañeiras.		

Bloque 4. Linguaxe audiovisual e multimedia						
EPVAB4.1.1. Analiza os tipos de plano que aparecen en películas cinematográficas, valorando os seus factores expresivos.		✓		Analiza os tipos de plano que aparecen en películas cinematográficas.	**Probas escritas:** Plickers, kahoots, socrative, formularios googles forms, edpuzzle… **Taller de investigación:** Búsqueda de materiais, o seu emprego e manipulación. **Taller de creación:** Búsqueda de información, tratamento e proceso creativo, presentación. **Actividades de aula** Traballo diario na aula, participación, láminas, power points, visualthinking, mapas mentais, canvas…	Rúbricas Listas de cotexo Diario de clase Rexistro anecdótico Escalas de valoración
EPVAB4.1.2. Realiza un storyboard a modo de guión para a secuencia dunha película.		✓		Realiza un storyboard a modo de guión para a secuencia dunha película.		
EPVAB4.2.1. Ve películas cinematográficas nas que identifica e analiza os planos, as angulacións e os movementos de cámara.		✓		Observa, as angulacións e os movementos de cámara nunha película.		
EPVAB.4.2.2. Analiza e realiza fotografías, tendo en conta criterios estéticos.	✓	✓	✓	Realiza fotografías, tendo en conta criterios estéticos.		
EPVAB4.2.3. Recopila imaxes de prensa e analiza as súas finalidades.			✓	Xunta imaxes de prensa e analiza as súas finalidades.		
EPVAB4.3.1. Elabora imaxes dixitais utilizando programas de debuxo por computador.	✓	✓	✓	Deseña imaxes dixitais utilizando programas de debuxo por computador.		
EPVAB4.3.2. Proxecta un deseño publicitario utilizando os elementos da linguaxe gráfico-plástica.		✓		Utiliza os elementos da linguaxe gráfico- plástica para deseños publicitarios.		
EPVAB4.3.3. Realiza un proxecto persoal seguindo o esquema do proceso de creación.	✓	✓	✓	Desarrolla un proxecto persoal seguindo o esquema do proceso de creación.		
EPVAB4.4.1. Analiza elementos publicitarios cunha actitude crítica desde o coñecemento dos elementos que os compoñen.		✓		Analiza elementos publicitarios cunha actitude crítica.		

5. CONCRECIÓNS METODOLÓXICAS

- Utilización do BLOG: http://plastica-art.blogspot.com.es/ como ferramenta básica nas explicacións, recursos e motivación do propio alumnado.
- Aprender a aprender co aprendizaxe cooperativo e as intelixencias múltiples, aplicando dinámicas, estructuras e paletas de comprensión cunhas metas claras e concisas.
- Presentacións de power-point para facer máis interactiva e fácil asimilación dos estádaress.
- Achegar ó alumno ou alumna á comprensión dos contidos do libro de texto mediante a lectura participativa.
- Proxectar e ensinar imaxes e ou láminas que sirvan como referencia á hora de elaborar os seus propios deseños, axudando así a mellor comprensión dos exercicios a realizar.
- Facer comentarios e preguntas na clase de xeito individual ou colectivo para avaliar o grao de comprensión do tema proposto.
- Motivar ó alumno ou alumna para que utilice diferentes técnicas en cada un dos exercicios.
- Empregar o colaxe, plantillas o papel de calco e o papel vexetal como unha técnica habitual de traballo na aula que nos permite novas posibilidades expresivas.
- Fomentar no alumnado a procura de diferentes solucións para un mesmo contido, a través de bocexos.
- Fomentar no alumnado a busca de materiais e solucións adecuadas a cada procedemento.
- Insistir na necesidade do coidado, limpeza e minuciosidade que requiren os seus traballos.
- Utilización das tics como novos recursos que facilitan e aportan diferentes acabados os temas propostos; (tipografias, fondos, imaxes, manipulados...) E a búsqueda de información.

6. MATERIAIS E RECURSOS DIDÁCTICOS QUE SE VAIAN UTILIZAR

- A explicación da profesora cando sexa estritamente necesaria; se non é imprescindible, mellor que os propios alumnos/as vaian progresando na autoaprendizaxe.
- Aula específica de plástica.
- Libro de texto.
- Láminas de debuxo DIN A4, DIN A3, Fotocopias de láminas.
- Lapis de distinta dureza, lapis de cores, rotuladores, ceras, acuarelas, tintas, témperas, lápises acuarelables…
- Portaminas de distintas durezas e estilográficas de diferentes grosores.
- Modelos varios de escaiola e vasos de barro e cerámica para debuxo do natural.
- Sólidos básicos en madeira e plástico. Pezas industriais e de fontanería para esbozos acotados e representación en debuxo técnico.
- Empregaranse figuras xeométricas tridimensionais e planas para familiarizar os alumnos/as cos corpos xeométricos.
- Material de debuxo (regra, compás…).
- Material para reciclaxe.
- Material informático. Unha cámara dixital, internet, programas de tratamento de texto e de imaxes, e anuncios publicitarios audiovisuais.
- Papel de todos os tipos, cartolinas e papeis de cores, papel de lixa, serradura ou area, papel charol, fíos, teas, las, follas de árbores e materiais diversos.
- Variedad de soportes (papel de acuarela, ingres, verjurado…)

- Acetatos ou papeis transparentes, papel vexetal, papel de esbozos, milimetrado.
- Pinceis, trapos e conca para auga.
- Tesoiras e cola
- Láminas de arte.
- Plastilina, arxila, escaiola…
- Instrumentos de modelaxe.
- Libros de apoio e bibliografía de consulta do Departamento de Debuxo:
  Libros e material de consulta especializados.
  Libros de Arte de pintura e escultura.
  Libros de Arte sobre efectos ópticos e figuras imposíbeis.
  Libros de historia natural, xeoloxía e botánica.
  Revistas de arquitectura e urbanismo.
  Planos e guías turísticas.
  Imaxes de prensa e publicidade.
- Uso das fichas de traballo, actividades interactivas, animacións, vídeos, autoavaliacións, etc., do contorno *Celme dixital*: smcelmedixital.com, como ferramentas que permiten atender diferentes necesidades e con distintos fins:
  - Reforzar e consolidar os conceptos e aprendizaxes básicas.
  - Ampliar contidos e afondar neles.
  - Desenvolver os estándares máis procedementais do currículo, como a escoita activa, a empatía, o debate, a través de tarefas competenciais próximas aos intereses dos alumnos.
  - Investigar sobre problemas reais asociados á materia de Xeografía e Historia a través da Aprendizaxe Baseada en Problemas (APB).
  - Activar estratexias e mecanismos de comprensión lectora a partir de textos literarios e non literarios afíns á materia: buscar información, interpretar e relacionar datos, e reflexionar sobre o contido e a forma.

- Uso do contorno *Celme dixital* para a interacción profesora-alumno/a de maneira individualizada.
- BLOG da propia profesora : http://plastica-art.blogspot.com.es/
- Uso habitual das TIC. Entre outras, recomendamos os seguintes enderezos web:
  - Páxinas web de museos, monográficas de artistas, etc.
  - http://www.smconectados.com
  - http://www.profes.net
  - http://www.librosvivos.net
  - http://www.educacionplastica.net/
  - http://blog.educastur.es/luciaag/
  - http://sites.google.com/site/bibliotecaespiralcromatica/
  - http://www.artehistoria.jcyl.es/
  - http://recursostic.educacion.es/artes/plastic/web/cms/
  - http://www.educared.org

7. CRITERIOS SOBRE A AVALIACIÓN, A CUALIFICACIÓN E PROMOCIÓN

O curso académico consta de tres avaliacións trimestrais e unha avaliación final de xuño.

AVALIACIÓN TRIMESTRAL:

O cálculo das notas trimestrais require a avaliación das sete competencias clave (CCL. CSC, CSIEE, CAA, CMCCT, CCEC e CD) con diferentes instrumentos. Obtidas as sete cualificacións calcúlase a súa media ponderada segundo os perfis competencias da materia dos diferentes cursos da ESO. Nas seguintes táboas detállese os contextos nos que son avaliadas as diferentes compentencias e os pesos das CC que serán tidos en conta para calcular a nota trimestral que figurará no boletín trimestal co que se informa ás familias do proceso de ensino-aprendizaxe dos estudantes.

Contextos de aplicación		
	PROCEDEMENTOS	**INSTRUMENTOS**
Proba escrita	Plickers, kahoots, socrative, formularios googles forms, edpuzzle…	Rúbricas Listas de cotexo Diario de clase Rexistro anecdótico Escalas de valoración
Taller de investigación	Búsqueda de materiais, o seu emprego e manipulación.	
Taller de creación	Búsqueda de información, tratamento e proceso creativo, presentación.	
Actividades de aula	Traballo diario na aula, participación, láminas, power points, visualthinking, mapas mentais, canvas…	

- ✓ Avaliaranse os coñecementos adquiridos tras cada tema.
- ✓ O correcto uso dos materiais e instrumentos de debuxo.
- ✓ A correcta resolución das láminas e actividades propostas correspondentes a cada tema.
- ✓ O interese polos temas expostos.
- ✓ Coidado dos materiais propios e da propia aula de artística.
- ✓ Valoración dos traballos en grupo**,** calificaránse de dúas formas, valorando o traballo individual e o resultado final do grupo. Obteráse a media ponderada de ámbalas notas considerando non só o esforzo, interese e o bo facer individual senon tamén colectivo.

PROBAS ESCRITAS:

- ✓ No caso de falta xustificada a unha proba esta será realizada o primeiro día que o estudante se incorpore á clase da materia.
- ✓ Se un alumno /a copia nunha proba esta será retirada inmediatamente e realizaráselle noutra data establecida pola docente.

TALLER DE INVESTIGACIÓN: (Búsqueda de materiais, o seu emprego e manipulación.)

TALLER DE CREACIÓN: (Búsqueda de información, tratamento, presentación, observación e proceso creativo)

ACTIVIDADES DE AULA: valoraranse os seguintes aspectos:

- ✓ Limpeza e boa presentación.
- ✓ A composición, correcta distribución dos exercicios nos formatos.
- ✓ Adecuación aos datos propostos.
- ✓ Correcta resolución dos exercicios propostos.
- ✓ Precisión e limpeza no entintado e/ou na técnica pictórica que se empregue.
- ✓ Técnicas adecuadas ao contido proposto.
- ✓ Expresividade do trazo.
- ✓ Orixinalidade.
- ✓ Puntualidade na entrega dos traballos.
- ✓ Rotulación do nome e textos.

Contextos de aplicación	**CCL**	**CMCCT**	**CD**	**CAA**	**CSC**	**CSIEE**	**CCEC**
Proba escrita	**30**	**30**	**30**	**30**	**30**	**30**	**30**
Taller de investigación	**10**	**10**	**10**	**10**	**10**	**10**	**10**
Taller de creación	**10**	**10**	**10**	**10**	**10**	**10**	**10**
Actividades de clase	**50**	**50**	**50**	**50**	**50**	**50**	**50**
	100	**100**	**100**	**100**	**100**	**100**	**100**

	CCL	**CMCCT**	**CD**	**CAA**	**CSC**	**CSIEE**	**CCEC**
Peso da cada Competencia 4º ESO*	**6**	**11**	**13**	**13**	**1**	**26**	**30**

*Os pesos dás competencias por trimestres variará en función dos estándares traballados e asociados ás diferentes tarefas que se realicen.

Durante o proceso de avaliación e cualificación dos estudantes NEAE existe a posibilidade de modificar os pesos das competencias nos diferentes contextos de aplicación para poder atender ás súas necesidades educativas.

AVALIACIÓN FINAL:

A cualificación final de xuño calcúlase realizando a media das cualificación trimestrais obtidas polo estudante. Neste cálculo teranse en conta:

- As notas obtidas en cada unha das tres avaliacións trimestrais sexa superior ou igual a 5 farase a media aritmética destas obtendo por redondeo a nota da avaliación final de Xuño.
- O alumnado avaliado negativamente tras a terceira avaliación poderá presentarse, ademáis das tarefas de recuperación que se consideren pertinentes, a unha proba para conseguir aprobar a materia na avaliación final que terá lugar nos últimos días do mes de xuño.
- Esta avaliación final axustarase aos contidos non acadados durante o curso e ás propostas de actividades de recuperación entregadas no período entre a 3ª e a avaliación final.
- Para a súa avaliación teranse en conta a presentación dos traballos propostos para o reforzo da materia, así como as probas escritas dos contidos nos que o alumnado non conseguiu unha cualificación de aprobado

MECANISMOS DE MELLORA

En función de todo o anteriormente exposto, entendemos que cada alumno/a terá que mellorar aquilo no que non logre os estandares propostos e fixados.

Daráselles a posibilidade de ir superando a materia despois de cada avaliación

- ✓ Deberá facer os traballos/láminas que non faga ou corrixir os realizados de modo non satisfactorio.
- ✓ Terá que volver estudar os contidos conceptuais ou procedimentais se esa é a súa insuficiencia.

Deste xeito non podemos contemplar un único mecanismo de mellora xa que este deberá axustarse á realidade de cada alumno/a en cada avaliación.

A profesora acordará cos seus alumnos/as o momento máis adecuado para realizar as probas ou traballos/láminas necesarios para actualizar as súas cualificacións, xa sexa para aprobar coma para mellorar a nota.

Fanse rúbricas específicas en función dos contidos e estándares que se traballen en cada lámina; a continuación, recóllese unha taboa coa rúbrica a ter en conta para a avaliación dalgúnhas delas:

RÚBRICA XENÉRICA PARA LÁMINAS						
	CC	NIVEL 4	NIVEL 3	NIVEL 2	NIVEL 1	NIVEL 0
Expresión de ideas 25%	CCEC CAA CSIEE CCEC CCL	A imaxe expresa con moita riqueza de detalles a idea ou ideas que o tema pretende transmitir	A imaxe expresa o tema que o autor pretende	A imaxe expresa en parte o que o tema pretende	Os elementos utilizados non expresan o que o tema pretende ou non dan ningunha idea clara	No existen ideas
Técnica específica (Específico de cada lámina) (Ex. Texturas) 25%	CMCCT CCEC CAA CSIEE CCEC CCL CD	Inclúense moitas máis do mínimo de texturas, con diferentes materiais e están moi ben utilizadas	Se incluyen algunas más del mínimo de texturas	Inclúense o mínimo de texturas	Inclúese menos do mínimo de texturas na composición.	No entrega
Orixinalidade 25%	CSC CCEC CSIEE CD	Utilizou medios, técnicas, imaxes ou outros elementos que chaman poderosamente a atención pola súa orixinalidade	Utilízase medios, técnicas, imaxes ou outros elementos orixinais ou singulares	Emprega algún que outro elemento creativo, pero outros elementos son pouco orixinais	Hai pouca orixinalidade, limitándose a aplicar técnicas ou elementos repetitivos ou usados recentemente noutros traballos ou exemplos	No entrega
Presentación (Trazo, rotulación, manexo de materiais) 25%	CCL CSC CCEC CAA CD	A presentación é boa, clara e rechamante, conseguindo un bo resultado final	A presentación en xeral é boa	A presentación podería mellorarse nalgúns aspectos, en canto a estrutura, orde, limpeza	A presentación é claramente mellorable en moitos aspectos	No presenta

8. INDICADORES DE LOGRO PARA AVALIAR O PROCESO DE ENSINO E A PRÁCTICA DOCENTE

O artigo 21 do Decreto 86/2015 prescribe a avaliación dos procesos de ensino e da propia práctica docente, así o recolle tamén o artigo 25 das Instrucións do 30 de xullo 2020 da *Dirección Xeral de Educación, Formación Profesional e Innovación Educativa*. Esta avaliación é fundamental para valorar os resultados obtidos e coñecer cales son as circunstancias e elementos da nosa programación positivos e cales, pola contra, dificultan a consecución dalgunhas CC e obxectivos. A práctica docente é avaliada de modo continuo. Os instrumentos empregados son o anecdotario de aula, as escalas de valoración numérica con indicadores de logro para os procesos de ensino-aprendizaxe aplicadas ao finalizar cada trimestre, as actas das reunións do Dpto., celebradas cunha periodicidade mensual para realizar unha análise do progreso académico dos estudantes, o seguimento da programación e comentar as conclusións da Comisión de Coordinación Pedagóxica (CCP).

PROCESO DE ENSINO	1	2	3	4
1. O nivel de dificultade foi adecuado ás características do alumnado.				
2. Conseguiuse crear un conflito cognitivo que favoreceu a aprendizaxe.				
3. Conseguiuse motivar para lograr a actividade intelectual do alumnado.				
4. Conseguiuse a participación activa de todo o alumnado.				
5. Contouse co apoio e coa implicación das familias no traballo do alumnado.				
6. Mantívose un contacto periódico coa familia por parte do profesorado.				
7. Adoptáronse as medidas curriculares adecuadas para atender ao alumnado con NEAE.				
8. Adoptáronse as medidas organizativas adecuadas para atender ao alumnado con NEAE.				
9. Atendeuse adecuadamente á diversidade do alumnado.				
10. Usáronse distintos instrumentos de avaliación.				
11. Dáse un peso real á observación do traballo na aula.				
12. Valorouse adecuadamente o traballo colaborativo do alumnado dentro do grupo.				
LENDA 1 INSUFICIENTE Omítense elementos fundamentais do indicador establecido. **2 BÁSICO** Evidénciase cumprimento suficiente do indicador establecido. **3 COMPETENTE** Evidéncianse prácticas sólidas. Clara evidencia de competencia e dominio técnico no indicador **4 EXCELENTE**. Evidéncianse prácticas excepcionais e exemplarizantes, modelos de referencia de boas prácticas.				

PROCESO PRÁCTICA DOCENTE	1	2	3	4
1. Como norma xeral, fanse explicacións xerais para todo o alumnado.				
2. Ofrécense a cada alumno/a as explicacións individualizadas que precisa.				
3. Elabóranse actividades atendendo á diversidade.				
4. Elabóranse probas de avaliación adaptadas ás necesidades do alumnado con NEAE.				
5. Utilízanse distintas estratexias metodolóxicas en función dos temas a tratar.				
6. Combínase o traballo individual e en equipo.				
7. Poténcianse estratexias de animación á lectura.				
8. Poténcianse estratexias tanto de expresión como de comprensión oral e escrita.				
9. Incorpóranse as TIC aos procesos de ensino – aprendizaxe.				
10. Préstase atención aos elementos transversais vinculados a cada estándar.				
11. Ofrécense ao alumnado de forma rápida os resultados das probas / traballos.				
12. Analízanse e coméntanse co alumnado os aspectos máis significativos derivados da corrección das probas, traballos.				
13. Dáselle ao alumnado a posibilidade de visualizar e comentar os seus acertos e erros.				
14. Adecuación, logo da súa aplicación, das ACS propostas e aprobadas.				
15. As medidas de apoio, reforzo, etc. están claramente vinculadas aos estándares.				

LENDA 1 INSUFICIENTE Omítense elementos fundamentais do indicador establecido. **2 BÁSICO** Evidénciase cumprimento suficiente do indicador establecido. **3 COMPETENTE** Evidéncianse prácticas sólidas. Clara evidencia de competencia e dominio técnico no indicador **4 EXCELENTE**. Evidéncianse prácticas excepcionais e exemplarizantes, modelos de referencia de boas prácticas.

9.- PLANS DE SEGUIMENTO DAS MATERIAS PENDENTES.

Respecto a aqueles alumnos que teñan a materia do curso anterior non superada establécense as seguintes medidas:

- ✓ Elaborarase un plan individualizado e personalizado de recuperación da materia pendente por trimestre. Os estudantes que cumplan os obxectivos marcados superarán a materia pendente.
- ✓ Os alumnos que non cumpran satisfactoriamente os obxectivos trimestrais marcados terán a posibilidade de facer unha proba escrita de mínimos no mes de maio nas datas propostas dende a Xefatura de Estudos.
- ✓ No caso de non aprobar poderán realizar a proba extraordinaria en xuño.
- ✓ As probas escritas de ambas convocatorias, maio e xuño, recollerán os contidos do curso anterior e serán similares ás do curso ordinario sendo cualificadas seguindo os mesmos criterios.

10.- PROCEDEMENTOS PARA A REALIZACIÓN DA AVALIACIÓN INICIAL

A avaliación inicial ten como obxectivo fundamental analizar, antes de iniciar un proceso de ensino-aprendizaxe, a situación de cada estudante. Na avaliación inicial pódense diagnosticar aspectos como as concepcións alternativas, as estratexias espontáneas de razoamento, as experiencias persoais e os hábitos e actitudes que determinan, en boa medida, o sentido da aprendizaxe.

Durante a avaliación inicial do presente curso analizarase con especial interés a competencia TIC dos estudantes, cómpre coñecer as destrezas do alumnado no uso do ordenador para garantir que son capaces de continuar a súa formación no hipotético caso de ter que realizar o ensino a distancia.

Durante as dúas primeiras semanas do curso realizarase unha proba escrita, deseñada tendo en conta o currículo do curso anterior e as adaptacións feitas á programación pola pandemia. Os resultados destas probas, xunto coa observación do traballo na aula, a información aportada polo Departamento de Orientación e a Memoria Final do curso 2019/2020, permiten adoptar decisións sobre cales son os puntos de partida e poder adaptar así o proceso de ensino aprendizaxe e a propia programación didáctica ás necesidades detectadas.

11.- MEDIDAS DE ATENCIÓN Á DIVERSIDADE

As medidas que se levan a cabo son:

- ✓ <u>Ordinarias</u>:
  - Adaptación dos tempos, instrumentos e procedementos de avaliación.
  - Reforzo educativo e apoio con profesorado con dispoñibilidade horaria.

Actividades de reforzo: O alumnado con máis dificultades de aprendizaxe traballará sobre contidos mínimos das unidades didácticas para acadar or obxectivos mínimos. Teranse sempre en conta os protocolos establecidos pola Xunta de Galicia para o alumnado de necesidades específicas de apoio educativo.

- Apoios en lingua castelá e matemáticas.

- Exención de francés: aquel alumnado con dificultades nas linguas que está exento de francés reforza a lingua galega.
- Emprego das TIC en todalas aulas

- Traballo cooperativo. Contribúe ao desenvolvemento de habilidades comunicativas, traballo en grupo e flexivilidade de pensamento.
- Titoría entre iguais.
- Aprendizaxe por proxectos.
- Traballo en equipo. Favorece o desenvolvemento de habilidades sociais e a inclusión.

✓ Extraordinarias:
- Adaptacións curriculares significativas.
- Atención educativa ao alumnado, que por circunstancias diversas, presenta dificultades para unha asistencia continuada ao centro educativo.

Con aqueles alumnos e alumnas que presenten unha situación de desventaxe académica a causa dunha enfermidade de larga duración ou de períodos de hospitalización continuos, tomaranse as medidas máis axeitadas para cada caso adaptándose en todo momento á situación e respectando os tempos que veñan dados polas secuelas da enfermidade.

Os métodos de avaliación terán en conta a diversidade de necesidades do alumnado presente nas aulas.

12. CONCRECIÓN DOS ELEMENTOS TRANSVERSAIS

A presenza das ensinanzas transversais na materia de Educación Plástica, visual e audiovisual, exprésase por medio de diferentes momentos do proceso de aprendizaxe:

Educación moral e cívica

- Actuación en situacións cotiás de acordo con modos propios da actividade plástica, como a exploración sistemática de alternativas, a precisión na linguaxe, a flexibilidade para modificar o punto de vista ou a perseveranza na busca de solucións.
- O respecto e a valoración dos traballos plásticos provenientes doutras épocas e culturas.
- A gran variedade de opcións na representación das formas e os diferentes estilos implican a aceptación doutros puntos de vista desde o respecto.

Educación para a paz

- Recoñecemento da realidade como diversa e susceptible de ser interpretada desde puntos de vista contrapostos e complementarios.
- Flexibilidade para modificar o propio punto de vista na interpretación do traballo plástico.
- Recoñecemento e valoración das propias habilidades plásticas para afrontar as situacións que requiran o seu emprego.
- Valoración do traballo en equipo como a maneira máis eficaz para realizar determinadas actividades.

Educación do consumidor

- Débese fomentar o coidado e mantemento do material de debuxo xeométrico, pois gran parte del debería durar ao longo de toda a ensinanza secundaria. Hábitos de conservación do material axudan a mellorar a educación do consumidor.

Educación para a igualdade entre sexos

- Recoñecemento da capacidade de cada un dos compañeiros e compañeiras para desempeñar tarefas comúns.
- Predisposición ao traballo en grupo, facilitando agrupamentos heteroxéneos desde a perspectiva de xénero.
- O estudo do escaso número de artistas femininas coñecidas ao longo da historia.

Educación viaria

- O uso das formas xeométricas planas é unha constante no deseño de sinais indicativos de todo tipo. O uso, coñecemento e respecto dos sinais contribúe ao desenvolvemento da educación viaria.

Non todos os temas transversais se poden traballar coa mesma profundidade desde a materia de Educación Plástica, visual e audiovisual, pero débese realizar un esforzo para conseguir que todos se traten o máis adecuadamente posible. Os temas relacionados coa arte son bastante máis fáciles de traballar.

Respecto á educación non sexista hai que fuxir, na presentación das actividades e situacións a analizar, dos tópicos tradicionalmente relacionados cos dous sexos. Ademais hai que ter en conta as diversas motivacións dos alumnos e alumnas, así como o seu desenvolvemento intelectual, mesturando as situacións investigativas con outras máis creativas.

Por outra banda, o desenvolvemento de actitudes abertas cara ás opinións dos outros, o gusto pola precisión e o rigor, o fomento da presentación e a orde na realización de tarefas, a puntualidade… axudan a conseguir os hábitos necesarios para vivir nunha sociedade pluralista e democrática. A súa práctica cotiá na aula contribúe a que os alumnos adquiran e desenvolvan estes valores.

Ademais, prestarase atención ao desenvolvemento de habilidades que estimulen a adquisición e desenvolvemento do espírito emprendedor, a partir de aptitudes como a creatividade, a autonomía, a iniciativa, o traballo en equipo, a confianza nun mesmo, a capacidade de comunicación, a adaptabilidade, a observación e a análise, a capacidade de síntese, a visión emprendedora e o sentido crítico. Con este fin, proporanse actividades que axuden a:

- Adquirir estratexias que axuden a resolver problemas: identificar os datos e interpretalos, recoñecer que datos faltan para poder resolver o problema, identificar a pregunta e analizar que é o que se nos pregunta.

- Desenvolver exercicios de creatividade colectiva entre os alumnos que axuden a resolver unha necesidade cotiá.
- Ter iniciativa persoal e tomar decisións desde o seu espírito crítico.
- Aprender a equivocarse e ofrecer as súas propias respostas.
- Traballar en equipo, negociar, cooperar e construír acordos.
- Desenvolver habilidades cognitivas (expresión e comunicación oral, escrita e plástica; aplicación de recursos TIC na aula, etc.) e sociais (comunicación; cooperación; capacidade de relación co contorno; empatía; habilidades directivas; capacidade de planificación; toma de decisións e asunción de responsabilidades; capacidade organizativa, etc.)

13.- ACTIVIDADES COMPLEMENTARIAS E EXTRAESCOLARES

Entre os propósitos que perseguen este tipo de actividades destacan:

- Completar a formación que reciben os alumnos nas actividades curriculares.
- Mellorar as relacións entre alumnos e axudarlles a adquirir habilidades sociais e de comunicación.
- Permitir a apertura do alumnado cara ao contorno físico e cultural que o rodea.
- Contribuír ao desenvolvemento de valores e actitudes adecuadas relacionadas coa interacción e o respecto cara aos demais, e o coidado do patrimonio natural e cultural.
- Desenvolver a capacidade de participación nas actividades relacionadas co contorno natural, social e cultural.
- Estimular o desexo de investigar e saber.
- Favorecer a sensibilidade, a curiosidade e a creatividade do alumno.
- Espertar o sentido da responsabilidade nas actividades nas que se integren e realicen.

Proposta de actividades complementarias:

- Visitas a museos e institucións culturais.
- Participación en concursos plásticos a escala local ou nacional
- Exposicións de alumnos no centro ou fóra del.
- Organización, no marco da Semana Cultural ou outras datas sinaladas, de concursos de pintura ou calquera outra expresión plástica, como a creación de beléns no Nadal, exemplo da tradición cultural española.
- Cine escolar.

Se ao longo do curso houbese algunha exposición temporal que fose de interese para axudar aos alumnos ou alumnas a conseguir os obxectivos marcados para a materia, o Departamento propoñeraa con suficiente antelación ao Consello Escolar ou a direción para a súa aprobación. En calquera caso, só poderán asistir os alumnos ou alumnas que non teñan ningún apercibimiento nin parte disciplinario.

14.- MECANISMOS DE REVISIÓN DA PROGRAMACIÓN EN RELACIÓN COS RESULTADOS ACADÉMICOS.

Tal e como establece o artigo 25 das Instrucións do 30 de xullo 2020 da *Dirección Xeral de Educación, Formación Profesional e Innovación Educativa* é prescritivo avaliar a PD para realizar as modificacións que se estimen oportunas no curso seguinte co obxectivo de mellorala e adaptala ás necesidades do alumnado e do proceso de ensino.

A programación é revisada antes do comezo de curso para incorporar aquelas conclusións da Memoria Final do curso 2021/2022 que se consideren relevantes. Durante o curso, o estudo dos resultados académicos e a análise das súas causas permite establecer medidas correctoras. Nas reunións de Departamento trimestral realizarase un seguimento do nivel de cumprimento das programacións. As modificacións que se deriven desta análise serán acordadas polo Dpto. e quedarán reflectidas nunha acta sendo tamén incluídas na Memoria Final.

1.- Nas sesións de avaliación trimestral e tendo en conta os resultados académicos faremos constar en acta os seguintes aspectos:

- Análise estadístico dos resultados xerais do grupo e valoración dos mesmos.
- Casos particulares analizados e medidas a adoptar.
- Clima de traballo na aula.
- Valoración dos apoios e reforzos.
- Grao de desenvolvemento das competencias en xeral.
- Compromisos para a seguinte avaliación.

2.- Ao remate do curso e como parte da Memoria Final revisarase a programación tendo en conta:

- Unidades non impartidas e as causas que o impediron.
- As modificacións introducidas.
- As propostas de mellora a ter en conta no próximo curso.
- Os resultados académicos e as posibles causas que afectaron negativamente.
- A valoración dos recursos, medidas de atención á diversidade aplicadas e actividades complementarias.
- As conclusións obtidas na avaliación.

INDICADORES DE LOGRO	**1**	**2**	**3**	**4**
1. Adecuación do deseño das unidades didácticas, temas ou proxectos a partir dos elementos do currículo.				
2. Adecuación da secuenciación e da temporalización das unidades didácticas / temas / proxectos.				
3. O desenvolvemento da programación respondeu á secuenciación e a temporalización previstas.				
4. Adecuación da secuenciación dos estándares para cada unha das unidades, temas ou proxectos.				
5. Adecuación do grao mínimo de consecución fixado para cada estándar.				
6. Asignación a cada estándar do peso correspondente na cualificación.				

7. Vinculación de cada estándar a un ou varios instrumentos para a súa avaliación.				
8. Asociación de cada estándar cos elementos transversais a desenvolver.				
9. Fixación dunha estratexia metodolóxica común para todo o departamento.				
10. Adecuación da secuencia de traballo na aula.				
11. Adecuación dos materiais didácticos utilizados.				
12. Adecuación do libro de texto .				
13. Adecuación do plan de avaliación inicial deseñado, incluídas as consecuencias da proba.				
14. Adecuación da proba de avaliación inicial, elaborada a partir dos estándares.				
15. Adecuación das pautas xerais establecidas para a avaliación continua: probas, traballos.				
16. Adecuación dos criterios establecidos para a recuperación dun exame e dunha avaliación.				
17. Adecuación dos criterios establecidos para a avaliación final.				
18. Adecuación dos criterios establecidos para a avaliación extraordinaria.				
19. Adecuación dos criterios establecidos para o seguimento de materias pendentes.				
20. Adecuación dos criterios establecidos para a avaliación desas materias pendentes.				
21. Adecuación dos exames, tendo en conta o valor de cada estándar.				
22. Adecuación dos programas de apoio, recuperación, vinculados aos estándares.				
23. Adecuación das medidas específicas de atención ao alumnado con NEAE.				
24. Grao de desenvolvemento das actividades complementarias e extraescolares previstas.				
25. Adecuación dos mecanismos para informar ás familias sobre criterios de avaliación, estándares e instrumentos.				
26. Adecuación dos mecanismos para informar ás familias sobre os criterios de promoción.				
27. Adecuación do seguimento e da revisión da programación ao longo do curso.				
28. Contribución desde a materia ao plan de lectura do centro.				
29. Grao de integración das TIC no desenvolvemento da materia.				
LENDA 1 INSUFICIENTE Omítense elementos fundamentais do indicador establecido. **2 BÁSICO** Evidénciase cumprimento suficiente do indicador establecido. **3 COMPETENTE** Evidéncianse prácticas sólidas. Clara evidencia de competencia e dominio técnico no indicador **4 EXCELENTE**. Evidéncianse prácticas excepcionais e exemplarizantes, modelos de referencia de boas prácticas.				

15.- RELACIÓN DE UNIDADES DIDÁCTICAS

UNIDADES DIDÁCTICAS EPVA 4º ESO	ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE	
UNIDADE 1: AS FORMAS NA NATUREZA	BLOQUE I: EXPRESIÓN PLÁSTICA	EPVAB1.1.1. Realiza composicións artísticas seleccionando e utilizando os elementos da linguaxe plástica e visual. EPVAB1.2.1. Aplica as leis de composición, creando esquemas de movementos e ritmos, empregando os materiais e as técnicas con precisión. EPVAB1.2.2. Estuda e explica o movemento e as liñas de forza dunha imaxe. EPVAB1.2.3. Cambia o significado dunha imaxe por medio da cor. EPVAB1.3.1. Coñece e elixe os materiais máis axeitados para a realización de proxectos artísticos. EPVEPVAB.1.3.2. Utiliza con propiedade os materiais e os procedementos máis idóneos para representar e expresarse en relación ás linguaxes gráfico-plásticas, mantén o seu espazo de traballo e o seu material en perfecto estado, e achégao á aula cando é necesario para a elaboración das actividades. EPVAB1.4.1. Entende o proceso de creación artística e as súas fases, e aplícao á produción de proxectos persoais e de grupo. EPVAB1.5.1. Explica, empregando unha linguaxe axeitada, o proceso de creación dunha obra artística, e analiza os soportes, os materiais e as técnicas gráfico-plásticas que constitúen a imaxe, así como os seus elementos compositivos. EPVAB1.5.2. Analiza e le imaxes de obras de arte e sitúaas no período ao que pertencen.
UNIDADE 2: O PAISAXE URBANO		
UNIDADE 3: A FIGURA HUMANA		
UNIDADE 10: SISTEMAS DE REPRESENTACIÓN	BLOQUE II: DEBUXO TÉCNICO	EPVAB2.1.1. Diferencia o sistema de debuxo descritivo do perceptivo. EPVAB2.1.2. Resolve problemas sinxelos referidos a cuadriláteros e polígonos utilizando con precisión os materiais de debuxo técnico. EPVAB2.1.3. Resolve problemas básicos de tanxencias e enlaces. EPVAB2.1.4. Resolve e analiza problemas de configuración de formas xeométricas planas e aplícao á creación de deseños persoais. EPVAB2.2.1. Visualiza formas tridimensionais definidas polas súas vistas principais. EPVAB2.2.2. Debuxa as vistas (alzado, planta e perfil) de figuras tridimensionais sinxelas. EPVAB2.2.3. Debuxa perspectivas de formas tridimensionais, utilizando e seleccionando o sistema de representación máis axeitado. EPVAB2.2.4. Realiza perspectivas cónicas frontais e oblicuas, elixindo o punto de vista máis adecuado. EPVAB2.3.1. Utiliza as tecnoloxías da información e da comunicación para a creación de deseños xeométricos sinxelos.
UNIDADE 11: DEBUXO TÉCNICO INDUSTRIAL		
UNIDADE 7: FUNDAMENTOS DO DISEÑO	BLOQUE III: FUNDAMENTOS DO	EPVAB3.1.1. Coñece os elementos e as finalidades da comunicación visual. EPVAB3.1.2. Observa e analiza os obxectos do contorno na súa vertente estética, de funcionalidade e de utilidade, utilizando a linguaxe visual e verbal. EPVAB3 2.1. Identifica e clasifica obxectos en función da familia ou a rama do deseño. EPVAB3.3.1. Realiza distintos tipos de deseño e composicións modulares utilizando as formas xeométricas básicas, estudando a organización do plano e do espazo. EPVAB3.3.2. Coñece e planifica as fases de realización da imaxe corporativa dunha empresa. EPVAB3.3.3. Realiza composicións creativas e funcionais adaptándoas ás áreas do deseño, valorando o traballo organizado e secuenciado na realización de calquera proxecto, así como a exactitude, a orde e a limpeza nas representacións gráficas.
UNIDADE 8: DESEÑO GRÁFICO		

UNIDADE 9: DESEÑO POR ORDENADOR		EPVAB3.3.4. Utiliza as novas tecnoloxías da información e da comunicación para levar a cabo os seus propios proxectos artísticos de deseño. EPVAB3.3.5. Planifica os pasos na realización de proxectos artísticos e respecta o realizado por compañeiros e compañeiras.
UNIDADE 4: A IMAXEN DIXITAL	BLOQUE IV: LINGUAXE AUDIOVISUAL E MULTIMEDIA	EPVAB4.1.1. Analiza os tipos de plano que aparecen en películas cinematográficas, valorando os seus factores expresivos. EPVAB4.1.2. Realiza un storyboard a modo de guión para a secuencia dunha película. EPVAB4.2.1. Ve películas cinematográficas nas que identifica e analiza os planos, as angulacións e os movementos de cámara. EPVAB.4.2.2. Analiza e realiza fotografías, tendo en conta criterios estéticos. EPVAB4.2.3. Compila imaxes de prensa e analiza as súas finalidades. EPVAB4.3.1. Elabora imaxes dixitais utilizando programas de debuxo por computador. EPVAB4.3.2. Proxecta un deseño publicitario utilizando os elementos da linguaxe gráfico-plástica. EPVAB4.3.3. Realiza un proxecto persoal seguindo o esquema do proceso de creación. EPVAB4.4.1. Analiza elementos publicitarios cunha actitude crítica desde o coñecemento dos elementos que os compoñen.
UNIDADE 5: A FOTOGRAFÍA		
UNIDADE 6: O CINE E OS MEDIOS DE COMUNICACIÓN		

FÍSICA E QUÍMICA

4º ESO

Curso 2022 - 2023

PROGRAMACIÓN DIDÁCTICA

Colexio Virxe Milagrosa.

ÍNDICE

1. Introdución e contextualización.
2. Contribución ao desenvolvemento das competencias clave.
3. Obxectivos.
   3.1 Obxectivos xerais de etapa.
   3.2 Obxectivos de área.
4. Criterios de avaliación, estándares de aprendizaxe e competencias clave.
5. Temporalización.
6. Mínimos esixibles.
7. Procedementos e instrumentos de avaliación.
8. Procedementos para a realización da avaliación inicial.
9. Actividades de seguimento, recuperación e avaliación das materias pendentes.
10. Medidas de atención á diversidade.
11. Metodoloxía.
12. Materias e recursos didácticos.
13. Indicadores de logro para avaliar o proceso do ensino e a práctica docente.
14. Elementos transversais.
15. Contribución aos distintos plans: Proxecto lector, Plan TIC, Plan de convivencia.
16. Actividades complementarias e extraescolares.
17. Procedementos para avaliar a propia programación.

1. INTRODUCCIÓN E CONTEXTUALIZACIÓN.

Esta programación vai dirixida á Física e Química. Como se recolle no Decreto 86/2015, do 25 de xuño, polo que se establece o currículo da Educación Secundaria obrigatoria e do bacharelato na Comunidade Autónoma de Galicia.

A aprendizaxe da física e da química resulta imprescindible, xunto coas demais ciencias experimentais e a tecnoloxía, para permitir aos alumnos e ás alumnas analizar con coñecemento de causa os problemas de orixe científica e tecnolóxica que se formulan na nosa sociedade, así como participar no debate que suscitan e dar a resposta que corresponda como cidadanía responsable. Ademais, compártese co resto das disciplinas a responsabilidade de promover no alumnado a adquisición das competencias necesarias para que poida integrarse na sociedade de xeito activo. Como materia científica, Física e Química ten o compromiso engadido de dotar o alumnado de ferramentas específicas que lle permitan afrontar o futuro con garantías, participando no desenvolvemento económico e social ao que está ligada a capacidade científica, tecnolóxica e innovadora da propia sociedade. Para que estas expectativas se concreten, o ensino desta materia debe incentivar unha aprendizaxe contextualizada que relacione os principios en vigor coa evolución histórica do coñecemento científico; que estableza a relación entre ciencia, tecnoloxía e sociedade; que potencie a argumentación verbal, a capacidade de establecer relacións cuantitativas e espaciais, así como a de resolver problemas con precisión e rigor.

A materia de Física e Química debe capacitar os alumnos e as alumnas para extraeren e comunicaren conclusións a partir de probas científicas, formularen preguntas que a ciencia poida responder e explicaren cientificamente fenómenos físicos e naturais. Á achega á competencia propiamente científica cumprirá engadir as correspondentes ao resto das competencias clave.
É preciso o afondamento nunha verdadeira cultura científica, baseada na concepción da ciencia como cultura e non só como un conxunto de coñecementos que, estruturados en teorías, poidan ter algunha aplicación máis ou menos útil. Neste sentido, resulta salientable a achega de Física e Química á competencia en conciencia e expresións culturais, por ser moitos os logros da ciencia que modificaron o noso modo de entender o mundo e moitos os científicos e as científicas que influíron na nosa forma de comprender a realidade; consecuentemente, personaxes como Newton, Lavoisier, Boyle, Marie Curie, Lise Meitner, no plano internacional, ou Antonio Casares Rodríguez, Ramón María Aller Ulloa e tantos outros, na nosa comunidade, deben ser recoñecidos e valorados como actores principais da construción da nosa cultura.

O centro escolar no que se aplicará a Programación Didáctica é un Colexio privado concertado tipificado como dunha liña; posúe tres grupos de Educación Infantil, seis de Educación Primaria e catro da ESO; en total, 13 grupos. En xeral, o nivel socio-económico-cultural do alumnado é medio. A relación entre o centro escolar e os pais/nais é boa; estes teñen interese e están ben informados das actividades que nel se realizan. A Asociación de Nais e Pais de Alumnos (ANPA) colabora nas actividades complementarias e extraescolares, o cal indica unha actitude positiva cara a educación dos nenos/as.

2. CONTRIBUCIÓN AO DESENVOLVEMENTO DAS COMPETENCIAS CLAVE.

A física e a química non son alleas ao desenvolvemento das **competencias sociais e cívicas**, xa que promoven actitudes e valores relacionados coa asunción de criterios éticos fronte a problemas relacionados co impacto das ciencias e da tecnoloxía no noso contorno: conservación de recursos, cuestións ambientais, etc. A mesma competencia tamén está relacionada co traballo en equipo que caracteriza a actividade científica.

Non debemos esquecer que o emprego das tecnoloxías da información e da comunicación e, consecuentemente, a **competencia dixital** merece un tratamento específico no estudo desta materia. O alumnado de ESO e bacharelato para o que se desenvolveu o presente currículo básico é nativo dixital e, en consecuencia, está familiarizado coa presentación e a transferencia dixital de información. O uso de aplicacións virtuais interactivas permite realizar experiencias prácticas que por razóns de infraestrutura non serían viables noutras circunstancias. Por outra banda, a posibilidade de acceder a unha grande cantidade de información implica a necesidade de clasificala segundo criterios de relevancia, o que permite desenvolver o espírito crítico do alumnado.

A elaboración e a defensa de traballos de investigación sobre temas propostos ou de libre elección, que permite afondar e ampliar contidos relacionados co currículo e mellorar as destrezas tecnolóxicas e comunicativas nos alumnos e nas alumnas, ten como obxectivo desenvolver a aprendizaxe autónoma destes. Tanto o traballo en equipo como a creatividade na resolución de problemas ou o deseño de experiencias e pequenas investigacións, tarefas todas elas propias da actividade científica, propician, nos contextos adecuados, o desenvolvemento da competencia de **sentido da iniciativa e espírito emprendedor**, sen a que non se entendería o progreso da ciencia.

En relación á **competencia de aprender a aprender**, cómpre indicar que se algo caracteriza a actividade científica é a curiosidade, o interese por aprender propio da ciencia. En unión a procesos tales como a reflexión sobre si mesmo/a como estudante, sobre a tarefa para desenvolver ou sobre as estratexias para aprender, que propician todas as disciplinas, Física e Química achega unha estratexia, o método científico, nomeadamente relevante no proceso de adquisición de coñecementos.

Para finalizar a análise xeral da participación da materia que nos ocupa no desenvolvemento das competencias clave, haberá que referirse á **competencia en comunicación lingüística**. Das múltiples achegas a esta competencia clave (defensa de traballos de investigación, selección e interpretación da información, comunicación dos traballos realizados, etc.) podemos salientar dúas: a relacionada coa linguaxe propia das ciencias (interpretación de gráficas, táboas, etiquetaxes, símbolos, formulación, etc.) e, moi importante, a relacionada co proceso de argumentación, entendido como o proceso de avaliación dos enunciados de coñecemento, á luz das probas dispoñibles.

Na área de Física e Química incidiremos no adestramento de todas as competencias básicas de modo sistemático facendo incapié nos descriptores máis afins à área.

Competencia matemáticas e básicas en ciencia e tecnoloxía (CMCT)

O adestramento nesta competencia facilita ao alumnado a adquisición de gran habilidade no manexo do método científico e todo o relacionado con el, o que axuda, á súa vez, a ter unha visión sobre o coidado saudable, e a ser respetuoso e sostenible no que se refire ao uso das enerxías.

Os descriptores que traballaremos fundamentalmente serán:

- Interactuar coa contorna natural de xeito respetuosa.

- Comprometerse co uso responsable dos recursos naturais para promover un desenvolvemento sostenible.

- Tomar conciencia dos cambios producidos polo ser humano na contorna natural e as repercusións para a vida futura.

- Recoñecer a importancia da ciencia na nosa vida cotiá.

- Aplicar métodos científicos rigorosos para mellorar a comprensión da realidade circundante en distintos ámbitos (biolóxico, xeológico, físico, químico, tecnolóxico, xeográfico, etc.).

- Manexar os coñecementos sobre ciencia e tecnoloxía para solucionar problemas e comprender o que ocorre ao noso redor e responder preguntas.

- Coñecer e utilizar os elementos matemáticos básicos: operacións, magnitudes, porcentaxes, proporcións, formas xeométricas, criterios de medición e codificación numérica, etc.

- Aplicar estratexias de resolución de problemas a situacións da vida cotiá.

Comunicación lingüística (CCL)

Nesta área é necesaria a comprensión profunda para entender todo o que a materia proponnos. A lectura, a escritura e a expresión oral perfílanse por iso como eixe vertebrador. Adestrar os descriptores indicados garántenos unha maior comprensión por parte do alumnado e a un coñecemento profundo.

Os descriptores que traballaremos con máis profundidade serán:

- Captar o sentido das expresións orais.

- Expresarse oralmente con corrección, adecuación e coherencia.

- Respetar as normas de comunicación en calquera contexto: quenda de palabra, escoita atenta ao interlocutor.

- Manexar elementos de comunicación non verbal, ou en diferentes registros, nas diversas situacións comunicativas.

En caso de centros bilingües ou plurilingües que impartan a asignatura noutra lingua:

- Manter conversacións noutras linguas sobre temas cotiáns en distintos contextos.

- Utilizar os coñecementos sobre a lingua para buscar información e ler textos en calquera situación.

- Producir textos escritos de diversa complexidade para o seu uso en situacións cotiás ou en asignaturas diversas.

Competencia dixital (CD)

Ciencia e tecnoloxía únense da man da competencia digital. O adestramento nos descriptores dixitais pode favorecer a adquisición da maioría dos coñecementos que se van a estudar no área, así como aportar ferramentas para que o alumnado poida investigar e crear os seus traballos de campo utilizando ferramentas digitales.

Para iso, traballaremos principalmente os seguintes descriptores:

- Empregar distintas fontes para a procura de información.

- Seleccionar o uso das distintas fontes segundo a súa fiabilidade.

- Elaborar e publicitar información propia derivada de información obtida a través de medios tecnolóxicos.

- Utilizar as distintas canles de comunicación audiovisual para transmitir informacións diversas.

- Manexar ferramentas dixitais para a construción de coñecemento.

- Actualizar o uso das novas tecnoloxías para mellorar o traballo e facilitar a vida diaria.

Conciencia e expresións culturais (CEC)

Esta competencia posibilita que os alumnos e alumnas traballen tendo en conta aspectos que favorezan todo o relacionado coa interculturalidade, a expresión artística, a beleza, etc. Dende a área de Física e Química favorécese o traballo e desenvolvemento desta competencia a partir do adestramento dos seguintes descriptores:

- Valorar a interculturalidade como unha fonte de riqueza persoal e cultural.

- Apreciar a beleza das expresións artísticas e as manifestacións de creatividade e gusto pola estética no ámbito cotián.

- Elaborar traballos e presentacións con sentido estético.

Competencias sociais e cívicas (CSC)

Favorecer que os estudantes sexan cidadáns reflexivos, participativos, críticos e capaces de traballar en equipo son aspectos que se deben traballar para desenvolver adecuadamente esta

competencia, e garda unha estreita relación coas habilidades que debemos adestrar para axudar á formación de futuros profesionais.

Os descriptores que fundamentalmente adestraremos son os seguintes:

- Mostrar disponibilidad para a participación activa en ámbitos de participación establecidos.

- Recoñecer riqueza na diversidade de opinións e ideas.

- Aprender a comportarse dende o coñecemento dos distintos valores.

- Concibir unha escala de valores propia e actuar conforme a ela.

- Evidenciar preocupación polos máis desfavorecidos e respeto aos distintos ritmos e potencialidades.

- Involucrarse ou promover accións cun fin social.

Sentido de iniciativa e espírito emprendedor (SIEE)

Adestrar a autonomía persoal e o liderado, entre outros indicadores, axudará aos estudantes a tratar a información de forma que a poidan converter en coñecemento. Esta competencia fomenta a diverxencia en ideas e pensamentos, en formas de iniciativas tan diferentes como temas e persoas hai. Será importante adestrar cada un dos seguintes descriptores para ofrecer ao alumnado ferramentas que posibiliten o adestramento desta competencia na área de Física e Química:

- Asumir as responsabilidades encomendadas e dar conta delas.

- Ser constante no traballo, superando as dificultades.

- Dirimir a necesidade de axuda en función da dificultade da tarefa.

- Xestionar o traballo do grupo, coordinando tarefas e tempos.

- Priorizar a consecución de obxectivos grupales sobre os intereses persoais.

- Xerar novas e divergentes posibilidades dende coñecementos previos do tema.

- Mostrar iniciativa persoal para iniciar ou promover accións novas.

Aprender a aprender (CAA)

O método científico e o enfoque fenomenolóxico fan necesario que a metodoloxía que se empregue posibilite ao alumnado a adquisición da competencia de aprender a aprender. O adestramento nos descriptores facilitará procesos de aprendizaxes dinámicas e metacognitivos.

Os descriptores que adestraremos principalmente son:

- Xestionar os recursos e motivaciones persoais a favor da aprendizaxe.

- Xerar estratexias para aprender en distintos contextos de aprendizaxe.

- Desenvolver estratexias que favorezan a comprensión rigorosa dos contidos.

- Aplicar estratexias para a mellóra do pensamento creativo, crítico, emocional, interdependente, etc.

- Seguir os pasos establecidos e tomar decisións sobre os pasos seguintes en función dos resultados intermedios.

- Evaluar a consecución de obxectivos de aprendizaxe.

3.OBXECTIVOS

3.1 OBXECTIVOS XERAIS DA EDUCACIÓN SECUNDARIA OBRIGATORIA

a) Asumir responsablemente os seus deberes, coñecer e exercer os seus dereitos no respecto ás demais persoas, practicar a tolerancia, a cooperación e a solidariedade entre as persoas e os grupos, exercitarse no diálogo, afianzando os dereitos humanos ea igualdade de trato e de oportunidades entre mulleres e homes, como valores comúns dunha sociedade plural, e prepararse para o exercicio da cidadanía democrática.

b) Desenvolver e consolidar hábitos de disciplina, estudo e traballo individual e en equipo, como condición necesaria para unha realización eficaz das tarefas da aprendizaxe e como medio de desenvolvemento persoal.

c) Valorar e respectar a diferenza de sexos e a igualdade de dereitos e oportunidades entre eles. Rexeitar a discriminación das persoas por razón de sexo ou por calquera outra condición ou circunstancia persoal ou social. Rexeitar os estereotipos que supoñan discriminación entre homes e mulleres, así como calquera manifestación de violencia contra a muller.

d) Fortalecer as súas capacidades afectivas en todos os ámbitos da personalidade e nas súas relacións coas demais persoas, así como rexeitar a violencia, os prexuízos de calquera tipo e os comportamentos sexistas, e resolver pacificamente os conflitos.

e) Desenvolver destrezas básicas na utilización das fontes de información, para adquirir novos coñecementos con sentido crítico. Adquirir unha preparación básica no campo das tecnoloxías, especialmente as da información e a comunicación.

f) Concibir o coñecemento científico como un saber integrado, que se estrutura en materias, así como coñecer e aplicar os métodos para identificar os problemas en diversos campos do coñecemento e da experiencia.

g) Desenvolver o espírito emprendedor e a confianza en si mesmo, a participación, o sentido crítico, a iniciativa persoal e a capacidade para aprender a aprender, planificar, tomar decisións e asumir responsabilidades.

h) Comprender e expresar con corrección, oralmente e por escrito, na lingua galega e na lingua castelá, textos e mensaxes complexas, e iniciarse no coñecemento, na lectura e no estudo da literatura.

i) Comprender e expresarse nunha ou máis linguas estranxeiras de maneira apropiada.

l) Coñecer, valorar e respectar os aspectos básicos da cultura e da historia propias e das outras persoas, así como o patrimonio artístico e cultural. Coñecer mulleres e homes que realizaran achegas importantes á cultura e á sociedade galega, ou a outras culturas do mundo.

m) Coñecer e aceptar o funcionamento do propio corpo e o das outras persoas, respectar as diferenzas, afianzar os hábitos de coidado e saúde corporais, e incorporar a educación física e a práctica do deporte para favorecer o desenvolvemento persoal e social. Coñecer e valorar a dimensión humana da sexualidade en toda a súa diversidade. Valorar criticamente os hábitos sociais relacionados coa saúde, o consumo, o coidado dos seres vivos e o medio ambiente, contribuíndo á súa conservación e á súa mellora.

n) Apreciar a creación artística e comprender a linguaxe das manifestacións artísticas, utilizando diversos medios de expresión e representación.

ñ) Coñecer e valorar os aspectos básicos do patrimonio lingüístico, cultural, histórico e artístico de Galicia, participar na súa conservación e na súa mellora, e respectar a diversidade lingüística e cultural como dereito dos pobos e das persoas, desenvolvendo actitudes de interese e respecto cara ao exercicio deste dereito.

o) Coñecer e valorar a importancia do uso da lingua galega como elemento fundamental para o mantemento da identidade de Galicia, e como medio de relación interpersoal e expresión de riqueza cultural nun contexto plurilingüe, que permite a comunicación con outras linguas, en especial coas pertencentes á comunidade lusófona.

3.2 OBXECTIVOS DA ÁREA DE FÍSICA E QUÍMICA

1. Recoñecer e identificar as características da metodoloxía científica.

2. Dar valor á investigación científica e recoñecer o seu impacto na industria e no desenvolvemento da sociedade.

3. Identificar os materiais e instrumentos básicos a utilizar nos laboratorios de Física e Química.

4. Coñecer e respetar as normas de seguridade e de eliminación de residuos para a protección do medioambiente.

5. Interpretar a información sobre temas científicos de carácter divulgativo que aparece en publicacións e medios de comunicación.

6. Desenvolver pequenos traballos de investigación nos que se poña en práctica a aplicación do método científico e a utilización das TIC.

7. Recoñecer os modelos atómicos como instrumentos interpretativos das distintas teorías e ver a necesidade da súa utilización para a interpretación e comprensión da estrutura interna da materia.

8. Analizar a utilidade científica e tecnolóxica dos isótopos radiactivos.

9. Coñecer a ordenación dos elementos na Táboa Periódica e recoñecer os máis relevantes a partir dos seus símbolos.

10. Coñecer como se unen os átomos para formar estruturas máis complexas e explicar as propiedades das agrupaciones resultantes.

11. Diferenciar entre átomos e moléculas, e entre elementos e compostos en sustancias de uso frecuente e coñecido.

12. Formular e nomear compostos binarios seguindo as normas IUPAC.

13. Caracterizar as reaccións químicas como cambios dunhas sustancias noutras.

14. Describir a nivel molecular o proceso polo cal os reactivos transfórmanse en produtos en términos da teoría de colisións.

15. Deducir a lei de conservación da masa e recoñecer reactivos e produtos a través de experiencias sinxelas no laboratorio e/ou de simulaciones por ordenador.

16. Comprobar mediante experiencias sinxelas de laboratorio a influencia de determinados factores na velocidade das reaccións químicas.

17. Valorar a importancia da industria química na sociedade e a súa influencia no medio ambiente.

18. Coñecer os tipos de cargas eléctricas, o seu papel na constitución da materia e as características das forzas que se manifestan entre elas.

19. Interpretar fenómenos eléctricos mediante o modelo de carga eléctrica e valorar a importancia da electricidade na vida cotiá.

20. Xustificar cualitativamente fenómenos magnéticos e valorar a contribución do magnetismo ao desenvolvemento tecnolóxico.

21. Comparar, analizar e deducir mediante experiencias as características dos imanes e das forzas magnéticas, así como a súa relación coa corrente eléctrica.

22. Recoñecer as distintas forzas que aparecen na natureza e os distintos fenómenos asociados a elas.

4. CRITERIOS DE AVALIACIÓN, ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE AVALIABLES E COMPETENCIAS CLAVE

	Física e Química. 4º de ESO			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
	Bloque 1. A actividade científica			
▪ a ▪ f ▪ h ▪ l	▪ B1.1. Investigación científica.	▪ B1.1. Recoñecer que a investigación en ciencia é un labor colectivo e interdisciplinario en constante	▪ FQB1.1.1. Describe feitos históricos relevantes nos que foi definitiva a colaboración de científicos/as de diferentes	▪ CMCCT ▪ CCL ▪ CCEC ▪ CSC

	Física e Química. 4º de ESO			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
▪ ñ		evolución e influído polo contexto económico e político.	áreas de coñecemento.	
			▪ FQB1.1.2. Argumenta con espírito crítico o grao de rigor científico dun artigo ou dunha noticia, analizando o método de traballo e identificando as características do traballo científico.	▪ CMCCT ▪ CCL ▪ CAA ▪ CD ▪ CSIEE
▪ f	▪ B1.1. Investigación científica.	▪ B1.2. Analizar o proceso que debe seguir unha hipótese desde que se formula ata que é aprobada pola comunidade científica.	▪ FQB1.2.1. Distingue entre hipóteses, leis e teorías, e explica os procesos que corroboran unha hipótese e a dotan de valor científico.	▪ CMCCT ▪ CAA
▪ f	▪ B1.2. Magnitudes escalares e vectoriais.	▪ B1.3. Comprobar a necesidade de usar vectores para a definición de determinadas magnitudes.	▪ FQB1.3.1. Identifica unha determinada magnitude como escalar ou vectorial e describe os elementos que definen esta última.	▪ CMCCT
▪ f	▪ B1.3. Magnitudes fundamentais e derivadas. Ecuación de dimensións.	▪ B1.4. Relacionar as magnitudes fundamentais coas derivadas a través de ecuacións de magnitudes.	▪ FQB1.4.1. Comproba a homoxeneidade dunha fórmula aplicando a ecuación de dimensións aos dous membros.	▪ CMCCT
▪ f	▪ B1.4. Erros na medida.	▪ B1.5. Xustificar que non é posible realizar medidas sen cometer erros, e distinguir entre erro absoluto e relativo.	▪ FQB1.5.1. Calcula e interpreta o erro absoluto e o erro relativo dunha medida coñecido o valor real.	▪ CMCCT
▪ f	▪ B1.4. Erros na medida. ▪ B1.5. Expresión de resultados.	▪ B1.6. Expresar o valor dunha medida usando o redondeo e o número de cifras significativas correctas.	▪ FQB1.6.1. Calcula e expresa correctamente o valor da medida, partindo dun conxunto de valores resultantes da medida dunha mesma magnitude, utilizando as cifras significativas adecuadas.	▪ CMCCT
▪ f	▪ B1.5. Expresión de resultados. ▪ B1.6. Análise dos datos experimentais.	▪ B1.7. Realizar e interpretar representacións gráficas de procesos físicos ou químicos, a partir de táboas de datos e das leis ou os principios involucrados.	▪ FQB1.7.1. Representa graficamente os resultados obtidos da medida de dúas magnitudes relacionadas inferindo, de ser o caso, se se trata dunha relación lineal, cuadrática ou de proporcionalidade inversa, e deducindo a fórmula.	▪ CMCCT
▪ b ▪ e ▪ f ▪ g ▪ h ▪ l ▪ ñ ▪ o	▪ B1.7. Tecnoloxías da información e da comunicación no traballo científico. ▪ B1.8. Proxecto de investigación.	▪ B1.8. Elaborar e defender un proxecto de investigación, aplicando as TIC.	▪ FQB1.8.1. Elabora e defende un proxecto de investigación sobre un tema de interese científico, empregando as TIC.	▪ CMCCT ▪ CAA ▪ CCL ▪ CD ▪ CSIEE ▪ CSC ▪ CCEC

	Física e Química. 4º de ESO			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
▪ a ▪ b ▪ c ▪ d ▪ e ▪ f ▪ g	▪ B1.1. Investigación científica.	▪ B1.9. Realizar en equipo tarefas propias da investigación científica.	▪ FQB1.9.1. Realiza de xeito cooperativo ou colaborativo algunhas tarefas propias da investigación científica: procura de información, prácticas de laboratorio ou pequenos proxectos de investigación.	▪ CMCCT ▪ CCL ▪ CD ▪ CAA ▪ CSIEE ▪ CSC ▪ CCEC
			▪ FQB1.9.2. Realiza de xeito cooperativo ou colaborativo algunhas tarefas propias da investigación científica utilizando as TIC.	▪ CMCCT ▪ CCL ▪ CD ▪ CAA ▪ CSIEE ▪ CSC ▪ CCEC
	Bloque 2. A materia			
▪ f ▪ l	▪ B2.1. Modelos atómicos.	▪ B2.1. Recoñecer a necesidade de usar modelos para interpretar a estrutura da materia utilizando aplicacións virtuais interactivas.	▪ FQB2.1.1. Compara os modelos atómicos propostos ao longo da historia para interpretar a natureza íntima da materia, interpretando as evidencias que fixeron necesaria a evolución destes.	▪ CMCCT ▪ CCEC
			▪ FQB2.1.2. Utiliza as TIC ou aplicacións interactivas para visualizar a representación da estrutura da materia nos diferentes modelos atómicos.	▪ CCMT ▪ CD
▪ f	▪ B2.2. Sistema periódico e configuración electrónica.	▪ B2.2. Relacionar as propiedades dun elemento coa súa posición na táboa periódica e a súa configuración electrónica.	▪ FQB2.2.1. Establece a configuración electrónica dos elementos representativos a partir do seu número atómico para deducir a súa posición na táboa periódica, os seus electróns de valencia e o seu comportamento químico.	▪ CMCCT
			▪ FQB2.2.2. Distingue entre metais, non metais, semimetais e gases nobres, e xustifica esta clasificación en función da súa configuración electrónica.	▪ CMCCT
▪ f	▪ B2.2. Sistema periódico e configuración electrónica.	▪ B2.3. Agrupar por familias os elementos representativos e os elementos de transición segundo as recomendacións da IUPAC.	▪ FQB2.3.1. Escribe o nome e o símbolo dos elementos químicos, e sitúaos na táboa periódica.	▪ CMCCT
▪ f	▪ B2.2. Sistema periódico e configuración electrónica. ▪ B2.3. Enlace químico: iónico, covalente e metálico.	▪ B2.4. Interpretar os tipos de enlace químico a partir da configuración electrónica dos elementos implicados e a súa posición na táboa periódica.	▪ FQB2.4.1. Utiliza a regra do octeto e diagramas de Lewis para predicir a estrutura e a fórmula dos compostos iónicos e covalentes.	▪ CMCCT

	Física e Química. 4º de ESO			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			▪ FQB2.4.2. Interpreta a información que ofrecen os subíndices da fórmula dun composto segundo se trate de moléculas ou redes cristalinas.	▪ CMCCT
▪ f	▪ B2.3. Enlace químico: iónico, covalente e metálico. ▪ B2.4. Forzas intermoleculares.	▪ B2.5. Xustificar as propiedades dunha substancia a partir da natureza do seu enlace químico.	▪ FQB2.5.1. Explica as propiedades de substancias covalentes, iónicas e metálicas en función das interaccións entre os seus átomos ou as moléculas.	▪ CMCCT
			▪ FQB2.5.2. Explica a natureza do enlace metálico utilizando a teoría dos electróns libres, e relaciónaa coas propiedades características dos metais.	▪ CMCCT
			▪ FQB2.5.3. Deseña e realiza ensaios de laboratorio que permitan deducir o tipo de enlace presente nunha substancia descoñecida.	▪ CAA ▪ CMCCT ▪ CSIEE
▪ f	▪ B2.4. Formulación e nomenclatura de compostos inorgánicos segundo as normas da IUPAC.	▪ B2.6. Nomear e formular compostos inorgánicos ternarios segundo as normas da IUPAC.	▪ FQB2.6.1. Nomea e formula compostos inorgánicos ternarios, seguindo as normas da IUPAC.	▪ CCL ▪ CMCCT
▪ f	▪ B2.5. Forzas intermoleculares.	▪ B2.7. Recoñecer a influencia das forzas intermoleculares no estado de agregación e nas propiedades de substancias de interese.	▪ FQB2.7.1. Xustifica a importancia das forzas intermoleculares en substancias de interese biolóxico.	▪ CMCCT
			▪ FQB2.7.2. Relaciona a intensidade e o tipo das forzas intermoleculares co estado físico e os puntos de fusión e ebulición das substancias covalentes moleculares, interpretando gráficos ou táboas que conteñan os datos necesarios.	▪ CMCCT
▪ f	▪ B2.6. Introdución á química orgánica.	▪ B2.8. Establecer as razóns da singularidade do carbono e valorar a súa importancia na constitución dun elevado número de compostos naturais e sintéticos.	▪ FQB2.8.1. Explica os motivos polos que o carbono é o elemento que forma maior número de compostos.	▪ CMCCT
			▪ FQB2.8.2. Analiza as formas alotrópicas do carbono, relacionando a estrutura coas propiedades.	▪ CMCCT
▪ f	▪ B2.6. Introdución á química orgánica.	▪ B2.9. Identificar e representar hidrocarburos sinxelos mediante distintas fórmulas, relacionalas con modelos moleculares físicos ou xerados por computador, e coñecer	▪ FQB2.9.1. Identifica e representa hidrocarburos sinxelos mediante a súa fórmula molecular, semidesenvolvida e desenvolvida.	▪ CMCCT

	Física e Química. 4º de ESO			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
		algunhas aplicacións de especial interese.	▪ FQB2.9.2. Deduce, a partir de modelos moleculares, as fórmulas usadas na representación de hidrocarburos.	▪ CMCCT
			▪ FQB2.9.3. Describe as aplicacións de hidrocarburos sinxelos de especial interese.	▪ CMCCT
▪ f	▪ B2.6. Introdución á química orgánica.	▪ B2.10. Recoñecer os grupos funcionais presentes en moléculas de especial interese.	▪ FQB2.10.1. Recoñece o grupo funcional e a familia orgánica a partir da fórmula de alcohois, aldehidos, cetonas, ácidos carboxílicos, ésteres e aminas.	▪ CMCCT
	Bloque 3. Os cambios			
▪ f	▪ B3.1. Reaccións e ecuacións químicas. ▪ B3.2. Mecanismo, velocidade e enerxía das reaccións.	▪ B3.1. Explicar o mecanismo dunha reacción química e deducir a lei de conservación da masa a partir do concepto da reorganización atómica que ten lugar.	▪ FQB3.1.1. Interpreta reaccións químicas sinxelas utilizando a teoría de colisións, e deduce a lei de conservación da masa.	▪ CMCCT
▪ f	▪ B3.2. Mecanismo, velocidade e enerxía das reaccións.	▪ B3.2. Razoar como se altera a velocidade dunha reacción ao modificar algún dos factores que inflúen sobre ela, utilizando o modelo cinético-molecular e a teoría de colisións para xustificar esta predición.	▪ FQB3.2.1. Predí o efecto que sobre a velocidade de reacción teñen a concentración dos reactivos, a temperatura, o grao de división dos reactivos sólidos e os catalizadores.	▪ CMCCT
			▪ FQB3.2.2. Analiza o efecto dos factores que afectan a velocidade dunha reacción química, sexa a través de experiencias de laboratorio ou mediante aplicacións virtuais interactivas nas que a manipulación das variables permita extraer conclusións.	▪ CMCCT ▪ CD
▪ f	▪ B3.2. Mecanismo, velocidade e enerxía das reaccións.	▪ B3.3. Interpretar ecuacións termoquímicas e distinguir entre reaccións endotérmicas e exotérmicas.	▪ FQB3.3.1. Determina o carácter endotérmico ou exotérmico dunha reacción química analizando o signo da calor de reacción asociada.	▪ CMCCT
▪ f	▪ B3.3. Cantidade de substancia: mol.	▪ B3.4. Recoñecer a cantidade de substancia como magnitude fundamental e o mol como a súa unidade no Sistema Internacional de Unidades.	▪ FQB3.4.1. Realiza cálculos que relacionen a cantidade de substancia, a masa atómica ou molecular e a constante do número de Avogadro.	▪ CMCCT
▪ f	▪ B3.4. Concentración molar. ▪ B3.5. Cálculos estequiométricos.	▪ B3.5. Realizar cálculos estequiométricos con reactivos puros supondo un rendemento completo da reacción, partindo do axuste da ecuación química correspondente.	▪ FQB3.5.1. Interpreta os coeficientes dunha ecuación química en termos de partículas e moles e, no caso de reaccións entre gases, en termos de volumes.	▪ CMCCT

	Física e Química. 4º de ESO			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			▪ FQB3.5.2. Resolve problemas, realizando cálculos estequiométricos, con reactivos puros e supondo un rendemento completo da reacción, tanto se os reactivos están en estado sólido como se están en disolución.	▪ CMCCT
▪ f	▪ B3.6. Reaccións de especial interese.	▪ B3.6. Identificar ácidos e bases, coñecer o seu comportamento químico e medir a súa fortaleza utilizando indicadores e o pHmetro dixital.	▪ FQB3.6.1. Utiliza a teoría de Arrhenius para describir o comportamento químico de ácidos e bases.	▪ CMCCT
			▪ FQB3.6.2. Establece o carácter ácido, básico ou neutro dunha disolución utilizando a escala de pH.	▪ CMCCT
▪ b ▪ f ▪ h ▪ g	▪ B3.6. Reaccións de especial interese.	▪ B3.7. Realizar experiencias de laboratorio nas que teñan lugar reaccións de síntese, combustión e neutralización, interpretando os fenómenos observados.	▪ FQB3.7.1. Deseña e describe o procedemento de realización dunha volumetría de neutralización entre un ácido forte e unha base forte, e interpreta os resultados.	▪ CMCCT ▪ CSIEE
			▪ FQB3.7.2. Planifica unha experiencia e describe o procedemento para seguir no laboratorio que demostre que nas reaccións de combustión se produce dióxido de carbono mediante a detección deste gas.	▪ CMCCT ▪ CSIEE
			▪ FQB3.7.3. Realiza algunhas experiencias de laboratorio nas que teñan lugar reaccións de síntese, combustión ou neutralización.	▪ CMCCT ▪ CAA
▪ f	▪ B3.6. Reaccións de especial interese.	▪ B3.8. Valorar a importancia das reaccións de síntese, combustión e neutralización en procesos biolóxicos, en aplicacións cotiás e na industria, así como a súa repercusión ambiental.	▪ FQB3.8.1. Describe as reaccións de síntese industrial do amoníaco e do ácido sulfúrico, así como os usos destas substancias na industria química.	▪ CMCCT
			▪ FQB3.8.2. Valora a importancia das reaccións de combustión na xeración de electricidade en centrais térmicas, na automoción e na respiración celular.	▪ CMCCT ▪ CSC
			▪ FQB3.8.3. Describe casos concretos de reaccións de neutralización de importancia biolóxica e industrial.	▪ CMCCT
	Bloque 4. O movemento e as forzas			

	Física e Química. 4º de ESO			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
▪ f	▪ B4.1. Movemento. Movementos rectilíneo uniforme, rectilíneo uniformemente acelerado e circular uniforme.	▪ B4.1. Xustificar o carácter relativo do movemento e a necesidade dun sistema de referencia e de vectores, para o describir adecuadamente, aplicando o anterior á representación de distintos tipos de desprazamento.	▪ FQB4.1.1. Representa a traxectoria e os vectores de posición, desprazamento e velocidade en distintos tipos de movemento, utilizando un sistema de referencia.	▪ CMCCT
▪ f	▪ B4.1. Movemento. Movementos rectilíneo uniforme, rectilíneo uniformemente acelerado e circular uniforme.	▪ B4.2. Distinguir os conceptos de velocidade media e velocidade instantánea, e xustificar a súa necesidade segundo o tipo de movemento.	▪ FQB4.2.1. Clasifica tipos de movementos en función da súa traxectoria e a súa velocidade.	▪ CMCCT
			▪ FQB4.2.2. Xustifica a insuficiencia do valor medio da velocidade nun estudo cualitativo do movemento rectilíneo uniformemente acelerado (MRUA), e razoa o concepto de velocidade instantánea.	▪ CMCCT
▪ f	▪ B4.1. Movemento. Movementos rectilíneo uniforme, rectilíneo uniformemente acelerado e circular uniforme.	▪ B4.3. Expresar correctamente as relacións matemáticas que existen entre as magnitudes que definen os movementos rectilíneos e circulares.	▪ FQB4.3.1. Deduce as expresións matemáticas que relacionan as variables nos movementos rectilíneo uniforme (MRU), rectilíneo uniformemente acelerado (MRUA) e circular uniforme (MCU), así como as relacións entre as magnitudes lineais e angulares.	▪ CMCCT
▪ f	▪ B4.1. Movemento. Movementos rectilíneo uniforme, rectilíneo uniformemente acelerado e circular uniforme.	▪ B4.4. Resolver problemas de movementos rectilíneos e circulares, utilizando unha representación esquemática coas magnitudes vectoriais implicadas, e expresar o resultado nas unidades do Sistema Internacional.	▪ FQB4.4.1. Resolve problemas de movemento rectilíneo uniforme (MRU), rectilíneo uniformemente acelerado (MRUA) e circular uniforme (MCU), incluíndo movemento de graves, tendo en conta valores positivos e negativos das magnitudes, e expresar o resultado en unidades do Sistema Internacional.	▪ CMCCT
			▪ FQB4.4.2. Determina tempos e distancias de freada de vehículos e xustifica, a partir dos resultados, a importancia de manter a distancia de seguridade na estrada.	▪ CMCCT ▪ CSC
			▪ FQB4.4.3. Argumenta a existencia do vector aceleración en calquera movemento curvilíneo e calcula o seu valor no caso do movemento circular uniforme.	▪ CMCCT
▪ f	▪ B4.1. Movemento. Movementos rectilíneo uniforme, rectilíneo	▪ B4.5. Elaborar e interpretar gráficas que relacionen as variables do movemento	▪ FQB4.5.1. Determina o valor da velocidade e a aceleración a partir de gráficas posición-	▪ CMCCT

	Física e Química. 4º de ESO			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
	uniformemente acelerado e circular uniforme.	partindo de experiencias de laboratorio ou de aplicacións virtuais interactivas e relacionar os resultados obtidos coas ecuacións matemáticas que vinculan estas variables.	tempo e velocidade-tempo en movementos rectilíneos.	
			▪ FQB4.5.2. Deseña, describe e realiza individualmente ou en equipo experiencias no laboratorio ou empregando aplicacións virtuais interactivas, para determinar a variación da posición e a velocidade dun corpo en función do tempo, e representa e interpreta os resultados obtidos.	▪ CMCCT ▪ CSIEE ▪ CD ▪ CCL ▪ CAA ▪ CSC
▪ f	▪ B4.2. Natureza vectorial das forzas. ▪ B4.3. Leis de Newton. ▪ B4.4. Forzas de especial interese: peso, normal, rozamento e centrípeta.	▪ B4.6. Recoñecer o papel das forzas como causa dos cambios na velocidade dos corpos e representalas vectorialmente.	▪ FQB4.6.1. Identifica as forzas implicadas en fenómenos cotiáns nos que hai cambios na velocidade dun corpo.	▪ CMCCT
			▪ FQB4.6.2. Representa vectorialmente o peso, a forza normal, a forza de rozamento e a forza centrípeta en casos de movementos rectilíneos e circulares.	▪ CMCCT
▪ f	▪ B4.3. Leis de Newton. ▪ B4.4. Forzas de especial interese: peso, normal, rozamento e centrípeta.	▪ B4.7. Utilizar o principio fundamental da dinámica na resolución de problemas nos que interveñen varias forzas.	▪ FQB4.7.1. Identifica e representa as forzas que actúan sobre un corpo en movemento nun plano tanto horizontal como inclinado, calculando a forza resultante e a aceleración.	▪ CMCCT
▪ f	▪ B4.3. Leis de Newton. ▪ B4.4. Forzas de especial interese: peso, normal, rozamento e centrípeta.	▪ B4.8. Aplicar as leis de Newton para a interpretación de fenómenos cotiáns.	▪ FQB4.8.1. Interpreta fenómenos cotiáns en termos das leis de Newton.	▪ CMCCT
			▪ FQB4.8.2. Deduce a primeira lei de Newton como consecuencia do enunciado da segunda lei.	▪ CMCCT
			▪ FQB4.8.3. Representa e interpreta as forzas de acción e reacción en situacións de interacción entre obxectos.	▪ CMCCT
▪ f	▪ B4.4. Forzas de especial interese: peso, normal, rozamento e centrípeta. ▪ B4.5. Lei da gravitación universal.	▪ B4.9. Valorar a relevancia histórica e científica que a lei da gravitación universal supuxo para a unificación das mecánicas terrestre e celeste, e interpretar a súa expresión matemática.	▪ FQB4.9.1. Xustifica o motivo polo que as forzas de atracción gravitatoria só se poñen de manifesto para obxectos moi masivos, comparando os resultados obtidos de aplicar a lei da gravitación universal ao cálculo de forzas entre distintos pares de obxectos.	▪ CMCCT

	Física e Química. 4º de ESO			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			▪ FQB4.9.2. Obtén a expresión da aceleración da gravidade a partir da lei da gravitación universal relacionando as expresións matemáticas do peso dun corpo e a forza de atracción gravitatoria.	▪ CMCCT
▪ f	▪ B4.5. Lei da gravitación universal.	▪ B4.10. Comprender que a caída libre dos corpos e o movemento orbital son dúas manifestacións da lei da gravitación universal.	▪ FQB4.10.1. Razoa o motivo polo que as forzas gravitatorias producen nalgúns casos movementos de caída libre e noutros casos movementos orbitais.	▪ CMCCT
▪ f	▪ B4.5. Lei da gravitación universal.	▪ B4.11. Identificar as aplicacións prácticas dos satélites artificiais e a problemática xurdida polo lixo espacial que xeran.	▪ FQB4.11.1. Describe as aplicacións dos satélites artificiais en telecomunicacións, predición meteorolóxica, posicionamento global, astronomía e cartografía, así como os riscos derivados do lixo espacial que xeran.	▪ CMCCT ▪ CSC
▪ f	▪ B4.6. Presión.	▪ B4.12. Recoñecer que o efecto dunha forza non só depende da súa intensidade, senón tamén da superficie sobre a que actúa.	▪ FQB4.12.1. Interpreta fenómenos e aplicacións prácticas nas que se pon de manifesto a relación entre a superficie de aplicación dunha forza e o efecto resultante.	▪ CMCCT
			▪ FQB4.12.2. Calcula a presión exercida polo peso dun obxecto regular en distintas situacións nas que varía a superficie en que se apoia; compara os resultados e extrae conclusións.	▪ CMCCT
▪ f	▪ B4.7. Principios da hidrostática. ▪ B4.8. Física da atmosfera.	▪ B4.13. Interpretar fenómenos naturais e aplicacións tecnolóxicas en relación cos principios da hidrostática, e resolver problemas aplicando as expresións matemáticas destes.	▪ FQB4.13.1. Xustifica razoadamente fenómenos en que se poña de manifesto a relación entre a presión e a profundidade no seo da hidrosfera e a atmosfera.	▪ CMCCT
			▪ FQB4.13.2. Explica o abastecemento de auga potable, o deseño dunha presa e as aplicacións do sifón, utilizando o principio fundamental da hidrostática.	▪ CMCCT
			▪ FQB4.13.3. Resolve problemas relacionados coa presión no interior dun fluído aplicando o principio fundamental da hidrostática.	▪ CMCCT
			▪ FQB4.13.4. Analiza aplicacións prácticas baseadas no	▪ CMCCT

	Física e Química. 4º de ESO			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			principio de Pascal, como a prensa hidráulica, o elevador, ou a dirección e os freos hidráulicos, aplicando a expresión matemática deste principio á resolución de problemas en contextos prácticos.	
			▪ FQB4.13.5. Predí a maior ou menor flotabilidade de obxectos utilizando a expresión matemática do principio de Arquímedes, e verifícaa experimentalmente nalgún caso.	▪ CMCCT
▪ b ▪ f ▪ g	▪ B4.7. Principios da hidrostática. ▪ B4.8. Física da atmosfera.	▪ B4.14. Deseñar e presentar experiencias ou dispositivos que ilustren o comportamento dos fluídos e que poñan de manifesto os coñecementos adquiridos, así como a iniciativa e a imaxinación.	▪ FQB4.14.1. Comproba experimentalmente ou utilizando aplicacións virtuais interactivas a relación entre presión hidrostática e profundidade en fenómenos como o paradoxo hidrostático, o tonel de Arquímedes e o principio dos vasos comunicantes.	▪ CMCCT ▪ CD
			▪ FQB4.14.2. Interpreta o papel da presión atmosférica en experiencias como o experimento de Torricelli, os hemisferios de Magdeburgo, recipientes invertidos onde non se derrama o contido, etc., inferindo o seu elevado valor.	▪ CCEC ▪ CMCCT
			▪ FQB4.14.3. Describe o funcionamento básico de barómetros e manómetros, e xustifica a súa utilidade en diversas aplicacións prácticas.	▪ CMCCT
▪ f	▪ B4.8. Física da atmosfera.	▪ B4.15. Aplicar os coñecementos sobre a presión atmosférica á descrición de fenómenos meteorolóxicos e á interpretación de mapas do tempo, recoñecendo termos e símbolos específicos da meteoroloxía.	▪ FQB4.15.1. Relaciona os fenómenos atmosféricos do vento e a formación de frontes coa diferenza de presións atmosféricas entre distintas zonas.	▪ CMCCT
			▪ FQB4.15.2. Interpreta os mapas de isóbaras que se amosan no prognóstico do tempo, indicando o significado da simboloxía e os datos que aparecen nestes.	▪ CMCCT
	Bloque 5. A enerxía			
▪ f	▪ B5.1. Enerxías cinética e potencial. Enerxía mecánica.	▪ B5.1. Analizar as transformacións entre enerxía cinética e enerxía potencial,	▪ FQB5.1.1. Resolve problemas de transformacións entre enerxía cinética e potencial	▪ CMCCT

	Física e Química. 4º de ESO			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
	Principio de conservación. ▪ B5.2. Formas de intercambio de enerxía: traballo e calor.	aplicando o principio de conservación da enerxía mecánica cando se despreza a forza de rozamento, e o principio xeral de conservación da enerxía cando existe disipación desta por mor do rozamento.	gravitatoria, aplicando o principio de conservación da enerxía mecánica.	
			▪ FQB5.1.2. Determina a enerxía disipada en forma de calor en situacións onde diminúe a enerxía mecánica.	▪ CMCCT
▪ f	▪ B5.2. Formas de intercambio de enerxía: traballo e calor.	▪ B5.2. Recoñecer que a calor e o traballo son dúas formas de transferencia de enerxía, e identificar as situacións en que se producen.	▪ FQB5.2.1. Identifica a calor e o traballo como formas de intercambio de enerxía, distinguindo as acepcións coloquiais destes termos do seu significado científico.	▪ CMCCT
			▪ FQB5.2.2. Recoñece en que condicións un sistema intercambia enerxía en forma de calor ou en forma de traballo.	▪ CMCCT
▪ f	▪ B5.3. Traballo e potencia.	▪ B5.3. Relacionar os conceptos de traballo e potencia na resolución de problemas, expresando os resultados en unidades do Sistema Internacional ou noutras de uso común.	▪ FQB5.3.1. Acha o traballo e a potencia asociados a unha forza, incluíndo situacións en que a forza forma un ángulo distinto de cero co desprazamento, e expresar o resultado nas unidades do Sistema Internacional ou noutras de uso común, como a caloría, o kWh e o CV.	▪ CMCCT
▪ f	▪ B5.2. Formas de intercambio de enerxía: traballo e calor. ▪ B5.4. Efectos da calor sobre os corpos.	▪ B5.4. Relacionar cualitativa e cuantitativamente a calor cos efectos que produce nos corpos: variación de temperatura, cambios de estado e dilatación.	▪ FQB5.4.1. Describe as transformacións que experimenta un corpo ao gañar ou perder enerxía, determinar a calor necesaria para que se produza unha variación de temperatura dada e para un cambio de estado, e representar graficamente estas transformacións.	▪ CMCCT
			▪ FQB5.4.2. Calcula a enerxía transferida entre corpos a distinta temperatura e o valor da temperatura final aplicando o concepto de equilibrio térmico.	▪ CMCCT
			▪ FQB5.4.3. Relaciona a variación da lonxitude dun obxecto coa variación da súa temperatura utilizando o coeficiente de dilatación lineal correspondente.	▪ CMCCT
			▪ FQB5.4.4. Determina experimentalmente calores específicas e calores latentes de substancias mediante un	▪ CMCCT ▪ CAA

	Física e Química. 4º de ESO			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			calorímetro, realizando os cálculos necesarios a partir dos datos empíricos obtidos.	
▪ l ▪ l ▪ ñ ▪ o	▪ B5.3. Traballo e potencia. ▪ B5.5. Máquinas térmicas.	▪ B5.5. Valorar a relevancia histórica das máquinas térmicas como desencadeadores da Revolución Industrial, así como a súa importancia actual na industria e no transporte.	▪ FQB5.5.1. Explica ou interpreta, mediante ilustracións ou a partir delas, o fundamento do funcionamento do motor de explosión.	▪ CMCCT
			▪ FQB5.5.2. Realiza un traballo sobre a importancia histórica do motor de explosión e preséntao empregando as TIC.	▪ CAA ▪ CMCCT ▪ CD ▪ CCL ▪ CSC ▪ CCEC
▪ f	▪ B5.5. Máquinas térmicas.	▪ B5.6. Comprender a limitación que o fenómeno da degradación da enerxía supón para a optimización dos procesos de obtención de enerxía útil nas máquinas térmicas, e o reto tecnolóxico que supón a mellora do rendemento destas para a investigación, a innovación e a empresa.	▪ FQB5.6.1. Utiliza o concepto da degradación da enerxía para relacionar a enerxía absorbida e o traballo realizado por unha máquina térmica.	▪ CMCCT
			▪ FQB5.6.2. Emprega simulacións virtuais interactivas para determinar a degradación da enerxía en diferentes máquinas, e expón os resultados empregando as TIC.	▪ CMCCT ▪ CD ▪ CCL

5. TEMPORALIZACIÓN.

1º TRIMESTRE	**Unidades 1-2-3-4** 1. O traballo científico. 2. O átomo. 3. Enlace químico. 4. Cambios físicos e químicos.
2º TRIMESTRE	**Unidades 5-6-7-8** 5. Aspectos enerxéticos e cinéticos das reaccións. 6. Introducción á química do carbono. 7.Estudo do movemento. 8. Leis de Newton.
3º TRIMESTRE	**Unidades 9-10-11-12** 9. Forzas de especial interese. 10. Hidrostática e física da atmósfera. 11. Enerxía mecánica e traballo. 12. Enerxía térmica e calor.

6. MÍNIMOS ESIXIBLES PARA SUPERAR A MATERIA

Distingue entre hipótese, leis e teorías, e explica os procesos que corroboran unha hipótese e dótana de valor científico.

Calcula e expresa correctamente, partindo dun conxunto de valores resultantes da medida dunha mesma magnitude, o valor da medida, utilizando as cifras significativas adecuadas.

Representa gráficamente os resultados obtidos da medida de dúas magnitudes relacionadas inferindo, no seu caso, si trátase dunha relación lineal, cuadrática ou de proporcionalidade inversa, e deducindo a fórmula.

Realiza de xeito cooperativo ou colaborativo algunhas tarefas propias da investigación científica: procura de información, prácticas de laboratorio ou pequenos proxectos de investigación.

Compara os diferentes modelos atómicos propostos ao longo da historia para interpretar a natureza íntima da materia, interpretando as evidencias que fixeron necesaria a evolución dos mesmos.

Distingue entre metais, non metais, semimetales e gases nobres xustificando esta clasificación en función da súa configuración electrónica.

Interpreta a diferente información que ofrecen os subíndices da fórmula dun composto segundo trátese de moléculas ou redes cristalinas.

Explica as propiedades de sustancias covalentes, iónicas e metálicas en función das interaccións entre os seus átomos ou moléculas.

Nomea e formula compostos inorgánicos ternarios, seguindo as normas da IUPAC.

Relaciona a intensidade e o tipo das forzas intermoleculares co estado físico e os puntos de fusión e ebullición das sustancias covalentes moleculares, interpretando gráficos ou táboas que conteñan os datos necesarios.

Identifica e representa hidrocarburos sinxelos mediante a súa fórmula molecular semidesarrollada e desenvolvida.

Recoñece o grupo funcional e a familia orgánica a partir da fórmula de alcohois, aldehídos, cetonas, acedos carboxílicos, ésteres e aminas.

Interpreta reaccións químicas sinxelas utilizando a teoría de colisións e deduce a lei de conservación da masa.

Predice o efecto que sobre a velocidade de reacción teñen: a concentración dos reactivos, a temperatura, o grado de división dos reactivos sólidos e os catalizadores.

Determina o carácter endotérmico ou exotérmico dunha reacción química analizando o signo da calor de reacción asociado.

Realiza cálculos que relacionen a cantidade de sustancia, a masa atómica ou molecular e a constante do número de Avogadro.

Interpreta os coeficientes dunha ecuación química en términos de partículas, moles e, no caso de reaccións entre gases, en términos de volumes.

Resolve problemas, realizando cálculos estequiométricos con reactivos puros e supoñendo un rendemento completo da reacción, tanto si os reactivos están en estado sólido como en disolución.

Representa a traxectoria e os vectores de posición, desprazamento e velocidade en distintos tipos de movemento, utilizando un sistema de referencia.

Clasifica distintos tipos de movementos en función da súa traxectoria e a súa velocidade.

Resolve problemas de movemento rectilíneo uniforme (M.R.U.), rectilíneo uniformemente acelerado (M.R.U.A.), e circular uniforme (M.C.U.), incluíndo movemento de graves, tendo en conta valores positivos e negativos das magnitudes, e expresando o resultado en unidades do Sistema Internacional.

Interpreta fenómenos cotiáns en términos das leis de Newton.

Representa e interpreta as forzas de acción e reacción en distintas situacións de interacción entre obxectos.

Razoa o motivo polo que as forzas gravitatorias producen nalgúns casos movementos de caída libre e noutros casos movementos orbitales.

Calcula a presión exercida polo peso dun obxecto regular en distintas situacións nas que varía a superficie na que se apoia, comparando os resultados e extraendo conclusións.

Resolve problemas relacionados coa presión no interior dun fluído aplicando o principio fundamental da hidrostática.

Analiza aplicacións prácticas baseadas no principio de Pascal, como a prensa hidráulica, elevador, dirección e freos hidráulicos, aplicando a expresión matemática deste principio á resolución de problemas en contextos prácticos.

Predice a maior ou menor flotabilidad de obxectos utilizando a expresión matemática do principio de Arquímedes.

Resolve problemas de transformacións entre enerxía cinética e potencial gravitatoria, aplicando o principio de conservación da enerxía mecánica.

Identifica a calor e o traballo como formas de intercambio de enerxía, distinguindo as acepciones coloquiales destes términos do significado científico dos mesmos.

Calcula a enerxía transferida entre corpos a distinta temperatura e o valor da temperatura final aplicando o concepto de equilibrio térmico.

Utiliza o concepto da degradación da enerxía para relacionar a enerxía absorbida e o traballo realizado por unha máquina térmica.

7. PROCEDEMENTOS E INSTRUMENTOS DE AVALIACIÓN.

A avaliación efectuarase mediante a observación sistemática do progreso e evolución do alumno e atendendo sempre ás súas capacidades persoais. Serán instrumentos adecuados para isto:

a) As probas de avaliación de contidos. (80%)
b) A realización de tarefas, esforzo e actitude. (20%)
c) Os exames de avaliación final (convocatoria ordinaria e extraordinaria de xuño). (100 %)

- Só se fará media entre as distintas notas obtidas nas probas trimestrais si se acada unha nota mínima de 4 en cada unha delas. Excepcionalmente poderase facer media cunha calificación inferior a 4 e superior a 3 se ésta se produciu no primeiro parcial e a mellora académica é notable de xeito que a nota media resultante é de aprobado.

- Só se considerará superada a materia si se acada unha porcentaxe mínima dun 40% en cada un dos procedementos de avaliación.

- Os examen de avaliación final de xuño suporán o 100% da calificación para os alumnos coas tres avaliacións suspensas e o 100% da correspondente avaliación suspensa para os que teñan só alguna das avaliacións suspensas.

- Os alumnos que teñan as tres avaliacións trimestrais aprobadas poderán ver modificada a súa calificación nunha porcentaxe dun 25% si se realiza unha proba final da materia en función do resultado desa proba.

- Os exames da convocatoria extraordinaria de xuño sempre suporán o 100% da calificación desa convocatoria.

8. PROCEDEMENTOS PARA REALIZAR A AVALIACIÓN INICIAL.

A avaliación inicial realizarase durante as primeiras semanas do curso escolar e terá en conta os seguintes aspectos:

- Información do titor ou titora do curso anterior para coñecer as necesidades de aprendizaxe do alumnado, características familiares que poidan incidir na súa aprendizaxe ou calquera outra circunstancia que poida afectar ao seu desenvolvemento.
- A observación do traballo e a conduta na aula.
- A análise das producións realizadas: caderno de clase e resolución de exercicios.
- As preguntas respecto a aprendizaxes básicas necesarias para desenvolver a seguinte fase de aprendizaxe.

Esta avaliación será o punto de referencia para adoptar as medidas de atención á diversidade que se consideren oportunas.

9. ACTIVIDADES DE SEGUIMENTO, RECUPERACIÓN E AVALIACIÓN DE MATERIAS PENDENTES DO CURSO ANTERIOR

A recuperación de Física e Química terá en conta o establecido na programación do curso correspondente no tocante aos criterios de avaliación e os mínimos esixibles para superar a materia.

A recuperación poderá realizarse a través de dúas probas parciais:

- O 1º parcial realizarase no mes de xaneiro.
- O 2º parcial realizarase no mes de abril.

Antes da realización destas probas, os alumnos obrigatoriamente terán que entregar unha serie de actividades propostas polo profesor.

Cada un dos instrumentos empregados para a avaliación valorarase do seguinte xeito:

- Proba parcial: 80%
- Actividades: 20%

Para todo o alumnado que opte por non acollerse a este plan de traballo ou que non alcance unha cualificación de *Suficiente* nalgún dos parciais convocarase unha proba de avaliación global durante o mes de maio.

10. MEDIDAS DE ATENCIÓN Á DIVERSIDADE

O alumnado que requira unha atención educativa diferente á ordinaria por presentar necesidades educativas especiais ten que alcanzar o máximo desenvolvemento das súas capacidades persoais, os obxectivos e as competencias da etapa. Para asegurar un progreso axeitado, estableceranse as seguintes medidas de atención á diversidade:

Medidas ordinarias:

- Adapatación do currículo da ESO.
- Reforzo educativo dentro da aula.
- Adapatación dos exames (contidos e tempo).
- Exención na materia de francés para alumnado de 1º e 2º de ESO.

Medidas específicas:

- Adaptacións curriculares.

Á marxe destas medidas, teranse en conta outros aspectos importantes:

- Estratexias para favorecer a autoestima: felicitacións en público, correccións en privado, ignorar os comportamentos de chamada de atención leves.
- Metodoloxía con actividades variadas, traballo cooperativo e colaboración entre alumnos.
- Organización da aula: sentado preto da profesora e nun lugar onde haxa poucos elementos distractores.

11. METODOLOXÍA

Os principios metodolóxicos que se seguirán na área son os seguintes:

1. Especial atención á diversidade e utilización de métodos que teñan en conta os diferentes ritmos de aprendizaxe e favorezan a capacidade de aprenderen por si mesmos.

2. Metodoloxía activa e participativa, favorecendo o traballo individual e cooperativo do alumnado, o traballo en grupo colaborativo achega, ademais do adestramento de habilidades sociais básicas e o enriquecemento persoal desde a diversidade, unha plataforma inmellorable para adestrar a competencia comunicativa.

3. Especial atención a adquisición e ao desenvolvemento das competencias clave.

4. Adestramento individual e traballo reflexivo de procedementos básicos da materia: a comprensión oral e lectora, a expresión oral e escrita e a argumentación que son, obviamente, extrapolables a outras áreas e contextos de aprendizaxes.

5. Integración e uso das tecnoloxías da información e da comunicación an aula.

6. Dende o coñecemento da diversidade da aula e en resposta ás múltiples intelixencias predominantes no alumnado, o desenvolvemento de actividades desde a teoría das intelixencias múltiples para que todos os alumnos e as alumnas poidan chegar a comprender os contidos que pretendemos que se adquiran para o desenvolvemento dos obxectivos de aprendizaxe.

12. MATERIAIS E RECURSOS DIDÁCTICOS

- Ordenador e material E-Dixgal.
- Recursos fotocopiables que recollen actividades de reforzo e de ampliación; material para o desenvolvemento das competencias; fichas de autoavaliación e a Adaptación curricular.
- Libros dixitais.
- Pizarra dixital.
- Material audiovisual.
- Internet.
- Presentacións PowerPoint.

13. INDICADORES DE LOGRO PARA AVALIAR O PROCESO DE ENSINO E A PRÁCTICA DOCENTE

INDICADORES	VALORACIÓN	PROPOSTAS DE MELLORA
Avaliación inicial ao principio de curso para axustar a programación ao nivel do alumnado.		
Identificación dos coñecementos previos de cada unidade didáctica.		
Revisión dos traballos propostos na aula e fóra dela.		
Información necesaria sobre a resolución de tarefas.		
Corrección e explicación dos traballos e actividades do alumnado.		
Utilización de suficientes criterios de avaliación que atendan a avaliación dos diferentes contidos.		
Proposta de novas actividades para facilitar a adquisición de obxectivos cando estes non foron acadados con suficiencia.		
Proposta de actividades de maior nivel cando os obxectivos foron acadados con suficiencia.		

14. ELEMENTOS TRANSVERSAIS

Traballaránse os seguintes valores:

- Igualdade entre homes e mulleres e prevención da violencia de xénero.
- Responsabilidade ante un consumo responsable.
- Repeto á natureza: deterioro medioambiental, extinción das especies.
- Prevención e resolución pacífica de conflitos (xustiza, igualdade, paz, democracia...).
- Prevención da violencia terrorista e de calquera forma de violencia.
- Prevención do racismo e a xenofobia.
- Desenvolvemento sostible e medio.
- Riscos de explotación e abuso sexual.
- Situacións de risco derivadas da utilización das TIC.
- Protección ante urxencias e catástrofes.
- Espírito emprendedor e iniciativa empresarial.
- Educación e seguridade vial.

15. ACCIÓNS DE CONTRIBUCIÓN AOS DISTINTOS PLANS

Accións de contribución ao Plan TIC.

As TIC son unha ferramenta fundamental á hora de practicar o que poderiamos chamar un "traballo autónomo", motor dunha aprendizaxe duradeira e permanente, que provoca a utilización de habilidades cognitivas e a autonomía do alumnado. O tratamento da información implica ser unha persoa autónoma, eficaz, responsable, crítica e reflexiva ao seleccionar, tratar e empregar a información dispoñible, contrastándoa cando é preciso.

O emprego das TIC centrarase basicamente en:

- Busca e selección de información en diversas páxinas web.
- Utilización de diccionarios, enciclopedias e prensa dixitais.
- Realización de actividades on-line.
- Gravación de videos.
- Libros dixitais.
- Utilización da aula de informática.
- Utilización da plataforma dixital Esemtia.
- Presentacións de power point .
- Utilización de material sonoro (gravacións de recitais de poesía).

Accións de contribución ao Plan Lector

Actuacións destinadas ao fomento da lectura para garantir unha progresiva capacitación do alumnado nas competencias básicas e contribuír á súa formación como cidadáns activos e solidarios:

- Lectura diaria na clase de diferentes tipos de textos. A lectura pode ser silenciosa (para logo compartir todas as cuestións que suscite) ou en voz alta (neste caso sempre cuns minutos para unha preparación previa).
- Realización de actividades que favorezan a lectura comprensiva (activar os coñecementos previos, establecer predicións, formular preguntas, resumir...)
- Realización de traballos de investigación.
- Sesións de lectura de prensa e revistas dentro da programación das titorías.
- Traballo co xornal na aula: iránse comentando noticias de actualidade relacionadas coa materia.
- Proxección de documentais relacionados cos temas tratados ao longo da materia.
- Actividades para conmemorar o Día do Libro, a Semana das Letras Galegas e as Xornadas Culturais.

Accións de contribución ao Plan de Convivencia

Aplícase no traballo diario da aula, entre outras cousas ao traballar cooperativamente e respectar ás demais persoas. Relaciónase co Plan de acción titorial.

16. ACTIVIDADES EXTRAESCOLARES E COMPLEMENTARIAS

Serán actividades encamiñadas a reforzar a consecución de obxetivos:

- A visita a exposicións e museos de interese.
- Realización de traballos cooperativos referidos a temas relacionados coa materia.
- As actividades de colaboración co Concello e outras institucións para traballar a educación en valores.
- As convivencias lúdicas e festivas dentro e fóra do centro.
- A visita a vilas e cidades para coñecer o noso patrimonio natural, histórico e cultural.

17. MECANISMOS DE REVISIÓN, AVALIACIÓN E MODIFICACIÓN DA PROGRAMACIÓN.

A avaliación da programación didáctica no seu conxunto farase a través da seguinte ferramenta:

ASPECTOS A AVALIAR	AVALIACIÓN	PROPOSTAS DE MELLORA
Temporalización das unidades didácticas.		
Desenvolvemento dos obxetivos didácticos.		

Manexo dos contidos da unidade.		
Realización de tarefas		
Estratexias metodolóxicas seleccionadas.		
Recursos		
Claridade nos criterios de avaliación.		
Uso de diversas ferramentas de avaliación.		
Atención á diversidade.		

Iniciación á Actividade Emprendedora e Empresarial
4º ESO

PROGRAMACIÓN DIDÁCTICA
2022-2023
Colexio Virxe Milagrosa

ÍNDICE

1. Introdución e contextualización.

2. Contribución ao desenvolvemento das competencias clave.

3. Obxectivos.

    3.1 Obxectivos xerais de etapa.

    3.2 Obxectivos de área.

4. Criterios de avaliación, estándares de aprendizaxe e competencias clave.

5. Temporalización.

6. Mínimos esixibles.

7. Procedementos e instrumentos de avaliación.

8. Procedementos para a realización da avaliación inicial.

9. Actividades de seguimento, recuperación e avaliación das materias pendentes.

10. Medidas de atención á diversidade.

11. Metodoloxía.

12. Materias e recursos didácticos.

13. Elementos transversais.

14. Contribución aos distintos plans: Proxecto lector, Plan TIC, Plan de convivencia.

15. Actividades complementarias e extraescolares.

16. Procedementos para avaliar a propia programación.

1. INTRODUCIÓN E CONTEXTUALIZACIÓN

Esta programación vai dirixida á materia de Iniciación á Actividade Emprendedora e Empresarial. Como se recolle no Decreto 86/2015, do 25 de xuño, polo que se establece o currículo da Educación Secundaria obrigatoria e do bacharelato na Comunidade Autónoma de Galicia.

O espírito emprendedor é un concepto que abrangue valores persoais tales como a creatividade, a disposición positiva para a innovación e o cambio, a confianza en si mesmo/a, a motivación de logro, o liderado, a aceptación do fracaso como fonte de experiencia, e as actitudes de cooperación e de traballo en equipo. Todas as persoas terán que emprender na súa vida persoal e laboral, terán que innovar e procurar novas respostas, no mundo globalizado e cambiante ao que se enfrontan, aínda que non todas logran levar a cabo un proxecto empresarial propio.

Formar cidadáns e cidadás capaces de asumir riscos, ser innovadores/as, con posibilidade de negociación e pensamento estratéxico, e con capacidade para o emprendemento constitúe o reto desta materia. Inclúe aspectos teóricos e prácticos orientados a preparar ao alumnado para unha cidadanía responsable e para a vida profesional; axuda ao coñecemento das actividades e das necesidades das persoas emprendedoras, persegue que poidan responsabilizarse da súa propia carreira e do seu camiño persoal de formación, e da toma das decisións clave na súa vida, ademais da posibilidade de crear un negocio propio ou actuar como innovadores/as no traballo dentro dunha organización.

A estrutura desta materia consta de tres grandes bloques: o primeiro, titulado "Autonomía persoal, liderado e innovación", está centrado na descrición das calidades e as destrezas persoais asociadas á iniciativa emprendedora, no repaso das decisións sobre o itinerario vital e a actuación como futuro/a traballador/a; no segundo bloque, "Proxecto de empresa", repásanse as principais áreas e funcións da empresa co obxecto de pór en marcha o proxecto empresarial xurdido da idea de negocio xerado previamente; e para finalizar, un bloque que baixo o título de "Finanzas" analiza as alternativas con que conta a empresa para elixir a súa forma xurídica, as fontes de financiamento do seu proxecto empresarial, a necesidade de planificar as necesidades financeiras e as obrigas fiscais e prever a evolución do negocio, garantindo a súa viabilidade.

Esta materia contribúe ao desenvolvemento, ademais, da competencia de sentido de iniciativa emprendedora e espírito emprendedor, que incide na consecución do benestar económico e social da comunidade, así como das competencias de comunicación lingüística e matemática, e das competencias básicas en ciencia e tecnoloxía, dixital, sociais e cívicas, e a competencia de aprender a aprender.

O centro escolar no que se aplicará a Programación Didáctica é o Colexio Virxe Milagrosa de Bueu centro privado-concertado tipificado como dunha liña, situado preto do centro urbano do concello de Bueu; posúe tres grupos de Educación Infantil, seis de Educación Primaria e catro da ESO; en total, 13 grupos.

En xeral, o nivel socio-económico-cultural do alumnado é medio. A relación entre o centro escolar e os pais/nais é boa; estes teñen interese e están ben informados das actividades que nel se realizan. A Asociación de Nais e Pais de Alumnos (ANPA) colabora nas actividades complementarias e extraescolares, o cal indica unha actitude positiva cara a educación dos nenos/as.

O centro conta con unha aula de 4º da ESO, dos que 9 forman parte do grupo da asignatura optativa de Iniciación a Actividade Emprendedora e Empresarial.

2. CONTRIBUCIÓN AO DESENVOLVEMENTO DAS COMPETENCIAS CLAVE

Na descrición do modelo competencial inclúese o marco de descritores competenciais, no que aparecen os contidos reconfigurados desde un enfoque de aplicación que facilita o adestramento das competencias; recordemos que estas non se estudan, nin se ensinan: adéstranse. Para iso, é necesaria a xeración de tarefas de aprendizaxe que permitan ao alumnado a aplicación do coñecemento mediante metodoloxías de aula activas.

Abordar cada competencia de xeito global en cada unidade didáctica é imposible; debido a iso, cada unha destas divídese en indicadores de seguimento (entre dous e cinco por competencia), grandes piares que permiten describila dun xeito máis preciso; dado que o carácter destes é aínda moi xeral, o axuste do nivel de concreción esixe que os devanditos indicadores se dividan, á súa vez, no que se denominan descritores da competencia, que serán os que «describan» o grao competencial do alumnado. Por cada indicador de seguimento encontraremos entre dous e catro descritores, cos verbos en infinitivo.

En cada unidade didáctica cada un destes descritores concrétase en desempeños competenciais, redactados en terceira persoa do singular do presente de indicativo. O desempeño é o aspecto específico da competencia que se pode adestrar e avaliar de xeito explícito; é, polo tanto, concreto e obxectivable. Para o seu desenvolvemento, partimos dun marco de descritores competenciais definido para o proxecto e aplicable a todas as materias e cursos da etapa.

Respectando o tratamento específico nalgunhas áreas, os elementos transversais, como a comprensión lectora, a expresión oral e escrita, a comunicación audiovisual, as tecnoloxías da información e a comunicación, o emprendemento e a educación cívica e constitucional, traballaranse desde todas as áreas, posibilitando e fomentando que o proceso de ensinanza-aprendizaxe do alumnado sexa o máis completo posible.

Por outra parte, o desenvolvemento e a aprendizaxe dos valores, presentes en todas as áreas, axudarán a que os nosos alumnos e alumnas aprendan a desenvolverse nunha sociedade ben consolidada na que todos poidamos vivir, e en cuxa construción colaboren. A diversidade dos nosos alumnos e alumnas, cos seus estilos

de aprendizaxe diferentes, hanos de conducir a traballar desde as diferentes potencialidades de cada un deles, apoiándonos sempre nas súas fortalezas para poder dar resposta ás súas necesidades.

Na área de Iniciación á Actividade Emprendedora e Empresarial

Na área de Iniciación á Actividade Emprendedora e Empresarial incidiremos no adestramento de todas as competencias de xeito sistemático, facendo fincapé nos descritores máis afíns á área.

Competencia matemática e competencias básicas en ciencia e tecnoloxía (CMCT)

Desde a área contribúese ao desenvolvemento desta competencia aplicando o razoamento lóxico e a adquisición de diferentes elementos para o bo desempeño do alumnado nela, con accións como a planificación de gastos e ingresos, o cálculo de beneficios ou perdas, a elaboración dun plan de negocio e a análise da viabilidade, a confección dun plan de comercialización... E todo iso a través da observación do contorno, da súa análise e da realización de diversas formulacións para un desenvolvemento sostible.

Os descritores que traballaremos fundamentalmente serán:

- Comprometerse co uso responsable dos recursos naturais para promover un desenvolvemento sostible.

- Manexar os coñecementos sobre ciencia e tecnoloxía para solucionar problemas, comprender o que acontece arredor nosa e responder preguntas.

- Coñecer e utilizar os elementos matemáticos básicos: operacións, magnitudes, porcentaxes, proporcións, formas xeométricas, criterios de medición e codificación numérica, etc.

- Aplicar estratexias de resolución de problemas a situacións da vida cotiá.

- Organizar a información utilizando procedementos matemáticos.

- Resolver problemas seleccionando os datos e as estratexias apropiadas.

Comunicación lingüística (CCL)

Importante para o desenvolvemento desta competencia é a adquisición de destrezas básicas como a lectura, a conversación e a escritura, para levar a cabo diferentes tarefas, consideradas desde a área de participación, en situacións de comunicación de grupo, expresión de ideas, elaboración dun plan de negocio, listaxe de tarefas para desenvolver a actividade do plan de empresa, xeración de diferentes documentos administrativos necesarios, comprensión de diferentes documentos... As actitudes e os valores desta competencia veranse en diferentes tarefas, nas que se fomentará o respecto ás opinións dos demais e o desenvolvemento do espírito crítico.

Os descritores que priorizaremos serán:

- Comprender o sentido dos textos escritos e orais.

- Expresarse oralmente con corrección, adecuación e coherencia.

- Respectar as normas de comunicación en calquera contexto: quenda de palabra, escoita atenta ao interlocutor...

- Manexar elementos de comunicación non verbal ou diferentes rexistros nas diversas situacións comunicativas.

No caso noso de centro plurilingües:

- Manter conversacións noutras linguas sobre temas cotiáns en distintos contextos.

- Utilizar os coñecementos sobre a lingua para buscar información e ler textos en calquera situación.

Competencia dixital (DC)

Na actualidade, é necesario o uso das tecnoloxías da información e a comunicación para diferentes ámbitos das nosas vidas, como traballo, ocio, aprendizaxe, participación na sociedade, etc. É fundamental coñecer o uso de varias aplicacións informáticas, o acceso ás fontes e o procesamento da información... todo iso desenvolverase nas diferentes tarefas propostas, tanto individuais coma grupais, nas que se requira consultar páxinas web para obter información ou xerar documentos relacionados co plan de empresa, así como tarefas de carácter administrativo, mediante a utilización de diferentes programas de xestión, na presentación-defensa de traballos a través da utilización de varios medios e formatos dixitais, e na publicitación do que queiramos transmitir. Por todo iso, formularanse tarefas nas que se necesite o uso dos recursos tecnolóxicos, desenvolvendo unha actitude activa, segura e crítica cara a estes.

Para iso, nesta área, traballaremos os seguintes descritores da competencia:

- Empregar distintas fontes para a busca de información.

- Elaborar e publicitar información propia derivada de información obtida a través de medios tecnolóxicos.

- Comprender as mensaxes elaboradas en códigos diversos.

- Utilizar as distintas canles de comunicación audiovisual para transmitir información diversas.

- Manexar ferramentas dixitais para a construción de coñecemento.

- Aplicar criterios éticos no uso das tecnoloxías.

Conciencia e expresións culturais (CEC)

A expresión cultural é fundamental para o desenvolvemento de aptitudes creativas que poidamos trasladar a varios contextos profesionais. Desde a área de Iniciación á Actividade Emprendedora e Empresarial podemos adestrar diferentes aspectos, como a apreciación da importancia da expresión creativa de ideas e experiencias a través de distintos medios.

Nesta área traballaremos os seguintes descritores:

- Apreciar os valores culturais do patrimonio natural e da evolución do pensamento científico.

- Apreciar a beleza das expresións artísticas e das manifestacións de creatividade, e gusto pola estética no ámbito cotián.

- Elaborar traballos e presentacións con sentido estético.

Competencias sociais e cívicas (CSC)

Esta competencia necesita do coñecemento e adestramento de diferentes habilidades para elaborar ideas, ter en conta a opinión dos demais, tomar decisións, resolver conflitos, interactuar con outras persoas e grupos respectando unhas normas, interpretar fenómenos e problemas sociais... Os diferentes aspectos que se tratarán desde esta área, como a empresa e a responsabilidade social, o espírito emprendedor, a creatividade e a innovación, o papel do Estado e as administracións públicas nas empresas, o valor social do diñeiro, os intermediarios financeiros na sociedade, a análise dos impostos con respecto ao benestar social, os dereitos e deberes dos consumidores no mundo do negocio, etc., permitirán ao alumnado a obtención dos coñecementos e as habilidades necesarios para o desenvolvemento desta competencia.

Para iso adestraremos os seguintes descritores:

- Mostrar dispoñibilidade para a participación activa en ámbitos de participación establecidos.

- Recoñecer riqueza na diversidade de opinións e ideas.

- Concibir unha escala de valores propia e actuar conforme a ela.

- Aprender a comportarse desde o coñecemento dos distintos valores.

- Desenvolver a capacidade de diálogo cos demais en situacións de convivencia e traballo, e para a resolución de conflitos.

- Involucrarse ou promover accións cun fin social.

Sentido de iniciativa e espírito emprendedor (SIEE)

A área de Iniciación á Actividade Emprendedora e Empresarial céntrase sobre todo no desenvolvemento desta competencia, a cal implica a capacidade de transformar as ideas en actos. Desde esta área,

desenvolveranse capacidades e habilidades no alumnado relacionadas coa autonomía persoal, o liderado e a creatividade, e habilidades empresariais como a planificación, a organización, a xestión e a toma de decisións, a participación, o liderado e a delegación, o pensamento crítico, o sentido da responsabilidade, o recoñecemento de fortalezas e debilidades dun mesmo e dun proxecto, a avaliación, a asunción de riscos, o plan de mercadotecnia, a xestión de recursos materiais e humanos, a xeración de ideas creativas, o recoñecemento de oportunidades de negocio, o deseño dun plan de negocio, a análise de viabilidade, etc.

Os descritores que adestraremos son:

- Optimizar recursos persoais apoiándose nas fortalezas propias.

- Asumir as responsabilidades encomendadas e dar conta delas.

- Xestionar o traballo do grupo, coordinando tarefas e tempos.

- Priorizar a consecución de obxectivos grupais sobre os intereses persoais.

- Encontrar posibilidades no contorno que outros non ven.

- Mostrar iniciativa persoal para iniciar ou promover accións novas.

- Actuar con responsabilidade social e sentido ético no traballo.

Aprender a aprender (CAA)

A competencia de aprender a aprender é fundamental para a aprendizaxe do día a día do noso alumnado nos diferentes contextos nos que se encontre. Desde esta área adestramos aspectos como a capacidade para iniciar, organizar e persistir no proxecto empresarial, polo que esixe que o alumnado se motive para levar a cabo as diferentes accións, recoñeza as súas fortalezas e as aproveite, coñeza e controle os procesos levados a cabo, utilice diferentes estratexias para o coñecemento dos aspectos relacionados coa autonomía persoal, así como que coñeza os mecanismos de creación de empresas e as finanzas e desenvolva o seu pensamento crítico e creativo para o descubrimento de novas posibilidades. Todo iso co obxectivo de mellorar o noso contorno e avaliar se se alcanzan os obxectivos preestablecidos.

Para o desenvolvemento desta competencia, adestraremos os seguintes descritores:

- Identificar potencialidades persoais como aprendiz: estilos de aprendizaxe, intelixencias múltiples, funcións executivas...
- Aplicar estratexias para a mellora do pensamento creativo, crítico, emocional, interdependente...
- Desenvolver estratexias que favorezan a comprensión rigorosa dos contidos.
- Tomar conciencia dos procesos de aprendizaxe.

- Seguir os pasos establecidos e tomar decisións sobre os pasos seguintes en función dos resultados intermedios.
- Avaliar a consecución de obxectivos de aprendizaxe.

3.OBXECTIVOS

3.1 OBXECTIVOS XERAIS DA EDUCACIÓN SECUNDARIA OBRIGATORIA

a) Asumir responsablemente os seus deberes, coñecer e exercer os seus dereitos no respecto ás demais persoas, practicar a tolerancia, a cooperación e a solidariedade entre as persoas e os grupos, exercitarse no diálogo, afianzando os dereitos humanos ea igualdade de trato e de oportunidades entre mulleres e homes, como valores comúns dunha sociedade plural, e prepararse para o exercicio da cidadanía democrática.

b) Desenvolver e consolidar hábitos de disciplina, estudo e traballo individual e en equipo, como condición necesaria para unha realización eficaz das tarefas da aprendizaxe e como medio de desenvolvemento persoal.

c) Valorar e respectar a diferenza de sexos e a igualdade de dereitos e oportunidades entre eles. Rexeitar a discriminación das persoas por razón de sexo ou por calquera outra condición ou circunstancia persoal ou social. Rexeitar os estereotipos que supoñan discriminación entre homes e mulleres, así como calquera manifestación de violencia contra a muller.

d) Fortalecer as súas capacidades afectivas en todos os ámbitos da personalidade e nas súas relacións coas demais persoas, así como rexeitar a violencia, os prexuízos de calquera tipo e os comportamentos sexistas, e resolver pacificamente os conflitos.

e) Desenvolver destrezas básicas na utilización das fontes de información, para adquirir novos coñecementos con sentido crítico. Adquirir unha preparación básica no campo das tecnoloxías, especialmente as da información e a comunicación.

f) Concibir o coñecemento científico como un saber integrado, que se estrutura en materias, así como coñecer e aplicar os métodos para identificar os problemas en diversos campos do coñecemento e da experiencia.

g) Desenvolver o espírito emprendedor e a confianza en si mesmo, a participación, o sentido crítico, a iniciativa persoal e a capacidade para aprender a aprender, planificar, tomar decisións e asumir responsabilidades.

h) Comprender e expresar con corrección, oralmente e por escrito, na lingua galega e na lingua castelá, textos e mensaxes complexas, e iniciarse no coñecemento, na lectura e no estudo da literatura.

i) Comprender e expresarse nunha ou máis linguas estranxeiras de maneira apropiada.

l) Coñecer, valorar e respectar os aspectos básicos da cultura e da historia propias e das outras persoas, así como o patrimonio artístico e cultural. Coñecer mulleres e homes que realizaran achegas importantes á cultura e á sociedade galega, ou a outras culturas do mundo.

m) Coñecer e aceptar o funcionamento do propio corpo e o das outras persoas, respectar as diferenzas, afianzar os hábitos de coidado e saúde corporais, e incorporar a educación física e a práctica do deporte para favorecer o desenvolvemento persoal e social. Coñecer e valorar a dimensión humana da sexualidade en toda a súa diversidade. Valorar criticamente os hábitos sociais relacionados coa saúde, o consumo, o coidado dos seres vivos e o medio ambiente, contribuíndo á súa conservación e á súa mellora.

n) Apreciar a creación artística e comprender a linguaxe das manifestacións artísticas, utilizando diversos medios de expresión e representación.

ñ) Coñecer e valorar os aspectos básicos do patrimonio lingüístico, cultural, histórico e artístico de Galicia, participar na súa conservación e na súa mellora, e respectar a diversidade lingüística e cultural como dereito dos pobos e das persoas, desenvolvendo actitudes de interese e respecto cara ao exercicio deste dereito.

o) Coñecer e valorar a importancia do uso da lingua galega como elemento fundamental para o mantemento da identidade de Galicia, e como medio de relación interpersoal e expresión de riqueza cultural nun contexto plurilingüe, que permite a comunicación con outras linguas, en especial coas pertencentes á comunidade lusófona.

3.2 OBXECTIVOS DA ÁREA DE INICIACIÓN Á ACTIVIDADE EMPRENDEDORA E EMPRESARIAL

1. Identificar as calidades persoais, actitudes, aspiracións e formación propias das persoas con iniciativa emprendedora, describindo a actividade dos empresarios e empresarias e o seu rol na xeración de traballo e benestar social.

2. Investigar con medios telemáticos as diferentes áreas de actividade profesional do contorno, os tipos de empresa que as desenvolven e os diferentes postos de traballo en cada unha delas razoando os requirimentos para o desempeño profesional en cada un deles.

3. Deseñar un proxecto de carreira profesional propia relacionando as posibilidades do contorno coas calidades e aspiracións persoais valorando a opción do autoemprego e a necesidade de formación ao longo da vida.

4. Identificar as normas e institucións que interveñen nas relacións entre persoas traballadoras e persoas empresarias relacionándoas co funcionamento do mercado de traballo.

5. Distinguir os dereitos e obrigas que se derivan das relacións laborais comprobándoos en contratos de traballo e documentos de negociación colectiva.

6. Describir as bases do sistema da Seguridade Social, así como as obrigas de persoas traballadoras e persoas empresarias dentro deste, valorando a súa acción protectora ante as distintas continxencias cubertas e describindo as prestacións mediante buscas nas webs institucionais.

7. Identificar as situacións de risco laboral máis habituais nos sectores de actividade económica máis relevantes no ámbito indicando os métodos de prevención legalmente establecidos así como as técnicas de primeiros auxilios aplicables en caso de accidente ou dano.

8. Determinar a oportunidade dun proxecto de empresa identificando as características e tomando parte na actividade que esta desenvolve.

9. Identificar as características internas e externas do proxecto de empresa así como os elementos que constitúen a rede desta: mercado, provedores, clientes, sistemas de produción e/ou comercialización, almacenaxe, e outros.

10. Describir a relación do proxecto de empresa co seu sector, a súa estrutura organizativa e as funcións de cada departamento identificando os procedementos de traballo no desenvolvemento do proceso produtivo ou comercial.

11. Manexar como usuario ou usuaria a nivel básico a aplicación informática de control e seguimento de clientes, provedores e outros, aplicando as técnicas básicas de contabilidade, xestión financeira e comercial e administración de persoal para a organización da información do proxecto de empresa.

12. Transmitir información entre as distintas áreas e a clientes internos e externos do proxecto de empresa recoñecendo e aplicando técnicas de comunicación e negociación e aplicando o tratamento protocolario adecuado mediante medios telemáticos e presenciais.

13. Crear materiais de difusión e publicidade dos produtos e/ou servizos do proxecto de empresa incluíndo un plan de comunicación en internet e en redes sociais aplicando os principios da mercadotecnia.

14. Desempeñar tarefas de produción e/ou comercialización no proxecto de empresa tomando decisións, traballando en equipo e cumprindo os prazos e obxectivos e propoñendo melloras segundo un plan de control prefixado.

15. Recompilar datos sobre os diferentes apoios á creación de empresas tanto do contorno próximo coma do territorial, nacional ou europeo seleccionando as posibilidades que se axusten ao proxecto de empresa formulado.

16. Distinguir as diferentes formas xurídicas das empresas relacionándoo coas esixencias de capital e responsabilidades que son apropiadas para cada tipo.

17. Enumerar as administracións públicas que teñen relación coa posta en marcha de empresas recompilando por vía telemática os principais documentos que se derivan da posta en funcionamento.

18. Valorar as tarefas de apoio, rexistro, control e fiscalización que realizan as autoridades no proceso de creación de empresas describindo os trámites que se deben realizar.

19. Determinar os investimentos necesarios para a posta en marcha dunha empresa distinguindo as principais partidas relacionadas nun balance de situación.

20. Caracterizar de forma básica as posibilidades de financiamento do día a día das empresas diferenciando o financiamento externo e interno, a curto e a longo prazo, así como o custo de cada un e as implicacións na marcha da empresa.

21. Presentar un estudo de viabilidade económico-financeira a medio prazo do proxecto de empresa aplicando condicións reais de produtos financeiros analizados e previsións de vendas segundo un estudo do contorno mediante unha aplicación informática tipo folla de cálculo manexando ratios financeiras básicas.

22. Analizar os produtos financeiros máis adecuados de entre as entidades financeiras do contorno para cada tipo de empresa valorando o custo e o risco de cada un deles e seleccionando os máis adecuado para o proxecto de empresa.

23. Identificar as obrigas fiscais das empresas segundo a actividade sinalando o funcionamento básico de IAE, IVE, IRPF e IS indicando as principais diferenzas entre eles e valorando a achega que supón a carga impositiva á riqueza nacional.

4. CRITERIOS DE AVALIACIÓN, ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE AVALIABLES E COMPETENCIAS CLAVE

4º de ESO

	Iniciación a la Actividad Emprendedora y Empresarial. 4º de ESO			
Objetivos	Contenidos	Criterios de evaluación	Estándares de aprendizaje	Competencias clave
	Bloque 1. Autonomía personal, liderazgo e innovación			
- e - g	- B1.1. Autonomía y autoconocimiento. La iniciativa emprendedora y el/la empresario/a en la sociedad. - B1.2. Intereses, aptitudes y motivaciones personal para la carrera profesional.	- B1.1. Describir las cualidades personales y las destrezas asociadas a la iniciativa emprendedora, analizando los requisitos de distintos puestos de trabajo y actividades empresariales.	- IAEEB1.1.1. Identifica las cualidades personales, las actitudes, las aspiraciones y la formación propias de las personas con iniciativa emprendedora, y describe la actividad de los/las empresarios/as y su papel en la generación de trabajo y bienestar social.	- CSIEE - CAA
			- IAEEB1.1.2. Investiga con medios telemáticos las áreas de actividad profesional de su entorno, los tipos de empresa que las desarrollan y los puestos de trabajo en cada una, razonando los requisitos para el desempeño profesional en cada uno de ellos.	- CD - CAA - CSIEE
- b - g	- B1.3. Itinerarios formativos y carreras profesionales. Proceso de búsqueda de empleo en empresas del sector. Autoempleo. Proceso de toma de decisiones sobre el itinerario personal.	- B1.2. Tomar decisiones sobre el itinerario vital propio comprendiendo las posibilidades de empleo, el autoempleo y la carrera profesional, en relación con las habilidades personales y las alternativas de formación y aprendizaje a lo largo de la vida.	- IAEEB1.2.1. Diseña un proyecto de carrera profesional propia relacionando las posibilidades del ámbito con las cualidades y las aspiraciones personales, y valorando la opción del autoempleo y la necesidad de formación a lo largo de la vida.	- CAA - CSIEE
- a - c	- B1.4. Derecho del trabajo. - B1.5. Derechos y deber derivados	- B1.3. Actuar como futuro/a trabajador/a responsable conociendo sus derechos y deberes como tal,	- IAEEB1.3.1. Identifica las normas y las instituciones que intervienen en las relaciones entre los/las tra-	- CSC - CSIEE

	Iniciación a la Actividad Emprendedora y Empresarial. 4º de ESO			
Objetivos	Contenidos	Criterios de evaluación	Estándares de aprendizaje	Competencias clave
- g - m	de la relación laboral. - B1.6. Contrato de trabajo y negociación colectiva. - B1.7. Seguridad Social. Sistema de protección. Empleo y desempleo. - B1.8. Protección del/de la trabajador/a y beneficios sociales. - B1.9. Riesgos laborales. Normas. Planificación de la protección en la empresa.	valorando la acción del Estado y de la Seguridad Social en la protección de la persona empleada, y comprendiendo la necesidad de protección de los riesgos laborales.	bajadores/as y las empresas, en relación con el funcionamiento del mercado de trabajo.	
			- IAEEB1.3.2. Distingue los derechos y los deberes que se derivan de las relaciones laborales, y los comprueba en contratos de trabajo y documentos de negociación colectiva.	- CSC - CSIEE - CMCCT
			- IAEEB1.3.3. Describe las bases del sistema de la Seguridad Social y los deberes de los/las trabajadores/as y de los/las empresarios/as dentro de éste, así como las prestaciones mediante búsquedas en las web institucionales, valorando su acción protectora ante las contingencias cubiertas.	- CCL - CSC - CSIEE
			- IAEEB1.3.4. Identifica las situaciones de riesgo laboral más habituales en los sectores de actividad económica más relevantes en el ámbito, e indica los métodos de prevención legalmente establecidos, así como las técnicas de primeros auxilios aplicables en caso de accidente o daño.	- CSIEE - CAA - CMCCT
	Bloque 2. Proyecto de empresa			
- d	- B2.1. Idea de proyecto de empresa. Evaluación de la idea. El en-	- B2.1. Crear un proyecto de empresa en el aula y describir las ca-	- IAEEB2.1.1. Determina la oportunidad de un proyecto de empresa,	- CSIEE

	Iniciación a la Actividad Emprendedora y Empresarial. 4º de ESO			
Objetivos	Contenidos	Criterios de evaluación	Estándares de aprendizaje	Competencias clave
- g	tomo y el papel social de la empresa. - B2.2. Elementos y estructura de la empresa. - B2.3. Plan de empresa. - B2.4. Planificación en la empresa.	racteristicas internas y su relación con el entorno, así como su función social, identificando los elementos que constituyen su red logística como proveedores/as, clientela, sistemas de producción y comercialización, redes de almacenaje, etc.	identificando las características y tomando parte en la actividad que la empresa desarrolla.	- CAA
			- IAEEB2.1.2. Identifica las características internas y externas de la empresa en proyecto, así como los elementos que constituyen el entono específico de ésta (mercado, proveedores/as, clientela, sistemas de producción y/o comercialización, almacenaje, etc.).	- CSIEE - CMCCT - CD
			- IAEEB2.1.3. Describe la relación de la empresa proyectada con su sector, su estructura organizativa y las funciones de cada departamento, e identifica los procedimientos de trabajo en el desarrollo del proceso productivo o comercial.	- CSIEE - CCL - CMCCT
			- IAEEB2.1.4. Elabora documentos para la planificación de las funciones de la empresa en proyecto, tanto a largo como a corto plazo.	- CCL - CSIEE - CMCCT
- b - g - h	- B2.5. Información en la empresa. Información contable. Información de recursos humanos. Documentos comerciales de cobro y pago. Archivo.	- B2.2. Identificar y organizar la información de las áreas de la empresa en proyecto aplicando los métodos correspondientes a la tramitación documental empresarial.	- IAEEB2.2.1. Maneja como usuario/a de nivel básico aplicaciones informáticas de control y seguimiento de clientela, proveedores/as y otros, aplicando las técnicas básicas de contabilidad, gestión financiera y comercial y administración de personal, para la organización de la in-	- CD - CMCCT - CAA

	Iniciación a la Actividad Emprendedora y Empresarial. 4º de ESO			
Objetivos	Contenidos	Criterios de evaluación	Estándares de aprendizaje	Competencias clave
			formación de la empresa proyectada.	
			- IAEEB2.2.2. Transmite información entre las áreas y la clientela de la empresa en proyecto, reconociendo y aplicando técnicas de comunicación y negociación, y aplicando el tratamiento protocolario adecuado mediante medios telemáticos y presenciales.	- CCL - CSIEE - CD - CMCCT
- g - h - i	- B2.6. Actividades en la empresa. Función de producción. Función comercial y de marketing. - B2.7. Ayudas y apoyo a la creación de empresas.	- B2.3. Realizar actividades de producción y comercialización propias de la empresa proyectada, aplicando técnicas de comunicación y trabajo en equipo.	- IAEEB2.3.1. Crea materiales publicitarios y para la difusión de los productos y/o servicios objeto del proyecto, y elabora un plan de comunicación en internet y en redes sociales, aplicando los principios del marketing.	- CCL - CSIEE - CD - CMCCT
			- IAEEB2.3.2. Desarrolla tareas de producción y/o comercialización en la empresa en proyecto según los planes de control prefijados: simulando la toma de decisiones para cumplir los plazos y los objetivos establecidos y proponiendo mejoras, mediante el trabajo en equipo.	- CSIEE - CMCCT - CD - CAA
			- IAEEB2.3.3. Recopila datos sobre los apoyos a la creación de empresas tanto del entorno próximo como del territorial, estatal o europeo, y selecciona las posibilidades que se ajusten al proyecto de empresa	- CD - CMCCT - CSIEE

	Iniciación a la Actividad Emprendedora y Empresarial. 4º de ESO			
Objetivos	Contenidos	Criterios de evaluación	Estándares de aprendizaje	Competencias clave
			planteado.	
	Bloque 3. Finanzas			
- a - d - g - h - i - ñ	- B3.1. Tipos de empresa según su forma jurídica. - B3.2. Elección de la forma jurídica. - B3.3. Trámites de puesta en marcha de una empresa.	- B3.1. Describir las formas jurídicas de las empresas en relación con las responsabilidades legales de sus propietarios/as y gestores/as, así como con las exigencias de capital.	- IAEEB3.1.1. Distingue las formas jurídicas de las empresas e indica las exigencias de capital y responsabilidades propio de cada tipo.	- CSIEE - CMCCT
			- IAEEB3.1.2. Identifica y enumera las administraciones públicas implicadas en la puesta en marcha de empresas, y recopila por vía telemática los principales documentos necesarios para la puesta en funcionamiento.	- CD - CMCCT - CSIEE
			- IAEEB3.1.3. Valora las tareas de apoyo, registro, control y fiscalización que realizan las autoridades en el proceso de creación de empresas, y describe los trámites que se deben realizar.	- CSC - CMCCT
			- IAEEB3.1.4. Selecciona la forma jurídica más adecuada en cada caso según la actividad que se vaya a desarrollar, el número de emprendedores/as, el alcance de la responsabilidad que se vaya a asumir, la complejidad organizativa, la disponibilidad financiera y la fiscalidad.	- CAA - CSIEE - CMCCT

	Iniciación a la Actividad Emprendedora y Empresarial. 4º de ESO			
Objetivos	Contenidos	Criterios de evaluación	Estándares de aprendizaje	Competencias clave
- b - f - g	- B3.4. Fuentes de financiación de las empresas: externas (bancos, ayudas y subvenciones, y crowdfunding) e internas (accionistas, inversores/as y aplicación de beneficios). - B3.5. Productos financieros y bancarios para pequeñas y medianas empresas (PYME): comparación.	- B3.2. Identificar las fuentes de financiación de las empresas propias de cada forma jurídica, incluyendo las externas e internas, y valorar las más idóneas para cada tipo y momento en el ciclo de vida de la empresa.	- IAEEB3.2.1. Determina las inversiones necesarias para la puesta en marcha de una empresa, y distingue las principales partidas relacionadas en un balance de situación.	- CSIEE - CMCCT - CD
			- IAEEB3.2.2. Caracteriza de manera básica las posibilidades de financiación de las empresas, diferenciando la financiación externa y la intern, a corto y a largo plazo, así como el coste de cada una y las implicaciones en la marcha de la empresa.	- CMCCT - CD - CSIEE
- b - f - g - i - ñ	- B3.6. Planificación financiera de las empresas. Estudio de viabilidad económico-financiera. Proyección de la actividad. Instrumentos de análisis. Ratios básicos. - B3.7. Impuestos que afectan a las empresas. Calendario fiscal.	- B3.3. Reconocer la necesidad de planificar el negocio de las empresas ligándola a la previsión de la evolución del sector y de la economía nacional, así como de la planificación financiera y fiscal.	- IAEEB3.3.1. Presenta un estudio de viabilidad económico-financiero a medio plazo del proyecto de empresa, aplicando condiciones reales de productos financieros analizados y previsiones de ventas, según un estudio del ámbito mediante una aplicación informática tipo hoja de cálculo, manejando ratios financieros básicos.	- CD - CSIEE - CAA - CMCCT
			- IAEEB3.3.2. Analiza los productos financieros más adecuados de entre las entidades financieras del ámbito para cada tipo de empresa, valorando el coste y el riesgo de cada uno, y selecciona los más adecuados para el proyecto de empresa.	- CAA - CSIEE - CMCCT - CD

Iniciación a la Actividad Emprendedora y Empresarial. 4º de ESO			
Contenidos	Criterios de evaluación	Estándares de aprendizaje	Competencias clave
		- IAEEB3.3.3. Identifica los deberes fiscales de las empresas según su actividad y su forma jurídica, señala el funcionamiento básico del IAE, IVA, IRPF e IS, e indica las principales diferencias entre ellos.	- CMCCT - CD - CSIEE
		- IAEEB3.3.4. Valora la aportación que supone la carga impositiva de las empresas a la riqueza nacional y al sostenimiento de las cargas del Estado.	- CSC - CAA

5.TEMPORALIZACIÓN

1º TRIMESTRE:

- ❑ Emprendedores
- ❑ Autonomía Persoal
- ❑ Emprego, Seguridade Social e Riscos Laborais

2º TRIMESTRE:

- ❑ A empresa
- ❑ Finanzas
- ❑ A información na Empresa

3º TRIMESTRE:

- ❑ Plan de Empresa

6. MÍNIMOS ESIXIBLES PARA SUPERAR A MATERIA

- Describir as cualidades persoais e destrezas asociadas á iniciativa emprendedora analizando os requirimentos dos distintos postos de traballo e actividades empresariais.
- Tomar decisións sobre o itinerario vital propio comprendendo as posibilidades de emprego, autoemprego e carreira profesional en relación coas habilidades persoais e as alternativas de formación e aprendizaxe ao longo da vida.
- Actuar como un futuro traballador responsable coñecendo os seus dereitos e deberes como tal, valorando a acción do Estado e da Seguridade Social na protección da persoa empregada así como comprendendo a necesidade de protección dos riscos laborais.
- Crear un proxecto de empresa na aula describindo as características internas e a súa relación co contorno así como a súa función social, identificando os elementos que constitúen a súa rede loxística como provedores, clientes, sistemas de produción e comercialización e redes de almacenaxe entre outros.

- Identificar e organizar a información das distintas áreas do proxecto de empresa aplicando os métodos correspondentes á tramitación documental empresarial.
- Realizar actividades de produción e comercialización propias do proxecto de empresa creado aplicando técnicas de comunicación e traballo en equipo.
- Describir as diferentes formas xurídicas das empresas relacionando con cada unha delas as responsabilidades legais dos seus propietarios e xestores así como coas esixencias de capital.
- Identificar as fontes de financiamento das empresas propias de cada forma xurídica incluíndo as externas e internas valorando as máis adecuadas para cada tipo e momento no ciclo de vida da empresa.
- Comprender as necesidades da planificación financeira e de negocio das empresas ligándoa á previsión da marcha da actividade sectorial e económica nacional.

7. PROCEDEMENTOS E INSTRUMENTOS DE AVALIACIÓN

A avaliación efectuarase mediante a observación sistemática do progreso e a evolución do alumno e atendendo sempre ás súas capacidades persoais. Serán instrumentos adecuados para isto:

1) **Actitude-Tarefas (10%)**. Neste apartado avalíase a actitude do alumno exclusivamente cara á materia, o interese que demostra en participar na dinámica da clase. Tamén aquelas actividades que a profesora mande facer na casa ou no aula e se recollan para corrixir, puntuándose de 0 a 10 puntos.
2) **Probas Individuais ou en Grupo (30%)**. O longo da avaliación realizaranse varios exercicios ou traballos, en grupo ou individualmente, que se puntuarán de 0 a 10 puntos.
3) **Exames - Traballos (60%)**. En cada avaliación haberá exames ou traballos que haberá que expoñer (individuais ou grupais), e se puntuarán de 0 a 10.
4) **Exames de avaliación final: Convocatoria Ordinaria e Extraordinaria (100%)**

Será necesario acadar unha avaliación positiva, tanto nos contidos conceptuais como nos procedimentais e actitudinais, para proceder á acumulación das porcentaxes anteriormente citadas.

O alumnado que non teña superado a avaliación deberá presentarse a un exame de recuperación, no que se incluirán todos os contidos traballados durante a avaliación, tanto por exames como por traballos ou actividades/ tarefas.

O alumnado que suspenda a recuperación de algunha das avaliacións tendrá a opción de acudir a unha proba escrita na que deben alcanzar os 5 puntos para aprobar a materia.

A cualificación final será o resultado da media das tres avaliacións.

Para os alumnos coas tres avaliacións superadas faremos unha media aritmética das mesmas. O redondeo farase ao enteiro máis próximo. En caso de dúbida (valores intermedios) terase en conta a evolución positiva ao longo do curso (redondeando ao enteiro superior) ou en negativo (redondeando ao enteiro inferior).

O alumnado que suspenda a recuperación dalgunha das avaliacións, ou todas elas, tendrá a opción de acudir a unha proba escrita na que debe alcanzar os 5 puntos para aprobar.

No caso de suspender na convocatoria Ordinaria, tendrá a opción de volver a avaliarse na convocatoria Extraordinaria, donde se examinará de toda a materia. Deberá alcanzar os 5 puntos para obter unha cualificación de aprobado.

8. PROCEDEMENTOS PARA REALIZAR A AVALIACIÓN INICIAL

A avaliación inicial realizarase durante as primeiras semanas do curso escolar e terá en conta os seguintes aspectos:

- Información do titor ou titora do curso anterior para coñecer as necesidades de aprendizaxe do alumnado, características familiares que poidan incidir na súa aprendizaxe ou calquera outra circunstancia que poida afectar ao seu desenvolvemento.
- Proba de coñecementos básicos relacionados coa materia a desenvolver.

Esta avaliación será o punto de referencia para adoptar as medidas de atención á diversidade que se consideren oportunas.

9. ACTIVIDADES DE SEGUIMENTO, RECUPERACIÓN E AVALIACIÓN DE MATERIAS PENDENTES DO CURSO ANTERIOR

Como é unha materia que solo se imparte en 4º da educación secundaria, non haberá alumnado pendente de outros cursos.

10. MEDIDAS DE ATENCIÓN Á DIVERSIDADE

O alumnado que requira unha atención educativa diferente á ordinaria por presentar necesidades educativas especiais ten que alcanzar o máximo desenvolvemento das súas capacidades persoais, os obxectivos e as competencias da etapa. Para asegurar un progreso axeitado, estableceranse as seguintes medidas de atención á diversidade:

Medidas ordinarias:

- ✓ Adaptación do currículo da ESO.
- ✓ Reforzo educativo dentro da aula.
- ✓ Adaptación dos exames (contidos e tempo).

Medidas específicas:

- ✓ Adaptacións curriculares.

Á marxe destas medidas, teranse en conta outros aspectos importantes:

- ✓ Estratexias para favorecer a autoestima: felicitacións en público, correccións en privado, ignorar os comportamentos de chamada de atención leves.
- ✓ Metodoloxía con actividades variadas, traballo cooperativo e colaboración entre alumnado.
- ✓ Organización da aula: sentado preto da profesora e nun lugar onde haxa poucos elementos de distracción.

11. METODOLOXÍA

Os principios metodolóxicos que se seguirán na área son os seguintes:

1. Especial atención á diversidade e utilización de métodos que teñan en conta os diferentes ritmos de aprendizaxe e favorezan a capacidade de aprender por si mesmos.

2. Metodoloxía activa e participativa, favorecendo o traballo individual e cooperativo do alumnado , o traballo en grupo colaborativo, ademais do adestramento de habilidades sociais básicas e o enriquecemento persoal desde a diversidade, unha plataforma inmellorable para adestrar a competencia comunicativa.

3. Especial atención a adquisición e ao desenvolvemento das competencias clave.

4. Adestramento individual e traballo reflexivo de procedementos básicos da materia: a comprensión oral e lectora, a expresión oral e escrita e a argumentación que son, obviamente, extrapolables a outras áreas e contextos de aprendizaxes.

5. Integración e uso das tecnoloxías da información e da comunicación na aula.

6. Desde o coñecemento da diversidade da aula e en resposta ás múltiples intelixencias predominantes no alumnado, o desenvolvemento de actividades desde a teoría das intelixencias múltiples para que todos os alumnos e as alumnas poidan chegar a comprender os contidos que pretendemos que se adquiran para o desenvolvemento dos obxectivos de aprendizaxe.

– Indagación, investigación e análisis de Webs, textos, prensa, etc sobre aqueles aspectos traballados na aula como forma de conectala cola realidade do alumnado.

– Resolución de exercicios.

– Resolución de problemas conectados coa realidade.

– Utilización das plataformas Esemtia-Moodle, Edixgal e G-Suite, para a entrega de tarefas e o envío de material relacionado coa materia.

12. MATERIAIS E RECURSOS DIDÁCTICOS

• Apuntamentos, resumes, mapas conceptuais, etc. facilitados pola docente.

• Recursos fotocopiables que recollen actividades de reforzo e de ampliación; material para o desenvolvemento das competencias.

• Libros dixitais.

• Ordenador Edixgal.

• Material audiovisual.

• Recursos TIC como vídeos, webs, ...

• Aplicacións como Plickers, Socrative, ...

• Presentacións PowerPoint.

13. ELEMENTOS TRANSVERSAIS

Traballaranse os seguintes valores:

- Igualdade entre homes e mulleres e prevención da violencia de xénero.
- Consumo responsable.
- Respecto á natureza: deterioro medioambiental, extinción das especies.
- Prevención e resolución pacífica de conflitos (xustiza, igualdade, paz, democracia...).
- Prevención da violencia terrorista e de calquera forma de violencia.
- Prevención do racismo e a xenofobia.
- Desenvolvemento sostible e medioambiental.
- Riscos de explotación e abuso sexual.
- Situacións de risco derivadas da utilización das TIC.
- Protección ante urxencias e catástrofes.
- Educación e seguridade vial.

14. ACCIÓNS DE CONTRIBUCIÓN AOS DISTINTOS PLANS

Accións de contribución ao Plan TIC

As TIC son unha ferramenta fundamental á hora de practicar o que poderiamos chamar un “traballo autónomo”, motor dunha aprendizaxe duradeira e permanente, que provoca a utilización de habilidades

cognitivas e a autonomía do alumnado. O tratamento da información implica ser unha persoa autónoma, eficaz, responsable, crítica e reflexiva ao seleccionar, tratar e empregar a información dispoñible, contrastándoa cando é preciso. O emprego das TIC centrarase basicamente en:

- Busca e selección de información en diversas páxinas web.
- Utilización de dicionarios, enciclopedias e prensa dixitais.
- Realización de actividades online, a través de aplicacións como Socrative, Plickers, ...
- Libros dixitais.
- Utilización de distintos programas de cálculo e representacións gráficas.
- Utilización da aula de informática e dos ordenadores Edixgal.
- Utilización da plataforma dixital Esemtia-Moodle e G-Suite.
- Utilización da plataforma Edixgal.
- Presentacións PowerPoint.

Accións de contribución ao Plan Lector

Actuacións destinadas ao fomento da lectura para garantir unha progresiva capacitación do alumnado nas competencias básicas e contribuír á súa formación como cidadáns activos e solidarios:

- Lecturas na clase de diferentes tipos de textos. A lectura pode ser silenciosa (para logo compartir todas as cuestións que suscite) ou en voz alta (neste caso sempre cuns minutos para unha preparación previa).
- Realización de actividades que favorezan a lectura comprensiva e aplicada á resolución de problemas (activar os coñecementos previos, establecer predicións, formular preguntas, resumir...)
- Lecturas de libros propostos pola docente, relacionados coa materia, dos que se fará un exame ou traballo.
- Actividades para conmemorar o Día do Libro, a Semana das Letras Galegas e as Xornadas Culturais.

Accións de contribución ao Plan de Convivencia

Aplícase no traballo diario da aula, entre outras cousas ao traballar cooperativamente e respectar ás demais persoas. Relaciónase co Plan de acción titorial.

15. ACTIVIDADES EXTRAESCOLARES E COMPLEMENTARIAS

Ao longo do curso levaranse a cabo diferentes actividades extraescolares e complementarias, algunhas dirixidas ao alumnado de cada etapa en particular e outras de xeito xeral para o conxunto do colexio. Estas actividades estarán programadas polos diferentes departamentos de xeito interdisciplinar, no que intervirán as distintas materias.

16. INDICADORES DE LOGRO E MECANISMOS DE REVISIÓN, AVALIACIÓN E MODIFICACIÓN DA PROGRAMACIÓN

Se establecen varios procedementos para avaliar o proceso de ensino – aprendizaxe.

a. O índice de aprobados ó final de curso da materia ten que superar o 75%, de non ser así implicaría unha revisión da programación.

b. A través dunha Auditoría interna a finais de curso comprobase o cumprimento da programación e en caso de haber unha non conformidade tomaranse medidas de corrección.

ÍNDICE

A. Introdución e contexto. Perfil do centro.

B. Obxectivos e Contribución da materia ao desenvolvemento das competencias clave.

C .1. Contidos, Criterios de avaliación, Estándares de aprendizaxe avaliables, Indicadores de logro e competencias clave.

Cuarto Curso

C. 2. Temporalización

C.3. Grao mínimo de consecución para superar a materia.

D. Materiais, recursos didácticos e metodoloxía.

E. Criterios sobre a avaliación, cualificación e promoción do alumnado.

F. Indicadores de logro para avaliar o proceso de ensino e a práctica docente.

G. As materias pendentes.

H. A avaliación inicial.

I. Medidas de atención á diversidade.

J. Actividades complementarias e extraescolares.

K. Mecanismos de revisión, avaliación e modificación das programacións.

A. INTRODUCIÓN E CONTEXTO. PERFIL DO CENTRO

O papel heurístico das linguas constitúe un reto para o sistema educativo, pois son instrumento de comunicación e de interacción social, de conservación e transmisión de coñecemento, de participación cidadá na vida social, de investigación, creación, experimentación e descuberta. E as linguas achégannos ao xeito de vida e ás formas de pensamento doutros pobos e dos seus patrimonios culturais.

A lingua apréndese non para falar, ler ou escribir sobre a lingua, senón para falar, ler e escribir sobre emocións, afectos e aventuras, sobre o mundo, como medio das relacións interpersoais e recoñecemento da alteridade, motor do noso pensamento e das nosas reflexións, e porta de acceso ao coñecemento. Neste marco, a formación lingüística no contexto

escolar é un instrumento para a equidade, xa que debe facilitar os medios necesarios para comunicar no ámbito educativo e na vida profesional e social, nomeadamente en contextos formais e educativos, ademais de sensibilizar cara a usos creativos e lúdicos das linguas, e achegar ao patrimonio literario e cultural que estas propician.

PERFIL DO CENTRO

DATOS DO CENTRO			
Centro	**COLEXIO VIRXE MILAGROSA**		
Enderezo: PAZOS FONTENLA, 55		**Localidade: BUEU**	**Provincia: PONTEVEDRA**
CP:36930	**Teléfono:986 320 143**	**Fax:**	**Correo electrónico de contacto:**
PERFIL: **CENTRO QUE INTEGRA EI, EP e ESO. SITO NUN AMBIENTE URBANO-MARIÑEIRO, TAMÉN TEN ALUMNADO PROCEDENTE DO RURAL. É UN CENTRO RELIXIOSO, ADSCRITO Á FUNDACIÓN EDUCERE.**			
DEPARTAMENTO DE LINGUAS: **DEL FORMA PARTE César Gallego Novas**			
CARACTERÍSTICAS DOS ALUMNOS: **4º ESO contará con 19 alumnos.**			

B. OBXECTIVOS E CONTRIBUCIÓN DA MATERIA AO DESENVOLVEMENTO DAS COMPETENCIAS CLAVE:

O ensino-aprendizaxe da Lingua Castelá e Literatura de 4º ESO, como o resto das materias da ESO, contribuirá a:

a) Asumir responsablemente os seus deberes, coñecer e exercer os seus dereitos no respecto aos demais, practicar a tolerancia, a cooperación e a solidariedade entre as persoas e grupos, exercitarse no diálogo afianzando os dereitos humanos e a igualdade de trato e de oportunidades entre mulleres e homes, como valores comúns dunha sociedade plural e prepararse para o exercicio da cidadanía democrática.

b) Desenvolver e consolidar hábitos de disciplina, estudo e traballo individual e en equipo como condición necesaria para unha realización eficaz das tarefas da aprendizaxe e como medio de desenvolvemento persoal.

c) Valorar e respectar a diferenza de sexos e a igualdade de dereitos e oportunidades entre eles. Rexeitar a discriminación das persoas por razón de sexo ou por calquera outra condición ou circunstancia persoal ou social. Rexeitar os estereotipos que supoñan discriminación entre homes e mulleres, así como calquera manifestación de violencia contra a muller.

d) Fortalecer as súas capacidades afectivas en todos os ámbitos da personalidade e nas súas relacións cos demais, así como rexeitar a violencia, os prexuízos de calquera tipo, os comportamentos sexistas e resolver pacíficamente os conflitos.

e) Desenvolver destrezas básicas na utilización das fontes de información para, con sentido crítico, adquirir novos coñecementos. Adquirir unha preparación básica no campo das tecnoloxías, especialmente as da información e a comunicación.

f) Concibir o coñecemento científico como un saber integrado, que se estrutura en distintas disciplinas, así como coñecer e aplicar os métodos para identificar os problemas nos diversos campos do coñecemento e da experiencia.

g) Desenvolver o espírito emprendedor e a confianza en si mesmo, a participación, o sentido crítico, a iniciativa persoal e a capacidade para aprender a aprender, planificar, tomar decisións e asumir responsabilidades.

h) Comprender e expresar con corrección, oralmente e por escrito, na lingua castelá e, si houbela, na lingua cooficial da Comunidade Autónoma, textos e mensaxes complexas, e iniciarse no coñecemento, a lectura e o estudo da literatura.

i) Comprender e expresarse nunha ou máis linguas estranxeiras de maneira apropiada.

j) Coñecer, valorar e respectar os aspectos básicos da cultura e a historia propias e dos demais, así como o patrimonio artístico e cultural.

k) Coñecer e aceptar o funcionamento do propio corpo e o dos outros, respectar as diferenzas, afianzar os hábitos de coidado e saúde corporais e incorporar a educación física e a práctica do deporte para favorecer o desenvolvemento persoal e social. Coñecer e valorar a dimensión humana da sexualidade en toda a súa diversidade. Valorar criticamente os hábitos sociais relacionados coa saúde, o consumo, o coidado dos seres vivos e o medio ambiente, contribuíndo á súa conservación e mellora.

l) Apreciar a creación artística e comprender a linguaxe das distintas manifestacións artísticas, utilizando diversos medios de expresión e representación.

El objetivo de esta materia es el desarrollo de la competencia comunicativa, es decir, un conjunto de conocimientos sobre la lengua y de procedimientos de uso que son necesarios para interactuar satisfactoriamente en diferentes ámbitos sociales. A ellos se unen competencias específicas que obedecen a las características especiales de la comunicación literaria, a las convenciones propias del uso literario de la lengua y a las relaciones del texto literario con su contexto cultural.

– La Lengua Castellana y Literatura contribuye a alcanzar **la competencia en comunicación lingüística** porque ayuda a…

  - Desarrollar la capacidad para interactuar de forma competente, mediante el lenguaje, en las diferentes esferas de la actividad social.
  - Adquirir las habilidades y estrategias para el uso de esta lengua y transferirlas al aprendizaje del resto de las materias.
  - Tomar la lengua como objeto de observación y garantizar su uso adecuado.

– La Lengua Castellana y Literatura contribuye a alcanzar la **competencia en aprender a aprender** porque ayuda a…

  - Dominar el lenguaje como base del pensamiento y del saber, permitiendo la adquisición y construcción de nuevos conocimientos de cualquier materia.

- Adquirir un metalenguaje gramatical que permita “aprender a aprender lengua”.
- Analizar, contrastar, ampliar y reducir enunciados mediante el uso consciente de ciertos mecanismos gramaticales.
- Usar diferentes esquemas sintácticos para expresar una misma idea.
- Diagnosticar errores y proponer soluciones que los eviten en la comprensión y composición de textos.

– La Lengua Castellana y Literatura contribuye a alcanzar la competencia de **sentido de iniciativa y espíritu emprendedor** porque ayuda a…

- Analizar y resolver problemas, trazar planes y emprender procesos de decisión, ya que el lenguaje hace progresar nuestra iniciativa y regula y orienta nuestra actividad con progresiva autonomía.

– La Lengua Castellana y Literatura contribuye a alcanzar **la competencia digital** porque ayuda a…

- Buscar y seleccionar información relevante de acuerdo con diferentes necesidades, y reutilizarla en la producción de textos orales y escritos.
- Usar adecuadamente las bibliotecas para encontrar información.
- Realizar búsquedas guiadas en internet.
- Usar soportes electrónicos en la composición de textos, para abordar más eficazmente su planificación, ejecución y revisión.
- Acostumbrarse a los nuevos medios de comunicación digitales, que implican un uso social y colaborativo de la escritura y de los conocimientos.

– La Lengua Castellana y Literatura contribuye a alcanzar **las competencias sociales y cívicas** porque ayuda a…

- Desarrollar las habilidades y destrezas comunicativas que son necesarias para las relaciones, la convivencia, el respeto y el entendimiento entre las personas.
- Aprender a comunicarse con los otros, a comprender lo que estos transmiten y a aproximarse a otras realidades.
- Constatar la variedad de usos de la lengua y la diversidad lingüística, y valorar todas las lenguas como igualmente aptas para las funciones de comunicación y de representación.
- Analizar los modos mediante los que el lenguaje transmite y sanciona prejuicios e imágenes estereotipadas, para contribuir a erradicar sus usos discriminatorios.

– La Lengua Castellana y Literatura contribuye a alcanzar la **competencia conciencia y expresión cultural** porque ayuda a…

- Leer, interpretar y valorar las obras literarias.

- Aproximarse al patrimonio literario y a los temas recurrentes que expresan las preocupaciones esenciales del ser humano.
- Relacionar el aprecio de las manifestaciones literarias con otras manifestaciones artísticas como la música, la pintura o el cine.
- Acercarse al mundo social de la literatura (autores, críticos, acceso a bibliotecas, librerías, catálogos, presencia de lo literario en la prensa, etc.).

_ La Lengua Castellana y Literatura contribuye también en cierta medida al desarrollo de **la competencia matemática y científico-tecnológica**.

- Realización de esquemas.
- Análisis sintácticos.

C.1. CONTIDOS, CRITERIOS DE AVALIACIÓN, ESTÁNDARES DE APRENDIZASE E COMPETENCIAS CLAVE.

4º de ESO

	Lingua Castelá e Literatura. 4º de ESO			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
	Bloque 1. Comunicación oral: escoitar e falar			
▪ h ▪ m	▪ B1.1. Comprensión, interpretación e valoración de textos orais en relación co ámbito de uso: persoal, educativo, social e laboral.	▪ B1.1. Comprender, interpretar e valorar textos orais propios dos ámbitos persoal, educativo ou escolar, e social.	▪ LCLB1.1.1. Comprende o sentido global de textos orais propios dos ámbitos persoal, educativo e laboral, identificando a información relevante, determinando o tema e recoñecendo a intención comunicativa do/da falante.	▪ CCL
			▪ LCLB1.1.2. Anticipa ideas e infire datos do emisor e do contido do texto, analizando fontes de procedencia non verbal.	▪ CCL
			▪ LCLB1.1.3. Retén información relevante e extrae informacións concretas.	▪ CCL
			▪ LCLB1.1.4. Distingue as partes en que se estruturan as mensaxes orais e a relación entre discurso e contexto.	▪ CCL
			▪ LCLB1.1.5. Distingue entre información e opinión en mensaxes procedentes dos medios de comunicación, e entre información e persuasión en mensaxes publicitarias orais, identificando as estratexias de enfatización e expansión.	▪ CSC
			▪ LCLB1.1.6. Segue e interpreta instrucións orais.	▪ CCL
▪ h	▪ B1.2. Comprensión, interpretación e valoración de textos	▪ B1.2. Comprender, interpretar e valorar textos orais de	▪ LCLB1.2.1. Comprende o sentido global de textos orais	▪ CCL

	Lingua Castelá e Literatura. 4º de ESO			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
▪ m	orais en relación coa súa finalidade: textos narrativos, descritivos, instrutivos, expositivos e argumentativos. Diálogo.	diferente tipo.	de intención narrativa, descritiva, instrutiva, expositiva e argumentativa, identificando a estrutura e a información relevante, determinando o tema e recoñecendo a intención comunicativa do/da falante.	
			▪ LCLB1.2.2. Anticipa ideas e infire datos do emisor e do contido do texto, analizando fontes de procedencia non verbal.	▪ CCL
			▪ LCLB1.2.3. Retén información relevante e extrae informacións concretas.	▪ CAA
			▪ LCLB1.2.4. Interpreta e valora aspectos concretos do contido de textos narrativos, descritivos, instrutivos, expositivos e argumentativos, emitindo xuízos razoados e relacionándoos con conceptos persoais, para xustificar un punto de vista particular.	▪ CAA ▪ CCL
			▪ LCLB1.2.5. Utiliza progresivamente os instrumentos adecuados para localizar o significado de palabras ou enunciados descoñecidos (demanda axuda, busca en dicionarios, lembra o contexto en que aparece, etc.).	▪ CD
			▪ LCLB1.2.6. Resume textos narrativos, descritivos, expositivos e argumentativos de forma clara, recollendo as ideas principais e integrando a información en oracións que se relacionen loxicamente e semanticamente.	▪ CAA
▪ h	▪ B1.3. Observación e comprensión do sentido global de debates, coloquios, entrevistas e conversas espontáneas, da intención comunicativa de cada interlocutor/a e aplicación das normas básicas que regulan a comunicación.	▪ B1.3. Comprender o sentido global e a intención de textos orais.	▪ LCLB1.3.1. Escoita, observa e interpreta o sentido global de debates, coloquios e conversas espontáneas identificando a información relevante, determinando o tema e recoñecendo a intención comunicativa e a postura de cada participante, así como as diferenzas formais e de contido que regulan os intercambios comunicativos formais e os espontáneos.	▪ CSC
			▪ LCLB1.3.2. Recoñece e explica as características da linguaxe conversacional (cooperación, espontaneidade, economía e subxectividade) nas conversas espontáneas.	▪ CCL
			▪ LCLB1.3.3. Observa e analiza as intervencións particulares de cada participante nun debate, coloquio ou conversa espontánea tendo en conta o ton empregado, a linguaxe que utiliza, o contido e o grao de respecto cara ás opinións das demais persoas.	▪ CCL

	Lingua Castelá e Literatura. 4º de ESO			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			▪ LCLB1.3.4. Identifica o propósito, a tese e os argumentos das persoas participantes en debates, faladoiros e entrevistas procedentes dos medios de comunicación audiovisual, valorando de forma crítica aspectos concretos da súa forma e o seu contido.	▪ CCL
			▪ LCLB1.3.5. Recoñece e asume as regras de interacción, intervención e cortesía que regulan os debates e calquera intercambio comunicativo oral.	▪ CSC
▪ a ▪ d ▪ h	▪ B1.4. Coñecemento e uso progresivamente autónomo das estratexias necesarias para a produción de textos orais.	▪ B1.4. Recoñecer, interpretar e avaliar progresivamente as producións orais propias e alleas, así como os aspectos prosódicos e os elementos non verbais (xestos, movementos, ollada, etc.).	▪ LCLB1.4.1. Coñece o proceso de produción de discursos orais e valora a claridade expositiva, a adecuación, a coherencia do discurso e a cohesión dos contidos.	▪ CCL
			▪ LCLB1.4.2. Recoñece a importancia dos aspectos prosódicos (entoación, pausas, ton, timbre, volume, etc.) a ollada, a colocación, a linguaxe corporal, a xestión de tempos e o emprego de axudas audiovisuais en calquera tipo de discurso.	▪ CCL
			▪ LCLB1.4.3. Recoñece os erros da produción oral propia e allea a partir da práctica habitual da avaliación e autoavaliación, e propón solucións para melloralas.	▪ CAA
▪ a ▪ d ▪ h	▪ B1.5. Valoración da lingua oral como instrumento de aprendizaxe, como medio para transmitir coñecementos, ideas e sentimentos, e como ferramenta para regular a conduta.	▪ B1.5. Valorar a lingua oral como instrumento de aprendizaxe, como medio para transmitir coñecementos, ideas e sentimentos, e como ferramenta para regular a conduta.	▪ LCLB1.5.1. Utiliza e valora a lingua como un medio para adquirir, procesar e transmitir novos coñecementos, para expresar ideas e sentimentos, e para regular a conduta.	▪ CCL
▪ g ▪ h	▪ B1.6. Coñecemento, uso e aplicación das estratexias necesarias para falar en público e dos instrumentos de autoavaliación en prácticas orais formais ou informais.	▪ B1.6. Aprender a falar en público, en situacións formais ou informais, de xeito individual ou en grupo.	▪ LCLB1.6.1. Realiza presentacións orais de forma individual ou en grupo, planificando o proceso de oralidade, organizando o contido, consultando fontes de información diversas, xestionando o tempo e transmitindo a información de xeito coherente, aproveitando vídeos, gravacións ou outros soportes dixitais.	▪ CD
			▪ LCLB1.6.2. Realiza intervencións non planificadas, dentro da aula, analizando e comparando as similitudes e as diferenzas entre discursos formais e espontáneos.	▪ CCL
			▪ LCLB1.6.3. Incorpora progresivamente palabras propias do nivel formal da lingua nas súas prácticas orais.	▪ CCL
			▪ LCLB1.6.4. Pronuncia con corrección e claridade, modulando e adaptando a súa mensaxe á finalidade da práctica oral.	▪ CCL

	Lingua Castelá e Literatura. 4º de ESO			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			▪ LCLB1.6.5. Resume oralmente exposicións, argumentacións, intervencións públicas, etc., recollendo as ideas principais e integrando a información en oracións que se relacionen loxicamente e semanticamente.	▪ CAA
			▪ LCLB1.6.6. Aplica os coñecementos gramaticais á avaliación e á mellora da expresión oral, recoñecendo en exposicións orais propias ou alleas as dificultades expresivas (incoherencias, repeticións, ambigüidades, impropiedades léxicas, pobreza e repetición de conectores etc.).	▪ CCL
▪ a ▪ c ▪ d ▪ h	▪ B1.7. Coñecemento, comparación, uso e valoración das normas de cortesía da comunicación oral que regulan as conversas espontáneas e outras prácticas discursivas orais propias dos medios de comunicación. Debate.	▪ B1.7. Coñecer, comparar, usar e valorar as normas de cortesía nas intervencións orais propias da actividade educativa, tanto espontáneas como planificadas, e nas prácticas discursivas orais propias dos medios de comunicación.	▪ LCLB1.7.1. Coñece, valora e aplica as normas que rexen a cortesía na comunicación oral.	▪ CCL
			▪ LCLB1.7.2. Analiza criticamente debates e faladoiros procedentes dos medios de comunicación, recoñecendo neles a validez dos argumentos e valorando criticamente a súa forma e o seu contido.	▪ CCL
			▪ LCLB1.7.3. Participa activamente nos debates escolares, respectando as regras de intervención, interacción e cortesía que os regulan, utilizando unha linguaxe non discriminatoria.	▪ CSC
▪ a ▪ d ▪ h ▪ m	▪ B1.8. Creación de textos orais e audiovisuais que reproduzan situación reais ou imaxinarias de comunicación.	▪ B1.8. Reproducir situacións reais ou imaxinarias de comunicación potenciando o desenvolvemento progresivo das habilidades sociais, a expresión verbal e non verbal, e a representación de realidades, sentimentos e emocións.	▪ LCLB1.8.1. Dramatiza e improvisa situacións reais ou imaxinarias de comunicación.	▪ CCEC
	Bloque 2. Comunicación escrita: ler e escribir			
▪ g ▪ h ▪ l	▪ B2.1. Coñecemento e uso progresivo de técnicas e estratexias de comprensión escrita. ▪ B2.2. Lectura comprensiva, interpretación e valoración de textos escritos en relación cos ámbitos persoal, educativo, social e laboral. ▪ B2.3. Lectura, comprensión, interpretación e valoración de textos narrativos, descritivos, instrutivos, expositivos, argumentativos e dialogados.	▪ B2.1. Aplicar diferentes estratexias de lectura comprensiva e crítica de textos	▪ LCLB2.1.1. Comprende textos de diversa índole pondo en práctica diferentes estratexias de lectura e autoavaliación da súa propia comprensión en función do obxectivo e o tipo de texto, actualizando coñecementos previos, traballando os erros de comprensión e construíndo o significado global do texto.	▪ CCL
			▪ LCLB2.1.2. Localiza, relaciona e secuencia as informacións explícitas dos textos.	▪ CCL
			▪ LCLB2.1.3. Infire a información relevante dos textos, identificando a idea principal e as secundarias, e	▪ CMCCT

	Lingua Castelá e Literatura. 4º de ESO			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			establecendo relacións entre elas.	
			▪ LCLB2.1.4. Constrúe o significado global dun texto ou de frases do texto demostrando unha comprensión plena e detallada deste.	▪ CCL
			▪ LCLB2.1.5. Fai conexións entre un texto e o seu contexto, integrándoo e avaliándoo criticamente, e realizando hipóteses sobre el.	▪ CAA
			▪ LCLB2.1.6. Comprende o significado de palabras propias do nivel culto da lingua que incorpora ao seu repertorio léxico, e recoñecendo a importancia de enriquecer o seu vocabulario para expresarse con exactitude e precisión.	▪ CCL
▪ b ▪ e ▪ h ▪ l	▪ B2.1. Coñecemento e uso progresivo de técnicas e estratexias de comprensión escrita. ▪ B2.2. Lectura comprensiva, interpretación e valoración de textos escritos en relación cos ámbitos persoal, educativo, social e laboral. ▪ B2.3. Lectura, comprensión, interpretación e valoración de textos narrativos, descritivos, instrutivos, expositivos, argumentativos e dialogados.	▪ B2.2. Ler, comprender, interpretar e valorar textos escritos en diferentes soportes e formatos.	▪ LCLB2.2.1. Recoñece e expresa o tema, as ideas principais, a estrutura e a intención comunicativa de textos escritos propios dos ámbitos persoal, educativo, social e laboral, e de relacións con organizacións, identificando a tipoloxía textual seleccionada (narración, exposición, etc.), a organización do contido e o formato utilizado.	▪ CCL
			▪ LCLB2.2.2. Identifica os trazos diferenciais dos xéneros xornalísticos informativos e de opinión (noticias, reportaxes, editoriais, artigos e columnas, cartas á dirección, comentarios e crítica).	▪ CSC
			▪ LCLB2.2.3. Comprende e explica os elementos verbais e os non verbais, e a intención comunicativa dun texto publicitario procedente dos medios de comunicación.	▪ CCL
			▪ LCLB2.2.4. Localiza informacións explícitas nun texto e relaciónaas entre si e co contexto, secuénciaas e deduce informacións ou valoracións implícitas.	▪ CCL
			▪ LCLB2.2.5. Interpreta o sentido de palabras, expresións, frases ou pequenos fragmentos extraídos dun texto en función do seu sentido global.	▪ CCL
			▪ LCLB2.2.6. Interpreta, explica e deduce a información dada en esquemas, mapas conceptuais, diagramas, gráficas, fotografías, etc.	▪ CAA ▪ CMCCT
▪ g	▪ B2.4. Actitude progresivamente crítica e reflexiva ante a lectura.	▪ B2.3. Manifestar unha actitude crítica ante a lectura de calquera tipo de textos ou obras literarias a través dunha	▪ LCLB2.3.1. Identifica e expresa as posturas de acordo e desacordo sobre aspectos parciais ou globais dun texto.	▪ CCL

	Lingua Castelá e Literatura. 4º de ESO			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
▪ h ▪ l		lectura reflexiva que permita identificar posturas de acordo ou desacordo, respectando sempre as opinións dos demais.	▪ LCLB2.3.2. Elabora a súa propia interpretación sobre o significado dun texto.	▪ CAA ▪ CCL
			▪ LCLB2.3.3. Respecta as opinións das demais persoas.	▪ CSC
▪ b ▪ e ▪ h	▪ B2.5. Utilización progresivamente autónoma das bibliotecas e das tecnoloxías da información e da comunicación como fontes de obtención de información.	▪ B2.4. Seleccionar os coñecementos que se obteñan das bibliotecas ou de calquera outra fonte de información impresa en papel ou dixital, integrándoos nun proceso de aprendizaxe continua.	▪ LCLB2.4.1. Utiliza de forma autónoma diversas fontes de información, integrando os coñecementos adquiridos nos seus discursos orais ou escritos.	▪ CCL
			▪ LCLB2.4.2. Coñece e manexa habitualmente dicionarios impresos ou en versión dixital, dicionarios de dúbida e irregularidades da lingua, etc.	▪ CCL ▪ CD
			▪ LCLB2.4.3. Coñece o funcionamento de bibliotecas (escolares, locais, etc.) e de bibliotecas dixitais, e é capaz de solicitar autonomamente libros, vídeos, etc.	▪ CCL ▪ CAA
▪ g ▪ e ▪ h ▪ l	▪ B2.6. Coñecemento e uso das técnicas e as estratexias para a produción de textos escritos: planificación, obtención de datos, organización da información, redacción e revisión. ▪ B2.7. Produción de textos escritos e audiovisuais narrativos, descritivos, instrutivos, expositivos, argumentativos e dialogados.	▪ B2.5. Aplicar progresivamente as estratexias necesarias para producir textos adecuados, coherentes e cohesionados.	▪ LCLB2.5.1. Aplica técnicas diversas para planificar os seus escritos (esquemas, árbores, mapas conceptuais etc.).	▪ CCL
			▪ LCLB2.5.2. Redacta borradores de escritura.	▪ CCL ▪ CAA
			▪ LCLB2.5.3. Escribe textos en diferentes soportes usando o rexistro adecuado, organizando as ideas con claridade, enlazando enunciados en secuencias lineais cohesionadas, e respectando as normas gramaticais e ortográficas.	▪ CCL
			▪ LCLB2.5.4. Revisa o texto en varias fases para aclarar problemas co contido (ideas, estrutura, etc.) ou coa forma (puntuación, ortografía, gramática e presentación).	▪ CCL ▪ CAA
			▪ LCLB2.5.5. Avalía, utilizando guías, a súa propia produción escrita e a dos/das seus/súas compañeiros/as.	▪ CAA
			▪ LCLB2.5.6. Reescribe textos propios e alleos aplicando as propostas de mellora que se deducen da avaliación da produción escrita.	▪ CCL
▪ h ▪ l	▪ B2.8. Produción de textos escritos e audiovisuais propios dos ámbitos persoal, educativo, social e laboral.	▪ B2.6. Escribir textos en relación co ámbito de uso.	▪ LCLB2.6.1. Redacta con claridade e corrección textos propios dos ámbitos persoal, educativo, social e laboral.	▪ CCL
			▪ LCLB2.6.2. Redacta con claridade e corrección textos narrativos, descritivos, instrutivos, expositivos e	▪ CCL

	Lingua Castelá e Literatura. 4º de ESO			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			argumentativos, adecuándose aos trazos propios da tipoloxía seleccionada.	
			▪ LCLB2.6.3. Utiliza variados organizadores textuais nos seus escritos.	▪ CCL
			▪ LCLB2.6.4. Resume o contido de calquera tipo de texto, recollendo as ideas principais con coherencia e cohesión e expresándoas cun estilo propio, evitando reproducir literalmente as palabras do texto.	▪ CAA
			▪ LCLB2.6.5. Realiza esquemas e mapas conceptuais que estruturen o contido dos textos traballados.	▪ CAA
			▪ LCLB2.6.6. Explica por escrito o significado dos elementos visuais que poidan aparecer nos textos (gráficas, imaxes, etc.).	▪ CCL
▪ b ▪ c ▪ g ▪ h	▪ B2.9. Interese pola composición escrita como fonte de información e aprendizaxe, como forma de comunicar as experiencias e os coñecementos propios, e como instrumento de enriquecemento persoal e profesional.	▪ B2.7. Valorar a importancia da lectura e a escritura como ferramentas de adquisición das aprendizaxes e como estímulo do desenvolvemento persoal.	▪ LCLB2.7.1. Produce textos diversos recoñecendo na escritura o instrumento que é capaz de organizar o seu pensamento.	▪ CCL
			▪ LCLB2.7.2. Utiliza nos seus escritos palabras propias do nivel formal da lingua que incorpora ao seu repertorio léxico, e recoñece a importancia de enriquecer o seu vocabulario para expresarse oralmente e por escrito con exactitude e precisión.	▪ CCL
			▪ LCLB2.7.3. Valora e incorpora progresivamente unha actitude creativa ante a lectura e a escritura.	▪ CCEC
			▪ LCLB2.7.4. Coñece e utiliza ferramentas das tecnoloxías da información e da comunicación, participando, intercambiando opinións, comentando e valorando escritos alleos, ou escribindo e dando a coñecer os seus propios.	▪ CD
	Bloque 3. Coñecemento da lingua			
▪ a ▪ h	▪ B3.1. Observación, reflexión e explicación dos valores expresivos e do uso das categorías gramaticais, con especial atención ao adxectivo, aos tipos de determinantes e aos pronomes.	▪ B3.1. Recoñecer e explicar os valores expresivos que adquiren determinadas categorías gramaticais en relación coa intención comunicativa do texto onde aparecen, con especial atención a adxectivos, determinantes e pronomes.	▪ LCLB3.1.1. Explica os valores expresivos que adquiren algúns adxectivos, determinantes e pronomes en relación coa intención comunicativa do texto onde aparecen.	▪ CCL
▪ a	▪ B3.2. Observación, reflexión e explicación dos valores	▪ B3.2. Recoñecer e explicar os valores expresivos que	▪ LCLB3.2.1. Recoñece e explica os valores expresivos	▪ CCL

	Lingua Castelá e Literatura. 4º de ESO			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
▪ h	expresivos e do uso das formas verbais en textos con diferente intención comunicativa.	adquiren as formas verbais en relación coa intención comunicativa do texto onde aparecen.	que adquiren as formas verbais en relación coa intención comunicativa do texto onde aparecen.	
▪ a ▪ b ▪ h	▪ B3.3. Observación, reflexión e explicación do uso expresivo dos prefixos e sufixos, recoñecendo os que teñen orixe grega e latina, explicando o significado que lle achegan á raíz léxica e a súa capacidade para a formación e a creación de novas palabras.	▪ B3.3. Recoñecer e explicar o significado dos principais prefixos e sufixos, e as súas posibilidades de combinación para crear novas palabras, identificando os que proceden do latín e do grego.	▪ LCLB3.3.1. Recoñece os procedementos para a formación de palabras novas e explica o valor significativo dos prefixos e dos sufixos.	▪ CCL
			▪ LCLB3.3.2. Forma substantivos, adxectivos, verbos e adverbios a partir doutras categorías gramaticais, utilizando diversos procedementos lingüísticos.	▪ CCL
			▪ LCLB3.3.3. Coñece o significado dos principais prefixos e sufixos de orixe grecolatina e utilízaos para deducir o significado de palabras descoñecidas.	▪ CAA
▪ a ▪ h	▪ B3.4. Observación, reflexión e explicación dos niveis de significado de palabras e expresións no discurso oral ou escrito.	▪ B3.4. Identificar os niveis de significado de palabras ou expresións en función da intención comunicativa do discurso oral ou escrito onde aparecen.	▪ LCLB3.4.1. Explica todos os valores expresivos das palabras que gardan relación coa intención comunicativa do texto onde aparecen.	▪ CCL
			▪ LCLB3.4.2. Explica con precisión o significado de palabras, e usa a acepción adecuada en relación ao contexto en que aparecen.	▪ CCL
▪ b ▪ e ▪ h	▪ B3.5. Manexo de dicionarios e outras fontes de consulta en papel e formato dixital sobre a normativa e o uso non normativo das palabras, e interpretación das informacións lingüísticas que proporcionan os dicionarios da lingua (gramaticais, semánticas, rexistro e uso).	▪ B3.5. Usar correcta e eficazmente os dicionarios e outras fontes de consulta, tanto en papel como en formato dixital, para resolver dúbidas sobre o uso correcto da lingua e para progresar na aprendizaxe autónoma.	▪ LCLB3.5.1. Utiliza os dicionarios e outras fontes de consulta en papel e formato dixital, resolve eficazmente as súas dúbidas sobre o uso correcto da lingua e progresa na aprendizaxe autónoma.	▪ CD
▪ h	▪ B3.6. Observación, reflexión e explicación dos límites sintácticos e semánticos da oración simple e a composta, das palabras que relacionan os grupos que forman parte desta e dos seus elementos constitutivos.	▪ B3.6. Explicar e describir os trazos que determinan os límites oracionais para recoñecer a estrutura das oracións compostas.	▪ LCLB3.6.1. Transforma e amplía oracións simples en oracións compostas, usando conectores e outros procedementos de substitución para evitar repeticións.	▪ CCL
			▪ LCLB3.6.2. Recoñece a palabra nuclear que organiza sintacticamente e semanticamente un enunciado, así como os elementos que se agrupan arredor dela.	▪ CMCCT
			▪ LCLB3.6.3. Recoñece a equivalencia semántica e funcional entre o adxectivo, o substantivo e algúns adverbios con oracións de relativo, substantivas e adverbiais respectivamente, transformando e ampliando adxectivos, substantivos e adverbios en oracións subordinadas e inseríndoas como constituíntes doutra oración.	▪ CCL
			▪ LCLB3.6.4. Utiliza de forma autónoma textos da vida	▪ CCL

	Lingua Castelá e Literatura. 4º de ESO			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			cotiá para a observación, reflexión e explicación sintáctica.	
▪ b ▪ h	▪ B3.7. Coñecemento, uso e valoración das normas ortográficas e gramaticais, recoñecendo o seu valor social e a necesidade de cinguirse a elas na escritura para obter unha comunicación eficiente.	▪ B3.7. Aplicar os coñecementos sobre a lingua para resolver problemas de comprensión e expresión de textos orais e escritos e para a revisión progresivamente autónoma dos textos propios e alleos.	▪ LCLB3.7.1. Revisa os seus discursos orais e escritos aplicando correctamente as normas ortográficas e gramaticais, recoñecendo o seu valor social para obter unha comunicación eficiente.	▪ CCL
▪ b ▪ g ▪ h	▪ B3.8. Observación, reflexión, explicación e uso dos trazos característicos que permiten diferenciar e clasificar os xéneros textuais, con especial atención aos discursos expositivos e argumentativos.	▪ B3.8. Identificar e explicar as estruturas dos xéneros textuais, con especial atención ás estruturas expositivas e argumentativas, para utilizalas nas súas producións orais e escritas.	▪ LCLB3.8.1. Identifica e explica as estruturas dos xéneros textuais, con especial atención ás expositivas e argumentativas, e utilízaas nas propias producións orais e escritas.	▪ CCL
			▪ LCLB3.8.2. Coñece os elementos da situación comunicativa que determinan os usos lingüísticos (tema, propósito, destinatario, xénero textual, etc.).	▪ CSC ▪ CCL
			▪ LCLB3.8.3. Describe os trazos lingüísticos máis sobresalientes de textos expositivos e argumentativos, relacionándoos coa intención comunicativa e o contexto en que se producen.	▪ CCL
			▪ LCLB3.8.4. Recoñece nun texto os procedementos lingüísticos para a expresión da subxectividade, e utilízaos nas producións propias.	▪ CCL
▪ h	▪ B3.9. Observación, reflexión e explicación do uso de conectores textuais e dos principais mecanismos de referencia interna, tanto gramaticais (substitucións pronominais) como léxicos (elipses e substitucións mediante sinónimos e hiperónimos).	▪ B3.9. Recoñecer en textos de diversa índole e usar nas producións propias orais e escritas os conectores textuais e os principais mecanismos de referencia interna, tanto gramaticais como léxicos.	▪ LCLB3.9.1. Recoñece e utiliza a substitución léxica como un procedemento de cohesión textual.	▪ CCL
			▪ LCLB3.9.2. Identifica, explica e usa distintos tipos de conectores de causa, consecuencia, condición e hipótese, así como os mecanismos gramaticais e léxicos de referencia interna que proporcionan cohesión a un texto.	▪ CCL
▪ a ▪ b ▪ h	▪ B3.10. Coñecemento dos rexistros e dos factores que inciden no uso da lingua en distintos ámbitos sociais, e valoración da importancia de utilizar o rexistro adecuado segundo as condicións da situación comunicativa.	▪ B3.10. Recoñecer e utilizar os rexistros lingüísticos en función dos ámbitos sociais, valorando a importancia de utilizar o rexistro adecuado a cada momento.	▪ LCLB3.10.1. Recoñece os rexistros lingüísticos en textos orais ou escritos en función da intención comunicativa e do seu uso social.	▪ CCL
			▪ LCLB3.10.2. Valora a importancia de utilizar o rexistro adecuado a cada situación comunicativa, e aplícao nos seus discursos orais e escritos.	▪ CSC
▪ i ▪ l	▪ B3.11. Participación en proxectos (elaboración de materiais multimedia, folletos, carteis, recensións sobre libros e películas, etc.) nos que se utilicen varias linguas,	▪ B3.11. Participar en proxectos (elaboración de materiais multimedia, folletos, carteis, recensións sobre libros e películas, etc.) nos que se utilicen varias linguas, tanto	▪ LCLB3.11.1. Participa en proxectos (elaboración de materiais multimedia, folletos, carteis, recensións sobre libros e películas, obras de teatro, etc.) nos que se utilizan	▪ CCL ▪ CAA

	Lingua Castelá e Literatura. 4º de ESO			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
	tanto curriculares como outras presentes no centro docente, e relacionados cos elementos transversais, evitando estereotipos lingüísticos ou culturais.	curriculares como outras presentes no centro docente, e relacionados cos elementos transversais, evitando estereotipos lingüísticos ou culturais.	varias linguas e relacionados cos elementos transversais, evita estereotipos lingüísticos ou culturais, e valora as competencias que posúe como persoa plurilingüe.	
▪ g ▪ h	▪ B3.12. Identificación e progresiva utilización dos coñecementos sobre as linguas para desenvolver unha competencia comunicativa integrada.	▪ B3.12. Reflexionar sobre o sistema e as normas de uso das linguas, mediante a comparación e a transformación de textos, enunciados e palabras, e utilizar estes coñecementos para solucionar problemas de comprensión e para a produción de textos.	▪ LCLB3.12.1. Utiliza os coñecementos lingüísticos de ámbito contextual, textual, oracional e da palabra desenvolvidos no curso nunha das linguas, para mellorar a comprensión e a produción dos textos traballados en calquera das outras.	▪ CAA
	Bloque 4. Educación literaria			
▪ h ▪ l ▪ n ▪ c	▪ B4.1. Lectura libre de obras da literatura española e universal, e da literatura xuvenil, como fonte de pracer, de enriquecemento persoal e de coñecemento do mundo, para lograr o desenvolvemento dos seus propios gustos e intereses literarios, e a súa autonomía de lectura.	▪ B4.1. Favorecer a lectura e comprensión de obras literarias da literatura española e universal de todos os tempos e da literatura xuvenil.	▪ LCLB4.1.1. Le e comprende cun grao crecente de interese e autonomía obras literarias próximas aos seus gustos e ás súas afeccións.	▪ CCL
			▪ LCLB4.1.2. Valora algunha das obras de lectura libre, resumindo o contido, explicando os aspectos que máis chamaron a súa atención e o que a lectura lle achegou como experiencia persoal.	▪ CCEC
			▪ LCLB4.1.3. Desenvolve progresivamente o seu propio criterio estético perseguindo como única finalidade o pracer pola lectura.	▪ CSIEE
▪ h ▪ l ▪ n ▪ c	▪ B4.1. Lectura libre de obras da literatura española e universal, e da literatura xuvenil, como fonte de pracer, de enriquecemento persoal e de coñecemento do mundo, para lograr o desenvolvemento dos seus propios gustos e intereses literarios, e a súa autonomía de lectura.	▪ B4.2. Promover a reflexión sobre a conexión entre a literatura e o resto das artes.	▪ LCLB4.2.1. Desenvolve progresivamente a capacidade de reflexión observando, analizando e explicando a relación existente entre manifestacións artísticas de todas as épocas (música, pintura, cine, etc.).	▪ CCL
			▪ LCLB4.2.2. Recoñece e comenta o mantemento ou a evolución de personaxes-tipo, temas e formas ao longo dos diversos períodos histórico-literarios, ata a actualidade.	▪ CCEC
			▪ LCLB4.2.3. Compara textos literarios e pezas dos medios de comunicación que respondan a un mesmo tópico, observando, analizando e explicando os puntos de vista segundo o medio, a época ou a cultura, e valorando e criticando o que le ou ve.	▪ CSC
▪ h ▪ l ▪ n ▪ c	▪ B4.1. Lectura libre de obras da literatura española e universal, e da literatura xuvenil, como fonte de pracer, de enriquecemento persoal e de coñecemento do mundo, para lograr o desenvolvemento dos seus propios gustos e intereses literarios, e a súa autonomía de lectura.	▪ B4.3. Fomentar o gusto e o hábito pola lectura en todas as súas vertentes: como fonte de acceso ao coñecemento e como instrumento de lecer e diversión que permite explorar mundos diferentes aos nosos, reais ou imaxinarios.	▪ LCLB4.3.1. Fala na clase dos libros e comparte as súas impresións cos/coas compañeiros/as.	▪ CCL
			▪ LCLB4.3.2. Traballa en equipo determinados aspectos das lecturas propostas ou seleccionadas polos alumnos,	▪ CSC ▪ CSIEE

	Lingua Castelá e Literatura. 4º de ESO			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			investigando e experimentando de forma progresivamente autónoma.	
			▪ LCLB4.3.3. Le en voz alta, modulando e adecuando a voz, apoiándose en elementos da comunicación non verbal e potenciando a expresividade verbal.	▪ CCL
			▪ LCLB4.3.4. Dramatiza fragmentos literarios breves desenvolvendo progresivamente a expresión corporal como manifestación de sentimentos e emocións, respectando as producións das demais persoas.	▪ CCEC
▪ h ▪ l ▪ n ▪ c	▪ B4.2. Aproximación ás obras máis representativas da literatura española desde o século XVIII aos nosos días a través da lectura e a explicación de fragmentos significativos e, de ser o caso, obras completas. Reflexión e superación de estereotipos de xénero, clase, crenzas, etc.	▪ B4.4. Comprender textos literarios representativos desde o século XVIII aos nosos días, recoñecendo a intención do/da autor/a, o tema e os trazos propios do xénero ao que pertence, e relacionando o seu contido co contexto sociocultural e literario da época, ou doutras épocas, e expresando a relación con xuízos persoais razoados.	▪ LCLB4.4.1. Le e comprende unha selección de textos literarios representativos da literatura desde o século XVIII aos nosos días, identificando o tema, resumindo o seu contido e interpretando a linguaxe literaria.	▪ CCL
			▪ LCLB4.4.2. Expresa a relación entre o contido da obra, a intención do/da autor/a e o contexto, e o mantemento de temas e formas, emitindo xuízos persoais razoados.	▪ CAA
▪ h ▪ l ▪ n	▪ B4.3. Redacción de textos de intención literaria a partir da lectura de textos do século XX, utilizando as convencións formais do xénero seleccionado e con intención lúdica e creativa.	▪ B4.5. Redactar textos persoais de intención literaria seguindo as convencións do xénero, con intención lúdica e creativa.	▪ LCLB4.5.1. Redacta textos persoais de intención literaria a partir de modelos dados, seguindo as convencións do xénero e con intención lúdica e creativa.	▪ CCL
			▪ LCLB4.5.2. Desenvolve o gusto pola escritura como instrumento de comunicación capaz de analizar e regular os seus propios sentimentos.	▪ CAA
▪ e	▪ B4.4. Consulta de fontes de información variadas para a realización de traballos e a cita adecuada destas.	▪ B4.6. Consultar e citar adecuadamente fontes de información variadas para realizar un traballo educativo en soporte impreso ou dixital sobre un tema do currículo de literatura, adoptando un punto de vista crítico e persoal, e utilizando as tecnoloxías da información.	▪ LCLB4.6.1. Consulta e cita adecuadamente varias fontes de información para desenvolver por escrito, con rigor, claridade e coherencia, un tema relacionado co currículo de Literatura.	▪ CCL ▪ CD
			▪ LCLB4.6.2. Achega nos seus traballos escritos ou orais conclusións e puntos de vista persoais e críticos sobre as obras literarias, expresándose con rigor, claridade e coherencia.	▪ CCL ▪ CSIEE
			▪ LCLB4.6.3. Utiliza recursos variados das tecnoloxías da información e da comunicación para a realización dos seus traballos educativos.	▪ CD

C. 2. TEMPORALIZACIÓN

Utilizaranse ás unidades didácticas ofrecidas por NETEX en e-dixgal. Completaranse, modificaranse e mesmo suprimiranse certos apartados destas unidades didácticas segundo o criterio do profesor. Trataranse de estudar tres unidades didácticas por trimestre con outros tantos controis. As unidades abranguen aspectos de lingua e de literatura.

GRAO MÍNIMO DE CONSECUCIÓN PARA SUPERAR A MATERIA.

LER, ESCRIBIR - LITERATURA
Lee, comprende, interpreta y valora textos escritos en diferentes soportes y formatos. Aplica progresivamente las estrategias necesarias para producir textos adecuados, coherentes y cohesionados. Comprende textos literarios representativos desde el siglo XVlll a principios del siglo XX, reconociendo la intención del/de la autor/a, el tema y los rasgos propios del género al que pertenece, y relacionando su contenido con el contexto sociocultural y literario de la época, o de otras épocas, y expresando la relación con juicios personales razonados.
ORTOGRAFÍA
Conoce, valora y aplica correctamente: Las reglas de acentuación. Los signos de puntuación. Uso de b/v, y/ll, h. Uso de mayúsculas y minúsculas. Impropiedad léxica. Errores de concordancia.
GRAMÁTICA
Reconoce y analiza: Las categorías gramaticales. Las propiedades del texto. Los grupos sintácticos.

Enunciado y oración. Los complementos verbales. La oración compuesta. La oración coordinada. La oración subordinada sustantiva. La oración subordinada de relativo. Otras subordinadas. La diversidad lingüística de España.
LÉXICO
Reconoce y analiza: La estructura y la formación de palabras. Abreviaciones y onomatopeyas. El léxico castellano. Préstamos y extranjerismos. Prefijos y sufijos.

D. MATERIAIS, RECURSOS DIDÁCTICOS E METODOLOXÍA

- Libro digital del alumnado Lengua Castellana y Literatura 4º ESO (NETEX en e-dixgal).
- Recursos fotocopiables que recogen lecturas complementarias, actividades de consolidación y profundización y material para el desarrollo de las competencias.
- Libros de lectura.
- Pizarra digital.
- Diccionarios y Gramáticas.
- Material audiovisual.
- Internet.
- Revistas y periódicos tanto impresos como digitales.
- Presentaciones power-point.

Los principios metodológicos que se seguirán en el áres son los siguientes:

1. Especial atención a la diversidad y utilización de métodos que tengan en cuenta los diferentes ritmos de aprendizaje y favorezcan la capacidad de aprender por sí mismos.

2. Metodología activa e participativa, favoreciendo el trabajo individual y cooperativo del alumnado , el trabajo en grupo colaborativo proporciona, además del entrenamiento de habilidades sociales básicas y el enriquecimiento personal desde la diversidad, una plataforma inmejorable para entrenar la competencia comunicativa.

3. Especial atención a la adquisición y desarrollo de las competencias clave.

4. Entrenamiento individual y trabajo reflexivo de procedimientos básicos de la asignatura: la comprensión oral y lectora, la expresión oral y escrita y la argumentación que son, obviamente, extrapolables a otras áreas y contextos de aprendizaje.

5. Integración y uso de las tecnologías de la información y de la comunicación en el aula.

E. **CRITERIOS SOBRE A AVALIACIÓN, CUALIFICACIÓN E PROMOCIÓN DO ALUMNADO:**

A avaliación efectuarase mediante a observación sistemática do progreso e evolución do alumno e atendendo sempre ás súas capacidades persoais. Serán instrumentos adecuados para isto:

1. As probas escritas.

   Xeralmente realizaranse dúas por avaliación, nelas o alumnado deberá demostrar a través de exercicios concretos que asimilou os estándares traballados nas unidades correspondentes. A ciertas pruebas puede añadírsele puntuación correspondiente a actividades más competenciales, al trabajo cooperativo o a proyectos. El cómputo total de puntos corresponderá a un 10 y la puntuación correspondiente se calculará siguiendo una regla de 3.

.

2. Traballo na casa e na aula.

   O alumnado deberá amosar unha actitude de traballo positiva cara á materia, traballando na casa (deberes) e na aula tanto a nivel individual como no traballo cooperativo, participando activamente, poñendo en común e corrixindo.

   En principio todo alumno ten asegurado 1 punto neste apartado sempre que traia as tarefas de casa relativamente ben feitas e que amose unha actitude positiva hacia o traballo. Esa puntuación vese mermada polos negativos por falta de deberes ou por mala praxis na clase.

3. Os exames de avaliación final (convocatoria de xuño)

Cada un dos instrumentos empregados para a avaliación representará a seguinte porcentaxe da nota global:

INSTRUMENTOS DE AVALIACIÓN	PORCENTAXE NA CUALIFICACIÓN GLOBAL
Probas escritas	80%
Traballo na casa e na aula	10%
Proba de lectura	10%
Exame final de xuño..	100%

PESOS DAS DIFERENTES COMPETENCIAS NA MATERIA

Competencia en comunicación lingüística	30%
Conciencia e expresión cultural	20%
Aprender a aprender	15%
Competencia dixital	15%
Competencia social e cívica	10%

Espírito emprendedor e iniciativa persoal	5%
Competencia matemática e científico-tecnolóxica	5%

SISTEMA DE RECUPERACIÓN

Realizarase unha proba de recuperación ao final de cada avaliación. No mes de xuño se recuperará a avaliación ou avaliacións suspensas de novo se non foron aprobadas xa.

F. INDICADORES DE LOGRO PARA AVALIAR O PROCESO DE ENSINO E A PRÁCTICA DOCENTE.

Os instrumentos para levara a cabo a avaliación do proceso docente son a observación diaria na clase do nivel de efectividade das actividades levadas a cabo, a análise dos resultados académicos do alumnado e a reflexión conxunta co resto do profesorado.

G. AS MATERIAS PENDENTES:

De acordo coa legislación vixente, establécense as normas a seguir para a avaliación do alumnado coa materia de Lingua Castelá pendente, tendo en conta o establecido na programación do curso correspondente no tocante aos criterios de avaliación e os mínimos esixibles. Durante o mes de outubro daráselle ao alumnado a seguinte información sobre o procedemento a seguir para recuperar a Lingua castelá pendente:

A recuperación de Lingua castelá poderá realizarse en dúas partes:

_A proba de avaliación correspondente á primeira parte realizarase na segunda quincena de xaneiro.

_A proba de avaliación da segunda parte farase pouco despois do inicio do terceiro trimestre.

Antes da realización destas probas, os alumnos terán que entregar debidamente realizadas unha serie de actividades relacionadas cos contidos establecidos para cada parte. A entrega destas actividades é imprescindible para poder facer a recuperación en dous bloques e será tida en conta na avaliación final.

No caso de non seren presentadas estas tarefas, os alumnos realizarán unha única proba de avaliación no mes de maio, na que se incluirán todos os contidos.

H. A AVALIACIÓN INICIAL.

Levarase á cabo a través da realización dunha proba proporcionada pola editorial, que recolla aspectos xerais da lingua castelá e outros concretos do curso anterior.

I. MEDIDAS DE ATENCIÓN Á DIVERSIDADE.

Con el objetivo de responder a las distintas capacidades y estilos de aprendizaje así como a los divergentes intereses y motivaciones del alumnado, se fijará un cuerpo de contenidos esenciales que deben ser asimilados por todos los alumnos y alumnas para poder alcanzar los objetivos previstos. En cuanto a las actividades, se organizarán por categorías en función de su distinta finalidad. En este sentido, por un lado, se contemplan actividades de refuerzo y de consolidación de aquellos aprendizajes que consideramos básicos. Por otro lado, existen otro tipo de actividades más diversificadas que implican bien una complejidad mayor, bien una ampliación de la perspectiva del tema trabajado. El planteamiento metodológico seguido va a ofrecer una «diversidad curricular» que permita atender a las diferencias de capacidad, motivación o interés del alumnado. En este sentido, entre las medidas que podemos ejecutar están: trabajar con diferentes agrupamientos, suscitar el interés y la motivación de todos a través de actividades más vivenciales, cercanas y no excesivamente largas, con niveles de dificultad en ascenso progresivo, así como materiales suplementarios, actividades de ampliación, apoyos externos y, en último extremo, adaptaciones curriculares no significativas.

J. ACTIVIDADES COMPLEMENTARIAS E EXTRAESCOLARES.

Serán actividades encaminadas a reforzar la consecución de objetivos:

- La asistencia a diferentes espectáculos: teatro, música, recitaless de poesia.
- La visita a exposiciones y museos de interés.
- Los encuentros con escritores.
- Las actividades de colaboración con el Concello y otras instituciones para trabajar la educación en valores.
- Las convivencias lúdicas y festivas dentro y fuera del centro.
- La participación en las actividades programadas para celebrar el Día del Libro.
- La participación en las Jornadas Culturales de fin de curso.
- La visita a pueblos y ciudades para conocer nuestro patrimonio natural, histórico y cultural.

K. **MECANISMOS DE REVISIÓN, AVALIACIÓN E MODIFICACIÓN DAS PROGRAMACIÓNS.**

Levarase a cabo a adecuación das programacións segundo as características de aprendizaxe e comportamento do grupo de alumnado, así como do seu grao de éxito na consecución dos criterios de avaliación. Farase no día a día e ao final dun trimestre con previsión do seguinte.

César Gallego Novas setembro 2022

LINGUA FRANCESA 4º ESO

Índice

A. Introdución e contexto. Perfil do centro.

B. Obxectivos e contribución da materia ao desenvolvemento das competencias clave.

C. Obxectivos para o ciclo.

D.1. Estándares de aprendizaxe, criterios de avaliación, contidos e actividades. Desenvolvemento das competencias por unidade

D. 2. Temporalización

D.3. Grao mínimo de consecución para superar a materia.

D.4. Instrumentos de avaliación. Avaliacións das destrezas.

E. Concrecións metodolóxicas.

F. Materiais e recursos didácticos.

G. Criterios sobre a avaliación, cualificación e promoción do alumnado.

H. Indicadores de logro para avaliar o proceso de ensino e a práctica docente.

I. As materias pendentes.

L. A avaliación inicial.

M. Medidas de atención ádiversidade.

N. Elementos transversais.

O. Actividades complementarias e extraescolares.

P. Mecanismos de revisión, avaliación e modificación das programacións.

- **INTRODUCCIÓN E CONTEXTUALIZACIÓN.**
  PERFIL DO CENTRO

DATOS DO CENTRO				
Centro	**COLEXIO VIRXE MILAGROSA**			
Enderezo: PAZOS FONTENLA, 55			**Localidade: BUEU**	**Provincia: PONTEVEDRA**
CP:36930	**Teléfono:986 320 143**	**Fax:**	**Correo electrónico de contacto:**	
PERFIL: **CENTRO QUE INTEGRA EI, EP e ESO. SITO NUN AMBIENTE URBANO-MARIÑEIRO, TAMÉN TEN ALUMNADO PROCEDENTE DO RURAL. É UN CENTRO RELIXIOSO, ADSCRITO Á FUNDACIÓN EDUCERE.**				
DEPARTAMENTO DE LINGUA ESTRANXEIRA:				

CARACTERÍSTICAS DOS ALUMNOS: **2ºESO conta cun total de 11 alumnos que cursan lingua francesa.**
RECURSOS DISPOÑIBLES: **PARA O ENSINO DA LINGUA FRANCESA: AULAS, PANTALLAS DIXITAIS, ACCESO A INTERNET, SALA DE ORDENADORES E SALÓN DE ACTOS.**

B. **OBXECTIVOS E CONTRIBUCIÓN DA MATERIA AO DESENVOLVEMENTO DAS COMPETENCIAS CLAVE.**

O ensino-aprendizaxe da lingua francesa, como o resto das materias da ESO, contribuirá a:

a) Asumir responsablemente os seus deberes, coñecer e exercer os seus dereitos no respecto aos demais, practicar a tolerancia, a cooperación e a solidariedade entre as persoas e grupos, exercitarse no diálogo afianzando os dereitos humanos e a igualdade de trato e de oportunidades entre mulleres e homes, como valores comúns dunha sociedade plural e prepararse para o exercicio da cidadanía democrática.
b) Desenvolver e consolidar hábitos de disciplina, estudo e traballo individual e en equipo como condición necesaria para unha realización eficaz das tarefas da aprendizaxe e como medio de desenvolvemento persoal.
c) Valorar e respectar a diferenza de sexos e a igualdade de dereitos e oportunidades entre eles. Rexeitar a discriminación das persoas por razón de sexo ou por calquera outra condición ou circunstancia persoal ou social. Rexeitar os estereotipos que supoñan discriminación entre homes e mulleres, así como calquera manifestación de violencia contra a muller.
d) Fortalecer as súas capacidades afectivas en todos os ámbitos da personalidade e nas súas relacións cos demais, así como rexeitar a violencia, os prexuízos de calquera tipo, os comportamentos sexistas e resolver pacificamente os conflitos.
e) Desenvolver destrezas básicas na utilización das fontes de información para, con sentido crítico, adquirir novos coñecementos. Adquirir unha preparación básica no campo das tecnoloxías, especialmente as da información e a comunicación.

f) Concibir o coñecemento científico como un saber integrado, que se estrutura en distintas disciplinas, así como coñecer e aplicar os métodos para identificar os problemas nos diversos campos do coñecemento e da experiencia.
g) Desenvolver o espírito emprendedor e a confianza en si mesmo, a participación, o sentido crítico, a iniciativa persoal e a capacidade para aprender a aprender, planificar, tomar decisións e asumir responsabilidades.
h) Comprender e expresar con corrección, oralmente e por escrito, na lingua castelá e, si houbela, na lingua cooficial da Comunidade Autónoma, textos e mensaxes complexas, e iniciarse no coñecemento, a lectura e o estudo da literatura.
i) Comprender e expresarse nunha ou máis linguas estranxeiras de maneira apropiada.
j) Coñecer, valorar e respectar os aspectos básicos da cultura e a historia propias e dos demais, así como o patrimonio artístico e cultural.
k) Coñecer e aceptar o funcionamento do propio corpo e o dos outros, respectar as diferenzas, afianzar os hábitos de coidado e saúde corporais e incorporar a educación física e a práctica do deporte para favorecer o desenvolvemento persoal e social. Coñecer e valorar a dimensión humana da sexualidade en toda a súa diversidade. Valorar criticamente os hábitos sociais relacionados coa saúde, o consumo, o coidado dos seres vivos e o medio ambiente, contribuíndo á súa conservación e mellora.
l) Apreciar a creación artística e comprender a linguaxe das distintas manifestacións artísticas, utilizando diversos medios de expresión e representación.

Ademais dos obxectivos lingüísticos, os métodos utilizados fixa deliberadamente como finalidade a mobilización e o desenvolvemento das competencias clave. Este compromiso non ten nada de artificial, posto que o ensino dunha lingua viva conduce inevitablemente a abordar realidades transversais e interdisciplinares.

Ademais da competencia de comunicación, algunhas competencias clave asócianse inevitablemente co enfoque de dos métodos utilizados (competencia dixital, aprender a aprender, competencias sociais e cívicas), outras son menos centrais, pero todas se abordan e se requiren do alumno, para cada unha delas, un mínimo de toma de conciencia e unha actitude favorable.

As competencias de base mobilizadas e desenvolvidas polos métodos utilizados están expresamente sinaladas en todos os elementos: libro do alumno, caderno de exercicios, libro do profesor,enque, ademais, se analizan sistematicamente.

Competencia matemática e competencias de base en ciencias e tecnoloxía

A realización de táboas de vocabulario leva á práctica esta competencia.

Competencia dixital

A competencia dixital está no centro da aprendizaxe do francés cos métodos utilizados.

PARACHUTE permítelles aos alumnos comprender o papel e as posibilidades das TIC na vida diaria, privada, en sociedade e no traballo. Sensibilízaos, do mesmo xeito,cos posibles riscos de Internet e da comunicación a través de soportes electrónicos (correo electrónico, aplicacións en rede), cos problemas de validez e fiabilidade das informacións disponibles, e tamén cos riscos para a súa saúde:<<ter bos hábitos ante o computador>>

Aprender a aprender

A competencia que permite aprender a aprender é o centro da aprendizaxe do francés cos métodos utilizados; é en si mesma consubstancial, posto que a aptitude de aprender a aprender é a base do progreso e da motivación que leva.

O contrato de aprendizaxe que se atopa ao comezo de cada unidade axuda o alumno a reflexionar sobre o obxecto e finalidade da aprendizaxe.

Para cada competencia lingüística, os métodos utilizados propóñenlle ao alumno estratexias específicas (ver máis arriba), e adéstrao para que recorra a elas de forma consciente.

Estas estratexias descóbrense e utilízanse na clase, requírense e rentabilízanse no momento do traballo individual, e co caderno de exercicios en particular. Contribuirán a que o alumno gañe confianza nas súas propias capacidades no momento en que se dea conta da súa utilidade.

Estas estratexias vense claramente nos métodos no apartado específico das seccións «Vers le DELF» baixo un subtítulo evocador: «Trucs et astuces» (trucos e astucias).

A variedade de soportes e de actividades está destinada a facerlles comprender aos alumnos que non hai unha soa forma de abordar unha lingua e de aprendela.

A variedade de formatos destinados á avaliación (xogos, balances orais/escritos, avaliacións por competencias do tipo) ten a mesma finalidade: independentemente do valor eventual sumativo, ten un valor formativo, xa que lle permite ao alumno coñecer cales son as súas estratexias de aprendizaxe favoritas, e cales son os puntos fortes e débiles das súas aptitudes e cualificacións.

Competencias sociais e cívicas

Os métodos utilizados están destinados ao ámbito escolar, á aprendizaxe en grupo, polo que a **competencia social** ten un gran valor.

Os códigos de conduta que se deben respectar na vida colectiva de forma xeral son os mesmos que os que se deben respectar no colexio e na clase; no grupo e nos subgrupos cando, p. ex.se realicen as tarefas finais. No día a día, o método incítaos a respectar as regras de cortesía, a saudarse, a respectar as quendas de palabra, a escoitar os demais, a respectar os seus esforzos para facerse entender a pesar das dificultades da lingua…

A través das actividades, aprenden a respectar as nocións fundamentais do individuo, do grupo, da organización do traballo, da igualdade entre homes e mulleres e da non discriminación, de sociedade e de cultura.

O descubrimento dunha realidade diferente á súa, a do mundo francófono, dálles a oportunidade de exercer unha actitude aberta e tolerante.

As tarefas finais son por si soas a ocasión perfecta de demostrar unha actitude positiva: colaboración, valoración da diversidade e do respecto aos demais, e aceptación de compromisos. Termínanse, á mantenta, cunha rúbrica de reflexión «Moi et les autres».

Alí atoparán informacións básicas sobre a bandeira, o himno nacional, a festa nacional e as orixes desta, que dan unha perspectiva histórica e pública do país onde naceu a lingua que están aprendendo.

Sentido de iniciativa e espírito emprendedor

Dada a súa idade, os alumnos da ESO do centro están aínda lonxe do mundo profesional, en que deberán facer proba deste espírito emprendedor indispensable no mundo moderno. Pero non é demasiado pronto para axudalos a desenvolver unha actitude favorable á adquisición desta competencia. Con este obxectivo, as tarefas finais son un contexto privilexiado: os alumnos deben realizar un proxecto en grupo, deben organizarse e negociar para repartir as tarefas ao principio e durante cada etapa (preparación, realización, exposición).

Cada un mobilizará as súas mellores capacidades para contribuír ao resultado común, pero todos terán que exercer a aptitude para anticipar, para planificar a súa actividade persoal ao servizo da tarefa (procura de información, selección de documentación gráfica, creación de ilustracións, compra de material…), para facer un informe para os membros do grupo ou subgrupo, para resolver cal é a proposición máis adecuada, etc.

Sensibilidade e expresión cultural

Non todos os individuos nacen cos mesmos dons artísticos, pero todos teñen dereito a aprender a sentir as emocións estéticas e o deber de respectar as manifestacións culturais e artísticas que enriquecen o mundo.

Os métodos utilizados favorecen tamén a **expresión cultural e artística** en canto ten oportunidade en todas as tarefas finais.

C. OS OBXECTIVOS PARA O CICLO:

Os obxectivos expostos para o primeiro ciclo da ESO na área de segunda lingua estranxeira tradúcense nun currículo básico que, integrando todos os aspectos que conforman a comunicación lingüística, se estrutura en catro bloques correspondentes ás distintas actividades da lingua,talcomo estas se describen no MCER: comprensión e produción (expresión e interacción) de textos orais e escritos.

Os contidos previstos concrétanse en criterios de avaliación, que son referentes específicos para avaliar a aprendizaxe do alumnado. Describen aquilo que se quere valorar e que os alumnos deben lograr, tanto en coñecementos como en competencias; responden ao que se quere conseguir en cada materia.

No relativo á competencia comunicativa, que constitúe o corazón da materia segunda lingua estranxeira, os criterios de avaliación para o 1º ciclo da ESO (BOE do 3 de xaneiro de 2015) son os seguintes.

Bloque 1. Comprensión de textos orais

Identificar o sentido xeral, os puntos principais e a información máis importante en textos orais breves e ben estruturados, transmitidos de viva voz ou por medios técnicos e articulados a velocidade lenta, nun rexistro formal, informal ou neutro, e que versen sobre asuntos habituais en situacións cotiás ou sobre aspectos concretos de temas xerais ou do propio campo de interese nos ámbitos persoal, público, e educativo, sempre que as condicións acústicas non distorsionen a mensaxe e se poida volver escoitar o devandito.

Coñecer e saber aplicar as estratexias máis adecuadas para a comprensión do sentido xeral, os puntos principais ou a información máis importante do texto.

Coñecer e utilizar para a comprensión do texto os aspectos socioculturais e sociolingüísticos relativos á vida cotiá (hábitos de estudo e de traballo, actividades de lecer), condicións de vida e contorna, relacións interpersoais (entre homes e mulleres, no centro educativo, no ámbito público), comportamento (xestos, expresións faciais, uso da voz, contacto visual), e convencións sociais (costumes, tradicións).

Distinguir a función ou funcións comunicativas máis relevantes do texto (p. ex. unha petición de información, un aviso ou unha suxestión) e un repertorio dos seus expoñentes máis frecuentes, así como patróns discursivos de uso común relativos á organización textual (introdución do tema, cambio temático e peche textual).

Aplicar á comprensión do texto os coñecementos sobre os constituíntes e a organización de patróns sintácticos e discursivos de uso frecuente na comunicación oral, así como os seus significados xerais asociados (p. ex. estrutura interrogativa para facer unha suxestión).

Recoñecer léxico oral de uso frecuente relativo a asuntos cotiáns e a aspectos concretos de temas xerais ou relacionados cos propios intereses ou estudos, e inferir do contexto, con apoio visual, os significados de palabras e expresións que se descoñecen.

Discriminar patróns sonoros, acentuais, rítmicos e de entoación de uso frecuente, e recoñecer os significados e intencións comunicativas xerais relacionados cos mesmos.

Bloque 2. Produción de textos orais: expresión e interacción

Producir textos breves e suficientemente comprensibles, tanto en conversacións cara a cara como por teléfono ou outros medios técnicos, nun rexistro neutro ou informal, cunha linguaxe moi sinxela, en que se dá, solicita e intercambia información sobre temas cotiáns e asuntos coñecidos ou de interese persoal e educativo, aínda que se produzan interrupcións ou vacilacións, se fagan necesarias as pausas e a reformulación para organizar o discurso e seleccionar expresións, e o interlocutor teña que solicitar que se lle repita ou reformule o devandito.

Coñecer e saber aplicar as estratexias máis adecuadas para producir textos orais breves en forma de monólogo ou de diálogo e de estrutura moi simple e clara, utilizando, entre outros, procedementos como a adaptación da mensaxe aos recursos de que se dispón, ou a reformulación ou explicación de elementos.

Incorporar á produción do texto oral en forma de monólogo ou de diálogo os coñecementos socioculturais e sociolingüísticos adquiridos relativos a relacións interpersoais, comportamento e convencións sociais, actuando coa suficiente propiedade e respectando as normas de cortesía máis importantes nos contextos respectivos.

Levar a cabo as funcións principais demandadas polo propósito comunicativo, utilizando os expoñentes máis frecuentes das devanditas funcións e os patróns discursivos sinxelos de uso máis común para organizar o texto.

Mostrar control sobre un repertorio limitado de estruturas sintácticas de uso frecuente e de mecanismos sinxelos de cohesión e coherencia (repetición léxica, elipses, deíxe persoal, espacial e temporal, xustaposición, e conectores e marcadores conversacionais de uso moi frecuente).

Coñecer e utilizar un repertorio léxico oral suficiente para comunicar información e opinións breves, sinxelas e concretas, en situacións habituais e cotiás. Pronunciar e entoar de maneira suficientemente comprensible, aínda que resulte evidente o acento estranxeiro, se cometan erros de pronuncia esporádicos, e os interlocutores teñan que solicitar repeticións ou aclaracións. Manexar frases curtas e fórmulas para desenvolverse de maneira suficiente en breves intercambios en situacións habituais e cotiás, aínda que haxa que interromper o discurso para buscar palabras ou articular expresións e para reparar a comunicación. Interactuar de maneira simple en intercambios claramente estruturados, utilizando fórmulas ou xestos simples para tomar ou manter a quenda de palabra, aínda que poidan darse desaxustes na adaptación ao interlocutor.

Bloque 3: Comprensión de textos escritos

Identificar a idea xeral, os puntos máis relevantes e información importante en textos, tanto en formato impreso como en soporte dixital, breves e ben estruturados escritos nun rexistro neutro ou informal, que traten de asuntos habituais en situacións cotiás, de aspectos concretos de temas de interese persoal ou educativo, e que conteñan estruturas sinxelas e un léxico de uso frecuente.

Coñecer e saber aplicar as estratexias máis adecuadas para a comprensión da idea xeral, os puntos máis relevantes e información importante do texto. Coñecer, e utilizar para a comprensión do texto, os aspectos socioculturais e sociolingüísticos relativos á vida cotiá (hábitos de estudo e de traballo, actividades de lecer, condicións de vida e contorna, relacións interpersoais (entre homes e mulleres, no centro educativo, no ámbito público), e convencións sociais (costumes, tradicións).

Distinguir a función ou funcións comunicativas máis importantes do texto e un repertorio dos seus expoñentes máis frecuentes, así como patróns discursivos sinxelos de uso común relativos á organización textual (introdución do tema, cambio temático e peche textual).

Aplicar á comprensión do texto os constituíntes e a organización de estruturas sintácticas de uso frecuente na comunicación escrita, así como os seus significados xerais asociados (p. ex. estrutura interrogativa para facer unha suxestión).

Recoñecer léxico escrito de uso frecuente relativo a asuntos cotiáns e a aspectos concretos de temas xerais ou relacionados cos propios intereses ou estudos, e inferir do contexto, con apoio visual, os significados de palabras e expresións que se descoñecen.

Recoñecer as principais convencións ortográficas, tipográficas e de puntuación, así como abreviaturas e símbolos de uso común (p. ex. >, %,⌋), e os seus significados asociados.

Bloque 4: Produción de textos escritos: expresión e interacción

Escribir, en papel ou en soporte dixital, textos breves, sinxelos e de estrutura clara sobre temas habituais en situacións cotiás ou do propio interese, nun rexistro neutro ou informal, utilizando recursos básicos de cohesión, as convencións ortográficas básicas e os signos de puntuación máis frecuentes.

Coñecer e aplicar estratexias adecuadas para elaborar textos escritos breves e de estrutura simple, p. ex. copiando formatos, fórmulas e modelos convencionais propios de cada tipo de texto.

Incorporar á produción do texto escrito os coñecementos socioculturais e sociolingüísticos adquiridos relativos a relacións interpersoais, comportamento e convencións sociais, respectando as normas de cortesía e de etiqueta máis importantes nos contextos respectivos.

Levar a cabo as funcións demandadas polo propósito comunicativo, utilizando os expoñentes máis frecuentes das devanditas funcións e os patróns discursivos de uso máis habitual para organizar o texto escrito de maneira sinxela.

Mostrar control sobre un repertorio limitado de estruturas sintácticas de uso frecuente, e empregar para comunicarse mecanismos sinxelos ou bastante axustados ao contexto e á intención comunicativa (repetición léxica, elipses, deíxe persoal, espacial e temporal, xustaposición, e conectores e marcadores discursivos moi frecuentes).

Coñecer e utilizar un repertorio léxico escrito suficiente para comunicar informacións breves, simples e directas en situacións habituais e cotiás. Coñecer e aplicar, de maneira suficiente, para que a mensaxe principal quede clara, os signos de puntuación elementais (p. ex. punto, coma) e as regras ortográficas básicas (p. ex. uso de maiúsculas e minúsculas), así como as convencións ortográficas frecuentes na redacción de textos moi breves en soporte dixital.

D. 1. ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE , CRITERIOS DE AVALIACIÓN, CONTIDOS E ACTIVIDADES. DESENVOLVEMENTO DAS COMPETENCIAS EN CADA UNIDADE.

4º de ESO

	Segunda Lingua Estranxeira. 4º de ESO			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
	Bloque 1. Comprensión de textos orais			
a c d i	B1.1. Estratexias de comprensión: Mobilización de información previa sobre o tipo de tarefa e o tema. Identificación do tipo textual, adaptando a comprensión a el. Distinción de tipos de comprensión (sentido xeral, información esencial e puntos principais). Formulación de hipóteses sobre o contido e o contexto. Inferencia e formulación de hipóteses sobre significados a partir da comprensión de elementos significativos, lingüísticos e paralingüísticos (acenos, entoación, etc.). Inferencia e formulación de hipóteses sobre significados a partir do coñecemento doutras linguas, e de elementos non lingüísticos (imaxes, música, etc.). Reformulación de hipóteses a partir da comprensión de novos elementos. B1.2. Tolerancia da comprensión parcial ou vaga nunha situación comunicativa. B1.3. Perseveranza no logro da comprensión oral, reescoitando o texto gravado ou solicitando repetición do dito.	B1.1. Coñecer e saber aplicar as estratexias máis adecuadas para a comprensión do sentido xeral, a información esencial, os puntos e as ideas principais, ou os detalles relevantes do texto. B1.2. Identificar a información esencial, os puntos principais e os detalles máis relevantes en textos orais breves e ben estruturados, transmitidos de viva voz ou por medios técnicos e articulados a velocidade lenta ou media, nun rexistro formal, informal ou neutro, e que versen sobre asuntos cotiáns en situacións habituais ou sobre temas xerais ou do propio campo de interese nos ámbitos persoal, público e educativo, sempre que as condicións acústicas non distorsionen a mensaxe e se poida volver escoitar o dito. B1.3. Comprender o esencial en situacións que impliquen a solicitude de información xeral (datos persoais básicos, lugares, horarios, datas, prezos, cantidades e actividades cotiás, etc.), sempre que se fale con lentitude e con claridade. B1.4. Comprender o esencial en conversas sinxelas, básicas e breves sobre descricións, narracións, puntos de vista e opinións relativos a temas frecuentes e de necesidade inmediata relativas ao ámbito persoal, sempre que se fale con lentitude, articulando de forma clara e comprensible, e se a persoa interlocutora está disposta a repetir ou reformular o dito. B1.5. Comprender o sentido xeral e información moi relevante e sinxela de presentacións sinxelas e ben estruturadas sobre temas familiares e predicibles, previamente traballados, e de programas de televisión tales como boletíns meteorolóxicos ou informativos, sempre que as imaxes porten gran parte da mensaxe.	SLEB1.1. Nas actividades de aula, persevera no seu proceso de comprensión, axustándoo ás necesidades da tarefa (de comprensión global, selectiva ou detallada) e mellorándoo, de ser o caso: facendo anticipacións do que segue (palabra, frase, resposta, etc.) e inferindo o que non se comprende e o que non se coñece mediante os propios coñecementos e as experiencias doutras linguas.	CCL CAA CSC CCEC
			SLEB1.2. Capta os puntos principais e os detalles salientables de indicacións, anuncios, mensaxes e comunicados breves, articulados de xeito lento e claro (por exemplo, por megafonía, ou nun contestador automático), sempre que as condicións acústicas sexan boas e o son non estea distorsionado.	CCL CAA CSC CCEC CD
			SLEB1.3. Comprende, nunha conversa formal ou nunha entrevista na que participa (por exemplo, nun centro docente), preguntas sobre asuntos persoais ou educativos (datos persoais, intereses, preferencias e gustos persoais e educativos, coñecemento ou descoñecemento, etc.), así como comentarios sinxelos e predicibles relacionados con estes, sempre que poida pedir que se lle repita, aclare ou elabore algo do que se lle dixo.	CCL CAA CSC CCEC CD
			SLEB1.4. Entende información relevante do que se lle di en transaccións e xestións cotiás e estruturadas (por exemplo, en hoteis, tendas, albergues, restaurantes, espazos de lecer ou centros docentes), sempre que se fale amodo e con claridade.	CCL CAA CSC CCEC
			SLEB1.5. Comprende, nunha conversa informal na que participa, descricións, narracións, puntos de vista e opinións formulados de xeito simple sobre asuntos prácticos da vida diaria e sobre temas do seu interese, cando se lle fala con claridade, amodo e directamente, e se a persoa interlocutora está disposta a repetir ou	CCL CAA CSC CCEC

	Segunda Lingua Estranxeira. 4º de ESO			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			reformular o dito.	
			SLEB1.6. Identifica a información esencial de programas de televisión e presentacións sinxelas e ben estruturadas sobre asuntos cotiáns ou do seu interese familiares e predicibles articulados con lentitude e claridade (por exemplo, noticias, documentais ou entrevistas), cando as imaxes portan gran parte da mensaxe.	CCL CAA CSC CCEC CD
	Bloque 2. Produción de textos orais			
a c d i	B2.1. Estratexias de produción: Planificación: Identificar o contexto, o destinatario e a finalidade da produción ou da interacción. Adecuar o texto ao destinatario, ao contexto e á canle, escollendo os expoñentes lingüísticos necesarios para lograr a intención comunicativa. Execución: Concibir a mensaxe con claridade, distinguindo a súa idea ou ideas principais e a súa estrutura básica. Activar os coñecementos previos sobre modelos e secuencias de interacción, e elementos lingüísticos previamente asimilados e memorizados. Expresar a mensaxe con claridade e coherencia básica, estruturándoa adecuadamente e axustándose, de ser o caso, aos modelos e ás fórmulas de cada tipo de texto memorizados e traballados en clase previamente. Reaxustar a tarefa (emprender unha versión máis modesta) ou da mensaxe (limitar o que realmente lle gustaría expresar), tras valorar as dificultades e os recursos lingüísticos dispoñibles. Compensar as carencias lingüísticas mediante procedementos lingüísticos e paralingüísticos. Lingüísticos: Modificar palabras de significado parecido. Definir ou parafrasear un termo ou expresión. Usar a lingua materna ou "estranxeirizar" palabras da lingua meta. Pedir axuda. Paralingüísticos: Sinalar obxectos, usar deícticos ou realizar	B2.1. Pronunciar de xeito intelixible, aínda que se cometan erros de pronuncia polos que as persoas interlocutoras teñan que solicitar repeticións para entender a mensaxe. B2.2. Coñecer e saber aplicar as estratexias máis adecuadas para producir textos orais monolóxicos ou dialóxicos breves e de estrutura simple e clara, utilizando, entre outros, procedementos como a adaptación da mensaxe a patróns da primeira lingua ou outras, ou o uso de elementos léxicos aproximados, se non se dispón doutros máis precisos. B2.3. Intercambiar de xeito intelixible información sobre transaccións e xestións cotiás moi habituais, usando un repertorio básico de palabras e frases simples memorizadas, e facéndose comprender aínda que a persoa interlocutora necesite que se lle repita ou repetir o dito. B2.4. Producir textos breves e comprensibles, tanto en conversa cara a cara como por teléfono ou por outros medios técnicos, nun rexistro neutro ou informal, cunha linguaxe sinxela. B2.5. Dar, solicitar e intercambiar información sobre temas de importancia na vida cotiá e asuntos coñecidos ou de interese persoal, educativo ou ocupacional, e xustificar brevemente os motivos de determinadas accións e plans, aínda que ás veces haxa interrupcións ou vacilacións, resulten evidentes as pausas e a reformulación para organizar o discurso e seleccionar expresións e estruturas, e a persoa interlocutora teña que solicitar ás veces que se lle repita o dito.	SLEB2.1. Fai presentacións breves e ensaiadas, seguindo un esquema lineal e estruturado, sobre aspectos concretos de temas do seu interese ou relacionados cos seus estudos, e responde a preguntas previsibles breves e sinxelas de oíntes sobre o contido destas.	CCL CAA CSC CCEC
			SLEB2.2. Participa en conversas informais breves e sinxelas, cara a cara ou por teléfono, ou por outros medios técnicos, nas que establece contacto social básico, intercambia información e expresa de xeito sinxelo opinións e puntos de vista, fai invitacións e ofrecementos, pide e ofrece cousas, pide e dá indicacións ou instrucións, ou discute os pasos que hai que seguir para realizar unha actividade conxunta, facéndose comprender aínda que a persoa interlocutora necesite que se repita ou repetir o dito.	CCL CAA CSC CCEC CD
			SLEB2.3. Desenvólvese coa debida corrección en xestións e transaccións cotiás, como son as viaxes, o aloxamento, o transporte, as compras e o lecer (horarios, datas, prezos, actividades, etc.), seguindo normas de cortesía básicas (saúdo e tratamento), facéndose comprender aínda que a persoa interlocutora necesite que se repita ou repetir o dito.	CCL CAA CSC CCEC CD
			SLEB2.4. Desenvólvese de xeito simple pero suficiente nunha conversa formal, nunha reunión ou nunha entrevista (por exemplo, para realizar un curso de verán), achegando información relevante, expresando de xeito sinxelo as súas ideas sobre temas habituais, dando a súa opinión sobre problemas prácticos cando se lle pregunta directamente, e reaccionando de forma simple ante comentarios, sempre que poida pedir que se lle repitan os puntos clave, se o necesita.	CCL CAA CSC CCEC CD

	Segunda Lingua Estranxeira. 4º de ESO			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
	accións que aclaran o significado. Usar linguaxe corporal culturalmente pertinente (xestos, expresións faciais, posturas, contacto visual ou corporal). Usar elementos cuasiléxicos (hum, puah…) de valor comunicativo. B2.2. Actitude de respecto cara a si mesmo/a e cara ás demais persoas para comprender e facerse comprender. B2.3. Rutinas ou modelos básicos de interacción segundo o tipo de situación de comunicación.			
	Bloque 3. Comprensión de textos escritos			
a c d e i	B3.1. Estratexias de comprensión: Mobilización de información previa sobre o tipo de tarefa e o tema, a partir da información superficial: imaxes, organización na páxina, títulos de cabeceira, etc. Identificación do tipo de lectura demandado pola tarefa (en superficie ou oceánica, selectiva, intensiva ou extensiva). Distinción de tipos de comprensión necesarios para a realización da tarefa (sentido xeral, información esencial e puntos principais). Formulación de hipóteses sobre contido e contexto. Inferencia e formulación de hipóteses sobre significados a partir da comprensión de elementos significativos, lingüísticos e paratextuais, e do coñecemento e experiencias noutras linguas. Reformulación de hipóteses a partir da comprensión de novos elementos. B3.2. Soletreo e asociación de grafía, pronuncia e significado a partir de modelos escritos e expresións orais coñecidas.	B3.1. Utilizar estratexias de lectura (recurso ás imaxes, títulos e outras informacións visuais, e aos coñecementos previos sobre o tema ou a situación de comunicación, e aos transferidos desde as linguas que coñece), identificando a información máis importante e deducindo o significado de palabras e expresións non coñecidas. B3.2. Seguir instrucións e consignas básicas sinxelas e predicibles, referidas a necesidades inmediatas, e con apoio visual. B3.3. Comprender información relevante e previsible en textos descritivos ou narrativos breves, sinxelos e ben estruturados, relativos a experiencias e a coñecementos propios da súa idade e do seu nivel escolar. B3.4. Identificar a información esencial, os puntos máis relevantes e detalles importantes en textos, tanto en formato impreso como en soporte dixital, breves e ben estruturados, escritos nun rexistro formal ou neutro, que traten de asuntos cotiáns, de temas de interese ou relevantes para os propios estudos e as ocupacións, e que conteñan estruturas sinxelas e un léxico de uso común.	SLEB3.1. Capta o sentido xeral e algúns detalles importantes de textos xornalísticos breves, en calquera soporte e sobre temas xerais ou do seu interese e moi coñecidos, se os números, os nomes, as ilustracións e os títulos constitúen grande parte da mensaxe.	CCL CAA CSC CCEC CD
			SLEB3.2. Identifica, con axuda da imaxe, instrucións xerais breves e sinxelas de funcionamento e manexo de aparellos de uso cotián, así como instrucións claras para a realización de actividades e normas de seguridade básicas.	CCL CAA CSC CCEC CD
			SLEB3.3. Comprende correspondencia persoal sinxela, en calquera formato, na que se fala de si mesmo/a; se describen persoas, obxectos, lugares e actividades; se narran acontecementos presentes, pasados e futuros, e se expresan de xeito sinxelo sentimentos, desexos e opinións sobre temas xerais, coñecidos ou do seu interese.	CCL CAA CSC CCEC
			SLEB3.4. Entende o esencial de correspondencia formal na que se informa sobre asuntos do seu interese no contexto persoal ou educativo (por exemplo, sobre unha bolsa para realizar un curso de idiomas).	CCL CAA CSC CCEC
			SLEB3.5. Entende información específica esencial en páxinas web e outros materiais de referencia ou consulta claramente estruturados sobre temas relativos a asuntos do seu interese, sempre que poida reler as seccións difíciles.	CCL CAA CSC CCEC

	Segunda Lingua Estranxeira. 4º de ESO			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
				CD
	Bloque 4: Produción de textos escritos			
a c d i	B4.1. Estratexias de produción: Planificación: Mobilización e coordinación das propias competencias xerais e comunicativas, co fin de realizar eficazmente a tarefa (repasar o que se sabe sobre o tema, o que se pode ou se quere dicir, etc.). Localización e uso adecuado de recursos lingüísticos ou temáticos (uso dun dicionario ou dunha gramática, obtención de axuda, etc.). Uso de elementos coñecidos obtidos de modelos moi sinxelos de textos escritos, para elaborar os propios textos. Execución: Elaboración dun borrador seguindo textos modelo. Estruturación do contido do texto. Organización do texto en parágrafos curtos abordando en cada un unha idea principal, conformando entre todos o seu significado ou a idea global. Expresión da mensaxe con claridade axustándose aos modelos e ás fórmulas de cada tipo de texto. Reaxuste da tarefa (emprender unha versión máis modesta) ou da mensaxe (facer concesións no que realmente lle gustaría expresar), tras valorar as dificultades e os recursos lingüísticos dispoñibles. Recurso aos coñecementos previos (utilizar frases feitas e locucións, do tipo "agora volvo", "botar unha man", etc.). Revisión: Identificación de problemas, erros e repeticións. Atención ás convencións ortográficas e aos signos de puntuación. Presentación coidada do texto (marxes, limpeza, tamaño da letra, etc.) Reescritura definitiva.	B4.1. Aplicar estratexias básicas para producir textos (elección da persoa destinataria, finalidade do escrito, planificación, redacción do borrador, revisión do texto e versión final), a partir de modelos ben estruturados e traballados previamente. B4.2. Completar documentos básicos nos que se solicite información persoal ou relativa aos seus estudos ou á súa formación. B4.3. Escribir mensaxes sinxelas e breves con información, instrucións e indicacións moi básicas relacionadas con actividades cotiás ou do seu interese. B4.4. Producir textos curtos a partir de modelos sinxelos e básicos, actuando como mediación lingüística, de ser o caso (adecuado ao seu nivel escolar), e amosando interese pola presentación limpa e ordenada do texto. B4.5. Escribir, en papel ou en soporte electrónico, textos breves, sinxelos e de estrutura clara sobre temas cotiáns ou do propio interese, nun rexistro formal ou neutro, utilizando adecuadamente os recursos básicos de cohesión, as convencións ortográficas básicas e os signos de puntuación máis comúns, cun control razoable de expresións e estruturas sinxelas e un léxico de uso frecuente.	SLEB4.1. Escribe correspondencia persoal breve na que se establece e mantén o contacto social (por exemplo, con amigos/as noutros países); se intercambia información; se describe en termos sinxelos sucesos importantes e experiencias persoais, de dan instrucións e se fan e aceptan ofrecementos e suxestións (por exemplo, cancelación, confirmación ou modificación dunha invitación ou duns plans) e se expresan opinións de xeito sinxelo.	CCL CAA CSC CCEC
			SLEB4.2. Completa un cuestionario sinxelo con información persoal e relativa á súa formación, aos seus intereses ou ás súas afeccións (por exemplo, para subscribirse a unha publicación dixital).	CCL CAA CSC CCEC CD
			SLEB4.3. Escribe notas e mensaxes en diferentes soportes, nos que fai comentarios moi breves ou dá instrucións e indicacións relacionadas con actividades e situacións da vida cotiá e do seu interese, respectando as convencións e as normas de cortesía máis importantes.	CCL CAA CSC CCEC CD
			SLEB4.4. Escribe correspondencia formal básica e breve, dirixida a institucións públicas ou privadas ou entidades comerciais, fundamentalmente para solicitar información, respectando as convencións formais e as normas de cortesía básicas deste tipo de textos, cunha presentación limpa e ordenada.	CCL CAA CSC CCEC CD
	Bloque 5: Coñecemento da lingua, e consciencia intercultural e plurilingüe			
a c	B5.1. Patróns sonoros, acentuais, rítmicos e de entoación básicos:	B5.1. Discriminar patróns sonoros, acentuais, rítmicos e de entoación de uso máis común, recoñecendo os seus	SLEB5.1. Produce léxico e estruturas básicas intelixibles no oral e na escrita, e trazos fonéticos que distinguen	CCL CD

	Segunda Lingua Estranxeira. 4º de ESO			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
d i o	Sons e fonemas vocálicos. Sons e fonemas consonánticos e as súas agrupacións. Procesos fonolóxicos máis básicos. Acento fónico dos elementos léxicos illados e na oración. B5.2. Patróns gráficos e convencións ortográficas: Uso das normas básicas de ortografía da palabra. Utilización adecuada da ortografía da oración: coma, punto e coma, puntos suspensivos, parénteses e comiñas. B5.3. Aspectos socioculturais e sociolingüísticos: Recoñecemento e uso de convencións sociais básicas e normas de cortesía propias da súa idade e de rexistros informal e estándar, e da linguaxe non verbal elemental na cultura estranxeira. Achegamento a algúns aspectos culturais visibles: hábitos, horarios, actividades ou celebracións máis significativas; condicións de vida elementais (vivenda); relacións interpersoais (familiares, de amizade ou escolares), comida, lecer, deportes, comportamentos proxémicos básicos, lugares máis habituais, etc.; e a costumes, valores e actitudes moi básicos e máis evidentes sobre aspectos propios da súa idade nos países onde se fala a lingua estranxeira. Identificación dalgunhas similitudes e diferenzas elementais e máis significativas nos costumes cotiáns entre os países onde se fala a lingua estranxeira e o noso. Actitude receptiva e respectuosa cara ás persoas, os países e as comunidades lingüísticas que falan outra lingua e teñen unha cultura diferente á propia. B5.4. Plurilingüismo: Identificación de similitudes e diferenzas entre as linguas que coñece para mellorar a súa aprendizaxe e lograr unha competencia comunicativa integrada. Participación en proxectos nos que se utilizan varias linguas e relacionados cos elementos transversais, evitando estereotipos lingüísticos ou culturais, e valorando positivamente as competencias que posúe como persoa plurilingüe. B5.5. Funcións comunicativas: Iniciación e mantemento de relacións persoais e sociais básicas propias da súa idade. Descrición de calidades físicas e abstractas moi básicas	significados evidentes, e pronunciar e entoar de xeito claro e intelixible con razoable comprensibilidade, malia o acento estranxeiro moi evidente ou erros de pronuncia que non interrompan a comunicación, e que as persoas interlocutoras teñan que solicitar repeticións de cando en vez. B5.2. Recoñecer e utilizar as convencións ortográficas básicas, tipográficas e de puntuación, así como abreviaturas e símbolos de uso común, e os seus significados asociados, con corrección suficiente para o seu nivel escolar. B5.3. Utilizar para a comprensión e a produción de textos orais e escritos os coñecementos socioculturais e sociolingüísticos adquiridos relativos á vida cotiá (hábitos de estudo e de traballo, actividades de lecer, incluídas manifestacións artísticas como a música ou o cine), condicións de vida e contorno, relacións interpersoais (entre homes e mulleres, no traballo, no centro docente, nas institucións, etc.), e convencións sociais (costumes e tradicións), respectando as normas de cortesía e máis básicas nos contextos respectivos. B5.4. Producir textos e inferir o significado probable de palabras ou frases que descoñece a partir das experiencias e os coñecementos transferidos desde as linguas que coñece. B5.5. Participar en proxectos (elaboración de materiais multimedia, folletos, carteis, recensión de libros e películas, etc.) nos que se utilicen varias linguas, tanto curriculares como outras presentes no centro docente, relacionados cos elementos transversais, evitando estereotipos lingüísticos ou culturais. B5.6. Distinguir e levar a cabo as funcións demandadas polo propósito comunicativo, mediante os expoñentes básicos de devanditas funcións e os patróns discursivos de uso máis habitual, así como os seus significados asociados (por exemplo, utilizar unha estrutura interrogativa para facer unha suxestión); utilizar un repertorio léxico suficiente para comunicar no seu nivel escolar, e empregar para comunicarse mecanismos sinxelos bastante axustados ao contexto e á intención comunicativa (repetición léxica, elipse, deíxe persoal, espacial e temporal, xustaposición, e conectores e marcadores discursivos moi frecuentes), sempre que sexan traballados na clase previamente.	fonemas (nasalización, sonorización, etc.), e utiliza con eficacia comunicativa patróns básicos de ritmo, entoación e acentuación de palabras e frases.	CAA CCEC
			SLEB5.2. Utiliza adecuadamente as convencións orais e escritas básicas propias da lingua estranxeira no desenvolvemento do proceso comunicativo oral e escrito (saúdos, despedidas, fórmulas básicas de tratamento, etc.), e amosa respecto e interese polas diferenzas culturais que poidan existir.	CCL CAA CSC CCEC CD
			SLEB5.3. Nas actividades de aula, pode explicar o proceso de produción de textos e de hipóteses de significados tomando en consideración os coñecementos e as experiencias noutras linguas.	CCL CAA CSC CCEC
			SLEB5.4. Participa en proxectos (elaboración de materiais multimedia, folletos, carteis, recensión de libros e películas, obras de teatro, etc.) nos que se utilizan varias linguas e relacionados cos elementos transversais, evitando estereotipos lingüísticos ou culturais, e valora as competencias que posúe como persoa plurilingüe.	CCL CAA CSC CCEC CD CSIEE
			SLEB5.5. Comprende e comunica o propósito solicitado na tarefa ou ligado a situacións de necesidade inmediata da aula (pedir ou dar información, agradecer, desculparse, solicitar algo, invitar, etc.) utilizando adecuadamente as estruturas sintáctico-discursivas e o léxico necesarios, propios do seu nivel escolar e traballados previamente.	CCL CAA CSC CCEC

	Segunda Lingua Estranxeira. 4º de ESO			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
	de persoas, obxectos, lugares e actividades. Narración de acontecementos e descrición de estados e situacións presentes, e expresión moi básica de sucesos futuros. Petición e ofrecemento de información e indicacións, e expresión moi sinxela de opinións e advertencias. Expresión do coñecemento, o descoñecemento e a certeza. Expresión da vontade, a intención, a orde, a autorización e a prohibición. Expresión do interese, a aprobación, o aprecio, a satisfacción e a sorpresa, así como os seus contrarios. Establecemento e mantemento básicos da comunicación e a organización elemental do discurso. B5.6. Léxico oral e escrito básico de uso común relativo a: Identificación persoal elemental; vivenda, fogar e contexto; actividades básicas da vida diaria; familia e amizades; traballo, tempo libre, lecer e deporte; vacacións; saúde máis básica e coidados físicos elementais; educación e estudo; compras básicas; alimentación e restauración; transporte, tempo meteorolóxico e tecnoloxías da información e da comunicación. Expresións fixas, enunciados fraseolóxicos moi básicos e moi habituais (saúdos, despedidas, preguntas por preferencias, expresión sinxelas de gustos) e léxico sobre temas relacionados con contidos moi sinxelos e predicibles doutras áreas do currículo. B5.7. Estruturas sintáctico-discursivas propias de cada idioma.			

[1]**Contidos sintáctico-discursivos:**

Francés
Expresión de relacións lóxicas: conxunción (*non seulement…mais aussi*); disxunción (*ou bien*); oposición/concesión (*cependant*); causa (*car*); finalidade (*de façon à, de manière à + Inf.);* comparación (*le meilleur, le mieux, le pire, aussi + Adj. /Adv. que*; (ex: *Il n'est pas aussi intelligent que toi*); consecuencia (*alors, donc*); explicativas (*ainsi, car*). Relacións temporais (*puis, finalement, tout de suite, enfin, pendant, pendant que + Indic.*). Exclamación (*Comment, Quel/Quelle/Quels/Quelles, C'est parti!*). Negación (*ne…jamais, ne… rien, ne… personne, ne…plus).* Interrogación (*Et alors? À quoi bon…? Quel, quelle, quels, quelles,* pronomes interrogativos (ex. *lequel, laquelle, etc.*), *Ah bon? Moi non, Moi non plus*). Expresión do tempo: presente (verbos irregulares), pasado (*passé composé*, *imparfait*), futuro (*futur proche*, *futur simple*), condicional (fórmulas de cortesía e consello). Expresión do aspecto: puntual (frases simples), durativo (*en + date*), habitual (*parfois, jamais*), incoativo (*futur proche*), terminativo (*passé récent*).

Francés
Expresión da modalidade: factualidade; capacidade (*arriver à faire*); posibilliade/probabilidade (*il est probable que, probablement*); necesidade; obriga/prohibición (*c'est à qui de…? c'est à+pron. tonique/nom+ de + Inf., interdit de*); permiso; intención/desexo (*décider de faire qqch., j'aimerais beaucoup faire qqch.*) ; cortesía.
Expresión da existencia (presentativos); a entidade (artigos, morfoloxía (prefixos (*anti, hyper*) e sufixos (*-ette, -elle*), pronomes persoais, pronomes demostrativos; pronomes persoais OD e OI, "*en*", "*y*", proposicións adxectivais (*où, dont*); a cualidade, a posesión (adxectivos posesivos).
Expresión da cantidade: (plurais irregulares; números cardinais; números ordinais; artigos partitivos). Adverbios de cantidade e medidas (*beaucoup de, quelques, quelques-uns, tout le monde, plein de, plusieur(s)*); o grao.
Expresión do espazo (*prépositions et adverbes de lieu, position, distance, mouvement, direction, provenance, destination*; pronome " *y* ").
Expresión do tempo: puntual (*tout à l'heure, à ce moment-là, au bout de*); divisións (*semestre, période, au moment où*); indicacións de tempo (*la semaine dernière, le mois dernier,*); duración (*encore / ne…plus*); anterioridade (*déjà, ça fait…que*);posterioridade (*ensuite, puis*); secuenciación (*puis, enfin*); simultaneidade (*pendant, alors que*); frecuencia (*toujours, souvent, pas souvent, parfois, jamais*).
Expresión do modo: (*Adv. de manière en –ment)*.

D.2 TEMPORALIZACIÓN.

A previsión é tratar dúas unidades didácticas por trimestre, incluíndo sempre un repaso a fondo do curso anterior (caso da 1ª avaliación) ou da avaliación anterior (dentro do mesmo curso). Unha das tres sesións de clase semanais estará adicada a actividades máis competenciais, lúdicas e prácticas.

D.3 GRAO MÍNIMO DE CONSECUCIÓN PARA SUPERAR A MATERIA. .

4º ESO		
Comunicación	Gramática	Vocabulario
Falar de viaxes Construír unha historia do pasado Falar da evolución dos hábitos Falar do carácter Describir a alguén Expresar a pertenza Informarse, pedir información Falar do medio ambiente Facer hipótesis e predicciónS Protesar e defenderse dunha acusación	O passé composé e o imperfecto Os pronomes de relativo Os adxectivos demostrativos Os pronomes tónicos Os pronomes posesivos O discurso indirecto As diferentes formas das preguntas Presente Continuo, Pasado recenté, Futuro Próximo O subxuntivo	O transporte As vilas e os países O tempo e a frecuencia As metáforas con animais O tempo atmosférico As profesións O medio ambiente As metáforas do tempo As tarefas do fogar

Falar do reparto de tarefas do fogar Expresar unha restricción Dar consellos Expresar obriga e prohibición Expresar a causa Pedir algo con educación Expresar o propósito, o desexo e a opinión	Il faut C´est moi qui / C´est à moi de Os pronomes demostrativos O condicional	

E. CONCRECIÓNS METODOLÓXICAS.

Aprender una nueva lengua es probablemente uno de los retos más ambiciosos a los que se tengan que enfrentar los estudiantes a lo largo de su vida académica, sobre todo porque supone zambullirse de forma activa en una materia, cultura y visión de la vida completamente diferentes de las suyas. En esta línea, el objetivo primordial es favorecer el proceso de aprendizaje y servir de puente para que los alumnos/as conozcan, por un lado, los lugares en los que se habla francés, y por otro, la forma en que se expresan los jóvenes nativos de su edad. El objetivo final del aprendizaje de esta lengua extranjera ha de ser la competencia comunicativa, el acercamiento hacia otras culturas y una actitud comprensiva y tolerante hacia ellas. A partir de una evaluación inicial estableceremos los conocimientos de nuestros alumnos, nivel a partir del cual se desarrolla el aprendizaje observando las peculiaridades individuales pero sin olvidar su integración en un nivel común. No limitaremos nuestra tarea docente a la práctica de una sola técnica de enseñanza, sino que utilizaremos un método ecléctico razonado o sistemático, contemplando el método comunicativo como base de la inmersión del alumno en la lengua extranjera, pero sin por ello olvidarnos del método gramatical, el comparativo o de las traducciones. En cualquier caso se entiende que nuestro sistema de enseñanza es siempre circular, puesto que a lo largo de la Secundaria se van repitiendo los contenidos, añadiéndose en cada caso un grado mayor dificultad, lo cual permite el repaso y afianzamiento de lo ya aprendido. El papel del profesor será el de coordinador e informador y consistirá además en diseñar las diversas actividades y en general, organizar la marcha de las clases. Potenciaremos la participación activa del alumnado, reflejada especialmente en la elección y realización de actividades en la toma de posturas respecto a la marcha del curso, para así completar los objetivos actitudinales. Dirigirá su propio progreso y será consciente de sus carencias y sus logros persiguiendo el objetivo primordial de que el alumno se sienta responsable de su propio proceso de aprendizaje. Consideramos el francés como vehículo de la comunicación en el aula, pero también se utilizará el español cuando la situación lo exija. De esta manera se da gran importancia a la vertiente oral de la comunicación, reflejada en la existencia de diversas pruebas orales a lo largo del curso. Durante las actividades se practicarán diferentes medios de agrupamiento que faciliten las tareas y provoquen la participación del alumno en un ambiente agradable: para favorecer este clima distendido en el aula el error se considera como parte integral del aprendizaje y no como simple indicativo de desconocimiento, censurable en todo momento. Es conveniente que los propios alumnos se corrijan fomentando la autoevaluación y la coevaluación para que así tomen conciencia de su progreso. En algunos temas las actividades estarán presididas por la metodología de “Projet” que permite respetar y observar sin interferencias los diferentes niveles de los alumnos en la misma clase. Las actividades se plantearán de manera que se parezcan lo más posible a la vida real: deben ser variadas, interesantes y útiles para el alumno. En ocasiones serán las propuestas por el libro de texto, otras veces se tratará de actividades propuestas directamente por el profesor. Serán secuenciadas de manera que contribuyan a la adquisición de conocimientos y a la consecución de los objetivos: se comenzará con actividades controladas en las que el alumno aprende y practica destrezas para pasar a actividades más libres donde el alumno pondrá en práctica dichas destrezas trabajando a su manera. Es sumamente importante que las actividades realizadas afecten a las cuatro destrezas lingüísticas (producción oral y escrita y comprensión oral y escrita),

y a que las actividades integren conocimientos de más de una área, convirtiéndose así en experiencias interdisciplinares que motiven de manera especial al alumnado e incidan en el carácter globalizador de la educación que están recibiendo

F. MATERIAIS E RECURSOS DIDÁCTICOS.

Libro de texto dixital e caderno de traballo impreso do método JEU DE MOTS (4). Materiais creados polo profesor.

G. CRITERIOS SOBRE A AVALIACIÓN, CUALIFICACIÓN E PROMOCIÓN DO ALUMNADO. PROCEDEMENTOS E INSTRUMENTOS DE AVALIACIÓN. SISTEMA DE RECUPERACIÓN.

A avaliación efectuarase mediante a observación sistemática do progreso e evolución do alumno e atendendo sempre ás súas capacidades persoais. Serán instrumentos adecuados para isto:

1. As probas escritas.

   Xeralmente realizaranse dúas por avaliación, nelas o alumnado deberá demostrar a través de exercicios concretos que asimilou os estándares traballados na sunidades correspondentes.

.

2. Traballo na casa e na aula.

   O alumnado deberá amosar unha actitude de traballo positiva cara á materia, traballando na casa (deberes) e na aula tanto a nive lindividual como no traballo cooperativo, participando activamente, poñendo en común e corrixindo. Este apartado ten un valor dun 90 %. Xunto á puntuación dos exercicios das probas aparecerá unha puntuación correspondente ás activiades de carácter máis competencial, aos proxectos e ao traballo cooperativo.

   Neste apartado o alumno terá asegurada un 20 % da nota sempre que traia as tarefas de casa relativamente ben feitas e queamose unha actitude positiva hacia o traballo. Esa puntuación vese mermada polos negativos por falta de deberes ou por mala praxis na clase.

3. Os exames de avaliación final (convocatoria de xuño).

Cada un dos instrumentos empregados para a avaliación representará a seguinte porcentaxe da nota global:

INSTRUMENTOS DE AVALIACIÓN	PORCENTAXE NA CUALIFICACIÓN GLOBAL
Probas escritas	90%
Actitude ante o traballo na casa e na aula e resultadosdestes	10%
Exames finais de xuño.	100%

PESOS DAS DIFERENTES COMPETENCIAS NA MATERIA

Competencia en comunicación lingüística	30%
Conciencia e expresión cultural	20%
Aprender a aprender	15%
Competencia dixital	15%
Competencia social e cívica	10%
Espírito emprendedor e iniciativa persoal	5%
Competencia matemática e científico-tecnolóxica	5%

SISTEMA DE RECUPERACIÓN

Realizarase unha proba de recuperación ao final de cada avaliación ou ao principio da seguinte. No mes de xuño se recuperará a avaliación ou avaliacións suspensas.

H. INDICADORES DE LOGRO PARA AVALIAR O PROCESO DO ENSINO E A PRÁCTICA DOCENTE.

Os instrumentos para levara a cabo a avaliación do proceso docente son a observación diaria na clase do nivel de efectividade das actividades levadas a cabo, a análise dos resultados académicos do alumnado e a reflexión conxuntaco resto do profesorado.

I.AS MATERIAS PENDENTES.

De acordo coa legislación vixente, establécense as normas a seguir para a avaliación do alumnado coa materia de Lingua francesa pendente, tendo en conta o establecido na programación do curso correspondente no tocante aos criterios de avaliación e os mínimos esixibles. Durante o mes de outubro daráselle ao alumnado a seguinte información sobre o procedemento a seguir para recuperar a Lingua francesa pendente:

A recuperación de Lingua francesa poderá realizarse en dúas partes:

_A proba de avaliación correspondente á primeira parte realizarase na segunda quincena de xaneiro.

_A proba de avaliación da segunda parte farase pouco despois do inicio do terceiro trimestre.

Antes da realización destas probas, os alumnos terán que entregar debidamente realizadas unha serie de actividades relacionadas cos contidos establecidos para cada parte. A entrega destas actividades é imprescindible para poder facer a recuperación en dous bloques e será tida en conta na avaliación final.

No caso de non seren presentadas estas tarefas, os alumnos realizarán unha única proba de avaliación no mes de maio, na que se incluirán todos os contidos.

L. AVALIACIÓN INICIAL.

Levarase a cabo a través da Unidade O do libro de texto e da observación do grao de éxito na resolución das actividades por parte do alumnado. Faremos tamén unha proba inicial que recolla os principais puntos do ano anterior. Temos que ter en conta que os alumnos parten na súa inmensa maioría de cero no primeiro curso.

M. MEDIDAS DE ATENCIÓN Á DIVERSIDADE.

1. A adaptación de obxectivos, contidos e actividades propostas na programación das unidades.
2. Actividades de gramática de reforzo no caderno de actividades por unidades.
3. As propostas de traballo graduadas e diversificadas para facer que a clase sexa agradable e produtiva para os alumnos.
4. O método de traballo propón exercicios repetitivos, cancións, xogos, pequenas redaccións, debuxos, etc.

5. A planificación de actividades con obxectivos comunicativos e extralingüísticos que fomentan a comunicación para que poidan ser traballados polos alumnos con diferentes niveis.
6. As actividades en liña que permiten un traballo motivador á vez que un ritmo máis relaxado.
7. As actividades interactivas co encerado dixital tamén poden supoñer outra fonte de motivación interesante para aqueles alumnos que necesiten unha visualización máis específica dos contidos para poder asimilalos.
8. O fomento da participación e a colaboración entre os alumnos con diferentes capacidades, xa que posibilita o traballo en parellas e, sobre todo, en equipo. Unha actitude positiva de traballo e unha boa participación nas actividades de grupo serán moi importantes no seu rendemento posterior. O profesor axudará a que os alumnos sexan conscientes diso.

N. ELEMENTOS TRANSVERSAIS.

1. A cultura francesa.
2. As fórmulas de cortesía.
3. O sistema escolar en Francia.
4. Educación para a saúde: os deportes e a alimentación.
5. A ecoloxía: xestos ecolóxicos no día a día.
6. Xeografía de Francia.
7. Os medios de comunicación e a publicidade.
8. A familia.
9. A vestimenta.

O. ACTIVIDADES COMPLEMENTARIAS E EXTRAESCOLARES.

NON ESTÁN PREVISTAS.

P. MECANISMOS DE REVISIÓN, AVALIACIÓN E MODIFICACIÓN DAS PROGRAMACIÓNS.

Levarase a cabo a adecuación das programacións segundo as características de aprendizaxe e comportamento do grupo de alumnado, así como do seu grao de éxito na consecución dos criterios de avaliación. Farase no día a día e ao final dun trimestre con previsión do seguinte.

César Gallego Novas

Setembro 2022

PROGRAMACIÓN DIDÁCTICA
LINGUA GALEGA E LITERATURA
4ºESO

Curso 2022-2023

CPR VIRXE MILAGROSA

(BUEU)

PROFESORA: MARÍA DOLORES VÁZQUEZ CARLÉS

ÍNDICE

1. Introdución e contextualización.
2. Competencias clave.
3. Obxectivos.
4. Contidos, criterios de avaliación e estándares de aprendizaxe.
5. Temporalización
6. Grao mínimo de consecución dos estándares de aprendizaxe.
7. Criterios sobre a avaliación e a cualificación. Sistema de recuperación.
8. Procedementos para a realización da avaliación inicial.
9. Actividades de seguimento, recuperación e avaliación de materias pendentes.
10. Medidas de atención á diversidade.
11. Metodoloxía.
12. Materiais e recursos didácticos.
13. Indicadores de logro para avaliar o proceso de ensinanza e a práctica docente.
14. Elementos transversais.
15. Contribución da área aos distintos plans.
16. Actividades complementarias e extraescolares.
17. Mecanismos de revisión da programación en función dos resultados.

1. INTRODUCIÓN E CONTEXTUALIZACIÓN.

Esta programación vai dirixida ao 4º curso da área de Lingua Galega e Literatura. Como se recolle no Decreto 86/2015, do 25 de xuño (Lomce) polo que se establece o currículo da Educación Secundaria obrigatoria e do bacharelato na Comunidade Autónoma de Galicia, esta área ten como obxecto o desenvolvemento da competencia comunicativa do alumnado, entendida en todas as súas vertentes: pragmática, lingüística, sociolingüística e literaria. A estruturación do pensamento do ser humano faise a través da linguaxe; de aí que esta capacidade de comprender e de expresarse sexa o mellor e o máis eficaz instrumento de aprendizaxe.

A área está estruturada en cinco bloques:

Co bloque 1, "Comunicación oral. Escoitar e falar" aténdese ao uso oral da lingua e este é obxecto de observación e de análise para recoñecer as normas que rexen o intercambio comunicativo, para observar as estratexias que usan os falantes para se comunicar satisfactoriamente, así como as que se empregan para comprender ou producir mensaxes orais. Non obstante, este bloque incide, sobre todo, na necesidade de que o alumnado galego teña modelos de fala adecuados e poida poñer en práctica a súa lingua dentro da aula en contextos formais e informais.

O bloque 2, "Comunicación escrita. Ler e escribir" persegue que o alumnado sexa capaz de entender e producir textos de distinto grao de complexidade e de xéneros diversos, en distintos soportes e formatos. Comprender un texto implica activar unha serie de estratexias de lectura. Así mesmo, a escritura implica un procedemento estruturado en tres partes: planificación, redacción a partir de borradores de escritura e revisión destes antes de redactar o texto definitivo.

O bloque 3, "Funcionamento da lingua" integra contidos relacionados co código e a súa organización, e responde á necesidade de reflexión sobre a propia lingua, coa finalidade de servir de base para o seu uso correcto, deixando de lado a pretensión de utilizar os coñecementos lingüísticos como fin en si mesmo.

O bloque 4, “Lingua e sociedade” céntrase na necesidade de que o alumnado coñeza, explique e valore o plurilingüismo como una situación habitual e enriquecedora para todos os individuos. Tamén incide na identificación e superación de prexuízos e na necesidade de que o alumnado coñeza e empregue os termos sociolingüísticos precisos.

O bloque 5, “Educación literaria” asume o obxectivo de facer dos alumnos e as alumnas lectores e lectoras competentes, implicados/as nun proceso de formación lectora que continúe ao longo de toda a vida. O alumnado achegarase a historia da literatura galega, ás súas obras e autores e autoras máis representativos, e coñecerá a vinculación destes productos literarios coa historia de Galicia.

Podemos comprender a importancia da Lingua Galega e Literatura se comparamos o seu obxectivo principal (o desenvolvemento da competencia comunicativa do alumnado) coa finalidade da Educación Secundaria (artigo 22.2 da LOMCE): "A finalidade da Educación Secundaria consiste en lograr que o alumnado adquira os elementos básicos da cultura, especialmente nos seus aspectos humanístico, artístico, científico e

tecnolóxico; desenvolver e consolidar hábitos de estudo e traballo; preparalo para a súa incorporación a estudos superiores e para a inserción laboral e formalo para o exercicio dos seus dereitos e obrigas na vida como cidadáns."
Para contribuír ao desenvolvemento da citada finalidade, ao longo do curso traballaranse contidos de diferentes ámbitos. O enfoque será global e interdisciplinar, buscando en todo momento aprendizaxes funcionais para o alumnado.

O centro escolar no que se aplicará esta Programación Didáctica é un Colexio concertado relixioso tipificado como dunha liña; posúe tres grupos de Educación Infantil, seis de Educación Primaria e catro da ESO; en total, trece grupos. O alumnado ao que vai dirixida esta programación está formado por dezanove alumnos e alumnas, cinco deles reciben reforzo educativo dentro da aula e unha alumna ten ACS.

En xeral, o nivel socio-económico e cultural do alumnado é medio.
Respecto á situación sociolingüística, pódese afirmar que a lingua maioritaria é a lingua castelá. Teremos en conta o Decreto 79/2010, do 20 de maio, para o plurilingüismo no ensino non universitario de Galicia, que garantirá a adquisición da competencia lingüística propia da etapa e do nivel nas dúas linguas oficiais de Galicia.
A relación entre o centro escolar e os pais/nais é boa; estes teñen interese e están ben informados das actividades que nel se realizan. A Asociación de Nais e Pais de Alumnos (ANPA) colabora nas actividades complementarias e extraescolares, o cal indica unha actitude positiva cara a educación do alumnado.

2. COMPETENCIAS CLAVE.

Na área de Lingua Galega e Literatura incidiremos no adestramento de todas as competencias de maneira sistemática, facendo fincapé nos descritores máis afíns á área.

***Competencia matemática e competencias básicas en ciencia e tecnoloxía* (CMCT)**

Desenvolveranse de forma xeral varios aspectos desta competencia, xa que as análises das estruturas morfolóxicas, sintácticas e textuais supoñen un adestramento do razoamento lóxico, a súa sistematización, a aplicación dun método rigoroso. Por outro lado, a variedade tipolóxica e temática dos textos pon en contacto a área coa relación do ser humano coa realidade, o mundo científico e o contorno ambiental.

Así, ademais dos descritores da competencia que se traballen puntualmente nas unidades, destacamos os seguintes:

• Tomar conciencia dos cambios producidos polo ser humano no contorno natural e as repercusións para a vida futura.

• Aplicar métodos científicos rigorosos para mellorar a comprensión da realidade circundante.

• Aplicar estratexias de resolución de problemas a situacións da vida cotiá.

***Comunicación lingüística* (CCL)**

A competencia en comunicación lingüística adéstrase de maneira explícita no propio ámbito curricular; por tanto, poderiamos incluír calquera dos descritores desta competencia. Porén, e dado que se explicitan nas unidades segundo a relevancia que teñen en cada unha delas, resáltanse aquí aqueles que favorecen a súa transversalidade.

Destacamos, pois, os descritores seguintes:

• Comprender o sentido dos textos escritos e orais.

• Manter unha actitude favorable cara á lectura.

• Expresarse oralmente con corrección, adecuación e coherencia.

• Respectar as normas de comunicación en calquera contexto: quenda de palabra, escoita atenta ao interlocutor…

• Manexar elementos de comunicación non verbal, ou en diferentes rexistros nas diversas situacións comunicativas.

***Competencia dixital* (CD)**

A área de Lingua Galega e Literatura debe contribuír ao adestramento da competencia dixital, tan relevante e necesaria no contexto actual. O uso das novas tecnoloxías supón un novo modo de comunicación cuxo ámbito haberá que adestrar de maneira sistemática. A produción de procesos comunicativos eficaces nos que se empregan os contidos propios da materia é un piar esencial para o desenvolvemento da competencia dixital nos alumnos e alumnas.

Para iso, nesta área, traballaremos os seguintes descritores da competencia:

• Empregar distintas fontes para a busca de información.

• Seleccionar o uso das distintas fontes segundo a súa fiabilidade.

• Elaborar información propia derivada da información obtida a través de medios tecnolóxicos.

• Comprender as mensaxes que veñen dos medios de comunicación.

• Utilizar as distintas canles de comunicación audiovisual para transmitir informacións diversas.

• Manexar ferramentas dixitais para a construción de coñecemento.

• Aplicar criterios éticos no uso das tecnoloxías.

***Conciencia e expresións culturais* (CCEC)**

A expresión lingüística e o coñecemento cultural que se adquire a través da literatura facilitan o desenvolvemento desta competencia. A verbalización de emocións e sentimentos sobre as manifestacións literarias ou artísticas, as creacións propias, o coñecemento do acervo literario... fan desta área un cauce perfecto para adestrar a competencia.

Traballamos, por tanto, os seguintes descritores:

• Mostrar respecto cara ao patrimonio cultural mundial nas súas distintas vertentes e cara ás persoas que contribuíron ao seu desenvolvemento.

• Valorar a interculturalidade como unha fonte de riqueza persoal e cultural.

• Expresar sentimentos e emocións desde códigos artísticos.

• Apreciar a beleza das expresións artísticas e das manifestacións de creatividade e gusto pola estética no ámbito cotián.

• Elaborar traballos e presentacións con sentido estético.

***Competencias sociais e cívicas* (CSC)**

Traballar con outros, descubrir as diferenzas e establecer normas para a convivencia favorece o desenvolvemento das competencias sociais e cívicas. Desde o uso da lingua para chegar a consensos, establecer e cumprir regras de funcionamento ata o seguimento das normas de comunicación, pódese adestrar en Lingua Galega e Literatura esta competencia. Por outra parte, a contextualización da comunicación lingüística e literaria propias da área e a importancia da crítica textual fan fundamental o traballo desta competencia.

Para iso, adestraremos os seguintes descritores:

• Coñecer as actividades humanas, adquirir unha idea da realidade histórica a partir de distintas fontes e identificar as implicacións que ten vivir nun Estado social e democrático de dereito referendado por unha constitución.

• Desenvolver capacidade de diálogo cos demais en situacións de convivencia e traballo e para a resolución de conflitos.

• Mostrar dispoñibilidade para a intervención activa en ámbitos de participación establecidos.

• Recoñecer riqueza na diversidade de opinións e ideas.

• Aprender a comportarse desde o coñecemento dos distintos valores.

***Sentido de iniciativa e espírito emprendedor* (CSIEE)**

O adestramento do sentido de iniciativa e espírito emprendedor é de vital importancia en calquera contexto educativo porque favorece a autonomía dos alumnos e o desenvolvemento de habilidades persoais para emprender accións innovadoras en contextos académicos que logo se poderán extrapolar a situacións vitais. No propio estudo da materia, os alumnos e as alumnas deben recoñecer os seus recursos e adquirir hábitos que lles permitan superar dificultades no traballo e na consecución de metas establecidas.

Os descritores que priorizaremos son:

• Optimizar os recursos persoais apoiándose nas fortalezas propias.

• Asumir as responsabilidades encomendadas e dar conta delas.

• Ser constante no traballo, superando as dificultades.

• Dirimir a necesidade de axuda en función das dificultades da tarefa.

• Xestionar o traballo do grupo, coordinando tarefas e tempos.

• Xerar novas e diverxentes posibilidades desde coñecementos previos do tema.

• Optimizar o uso de recursos materiais e persoais para a consecución de obxectivos.

• Mostrar iniciativa persoal para iniciar ou promover accións novas.

***Aprender a aprender* (CAA)**

A competencia pódese desenvolver na área fomentando tarefas que permitan que o alumno ou a alumna se recoñeza a si mesmo/-a como aprendiz para a mellora dos seus procesos de aprendizaxe. Neste sentido, Lingua Galega e Literatura préstase especialmente a iso, xa que é unha área que favorece os procesos metacognitivos e a adquisición de estratexias e estruturas de aprendizaxe extrapolables a outras áreas e contextos.

Trabállanse os seguintes descritores de maneira prioritaria:

• Identificar potencialidades persoais como aprendiz: estilos de aprendizaxe, funcións executivas…

• Xestionar os recursos e motivacións persoais en favor da aprendizaxe.

• Xerar estratexias para aprender en distintos contextos de aprendizaxe.

• Aplicar estratexias para a mellora do pensamento creativo, crítico, emocional, interdependente...

• Desenvolver estratexias que favorezan a comprensión rigorosa dos contidos.

- Seguir os pasos establecidos e tomar decisións sobre os pasos seguintes en función dos resultados intermedios.
- Tomar conciencia dos procesos de aprendizaxe.

3. OBXECTIVOS.

Os obxectivos para Lingua Galega e Literatura de 4º da ESO son:

1. Comprender e interpretar textos propios da comunicación audiovisual, con especial atención aos de carácter argumentativo e publicitario.

2. Comprender e interpretar textos orais de distinta natureza, con especial atención aos de carácter expositivo e argumentativo do ámbito educativo.
3. Escoitar e producir textos orais cunha actitude crítica cara aos prexuízos e aplicando os coñecementos gramaticais para unha mellor expresión.
4. Producir textos orais adecuados á situación e á intención comunicativa, utilizando as estratexias necesarias para falar en público, así como as TIC.
5. Participar activamente en debates propostos sobre temas de interese e valorar a lingua oral como instrumento de relación social.
6. Utilizar técnicas e estratexias que facilitan a lectura comprensiva e crítica de textos.
7. Comprender e interpretar textos propios da vida cotiá, relacionados co ámbito laboral, administrativo, comercial e educativo.
8. Comprender, interpretar e redactar (en papel ou en formato dixital) textos argumentativos, xornalísticos e publicitarios.
9. Ler de maneira reflexiva e crítica para identificar usos lingüísticos discriminatorios.
10. Usar os recursos que ofrecen as bibliotecas e as TIC para obter información complementaria.
11. Utilizar técnicas e estratexias para producir textos escritos adecuados, coherentes e cohesionados, e valorar a escritura como fonte de enriquecemento persoal.
12. Utilizar as TIC para mellorar a presentación dos escritos, difundir textos propios, coñecer outros alleos e intercambiar opinións.
13. Producir textos propios, en soporte impreso ou dixital, tanto da vida cotiá como de carácter xornalístico (cartas ao director ou columnas de opinión).
14. Utilizar un léxico amplo e adecuado, e identificar as relacións semánticas entre as palabras.
15. Recoñecer e utilizar correctamente as formas verbais e as perífrases verbais.
16. Recoñecer e usar a fonética do galego.
17. Aplicar correctamente as normas ortográficas e morfolóxicas do galego, e utilizar manuais de consulta de maneira eficaz.

18. Identificar a oración como un tipo de enunciado e analizar as relacións sintácticas entre os elementos que constitúen o predicado.
19. Recoñecer en textos propios e alleos a estrutura dun texto, así como a súa adecuación e os conectores que permiten cohesionar ideas e parágrafos.
20. Identificar os trazos que definen diferentes tipoloxías textuais, especialmente os textos argumentativos.
21. Desenvolver unha competencia lingüística integrada, utilizando os coñecementos dunha lingua para mellorar no uso doutras e participando en proxectos onde se usen distintas linguas.
22. Valorar as linguas como sinal de identidade dos pobos, apreciar o plurilingüismo e coñecer o ámbito da lusofonía.
23. Describir e analizar a situación sociolingüística de Galicia, coñecer o proceso de normalización e evitar os prexuízos.
24. Coñecer os acontecementos relevantes da historia social da lingua galega desde 1916 ata a actualidade.
25. Describir a situación sociolingüística e legal das linguas do Estado español.
26. Recoñecer e valorar as variedades da lingua, e identificar a estándar como variante unificadora.
27. Identificar os distintos períodos e xeracións da literatura galega desde 1916 ata a actualidade.
28. Ler de maneira comprensiva, expresiva ou dramatizada textos de distintos xéneros da literatura galega desde 1916 ata a actualidade.
29. Elaborar traballos individuais ou en grupo, coa axuda das TIC, relacionados coa literatura galega desde 1916 ata a actualidade.
30. (Re)crear textos con intención literaria a partir dos modelos traballados na clase.

4. CONTIDOS, CRITERIOS DE AVALIACIÓN E ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE.

	Lingua Galega e Literatura. ESO. 4º Curso			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
	Bloque 1. Comunicación oral. Escoitar e falar.			
• d • e • h	• B1.1. Comprensión e interpretación de textos propios dos medios de comunicación audiovisual, con especial atención aos xéneros de carácter argumentativo.	• B1.1. Identificar a intención comunicativa implícita e explícita, o tema, a idea principal e as secundarias, a tese e os argumentos de textos propios dos medios de	• LGB1.1.1. Comprende o sentido global de textos orais dos medios de comunicación audiovisuais, identifica o propósito, a tese e os argumentos de noticias debates ou declaracións, determina o tema e recoñece a intención	• CCL

	Lingua Galega e Literatura. ESO. 4º Curso			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
		comunicación audiovisual.	comunicativa do/da falante.	
			▪ LGB1.1.2. Distingue as partes nas que se estruturan as mensaxes orais, o tema, así como a idea principal e as secundarias.	▪ CCL
			▪ LGB1.1.3. Analiza criticamente tanto a forma como o contido de noticias, debates e procedentes dos medios de comunicación e recoñece a validez dos argumentos.	▪ CCL ▪ CAA
▪ d ▪ e ▪ h	▪ B1.2. Comprensión e análise de textos publicitarios dos medios de comunicación audiovisual.	▪ B1.2. Comprender e analizar textos expositivos e publicitarios, diferenciar neles información, opinión e persuasión.	▪ LGB1.2.1. Distingue entre opinión e persuasión en mensaxes publicitarias orais e identifica as estratexias de enfatización.	▪ CCL ▪ CAA
			▪ LGB1.2.2. Analiza os elementos verbais dos textos orais: no plano fónico (xogos fónicos), no plano morfosintáctico (condensación, concisión e economía) e no plano léxico-semántico (léxico connotativo, simbólico e atractivo para o receptor).	▪ CCL ▪ CSEIEE
			▪ LGB1.2.3. Analiza os elementos non verbais, en especial a imaxe (mensaxe icónica) e o son (diálogo, ruídos e música), en anuncios publicitarios ou outro tipo de comunicacións orais.	▪ CLL ▪ CCEC
▪ d ▪ e ▪ h	▪ B1.3. Comprensión e interpretación de textos orais expositivos e argumentativos do ámbito educativo (presentacións, relatorios e intervencións en mesas redondas).	▪ B1.3. Comprender e interpretar textos orais expositivos e argumentativos utilizados no ámbito educativo (presentacións, relatorios e intervencións en mesas redondas).	▪ LGB1.3.1. Identifica a intención comunicativa, a tese e os argumentos dos debates, relatorios e mesas redondas do ámbito educativo e elabora un esquema ou resumo.	▪ CCL ▪ CAA
			▪ LGB1.3.2. Recoñece os procedementos lingüísticos para manifestarse a favor ou en contra dunha opinión ou postura.	▪ CCL ▪ CSC

	Lingua Galega e Literatura. ESO. 4º Curso			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
▪ d ▪ e ▪ h	▪ B1.4. Comprensión, interpretación e valoración de textos orais de natureza diversa.	▪ B1.4. Comprender, interpretar e valorar diferentes tipos de discursos orais.	▪ LGB1.4.1. Identifica a intención comunicativa, a idea principal e as secundarias, de calquera texto oral, formal ou informal, producido na variante estándar ou en calquera das variedades dialectais.	▪ CCL
▪ a ▪ c ▪ d ▪ h	▪ B1.5. Desenvolvemento de habilidades de escoita activa, cunha actitude de interese, de cooperación e de respecto.	▪ B1.5. Coñecer, usar e valorar a adecuación, a coherencia, a cohesión e a claridade expositiva, así como normas de cortesía nas intervencións orais propias da actividade educativa, tanto espontáneas como planificadas.	▪ LGB1.5.1. Identifica os recursos que proporcionan adecuación, coherencia e cohesión ao discurso.	▪ CCL
			▪ LGB1.5.2. Coñece e aplica as normas que rexen a cortesía na comunicación oral e respecta as opinións alleas.	▪ CCL ▪ CSC
			▪ LGB1.5.3. Recoñece a importancia dos aspectos prosódicos (entoación, pausas, ton, timbre e volume), a linguaxe corporal adecuada (mirada e posición do corpo), así como o autocontrol das emocións ao falar en público.	▪ CCL ▪ CSC ▪ CSIEE
▪ h ▪ o	▪ B1.6. Participación nas producións orais cunha fonética e prosodia correcta, valoración desta pronuncia e actitude crítica ante os prexuízos que se poidan asociar a ela.	▪ B1.6. Participar oralmente cunha fonética e prosodia correcta, valorar esta pronuncia e amosar unha actitude crítica ante os prexuízos que se poidan asociar a ela.	▪ LGB1.65.1. Recoñece a emisión dunha pronuncia galega correcta, identifica os erros na produción oral allea e produce discursos orais que respectan as regras prosódicas e fonéticas da lingua galega.	▪ CCL ▪ CAA
			▪ LGB1.6.2. Recoñece e rexeita argumentadamente os prexuízos que se poidan asociar á pronuncia propia da lingua galega.	▪ CAA ▪ CSC
			▪ LGB1.6.3. Usa, se a posúe, a variante dialectal propia e asúmea como a variedade habitual do seu contexto.	▪ CCL ▪ CCEC
▪ h ▪ o	▪ B1.7. Produción de discursos orais, en intervencións espontáneas, adecuados á situación e á intención comunicativa desexada,	▪ B1.7. Producir textos orais, en intervencións espontáneas, adecuadas á situación e á intención comunicativa desexada, con coherencia, cohesión	▪ LGB1.7.1. Produce textos orais, en intervencións espontáneas, adecuadas á situación e á intención comunicativa desexada, con coherencia, cohesión e corrección.	▪ CLL ▪ CSC

	Lingua Galega e Literatura. ESO. 4º Curso			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
	con coherencia, cohesión e corrección.	e corrección.	▪ LGB1.7.2. Participa con fluidez nas intervencións orais espontáneas respectando as regras morfosintácticas desta lingua, en especial a colocación do pronome átono, así como a fonética galega (pronuncia das sete vogais, n velar e fonema fricativo palatal xordo).	▪ CCL
			▪ LGB1.7.3. Emprega nas intervencións orais espontáneas expresións propias do galego: infinitivo conxugado e fraseoloxía adecuada.	▪ CCL
			▪ LGB1.7.4. Emprega nas intervencións orais espontáneas un léxico rico e variado.	▪ CCL
▪ a ▪ c ▪ d ▪ h	▪ B1.8. Escoita crítica e reflexiva que permite identificar prexuízos e mensaxes discriminatorias.	▪ B1.8. Manifesta una actitude crítica e reflexiva que permite identificar prexuízos e mensaxes discriminatorias.	▪ LGB1.8.1. Reflexiona e ten unha postura crítica ante as mensaxes discriminatorias que proveñen dos medios de comunicación.	▪ CCL ▪ CAA
			▪ LGB1.8.2. Rexeita argumentadamente os usos lingüísticos que levan implícitos prexuízos ou discriminacións.	▪ CCL ▪ CSC
▪ a ▪ b ▪ e ▪ g ▪ h ▪ o	▪ B1.9. Coñecemento e uso progresivamente autónomo das estratexias necesarias para a produción de textos orais, de técnicas para aprender a falar en público e uso das TIC.	▪ B1.9. Realizar exposicións orais planificadas e claras de traballos e de informacións de actualidade, coa axuda das TIC.	▪ LGB1.9.1. Planifica a produción oral, estrutura o contido, revisa os borradores e esquemas.	▪ CAA ▪ CCL
			▪ LGB1.9.2. Presenta os contidos de forma clara e ordenada e con corrección gramatical.	▪ CCL
			▪ LGB1.9.3. Utiliza o rexistro adecuado á situación comunicativa.	▪ CCL
			▪ LGB1.9.4. Emprega axeitadamente os elementos prosódicos e (entoación e pronuncia axeitada, pausas, ton, timbre e volume), a linguaxe corporal (mirada e posición do corpo) así como o autocontrol das emocións ao falar en público.	▪ CCL ▪ CSC ▪ CSIEE
			▪ LGB1.9.5. Emprega as TIC para documentarse bibliograficamente, revisar	▪ CD ▪ CAA

	Lingua Galega e Literatura. ESO. 4º Curso			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			gramaticalmente o texto e elaborar unha presentación atractiva e innovadora.	▪ CCL
▪ b ▪ h	▪ B1.10. Aplicación dos coñecementos gramaticais á avaliación e mellora da expresión oral e recoñecemento en exposicións orais propias e alleas das dificultades expresivas	▪ B1.10. Aplicar os coñecementos gramaticais á avaliación e mellora da expresión oral e recoñecer en exposicións orais propias e alleas as dificultades expresivas.	▪ LGB1.10.1. Recoñece erros (incoherencias, repeticións, ambigüidades, pobreza léxica, erros fonética e entoación inadecuada) nos discursos propios e alleos para evitalos nas súas producións.	▪ CCL ▪ CAA
▪ a ▪ c ▪ d ▪ h	▪ B1.11. Participación activa e argumentada en debates nos que se expresen opinións acerca dun tema de actualidade.	▪ B1.11. Participar activa e argumentadamente en debates nos que se expresen opinións acerca dun tema de actualidade.	▪ LGB1.11.1. Desenvolve argumentos de forma comprensible e convincente e comenta as contribucións das persoas interlocutoras.	▪ CCL ▪ CAA
			▪ LGB1.112 Aplica as normas que rexen a cortesía na comunicación oral, respecta as quendas e as opinións alleas e emprega unha linguaxe non discriminatoria.	▪ CCL ▪ CSC
▪ a ▪ d ▪ h ▪ l ▪ ñ	▪ B1.12. Participación en interaccións orais sobre temas de interese persoal ou social ou asuntos da vida cotiá, en diferentes rexistros.	▪ B1.12. Participar en interaccións sobre temas de interese persoal, ou social ou asuntos da vida cotiá, nun rexistro formal, neutro ou informal.	▪ LGB1.12.1. Desenvólvese con eficacia en situacións que xorden na vida diaria así como noutras de estudo ou traballo e participa en conversas informais.	▪ CCL ▪ CSC ▪ CSIEE ▪ CCEC
▪ h ▪ o	▪ B1.13. Valoración da lingua oral como un instrumento de aprendizaxe e de relación social.	▪ B2.13. Valorar a lingua oral como un instrumento útil na aprendizaxe e nas relacións sociais.	▪ LGB2.13.1. Identifica e describe os valores da lingua oral como un instrumento útil na aprendizaxe, así como para relacionarse cos demais e enriquecerse como persoa.	▪ CCL ▪ CAA ▪ CSC ▪ CSIEE
	Bloque 2. Comunicación escrita. Ler e escribir			
▪ b ▪ f ▪ h	▪ B2.1. Uso de técnicas e estratexias que facilitan a lectura comprensiva e crítica de textos.	▪ B2.1. Empregar estratexias e técnicas que faciliten a lectura comprensiva e crítica dos textos	▪ LGB2.1.1. Emprega pautas e estratexias que facilitan a análise do contido (resumos, cadros, esquemas e mapas conceptuais).	▪ CCL ▪ CAA
			▪ LGB2.1.2. Aplica os coñecementos lingüísticos propios (gramaticais e léxicos) e recursos alleos (dicionarios e outras fontes de documentación) para solucionar problemas de comprensión.	▪ CCL

	Lingua Galega e Literatura. ESO. 4º Curso			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			▪ LGB2.1.3. Elabora o esquema xerarquizado de ideas dun texto.	▪ CCL
			▪ LGB2.1.4. Deduce información global do texto a partir de contidos explícitos e implícitos.	▪ CCL
			▪ LGB2.1.5. Entende o significado de palabras propias do rexistro culto e incorpóraas ao seu discurso.	▪ CCL ▪ CAA
▪ d ▪ e ▪ h	▪ B2.2. Comprensión e interpretación de textos propios da vida cotiá relacionados co ámbito laboral, administrativo e comercial.	▪ B2.2. Comprender e interpretar textos escritos propios da vida cotiá pertencentes ao ámbito laboral, administrativo e comercial.	▪ LGB2.2.1. Identifica a intención comunicativa, o tema e os subtemas de escritos propios da vida cotiá relacionados co ámbito laboral, administrativo e comercial.	▪ CCL
			▪ LGB2 2.2. Comprende, interpreta e valora textos propios da vida cotiá pertencentes a distintos ámbitos: laboral (currículo, carta de presentación, ficha de contratación en empresas e redes sociais de procura de emprego, contrato, nómina e vida laboral), administrativo (carta administrativa e solicitude ou instancia) e comercial (carta comercial, carta de reclamación e impreso administrativo de reclamación).	▪ CCL ▪ CSC
▪ d ▪ e ▪ h	▪ B2.3. Comprensión e interpretación de textos relacionados co ámbito educativo, tanto materiais de consulta (dicionarios, glosarios, enciclopedias, etc.), como libros de texto e recursos de temas especializados en internet.	▪ B2.3. Comprender e interpretar textos relacionados co ámbito educativo, tanto materiais de consulta (dicionarios, glosarios, enciclopedias, etc.), como libros de texto e recursos de temas especializados en internet.	▪ LGB2 3.1. Comprende textos relacionados co ámbito educativo, tanto materiais de consulta (dicionarios, glosarios, enciclopedias, etc.), como libros de texto e recursos de temas especializados en internet.	▪ CCL ▪ CD
			▪ LGB2.3.2. Interpreta a información de mapas, gráficas, diagramas.	▪ CCL
▪ d ▪ e ▪ h	▪ B2.4. Comprensión e interpretación de textos argumentativos.	▪ B2.4. Comprender e interpretar textos argumentativos.	▪ LGB2.4.1. Identifica o tema e a intención comunicativa de textos argumentativos.	▪ CCL
			▪ LGB2.4.4.2. Elabora a súa propia interpretación a partir dos argumentos expresados nun texto.	▪ CCL

	Lingua Galega e Literatura. ESO. 4º Curso			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
▪ d ▪ e ▪ h	▪ B2.5. Comprensión e interpretación de textos xornalísticos de opinión: carta ao director, editorial, columna e artigo de opinión.	▪ B2.5. Comprende e interpreta textos xornalísticos de opinión: carta ao director, editorial, columna e artigo de opinión.	▪ LGB2.5.1. Diferencia os trazos característicos dos textos xornalísticos de opinión: carta ao director, editorial, columna e artigo de opinión.	▪ CCL ▪ CSC
			▪ LGB2.5.2. Valora a intención comunicativa dun texto xornalístico e distingue entre información, opinión e persuasión.	▪ CCL ▪ CSC
▪ d ▪ e ▪ h	▪ B2.6. Comprensión e interpretación das mensaxes explícitas e implícitas que transmiten os textos publicitarios dos medios de comunicación.	▪ B2.6. Comprende e interpreta as mensaxes explícitas e implícitas que transmiten os textos publicitarios dos medios de comunicación.	▪ LGB2.6.1. Comprende e interpreta as mensaxes explícitas e implícitas que transmiten os textos publicitarios dos medios de comunicación (anuncios).	▪ CCL ▪ CSC
			▪ LGB2.6.2. Reflexiona e ten unha postura crítica ante as mensaxes persuasivas que proveñen dos medios de comunicación.	▪ CCL ▪ CSC
▪ c ▪ d ▪ h	▪ B2.7. Lectura crítica e reflexiva que permita identificar usos lingüísticos discriminatorias.	▪ B2.7. Identificar os usos lingüísticos que conteñan prexuízos ou mensaxes discriminatorias.	▪ LGB2 7.1. Reflexiona sobre os usos lingüísticos que levan implícitos prexuízos ou mensaxes discriminatorias.	▪ CCL ▪ CSC
			▪ LGB2.7.2. Detecta prexuízos e mensaxes discriminatorias implícitas nos textos de medios de comunicación con especial atención á publicidade.	▪ CCL ▪ CSC
▪ b ▪ e ▪ f ▪ h	▪ B2.8. Uso autónomo dos recursos que ofrecen as bibliotecas e as TIC para obter información complementaria.	▪ B2.8. Usar e seleccionar materiais de consulta das bibliotecas e doutras fontes de información impresa ou en formato dixital.	▪ LGB2.8.1. Selecciona contidos, analiza información e extrae conclusións a partir da consulta de materiais en distintos soportes.	▪ CCL ▪ CD ▪ CSC
			▪ LGB2.8.2. Sérvese dos recursos que ofrecen as bibliotecas ou as TIC para integrar os coñecementos adquiridos nos seus escritos.	▪ CCL ▪ CD ▪ CAA ▪ CSC
▪ b ▪ f ▪ h	▪ B2.9. Uso de técnicas e estratexias para producir textos escritos adecuados, coherentes e ben cohesionados desde o punto de vista comunicativo (planificación,	▪ B2.9. Empregar estratexias e técnicas axeitadas para producir escritos adecuados, coherentes e ben cohesionados desde o punto de vista comunicativo	▪ LGB2.9.1. Utiliza distintas técnicas de planificación para organizar o seu discurso (diferentes tipos de esquemas e mapas conceptuais).	▪ CCL
			▪ LGB2.9.2. Utiliza o rexistro	▪ CCL

	Lingua Galega e Literatura. ESO. 4º Curso			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
	organización, redacción e revisión).	(planificación, organización, redacción e revisión).	adecuado en función da tipoloxía textual e do acto comunicativo.	
			▪ LGB2.9.3. Ordena as ideas e estrutura os contidos en unidades sintácticas consecutivas e encadeadas con conectores e outros elementos de cohesión.	▪ CCL
			▪ LGB2.9.4. Coñece as regras ortográficas e as normas morfosintácticas e sérvese das ferramentas lingüísticas ao seus alcance (correctores, dicionarios e gramáticas) para aplicalas correctamente.	▪ CCL ▪ CD
			▪ LGB2.9.5. Revisa o texto para comprobar que a organización dos contidos do texto é correcta e que non se cometen erros ortográficos, gramaticais, de formato ou de presentación.	▪ CCL
▪ b ▪ e ▪ f ▪ h	▪ B2.10. Utilización das TIC para corrixir e mellorar a presentación dos escritos, para difundir os textos propios, coñecer outros alleos e intercambiar opinións.	▪ B2.10. Empregar as TIC para corrixir e mellorar a presentación dos escritos, para difundir os textos propios, coñecer outros alleos e intercambiar opinións.	▪ LGB2.10.1. Usa as TIC para a corrección dos textos: corrector ortográfico do procesador de textos, dicionarios en liña e outras páxinas especializadas no estudo da lingua galega.	▪ CCL ▪ CD ▪ CAA
			▪ LGB2.10.2. Usa procesadores de textos para mellorar a presentación dos seus escritos, especialmente na presentación dos seus traballos educativos, atendendo a cada unha das funcionalidades de cada elemento: encabezamento e pé de páxina, numeración de páxinas, índice, esquemas etc.	▪ CCL ▪ CD
			▪ LGB2.10.3. Usa as TIC como medio de divulgación de textos propios, de coñecemento doutros alleos e de intercambio de opinións.	▪ CCL ▪ CD ▪ CSC

	Lingua Galega e Literatura. ESO. 4º Curso			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
▪ b ▪ e ▪ h	▪ B2.11. Produción, en soporte impreso ou dixital, de textos propios da vida cotiá pertencentes ao ámbito laboral, administrativo e comercial.	▪ B2.11. Producir, respectando as súas características formais e de contido, textos propios da vida cotiá pertencentes a distintos ámbitos tanto en formato papel como dixital: laborais, administrativos e comerciais.	▪ LGB2.11.1. Produce, respectando as súas características formais e de contido, e en soporte tanto impreso como dixital, textos propios da vida cotiá pertencentes a distintos ámbitos: laboral (currículo, carta de presentación, ficha de contratación en empresas e redes sociais de procura de emprego), administrativo (carta administrativa e solicitude ou instancia) e comercial (carta comercial, carta de reclamación e impreso administrativo de reclamación).	▪ CCL ▪ CD ▪ CSC
▪ b ▪ e ▪ h	▪ B2.12. Produción, en soporte impreso ou dixital, de cartas á dirección e columnas de opinión.	▪ B2.12. Producir, en soporte impreso ou dixital, cartas á dirección e columnas de opinión.	▪ LGB2.12.1. Crea, en soporte impreso ou dixital, cartas á dirección e columnas de opinión.	▪ CCL ▪ CD ▪ CSC
▪ b ▪ e ▪ h	▪ B2.13. Composición en soporte impreso ou dixital de textos argumentativos, redactados a partir da información obtida de distintas fontes.	▪ B2.13. Producir en soporte impreso ou dixital textos argumentativos, redactados a partir da información obtida de distintas fontes.	▪ LGB2.13.1. Elabora, en soporte impreso ou dixital, textos argumentativos, redactados a partir da información obtida de distintas fontes.	▪ CCL ▪ CD ▪ CSC
			▪ LGB2.13.2. Crea, en soporte impreso ou dixital, un texto argumentativo propio a partir dun tema dado sen documentación previa.	▪ CCL ▪ CD
			▪ LGB2.13.3. Sintetiza a información e resume textos argumentativos sen repetir nin parafrasear o texto de partida.	▪ CCL
▪ d ▪ h	▪ B2.14. Valoración da escritura como un instrumento de aprendizaxe, de relación social e enriquecemento persoal.	▪ B2.14. Valorar a escritura como un instrumento moi útil na aprendizaxe, nas relacións sociais e no desenvolvemento do individuo.	▪ LGB2.14.1. Identifica e describe os valores da escritura non só como una ferramenta para organizar os pensamentos senón tamén como un instrumento para relacionarse cos demais e enriquecerse como persoa.	▪ CCL ▪ CSC ▪ CCEC
	Bloque 3. Funcionamento da lingua			
▪ b ▪ e ▪ l	▪ B3.1. Recoñecemento, explicación e uso de léxico suficientemente amplo e preciso, con	▪ B3.1. Recoñecer e explicar os valores de léxico preciso de diferentes categorías	▪ LGB3.1.1. Recoñece, explica e usa un léxico amplo e preciso de diferentes categorías gramaticais.	▪ CCL ▪ CAA

	Lingua Galega e Literatura. ESO. 4º Curso			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
	incorporación de fraseoloxía e de vocabulario temático.	gramaticais, así como da fraseoloxía.	▪ LGB3.1.2. Recoñece, explica e usa fraseoloxía diversa da lingua galega nas súas producións orais e escritas.	▪ CCL ▪ CAA
▪ b ▪ e ▪ l	▪ B3.2. Recoñecemento e uso das formas verbais da lingua galega e das perífrases.	▪ B3.2. Recoñecer e usar correctamente as formas verbais e as perífrases verbais da lingua galega.	▪ LGB3.2.1. Recoñece e usa correctamente as formas verbais e as perífrases verbais da lingua galega e distingue os diversos tipos.	▪ CCL ▪ CAA
▪ b ▪ e ▪ i	▪ B3.3. Recoñecemento, explicación e uso dos procedementos de creación de palabras.	▪ B3.3. Recoñecer e explicar os procedementos de creación de palabras, os valores dos morfemas e as súas posibilidades combinatorias para crear novos termos e identificar a súa procedencia grega ou latina.	▪ LGB3.3.1. Recoñece e explica os procedementos de creación de palabras.	▪ CCL ▪ CAA
			▪ LGB3.3.2. Crea palabras novas utilizando os procedementos de creación léxica.	▪ CCL ▪ CAA
			▪ LGB3.3.3. Recoñece os valores de prefixos e sufixos e as súas posibilidades combinatorias para crear novas palabras.	▪ CCL
			▪ LGB3.3.4. Identifica a procedencia grega ou latina de prefixos e sufixos habituais no uso da lingua galega.	▪ CCL
▪ a ▪ d ▪ e	▪ B3.4. A fonética e a fonoloxía do galego, con especial atención a posibles interferencias (apertura das vogais de grao medio, o n velar ou a entoación).	▪ B3.4. Recoñecer e usar a fonética da lingua galega.	▪ LGB3.4.1. Recoñece e usa adecuadamente a fonética da lingua galega, con especial atención á entoación, ás vogais de grao medio e ao n velar.	▪ CCL ▪ CAA
▪ b ▪ e ▪ n ▪ l	▪ B3.5. Uso eficaz dos dicionarios e doutras fontes de consulta, tanto en papel como en soporte electrónico, especialmente sobre cuestións de uso (semántico e sintáctico) e de normativa.	▪ B3.5. Usar eficazmente os dicionarios e outras fontes de consulta, tanto en papel como en soporte electrónico, para resolver dúbidas, para progresar na aprendizaxe autónoma e para enriquecer o propio vocabulario.	▪ LGB3.5.1. Usa eficazmente os dicionarios e outras fontes de consulta, tanto en papel como en soporte electrónico, especialmente sobre cuestións de uso (semántico e sintáctico) e de normativa, para resolver dúbidas, e para progresar na aprendizaxe autónoma e para ampliar o seu vocabulario.	▪ CCL ▪ CD
▪ b ▪ e	▪ B3.6. Aplicación e valoración das normas ortográficas e morfolóxicas da lingua galega.	▪ B3.6. Aplica e valora as normas ortográficas e morfolóxicas da lingua galega.	▪ LGB3.6.1. Aplica correctamente as normas ortográficas e morfolóxicas da lingua galega nos discursos orais e escritos.	▪ CCL ▪ CAA
			▪ LGB3.6.2. Recoñece o valor funcional e social das normas ortográficas e morfolóxicas da	▪ CCL

	Lingua Galega e Literatura. ESO. 4º Curso			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			lingua galega.	
▪ e	▪ B3.7. Análise e uso reflexivo da puntuación en relación coa cohesión sintáctica.	▪ B3.7. Analizar e usar correctamente a puntuación, de acordo coa cohesión sintáctica.	▪ LGB3.7.1. Analiza e usa correctamente a puntuación, de acordo coa cohesión sintáctica.	▪ CCL
▪ b ▪ e	▪ B3.8. As principais regras de combinación impostas polos predicados en función dos seus argumentos; estruturas sintácticas e tipos de oración segundo a natureza do predicado.	▪ B3.8. Recoñecer e usar enunciados e oracións, identificando as principais regras de combinación impostas polo verbos.	▪ LGB3.8.1. Recoñece enunciados e identifica a palabra nuclear que o organiza sintáctica e semanticamente.	▪ CCL ▪ CAA
			▪ LGB3.8.2. Recoñece a estrutura interna das oracións, identificando o verbo e os seus complementos.	▪ CCL
			▪ LGB3.8.3. Respecta a orde correcta dos elementos da estrutura sintáctica galega.	▪ CCL
			▪ LGB3.8.4. Clasifica oracións segundo a natureza do predicado.	▪ CCL
			▪ LGB3.8.5. Usa a terminoloxía sintáctica correcta.	▪ CCL
▪ e ▪ h	▪ B3.9. Recoñecemento e uso reflexivo dos nexos e conectores textuais máis comúns, en particular os de causa e consecuencia, os de condición e hipótese e os conclusivos, e mais dos mecanismos de cohesión textual.	▪ B3.9. Recoñecer, explicar e usar os nexos textuais de causa, consecuencia, condición, hipótese e os conclusivos, así como os mecanismos gramaticais e léxicos de cohesión interna.	▪ LGB3.9.1. Recoñece, explica e usa os nexos textuais de causa, consecuencia, condición, hipótese e os conclusivos, así como os mecanismos gramaticais e léxicos de cohesión interna.	▪ CCL ▪ CAA
▪ e	▪ B3.10. Identificación da estrutura dun texto, a construción dos parágrafos e a vinculación e progresión temáticas en textos alleos e propios, e elaboración de textos de acordo con estes parámetros.	▪ B3.10. Identifica adecuadamente en textos alleos e propios a estrutura, a construción e xustificación dos parágrafos, a vinculación e progresión temáticas, e elabora textos de acordo con estes parámetros.	▪ LGB3.10.1. Identifica a estrutura do texto, en construcións propias e alleas.	▪ CCL
			▪ LGB3.10.2. Xustifica argumentadamente a división en parágrafos de textos propios e alleos.	▪ CCL ▪ CAA
			▪ LGB3.10.3. Identifica a progresión temática en textos propios e alleos.	▪ CCL
			▪ LGB3.10.4. Elabora textos cunha estrutura apropiada, divididos en parágrafos e	▪ CLL

	Lingua Galega e Literatura. ESO. 4º Curso			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			empregando os mecanismos de progresión temática.	
▪ a ▪ b ▪ e	▪ B3.11. Identificación e explicación dos trazos que permiten diferenciar e clasificar os xéneros textuais, especialmente os argumentativos.	▪ B3.11. Identificar e explicar os trazos que permiten diferenciar e clasificar os xéneros textuais, especialmente os argumentativos.	▪ LG3.11.1. Identifica e describe a estrutura e os trazos lingüísticos dos diferentes xéneros textuais, especialmente nos argumentativos, e aplícaos nas producións propias.	▪ CCL
			▪ LGB3.11.2. Recoñece nun texto, e emprega nas producións propias, os distintos procedementos lingüísticos para a expresión da subxectividade.	▪ CCL
▪ b ▪ e	▪ B3.12. Adecuación dos textos en función do contexto, do tema e do tipo de texto.	▪ B3.12. Xustifica a adecuación dos textos, en función do contexto, do tema e do xénero e elabora producións propias cunha adecuación apropiada.	▪ LGB3.12.1. Xustifica a adecuación das producións en función do contexto, do tema e do xénero textual.	▪ CCL ▪ CAA
			▪ LGB3.12.2. Elabora producións lingüísticas cunha adecuación apropiada ao contexto, ao tema e ao xénero textual.	▪ CCL
▪ b ▪ e ▪ h	▪ B3.13. Participación en proxectos (elaboración de materiais multimedia, folletos, carteis, recensión de libros e películas, etc.) nos que se utilicen varias linguas, tanto curriculares como outras presentes no centro docente, relacionados cos elementos transversais e nos que se eviten estereotipos lingüísticos ou culturais.	▪ B3.13. Participar en proxectos (elaboración de materiais multimedia, folletos, carteis, recensión de libros e películas, etc.) nos que se utilicen varias linguas, tanto curriculares como outras presentes no centro docente, relacionados cos elementos transversais e nos que se eviten estereotipos lingüísticos ou culturais.	▪ LGB3.13.1. Participa en proxectos (elaboración de materiais multimedia, folletos, carteis, recensión de libros e películas, obras de teatro, etc.) nos que se utilizan varias linguas e relacionados cos elementos transversais, evita estereotipos lingüísticos ou culturais e valora as competencias que posúe como persoa plurilingüe.	▪ CCL ▪ CAA
▪ b ▪ e	▪ B3.14. Identificación e progresiva utilización dos coñecementos sobre as linguas para desenvolver unha competencia comunicativa integrada.	▪ B3.14. Reflexionar sobre o sistema e as normas de uso das linguas, mediante a comparación e transformación de textos, enunciados e palabras, e utilizar estes coñecementos para solucionar problemas de comprensión e para a produción de textos.	▪ LGB3.14.1. Utiliza os coñecementos lingüísticos de ámbito contextual, textual, oracional e da palabra, desenvolvidos no curso nunha das linguas, para mellorar a comprensión e produción dos textos traballados en calquera das outras.	▪ CCL ▪ CAA
	Bloque 4. Lingua e sociedade.			

	Lingua Galega e Literatura. ESO. 4º Curso			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
▪ ñ ▪ o	▪ B4.1. Valoración das linguas como medios de relación interpersoal e de sinal de identidade dun pobo. ▪ B4.2. O plurilingüismo como expresión da riqueza cultural da humanidade. ▪ B4.3. A lusofonía nas linguas do mundo no século XXI.	▪ B4.1. Valorar as linguas como medios de relación interpersoal e de sinal de identidade dun pobo, apreciar o plurilingüismo como expresión da riqueza cultural da humanidade e coñecer e describir o papel da lusofonía nas linguas do mundo no século XXI.	▪ LGB4.1.1. Valora a lingua como medio de relación interpersoal e de sinal de identidade dun pobo e argumenta fundamentadamente e cun discurso propio a súa postura.	▪ CCL ▪ CCEC
			▪ LGB4.1.2. Valora o plurilingüismo inclusivo, desde a lingua propia, como expresión da riqueza cultural da humanidade e argumenta cun discurso propio a súa postura.	▪ CCL
			▪ LGB4.1.3. Coñece os territorios que forman parte da comunidade lusófona e sabe describir a súa importancia dentro das linguas do mundo no século XXI.	▪ CCL ▪ CSC
			▪ LGB4.1.4. Incorpora á súa práctica cotiá os principais recursos da rede en portugués (buscadores, enciclopedias e portais de noticias).	▪ CCL ▪ CSC ▪ CD
▪ ñ ▪ o	▪ B4.4. Situación sociolingüística de Galicia. A presenza da lingua galega nos principais ámbitos e contextos sociais e privados. Tendencias de evolución.	▪ B4.2. Describir e analizar a situación sociolingüística de Galicia atendendo á presenza da lingua galega nos principais ámbitos e contextos sociais e privados así como ás tendencias de evolución.	▪ LGB4.2.1. Coñece e describe a lexislación estatal e autonómica básica en materia lingüística.	▪ CCL ▪ CSC
			▪ LGB4.2.2. Describe acertadamente con criterios sociolingüísticos a situación galega actual.	▪ CCL ▪ CSC
			▪ LGB4.2.3. Analiza gráficas de distribución de linguas tirando conclusións nas que incorpora os seus coñecementos sociolingüísticos.	▪ CCL ▪ CSC ▪ CD
			▪ LGB4.2.4. Describe a situación sociolingüística de Galicia e emprega a terminoloxía apropiada.	▪ CCL ▪ CSC
			▪ LGB4.2.5. Analiza as tendencias de evolución da lingua galega a partir da situación sociolingüística actual.	▪ CCL ▪ CSC

	Lingua Galega e Literatura. ESO. 4º Curso			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
▪ ñ ▪ o	▪ B4.5. Proceso de normalización. Desenvolvemento de actitudes positivas cara ao proceso de recuperación do galego, favorecendo o xurdimento de vínculos positivos cara ao seu uso. Consciencia da necesidade e das potencialidades de enriquecemento persoal e colectivo do uso normalizado da lingua galega.	▪ B4.3. Identificar os elementos do proceso normalizador e adquirir vínculos positivos cara ao seu uso asumindo a importancia da contribución individual no desenvolvemento da lingua galega.	▪ LGB4.3.1. Identifica os procedementos de normalización e argumenta axeitadamente a necesidade de continuar con este proceso na lingua galega.	▪ CCL ▪ CSC
			▪ LGB4.3.2. Distingue normativización e normalización e explica axeitadamente cada fenómeno.	▪ CCL ▪ CSC
			▪ LGB4.3.3. Analiza a súa propia práctica lingüística e valora a importancia de contribuír individual e socialmente á normalización da lingua galega.	▪ CCL ▪ CSC
			▪ LGB.4.3.4. Coñece os principais axentes normalizadores en Galicia e valora a súa importancia.	▪ CCL ▪ CSC
▪ ñ ▪ o	▪ B4.6. Evolución da lingua galega e etapas da historia social da lingua galega desde 1916 ata a actualidade. Análise e comprensión das causas e consecuencias dos feitos máis relevantes.	▪ B4.4. Recoñecer os principais elementos de evolución da lingua galega, así como identificar as causas e consecuencias dos feitos máis relevantes da súa historia social, e sinalar as distintas etapas desde 1916.	▪ LGB4.4.1. Recoñece os principais elementos da evolución da lingua galega desde 1916 ata a actualidade.	▪ CCL
			▪ LGB4.4.2. Recoñece os acontecementos relevantes da historia social da lingua galega desde 1916 e elabora textos expositivos sobre as diferentes etapas.	▪ CCL ▪ CCEC
			▪ LGB4.4.3. Identifica as causas dos feitos máis relevantes da historia social da lingua galega desde 1916.	▪ CCL ▪ CCEC
			▪ LGB4.4.4. Identifica as consecuencias dos feitos máis relevantes da historia social da lingua galega desde 1916.	▪ CCL ▪ CCEC
			▪ LGB4.4.5. Interpreta gráficos, táboas, textos e información dos medios e das TIC, relacionados coa historia social da lingua galega desde 1916.	▪ CCL ▪ CCEC ▪ CD

	Lingua Galega e Literatura. ESO. 4º Curso			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
▪ ñ ▪ o	▪ B4.7. Situación sociolingüística e legal das linguas de España.	▪ B4.5. Describir a situación sociolingüística e legal das linguas de España.	▪ LGB4.5.1. Describe a situación sociolingüística e legal das linguas de España e analiza criticamente textos (literarios e xornalísticos), gráficos ou documentos audiovisuais que traten sobre a situación sociolingüística do Estado español.	▪ CCL ▪ CD
▪ ñ ▪ o	▪ B4.8. Prexuízos lingüísticos.	▪ B4.6. Identificar os prexuízos lingüísticos e analizar a situación persoal en relación a eles.	▪ LGB4.6.1. Sinala os prexuízos lingüísticos atribuíbles a calquera lingua e especialmente á galega e rebáteos cunha argumentación axeitada.	▪ CCL ▪ CSC
			▪ LGB4.6.2. Analiza a opinión propia sobre as linguas, detecta os prexuízos, en caso de os ter, e rebáteos argumentadamente.	▪ CCL ▪ CSC
▪ ñ ▪ o	▪ B4.9. Recoñecemento e valoración dos principais fenómenos que caracterizan as variedades xeográficas, diastráticas e diafásicas da lingua galega e da función da lingua estándar. Uso normalizado da variante dialectal propia da zona. Utilización e valoración da variante estándar da lingua en situacións de carácter formal.	▪ B4.7. Recoñecer e valorar os principais fenómenos que caracterizan as variedades xeográficas, diastráticas e diafásicas da lingua galega e da función da lingua estándar.	▪ LGB4.7.1. Recoñece os principais fenómenos que caracterizan as variedades xeográficas da lingua galega.	▪ CCL ▪ CSC
			▪ LGB4.7.2. Recoñece os trazos da variedade estándar da lingua galega.	▪ CCL
			▪ LGB4.7.3. Valora a lingua estándar como variedade unificadora.	▪ CCL
			▪ LGB4.7.4. Valora as variedades xeográficas da lingua galega como símbolo de riqueza lingüística e cultural e rexeita fundamentadamente calquera prexuízo sobre a variación diatópica.	▪ CCL ▪ CSC
			▪ LGB4.7.5. Recoñece as variedades diastráticas e diafásicas da lingua galega e describe o influxo da situación sociolingüística nelas.	▪ CCL ▪ CSC
	Bloque 5. Educación literaria.			
▪ h ▪ l	▪ B5.1. Identificación e comprensión dos distintos períodos e xeracións da literatura	▪ B5.1. Identificar e comprender os distintos períodos e xeracións da literatura galega de 1916	▪ LGLB5.1.1. Identifica os distintos períodos e xeracións da literatura galega de 1916 ata a actualidade.	▪ CCL

	Lingua Galega e Literatura. ESO. 4º Curso			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
	galega de 1916 ata a actualidade.	ata a actualidade.	▪ LGLB5.1.2. Comprende e explica razoadamente os distintos períodos da literatura galega de 1916 ata a actualidade sinalando os seus principais trazos característicos.	▪ CCL
▪ h ▪ l	▪ B5.2. Selección, lectura autónoma e comentario de obras representativas da literatura galega de 1916 ata a actualidade.	▪ B5.2. Seleccionar, ler autonomamente e comentar obras representativas da literatura galega de 1916 ata a actualidade e relaciona o seu contido co contexto histórico, cultural e sociolingüístico de cada período.	▪ LGLB5.2.1. Selecciona, seguindo criterios razoados, obras representativas da literatura galega de 1916 ata a actualidade para a súa lectura.	▪ CCL
			▪ LGLB5.2.2. Le autonomamente obras ou textos representativas da literatura galega de 1916 ata a actualidade, resume o seu contido, sinala os seus trazos característicos definitorios e relaciónaos co contexto histórico, cultural e sociolingüístico do período da literatura galega correspondente.	▪ CCL
			▪ LGB5.2.3. Comenta, de forma guiada ou libre, textos de obras da Literatura galega desde 1916 ata a actualidade, sinala os seus trazos característicos definitorios e relaciónaos co contexto histórico, cultural e sociolingüístico do período da literatura galega correspondente	▪ CCL
			▪ LGLB5.2.4. Compara textos literarios dun mesmo período ou de diferentes períodos atendendo aos seus principais contidos, sinala os seus trazos característicos definitorios e pon todo en relación co contexto histórico, cultural e sociolingüístico do período ou períodos.	▪ CCL
▪ h ▪ l	▪ B5.3. Lecturas expresivas e comprensivas, audicións e lecturas dramatizadas de textos narrativos, poéticos, teatrais e ensaísticos	▪ B5.3. Ler expresiva e comprensivamente, facer audicións e ler dramatizadamente textos narrativos, poéticos, teatrais e ensaísticos da literatura galega de 1916	▪ LGLB5.3.1. Le expresiva, compresiva e/ou dramatizadamente textos narrativos, poéticos, teatrais e ensaísticos representativos da literatura galega de 1916 ata a actualidade.	▪ CCL

	Lingua Galega e Literatura. ESO. 4º Curso			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
	representativos da literatura galega de 1916 ata a actualidade.	ata a actualidade.	▪ LGLB5.3.2. Participa con proveito de audicións de textos narrativos, poéticos, teatrais e ensaísticos representativos da literatura galega de 1916 ata a actualidade e escribe/debate, argumentadamente, sobre os seus valores literarios.	▪ CCL
▪ b ▪ h ▪ l	▪ B5.4. Elaboración de traballos individuais e/ou en grupo nos que se describan e analicen textos literarios representativos da literatura galega de 1916 ata a actualidade.	▪ B5.4. Elaborar traballos individuais e/ou en grupo nos que se describan e analicen textos representativos da literatura galega de 1916 ata a actualidade.	▪ LGLB5.4.1. Elabora traballos individual e/ou colectivamente nos que se describen e analizan textos representativos da literatura galega de 1916 ata a actualidade.	▪ CCL
▪ e ▪ h ▪ l	▪ B5.5. Consulta de fontes de información variadas e de recursos das TIC para a realización de traballos e cita axeitada destes.	▪ B5.5. Consultar fontes de información variadas e recursos das TIC para a realización de traballos e cita axeitada destes.	▪ LGLB5.5.1. Consulta fontes de información variadas para a realización de traballos e cita axeitada destas.	▪ CCL
			▪ LGLB5.5.2. Emprego de diferentes recursos das TIC para a realización de traballos e cita axeitada destes.	▪ CCL ▪ CD
▪ h ▪ l ▪ n	▪ B5.6. Creación ou recreación de textos de intención literaria partindo das características dos traballados na aula co fin de desenvolver o gusto pola escrita e a capacidade de expresión dos sentimentos e xuízos.	▪ B5.6. Crear ou recrear textos de intención literaria partindo das características dos traballados na aula co fin de desenvolver o gusto pola escrita e a capacidade de expresión dos sentimentos e xuízos.	▪ LGLB5.6.1. Crea ou recrea textos de intención literaria partindo das características dos traballados na aula.	▪ CCL ▪ CCEC
			▪ LGLB5.6.2. Desenvolve o gusto pola escrita como instrumento de comunicación capaz de analizar e regular os sentimentos e xuízos.	▪ CCL ▪ CCEC

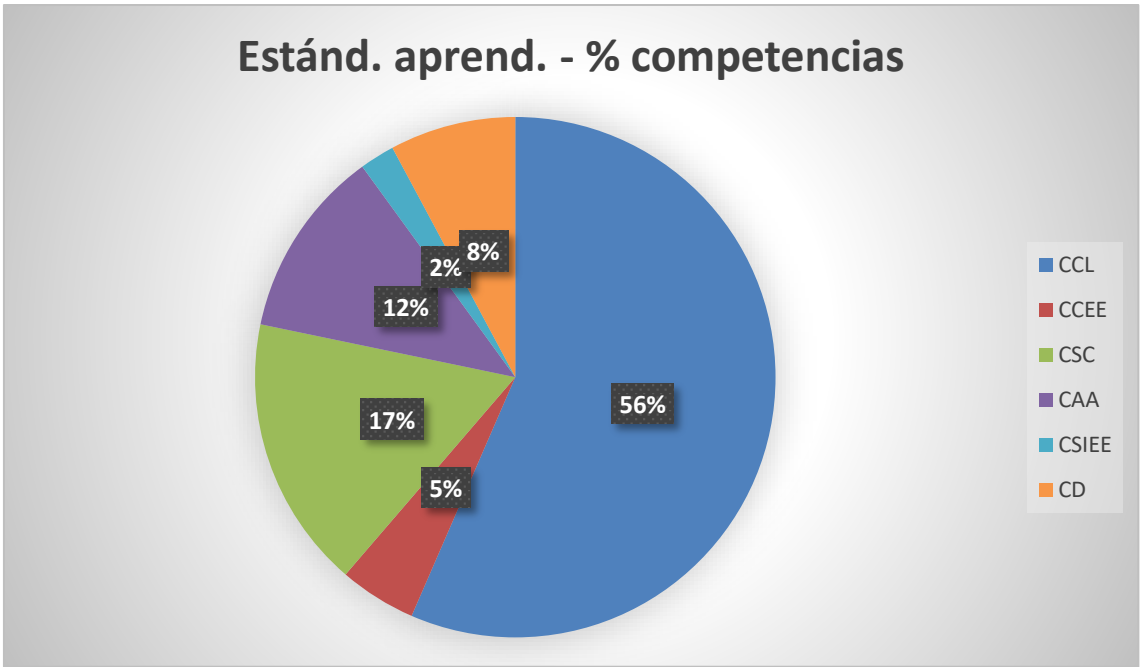

5. TEMPORALIZACIÓN.

1ª AVALIACIÓN

UNIDADE 1

Comprensión lectora: O que sei do silencio, Andrea Maceiras; o blog como novo soporte de comunicación; saúde mental; palabras tabú, eufemismos e disfemismos; as propiedades textuais: adecuación, coherencia e cohesión; os xéneros textuais; as regras de puntuación; diversidade lingüística; introdución á literatura galega.

UNIDADE 2

Comprensión lectora: Coraxe: poemas audaces para rapazas afoutas, Estephania de Cristin O'Keefee Aptowicz; o resumo, esquema e mapa conceptual; diversidade afectiva, sexual e de xénero; a estrutura das palabras; fonética I (o vocalismo); acentuación I; variación lingüística: diacrónica, diastrática, diafásica, diatópica; as Irmandades da Fala.

UNIDADE 3

Comprensión lectora: Iridium, Francisco Castro; texto argumentativo; novas tecnoloxías e redes sociais / a innovación léxica e terminolóxica; fonética II (o consonantismo); acentuación II; estandarización do galego e lusofonía; o Grupo Nós.

Lectura: proba de lectura no mes de novembro / decembro.

Exames escritos: outubro e decembro.

2ª AVALIACIÓN

UNIDADE 4

Comprensión lectora: A palabra das fillas de Eva, Teresa Moure; a publicidade (mensaxes implícitas e discriminatorias nos medios de comunicación); ecoloxía e medio ambiente; as relacións de significado: hiperonimia - hiponimia e holonimia - meronimia, morfoloxía: a formación de palabras; prefixos e sufixos, a lingua galega no primeiro terzo do século XX; as Vangardas.

UNIDADE 5

Comprensión lectora: Tres segundos de memoria, Diego Ameixeira; textos relacionados co ámbito laboral; as relacións de significado: sinonimia e oposición; clases de palabras; uso de s/x, c/z; a lingua galega entre 1936 e 1975; a literatura durante a Guerra Civil e a diáspora.

UNIDADE 6

Comprensión lectora: Cardume, Rexina Rodríguez Veja; textos xornalísticos de opinión; o pasado / as relacións de significado: polisemia e homonímia; o verbo: verbos e perífrases; grupos consonánticos I; o conflito lingüístico; a literatura da posguerra.

Lectura: proba de lectura no mes de febreiro / marzo.

Exames escritos: febreiro e marzo.

3ª AVALIACIÓN

UNIDADE 7

Comprensión lectora: Comedia bífida de Manuel Núñez Singala; textos relacionados co ámbito administrativo: a xustiza; as desviacións da lingua estándar: castelanismos, vulgarismos, arcaísmos e hiperenxebrismos; sintaxe I: unidades e funcións sintácticas; grupos consonánticos II; os prexuízos lingüísticos; a Nova Narrativa Galega.

UNIDADE 8

Comprensión lectora: Futuro imperfecto de Xulia Alonso Díaz; Pautas para traballos académicos: bibliografía e plaxio; as drogas / abreviaturas, siglas, símbolos e

acrónimos; sintaxe II: unidades e funcións sintácticas (complementos do predicado); uso de b/v e h; a lingua galega dende 1975 ata hoxe: normativización e normalización; literatura galega a partir de 1975.

UNIDADE 9

Comprensión lectora: Que non te aten, de Manuel Iglesias Turnes; onomástica: toponimia e antroponimia; a realidade rural / fraseoloxía galega; sintaxe III; separado e xunto; situación actual do idioma; literatura da etapa contemporánea (século XX e XXI): 1985-2021.

Lectura: proba de lectura no mes de abril / maio.

Exames escritos: maio e xuño.

Exame final (recuperación): xuño

6. GRAO MÍNIMO DE CONSECUCIÓN DOS ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE (MÍNIMOS ESIXIBLES PARA APROBAR A MATERIA).

Bloque 1. Comunicación oral (escoitar e falar)

- Escoita e produce textos orais cunha actitude crítica cara aos prexuízos e aplicando os coñecementos gramaticais para unha mellor expresión.

- Produce textos orais adecuados á situación e á intención comunicativa, utilizando as estratexias necesarias para falar en público, así como as TIC.

- Participa activamente en debates propostos sobre temas de interese e valora a lingua oral como instrumento de relación social.

Bloque 2. Comunicación escrita (ler e escribir)

- Utiliza técnicas e estratexias que facilitan a lectura comprensiva e crítica de textos.

- Comprende e interpreta textos propios da vida cotiá, relacionados co ámbito laboral, administrativo, comercial e educativo.

- Comprende, interpreta e redacta (en papel ou en formato dixital) textos argumentativos, xornalísticos e publicitarios.

- Le de maneira reflexiva e crítica para identificar usos lingüísticos discriminatorios.

- Usa os recursos que ofrecen as bibliotecas e as TIC para obter información complementaria.

- Utiliza técnicas e estratexias para producir textos escritos adecuados, coherentes e cohesionados, e valorar a escritura como fonte de enriquecemento persoal.

- Utiliza as TIC para mellorar a presentación dos escritos, difundir textos propios, coñecer outros alleos e intercambiar opinións.

- Produce textos propios, en soporte impreso ou dixital, tanto da vida cotiá como de carácter xornalístico (cartas ao director ou columnas de opinión).

Bloque 3. Funcionamento da lingua

- Utiliza un léxico amplo e adecuado, e identifica as relacións semánticas entre as palabras.

- Recoñece e utiliza correctamente os substantivos, adxectivos, determinantes, pronomes, adverbios, preposicións e conxuncións.

- Recoñece e utiliza correctamente as formas verbais e as perífrases verbais.

- Recoñece e usa a fonética do galego.

- Aplica correctamente as normas ortográficas e morfolóxicas do galego, e utiliza manuais de consulta de maneira eficaz.

- Identifica a oración como un tipo de enunciado e analiza as relacións sintácticas entre os elementos que constitúen o predicado.

- Recoñece en textos propios e alleos a estrutura dun texto, así como a súa adecuación e os conectores que permiten cohesionar ideas e parágrafos.

- Identifica os trazos que definen diferentes tipoloxías textuais, especialmente os textos argumentativos.

- Desenvolve unha competencia lingüística integrada, utilizando os coñecementos dunha lingua para mellorar no uso doutras e participando en proxectos onde se usen distintas linguas.

Bloque 4. Lingua e sociedade

- Valora as linguas como sinal de identidade dos pobos, aprecia o plurilingüismo e coñece o ámbito da lusofonía.

- Describe e analiza a situación sociolingüística de Galicia, coñece o proceso de normalización e evita os prexuízos.
- Coñece os acontecementos relevantes da historia social da lingua galega desde 1916 ata a actualidade.

- Describe a situación sociolingüística e legal das linguas do Estado español.

- Recoñece e valora as variedades da lingua, e identifica a estándar como variante unificadora.

Bloque 5. Educación literaria

- Identifica os distintos períodos, xeracións e autores máis representativos da literatura galega desde 1916 ata a actualidade.

- Le de maneira comprensiva, expresiva ou dramatizada textos de distintos xéneros da literatura galega desde 1916 ata a actualidade.

- Elabora traballos individuais ou en grupo, coa axuda das TIC, relacionados coa literatura galega desde 1916 ata a actualidade.

7. CRITERIOS SOBRE A AVALIACIÓN E CUALIFICACIÓN. SISTEMA DE RECUPERACIÓN.

1º Avaliación	Cálculo da nota da 1º avaliación: a) Probas específicas (80% nota de avaliación). Realizaranse dúas por avaliación. b) Proba ou traballo sobre a lectura trimestral proposta (10% nota de avaliación). c) Traballo persoal na casa e na aula. (10% nota de avaliación). Valorarase a realización das tarefas propostas, o traballo individual e en equipo e a participación activa na aula. Corrección escrita: en toda produción escrita valoraranse negativamente a falta de adecuación, coherencia e cohesión así como os erros na ortografía e na puntuación. Cada erro restará 0,05 puntos, ata un máximo de 1 punto.
	Procedemento de recuperación da 1º avaliación: A comezos do período correspondente á 2º avaliación realizarase unha proba escrita de recuperación da 1º avaliación.
2º Avaliación	Cálculo da nota da 2º avaliación: a) Probas específicas (80% nota de avaliación). Realizaranse dúas por avaliación. b) Proba ou traballo sobre a lectura trimestral proposta (10% nota de avaliación). c) Traballo persoal na casa e na aula. (10% nota de avaliación).

	Valorarase a realización das tarefas propostas, o traballo individual e en equipo e a participación activa na aula. Corrección escrita: en toda produción escrita valoraranse negativamente a falta de adecuación, coherencia e cohesión así como os erros na ortografía, e na puntuación. Cada erro restará 0,05 puntos, ata un máximo de 1 punto.
	Procedemento de recuperación da 2º avaliación: A comezos do período correspondente á 3º avaliación realizarase unha proba escrita de recuperación da 2º avaliación.
3º Avaliación	Cálculo da nota da 3º avaliación: a) Probas específicas (80% nota de avaliación). Realizarase unha ou dúas por avaliación (a criterio da profesora e dependiendo da evolución do grupo). b) Proba ou traballo sobre a lectura trimestral proposta (10% nota de avaliación). c) Traballo persoal na casa e na aula. (10% nota de avaliación). Valorarase a a realización das tarefas propostas, o traballo individual e e participación activa na aula. Corrección escrita: en toda produción escrita valoraranse negativamente a falta de adecuación, coherencia e cohesión así como os erros na ortografía e na puntuación. Cada erro restará 0,05 puntos, ata un máximo de 1 punto.
	Procedemento de recuperación da 3º avaliación: A recuperación da 3º avaliación realizarase cos exames de avaliación final.
Cualificación final	Cálculo para obter a cualificación final de curso: - A cualificación final de curso será a media aritmética das tres avaliacións no caso de ter todas aprobadas, ou algunha suspensa cun 4 sempre e cando o cálculo da súa media coas outras avaliacións sexa igual ou superior a 5. - O alumnado restante realizará no mes de xuño un exame de recuperación da avaliación ou avaliacións suspensas. Para o cálculo da cualificación final teranse en conta as notas acadadas nestes exames.

As cualificacións definitivas para cada unha das avaliacións expresaranse do

seguinte xeito: IN - do 1 ao 5 - (Insuficiente), SU -5 - (Suficiente), B - 6 - (Ben), NOT – 7 ou 8- (Notable), e SOB – 9 ou 10 – (Sobresaliente).

8. PROCEDEMENTOS PARA REALIZAR A AVALIACIÓN INICIAL.

A avaliación inicial realizarase durante as primeiras semanas do curso escolar e terá en conta os seguintes aspectos:

- Realización dunha proba inicial na que responderán un cuestionario a partir da lectura dun texto.
- A observación do traballo na aula: caderno de clase.
- Información do titor ou titora do curso anterior para coñecer as necesidades de aprendizaxe do alumnado, características familiares que poidan incidir na súa aprendizaxe ou calquera outra circunstancia que poida afectar ao seu desenvolvemento.

9. ACTIVIDADES DE SEGUIMENTO, RECUPERACIÓN E AVALIACIÓN DE MATERIAS PENDENTES DO CURSO ANTERIOR.

Este curso non hai alumnado coa materia de Lingua Galega e Literatura de 3º de ESO pendente.

10. MEDIDAS DE ATENCIÓN Á DIVERSIDADE.

A profesora avaliará cal é a situación concreta de cada aula e axustará os contidos, textos, exercicios e outras actividades ao nivel, estilo e ritmo de aprendizaxe, intereses e capacidades, farase un seguimento individualizado de cada alumno, para que aqueles que teñan máis dificultades nun ou noutro aspecto poidan acadar a fin de curso os obxectivos esperados, e aqueles que teñan máis nível continúen progresando.

Para que o alumnado que requira unha atención educativa diferente á ordinaria por presentar necesidades educativas especiais poida alcanzar o máximo desenvolvemento das súas capacidades persoais, os obxectivos e as competencias da etapa estableceranse as seguintes medidas de atención á diversidade:

Medidas ordinarias:

- Adapatación do currículo da ESO.
- Reforzo educativo dentro da aula.
- Adapatación dos exames (contidos e tempo).
- Exención na materia de francés para alumnado de 1º e 2º de ESO.

Medidas específicas:

- Adaptacións curriculares.

Á marxe destas medidas, teranse en conta outros aspectos importantes:

- Estratexias para favorecer a autoestima: felicitacións en público, correccións en privado, ignorar os comportamentos de chamada de atención leves.
- Metodoloxía con actividades variadas, traballo cooperativo e colaboración entre alumnos.
- Organización da aula: sentado preto da profesora e nun lugar onde haxa poucos elementos distractores.

11. METODOLOXÍA.

Os principios metodolóxicos que se seguirán na área son os seguintes:

1. Especial atención á diversidade e utilización de métodos que teñan en conta os diferentes ritmos de aprendizaxe e favorezan a capacidade de aprenderen por si mesmos.

2. Metodoloxía activa e participativa, favorecendo o traballo individual e cooperativo do alumnado , o traballo en grupo colaborativo achega, ademais do adestramento de habilidades sociais básicas e o enriquecemento persoal desde a diversidade, unha plataforma inmellorable para adestrar a competencia comunicativa.

3. Especial atención a adquisición e ao desenvolvemento das competencias clave.

4. Adestramento individual e traballo reflexivo de procedementos básicos da materia: a comprensión oral e lectora, a expresión oral e escrita e a argumentación que son, obviamente, extrapolables a outras áreas e contextos de aprendizaxes.

5. Integración e uso das tecnoloxías da información e da comunicación na aula.

6. Desde o coñecemento da diversidade da aula e en resposta ás múltiples intelixencias predominantes no alumnado, o desenvolvemento de actividades desde a teoría das intelixencias múltiples para que todos os alumnos e as alumnas poidan chegar a comprender os contidos que pretendemos que se adquiran para o desenvolvemento dos obxectivos de aprendizaxe.

12. MATERIAIS E RECURSOS DIDÁCTICOS.

- Plataforma E-Dixgal.
- Plataforma moodle do centro.
- Classroom.

- Socrative.
- Recursos fotocopiables que recollen lecturas complementarias; actividades de reforzo e de ampliación; material para o desenvolvemento das competencias; fichas de autoavaliación e a Adaptación curricular.
- Libros de lectura.
- Cadernos complementarios de ortografía, léxico, morfosintaxe e expresión escrita.
- Dicionarios, Gramáticas e Enciclopedias tanto impresos como dixitais.
- Material audiovisual.
- Páxinas web.
- Revistas e xornais tanto impresos como dixitais.
- Pizarra dixital e canón.

13. INDICADORES DE LOGRO PARA AVALIAR O PROCESO DE ENSINO E A PRÁCTICA DOCENTE.

PROGRAMACIÓN		
INDICADORES DE LOGRO	**Puntuación do 1 ao 5**	**Observacións**
Os obxectivos didácticos formuláronse en función dos estándares de aprendizaxe avaliables que concretan os criterios de avaliación.		
A selección e temporalización de contidos e actividades foi axustada.		
A programación facilitou a flexibilidade das clases, para axustarse ás necesidades e intereses do alumnado o máis posible.		
Os criterios de avaliación e cualificación foron claros e coñecidos polo alumnado, e permitiron facer un seguimento do seu progreso.		
DESENVOLVEMENTO		
INDICADORES DE LOGRO	**Puntuación do 1 ao 5**	**Observacións**

Antes de iniciar unha actividade, fíxose unha introdución sobre o tema para motivar o alumnado e saber os seus coñecementos previos.		
Antes de iniciar unha actividade, expúxose e foi xustificado o plan de traballo (importancia, utilidade, etc.), e foron informados sobre os criterios de avaliación.		
Os contidos e actividades relacionáronse cos intereses do alumnado, e construíronse sobre os seus coñecementos previos.		
Ofreceuse aos alumnos un mapa conceptual do tema, para que sempre estean orientados no proceso de aprendizaxe.		
As actividades propostas foron variadas na súa tipoloxía e tipo de agrupamento, e favoreceron a adquisición das competencias clave.		
A distribución do tempo na aula foi a adecuada.		
Utilizáronse recursos variados (audiovisuais, informáticos, etc.).		
Facilitáronse estratexias para comprobar que o alumnado entenderra e pedise aclaracións de non ser así.		
Facilitáronselles aos alumnos e as alumnas estratexias de aprendizaxe: lectura comprensiva, como buscar información, como redactar e organizar un traballo, etc.		
As actividades grupais foron suficientes e significativas.		
O ambiente da clase foi adecuado e produtivo.		

Proporcionouselle ao alumnado información sobre o seu progreso.		
Proporcionáronse actividades alternativas cando o obxectivo non se alcanzou en primeira instancia.		
Houbo coordinación con outros profesores.		
AVALIACIÓN		
INDICADORES DE LOGRO	**Puntuación do 1 ao 5**	**Observacións**
Realizouse unha avaliación inicial para axustar a programación á situación real de aprendizaxe.		
Utilizáronse de maneira sistemática distintos procedementos e instrumentos de avaliación, que permitiron avaliar contidos, procedementos e actitudes.		
O alumnado dispuxo de ferramentas de autocorrección, autoavaliación e coevaluación.		
Proporcionáronse actividades e procedementos para recuperar a materia, tanto a alumnado con algunha avaliación suspensa, ou coa materia pendente do curso anterior, ou na avaliación final ordinaria.		
Os criterios de cualificación propostos foron axustados e rigorosos.		
Os pais foron adecuadamente informados sobre o proceso de avaliación: criterios de cualificación e promoción, etc.		

14. ELEMENTOS TRANSVERSAIS.

Na área de Lingua Galega e Literatura de 4º da ESO traballaranse os elementos transversais comúns a todas as materias que cita o artigo 4 do Decreto 86/2015:

- Comprensión lectora, expresión oral e escrita.
- Comunicación audiovisual e TIC.
- Emprendemento.
- Educación cívica e constitucional.

Tamén se traballarán os seguintes valores:

- Igualdade entre homes e mulleres e prevención da violencia de xénero.
- Prevención e resolución pacífica de conflitos (xustiza, igualdade, paz, democracia...).
- Prevención da violencia terrorista e de calquera forma de violencia.
- Prevención do racismo e a xenofobia.
- Desenvolvemento sostible e medio.
- Riscos de explotación e abuso sexual.
- Situacións de risco derivadas da utilización das TIC.
- Protección ante urxencias e catástrofes.
- Espírito emprendedor e iniciativa empresarial.
- Educación e seguridade vial.

15. ACCIÓNS DE CONTRIBUCIÓN AOS DISTINTOS PLANS.

Accións de contribución ao Plan TIC.

As TIC son unha ferramenta fundamental á hora de practicar o que poderiamos chamar un "traballo autónomo", motor dunha aprendizaxe duradeira e permanente, que provoca a utilización de habilidades cognitivas e a autonomía do alumnado. O tratamento da información implica ser unha persoa autónoma, eficaz, responsable, crítica e reflexiva ao seleccionar, tratar e empregar a información dispoñible, contrastándoa cando é preciso. Na área de Lingua e Literatura Galega o emprego das TIC centrarase basicamente en:

- Utilización de libros dixitais da plataforma E-Dixgal.
- Utilización da plataforma moodle do centro (Esemtia).
- Utilización do Classroom.
- Utilización de Socrative.
- Busca e selección de información en diversas páxinas web.
- Utilización de dicionarios,enciclopedias e prensa dixitais.
- Realización de actividades on-line.
- Gravación de videos.
- Utilización da pantalla dixital.
- Utilización da aula de informática.
- Utilización da plataforma dixital Esemtia.
- Presentacións de power point .
- Utilización de material sonoro.

Accións de contribución ao Plan Lector

A área de Lingua e Literatura Galega integra múltiples actuacións destinadas ao fomento da lectura para garantir unha progresiva capacitación do alumnado nas competencias básicas e contribuír á súa formación como cidadáns activos e solidarios:

- Uso da biblioteca do centro e de aula como fondo de recursos.
- Lectura diaria na clase de diferentes tipos de textos. A lectura pode ser silenciosa (para logo compartir todas as cuestións que suscite) ou en voz alta (neste caso sempre cuns minutos para unha preparación previa).
- Realización de actividades que favorezan a lectura comprensiva (activar os coñecementos previos, establecer predicións, formular preguntas, resumir...)
- Lecturas trimestrais propostas polo profesor.
- Lecturas da biblioteca de aula ou biblioteca escolar para fomentar a libre elección de libros.
- Intercambio de libros entre o alumnado: os alumnos que len un libro que lles gusta especialmente traeno a clase para que o poidan disfrutar todos os compañeiros que o desexen.
- Realización de traballos de investigación consultando dicionarios, enciclopedias e outras obras de referencia.
- Sesións de lectura de prensa e revistas dentro da programación das titorías.
- Traballo co xornal na aula: adxudicar fotografías a noticias ás que se lles sacou o titular, atopar nunha noticia a resposta a diversas preguntas propostas polo profesor ou polos propios alumnos, recompoñer textos desordenados...
- Organización de encontros con autores despois da lectura da súa obra.
- Proxección de películas e asistencia a espectáculos teatrais que, alén do seu valor artístico, motivan o acceso a determinados textos literarios.
- Actividades para conmemorar o Día do Libro, a Semana das Letras Galegas e as Xornadas Culturais.

Accións de contribución ao Plan de Convivencia

Aplícase no traballo diario da aula, entre outras cousas ao traballar cooperativamente e respectar ás demais persoas. Relaciónase co Plan de acción titorial.

16. ACTIVIDADES COMPLEMENTARIAS E EXTRESCOLARES.

Entre os propósitos que perseguen este tipo de actividades destacan:

- Completar a formación que recibe o alumnado nas actividades curriculares.
- Mellorar as relacións entre o alumnado e axudarlle a adquirir habilidades sociais e de comunicación.

- Permitir a apertura do alumnado cara ao contorno físico e cultural que o rodea.
- Contribuír ao desenvolvemento de valores e actitudes adecuadas relacionadas coa interacción e o respecto aos demais, e o coidado do patrimonio natural e cultural.
- Desenvolver a capacidade de participación nas actividades relacionadas co contorno natural, social e cultural.
- Estimular o desexo de investigar e saber.
- Favorecer a sensibilidade, a curiosidade e a creatividade do alumno.
- Espertar o sentido da responsabilidade nas actividades nas que se integren e realicen.

Para acadar estes propósitos propóñense as seguintes actividades:

- A asistencia a diferentes espectáculos: teatro, música, recitais de poesia.
- A visita a exposición e museos de interese.
- Os encontros con escritores.
- A participación nas actividades programadas para a celebración do Día das Letras Galegas e das Xornadas Culturais de fin de curso.
- As actividades de colaboración co Concello e outras institucións para traballar a educación en valores.
- As convivencias lúdicas e festivas dentro e fóra do centro.
- A visita a vilas e cidades para coñecer o noso patrimonio natural, histórico e cultural.

17. MECANISMOS DE REVISIÓN DA PROGRAMACIÓN EN FUNCIÓN DOS RESULTADOS ACADÉMICOS.

1. Nas sesións de avaliación trimestral e tendo en conta os resultados académicos faremos centraremonos nos seguintes aspectos:

- Valoración dos resultados xerais do grupo.
- Casos particulares analizados e medidas a adoptar.
- Clima de traballo na aula.
- Valoración dos apoios e reforzos.
- Grao de desenvolvemento das competencias en xeral.
- Compromisos para a seguinte avaliación.

2. Ao remate do curso revisarase a programación tendo en conta:

- Unidades non impartidas e as causas que o impediron.
- As modificacións introducidas.
- As propostas de mellora a ter en conta no próximo curso.
- Os resultados académicos e as posibles causas que afectaron negativamente.
- A valoración dos recursos, medidas de atención á diversidade aplicadas e actividades complementarias.
- As conclusións obtidas na avaliación.

Programación Lingua Inglesa 4º

ÍNDICE

A. Introdución e contexto. Perfil do centro.

B. Obxectivos e contribución da materia ao desenvolvemento das competencias clave.

C .1. Contidos, Criterios de avaliación, Estándares de aprendizaxe avaliables, indicadores de logro e competencias clave.

Cuarto Curso

C. 2. Temporalización

C.3. Grao mínimo de consecución para superar a materia.

D. Materiais, recursos didácticos e metodoloxía.

E. Criterios sobre a avaliación, cualificación e promoción do alumnado.

F. Indicadores de logro para avaliar o proceso de ensino e a práctica docente.

G. As materias pendentes.

H. A avaliación inicial.

I. Medidas de atención á diversidade.

J. Actividades complementarias e extraescolares.

K. Mecanismos de revisión, avaliación e modificación das programacións.

- **INTRODUCCIÓN E CONTEXTUALIZACIÓN.**

A lingua é o instrumento por excelencia da aprendizaxe e a comunicación. Tanto as linguas primeiras como as linguas estranxeiras forman parte na actualidade, e cada vez farano máis no futuro, da bagaxe vital das persoas nun mundo en continua expansión no que, á vez, as relacións entre individuos, países, organismos e corporacións fanse máis frecuentes e máis estreitas. Na medida en que esa bagaxe comprende diversos coñecementos, destrezas e actitudes en diversas linguas, é dicir un perfil plurilingüe e intercultural, o individuo está mellor preparado para integrarse e participar nunha variedade de contextos e de situacións que supoñen un estímulo para o seu desenvolvemento, e mellores oportunidades, nos ámbitos persoal, público, educativo ou académico, ocupacional e profesional.

En contextos e situacións de comunicación real, a lingua utilízase para realizar ou acompañar accións con diversos propósitos, polo que o currículo básico incorpora o enfoque orientado á acción recollido no "**Marco Común Europeo de Referencia para as Linguas**" e describe, en termos de actuación e tomando este Marco como base de devandita descrición, o que os estudantes deberán ser capaces de facer no idioma estranxeiro en diversos contextos comunicativos reais nos que, dada a súa idade e as súas características dependendo das distintas etapas educativas, terán oportunidade de actuar. As actividades de recepción, produción e interacción orais e escritas que conforman os Estándares de aprendizaxe avaliables no currículo básico integran tanto as diversas competencias comunicativas específicas, cuxa activación conxunta permite a realización desas actividades, como as competencias básicas xerais correspondentes a cada etapa.

O currículo básico para a etapa de Educación Secundaria estrutúrase ao redor de actividades de lingua tal como estas descríbense no **Marco Común Europeo de referencia** para as Linguas: comprensión e produción (expresión e interacción) de textos orais e escritos. Os contidos, criterios e estándares están organizados en catro grandes bloques que se corresponden coas actividades de lingua mencionadas, eixo dos ensinos da materia.

Os **PRINCIPIOS XERAIS**nesta etapa, de acordo co 1105/2014, de 26 de decembro, son os seguintes:

1. A finalidade da Educación Secundaria Obrigatoria consiste en lograr que os alumnos e alumnas adquiran os elementos básicos da cultura, especialmente nos seus aspectos humanístico, artístico, científico e tecnolóxico; desenvolver e consolidar neles hábitos de estudo e de traballo; prepararlles para a súa incorporación a estudos posteriores e para a súa inserción laboral e formarlles para o exercicio dos seus dereitos e obrigacións na vida como cidadáns.
2. Na Educación Secundaria Obrigatoria prestarase especial atención á orientación educativa e profesional do alumnado.
3. A Educación Secundaria Obrigatoria organízase de acordo cos principios de educación común e de atención á diversidade do alumnado. As medidas de atención á diversidade nesta etapa estarán orientadas a responder as necesidades educativas concretas do alumnado e ao logro dos obxectivos da Educación Secundaria Obrigatoria e a adquisición das competencias correspondentes e non poderán, en ningún caso, supor unha discriminación que lles impida alcanzar devanditos obxectivos e competencias e a titulación correspondente.

A etapa de Educación Secundaria Obrigatoria organízase en materias e comprende dous ciclos, o primeiro de tres cursos escolares e o segundo dun. Este catro cursos seguiranse ordinariamente entre os doce e o dezaseis anos de idade.

O segundo ciclo ou cuarto curso da Educación Secundaria Obrigatoria terá un carácter fundamentalmente propedéutico.

PERFIL DO CENTRO

DATOS DO CENTRO				
Centro	COLEXIO VIRXE MILAGROSA			
Enderezo: PAZOS FONTENLA, 55			Localidade: BUEU	Provincia: PONTEVEDRA
CP:36930	Teléfono:986 320 143	Fax:	Correo electrónico de contacto:	
PERFIL: CENTRO QUE INTEGRA EI, EP e ESO. SITO NUN AMBIENTE URBANO-MARIÑEIRO, TAMÉN TEN ALUMNADO PROCEDENTE DO RURAL. É UN CENTRO RELIXIOSO, ADSCRITO Á FUNDACIÓN EDUCERE.				

DEPARTAMENTO DE LINGUA ESTRANXEIRA: **FORMADO POR: CÉSAR GALLEGO NOVAS, CRISTINA IGLESIAS ORMAECHEA E JAVIER AGUETE GÓMEZ.**
CARACTERÍSTICAS DOS ALUMNOS: **4º DA ESO CONTA CUN TOTAL DE 19 ALUMNOS.**
RECURSOS DISPOÑIBLES: **PARA O ENSINO DA LINGUA INGLESA: AULAS, PANTALLAS DIXITAIS, ACCESO A INTERNET, SALA DE ORDENADORES E SALÓN DE ACTOS. En canto ao material: libros de texto impresos e dixitais, material creado polos docentes e recursos atopados na internet.**

B. OBXECTIVOS E CONTRIBUCIÓN DA MATERIA AO DESENVOLVEMENTO DAS COMPETENCIAS CLAVE.

O ensino-aprendizaxe da lingua inglesa contriubuirá, como o resto das materias da ESO, a:

a) Asumir responsablemente os seus deberes, coñecer e exercer os seus dereitos no respecto aos demais, practicar a tolerancia, a cooperación e a solidariedade entre as persoas e grupos, exercitarse no diálogo afianzando os dereitos humanos e a igualdade de trato e de oportunidades entre mulleres e homes, como valores comúns dunha sociedade plural e prepararse para o exercicio da cidadanía democrática.

b) Desenvolver e consolidar hábitos de disciplina, estudo e traballo individual e en equipo como condición necesaria para unha realización eficaz das tarefas da aprendizaxe e como medio de desenvolvemento persoal.

c) Valorar e respectar a diferenza de sexos e a igualdade de dereitos e oportunidades entre eles. Rexeitar a discriminación das persoas por razón de sexo ou por calquera outra condición ou circunstancia persoal ou social. Rexeitar os estereotipos que supoñan discriminación entre homes e mulleres, así como calquera manifestación de violencia contra a muller.

d) Fortalecer as súas capacidades afectivas en todos os ámbitos da personalidade e nas súas relacións cos demais, así como rexeitar a violencia, os prexuízos de calquera tipo, os comportamentos sexistas e resolver pacíficamente os conflitos.

e) Desenvolver destrezas básicas na utilización das fontes de información para, con sentido crítico, adquirir novos coñecementos. Adquirir unha preparación básica no campo das tecnoloxías, especialmente as da información e a comunicación.

f) Concibir o coñecemento científico como un saber integrado, que se estrutura en distintas disciplinas, así como coñecer e aplicar os métodos para identificar os problemas nos diversos campos do coñecemento e da experiencia.

g) Desenvolver o espírito emprendedor e a confianza en si mesmo, a participación, o sentido crítico, a iniciativa persoal e a capacidade para aprender a aprender, planificar, tomar decisións e asumir responsabilidades.

h) Comprender e expresar con corrección, oralmente e por escrito, na lingua castelá e, si houbela, na lingua cooficial da Comunidade Autónoma, textos e mensaxes complexas, e iniciarse no coñecemento, a lectura e o estudo da literatura.

i) Comprender e expresarse nunha ou máis linguas estranxeiras de maneira apropiada.

j) Coñecer, valorar e respectar os aspectos básicos da cultura e a historia propias e dos demais, así como o patrimonio artístico e cultural.

k) Coñecer e aceptar o funcionamento do propio corpo e o dos outros, respectar as diferenzas, afianzar os hábitos de coidado e saúde corporais e incorporar a educación física e a práctica do deporte para favorecer o desenvolvemento persoal e social. Coñecer e valorar a dimensión humana da sexualidade en toda a súa diversidade. Valorar criticamente os hábitos sociais relacionados coa saúde, o consumo, o coidado dos seres vivos e o medio ambiente, contribuíndo á súa conservación e mellora.

l) Apreciar a creación artística e comprender a linguaxe das distintas manifestacións artísticas, utilizando diversos medios de expresión e representación.

- A materia de Lingua Estranxeira, nas súas distintas modalidades, contribúe de maneira fundamental, ao desenvolvemento da **Competencia en Comunicación Lingüística (CCL)**, non só en segundas linguas senón tamén con respecto ás linguas maternas. Por unha banda, a aprendizaxe das segundas linguas debe aproximarse ao proceso de adquisición das linguas maternas para producir uns resultados de carácter natural e directamente aplicables ao uso lingüístico no mundo real; por outro, a reflexión consciente e o desenvolvemento sistemático de competencias variadas que leva a aprendizaxe de segundas linguas pode estenderse ás linguas maternas co fin de mellorar as competencias nestas para comprender, expresarse, interactuar e articular pensamentos e sentimentos sobre un mesmo, o outro, e a contorna mental e físico no que se actúa e constrúense as relacións como axente social.

  (Na programación de leste mesmo título móstrase cómo practícase esta competencia ao longo de todo o cursou, xa que todas as actividades de cada unidade usan a linguaxe como instrumento de comunicación).

- O carácter dinámico da lingua, tamén está presente nas **Competencias básicas en Ciencia e Tecnoloxía (CMCT)** e outras áreas de coñecemento, ás que a Lingua Estranxeira pode contribuír facilitando e expandindo o acceso a datos, procedementos e técnicas de investigación; facendo posible un intercambio máis directo e frutífero entre comunidades científicas, e propiciando a construción conxunta do saber humano.

  Neste e en calquera outro ámbito, a actividade lingüística realízase en gran parte hoxe en día a través de medios tecnolóxicos. Estes medios están recollidos no currículo como soportes naturais dos textos orais ou escritos que o alumno haberá de producir, comprender e procesar, polo que a **Competencia dixital (CD)** enténdese como parte substancial da competencia comunicativa.

O uso das tecnoloxías da información e a comunicación debe ter importantes repercusións na maneira en que as linguas estranxeiras ensínanse e apréndense, e as necesarias innovacións neste campo han de basearse nun novo concepto da lingua, que non é algo que meramente se sabe, senón, fundamentalmente, algo que a persoa fai.

Grazas aos recursos dixitais e multimedia do curso, o alumnos afaranse a usar as tecnoloxías da información e comunicación como ferramentas esenciais para aprender e comunicarse, e mostrarán que con frecuencia teñen iniciativa para usar os materiais dixitais e para buscar e comunicar información de maneira independente. Tamén se familiarizarán co vocabulario básico para falar de informática en inglés.

- No proceso mesmo de aprendizaxe desenvólvese outra competencia básica, a de **Aprender a aprender (CAA)**, polo que o currículo incide no carácter procedimental de todos os seus elementos constituíntes e das súas relacións. Os contidos necesarios para alcanzar os Estándares de aprendizaxe avaliables, cuxo grao de adquisición valórase aplicando os criterios de avaliación descritos así mesmo como accións.
  O currículo axuda ao alumno a desenvolver a capacidade de aprender a aprender comezando por establecer de maneira transparente e coherente os obxectivos ou resultados pretendidos, que teñen que facer os estudantes como falantes da lingua estranxeira mediante o uso da mesma; determinando o que necesitan aprender para alcanzar eses obxectivos, e indicando as estratexias que poden aplicar para conseguilo. Marcarse obxectivos de diverso carácter segundo as necesidades de construción do perfil persoal de competencias é, así mesmo, o primeiro paso para unha eficaz aprendizaxe autónoma e ao longo da vida.

- O uso efectivo de linguas estranxeiras supón necesariamente unha visión aberta e positiva destas relacións cos demais, visión que se materializa en actitudes de valoración e respecto cara a todas as linguas e culturas, cara a outras persoas cuxos usos, valores e crenzas difiren dos propios, así como na apreciación do carácter relativo de costumes, prácticas e ideas, circunstancia que debe entenderse como unha oportunidade única de enriquecemento mutuo e de evitación ou resolución de conflitos de maneira satisfactoria para todas as partes. As **Competencias Sociais e Cívicas (CSC)**, e a **conciencia e** a **expresión culturais (CCEC)**, tanto as circunscritas ás contornas máis inmediatas como as propias de ámbitos cada vez máis amplos de actuación, forman, así, parte das habilidades que comprende unha competencia intercultural integrada na aprendizaxe de linguas estranxeiras.

- A **conciencia e a expresión culturais (CCEC)** supón ademais coñecer, comprender, apreciar e valorar criticamente diferentes manifestacións culturais e artísticas, utilizalas como fonte de enriquecemento e goce e consideralas como parte do patrimonio dos pobos.

- O enfoque orientado á acción adoptado no currículo concéntrase no alumno, que é quen aprende, constrúe as súas competencias e utilízaas, tanto para levar a cabo as tarefas de aprendizaxe na aula como as que demanda a comunicación real. Por tanto, a materia de Lingua Estranxeira contribúe decisivamente ao desenvolvemento do **sentido da iniciativa (SIE)**, en especial polo que respecta ás actividades de expresión e interacción oral e escrita, nas que, desde a súa mesma planificación, o alumno ha de tomar decisións sobre que dicir e como facelo, a través de que canle e con que medios, en que circunstancias e dependendo de que expectativas e reaccións dos interlocutores ou correspondentes, todo iso co fin de cumprir o propósito comunicativo que persegue co maior grao posible de éxito. A elección e aplicación consciente das estratexias de comunicación, de organización do discurso, de control sobre a súa execución e de reparación do mesmo, preparan aos alumnos para asumir as súas responsabilidades, atopar seguridade nas súas propias capacidades, reforzar a súa identidade e regular o seu comportamento.

A articulación clara e convincente de pensamentos e ideas e a capacidade de asumir riscos, xunto coa xestión adecuada da interacción e o estímulo que supón comunicarse noutras linguas para enfrontar novos retos ou resolver problemas en escenarios complexos, son fundamentais no desenvolvemento do **espírito emprendedor**. As linguas estranxeiras son ademais a porta a un mundo de infinitas posibilidades no terreo laboral e profesional, e o currículo pretende fomentar o emprendimento como actitude ante a vida incorporando actividades concretas nas que o alumno aprende a ser crítico, creativo e comprometido tamén nestes contextos.

C. CONTIDOS, CRITERIOS DE AVALIACIÓN, ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE AVALIABLES, INDICADORES DE LOGRO E COMPETENCIAS CRAVE.

4º de ESO

	Primeira Lingua Estranxeira. 4º de ESO			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
	Bloque 1. Comprensión de textos orais			
a c d i	B1.1. Estratexias de comprensión: Mobilización de información previa sobre o tipo de tarefa e o tema. Identificación do tipo de escoita necesario para realizar a tarefa (global, selectiva e detallada). Identificación do tipo textual, adaptando a comprensión a el. Distinción de tipos de comprensión (sentido xeral, información esencial, puntos principais e detalles	B1.1. Coñecer e saber aplicar as estratexias adecuadas para a comprensión do sentido xeral, a información esencial, os puntos e as ideas principais, ou os detalles relevantes do texto. B1.2. Identificar o sentido xeral, a información esencial, os puntos principais e os detalles máis relevantes en textos orais breves ou de lonxitude media, claramente estruturados, e transmitidos de viva voz ou por medios técnicos e articulados a unha velocidade media, nun rexistro formal, informal ou neutro, e que traten de	PLEB1.1. Reflexiona sobre o seu proceso de comprensión, axustándoo ás necesidades da tarefa (de comprensión global, selectiva ou detallada), mellorándoo se é o caso (sacando conclusións sobre a actitude do falante e sobre o contido, baseándose na entoación e na velocidade da fala), deducindo intencións a partir do volume da voz do falante, facendo anticipacións do que segue (palabra, frase, resposta, etc.), e intuíndo o que non se comprende e o que non se coñece mediante os propios coñecementos e as propias experiencias.	CCL CAA CSC CCEC

	Primeira Lingua Estranxeira. 4º de ESO			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
	relevantes). Formulación de hipóteses sobre contido e contexto. Inferencia e formulación de hipóteses sobre significados a partir da comprensión de elementos significativos, lingüísticos e paralingüísticos. Reformulación de hipóteses a partir da comprensión de novos elementos.	aspectos concretos ou abstractos de temas xerais, sobre asuntos cotiáns en situacións correntes ou menos habituais, ou sobre os propios intereses nos ámbitos persoal, público, educativo e ocupacional ou laboral, sempre que exista apoio visual e as condicións acústicas non distorsionen a mensaxe, e que se poida volver escoitar o dito. B1.3. Comprender os detalles de información relativa a datos persoais, horarios, prezos e números, así como comprender preguntas e instruccións básicas e seguir indicacións breves relativas a necesidades cotiás ou ocupacionais relativas a situacións de comunicación básicas dos ámbitos persoal e profesional. B1.4. Comprender textos orais sinxelos nos que soliciten ou dean información de carácter básico e sinxelo, identificando funcións de comunicación variadas e captando tanto as liñas xerais como os aspectos secundarios de relevancia, sempre que se fale lentamente e nunha linguaxe estándar e poida pedir confirmación do entendido. B1.5. Comprender as ideas principais e outros aspectos relevantes para o propósito comunicativo de textos orais de carácter informal que relaten experiencias persoais (viaxes, estudos, experiencias laborais, relacións persoais, etc.), e expresen opinións ou puntos de vista, cunha fala lenta e nunha linguaxe estándar, identificando aspectos como a secuencia temporal das experiencias (por exemplo, dunha película), e os sentimentos que suscitan.	PLEB1.2. Distingue, con apoio visual ou escrito, as ideas principais e información relevante en presentacións ou charlas ben estruturadas e de exposición clara sobre temas coñecidos ou do seu interese relacionados co ámbito educativo ou ocupacional (por exemplo, sobre un tema educativo ou de divulgación científica, ou unha charla sobre a formación profesional noutros países).	CCL CAA CSC CCEC
			PLEB1.3. Identifica a idea principal e aspectos significativos de noticias de televisión claramente articuladas cando hai apoio visual que complementa o discurso, así como o esencial de anuncios publicitarios, series e películas ben estruturados e articulados con claridade, nunha variedade estándar da lingua, e cando as imaxes facilitan a comprensión.	CCL CAA CSC
			PLEB1.4. Capta os puntos principais e os detalles salientables de mensaxes gravadas ou de viva voz, claramente articuladas, que conteñan instrucións, indicacións ou outra información, mesmo de tipo técnico (por exemplo, en contestadores automáticos, ou sobre como realizar un experimento na clase, ou como utilizar unha máquina ou un dispositivo no ámbito ocupacional).	CCL CSC
			PLEB1.5. Identifica as ideas principais e detalles relevantes dunha conversa formal ou informal de certa duración entre dous ou máis interlocutores que ten lugar na súa presenza e na que se tratan temas coñecidos ou de carácter xeral ou cotián, cando o discurso está articulado con claridade e nunha variedade estándar da lingua.	CCL CSC CCEC
			PLEB1.6. Entende o que se lle di en transaccións e xestións cotiás e estruturadas (por exemplo, en bancos, tendas, hoteis, restaurantes, transportes, centros docente e lugares de traballo) ou menos habituais (por exemplo, nunha farmacia, un hospital, nunha comisaría ou nun organismo público), se pode pedir confirmación dalgúns detalles.	CCL CAA CSC CCEC
			PLEB1.7. Comprende, nunha conversa formal, ou entrevista na que participa (por exemplo, en centros de estudos ou de traballo), información relevante e detalles sobre asuntos prácticos relativos a actividades educativas ou ocupacionais de carácter habitual e predicible, sempre que poida pedir que se lle repita, ou	CCL CAA CSC CCEC

	Primeira Lingua Estranxeira. 4º de ESO			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			que se reformule, aclare ou elabore, algo do que se lle dixo.	
			PLEB1.8. Comprende, nunha conversa informal na que participa, explicacións ou xustificacións de puntos de vista e opinións sobre diversos asuntos de interese persoal, cotiáns ou menos habituais, así como a formulación de hipóteses, a expresión de sentimentos e a descrición de aspectos abstractos de temas (por exemplo, a música, o cine, a literatura ou os temas de actualidade).	CCL CAA CSC CCEC
	Bloque 2. Producción de textos orais: expresión e interacción			
a c d i	B2.1. Estratexias de produción: Planificación: Identificación do contexto, o destinatario e a finalidade da produción ou da interacción. Concepción da mensaxe con claridade, distinguindo a súa idea ou ideas principais e a súa estrutura básica. Adecuación do texto ao destinatario, ao contexto e á canle, aplicando o rexistro e a estrutura de discurso adecuados a cada caso, escollendo os expoñentes lingüísticos necesarios para lograr a intención comunicativa. Activación dos coñecementos previos sobre modelos e secuencias de interacción, e elementos lingüísticos previamente asimilados e memorizados. Execución: Expresión da mensaxe con claridade, coherencia, estruturándoa adecuadamente e axustándose, de ser o caso, aos modelos e ás fórmulas de cada tipo de texto. Reaxuste da tarefa (emprender unha versión máis modesta desta) ou da mensaxe (facer concesións no que realmente lle gustaría expresar), tras valorar as dificultades e os recursos lingüísticos dispoñibles. Apoio e aproveitamento ao máximo dos coñecementos previos (utilizar linguaxe "prefabricada", etc.). Cooperación na interacción con outras persoas,	B2.1. Coñecer e saber aplicar as estratexias máis adecuadas para producir textos orais monolóxicos ou dialóxicos breves ou de lonxitude media, e de estrutura simple e clara, explotando os recursos dos que se dispón e limitando a expresión a estes; recorrendo, entre outros, a procedementos como a definición simple de elementos para os que non se teñen as palabras precisas, ou comezando de novo cunha nova estratexia cando falla a comunicación. B2.2. Pronunciar e entoar os enunciados de maneira clara e comprensible, aínda que as persoas interlocutoras poidan necesitar repeticións se se trata de palabras e estruturas pouco frecuentes, en cuxa articulación poden cometerse erros que non interrompan a comunicación. B2.3. Producir textos breves ou de lonxitude media, tanto en conversa cara a cara como por teléfono ou outros medios técnicos, nun rexistro formal, neutro ou informal, nos que se intercambia información, ideas e opinións, se xustifican de maneira simple pero suficiente os motivos de accións e plans, e se formulan hipóteses, aínda que ás veces haxa vacilacións para buscar expresións e pausas para reformular e organizar o discurso, e sexa necesario repetir o dito para axudar a persoa interlocutora a comprender algúns detalles. B2.4. Manter o ritmo do discurso coa fluidez suficiente para facer comprensible a mensaxe cando as intervencións son breves ou de lonxitude media, aínda que poidan producirse pausas, vacilacións ocasionais ou reformulacións do que se quere expresar en situacións menos habituais ou en intervencións máis longas. B2.5. Interactuar de maneira sinxela pero efectiva en	PLEB2.1. Utiliza recursos lingüísticos para entender e facerse entender, como a utilización de expresións memorizadas ou fixas (para pedir que lle falen máis a modo, que lle repitan ou que lle aclaren) e o uso de exemplos e definicións, ou de aspectos paralingüísticos como os acenos, a entoación, etc.	CCL CAA CSC CCEC
			PLEB2.2. Nas actividades de aula, a maioría das veces interactúa ou intervén na lingua estranxeira de xeito claro e comprensible, e persevera no seu uso cunha actitude positiva, aínda que cometa erros e teña que pedir axuda ou aclaracións, manifestando interese e respecto polas achegas dos seus compañeiros e das súas compañeiras.	CCL CAA CSC CCEC
			PLEB2.3. Fai presentacións breves, ben estruturadas, ensaiadas previamente e con apoio visual (por exemplo, PowerPoint), sobre aspectos concretos de temas educativos ou ocupacionais do seu interese, organizando a información básica de maneira coherente, explicando as ideas principais brevemente e con claridade, e respondendo a preguntas sinxelas de oíntes articuladas de maneira clara e a velocidade media.	CCL CAA CSC CCEC CD
			PLEB2.4. Desenvólvese adecuadamente en situacións cotiás e menos habituais que poden xurdir durante unha viaxe ou estadía noutros países por motivos persoais, educativos ou ocupacionais (transporte, aloxamento, comidas, compras, estudos, traballo, relacións coas autoridades, saúde e lecer), e sabe solicitar atención, información, axuda ou explicacións, e facer unha	CCL CAA CSC CCEC

	Primeira Lingua Estranxeira. 4º de ESO			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
	verificando a comprensión propia e das demais persoas, e cooperando activamente na realización das tarefas de comunicación. Compensación das carencias lingüísticas mediante procedementos lingüísticos e paralingüísticos. Lingüísticos: Modificación de palabras de significado parecido. Definición ou reformulación dun termo ou expresión. Petición de axuda. Paralingüísticos: Sinalación de obxectos, uso de deícticos ou realización de accións que aclaran o significado. Uso da linguaxe corporal culturalmente pertinente (xestos, expresións faciais, posturas, contacto visual ou corporal, proxémica, etc.). Uso de sons cuasilingüísticos e calidades prosódicas convencionais.	intercambios claramente estruturados, utilizando estratexias de cooperación na interacción e fórmulas ou indicacións habituais para tomar ou ceder a quenda de palabra, aínda que se poida necesitar a axuda da persoa interlocutora. B2.6. Comprender preguntas e dar información básica sobre si mesmo e relativas aos ámbitos educativo e persoal (datos persoais, formación, opinións, plans, intereses), aínda que teña que solicitar aclaracións ou repetir as súas respostas para facerse comprender.	reclamación ou unha xestión formal de maneira sinxela pero correcta e adecuada ao contexto.	
			PLEB2.5. Participa adecuadamente en conversas informais cara a cara ou por teléfono, ou por outros medios técnicos, sobre asuntos cotiáns ou menos habituais, nas que intercambia información e se expresa e xustifica brevemente opinións e puntos de vista; narra e describe de forma coherente feitos ocorridos no pasado ou plans de futuro reais ou inventados; formula hipóteses; fai suxestións; pide e dá indicacións ou instrucións con certo detalle; expresa e xustifica sentimentos, e describe aspectos concretos e abstractos de temas como, por exemplo, a música, o cine, a literatura ou os temas de actualidade.	CCL CAA CSC CCEC
			PLEB2.6. Toma parte en conversas formais, entrevistas e reunións de carácter educativo ou ocupacional, sobre temas habituais nestes contextos, intercambiando información pertinente sobre feitos concretos, pedindo e dando instrucións ou solucións a problemas prácticos, expondo os seus puntos de vista de maneira sinxela e con claridade, e razoando e explicando brevemente e de maneira coherente as súas accións, as súas opinións e os seus plans.	CCL CAA CSC CCEC
	Bloque 3. Comprensión de textos escritos			
a c d e i	B3.1. Estratexias de comprensión: Mobilización de información previa sobre o tipo de tarefa e o tema a partir da información superficial: imaxes, organización na páxina, títulos de cabeceira, etc. Identificación do tipo de lectura demandado pola tarefa (en superficie ou oceánica, selectiva, intensiva ou extensiva) Identificación do tipo textual, adaptando a comprensión a el. Distinción de tipos de comprensión (sentido xeral, información esencial, puntos principais e detalles relevantes). Formulación de hipóteses sobre contido e contexto. Inferencia e formulación de hipóteses sobre significados a partir da comprensión de elementos significativos, lingüísticos e paratextuais.	B3.1. Coñecer e saber aplicar as estratexias máis adecuadas para a comprensión do sentido xeral, a información esencial, os puntos e as ideas principais, ou os detalles relevantes do texto. B3.2. Coñecer e saber aplicar as estratexias máis adecuadas (identificar os conceptos principais e palabras clave do tema, coñecer sinónimos destas e procurar termos relacionados en internet; e localizar recursos da biblioteca do seu centro docente), para a procura de información en diferentes fontes, e analizar a súa credibilidade seguindo criterios como a autoría, a data de publicación, ligazóns relevantes, funcionalidade e tipo de texto (divulgativo, educativo, de opinión, etc.). B3.3. Identificar a información esencial, os puntos máis relevantes e detalles importantes en textos, tanto en formato impreso como en soporte dixital, breves ou de lonxitude media e ben estruturados, escritos nun rexistro	PLEB3.1. Nas actividades de lectura da aula, explica como sabe inferir significados a partir do seu coñecemento do mundo, do coñecemento doutros idiomas, do contexto lingüístico, dos apoios visuais (imaxes, tipografía, deseño, etc.), así como das características do medio en que aparece impresa a información (carteis, folletos, revistas, xornais, páxinas web, etc.).	CCL CAA CSC CCEC CD
			PLEB3.2. Procura e entende información específica de carácter concreto en páxinas web e outros materiais de referencia ou consulta claramente estruturados (por exemplo, enciclopedias, dicionarios, monografías, presentacións) sobre temas relativos a materias educativas ou asuntos ocupacionais relacionados coa súa especialidade ou cos seus intereses, e analiza a información tendo en conta varios criterios (autoría, fiabilidade da páxina que o publica, datas, etc.) que axuden a avaliar a credibilidade do material.	CCL CAA CSC CCEC CD

	Primeira Lingua Estranxeira. 4º de ESO			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
	Reformulación de hipóteses a partir da comprensión de novos elementos.	formal, informal ou neutro, que traten asuntos cotiáns ou menos habituais, de temas de interese ou salientables para os propios estudos, a ocupación ou o traballo, e que conteñan estruturas e un léxico de uso común, de carácter tanto xeral como máis específico. B3.4. Comprender a intención de comunicación, fórmulas de saúdo, despedida e outras convencións básicas de correspondencia de carácter persoal e formal, sempre que non conteña expresións idiomáticas, e poder reaccionar de xeito adecuado a tarxetas postais, felicitacións, invitacións, citas médicas, solicitude de información, etc. B3.5. Seguir instrucións básicas que lle permitan, por exemplo, pór en marcha, manexar ou instalar aparellos ou aplicacións informáticas sinxelas (sempre que conteñan diagramas ou imaxes que faciliten a súa comprensión), entender unha prescrición médica, matricularse nun centro de estudos, etc. B3.6. Ler con fluidez textos de ficción e literarios contemporáneos breves ou adaptados, ben estruturados, en rexistro estándar da lingua, con argumento lineal e con personaxes, situacións e relacións descritas de xeito claro e sinxelo.	PLEB3.3. Entende o sentido xeral, os puntos principais e información relevante de anuncios e comunicacións de carácter público, institucional ou corporativo e claramente estruturados, relacionados con asuntos do seu interese persoal, educativo ou ocupacional (por exemplo, sobre lecer, cursos, bolsas e ofertas de traballo).	CCL CAA CSC CCEC CD
			PLEB3.4. Localiza con facilidade información específica de carácter concreto en textos xornalísticos en calquera soporte, ben estruturados e de extensión media, tales como noticias glosadas; recoñece ideas significativas de artigos divulgativos sinxelos, e identifica as conclusións principais en textos de carácter claramente argumentativo, sempre que poida reler as seccións difíciles.	CCL CAA CSC CCEC CD
			PLEB3.5. Comprende correspondencia persoal, en calquera soporte incluíndo foros en liña ou blogs, na que se describen con certo detalle feitos e experiencias, impresións e sentimentos, onde se narran feitos e experiencias, reais ou imaxinarios, e se intercambian información, ideas e opinións sobre aspectos tanto abstractos como concretos de temas xerais, coñecidos ou do seu interese.	CCL CAA CSC CCEC CD
			PLEB3.6. Entende o suficiente de cartas, faxes ou correos electrónicos de carácter formal, oficial ou institucional, como para poder reaccionar en consecuencia (por exemplo, se se lle solicitan documentos para unha estadía de estudos no estranxeiro).	CCL CAA CSC CCEC CD
			PLEB3.7. Identifica información relevante en instrucións detalladas sobre o uso de aparellos, dispositivos ou programas informáticos, e sobre a realización de actividades e normas de seguridade ou de convivencia (por exemplo, nun evento cultural, nunha residencia de estudantes ou nun contexto ocupacional).	CCL CAA CSC CCEC CD
			PLEB3.8. Comprende os aspectos xerais e os detalles máis relevantes de textos de ficción e textos literarios contemporáneos breves, ben estruturados e nunha variante estándar da lingua, nos que o argumento é lineal	CCL CAA CSC CCEC

	Primeira Lingua Estranxeira. 4º de ESO			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			e se pode seguir sen dificultade, e os personaxes e as súas relacións se describen de maneira clara e sinxela.	
	Bloque 4. Produción de textos escritos: expresión e interacción			
a c d i	B4.1. Estratexias de produción: Planificación: Mobilización e coordinación das propias competencias xerais e comunicativas, co fin de realizar eficazmente a tarefa (repasar o que se sabe sobre o tema, o que se pode ou se quere dicir, etc.). Localización e uso adecuado dos recursos lingüísticos ou temáticos (uso dun dicionario ou dunha gramática, obtención de axuda, etc.). Execución: Elaboración dun borrador. Estruturación do contido do texto. Organización do texto en parágrafos abordando en cada un unha idea principal, conformando entre todos o seu significado ou a idea global. Expresión da mensaxe con claridade axustándose aos modelos e ás fórmulas de cada tipo de texto. Reaxuste da tarefa (emprender unha versión máis modesta desta) ou da mensaxe (facer concesións no que realmente lle gustaría expresar), tras valorar as dificultades e os recursos dispoñibles. Apoio e aproveitamento ao máximo dos coñecementos previos (utilizar linguaxe "prefabricada", etc.). Revisión: Identificación de problemas, erros e repeticións. Atención ás convencións ortográficas e aos signos de puntuación. Reescritura definitiva. Presentación coidada do texto (marxes, limpeza, tamaño da letra adecuado, uso normativo de maiúsculas e minúsculas, etc.).	B4.1. Coñecer, seleccionar e aplicar as estratexias máis adecuadas para elaborar textos escritos breves ou de media lonxitude (por exemplo, reformulando estruturas a partir doutros textos de características e propósitos comunicativos similares, ou redactando borradores previos, e revisando contido, ortografía e presentación do texto antes da súa escritura definitiva). B4.2. Escribir, en papel ou en soporte electrónico, textos breves ou de lonxitude media, coherentes e de estrutura clara, sobre temas de interese persoal, ou asuntos cotiáns ou menos habituais, nun rexistro formal, neutro ou informal, utilizando adecuadamente os recursos de cohesión, as convencións ortográficas e os signos de puntuación máis comúns, e amosando un control razoable de expresións e estruturas, e un léxico de uso frecuente, de carácter tanto xeral como máis específico dentro da propia área de especialización ou de interese. B4.3. Saber manexar os recursos básicos de procesamento de textos para corrixir os erros ortográficos dos textos que se producen en formato electrónico, e adaptarse ás convencións comúns de escritura de textos en internet (por exemplo, abreviacións ou outros en chats). B4.4. Seleccionar e achegar información necesaria e pertinente, axustando de maneira adecuada a expresión ao destinatario, ao propósito comunicativo, ao tema tratado e ao soporte textual, e expresando opinións e puntos de vista coa cortesía necesaria. B4.5. Tratar a información obtida de diversas fontes, seguindo os patróns discursivos habituais, para iniciar e concluír o texto escrito adecuadamente, organizar a información de xeito claro, ampliala con exemplos ou resumila con claridade, exactitude, coherencia e fidelidade ao texto orixinal. B4.6. Presentar os textos escritos de xeito coidado (con atención a marxes, riscaduras, liñas dereitas, letra clara, letras maiúsculas e minúsculas cando corresponda, etc.) en soporte impreso e dixital, adecuados aos fins funcionais e valorando importancia da presentación nas comunicacións escritas.	PLEB4.1. Escribe, nun formato convencional, informes breves e sinxelos nos que dá información esencial sobre un tema educativo ou ocupacional, ou menos habitual (por exemplo, un accidente), describindo brevemente situacións, persoas, obxectos e lugares; narrando acontecementos nunha clara secuencia lineal, e explicando de maneira sinxela os motivos de certas accións.	CCL CAA CSC
			PLEB4.2. Escribe correspondencia formal básica, dirixida a institucións públicas ou privadas ou entidades comerciais, fundamentalmente destinada a pedir ou dar información, solicitar un servizo ou realizar unha reclamación ou outra xestión sinxela, respectando as convencións formais e as normas de cortesía usuais neste tipo de textos.	CCL CAA CSC CCEC CD
			PLEB4.3. Escribe notas, anuncios, mensaxes e comentarios breves, en calquera soporte, nos que solicita e se transmite información e opinións sinxelas e nos que resalta os aspectos que lle resultan importantes (por exemplo, nunha páxina web ou unha revista xuvenís, ou dirixidos a un profesor ou a unha profesora), respectando as convencións e as normas de cortesía.	CCL CAA CSC CCEC CD
			PLEB4.4. Escribe correspondencia persoal e participa en foros, blogs e chats nos que describe experiencias, impresións e sentimentos; narra de forma lineal e coherente feitos relacionados co seu ámbito de interese, actividades e experiencias pasadas (por exemplo, sobre unha viaxe, as súas mellores vacacións, un acontecemento importante, un libro ou unha película), ou feitos imaxinarios, e intercambia información e ideas sobre temas concretos, sinalando os aspectos que lle parecen importantes, e xustificando brevemente as súas opinións sobre eles.	CCL CAA CSC CCEC CD
			PLEB4.5. Completa un cuestionario detallado con información persoal, educativa ou laboral (por exemplo, para facerse membro dunha asociación ou para solicitar	CCL CAA CSC

	Primeira Lingua Estranxeira. 4º de ESO			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			unha bolsa).	CD
			PLEB4.6. Escribe o seu currículo en formato electrónico, seguindo, por exemplo, o modelo Europass.	CCL CAA CSC CCEC CD
			PLEB4.7. Toma notas, mensaxes e apuntamentos con información sinxela e relevante sobre asuntos habituais e aspectos concretos nos ámbitos persoal, educativo e ocupacional, dentro da súa especialidade ou área de interese.	CCL CAA CSC
			PLEB4.8. Fai unha presentación coidada dos textos escritos, en soporte impreso e dixital, utilizando correctamente as convencións ortográficas e os signos de puntuación.	CCL CAA
	Bloque 5. Coñecemento da lingua e consciencia plurilingüe e intercultural			
a c d i o	B5.1. Patróns sonoros, acentuais, rítmicos e de entoación Sons e fonemas vocálicos. Sons e fonemas consonánticos e as súas agrupacións. Procesos fonolóxicos básicos. Acento dos elementos léxicos illados, e no sintagma e na oración. B5. 2. Patróns gráficos e convencións ortográficas: Uso das normas básicas de ortografía da palabra. Utilización adecuada da ortografía da oración: coma, punto e coma, puntos suspensivos, parénteses e comiñas. B5. 3. Aspectos socioculturais e sociolingüísticos: Recoñecemento e uso de convencións sociais, normas de cortesía e rexistros; costumes, valores, crenzas e actitudes; e linguaxe non verbal. Achegamento a aspectos culturais visibles próximos aos seus intereses (música, traballo, lecer, deportes, produción escrita, lugares, organización política, etc.) e a costumes, valores, crenzas e actitudes máis relevantes para facer comprensible con carácter xeral a cultura dos países falantes da lingua estranxeira.	B5.1. Discriminar patróns sonoros, acentuais, rítmicos e de entoación de uso común, e recoñecer os significados e as intencións comunicativas xerais relacionados con eles. B5.2. Recoñecer e utilizar as principais convencións de formato, tipográficas, ortográficas e de puntuación, e de uso de maiúsculas e minúsculas, así como abreviaturas e símbolos de uso común e máis específico; e saber manexar os recursos básicos de procesamento de textos para corrixir os erros ortográficos dos textos que se producen en formato electrónico, e adaptarse ás convencións comúns de escritura de textos en internet (por exemplo, abreviacións ou outros en chats). B5.3. Coñecer e utilizar para a comprensión e a produción do texto os aspectos socioculturais e sociolingüísticos relativos á vida cotiá (hábitos e actividades de estudo, traballo e lecer), condicións de vida (hábitat e estrutura socioeconómica), relacións interpersoais (xeracionais, entre homes e mulleres, no ámbito educativo, ocupacional e institucional), comportamento (posturas, expresións faciais, uso da voz, contacto visual e proxémica) e convencións sociais (actitudes e valores), así como os aspectos culturais xerais que permitan	PLEB5.1. Exprésase cunha pronunciación clara, aceptable e comprensible, e utiliza adecuadamente os esquemas fonolóxicos básicos, aínda que teña que repetir algunha vez por solicitude das persoas interlocutoras.	CCL CAA CSC CCEC
			PLEB5.2. Produce textos escritos en diferentes soportes, sen erros ortográficos e de puntuación que impidan a comprensión, e utiliza o corrector informático para detectar e corrixir erros tipográficos e ortográficos.	CCL CAA CSC CCEC
			PLEB5.3. Desenvólvese adecuadamente en situacións cotiás e menos habituais que poden xurdir durante unha viaxe ou estadía noutros países por motivos persoais, educativos ou ocupacionais (transporte, aloxamento, comidas, compras, estudos, traballo, relacións coas autoridades, saúde e lecer), e sabe solicitar atención, información, axuda ou explicacións, e facer unha reclamación ou unha xestión formal de xeito sinxelo, pero correcta e adecuada ao contexto.	CCL CAA CSC CCEC CD
			PLEB5.4. Recoñece os elementos culturais máis relevantes dos países onde se fala a lingua estranxeira,	CCL CAA

	Primeira Lingua Estranxeira. 4º de ESO			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
	Identificación das similitudes e as diferenzas máis significativas nos costumes cotiáns, e uso das formas básicas de relación social entre os países onde se fala a lingua estranxeira e o noso. Actitude receptiva e respectuosa cara ás persoas, os países e as comunidades lingüísticas que falan outra lingua e teñen unha cultura diferente á propia. B5.4. Plurilingüismo: Recoñecemento da realidade plurilingüe do propio contorno. Recurso aos coñecementos sintáctico-discursivos da propia lingua para mellorar a aprendizaxe da lingua estranxeira e lograr unha competencia comunicativa integrada. Participación en proxectos nos que se utilizan varias linguas e relacionados cos elementos transversais, evitando estereotipos lingüísticos ou culturais, e valorando positivamente as competencias que posúe como persoa plurilingüe. B5.5. Funcións comunicativas: Iniciación e mantemento de relacións persoais e sociais. Descrición de calidades físicas e abstractas de persoas, obxectos, lugares e actividades. Narración de acontecementos pasados puntuais e habituais, descrición de estados e situacións presentes, e expresión de sucesos futuros. Petición e ofrecemento de información, indicacións, opinións e puntos de vista, consellos, advertencias e avisos. Expresión do coñecemento, a certeza, a dúbida e a conxectura. Expresión da vontade, a intención, a decisión, a promesa, a orde, a autorización e a prohibición. Expresión do interese, a aprobación, o aprecio, a simpatía, a satisfacción, a esperanza, a confianza e a sorpresa, así como os seus contrarios. Formulación de suxestións, desexos, condicións e hipóteses. Establecemento e mantemento da comunicación e organización do discurso. B5.6. Léxico oral escrito de uso común relativo a identificación persoal; vivenda, fogar e contexto; actividades da vida diaria; familia e amizades; traballo e	comprender información e ideas presentes no texto (por exemplo, de carácter histórico ou literario). B5.4. Valorar as linguas como medio para comunicarse e relacionarse con compañeiros e compañeiras doutros países, como recurso de acceso á información e como instrumento de enriquecemento persoal, ao coñecer culturas e maneiras de vivir diferentes. B5.5. Recorrer aos coñecementos sintáctico-discursivos da propia lingua para identificar marcadores discursivos e tipo de expoñentes lingüísticos necesarios segundo o tipo de texto e a intención comunicativa; mellorar a aprendizaxe da lingua estranxeira e lograr unha competencia comunicativa integrada B5.6. Apreciar a riqueza persoal e social que proporciona ser unha persoa plurilingüe. B5.7. Aplicar á comprensión do texto os coñecementos sobre os constituíntes e a organización de patróns sintácticos e discursivos de uso frecuente na comunicación oral e escrita, así como os seus significados asociados (por exemplo, unha estrutura interrogativa para expresar sorpresa); e distinguir a función ou as funcións comunicativas máis relevantes do texto e un repertorio dos seus expoñentes máis comúns, así como patróns discursivos de uso frecuente relativos á organización e á ampliación ou a restruturación da información (por exemplo, nova fronte a coñecida; exemplificación e resumo). B5.8. Recoñecer, e aplicar á comprensión do texto léxico oral e escrito de uso común relativo a asuntos cotiáns e a temas xerais ou relacionados cos propios intereses, os estudos e as ocupacións, así como un repertorio limitado de expresións e modismos de uso frecuente, cando o contexto ou o apoio visual facilitan a comprensión. B5.9. Participar en proxectos (elaboración de materiais multimedia, folletos, carteis, recensión de libros e películas, etc.) nos que se utilicen varias linguas, tanto curriculares como outras presentes no centro docente, relacionados cos elementos transversais, evitando estereotipos lingüísticos ou culturais.	e establece relación entre aspectos da cultura propia e da cultura meta para cumprir, de ser o caso, o papel de intermediario lingüístico e cultural, abordando con eficacia a resolución de malentendidos interculturais, e valorando positivamente as competencias que posúe como persoa plurilingüe.	CSC CCEC
			PLEB5.5. Comprende e utiliza con corrección suficiente e adecuación sociolingüística os recursos lingüísticos propios do seu nivel, e frases feitas e locucións idiomáticas sinxelas e habituais da comunidade lingüística correspondente á lingua meta.	CCL CAA CSC CCEC
			PLEB5.6. Comprende e utiliza un léxico relativamente rico e variado, o que implica, entre outros, o emprego de sinónimos de uso máis frecuente e de palabras de significación próxima para evitar a repetición léxica.	CCL CAA CSC CCEC
			PLEB5.7. Participa en proxectos (elaboración de materiais multimedia, folletos, carteis, recensión de libros e películas, obras de teatro, etc.) nos que se utilizan varias linguas e relacionados cos elementos transversais; evita estereotipos lingüísticos ou culturais, e valora as competencias que posúe como persoa plurilingüe.	CCL CAA CSC CCEC CD

	Primeira Lingua Estranxeira. 4º de ESO			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
	ocupacións; tempo libre, lecer e deporte; viaxes e vacacións; saúde e coidados físicos; educación e estudo; compras e actividades comerciais; alimentación e restauración; transporte; lingua e comunicación; ambiente, clima e ámbito natural; e tecnoloxías da información e da comunicación. Recoñecemento e uso de expresións fixas, enunciados fraseolóxicos (saúdos, despedidas, preguntas por preferencias e expresión de opinións) e léxico sobre temas relacionados con contidos doutras áreas do currículo. Recoñecemento e uso de antónimos e sinónimos máis comúns, e de procedementos de formación de palabras mediante recursos de derivación e de composición, e recoñecemento de "falsos amigos". B5.7. Recoñecemento e uso de rutinas ou modelos de interacción básicos, segundo o tipo de situación de comunicación. B5.8. Estruturas sintáctico-discursivas propias de cada idioma.			

[1]**Contidos sintáctico-discursivos**

Inglés
Expresión de relacións lóxicas: conxunción (*and, too, also*); disxunción (*or*); oposición (*but*); causa (*because (of); due to*); finalidade (*to + infinitive; for*); comparación (*as/not so +Adj.+ as*; *more comfortable/ quickly, faster (than)*; *the fastest*); resultado (*so…*); condición (*if; unless);* estilo indirecto (*reported information, offers, suggestions and commands*).
Relacións temporais (*the moment (she left); while*).
Be used to/ get used to.
Afirmación (*affirmative sentences*; *tags; Me too; Think/Hope so*).
Exclamación (*What + (Adj. +) noun*, *e. g. What beautiful horses!*; *How + Adv. + Adj.*, *e. g. How very nice!*; *exclamatory sentences and phrases, e. g. Hey, that's my bike!*).
Negación (*negative sentences with not, never, no* (*Noun, e. g. no chance*), *nobody, nothing*; *negative tags*; *me neither*).
Interrogación (*Wh- questions*; *Aux. Questions; What is the book about?; tags*).
Expresión do tempo: pasado (*past simple and continuous*; *present perfect; past perfect*); presente (*present simple and continuous*); futuro (*going to*; *will; present simple and continuous + Adv.*).
Expresión do aspecto: puntual (*simple tenses*); durativo (*present and past simple/perfect; and future continuous*); habitual (*simple tenses* (*+ Adv., e. g. every Sunday morning*); *used to*); incoativo (*be about to*); terminativo (*stop –ing*).
Expresión da modalidade: factualidade (*declarative sentences*); capacidade (*can; be able*); posibilidade/probabilidade (*may*; *might*; *perhaps*); necesidad (*must*; *need; have (got) to*); obriga(*have* (*got*) *to*; *must; imperative*); permiso (*may*; *could; allow*); intención (*present continuous*).
Expresión da existencia (*e. g. there could be*); la entidad (*count/uncount/collective/compound nouns; pronouns (relative, reflexive/emphatic, one(s); determiners*); a cualidade (*e. g. pretty good; much too expensive*).

Inglés
Expresión da cantidade (*singular/plural*; *cardinal and ordinal numerals*. *Quantity: e. g. lots/plenty (of)*. *Degree: e. g. absolutely; a (little) bit*). Expresión do espazo (*prepositions and adverbs of location, position, distance, motion, direction, origin and arrangement*). Expresión do tempo (*points* (*e. g. at midnight), divisions (e. g. term)*, *and indications (ago; early; late) of time*; *duration (from…to; during; until; since)*; *anteriority* (*already; (not) yet*); *posteriority (afterwards; later)*; *sequence (first, second, after that, finally)*; *simultaneousness (just when); frequency (e. g. twice/four times a week; daily)*). Expresión do modo (*Adv. and phrases of manner, e. g. carefully; in a hurry*). Uso de conectores. *Have/get causative.* *Phrasal verbs.* *Gerund and infinitive.*

C.2. Temporalización.

Cada trimestre traballarase con tres unidades didácticas.

Unha hora semanal das tres que hai no horario adícase ao eido oral da lingua inglesa.

C3. Grao mínimo de consecución para superar a materia.

CUARTO CURSO
VOCABULARY • Life changing events. • Verbs and prepositions. • Literary genres. • Compound nouns. • Saving environmental resources. • Prefixes. • Style adjectives. • Phrasal verbs: clothes. • The world of work. • Work verbs. • Criminals and crimes. • Sporting events. • Confusing verbs. • Developing products. • Reporting verbs. • Messages.

GRAMÁTICA • Present simple. • Past simple. • Used to. • Subject and object questions. • Past continuous. • Past perfect. • Present perfect. • Relative clauses. • The futures. • The first and second conditional. • Gerunds and infinitives. • The third conditional. • The passive. • Reported speech.

D.MATERIAIS, RECURSOS DIDÁCTICOS e METODOLOXÍA.

Libros de texto dixitais (REAL WORLD 2). Materiais creados polos profesores e recursos didácticos da internet. Libros de lectura con nivel guiado.

Aprender una nueva lengua es probablemente uno de los retos más ambiciosos a los que se tengan que enfrentar los estudiantes a lo largo de su vida académica, sobre todo porque supone zambullirse de forma activa en una materia, cultura y visión de la vida completamente diferentes de las suyas. En esta línea, el objetivo primordial de todos los profesores del departamento y los materiales que utilizan es favorecer el proceso de aprendizaje y servir de puente para que los alumnos/as conozcan, por un lado, los lugares en los que se habla inglés, y por otro, la forma en que se expresan los jóvenes nativos de su edad. El objetivo final del aprendizaje de esta lengua extranjera ha de ser la competencia comunicativa, el acercamiento hacia otras culturas y una actitud comprensiva y tolerante hacia ellas. A partir de una evaluación inicial estableceremos los conocimientos de nuestros alumnos, nivel a partir del cual se desarrolla el aprendizaje observando las peculiaridades individuales pero sin olvidar su integración en un nivel común. No limitaremos nuestra tarea docente a la práctica de una sola técnica de enseñanza, sino que utilizaremos un método ecléctico razonado o sistemático, contemplando el método comunicativo como base de la inmersión del alumno en la lengua extranjera, pero sin por ello olvidarnos del método gramatical, el comparativo o de las traducciones. En cualquier caso se entiende que nuestro sistema de enseñanza es siempre circular, puesto que a lo largo de la Secundaria se van repitiendo los contenidos, añadiéndose en cada caso un grado mayor dificultad, lo cual permite el repaso y afianzamiento de lo ya aprendido. El papel del profesor será el de coordinador e informador y consistirá además en diseñar las diversas actividades y en general, organizar la marcha de las clases. Potenciaremos la participación activa del alumnado, reflejada especialmente en la elección y realización de actividades en la toma de posturas respecto a la marcha del curso, para así completar los objetivos actitudinales. Dirigirá su propio progreso y será consciente de sus carencias y sus logros persiguiendo el objetivo primordial de que el alumno se sienta responsable de su propio proceso de aprendizaje. Consideramos el inglés como vehículo básico de la comunicación en el aula, pero también se utilizará el español cuando la situación lo exija. De esta manera se da gran importancia a la vertiente oral de la comunicación, reflejada en la existencia de diversas pruebas orales a lo largo del curso. Durante las actividades se practicarán diferentes medios de agrupamiento que faciliten las tareas y provoquen la participación del

alumno en un ambiente agradable: para favorecer este clima distendido en el aula el error se considera como parte integral del aprendizaje y no como simple indicativo de desconocimiento, censurable en todo momento. Es conveniente que los propios alumnos se corrijan fomentando la autoevaluación y la coevaluación para que así tomen conciencia de su progreso. En algunos temas las actividades estarán presididas por la metodología de "Project" que permite respetar y observar sin interferencias los diferentes niveles de los alumnos en la misma clase. Las actividades se plantearán de manera que se parezcan lo más posible a la vida real: Deben ser variadas, interesantes y útiles para el alumno. En ocasiones serán las propuestas por el libro de texto, otras veces se tratará de actividades propuestas directamente por el profesor. Serán secuenciadas de manera que contribuyan a la adquisición de conocimientos y a la consecución de los objetivos: se comenzará con actividades controladas en las que el alumno aprende y practica destrezas para pasar a actividades más libres donde el alumno pondrá en práctica dichas destrezas trabajando a su manera. Es sumamente importante que las actividades realizadas afecten a las cuatro destrezas lingüísticas (producción oral y escrita y comprensión oral y escrita), y a que las actividades integren conocimientos de más de una área, convirtiéndose así en experiencias interdisciplinares que motiven de manera especial al alumnado e incidan en el carácter globalizador de la educación que están recibiendo.

E. CRITERIOS SOBRE A AVALIACIÓN, CUALIFICACIÓN E PROMOCIÓN DO ALUMNADO.

A avaliación efectuarase mediante a observación sistemática do progreso e evolución do alumno e atendendo sempre ás súas capacidades persoais. Serán instrumentos adecuados para isto:

1. As probas escritas.

   Xeralmente realizaranse dúas por avaliación, nelas o alumnado deberá demostrar a través de exercicios concretos que asimilou os estándares traballados nas unidades correspondentes. Á puntuación propia dos exercicios das probas engádirase uns puntos correspondentes ao traballo máis competencial, aos proxectos e ao traballo cooperativo. O cómputo total corresponderá a un 10 e a nota correspondente aos puntos obtidos calcularase cunha regra de 3.

.

2. Traballo na casa e na aula.

   O alumnado deberá amosar unha actitude de traballo positiva cara á materia, traballando na casa (deberes) e na aula tanto a nivel individual como no traballo cooperativo, participando activamente, poñendo en común e corrixindo.

   O valor deste traballo é dun 10 % da nota trimestral.

3. Os exames de avaliación final (convocatoria de xuño).

Cada un dos instrumentos empregados para a avaliación representará a seguinte porcentaxe da nota global:

INSTRUMENTOS DE AVALIACIÓN	PORCENTAXE NA CUALIFICACIÓN GLOBAL
Probas escritas	80%
Traballo na casa e na aula	10%
Clase de conversa	10%
Exame final de xuño.	100%

PESOS DAS DIFERENTES COMPETENCIAS NA MATERIA

Competencia en comunicación lingüística	30%
Conciencia e expresión cultural	20%
Aprender a aprender	15%
Competencia dixital	15%
Competencia social e cívica	10%
Espírito emprendedor e iniciativa persoal	5%

Competencia matemática e científico-tecnolóxica	5%

CLASES DE CONVERSA

O alumno ten asegurado 1 punto nesta sección sempre que leve á práctica con boa actitude as actividades propostas polos profesores. Haberá frecuentemente proxectos que marcarán de xeito claro o nivel de implicación do alumnado. Se hai pola súa parte algúnha carencia de traballo ou actitude negativa, penalizarase cun negativo, que restará 0,25 puntos á nota inicial (1 punto).

SISTEMA DE RECUPERACIÓN

Realizarase unha proba de recuperación ao final de cada avaliación. No mes de xuño se recuperará a avaliación ou avaliacións suspensas de novo se non foron aprobadas xa.

G. INDICADORES DE LOGRO PARA AVALIAR O PROCESO DE ENSINO E A PRÁCTICA DOCENTE.

Os instrumentos para levara a cabo a avaliación do proceso docente son a observación diaria na clase do nivel de efectividade das actividades levadas a cabo, a análise dos resultados académicos do alumnado e a reflexión conxunta co resto do profesorado.

H. AS MATERIAS PENDENTES.

De acordo coa legislación vixente, establécense as normas a seguir para a avaliación do alumnado coa materia de Lingua Inglesa pendente, tendo en conta o establecido na programación do curso correspondente no tocante aos criterios de avaliación e os mínimos esixibles. Durante o mes de outubro daráselle ao alumnado a seguinte información sobre o procedemento a seguir para recuperar a Lingua Inglesa pendente:

A recuperación de Lingua inglesa poderá realizarse en dúas partes:

_A proba de avaliación correspondente á primeira parte realizarase na segunda quincena de xaneiro.

_A proba de avaliación da segunda parte farase pouco despois do inicio do terceiro trimestre.

Antes da realización destas probas, os alumnos terán que entregar debidamente realizadas unha serie de actividades relacionadas cos contidos establecidos para cada parte. A entrega destas actividades é imprescindible para poder facer a recuperación en dous bloques e será tida en conta na avaliación final.

No caso de non seren presentadas estas tarefas, os alumnos realizarán unha única proba de avaliación no mes de maio, na que se incluirán todos os contidos.

I. MEDIDAS DE ATENCIÓN Á DIVERSIDADE

1. A adaptación de obxectivos, contidos e actividades propostas na programación das unidades.
2. Actividades de gramática de reforzo no caderno de actividades por unidades.
3. As propostas de traballo graduadas e diversificadas para facer que a clase sexa agradable e produtiva para os alumnos.
4. O método de traballo propón exercicios repetitivos, cancións, xogos, pequenas redaccións, debuxos, etc.
5. A planificación de actividades con obxectivos comunicativos e extralingüísticos que fomentan a comunicación para que poidan ser traballados polos alumnos con diferentes niveis.
6. As actividades en liña que permiten un traballo motivador á vez que un ritmo máis relaxado.
7. As actividades interactivas co encerado dixital tamén poden supoñer outra fonte de motivación interesante para aqueles alumnos que necesiten unha visualización máis específica dos contidos para poder asimilalos.
8. O fomento da participación e a colaboración entre os alumnos con diferentes capacidades, xa que posibilita o traballo en parellas e, sobre todo, en equipo. Unha actitude positiva de traballo e unha boa participación nas actividades de grupo serán moi importantes no seu rendemento posterior. O profesor axudará a que os alumnos sexan conscientes diso.

J. A AVALIACIÓN INICIAL.

Levarase a cabo a través da “Starter Unit” do libro de texto e da observación do grao de éxito na resolución das actividades por parte do alumnado.

Realizarase unha proba inicial que conte cos seguintes apartados: léxico, gramática, lectura, escritura e comprensión auditiva.

Asimesmo o profesor traerá fichas de repaso do curso anterior para actualizar os coñecementos e destrezas da lingua inglesa xa adquiridos.

K. ACTIVIDADES COMPLEMENTARIAS E EXTRAESCOLARES.

_Celebración das festividades culturais anglosaxonas: Halloween, Thanksgiving, Christmas, Carnival, St Patrick´s Day e Easter.

_Representación de “sketches” na aula por parte dos alumnos.

_Lectura de libriños de nivel axeitado a cada curso.

_Asistencia á unha representación teatral en lingua inglesa.

_Fomento da participación en campamentos lingüísticos de verán e en estadías en países estranxeiros.

L. MECANISMOS DE REVISIÓN, AVALIACIÓN E MODIFICACIÓN DAS PROGRAMACIÓNS.

Levarase a cabo a adecuación das programacións segundo as características de aprendizaxe e comportamento do grupo de alumnado, así como do seu grao de éxito na consecución dos criterios de avaliación. Farase no día a día e ao final dun trimestre con previsión do seguinte.

César Gallego Novas setembro 2022

MATEMÁTICAS ORIENTADAS ÁS ENSINANZAS APLICADAS

4º ESO

PROGRAMACIÓN DIDÁCTICA

Colexio Virxe Milagrosa.

ÍNDICE

1. Introdución e contextualización.
2. Contribución ao desenvolvemento das competencias clave.
3. Obxectivos.
   3.1. Obxectivos xerais de etapa.
   3.2. Obxectivos de área.
4. Criterios de avaliación, estándares de aprendizaxe e competencias clave.
5. Temporalización.
6. Mínimos esixibles.
7. Procedementos e instrumentos de avaliación.
8. Procedementos para a realización da avaliación inicial.
9. Actividades de seguimento, recuperación e avaliación das materias pendentes.
10. Medidas de atención á diversidade.
11. Metodoloxía.
    Protocolo de actuación en caso de confinamento ou corentena.
12. Materias e recursos didácticos.
13. Indicadores de logro para avaliar o proceso do ensino e a práctica docente.
14. Elementos transversais.
15. Contribución aos distintos plans: Proxecto lector, Plan TIC, Plan de convivencia.
16. Actividades complementarias e extraescolares.
17. Procedementos para avaliar a propia programación.

1. INTRODUCCIÓN E CONTEXTUALIZACIÓN.

Esta programación vai dirixida á materia de matemáticas orientadas ás ensinanzas aplicadas. Como se recolle no Decreto 86/2015, do 25 de xuño, polo que se establece o currículo da Educación Secundaria Obrigatoria e do Bacharelato na Comunidade Autónoma de Galicia.

A materia de Matemáticas contribúe especialmente ao desenvolvemento da competencia clave matemática e en ciencia e tecnoloxía, recoñecida pola Unión Europea. Esta competencia consiste en formular, transformar e resolver problemas a partir de situacións da vida cotiá, doutras ciencias e das propias matemáticas. En concreto, abrangue os aspectos e as facetas seguintes: pensar, modelar e razoar de xeito matemático; formular e resolver problemas; representar entidades matemáticas; utilizar os símbolos matemáticos; comunicarse coas matemáticas e sobre elas; e utilizar axudas e ferramentas tecnolóxicas. Por outra banda, o pensamento matemático axuda á adquisición do resto de competencias e contribúe á formación intelectual do alumnado, o que permitirá que se desenvolva mellor tanto no ámbito persoal como no social.

A resolución de problemas e os proxectos de investigación constitúen os eixes fundamentais no proceso de ensino e aprendizaxe das Matemáticas. Unha das capacidades esenciais que se desenvolven coa actividade matemática é a habilidade de formular, propor, interpretar e resolver problemas, xa que lles permite ás persoas o emprego dos procesos cognitivos para abordaren e resolveren situacións interdisciplinares en contextos reais, o que resulta de máximo interese para o desenvolvemento da creatividade e o pensamento lóxico. Neste proceso de resolución e investigación están involucradas moitas outras competencias, ademais da matemática, como é o caso da comunicación lingüística, ao ler de forma comprensiva os enunciados e comunicar os resultados obtidos; o sentido de iniciativa e espírito emprendedor, ao establecer un plan de traballo en revisión e modificación continua, na medida en que se vai resolvendo o problema; a competencia dixital, ao tratar adecuadamente a información e, de ser o caso, servir de apoio á resolución do problema e á comprobación da solución; a competencia de aprender a aprender, ao proporcionar estratexias de planificación e análise que axudan na resolución de problemas, así como actitudes de curiosidade e hábitos de formularse preguntas; a competencia social e cívica, ao implicar unha actitude aberta ante diferentes solucións; e a competencia en conciencia e expresións culturais, debido á necesidade de coñecer, comprender, apreciar e valorar diferentes manifestacións culturais relacionadas co coñecemento matemático e científico.

O alumnado que curse esta materia afondará no desenvolvemento das habilidades de pensamento matemático; concretamente na capacidade de analizar e investigar, interpretar e comunicar matematicamente diversos fenómenos e problemas en distintos contextos, así como de proporcionar solucións prácticas a estes. Tamén debe valorar as posibilidades de aplicación práctica do coñecemento matemático tanto para o enriquecemento persoal como para a valoración do seu papel no progreso da humanidade.

No desenvolvemento do currículo débese ter en conta o carácter propedéutico da materia correspondente ao cuarto curso de ESO, segundo figura no artigo 12 do Real decreto

1105/2014, que establece o currículo de ESO, que a fai necesaria para ensinanzas postobrigatorias.

É importante que no desenvolvemento do currículo desta materia os coñecementos, as competencias e os valores estean integrados, polo que os estándares de aprendizaxe se formularon tendo en conta a imprescindible relación entre os devanditos elementos. Todo iso xustifica que se organizase en torno aos seguintes bloques para os cursos de terceiro e cuarto de ESO, fortalecendo tanto os aspectos teóricos como as aplicacións prácticas en contextos reais: "Procesos, métodos e actitudes en matemáticas", "Números e álxebra", "Xeometría", "Funcións" e "Estatística e probabilidade".

O bloque de "Procesos, métodos e actitudes en matemáticas" é común para toda a ESO e debe desenvolverse de xeito transversal e simultaneamente ao resto de bloques, constituíndo o fío condutor da materia; articúlase sobre procesos básicos e imprescindibles no quefacer matemático: resolución de problemas, proxectos de investigación matemática para realizar de maneira individual ou en grupo, matematización e modelización, actitudes adecuadas para desenvolver o traballo científico, e utilización de medios tecnolóxicos. Incorporáronse a este bloque a maioría das competencias clave e dos temas transversais, o que permite a súa adquisición e o seu desenvolvemento ao longo de toda a materia.

O centro escolar no que se aplicará a Programación Didáctica é un Colexio privado concertado tipificado como dunha liña; posúe tres grupos de Educación Infantil, seis de Educación Primaria e catro da ESO; en total, 13 grupos. En xeral, o nivel socio-económico e cultural do alumnado é medio. A relación entre o centro escolar e os pais/nais é boa; estes teñen interese e están ben informados das actividades que nel se realizan. A Asociación de Nais e Pais de Alumnos (ANPA) colabora nas actividades complementarias e extraescolares, o cal indica unha actitude positiva cara a educación dos nenos/as.

2. CONTRIBUCIÓN AO DESENVOLVEMENTO DAS COMPETENCIAS CLAVE.

As matemáticas facilítannos interpretar o mundo que nos rodea, reflicten a capacidade creativa, expresan con precisión conceptos e argumentos, favorecen a competencia para aprender a aprender e conteñen elementos de gran beleza, sen esquecer ademais o carácter instrumental que as matemáticas teñen como base fundamental para a adquisición de novos coñecementos noutras disciplinas, nomeadamente no proceso científico e tecnolóxico, e como forza condutora no desenvolvemento da cultura e das civilizacións.

As matemáticas contribúen especialmente ao desenvolvemento da competencia matemática, recoñecida como clave pola Unión Europea co nome de "Competencia matemática" e "Competencias básicas en ciencia e tecnoloxía". Esta consiste en formular, transformar e resolver problemas a partir de situacións da vida cotiá, doutras ciencias e das propias matemáticas. Para lograr isto cómpre analizar a situación, identificar o que é verdadeiramente relevante, establecer relacións, facer a modelización e ser quen de representala e comunicala utilizando diferentes linguaxes e rexistros; formular outros problemas, outras preguntas e, mesmo, atopar outras respostas que aparezan tras a análise, o traballo, a argumentación e a

resolución da situación de partida. É necesario utilizar conceptos, propiedades, procedementos e as linguaxes axeitadas para expresar as ideas matemáticas, e resolver os problemas asociados coa situación en cuestión. Estas actividades esixen a argumentación e a análise dos procedementos empregados e as solucións propostas. É dicir, a competencia matemática consiste en adquirir un hábito de pensamento matemático que permita establecer hipóteses e contrastalas, elaborar estratexias de resolución de problemas e axudar na toma de decisións axeitadas, tanto na vida persoal como na súa futura vida profesional.

Na área de Matemáticas incidiremos no adestramento de todas as competencias de xeito sistemático facendo fincapé nos descriptores máis afines a ela.

Competencia matemática e competencias básicas en ciencia e tecnoloxía (CMCT)

Esta área posibilita en todos e cada un dos seus aspectos a competencia matemática, a partir do coñecemento dos contidos e a súa variedade de procedementos de cálculo, análise, medida e estimación da realidade que envolve aos alumnos como instrumento imprescindible no desenvolvemento do pensamento dos alumnos e compoñente esencial de comprensión.

Os descriptores que traballaremos fundamentalmente serán:

- Comprometerse co uso responsable dos recursos naturais para promover un desenvolvemento sostible.
- Recoñecer a importancia da ciencia na nosa vida cotiá.
- Manexar os coñecementos sobre ciencia e tecnoloxía para solucionar problemas, comprender o que ocorre ao noso redor e responder a preguntas.
- Coñecer e utilizar os elementos matemáticos básicos: operacións, magnitudes, porcentaxes, proporcións, formas xeométricas, criterios de medición e codificación numérica, etc.
- Aplicar estratexias de resolución de problemas a situacións da vida cotiá.
- Organizar a información utilizando procedementos matemáticos.

Comunicación lingüística (CCL)

Para fomentar o seu desenvolvemento desde a área de Matemáticas débese insistir na incorporación do esencial da linguaxe matemática á expresión habitual e a adecuada precisión no seu uso e por outra banda en que os contidos asociados á descrición verbal dos razonamentos e dos procesos.

Para iso, en cada unidade didáctica, adestraremos polo menos un descriptor de cada un destes indicadores.

Os descriptores que priorizaremos serán:

- Comprender o sentido dos textos escritos e orais.
- Expresarse oralmente con corrección, adecuación e coherencia.
- Respectar as normas de comunicación en calquera contexto: quenda de palabra, escoita atenta ao interlocutor.

Competencia dixital (DC)

A lectura e creación de gráficas, a organización da información en forma analítica e comparativa, a

modelización da realidade, a introdución á linguaxe gráfico e estatístico, o uso de calculadoras e ferramentas tecnolóxicas e outros procesos matemáticos contribúen ao desenvolvemento desta competencia.

Para iso, nesta área, traballaremos os seguintes descriptores da competencia:
- Elaborar e publicitar información propia derivada da obtida a través de medios tecnolóxicos.
- Comprender as mensaxes que veñen dos medios de comunicación.
- Utilizar as distintas canles de comunicación audiovisual para transmitir informacións diversas.
- Manexar ferramentas dixitais para a construción de coñecemento.
- Aplicar criterios éticos no uso das tecnoloxías.
- Actualizar o uso das novas tecnoloxías para mellorar o traballo e facilitar a vida diaria.

Conciencia e expresións culturais (CEC)

A achega matemática faise presente en multitude de producións artísticas, así como as súas estratexias e procesos mentais fomentan a conciencia e expresión cultural das sociedades. Igualmente o alumno, mediante o traballo matemático poderá comprender diversas manifestacións artísticas sendo capaz de utilizar os seus coñecementos matemáticos na creación das súas propias obras.

Polo que nesta área, traballaremos os seguintes descriptores:
- Mostrar respecto cara ao patrimonio cultural mundial e cara ás persoas que contribuíron ao seu desenvolvemento.
- Apreciar a beleza das expresións artísticas e as manifestacións de creatividade e gusto pola estética no ámbito cotián.
- Valorar a interculturalidade como unha fonte de riqueza persoal e cultural.
- Expresar sentimentos e emocións dende códigos artísticos.
- Elaborar traballos e presentacións con sentido estético.

Competencias sociais e cívicas (CSC)

A utilización de estratexias persoais de cálculo e de resolución de problemas facilita aceptar outros puntos de vista, o que é indispensable á hora de realizar un traballo cooperativo e en equipo. Recoñecer e valorar as achegas alleas, enriquece ao alumno.

Para iso adestraremos os seguintes descriptores:
- Desenvolver capacidade de diálogo cos demais en situacións de convivencia e traballo, e para a resolución de conflitos.
- Recoñecer riqueza na diversidade de opinións e ideas.
- Concibir unha escala de valores propia e actuar conforme a ela.
- Aprender a comportarse dende o coñecemento dos distintos valores.
- Involucrarse ou promover accións cun fin social.

Sentido de iniciativa e espírito emprendedor (SIEE)

As estratexias matemáticas como a resolución de problemas, que inclúen a planificación, a xestión do tempo e dos recursos, a valoración dos resultados e a argumentación para defender o proceso

e os resultados, axudan ao desenvolvemento desta competencia. Esta axuda será maior na medida en que se fomente actitudes de confianza e de autonomía na resolución de situacións abertas e problemas relacionados coa realidade concreta que vive o alumno.

Os descriptores que adestraremos son:
- Optimizar recursos persoais apoiándose nas fortalezas propias.
- Asumir as responsabilidades encomendadas e dar conta delas.
- Xestionar o traballo do grupo, coordinando tarefas e tempos.
- Dividir a necesidade de axuda en función da dificultade da tarefa.
- Atopar posibilidades na contorna que outros non aprecian.
- Asumir riscos no desenvolvemento das tarefas ou os proxectos.
- Actuar con responsabilidade social e sentido ético no traballo.

Aprender a aprender (CAA)

A autonomía na resolución de problemas en Matemáticas, xunto coa verbalización do proceso de resolución axuda á reflexión sobre o apreso, favorecendo esta competencia.

Para o desenvolvemento da competencia de aprender a aprender é tamén necesario incidir desde a área nos contidos relacionados coa autonomía, a perseveranza, a sistematización, a mirada crítica e a habilidade para comunicar con eficacia os resultados do propio traballo.

Os descriptores que adestraremos cos alumnos serán os seguintes:
- Identificar potencialidades persoais como aprendiz: estilos de aprendizaxe, intelixencias múltiples, funcións executivas.
- Xerar estratexias para aprender en distintos contextos de aprendizaxe.
- Desenvolver estratexias que favorezan a comprensión rigorosa dos contidos.
- Aplicar estratexias para mellorar do pensamento creativo, crítico, emocional, interdependente.
-Planificar os recursos necesarios e os pasos que se han de realizar no proceso de aprendizaxe.
- Seguir os pasos establecidos e tomar decisións sobre os seguintes en función dos resultados intermedios.
- Evaluar a consecución de obxectivos de aprendizaxe.

3. OBXECTIVOS

3.1. Obxectivos xerais da educación secundaria obrigatoria.

a) Asumir responsablemente os seus deberes, coñecer e exercer os seus dereitos no respecto ás demais persoas, practicar a tolerancia, a cooperación e a solidariedade entre as persoas e os grupos, exercitarse no diálogo, afianzando os dereitos humanos ea igualdade de trato e de oportunidades entre mulleres e homes, como valores comúns dunha sociedade plural, e prepararse para o exercicio da cidadanía democrática.

b) Desenvolver e consolidar hábitos de disciplina, estudo e traballo individual e en equipo, como condición necesaria para unha realización eficaz das tarefas da aprendizaxe e como medio de desenvolvemento persoal.

c) Valorar e respectar a diferenza de sexos e a igualdade de dereitos e oportunidades entre eles. Rexeitar a discriminación das persoas por razón de sexo ou por calquera outra condición ou

circunstancia persoal ou social. Rexeitar os estereotipos que supoñan discriminación entre homes e mulleres, así como calquera manifestación de violencia contra a muller.

d) Fortalecer as súas capacidades afectivas en todos os ámbitos da personalidade e nas súas relacións coas demais persoas, así como rexeitar a violencia, os prexuízos de calquera tipo e os comportamentos sexistas, e resolver pacificamente os conflitos.

e) Desenvolver destrezas básicas na utilización das fontes de información, para adquirir novos coñecementos con sentido crítico. Adquirir unha preparación básica no campo das tecnoloxías, especialmente as da información e a comunicación.

f) Concibir o coñecemento científico como un saber integrado, que se estrutura en materias, así como coñecer e aplicar os métodos para identificar os problemas en diversos campos do coñecemento e da experiencia.

g) Desenvolver o espírito emprendedor e a confianza en si mesmo, a participación, o sentido crítico, a iniciativa persoal e a capacidade para aprender a aprender, planificar, tomar decisións e asumir responsabilidades.

h) Comprender e expresar con corrección, oralmente e por escrito, na lingua galega e na lingua castelá, textos e mensaxes complexas, e iniciarse no coñecemento, na lectura e no estudo da literatura.

i) Comprender e expresarse nunha ou máis linguas estranxeiras de maneira apropiada.

k) Coñecer, valorar e respectar os aspectos básicos da cultura e da historia propias e das outras persoas, así como o patrimonio artístico e cultural. Coñecer mulleres e homes que realizaran achegas importantes á cultura e á sociedade galega, ou a outras culturas do mundo.

l) Coñecer e aceptar o funcionamento do propio corpo e o das outras persoas, respectar as diferenzas, afianzar os hábitos de coidado e saúde corporais, e incorporar a educación física e a práctica do deporte para favorecer o desenvolvemento persoal e social. Coñecer e valorar a dimensión humana da sexualidade en toda a súa diversidade. Valorar criticamente os hábitos sociais relacionados coa saúde, o consumo, o coidado dos seres vivos e o medio ambiente, contribuíndo á súa conservación e á súa mellora.

m) Apreciar a creación artística e comprender a linguaxe das manifestacións artísticas, utilizando diversos medios de expresión e representación.

n) Coñecer e valorar os aspectos básicos do patrimonio lingüístico, cultural, histórico e artístico de Galicia, participar na súa conservación e na súa mellora, e respectar a diversidade lingüística e cultural como dereito dos pobos e das persoas, desenvolvendo actitudes de interese e respecto cara ao exercicio deste dereito.

ñ) Coñecer e valorar a importancia do uso da lingua galega como elemento fundamental para o mantemento da identidade de Galicia, e como medio de relación interpersoal e expresión de riqueza cultural nun contexto plurilingüe, que permite a comunicación con outras linguas, en especial coas pertencentes á comunidade lusófona.

3.2. Obxectivos da área de Matemáticas orientadas ás ensinanzas aplicadas.

A área de Matemáticas orientadas ás Ensinanzas Aplicadas de 4º ESO contribuirá a desenvolver nos alumnos e as alumnas as capacidades que lles permitan:

1. Resolver problemas utilizando os recursos e as estratexias necesarios para iso, e indicar o proceso seguido en cada caso.

2. Facer predicciónns utilizando patróns, regularidades e leis matemáticas en distintos contextos matemáticos.

3. Xerar variacións nos problemas xa resoltos co fin de profundar neles.

4. Realizar procesos de investigación aportando informes de resultados e conclusións.

5. Aplicar as matemáticas á vida cotiá.

6. Descubrir as fortalezas e as debilidades matemáticas persoais.

7. Desenvolver a resiliencia na resolución de situacións novas.

8. Afrontar tómaa de decisións como un proceso de crecemento persoal e de orientación cara ao futuro, e valorar a súa aplicación en contextos matemáticos.

9. Utilizar con destreza a calculadora, programas informáticos, etc., como medio para facilitar os cálculos, comprobar operacións, descubrir patróns, etc.

10. Seleccionar a información necesaria para resolver problemas da vida cotiá con autonomía e sentido crítico.

11. Utilizar de forma adecuada os diferentes tipos de números para resolver problemas da vida cotiá, aplicando correctamente as súas operacións e a prioridad das mesmas.

12. Utilizar as magnitudes e as unidades de medida adecuadas en cada situación ao enfrontarse a un problema matemático.

13. Dispoñer de recursos para analizar e manexar situacións problemáticas e aplicar procedementos específicos para resolvelas.

14. Traducir eficazmente enunciados de problemas relacionados coa vida cotiá á linguaxe algebraico.

15. Manexar polinomios e fraccións algebraicas.

16. Utilizar ecuaciones e sistemas para resolver problemas en contextos da vida real.

17. Representar relacións cuantitativas e cualitativas a través de diferentes tipos de funcións e interpretar os resultados obtidos a partir de táboas, gráficas.

18. Coñecer os conceptos básicos sobre semellanza, teorema de Pitágoras, áreas de figuras planas e áreas e volumes de corpos xeométricos, e aplicalos á resolución de problemas.

19. Describir, utilizando un vocabulario adecuado, situacións extraídas de contextos comunicativos da realidade sobre o manexo do azar e a estatística.

20. Analizar e interpretar datos estatísticos extraídos de diferentes medios de comunicación.

21. Utilizar diferentes medios de representación estatística en distribucións unidimensionais.

22. Coñecer as distribucións bidimensionais, representalas e valorar a correlación.

23. Resolver problemas de probabilidade simple e composta utilizando adecuadamente a Lei de Laplace, táboas de dobre entrada, diagramas de árbore.

4. CRITERIOS DE AVALIACIÓN, ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE AVALIABLES E COMPETENCIAS CLAVE

Matemáticas Orientadas ás Ensinanzas Aplicadas. 4º de ESO		
Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe
Bloque 1. Procesos, métodos e actitudes en matemáticas		
▪ B1.1. Planificación e expresión verbal do proceso de resolución de problemas.	▪ B1.1. Expresar verbalmente, de xeito razoado o proceso seguido na resolución dun problema.	▪ MAPB1.1.1. Expresa verbalmente, de xeito razoado, o proceso seguido na resolución dun problema, coa precisión e o rigor adecuados.
▪ B1.2. Estratexias e procedementos postos en práctica: uso da linguaxe apropiada (gráfica, numérica, alxébrica, etc.), reformulación do problema, resolución de subproblemas, reconto exhaustivo, comezo por casos particulares sinxelos, procura de regularidades e leis, etc. ▪ B1.3. Reflexión sobre os resultados: revisión das operacións utilizadas, asignación de unidades aos resultados, comprobación e interpretación das solucións no contexto da situación, procura doutras formas de resolución, etc.	▪ B1.2. Utilizar procesos de razoamento e estratexias de resolución de problemas, realizando os cálculos necesarios e comprobando as solucións obtidas.	▪ MAPB1.2.1. Analiza e comprende o enunciado dos problemas (datos, relacións entre os datos, e contexto do problema). ▪ MAPB1.2.2. Valora a información dun enunciado e relaciónaa co número de solucións do problema. ▪ MAPB1.2.3. Realiza estimacións e elabora conxecturas sobre os resultados dos problemas que cumpra resolver, valorando a súa utilidade e a súa eficacia. ▪ MAPB1.2.4. Utiliza estratexias heurísticas e procesos de razoamento na resolución de problemas, reflexionando sobre o proceso de resolución de problemas.
▪ B1.2. Estratexias e procedementos postos en práctica: uso da linguaxe apropiada (gráfica, numérica, alxébrica, etc.), reformulación do problema, resolución de subproblemas, reconto exhaustivo, comezo por casos particulares sinxelos, procura de regularidades e leis, etc. ▪ B1.4. Formulación de proxectos e investigacións matemáticas escolares, en contextos numéricos, xeométricos, funcionais, estatísticos e probabilísticos, de xeito individual e en equipo. Elaboración e presentación dos informes correspondentes.	▪ B1.3. Describir e analizar situacións de cambio, para atopar patróns, regularidades e leis matemáticas, en contextos numéricos, xeométricos, funcionais, estatísticos e probabilísticos, valorando a súa utilidade para facer predicións.	▪ MAPB1.3.1. Identifica patróns, regularidades e leis matemáticas en situacións de cambio, en contextos numéricos, xeométricos, funcionais, estatísticos e probabilísticos. ▪ MAPB1.3.2. Utiliza as leis matemáticas atopadas para realizar simulacións e predicións sobre os resultados esperables, e valora a súa eficacia e a súa idoneidade.
▪ B1.3. Reflexión sobre os resultados: revisión das operacións utilizadas, asignación de unidades aos resultados, comprobación e interpretación das solucións no contexto da situación, procura doutras formas de resolución, etc.	▪ B1.4. Afondar en problemas resoltos formulando pequenas variacións nos datos, outras preguntas, outros contextos, etc.	▪ MAPB1.4.1. Afonda nos problemas logo de resolvelos, revisando o proceso de resolución e os pasos e as ideas importantes, analizando a coherencia da solución ou procurando outras formas de resolución. ▪ MAPB1.4.2. Formúlanse novos problemas, a partir de un resolto, variando os datos, propondo novas preguntas, resolvendo outros problemas parecidos, formulando casos particulares ou máis xerais de interese, e establecendo conexións entre o problema e a realidade.
▪ B1.4. Formulación de proxectos e investigacións matemáticas escolares, en contextos numéricos, xeométricos, funcionais, estatísticos	▪ B1.5. Elaborar e presentar informes sobre o proceso, resultados e conclusións obtidas	▪ MAPB1.5.1. Expón e argumenta o proceso seguido, ademais das conclusións obtidas, utilizando distintas linguaxes: alxébrica, gráfica,

Matemáticas Orientadas ás Ensinanzas Aplicadas. 4º de ESO

Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe
e probabilísticos, de xeito individual e en equipo. Elaboración e presentación dos informes correspondentes.	nos procesos de investigación.	xeométrica e estatístico-probabilística.
▪ B1.5. Práctica dos procesos de matematización e modelización, en contextos da realidade e matemáticos, de xeito individual e en equipo.	▪ B1.6. Desenvolver procesos de matematización en contextos da realidade cotiá (numéricos, xeométricos, funcionais, estatísticos ou probabilísticos) a partir da identificación de situacións problemáticas da realidade.	▪ MAPB1.6.1. Identifica situacións problemáticas da realidade susceptibles de conter problemas de interese.
		▪ MAPB1.6.2. Establece conexións entre un problema do mundo real e o mundo matemático, identificando o problema ou os problemas matemáticos que subxacen nel e os coñecementos matemáticos necesarios.
		▪ MAPB1.6.3. Usa, elabora ou constrúe modelos matemáticos sinxelos que permitan a resolución dun problema ou duns problemas dentro do campo das matemáticas.
		▪ MAPB1.6.4. Interpreta a solución matemática do problema no contexto da realidade.
		▪ MAPB1.6.5. Realiza simulacións e predicións, en contexto real, para valorar a adecuación e as limitacións dos modelos, e propón melloras que aumenten a súa eficacia.
▪ B1.5. Práctica dos procesos de matematización e modelización, en contextos da realidade e matemáticos, de xeito individual e en equipo.	▪ B1.7. Valorar a modelización matemática como un recurso para resolver problemas da realidade cotiá, avaliando a eficacia e as limitacións dos modelos utilizados ou construídos.	▪ MAPB1.7.1. Reflexiona sobre o proceso, obtén conclusións sobre el e os seus resultados, valorando outras opinións.
▪ B1.5. Práctica dos procesos de matematización e modelización, en contextos da realidade e matemáticos, de xeito individual e en equipo.	▪ B1.8. Desenvolver e cultivar as actitudes persoais inherentes ao quefacer matemático.	▪ MAPB1.8.1. Desenvolve actitudes axeitadas para o traballo en matemáticas (esforzo, perseveranza, flexibilidade e aceptación da crítica razoada).
		▪ MAPB1.8.2. Formúlase a resolución de retos e problemas coa precisión, esmero e interese adecuados ao nivel educativo e á dificultade da situación.
		▪ MAPB1.8.3. Distingue entre problemas e exercicios, e adopta a actitude axeitada para cada caso.
		▪ MAPB1.8.4. Desenvolve actitudes de curiosidade e indagación, xunto con hábitos de formular e formularse preguntas, e procurar respostas axeitadas, tanto no estudo dos conceptos como na resolución de problemas.
		▪ MAPB1.8.5. Desenvolve habilidades sociais de cooperación e traballo en equipo.
▪ B1.6. Confianza nas propias capacidades para desenvolver actitudes axeitadas e afrontar as dificultades propias do traballo científico.	▪ B1.9. Superar bloqueos e inseguridades ante a resolución de situacións descoñecidas.	▪ MAPB1.9.1. Toma decisións nos procesos de resolución de problemas, de investigación e de matematización ou de modelización, e valora as consecuencias destas e a súa conveniencia pola súa sinxeleza e utilidade.

Matemáticas Orientadas ás Ensinanzas Aplicadas. 4º de ESO

Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe
▪ B1.6. Confianza nas propias capacidades para desenvolver actitudes axeitadas e afrontar as dificultades propias do traballo científico.	▪ B1.10. Reflexionar sobre as decisións tomadas e aprender diso para situacións similares futuras.	▪ MAPB1.10.1. Reflexiona sobre os problemas resoltos e os procesos desenvolvidos, valorando a potencia e a sinxeleza das ideas clave, e aprende para situacións futuras similares.
▪ B1.7. Utilización de medios tecnolóxicos no proceso de aprendizaxe para: Recollida ordenada e a organización de datos. Elaboración e creación de representacións gráficas de datos numéricos, funcionais ou estatísticos. Facilitación da comprensión de conceptos e propiedades xeométricas ou funcionais, e realización de cálculos de tipo numérico, alxébrico ou estatístico. Deseño de simulacións e elaboración de predicións sobre situacións matemáticas diversas. Elaboración de informes e documentos sobre os procesos levados a cabo e as conclusións e os resultados obtidos. Consulta, comunicación e compartición, en ámbitos apropiados, da información e as ideas matemáticas.	▪ B1.11. Empregar as ferramentas tecnolóxicas adecuadas, de xeito autónomo, realizando cálculos numéricos, alxébricos ou estatísticos, facendo representacións gráficas, recreando situacións matemáticas mediante simulacións ou analizando con sentido crítico situacións diversas que axuden á comprensión de conceptos matemáticos ou á resolución de problemas.	▪ MAPB1.11.1. Selecciona ferramentas tecnolóxicas axeitadas e utilízaas para a realización de cálculos numéricos, alxébricos ou estatísticos cando a dificultade destes impida ou non aconselle facelos manualmente. ▪ MAPB1.11.2. Utiliza medios tecnolóxicos para facer representacións gráficas de funcións con expresións alxébricas complexas e extraer información cualitativa e cuantitativa sobre elas. ▪ MAPB1.11.3. Deseña representacións gráficas para explicar o proceso seguido na solución de problemas, mediante a utilización de medios tecnolóxicos. ▪ MAPB1.11.4. Recrea ámbitos e obxectos xeométricos con ferramentas tecnolóxicas interactivas para amosar, analizar e comprender propiedades xeométricas. ▪ MAPB1.11.5. Utiliza medios tecnolóxicos para o tratamento de datos e gráficas estatísticas, extraer información e elaborar conclusións.
▪ B1.7. Utilización de medios tecnolóxicos no proceso de aprendizaxe para: Recollida ordenada e a organización de datos. Elaboración e creación de representacións gráficas de datos numéricos, funcionais ou estatísticos. Facilitación da comprensión de conceptos e propiedades xeométricas ou funcionais, e realización de cálculos de tipo numérico, alxébrico ou estatístico. Deseño de simulacións e elaboración de predicións sobre situacións matemáticas diversas. Elaboración de informes e documentos sobre os procesos levados a cabo e as conclusións e os resultados obtidos. Consulta, comunicación e compartición, en ámbitos apropiados, da información e as ideas matemáticas.	▪ B1.12. Utilizar as tecnoloxías da información e da comunicación de maneira habitual no proceso de aprendizaxe, procurando, analizando e seleccionando información salientable en internet ou noutras fontes, elaborando documentos propios, facendo exposicións e argumentacións destes e compartíndoos en ámbitos apropiados para facilitar a interacción.	▪ MAPB1.12.1. Elabora documentos dixitais propios (de texto, presentación, imaxe, vídeo, son, etc.), como resultado do proceso de procura, análise e selección de información salientable, coa ferramenta tecnolóxica axeitada, e compárteos para a súa discusión ou difusión. ▪ MAPB1.12.2. Utiliza os recursos creados para apoiar a exposición oral dos contidos traballados na aula. ▪ MAPB1.12.3. Usa axeitadamente os medios tecnolóxicos para estruturar e mellorar o seu proceso de aprendizaxe, recollendo a información das actividades, analizando puntos fortes e débiles do seu proceso educativo e establecendo pautas de mellora. ▪ MAPB1.12.4. Emprega ferramentas tecnolóxicas para compartir ideas e tarefas.
—	Bloque 2. Números e álxebra	
▪ B2.1. Recoñecemento de números que non poden expresarse en forma de fracción. Números irracionais. ▪ B2.2. Diferenciación de números racionais e irracionais. Expresión decimal e representación na recta real. ▪ B2.3. Xerarquía das operacións.	▪ B2.1. Coñecer e utilizar os tipos de números e operacións, xunto coas súas propiedades e aproximacións, para resolver problemas relacionados coa vida diaria e outras materias do ámbito educativo, recollendo, transformando e intercambiando	▪ MAPB2.1.1. Recoñece os tipos de números (naturais, enteiros, racionais e irracionais), indica o criterio seguido para a súa identificación, e utilízaos para representar e interpretar axeitadamente a información cuantitativa. ▪ MAPB2.1.2. Realiza os cálculos con eficacia, mediante cálculo mental, algoritmos de lapis e papel, calculadora ou ferramentas informáticas, e utiliza a notación máis

Matemáticas Orientadas ás Ensinanzas Aplicadas. 4º de ESO

Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe
▪ B2.4. Interpretación e utilización dos números reais e as operacións en diferentes contextos, elixindo a notación e precisión máis axeitadas en cada caso. ▪ B2.5. Utilización da calculadora e ferramentas informáticas para realizar operacións con calquera tipo de expresión numérica. Cálculos aproximados. ▪ B2.6. Intervalos. Significado e diferentes formas de expresión. ▪ B2.7. Proporcionalidade directa e inversa. Aplicación á resolución de problemas da vida cotiá. ▪ B2.8. Porcentaxes na economía. Aumentos e diminucións porcentuais. Porcentaxes sucesivas. Interese simple e composto.	información.	axeitada para as operacións de suma, resta, produto, división e potenciación. ▪ MAPB2.1.3. Realiza estimacións e xulga se os resultados obtidos son razoables. ▪ MAPB2.1.4. Utiliza a notación científica para representar e operar (produtos e divisións) con números moi grandes ou moi pequenos. ▪ MAPB2.1.5. Compara, ordena, clasifica e representa os tipos de números reais, intervalos e semirrectas, sobre a recta numérica. ▪ MAPB2.1.6. Aplica porcentaxes á resolución de problemas cotiáns e financieros, e valora o emprego de medios tecnolóxicos cando a complexidade dos datos o requira. ▪ MAPB2.1.7. Resolve problemas da vida cotiá nos que interveñen magnitudes directa e inversamente proporcionais.
▪ B2.9. Polinomios: raíces e factorización. Utilización de identidades notables.	▪ B2.2. Utilizar con destreza a linguaxe alxébrica, as súas operacións e as súas propiedades.	▪ MAPB2.2.1. Exprésase con eficacia, facendo uso da linguaxe alxébrica. ▪ MAPB2.2.2. Realiza operacións de suma, resta, produto e división de polinomios, e utiliza identidades notables. ▪ MAPB2.2.3. Obtén as raíces dun polinomio e factorízao, mediante a aplicación da regra de Ruffini.
▪ B2.10. Resolución de ecuacións e sistemas de dúas ecuacións lineais con dúas incógnitas. ▪ B2.11. Resolución de problemas cotiáns mediante ecuacións e sistemas.	▪ B2.3. Representar e analizar situacións e estruturas matemáticas, utilizando ecuacións de distintos tipos para resolver problemas.	▪ MAPB2.3.1. Formula alxebricamente unha situación da vida real mediante ecuacións de primeiro e segundo grao e sistemas de dúas ecuacións lineais con dúas incógnitas, resólveas e interpreta o resultado obtido.
— Bloque 3. Xeometría		
▪ B3.1. Figuras semellantes. ▪ B3.2. Teoremas de Tales e Pitágoras. Aplicación da semellanza para a obtención indirecta de medidas. ▪ B3.3. Razón entre lonxitudes, áreas e volumes de figuras e corpos semellantes. ▪ B3.4. Resolución de problemas xeométricos no mundo físico: medida e cálculo de lonxitudes, áreas e volumes de diferentes corpos.	▪ B3.1. Calcular magnitudes efectuando medidas directas e indirectas a partir de situacións reais, empregando os instrumentos, as técnicas ou as fórmulas máis adecuados, e aplicando a unidade de medida máis acorde coa situación descrita.	▪ MAPB3.1.1. Utiliza instrumentos, fórmulas e técnicas apropiados para medir ángulos, lonxitudes, áreas e volumes de corpos e de figuras xeométricas, interpretando as escalas de medidas. ▪ MAPB3.1.2. Emprega as propiedades das figuras e dos corpos (simetrías, descomposición en figuras máis coñecidas, etc.) e aplica o teorema de Tales, para estimar ou calcular medidas indirectas. ▪ MAPB3.1.3. Utiliza as fórmulas para calcular perímetros, áreas e volumes de triángulos, rectángulos, círculos, prismas, pirámides, cilindros, conos e esferas, e aplícaas para resolver problemas xeométricos, asignando as unidades correctas. ▪ MAPB3.1.4. Calcula medidas indirectas de lonxitude, área e volume mediante a aplicación do teorema de Pitágoras e a semellanza de triángulos.

Matemáticas Orientadas ás Ensinanzas Aplicadas. 4º de ESO		
Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe
▪ B3.4. Resolución de problemas xeométricos no mundo físico: medida e cálculo de lonxitudes, áreas e volumes de diferentes corpos. ▪ B3.5. Uso de aplicacións informáticas de xeometría dinámica que facilite a comprensión de conceptos e propiedades xeométricas.	▪ B3.2. Utilizar aplicacións informáticas de xeometría dinámica, representando corpos xeométricos e comprobando, mediante interacción con ela, propiedades xeométricas.	▪ MAPB3.2.1. Representa e estuda os corpos xeométricos máis relevantes (triángulos, rectángulos, círculos, prismas, pirámides, cilindros, conos e esferas) cunha aplicación informática de xeometría dinámica, e comproba as súas propiedades xeométricas.
— Bloque 4. Funcións		
▪ B4.1. Interpretación dun fenómeno descrito mediante un enunciado, unha táboa, unha gráfica ou unha expresión analítica. ▪ B4.2. Estudo de modelos funcionais: lineal, cuadrático, proporcionalidade inversa e exponencial. Descrición das súas características, usando a linguaxe matemática apropiada. Aplicación en contextos reais. ▪ B4.3. Taxa de variación media como medida da variación dunha función nun intervalo. ▪ B4.4. Utilización de calculadoras gráficas e software específico para a construción e a interpretación de gráficas.	▪ B4.1. Identificar relacións cuantitativas nunha situación, determinar o tipo de función que pode representalas, e aproximar e interpretar a taxa de variación media a partir dunha gráfica, de datos numéricos ou mediante o estudo dos coeficientes da expresión alxébrica.	▪ MAPB4.1.1. Identifica e explica relacións entre magnitudes que se poden describir mediante unha relación funcional, asociando as gráficas coas súas correspondentes expresións alxébricas.
		▪ MAPB4.1.2. Explica e representa graficamente o modelo de relación entre dúas magnitudes para os casos de relación lineal, cuadrática, proporcional inversa e exponencial.
		▪ MAPB4.1.3. Identifica, estima ou calcula elementos característicos destas funcións (cortes cos eixes, intervalos de crecemento e decrecemento, máximos e mínimos, continuidade, simetrías e periodicidade).
		▪ MAPB4.1.4. Expresa razoadamente conclusións sobre un fenómeno, a partir da análise da gráfica que o describe ou dunha táboa de valores.
		▪ MAPB4.1.5. Analiza o crecemento ou o decrecemento dunha función mediante a taxa de variación media, calculada a partir da expresión alxébrica, unha táboa de valores ou da propia gráfica.
		▪ MAPB4.1.6. Interpreta situacións reais que responden a funcións sinxelas: lineais, cuadráticas, de proporcionalidade inversa e exponenciais.
▪ B4.1. Interpretación dun fenómeno descrito mediante un enunciado, unha táboa, unha gráfica ou unha expresión analítica. ▪ B4.2. Estudo de modelos funcionais: lineal, cuadrático, proporcionalidade inversa e exponencial. Descrición das súas características, usando a linguaxe matemática apropiada. Aplicación en contextos reais. ▪ B4.3. Taxa de variación media como medida da variación dunha función nun intervalo. ▪ B4.4. Utilización de calculadoras gráficas e software específico para a construción e a interpretación de gráficas.	▪ B4.2. Analizar información proporcionada a partir de táboas e gráficas que representen relacións funcionais asociadas a situacións reais, obtendo información sobre o seu comportamento, a súa evolución e os posibles resultados finais.	▪ MAPB4.2.1. Interpreta criticamente datos de táboas e gráficos sobre diversas situacións reais.
		▪ MAPB4.2.2. Representa datos mediante táboas e gráficos, utilizando eixes e unidades axeitadas.
		▪ MAPB4.2.3. Describe as características máis importantes que se extraen dunha gráfica e sinala os valores puntuais ou intervalos da variable que as determinan, utilizando tanto lapis e papel como medios informáticos.
		▪ MAPB4.2.4. Relaciona táboas de valores e as súas gráficas correspondentes en casos sinxelos, e xustifica a decisión.
		▪ MAPB4.2.5. Utiliza con destreza elementos tecnolóxicos específicos para debuxar gráficas.
— Bloque 5. Estatística e probabilidade		
▪ B5.1. Análise crítica de táboas e	▪ B5.1. Utilizar o vocabulario axeitado	▪ MAPB5.1.1. Utiliza un vocabulario adecuado para

Matemáticas Orientadas ás Ensinanzas Aplicadas. 4º de ESO

Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe
gráficas estatísticas nos medios de comunicación e fontes públicas oficiais (IGE, INE, etc.). ▪ B5.2. Interpretación, análise e utilidade das medidas de centralización e dispersión. ▪ B5.3. Comparación de distribucións mediante o uso conxunto de medidas de posición e dispersión. ▪ B5.4. Construción e interpretación de diagramas de dispersión. Introdución á correlación. ▪ B5.5. Azar e probabilidade. Frecuencia dun suceso aleatorio. ▪ B5.6. Cálculo de probabilidades mediante a Regra de Laplace. ▪ B5.7. Probabilidade simple e composta. Sucesos dependentes e independentes. Diagrama en árbore. ▪ B5.8. Aplicacións informáticas que faciliten o tratamento de datos estatísticos.	para a descrición de situacións relacionadas co azar e a estatística, analizando e interpretando informacións que aparecen nos medios de comunicación e fontes públicas oficiais (IGE, INE, etc.).	describir situacións relacionadas co azar e a estatística. ▪ MAPB5.1.2. Formula e comproba conxecturas sobre os resultados de experimentos aleatorios e simulacións. ▪ MAPB5.1.3. Emprega o vocabulario axeitado para interpretar e comentar táboas de datos, gráficos estatísticos e parámetros estatísticos. ▪ MAPB5.1.4. Interpreta un estudo estatístico a partir de situacións concretas próximas.
▪ B5.1. Análise crítica de táboas e gráficas estatísticas nos medios de comunicación e fontes públicas oficiais (IGE, INE, etc.). ▪ B5.2. Interpretación, análise e utilidade das medidas de centralización e dispersión. ▪ B5.3. Comparación de distribucións mediante o uso conxunto de medidas de posición e dispersión. ▪ B5.4. Construción e interpretación de diagramas de dispersión. Introdución á correlación. ▪ B5.8. Aplicacións informáticas que faciliten o tratamento de datos estatísticos.	▪ B5.2. Elaborar e interpretar táboas e gráficos estatísticos, así como os parámetros estatísticos máis usuais, en distribucións unidimensionais, utilizando os medios máis axeitados (lapis e papel, calculadora, folla de cálculo), valorando cualitativamente a representatividade das mostras utilizadas.	▪ MAPB5.2.1. Discrimina se os datos recollidos nun estudo estatístico corresponden a unha variable discreta ou continua. ▪ MAPB5.2.2. Elabora táboas de frecuencias a partir dos datos dun estudo estatístico, con variables discretas e continuas. ▪ MAPB5.2.3. Calcula os parámetros estatísticos (media aritmética, percorrido, desviación típica, cuartís, etc.), en variables discretas e continuas, coa axuda da calculadora ou dunha folla de cálculo. ▪ MAPB5.2.4. Representa graficamente datos estatísticos recollidos en táboas de frecuencias, mediante diagramas de barras e histogramas.
▪ B5.5. Azar e probabilidade. Frecuencia dun suceso aleatorio. ▪ B5.6. Cálculo de probabilidades mediante a regra de Laplace. ▪ B5.7.Probabilidade simple e composta. Sucesos dependentes e independentes. Diagrama en árbore.	▪ B5.3. Calcular probabilidades simples e compostas para resolver problemas da vida cotiá, utilizando a regra de Laplace en combinación con técnicas de reconto como os diagramas de árbore e as táboas de continxencia.	▪ MAPB5.3.1. Calcula a probabilidade de sucesos coa regra de Laplace e utiliza, especialmente, diagramas de árbore ou táboas de continxencia para o reconto de casos. ▪ MAPB5.3.2. Calcula a probabilidade de sucesos compostos sinxelos nos que interveñan dúas experiencias aleatorias simultáneas ou consecutivas.

5. TEMPORALIZACIÓN.

1º TRIMESTRE	Unidades 1 - 5 1. Números naturais, enteiros e decimais 2. Números decimais 3. Números reais 4. Problemas aritméticos 5. Expresións alxebraicas
2º TRIMESTRE	Unidades 6 - 9 6. Ecuacions 7. Sistemas de ecuacions 8. Funcións. Características 9. Funcións elementais
3º TRIMESTRE	Unidades 10 - 13 10. Xeometría 11. Estadística 12. Distribucións bidireccionais 13. Probabilidade

6. MÍNIMOS ESIXIBLES PARA SUPERAR A MATERIA

- Expresar verbalmente, de forma razoada, o proceso seguido na resolución dun problema.
- Utilizar procesos de razonamiento e estratexias de resolución de problemas, realizando os cálculos necesarios e comprobando as solucións obtidas.
- Describir e analizar situacións de cambio, para atopar patróns, regularidades e leis matemáticas, en contextos numéricos, geométricos, funcionales, estatísticos e probabilísticos, valorando a súa utilidade para facer predicciones.
- Profundar en problemas resoltos suscitando pequenas variacións nos datos, outras preguntas, outros contextos, etc.
- Elaborar e presentar informes sobre o proceso, os resultados e as conclusións obtidas nos procesos de investigación.
- Desenvolver procesos de matematización en contextos da realidade cotiá (numéricos, geométricos, funcionales, estatísticos ou probabilísticos) a partir da identificación de problemas en situacións problemáticas da realidade.
- Valorar a modelización matemática como un recurso para resolver problemas da realidade cotiá, evaluando a eficacia e as limitacións dos modelos utilizados ou construídos.
- Desenvolver e cultivar as actitudes persoais inherentes ao quefacer matemático.
- Superar bloqueos e inseguridades ante a resolución de situacións descoñecidas.
- Reflexionar sobre as decisións tomadas, aprendendo diso para situacións similares futuras.
- Empregar as ferramentas tecnolóxicas adecuadas, de forma autónoma, realizando cálculos numéricos, algebraicos ou estatísticos, facendo representacións gráficas, recreando situacións matemáticas mediante simulaciones ou analizando con sentido crítico situacións diversas que axuden á comprensión de conceptos matemáticos ou á resolución de problemas.
- Utilizar as tecnoloxías da información e a comunicación de modo habitual no proceso de aprendizaxe, buscando, analizando e seleccionando información relevante en Internet ou noutras fontes, elaborando documentos propios, facendo exposicións e argumentacións dos mesmos, e compartindo estes en contornas apropiadas para facilitar a interacción
- Coñecer e utilizar os distintos tipos de números e operacións, xunto coas súas propiedades e aproximacións, para resolver problemas relacionados coa vida diaria e outras materias do ámbito académico recollendo, transformando e intercambiando información.
- Utilizar con destreza a linguaxe algebraico, as súas operacións e propiedades.
- Representar e analizar situacións e estruturas matemáticas utilizando ecuacións de distintos tipos para resolver problemas
- Calcular magnitudes efectuando medidas directas e indirectas a partir de

situacións reais, empregando os instrumentos, técnicas ou fórmulas máis adecuadas e aplicando, así mesmo, a unidade de medida máis acorde coa situación descrita.

- Utilizar aplicacións informáticas de xeometría dinámica, representando corpos xeométricos e comprobando, mediante interacción con elas, propiedades xeométricas.
- Identificar relacións cuantitativas nunha situación, determinar o tipo de función que pode representalas, e aproximar e interpretar a taxa de variación media a partir dunha gráfica, de datos numéricos ou mediante o estudo dos coeficientes da expresión alxebraica.
- Analizar información proporcionada a partir de táboas e gráficas que representen relacións funcionais asociadas a situacións reais, obtendo información sobre o seu comportamento, evolución e posibles resultados finais.
- Utilizar o vocabulario adecuado para a descrición de situacións relacionadas co azar e a estatística, analizando e interpretando informacións que aparecen nos medios de comunicación.
- Elaborar e interpretar táboas e gráficos estatísticos, así como os parámetros estatísticos máis usuais, en distribucións unidimensionais, utilizando os medios máis adecuados (lapis e papel, calculadora, folla de cálculo) e valorando cualitativamente a representatividade das mostras utilizadas.
- Calcular probabilidades simples e compostas para resolver problemas da vida cotiá, utilizando a regra de Laplace en combinación con técnicas de reconto como os diagramas de árbore e as táboas de continxencia.

7. PROCEDEMENTOS E INSTRUMENTOS DE AVALIACIÓN.

A avaliación efectuarase mediante a observación sistemática do progreso e evolución do alumno e atendendo sempre ás súas capacidades persoais. Serán procedementos adecuados para isto:

7.1. **Observación sistemática do traballo na aula (10%)**. Neste apartado evalúase o esforzó, a participación e o correcto desenvolvemento das actividades da aula. Ademáis, o longo da avaliación realizaranse distintas Probas de Estudio e de Atención (instrumentos).

7.2. **Revisión dos deberes (10%)**. Neste apartado o profesor revisa ao inicio da sesión se fixeron ou non os deberes.

7.3 **Exames (80%).** En cada avaliación haberá dous ou tres exames incluindo unha ou dúas Unidades Didácticas.

Os instrumentos de avaliación serán os seguintes:

a) Probas de avaliación de contidos. (80%)
b) Rúbricas para a observación sistemática de aula (10%)
c) Rúbricas para avaliar os traballos trimestrais. (10%)

Segundo a ORDE do 25 de xaneiro de 2022 que actualizou a normativa de avaliación nas ensinanzas de Educación Primaria, de Educación Secundaria Obrigatoria e de Bacharelato no sistema educativo de Galicia (DOG 11/02/2022) realizarase unha 3ª avaliación parcial en xuño de 2023.
Para a proba final:

- Os alumnos con todas as avaliacións aprobadas poderán subir ata 1 punto como máximo realizando fichas con actividades de maior dificultade na súa resolución, pero con contidos relacionados cos do curso.
- Os alumnos con avaliacións suspensas terán fichas de recuperación para practicar a materia suspensa, ademais da proba escrita (100%).

- O período do 6 ao 20 de xuño dedicarase a actividades de apoio, reforzo, recuperación, ampliación e titoría. A avaliación final realizarase o 21 de xuño de 2022.
- Só se fará media entre as distintas notas obtidas nas probas trimestrais si se acada unha nota mínima de 4 en cada unha delas. Excepcionalmente poderase facer media cunha calificación inferior a 4 e superior a 3 se ésta se produciu no primeiro parcial e a mellora académica é notable de xeito que a nota media resultante é de aprobado.
- Só se considerará superada a materia si se acada unha porcentaxe mínima dun 40% en cada uns dos procedementos de avaliación.
- A proba de avaliación final de xuño suporá o 100% da calificación para os alumnos coas tres avaliacións suspensas e o 100% da correspondente avaliación suspensa para os que teñan só alguna das avaliacións suspensas.

4. PROCEDEMENTOS PARA REALIZAR A AVALIACIÓN INICIAL.

A avaliación inicial realizarase durante as primeiras semanas do curso escolar e terá en conta os seguintes aspectos:

- Información do titor ou titora do curso anterior para coñecer as necesidades de aprendizaxe do alumnado, características familiares que poidan incidir na súa aprendizaxe ou calquera outra circunstancia que poida afectar ao seu desenvolvemento.
- A observación do traballo e a conduta na aula.
- A análise das producións realizadas: caderno de clase e resolución de exercicios.
- As preguntas respecto a aprendizaxes básicas necesarias para desenvolver a seguinte fase de aprendizaxe.

Esta avaliación será o punto de referencia para adoptar as medidas de atención á diversidade que se consideren oportunas.

5. ACTIVIDADES DE SEGUIMENTO, RECUPERACIÓN E AVALIACIÓN DE MATERIAS PENDENTES DO CURSO ANTERIOR

A recuperación da materia de matemáticas terá en conta o establecido na programación do curso correspondente no tocante aos criterios de avaliación e os mínimos esixibles para superar a materia.

A recuperación poderá realizarse a través de tres probas:

- A recuperación da 1ª avaliación realizarase no mes de xaneiro.
- A recuperación da 2ª avaliación realizarase no mes de abril.
- A recuperación da 3ª avaliación realizarase no mes de xuño.

Antes da realización destas probas, os alumnos obrigatoriamente terán que entregar unha serie de actividades propostas polo profesor, que realizará un seguimento do traballo que vai realizando o alumno ó longo do curso.

Cada un dos instrumentos empregados para a avaliación valorarase do seguinte xeito:

- Probas parciais: 80%
- Actividades: 20%

6. MEDIDAS DE ATENCIÓN Á DIVERSIDADE

O alumnado que requira unha atención educativa diferente á ordinaria por presentar necesidades educativas especiais ten que alcanzar o máximo desenvolvemento das súas capacidades persoais, os obxectivos e as competencias da etapa. Para asegurar un progreso axeitado, estableceranse as seguintes medidas de atención á diversidade:

Medidas ordinarias:
- Reforzo educativo dentro da aula.
- Adaptación dos exames (forma e tempo).

Medidas específicas:
- Adaptacións curriculares.

Á marxe destas medidas, teranse en conta outros aspectos importantes como:

- Estratexias para favorecer a autoestima: felicitacións en público, correccións en privado, ignorar os comportamentos de chamada de atención leves.
- Metodoloxía con actividades variadas, traballo cooperativo e colaboración entre alumnos.
- Organización da aula, por exemplo alumno con dificultades sentado preto da profesora e nun lugar onde haxapoucos elementos distractores.

7. METODOLOXÍA

Os principios metodolóxicos que se seguirán na área son os seguintes:

1. Especial atención á diversidade e utilización de métodos que teñan en conta os diferentes ritmos de aprendizaxe e favorezan a capacidade de aprenderen por si mesmos.

2. Metodoloxía activa e participativa, favorecendo o traballo individual e cooperativo do alumnado , o traballo en grupo colaborativo achega, ademais do adestramento de habilidades sociais básicas e o enriquecemento persoal desde a diversidade, unha plataforma inmellorable para adestrar a competencia comunicativa.

3. Especial atención a adquisición e ao desenvolvemento das competencias clave.

4. Adestramento individual e traballo reflexivo de procedementos básicos da materia: a comprensión oral e lectora, a expresión oral e escrita e a argumentación que son, obviamente, extrapolables a outras áreas e contextos de aprendizaxes.

5. Integración e uso das tecnoloxías da información e da comunicación na aula.

6. Desde o coñecemento da diversidade da aula e en resposta ás múltiples intelixencias predominantes no alumnado, o desenvolvemento de actividades desde a teoría das intelixencias múltiples para que todos os alumnos e as alumnas poidan chegar a comprender os contidos que pretendemos que se adquiran para o desenvolvemento dos obxectivos de aprendizaxe.

12. MATERIAIS E RECURSOS DIDÁCTICOS

- Material de EDIXGAL.

- Libros de fondo do colexio.

- Recursos fotocopiables que recollen actividades de reforzo e de ampliación; material para o desenvolvemento das competencias; fichas de autoavaliación e a Adaptación curricular.

- Libros dixitais.

- Pizarra dixital.

- Material audiovisual.

- Internet.

-Follas de cálculo

13. INDICADORES DE LOGRO PARA AVALIAR O PROCESO DE ENSINO E A PRÁCTICA DOCENTE

INDICADORES	VALORACIÓN	PROPOSTAS DE MELLORA
Avaliación inicial ao principio de curso para axustar a programación ao nivel do alumnado.		
Identificación dos coñecementos previos de cada unidade didáctica.		
Revisión dos traballos propostos na aula e fóra dela.		
Información necesaria sobre a resolución de tarefas.		
Corrección e explicación dos traballos e actividades do alumnado.		
Utilización de suficientes criterios de avaliación que atendan a avaliación dos diferentes contidos.		
Proposta de novas actividades para facilitar a adquisición de obxectivos cando estes non foron acadados con suficiencia.		
Proposta de actividades de maior nivel cando os obxectivos foron acadados con suficiencia.		

14. ELEMENTOS TRANSVERSAIS

Traballaránse os seguintes valores:

- Igualdade entre homes e mulleres e prevención da violencia de xénero.
- Responsabilidade ante un consumo responsable.
- Repeto á natureza: deterioro medioambiental, extinción das especies.
- Prevención e resolución pacífica de conflitos (xustiza, igualdade, paz, democracia...).
- Prevención da violencia terrorista e de calquera forma de violencia.
- Prevención do racismo e a xenofobia.
- Desenvolvemento sostible e medio.
- Riscos de explotación e abuso sexual.
- Situacións de risco derivadas da utilización das TIC.
- Protección ante urxencias e catástrofes.
- Espírito emprendedor e iniciativa empresarial.
- Educación e seguridade vial.

14. ACCIÓNS DE CONTRIBUCIÓN AOS DISTINTOS PLANS

Accións de contribución ao Plan TIC.

As TIC son unha ferramenta fundamental á hora de practicar o que poderiamos chamar un “traballo autónomo”, motor dunha aprendizaxe duradeira e permanente, que provoca a utilización de habilidades cognitivas e a autonomía do alumnado. O tratamento da información implica ser unha persoa autónoma, eficaz, responsable, crítica e reflexiva ao seleccionar, tratar e empregar a información dispoñible, contrastándoa cando é preciso. O emprego das TIC centrarase basicamente en:

- Busca e selección de información en diversas páxinas web.
- Utilización de diccionarios, enciclopedias e prensa dixitais.
- Realización de actividades on-line.
- Libros dixitais.
- Utilización de distintos programas de cálculo e representacións gráficas.
- Utilización da aula de informática.
- Utilización da plataforma dixital Esemtia.
- Presentacións de power point.

Accións de contribución ao Plan Lector

Actuacións destinadas ao fomento da lectura para garantir unha progresiva capacitación do alumnado nas competencias básicas e contribuír á súa formación como cidadáns activos e solidarios:

- Lectura diaria na clase de diferentes tipos de textos e enunciados de problemas. A lectura pode ser silenciosa (para logo compartir todas as cuestións que suscite) ou en voz alta (neste caso sempre cuns minutos para unha preparación previa).
- Realización de actividades que favorezan a lectura comprensiva e aplicada á resolución de problemas (activar os coñecementos previos, establecer predicións, formular preguntas, resumir...)
- Traballo co xornal na aula: iranse comentando noticias de actualidade relacionadas coa material: táboas, gráficas e estatísticas.
- Actividades para conmemorar o Día do Libro, a Semana das Letras Galegas e as Xornadas Culturais.

Accións de contribución ao Plan de Convivencia

Aplícase no traballo diario da aula, entre outras cousas ao traballar cooperativamente e respectar ás demais persoas. Relaciónase co Plan de acción titorial.

16. ACTIVIDADES EXTRAESCOLARES E COMPLEMENTARIAS

Serán actividades encamiñadas a reforzar a consecución de obxectivos:

- A visita a exposición e museos de interese.
- Realización de traballos cooperativos referidos a temas relacionados coa materia.
- As actividades de colaboración co Concello e outras institucións para traballar a educación en valores.
- As convivencias lúdicas e festivas dentro e fóra do centro.
- A visita a vilas e cidades para coñecer o noso patrimonio natural, histórico e cultural.

17. MECANISMOS DE REVISIÓN, AVALIACIÓN E MODIFICACIÓN DA PROGRAMACIÓN.

A avaliación da programación didáctica no seu conxunto farase a través da seguinte ferramenta:

ASPECTOS A AVALIAR	AVALIACIÓN	PROPOSTAS DE MELLORA
Temporalización das unidades didácticas		
Desenvolvemento dos obxectivos didácticos		
Manexo dos contidos da unidade		
Realización de tarefas		
Estratexias metodolóxicas seleccionadas		
Recursos		
Claridade nos criterios de avaliación		
Uso de diversas ferramentas de avaliación		
Atención á diversidade		

MATEMÁTICAS ORIENTADAS ÁS ENSINANZAS ACADÉMICAS

4º ESO

PROGRAMACIÓN DIDÁCTICA

Colexio Virxe Milagrosa.

ÍNDICE

1. Introdución e contextualización.
2. Contribución ao desenvolvemento das competencias clave.
3. Obxectivos.
   3.1 Obxectivos xerais de etapa.
   3.2 Obxectivos de área.
4. Criterios de avaliación, estándares de aprendizaxe e competencias clave.
5. Temporalización.
6. Mínimos esixibles.
7. Procedementos e instrumentos de avaliación.
8. Procedementos para a realización da avaliación inicial.
9. Actividades de seguimento, recuperación e avaliación das materias pendentes.
10. Medidas de atención á diversidade.
11. Metodoloxía.
12. Materias e recursos didácticos.
13. Indicadores de logro para avaliar o proceso do ensino e a práctica docente.
14. Elementos transversais.
15. Contribución aos distintos plans: Proxecto lector, Plan TIC, Plan de convivencia.
16. Actividades complementarias e extraescolares.
17. Procedementos para avaliar a propia programación.

1. INTRODUCCIÓN E CONTEXTUALIZACIÓN.

Esta programación vai dirixida á materia de matemáticas. Como se recolle no Decreto 86/2015, do 25 de xuño, polo que se establece o currículo da Educación Secundaria obrigatoria e do bacharelato na Comunidade Autónoma de Galicia:

A materia de Matemáticas contribúe especialmente ao desenvolvemento da competencia clave matemática e en ciencia e tecnoloxía, recoñecida pola Unión Europea. Esta competencia consiste en formular, transformar e resolver problemas a partir de situacións da vida cotiá, doutras ciencias e das propias matemáticas. En concreto, abrangue os aspectos e as facetas seguintes: pensar, modelar e razoar de xeito matemático; formular e resolver problemas; representar entidades matemáticas; utilizar os símbolos matemáticos; comunicarse coas matemáticas e sobre elas; e utilizar axudas e ferramentas tecnolóxicas. Por outra banda, o pensamento matemático axuda á adquisición do resto de competencias e contribúe á formación intelectual do alumnado, o que permitirá que se desenvolva mellor tanto no ámbito persoal como no social.

A resolución de problemas e os proxectos de investigación constitúen os eixes fundamentais no proceso de ensino e aprendizaxe das Matemáticas. Unha das capacidades esenciais que se desenvolven coa actividade matemática é a habilidade de formular, propor, interpretar e resolver problemas, xa que lles permite ás persoas o emprego dos procesos cognitivos para abordaren e resolveren situacións interdisciplinais en contextos reais, o que resulta de máximo interese para o desenvolvemento da creatividade e o pensamento lóxico. Neste proceso de resolución e investigación están involucradas moitas outras competencias, ademais da matemática, como é o caso da comunicación lingüística, ao ler de forma comprensiva os enunciados e comunicar os resultados obtidos; o sentido de iniciativa e espírito emprendedor, ao establecer un plan de traballo en revisión e modificación continua, na medida en que se vai resolvendo o problema; a competencia dixital, ao tratar adecuadamente a información e, de ser o caso, servir de apoio á resolución do problema e á comprobación da solución; a competencia de aprender a aprender, ao proporcionar estratexias de planificación e análise que axudan na resolución de problemas, así como actitudes de curiosidade e hábitos de formularse preguntas; a competencia social e cívica, ao implicar unha actitude aberta ante diferentes solucións; e a competencia en conciencia e expresións culturais, debido á necesidade de coñecer, comprender, apreciar e valorar diferentes manifestacións culturais relacionadas co coñecemento matemático e científico.

O alumnado que curse esta materia afondará no desenvolvemento das habilidades de pensamento matemático; concretamente na capacidade de analizar e investigar, interpretar e comunicar matematicamente diversos fenómenos e problemas en distintos contextos, así como de proporcionar solucións prácticas a estes. Tamén debe valorar as posibilidades de aplicación práctica do coñecemento matemático tanto para o enriquecemento persoal como para a valoración do seu papel no progreso da humanidade.

No desenvolvemento do currículo débese ter en conta o carácter propedéutico da materia correspondente ao cuarto curso de ESO, segundo figura no artigo 12 do Real decreto 1105/2014, que establece o currículo de ESO, que a fai necesaria para ensinanzas postobrigatorias.

É importante que no desenvolvemento do currículo desta materia os coñecementos, as competencias e os valores estean integrados, polo que os estándares de aprendizaxe se formularon tendo en conta a imprescindible relación entre os devanditos elementos. Todo iso xustifica que se organizase en torno aos seguintes bloques para os cursos de terceiro e cuarto de ESO, fortalecendo tanto os aspectos teóricos como as aplicacións prácticas en contextos reais: "Procesos, métodos e actitudes en matemáticas", "Números e álxebra", "Xeometría", "Funcións" e "Estatística e probabilidade".

O bloque de "Procesos, métodos e actitudes en matemáticas" é común para toda a ESO e debe desenvolverse de xeito transversal e simultaneamente ao resto de bloques, constituíndo o fío condutor da materia; articúlase sobre procesos básicos e imprescindibles no quefacer matemático: resolución de problemas, proxectos de investigación matemática para realizar de maneira individual ou en grupo, matematización e modelización, actitudes adecuadas para desenvolver o traballo científico, e utilización de medios tecnolóxicos. Incorporáronse a este bloque a maioría das competencias clave e dos temas transversais, o que permite a súa adquisición e o seu desenvolvemento ao longo de toda a materia.

O centro escolar no que se aplicará a Programación Didáctica é un Colexio privado concertado tipificado como dunha liña; posúe tres grupos de Educación Infantil, seis de Educación Primaria e catro da ESO; en total, 13 grupos. En xeral, o nivel socio-económico-cultural do alumnado é medio. A relación entre o centro escolar e os pais/nais é boa; estes teñen interese e están ben informados das actividades que nel se realizan. A Asociación de Nais e Pais de Alumnos (ANPA) colabora nas actividades complementarias e extraescolares, o cal indica unha actitude positiva cara a educación dos nenos/as.

2. CONTRIBUCIÓN AO DESENVOLVEMENTO DAS COMPETENCIAS CLAVE.

As matemáticas facilítannos interpretar o mundo que nos rodea, reflicten a capacidade creativa, expresan con precisión conceptos e argumentos, favorecen a competencia para aprender a aprender e conteñen elementos de gran beleza, sen esquecer ademais o carácter instrumental que as matemáticas teñen como base fundamental para a adquisición de novos coñecementos noutras disciplinas, nomeadamente no proceso científico e tecnolóxico, e como forza condutora no desenvolvemento da cultura e das civilizacións.

As matemáticas contribúen especialmente ao desenvolvemento da competencia matemática, recoñecida como clave pola Unión Europea co nome de "Competencia matemática" e "Competencias básicas en ciencia e tecnoloxía". Esta consiste en formular, transformar e resolver problemas a partir de situacións da vida cotiá, doutras ciencias e das propias matemáticas. Para lograr isto cómpre analizar a situación, identificar o que é verdadeiramente relevante, establecer relacións, facer a modelización e ser quen de representala e comunicala utilizando diferentes linguaxes e rexistros; formular outros problemas, outras preguntas e, mesmo, atopar outras respostas que aparezan tras a análise, o traballo, a argumentación e a resolución da situación de partida. É necesario utilizar conceptos, propiedades, procedementos e as linguaxes axeitadas para expresar as ideas matemáticas, e resolver os problemas asociados coa situación en cuestión. Estas actividades esixen a argumentación e a análise dos procedementos empregados e as solucións propostas. É dicir, a competencia matemática consiste en adquirir un hábito de pensamento matemático que permita establecer hipóteses e contrastalas, elaborar estratexias de resolución de problemas e axudar na toma de decisións axeitadas, tanto na vida persoal como na súa futura vida profesional.

Na área de Matemáticas incidiremos no adestramento de todas as competencias de xeito sistemático facendo fincapé nos descriptores máis afines a ela.

Competencia matemática e competencias básicas en ciencia e tecnoloxía (CMCT)
Esta área posibilita en todos e cada un dos seus aspectos a competencia matemática, a partir do coñecemento dos contidos e a súa variedade de procedementos de cálculo, análise, medida e estimación da realidade que envolve aos alumnos como instrumento imprescindible no desenvolvemento do pensamento dos alumnos e compoñente esencial de comprensión.

Os descritores que traballaremos fundamentalmente serán:

-Comprometerse co uso responsable dos recursos naturais para promover un desenvolvemento sostible.
- Recoñecer a importancia da ciencia na nosa vida cotiá.

- Manexar os coñecementos sobre ciencia e tecnoloxía para solucionar problemas, comprender o que ocorre ao noso ao redor e responder a preguntas.
- Coñecer e utilizar os elementos matemáticos básicos: operacións, magnitudes, porcentaxes, proporcións, formas xeométricas, criterios de medición e codificación numérica, etc.
- Aplicar estratexias de resolución de problemas a situacións da vida cotiá.
- Organizar a información utilizando procedementos matemáticos.

Comunicación lingüística (CCL)

Para fomentar o seu desenvolvemento desde a área de Matemáticas débese insistir na incorporación do esencial da linguaxe matemática á expresión habitual e a adecuada precisión no seu uso e por outra banda en que os contidos asociados á descrición verbal dos razonamientos e dos procesos.

Para iso, en cada unidade didáctica, adestraremos polo menos un descritor de cada un destes indicadores.

Os descritores que priorizaremos serán:
- Comprender o sentido dos textos escritos e orais.
- Expresarse oralmente con corrección, adecuación e coherencia.
- Respectar as normas de comunicación en calquera contexto: quenda de palabra, escoita atenta ao interlocutor?

En caso de centros bilingües ou plurilingües que impartan a materia noutra lingua:
-Manter conversacións noutras linguas sobre temas cotiáns en distintos contextos.
- Producir textos escritos de diversa complexidade para o seu uso en situacións cotiás ou de materias diversas.

Competencia dixital (DC)

A lectura e creación de gráficas, a organización da información en forma analítica e comparativa, a modelización da realidade, a introdución á linguaxe gráfico e estatístico, o uso de calculadoras e ferramentas tecnolóxicas e outros procesos matemáticos contribúen ao desenvolvemento desta competencia.

Para iso, nesta área, traballaremos os seguintes descritores da competencia:
-Elaborar e publicitar información propia derivada da obtida a través de medios tecnolóxicos.
- Comprender as mensaxes que veñen dos medios de comunicación.
- Utilizar as distintas canles de comunicación audiovisual para transmitir informacións diversas.
- Manexar ferramentas dixitais para a construción de coñecemento.
- Aplicar criterios éticos no uso das tecnoloxías.
- Actualizar o uso das novas tecnoloxías para mellorar o traballo e facilitar a vida diaria.

Conciencia e expresións culturais (CEC)

A achega matemática faise presente en multitude de producións artísticas, así como as súas estratexias e procesos mentais fomentan a conciencia e expresión cultural das sociedades. Igualmente o alumno, mediante o traballo matemático poderá comprender diversas manifestacións artísticas sendo capaz de utilizar os seus coñecementos matemáticos na creación das súas propias obras.

Polo que nesta área, traballaremos os seguintes descritores:
- Mostrar respecto cara ao patrimonio cultural mundial nas súas distintas vertentes (artístico-literaria, etnográfica, científico-técnica?), e cara ás persoas que contribuíron ao seu desenvolvemento.
- Apreciar a beleza das expresións artísticas e as manifestacións de creatividade e gusto pola estética no ámbito cotián.
- Valorar a interculturalidade como unha fonte de riqueza persoal e cultural.
-Expresar sentimentos e emocións desde códigos artísticos.
-Elaborar traballos e presentacións con sentido estético.

Competencias sociais e cívicas (CSC)

A utilización de estratexias persoais de cálculo e de resolución de problemas facilita aceptar outros puntos de vista, o que é indispensable á hora de realizar un traballo cooperativo e en equipo. Recoñecer e valorar as achegas alleas, enriquece ao alumno.

Para iso adestraremos os seguintes descritores:
- Desenvolver capacidade de diálogo cos demais en situacións de convivencia e traballo, e para a resolución de conflitos.
- Recoñecer riqueza na diversidade de opinións e ideas.
-Concibir unha escala de valores propia e actuar conforme a ela.
-Aprender a comportarse desde o coñecemento dos distintos valores.
- Involucrarse ou promover accións cun fin social.

Sentido de iniciativa e espírito emprendedor (SIEE)

As estratexias matemáticas como a resolución de problemas, que inclúen a planificación, a xestión do tempo e dos recursos, a valoración dos resultados e a argumentación para defender o proceso e os resultados, axudan ao desenvolvemento desta competencia. Esta axuda será maior na medida en que se fomente actitudes de confianza e de autonomía na resolución de situacións abertas e problemas relacionados coa realidade concreta que vive o alumno.

Os descritores que adestraremos son:
-Optimizar recursos persoais apoiándose nas fortalezas propias.
-Asumir as responsabilidades encomendadas e dar conta delas.
-Xestionar o traballo do grupo, coordinando tarefas e tempos.
-Dirimir a necesidade de axuda en función da dificultade da tarefa.

-Atopar posibilidades na contorna que outros non aprecian.
- Asumir riscos no desenvolvemento das tarefas ou os proxectos.
-Actuar con responsabilidade social e sentido ético no traballo.

Aprender a aprender (CAA)

A autonomía na resolución de problemas en Matemáticas, xunto coa verbalización do proceso de resolución axuda á reflexión sobre o apreso, favorecendo esta competencia. Para o desenvolvemento da competencia de aprender a aprender é tamén necesario incidir desde a área nos contidos relacionados coa autonomía, a perseveranza, a sistematización, a mirada crítica e a habilidade para comunicar con eficacia os resultados do propio traballo.

Os descritores que adestraremos cos alumnos serán os seguintes:
- Identificar potencialidades persoais como aprendiz: estilos de aprendizaxe, intelixencias múltiples, funcións executivas?
- Xerar estratexias para aprender en distintos contextos de aprendizaxe.
- Desenvolver estratexias que favorezan a comprensión rigorosa dos contidos.
- Aplicar estratexias para mellóraa do pensamento creativo, crítico, emocional, interdependente?
-Planificar os recursos necesarios e os pasos que se han de realizar no proceso de aprendizaxe.
- Seguir os pasos establecidos e tomar decisións sobre os seguintes en función dos resultados intermedios.
- Avaliar a consecución de obxectivos de aprendizaxe.

3.OBXECTIVOS

3.1 OBXECTIVOS XERAIS DA EDUCACIÓN SECUNDARIA OBRIGATORIA

a) Asumir responsablemente os seus deberes, coñecer e exercer os seus dereitos no respecto ás demais persoas, practicar a tolerancia, a cooperación e a solidariedade entre as persoas e os grupos, exercitarse no diálogo, afianzando os dereitos humanos ea igualdade de trato e de oportunidades entre mulleres e homes, como valores comúns dunha sociedade plural, e prepararse para o exercicio da cidadanía democrática.

b) Desenvolver e consolidar hábitos de disciplina, estudo e traballo individual e en equipo, como condición necesaria para unha realización eficaz das tarefas da aprendizaxe e como medio de desenvolvemento persoal.

c) Valorar e respectar a diferenza de sexos e a igualdade de dereitos e oportunidades entre eles. Rexeitar a discriminación das persoas por razón de sexo ou por calquera

outra condición ou circunstancia persoal ou social. Rexeitar os estereotipos que supoñan discriminación entre homes e mulleres, así como calquera manifestación de violencia contra a muller.

d) Fortalecer as súas capacidades afectivas en todos os ámbitos da personalidade e nas súas relacións coas demais persoas, así como rexeitar a violencia, os prexuízos de calquera tipo e os comportamentos sexistas, e resolver pacificamente os conflitos.

e) Desenvolver destrezas básicas na utilización das fontes de información, para adquirir novos coñecementos con sentido crítico. Adquirir unha preparación básica no campo das tecnoloxías, especialmente as da información e a comunicación.

f) Concibir o coñecemento científico como un saber integrado, que se estrutura en materias, así como coñecer e aplicar os métodos para identificar os problemas en diversos campos do coñecemento e da experiencia.

g) Desenvolver o espírito emprendedor e a confianza en si mesmo, a participación, o sentido crítico, a iniciativa persoal e a capacidade para aprender a aprender, planificar, tomar decisións e asumir responsabilidades.

h) Comprender e expresar con corrección, oralmente e por escrito, na lingua galega e na lingua castelá, textos e mensaxes complexas, e iniciarse no coñecemento, na lectura e no estudo da literatura.

i) Comprender e expresarse nunha ou máis linguas estranxeiras de maneira apropiada.

l) Coñecer, valorar e respectar os aspectos básicos da cultura e da historia propias e das outras persoas, así como o patrimonio artístico e cultural. Coñecer mulleres e homes que realizaran achegas importantes á cultura e á sociedade galega, ou a outras culturas do mundo.

m) Coñecer e aceptar o funcionamento do propio corpo e o das outras persoas, respectar as diferenzas, afianzar os hábitos de coidado e saúde corporais, e incorporar a educación física e a práctica do deporte para favorecer o desenvolvemento persoal e social. Coñecer e valorar a dimensión humana da sexualidade en toda a súa diversidade. Valorar criticamente os hábitos sociais relacionados coa saúde, o consumo, o coidado dos seres vivos e o medio ambiente, contribuíndo á súa conservación e á súa mellora.

n) Apreciar a creación artística e comprender a linguaxe das manifestacións artísticas, utilizando diversos medios de expresión e representación.

ñ) Coñecer e valorar os aspectos básicos do patrimonio lingüístico, cultural, histórico e artístico de Galicia, participar na súa conservación e na súa mellora, e respectar a diversidade lingüística e cultural como dereito dos pobos e das persoas, desenvolvendo actitudes de interese e respecto cara ao exercicio deste dereito.

o) Coñecer e valorar a importancia do uso da lingua galega como elemento fundamental para o mantemento da identidade de Galicia, e como medio de relación interpersoal e expresión de riqueza cultural nun contexto plurilingüe, que permite a comunicación con outras linguas, en especial coas pertencentes á comunidade lusófona.

3.2 OBXECTIVOS DA ÁREA DE MATEMÁTICAS ORIENTADAS ÁS ENSINANZAS ACADÉMICAS.

1. Identificar e expresar os pasos para a resolución de diferentes tipoloxías de problemas.
2. Coñecer e utilizar diferentes estratexias para a resolución de problemas.
3. Analizar e describir distintas situacións para poder facer predicións.
4. Partir de problemas resoltos e profundar en diferentes cuestións, contextos próximos ao alumno.
5. Coñecer, identificar e desenvolver procesos de matematización na realidade cotiá do alumno.
6. Identificar, cultivar e desenvolver as actitudes persoais inherentes ao quefacer matemático.
7. Identificar os bloqueos emocionais ante os problemas atopados.
8. Tomar decisións sobre situacións que acontecen na vida cotiá do alumno.
9. Coñecer e utilizar as ferramentas tecnolóxicas para realizar cálculos diferentes.
10. Empregar as Tecnoloxías da Información e Comunicación no seu proceso de aprendizaxe desde unha análise e procura de información adecuados para facilitar a interacción.
11. Utilizar as propiedades dos números racionais en operacións a través do cálculo adecuado na resolución de problemas.
12. Manexar expresións simbólicas en situacións numéricas ante casos sinxelos que inclúan patróns recursivos.
13. Coñecer e empregar a linguaxe alxebraico para expresar enunciados sacando a información relevante e transformándoa.
14. Resolver problemas do día a día a través de formulacións de ecuacións de primeiro e segundo grado, e sistemas de dous ecuacións lineais con dúas incógnitas.
15. Identificar e describir as características das figuras planas e os corpos xeométricos elementais coas súas configuracións xeométricas.
16. Coñecer e utilizar o teorema de Tales, as fórmulas para realizar medidas indirectas de elementos inaccesibles obtendo as medidas de lonxitudes, áreas e volumes dos corpos tomados do contexto real.
17. Facer cálculos das dimensións reais de figuras dadas en mapas ou planos coñecendo a escala.
18. Identificar as transformacións dunha figura a outra mediante movemento no plano, analizando deseños cotiáns, obras de arte e configuracións da natureza.

19. Identificar centros, eixes e planos de simetría de figuras planas e de poliedros.
20. Coñecer o sentido das coordenadas xeográficas e a súa aplicación na localización de puntos.
21. Identificar os elementos do estudo das funcións e a súa representación gráfica.
22. Identificar e recoñecer situacións de relación funcional da vida cotiá que se describen mediante funcións cuadráticas e calcular as súas parámetros e características.
23. Realizar informacións estatísticas con datos a través de táboas e gráficas adecuadas con conclusións que representan á poboación estudada.
24. Facer cálculos sobre os parámetros de posición e dispersión dunha variable estatística para resumir datos e facer comparacións.
25. Facer unha análise sobre a información estatística que aparece nos medios de comunicación desde a súa representatividade e fiabilidade.
26. Facer estimacións a partir de posibles sucesos asociados a experimentos sinxelos calculando a súa probabilidade a partir da súa frecuencia relativa, a regra de Laplace ou os diagramas de árbore.

4. CRITERIOS DE AVALIACIÓN, ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE AVALIABLES E COMPETENCIAS CLAVE

	Matemáticas Orientadas ás Ensinanzas Académicas. 4º de ESO			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
	Bloque 1. Procesos, métodos e actitudes en matemáticas			
f h	B1.1. Planificación do proceso de resolución de problemas.	B1.1. Expresar verbalmente, de xeito razoado, o proceso seguido na resolución dun problema.	MACB1.1.1. Expresa verbalmente, de xeito razoado, o proceso seguido na resolución dun problema, coa precisión e o rigor adecuados.	CCL CMCCT
e f h	B1.2. Estratexias e procedementos postos en práctica: uso da linguaxe apropiada (gráfica, numérica, alxébrica, etc.), reformulación do problema, resolución de subproblemas, reconto exhaustivo, comezo por casos particulares sinxelos, procura de regularidades e leis, etc. B1.3. Reflexión sobre os resultados: revisión das	B1.2. Utilizar procesos de razoamento e estratexias de resolución de problemas, realizando os cálculos necesarios e comprobando as solucións obtidas.	MACB1.2.1. Analiza e comprende o enunciado dos problemas (datos, relacións entre os datos, e contexto do problema).	CMCCT
			MACB1.2.2. Valora a información dun enunciado e relaciónaa co número de solucións do problema.	CMCCT
			MACB1.2.3. Realiza estimacións e elabora conxecturas sobre os resultados dos problemas	CMCCT

	Matemáticas Orientadas ás Ensinanzas Académicas. 4º de ESO			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
	operacións utilizadas, asignación de unidades aos resultados, comprobación e interpretación das solucións no contexto da situación, procura doutras formas de resolución, etc.		que cumpra resolver, valorando a súa utilidade e a súa eficacia.	
			MACB1.2.4. Utiliza estratexias heurísticas e procesos de razoamento na resolución de problemas, reflexionando sobre o proceso de resolución de problemas.	CMCCT CAA
b e f g h	B1.2. Estratexias e procedementos postos en práctica: uso da linguaxe apropiada (gráfica, numérica, alxébrica, etc.), reformulación do problema, resolución de subproblemas, reconto exhaustivo, comezo por casos particulares sinxelos, procura de regularidades e leis, etc. B1.4. Formulación de proxectos e investigacións matemáticas escolares, en contextos numéricos, xeométricos, funcionais, estatísticos e probabilísticos, de xeito individual e en equipo. Elaboración e presentación dos informes correspondentes.	B1.3. Describir e analizar situacións de cambio, para atopar patróns, regularidades e leis matemáticas, en contextos numéricos, xeométricos, funcionais, estatísticos e probabilísticos, valorando a súa utilidade para facer predicións.	MACB1.3.1. Identifica patróns, regularidades e leis matemáticas en situacións de cambio, en contextos numéricos, xeométricos, funcionais, estatísticos e probabilísticos.	CMCCT
			MACB1.3.2. Utiliza as leis matemáticas atopadas para realizar simulacións e predicións sobre os resultados esperables, e valora a súa eficacia e a súa idoneidade.	CMCCT
b e f	B1.3. Reflexión sobre os resultados: revisión das operacións utilizadas, asignación de unidades aos resultados, comprobación e interpretación das solucións no contexto da situación, procura doutras formas de resolución, etc.	B1.4. Afondar en problemas resoltos formulando pequenas variacións nos datos, outras preguntas, outros contextos, etc.	MACB1.4.1. Afonda nos problemas logo de resolvelos, revisando o proceso de resolución e os pasos e as ideas importantes, analizando a coherencia da solución ou procurando outras formas de resolución.	CMCCT
			MACB1.4.2. Formúlase novos problemas, a partir de un resolto, variando os datos, propondo novas preguntas, resolvendo outros problemas parecidos, formulando casos particulares ou máis xerais de interese, e establecendo conexións entre o problema e a realidade.	CMCCT CAA
f h	B1.4. Formulación de proxectos e investigacións matemáticas escolares, en contextos numéricos,	B1.5. Elaborar e presentar informes sobre o proceso, resultados e conclusións obtidas nos procesos de	MACB1.5.1. Expón e defende o proceso seguido ademais das conclusións obtidas, utilizando as linguaxes	CCL CMCCT

	Matemáticas Orientadas ás Ensinanzas Académicas. 4º de ESO			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
	xeométricos, funcionais, estatísticos e probabilísticos, de xeito individual e en equipo. Elaboración e presentación dos informes correspondentes.	investigación.	alxébrica, gráfica, xeométrica e estatístico-probabilística.	
a b c d e f g	B1.5. Práctica dos procesos de matematización e modelización, en contextos da realidade e matemáticos, de xeito individual e en equipo.	B1.6. Desenvolver procesos de matematización en contextos da realidade cotiá (numéricos, xeométricos, funcionais, estatísticos ou probabilísticos) a partir da identificación de problemas en situacións problemáticas da realidade.	MACB1.6.1. Identifica situacións problemáticas da realidade susceptibles de conter problemas de interese.	CMCCT CSC
			MACB1.6.2. Establece conexións entre un problema do mundo real e o mundo matemático, identificando o problema ou os problemas matemáticos que subxacen nel e os coñecementos matemáticos necesarios.	CMCCT CSIEE
			MACB1.6.3. Usa, elabora ou constrúe modelos matemáticos sinxelos que permitan a resolución dun problema ou duns problemas dentro do campo das matemáticas.	CMCCT
			MACB1.6.4. Interpreta a solución matemática do problema no contexto da realidade.	CMCCT
			MACB1.6.5. Realiza simulacións e predicións, en contexto real, para valorar a adecuación e as limitacións dos modelos, e propón melloras que aumenten a súa eficacia.	CMCCT
e f g	B1.5. Práctica dos procesos de matematización e modelización, en contextos da realidade e matemáticos, de xeito individual e en equipo.	B1.7. Valorar a modelización matemática como un recurso para resolver problemas da realidade cotiá, avaliando a eficacia e as limitacións dos modelos utilizados ou construídos.	MACB1.7.1. Reflexiona sobre o proceso e obtén conclusións sobre el e os seus resultados, valorando outras opinións.	CMCCT CAA CSC
a b c d e f g	B1.5. Práctica dos procesos de matematización e modelización, en contextos da realidade e matemáticos, de xeito individual e en equipo.	B1.8. Desenvolver e cultivar as actitudes persoais inherentes ao quefacer matemático.	MACB1.8.1. Desenvolve actitudes adecuadas para o traballo en matemáticas (esforzo, perseveranza, flexibilidade e aceptación da crítica razoada).	CMCCT CSC CSIEE
			MACB1.8.2. Formúlase a resolución de retos e	CMCCT

	Matemáticas Orientadas ás Ensinanzas Académicas. 4º de ESO			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
l m n ñ o			problemas coa precisión, o esmero e o interese adecuados ao nivel educativo e á dificultade da situación.	
			MACB1.8.3. Distingue entre problemas e exercicios, e adopta a actitude axeitada para cada caso.	CMCCT
			MACB1.8.4. Desenvolve actitudes de curiosidade e indagación, xunto con hábitos de formular e formularse preguntas, e procurar respostas adecuadas, tanto no estudo dos conceptos como na resolución de problemas.	CMCCT CAA CCEC
			MACB1.8.5. Desenvolve habilidades sociais de cooperación e traballo en equipo.	CSC CSIEE
b g	B1.6. Confianza nas propias capacidades para desenvolver actitudes adecuadas e afrontar as dificultades propias do traballo científico.	B1.9. Superar bloqueos e inseguridades ante a resolución de situacións descoñecidas.	MACB1.9.1. Toma decisións nos procesos de resolución de problemas, de investigación e de matematización ou de modelización, e valora as consecuencias destas e a súa conveniencia pola súa sinxeleza e utilidade.	CMCCT CSIEE
b g	B1.6. Confianza nas propias capacidades para desenvolver actitudes adecuadas e afrontar as dificultades propias do traballo científico.	B1.10. Reflexionar sobre as decisións tomadas e aprender diso para situacións similares futuras.	MACB1.10.1. Reflexiona sobre os problemas resoltos e os procesos desenvolvidos, valorando a potencia e a sinxeleza das ideas clave, e aprende para situacións futuras similares.	CMCCT CAA
b e f g	B1.7. Utilización de medios tecnolóxicos no proceso de aprendizaxe para: Recollida ordenada e a organización de datos. Elaboración e creación de representacións gráficas de datos numéricos, funcionais ou estatísticos. Facilitación da comprensión de conceptos e propiedades xeométricas ou funcionais, e realización de cálculos de tipo numérico, alxébrico ou	B1.11. Empregar as ferramentas tecnolóxicas adecuadas, de xeito autónomo, realizando cálculos numéricos, alxébricos ou estatísticos, facendo representacións gráficas, recreando situacións matemáticas mediante simulacións ou analizando con sentido crítico situacións diversas que axuden á comprensión de conceptos matemáticos ou á resolución de problemas.	MACB1.11.1. Selecciona ferramentas tecnolóxicas axeitadas e utilízaas para a realización de cálculos numéricos, alxébricos ou estatísticos cando a dificultade destes impida ou non aconselle facelos manualmente.	CMCCT CD
			MACB1.11.2. Utiliza medios tecnolóxicos para facer representacións gráficas de funcións con expresións alxébricas complexas e extraer información cualitativa e cuantitativa	CMCCT

	Matemáticas Orientadas ás Ensinanzas Académicas. 4º de ESO			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
	estatístico. Deseño de simulacións e elaboración de predicións sobre situacións matemáticas diversas. Elaboración de informes e documentos sobre os procesos levados a cabo e as conclusións e os resultados obtidos. Consulta, comunicación e compartición, en ámbitos apropiados, da información e as ideas matemáticas.		sobre elas.	
			MACB1.11.3. Deseña representacións gráficas para explicar o proceso seguido na solución de problemas, mediante a utilización de medios tecnolóxicos.	CMCCT
			MACB1.11.4. Recrea ámbitos e obxectos xeométricos con ferramentas tecnolóxicas interactivas para amosar, analizar e comprender propiedades xeométricas.	CMCCT
			MACB1.11.5. Utiliza medios tecnolóxicos para o tratamento de datos e gráficas estatísticas, extraer informacións e elaborar conclusións.	CMCCT
a b f g e	B1.7. Utilización de medios tecnolóxicos no proceso de aprendizaxe para: Recollida ordenada e a organización de datos. Elaboración e creación de representacións gráficas de datos numéricos, funcionais ou estatísticos. Facilitación da comprensión de conceptos e propiedades xeométricas ou funcionais, e realización de cálculos de tipo numérico, alxébrico ou estatístico. Deseño de simulacións e elaboración de predicións sobre situacións matemáticas diversas. Elaboración de informes e documentos sobre os procesos levados a cabo e as conclusións e os resultados obtidos. Consulta, comunicación e compartición, en ámbitos apropiados, da información e as ideas matemáticas.	B1.12. Utilizar as tecnoloxías da información e da comunicación de maneira habitual no proceso de aprendizaxe, procurando, analizando e seleccionando información salientable en internet ou noutras fontes, elaborando documentos propios, facendo exposicións e argumentacións destes, e compartíndoos en ámbitos apropiados para facilitar a interacción.	MACB1.12.1. Elabora documentos dixitais propios (de texto, presentación, imaxe, vídeo, son, etc.), como resultado do proceso de procura, análise e selección de información relevante, coa ferramenta tecnolóxica axeitada, e compárteos para a súa discusión ou difusión.	CCL CD
			MACB1.12.2. Utiliza os recursos creados para apoiar a exposición oral dos contidos traballados na aula.	CCL
			MACB1.12.3. Usa axeitadamente os medios tecnolóxicos para estruturar e mellorar o seu proceso de aprendizaxe, recollendo a información das actividades, analizando puntos fortes e débiles de seu proceso educativo e establecendo pautas de mellora.	CD CAA
			MACB1.12.4. Emprega ferramentas tecnolóxicas para compartir ficheiros e tarefas.	CD CSC CSIEE
	Bloque 2. Números e álxebra			

	Matemáticas Orientadas ás Ensinanzas Académicas. 4º de ESO			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
f l	B2.1. Recoñecemento de números que non poden expresarse en forma de fracción. Números irracionais. B2.2. Representación de números na recta real. Intervalos.	B2.1. Coñecer os tipos de números e interpretar o significado dalgunhas das súas propiedades máis características (divisibilidade, paridade, infinitude, proximidade, etc.).	MACB2.1.1. Recoñece os tipos de números reais (naturais, enteiros, racionais e irracionais), indicando o criterio seguido, e utilízaos para representar e interpretar axeitadamente información cuantitativa.	CMCCT
			MACB2.1.2. Aplica propiedades características dos números ao utilizalos en contextos de resolución de problemas.	CMCCT
b f	B2.2. Representación de números na recta real. Intervalos. B2.3. Interpretación e utilización dos números reais, as operacións e as propiedades características en diferentes contextos, elixindo a notación e a precisión máis axeitadas en cada caso. B2.4. Potencias de expoñente enteiro ou fraccionario e radicais sinxelos. Relación entre potencias e radicais. B2.5. Operacións e propiedades das potencias e dos radicais. B2.6. Xerarquía de operacións. B2.7. Cálculo con porcentaxes. Xuro simple e composto. B2.8. Logaritmos: definición e propiedades. B2.9. Manipulación de expresións alxébricas. Utilización de igualdades notables.	B2.2. Utilizar os tipos de números e operacións, xunto coas súas propiedades, para recoller, transformar e intercambiar información, e resolver problemas relacionados coa vida diaria e con outras materias do ámbito educativo.	MACB2.2.1. Opera con eficacia empregando cálculo mental, algoritmos de lapis e papel, calculadora ou programas informáticos, e utilizando a notación máis axeitada.	CMCCT
			MACB2.2.2. Realiza estimacións correctamente e xulga se os resultados obtidos son razoables.	CMCCT
			MACB2.2.3. Establece as relacións entre radicais e potencias, opera aplicando as propiedades necesarias e resolve problemas contextualizados.	CMCCT
			MACB2.2.4. Aplica porcentaxes á resolución de problemas cotiáns e financeiros, e valora o emprego de medios tecnolóxicos cando a complexidade dos datos o requira.	CMCCT
			MACB2.2.5. Calcula logaritmos sinxelos a partir da súa definición ou mediante a aplicación das súas propiedades, e resolve problemas sinxelos.	CMCCT
			MACB2.2.6. Compara, ordena, clasifica e representa distintos tipos de números sobre a recta numérica utilizando diversas escalas.	CMCCT
			MACB2.2.7. Resolve problemas que requiran propiedades e conceptos	CMCCT

	Matemáticas Orientadas ás Ensinanzas Académicas. 4º de ESO			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			específicos dos números.	
b f	B2.10. Polinomios. Raíces e factorización. B2.11. Ecuacións de grao superior a dous. B2.12. Fraccións alxébricas. Simplificación e operacións.	B2.3. Construír e interpretar expresións alxébricas, utilizando con destreza a linguaxe alxébrica, as súas operacións e as súas propiedades.	MACB2.3.1. Exprésase con eficacia facendo uso da linguaxe alxébrica.	CMCCT
			MACB2.3.2. Obtén as raíces dun polinomio e factorízao utilizando a regra de Ruffini, ou outro método máis axeitado.	CMCCT
			MACB2.3.3. Realiza operacións con polinomios, igualdades notables e fraccións alxébricas sinxelas.	CMCCT
			MACB2.3.4. Fai uso da descomposición factorial para a resolución de ecuacións de grao superior a dous.	CMCCT
f g	B2.13. Resolución de problemas cotiáns e doutras áreas de coñecemento mediante ecuacións e sistemas. B2.14. Inecuacións de primeiro e segundo grao. Interpretación gráfica. Resolución de problemas.	B2.4. Representar e analizar situacións e relacións matemáticas utilizando inecuacións, ecuacións e sistemas para resolver problemas matemáticos e de contextos reais.	MACB2.4.1. Formula alxebricamente as restricións indicadas nunha situación da vida real, estúdao e resolve, mediante inecuacións, ecuacións ou sistemas, e interpreta os resultados obtidos.	CMCCT
	Bloque 3. Xeometría			
f l	B3.1. Medidas de ángulos no sistema sesaxesimal e en radiáns. B3.2. Razóns trigonométricas. Relacións entre elas. Relacións métricas nos triángulos.	B3.1. Utilizar as unidades angulares dos sistemas métrico sesaxesimal e internacional, así como as relacións e as razóns da trigonometría elemental, para resolver problemas trigonométricos en contextos reais.	MACB3.1.1. Utiliza conceptos e relacións da trigonometría básica para resolver problemas empregando medios tecnolóxicos, de ser preciso, para realizar os cálculos.	CMCCT
b e f	B3.3. Aplicación dos coñecementos xeométricos á resolución de problemas métricos no mundo físico: medida de lonxitudes, áreas e volumes. B3.2. Razóns trigonométricas. Relacións entre elas. Relacións métricas nos triángulos.	B3.2. Calcular magnitudes efectuando medidas directas e indirectas a partir de situacións reais, empregando os instrumentos, as técnicas ou as fórmulas máis adecuadas, e aplicando as unidades de medida.	MACB3.2.1. Utiliza as ferramentas tecnolóxicas, as estratexias e as fórmulas apropiadas para calcular ángulos, lonxitudes, áreas e volumes de corpos e figuras xeométricas.	CMCCT CD
			MACB3.2.2. Resolve triángulos utilizando as razóns trigonométricas e as súas relacións.	CMCCT
			MACB3.2.3. Utiliza as fórmulas para calcular	CMCCT

	Matemáticas Orientadas ás Ensinanzas Académicas. 4º de ESO			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			áreas e volumes de triángulos, cuadriláteros, círculos, paralelepípedos, pirámides, cilindros, conos e esferas, e aplícaas para resolver problemas xeométricos, asignando as unidades apropiadas.	
e f	B3.4. Iniciación á xeometría analítica no plano: coordenadas. Vectores. Ecuacións da recta. Paralelismo; perpendicularidade. B3.5. Semellanza. Figuras semellantes. Razón entre lonxitudes, áreas e volumes de corpos semellantes. B3.6. Aplicacións informáticas de xeometría dinámica que facilite a comprensión de conceptos e propiedades xeométricas.	B3.3. Coñecer e utilizar os conceptos e os procedementos básicos da xeometría analítica plana para representar, describir e analizar formas e configuracións xeométricas sinxelas.	MACB3.3.1. Establece correspondencias analíticas entre as coordenadas de puntos e vectores.	CMCCT
			MACB3.3.2. Calcula a distancia entre dous puntos e o módulo dun vector.	CMCCT
			MACB3.3.3. Coñece o significado de pendente dunha recta e diferentes formas de calculala.	CMCCT
			MACB3.3.4. Calcula a ecuación dunha recta de varias formas, en función dos datos coñecidos	CMCCT
			MACB3.3.5. Recoñece distintas expresións da ecuación dunha recta e utilízaas no estudo analítico das condicións de incidencia, paralelismo e perpendicularidade.	CMCCT
			MACB3.3.6. Utiliza recursos tecnolóxicos interactivos para crear figuras xeométricas e observar as súas propiedades e as súas características.	CMCCT CD
	Bloque 4. Funcións			
a f g	B4.1. Interpretación dun fenómeno descrito mediante un enunciado, unha táboa, unha gráfica ou unha expresión analítica. Análise de resultados. B4.2. Funcións elementais (lineal, cuadrática, proporcionalidade inversa, exponencial e logarítmica, e definidas en anacos): características e parámetros. B4.3. Taxa de variación media	B4.1. Identificar relacións cuantitativas nunha situación, determinar o tipo de función que pode representalas, e aproximar e interpretar a taxa de variación media a partir dunha gráfica ou de datos numéricos, ou mediante o estudo dos coeficientes da expresión alxébrica.	MACB4.1.1. Identifica e explica relacións entre magnitudes que poden ser descritas mediante unha relación funcional, e asocia as gráficas coas súas correspondentes expresións alxébricas.	CMCCT
			MACB4.1.2. Explica e representa graficamente o modelo de relación entre dúas magnitudes para os casos de relación lineal, cuadrática, proporcionalidade inversa,	CMCCT

	Matemáticas Orientadas ás Ensinanzas Académicas. 4º de ESO			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
	como medida da variación dunha función nun intervalo. B4.4. Utilización de calculadoras gráficas e software específico para a construción e a interpretación de gráficas.		exponencial e logarítmica, empregando medios tecnolóxicos, de ser preciso.	
			MACB4.1.3. Identifica, estima ou calcula parámetros característicos de funcións elementais.	CMCCT
			MACB4.1.4. Expresa razoadamente conclusións sobre un fenómeno a partir do comportamento dunha gráfica ou dos valores dunha táboa.	CMCCT
			MACB4.1.5. Analiza o crecemento ou decrecemento dunha función mediante a taxa de variación media calculada a partir da expresión alxébrica, unha táboa de valores ou da propia gráfica.	CMCCT
			MACB4.1.6. Interpreta situacións reais que responden a funcións sinxelas: lineais, cuadráticas, de proporcionalidade inversa, definidas a anacos e exponenciais e logarítmicas.	CMCCT
a f g	B4.3. Recoñecemento doutros modelos funcionais: aplicacións a contextos e situacións reais. B4.4. Utilización de calculadoras gráficas e software específico para a construción e interpretación de gráficas.	B4.2. Analizar información proporcionada a partir de táboas e gráficas que representen relacións funcionais asociadas a situacións reais obtendo información sobre o seu comportamento, a evolución e os posibles resultados finais.	MACB4.2.1. Interpreta criticamente datos de táboas e gráficos sobre diversas situacións reais.	CMCCT
			MACB4.2.2. Representa datos mediante táboas e gráficos utilizando eixes e unidades axeitadas.	CMCCT
			MACB4.2.3. Describe as características máis importantes que se extraen dunha gráfica sinalando os valores puntuais ou intervalos da variable que as determinan utilizando tanto lapis e papel como medios tecnolóxicos.	CMCCT
			MACB4.2.4. Relaciona distintas táboas de valores, e as súas gráficas correspondentes.	CMCCT

	Matemáticas Orientadas ás Ensinanzas Académicas. 4º de ESO			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
	Bloque 5. Estatística e probabilidade			
b f g	B5.1. Introdución á combinatoria: combinacións, variacións e permutacións. B5.2. Cálculo de probabilidades mediante a regra de Laplace e outras técnicas de reconto.	B5.1. Resolver situacións e problemas da vida cotiá aplicando os conceptos do cálculo de probabilidades e técnicas de reconto axeitadas.	MACB5.1.1. Aplica en problemas contextualizados os conceptos de variación, permutación e combinación.	CMCCT
			MACB5.1.2. Identifica e describe situacións e fenómenos de carácter aleatorio, utilizando a terminoloxía axeitada para describir sucesos.	CMCCT
			MACB5.1.3. Aplica técnicas de cálculo de probabilidades na resolución de situacións e problemas da vida cotiá.	CMCCT
			MACB5.1.4. Formula e comproba conxecturas sobre os resultados de experimentos aleatorios e simulacións.	CMCCT
			MACB5.1.6. Interpreta un estudo estatístico a partir de situacións concretas próximas.	CCEC
b e f	B5.2. Cálculo de probabilidades mediante a regra de Laplace e outras técnicas de reconto. B5.3. Probabilidade simple e composta. Sucesos dependentes e independentes. B5.4. Experiencias aleatorias compostas. Utilización de táboas de continxencia e diagramas de árbore para a asignación de probabilidades. B5.5. Probabilidade condicionada.	B5.2. Calcular probabilidades simples ou compostas aplicando a regra de Laplace, os diagramas de árbore, as táboas de continxencia ou outras técnicas combinatorias.	MACB5.2.1. Aplica a regra de Laplace e utiliza estratexias de reconto sinxelas e técnicas combinatorias.	CMCCT
			MACB5.2.2. Calcula a probabilidade de sucesos compostos sinxelos utilizando, especialmente, os diagramas de árbore ou as táboas de continxencia.	CMCCT
			MACB5.2.3. Resolve problemas sinxelos asociados á probabilidade condicionada.	CMCCT
			MACB5.2.4. Analiza matematicamente algún xogo de azar sinxelo, comprendendo as súas regras e calculando as probabilidades adecuadas.	CMCCT
			MACB5.3.1. Utiliza un vocabulario adecuado para describir, cuantificar e analizar situacións	CCL

	Matemáticas Orientadas ás Ensinanzas Académicas. 4º de ESO			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			relacionadas co azar.	
e f g h	B5.6. Utilización do vocabulario adecuado para describir e cuantificar situacións relacionadas co azar e a estatística.	B5.3. Utilizar o vocabulario axeitado para a descrición de situacións relacionadas co azar e a estatística, analizando e interpretando informacións que aparecen nos medios de comunicación e fontes públicas oficiais (IGE, INE, etc.).	MACB5.4.1. Interpreta criticamente datos de táboas e gráficos estatísticos.	CSIEE
b e f	B5.7. Identificación das fases e as tarefas dun estudo estatístico. B5.8. Gráficas estatísticas: tipos de gráficas. Análise crítica de táboas e gráficas estatísticas nos medios de comunicación e en fontes públicas oficiais (IGE, INE, etc.). Detección de falacias. B5.9. Medidas de centralización e dispersión: interpretación, análise e utilización. B5.10. Comparación de distribucións mediante o uso conxunto de medidas de posición e dispersión. B5.11. Construción e interpretación de diagramas de dispersión. Introdución á correlación. B5.12. Aplicacións informáticas que faciliten o tratamento de datos estatísticos.	B5.4. Elaborar e interpretar táboas e gráficos estatísticos, así como os parámetros estatísticos máis usuais, en distribucións unidimensionais e bidimensionais, utilizando os medios máis axeitados (lapis e papel, calculadora ou computador), e valorando cualitativamente a representatividade das mostras utilizadas.	MACB5.4.2. Utiliza medios tecnolóxicos para o tratamento de datos e gráficas estatísticas, para extraer informacións e elaborar conclusións.	CMCCT
			MACB5.4.3. Calcula e interpreta os parámetros estatísticos dunha distribución de datos utilizando os medios máis axeitados (lapis e papel, calculadora ou computador).	CMCCT
			MACB5.4.4. Selecciona unha mostra aleatoria e valora a representatividade de mostras pequenas.	CMCCT
			MACB5.4.5. Representa diagramas de dispersión e interpreta a relación entre as variables.	CMCCT

5. TEMPORALIZACIÓN.

1º TRIMESTRE	Unidades 1-2-3-4 1. Números reais. 2. Polinomios e fraccións alxebraicas. 3.Ecuacións, inecuacións e sistemas. 4. Funcións. Características.
2º TRIMESTRE	Unidades 5-6-7-8 6.. Funcións elementais. 6. Semellanza. Aplicacións. 7. Trigonometría. 8. Xeometría analítica.
3º TRIMESTRE	Unidades 9-10-11-12 9. Xeometría analítica. 10. Distribucións bidimensionais. 11. Combinatoria. 12. Cálculo de probabilidades.

6. MÍNIMOS ESIXIBLES PARA SUPERAR A MATERIA

Coñecer e utilizar diferentes estratexias para a resolución de problemas.

Coñecer, identificar e desenvolver procesos de matematización na realidade cotiá do alumno.

Resolver problemas do día a día a través de formulacións de ecuacións de primeiro e segundo grado, e sistemas de dous ecuacións con dúas incógnitas. Expresar radicais en forma exponencial.

Coñecer e aplicar as propiedades dos radicais.

Resolver ecuacións de diversos tipos.

Plantexar e resolver problemas mediante ecuacións.

Resolver sistemas de dúas ecuacións.

Plantexar e resolver problemas mediante sistemas de ecuacións.

Resolver sistemas de inecuacións.

Efectuar operacións con monomios e polinomios.

Coñecer e utilizar a regra de Ruffini.

Descompoñer polinomios. Calcular MCD e mcm.

Aplicar relacións trigonométricas e as fórmulas de seno e coseno para o cálculo de distancias e ángulos en situacións reais.

Resolver triángulos calesqueira.

Manexar con soltura as funcións, representándoas, interpretándoas e aplicándoas en contextos variados.

Coñecer os logaritmos e as súas propiedades.

Aplicar un ou máis movementos a unha figura xeométrica.

Coñecer as características e propiedades dos distintos movementos e aplicalas á resolución de problemas.

Descubrir posicións relativas de puntos, rectas e planos.

Identificar elementos característicos dos poliedros e as suas propiedades.

Resolver problemas xeométricos.

Calcular probabilidades.

Asignar probabilidades aos sucesos. Aplicar la Lei de Laplace.

Distinguir situacións problemáticas susceptibles de ser resoltas por medio de variacións, de permutacións ou de combinacións.

Facer cálculos sobre os parámetros de posición e dispersión dunha variable estatística para resumir datos e facer comparacións.

Facer estimacións a partir de posibles sucesos asociados a experimentos sinxelos calculando a súa probabilidade a partir da súa frecuencia relativa, a regra de Laplace ou os diagramas de árbore.

7. PROCEDEMENTOS E INSTRUMENTOS DE AVALIACIÓN.

A avaliación efectuarase mediante a observación sistemática do progreso e evolución do alumno e atendendo sempre ás súas capacidades persoais. Serán instrumentos adecuados para isto:

a) As probas de avaliación de contidos. (80%)
b) A realización de tarefas, esforzo e actitude. (20%)
c) Os exames de avaliación final (convocatoria de xuño e setembro). (100 %)

- Só se fará media entre as distintas notas obtidas nas probas trimestrais si se acada unha nota mínima de 4 en cada unha delas. Excepcionalmente poderase facer media cunha calificación inferior a 4 e superior a 3 se ésta se produciu no primeiro parcial e a mellora académica é notable de xeito que a nota media resultante é de aprobado.
- Só se considerará superada a materia si se acada unha porcentaxe mínima dun 40% en cada uns dos procedementos de avaliación.

- Os exames de avaliación final de xuño suporán o 100% da calificación para os alumnos coas tres avaliacións suspensas e o 100% da correspondente avaliación suspensa para os que teñan só algunha das avaliacións suspensas.
- Os alumnos que teñan as tres avaliacións trimestrais aprobadas poderán ver modificada a súa calificación nunha porcentaxe dun 25% si se realiza unha proba final da materia en función do resultado desa proba.
- Os exames de setembro sempre suporán o 100% da calificación desa convocatoria.

8. PROCEDEMENTOS PARA REALIZAR A AVALIACIÓN INICIAL.

A avaliación inicial realizarase durante as primeiras semanas do curso escolar e terá en conta os seguintes aspectos:

- Información do titor ou titora do curso anterior para coñecer as necesidades de aprendizaxe do alumnado, características familiares que poidan incidir na súa aprendizaxe ou calquera outra circunstancia que poida afectar ao seu desenvolvemento.
- A observación do traballo e a conduta na aula.
- A análise das producións realizadas: caderno de clase e resolución de exercicios.
- As preguntas respecto a aprendizaxes básicas necesarias para desenvolver a seguinte fase de aprendizaxe.

Esta avaliación será o punto de referencia para adoptar as medidas de atención á diversidade que se consideren oportunas.

9. ACTIVIDADES DE SEGUIMENTO, RECUPERACIÓN E AVALIACIÓN DE MATERIAS PENDENTES DO CURSO ANTERIOR

A recuperación da materia de matemáticas terá en conta o establecido na programación do curso correspondente no tocante aos criterios de avaliación e os mínimos esixibles para superar a materia.

A recuperación poderá realizarse a través de dúas probas parciais:

- O 1º parcial realizarase no mes de xaneiro.
- O 2º parcial realizarase no mes de abril.

Antes da realización destas probas, os alumnos obrigatoriamente terán que entregar unha serie de actividades propostas polo profesor.

Cada un dos instrumentos empregados para a avaliación valorarase do seguinte xeito:

- Proba parcial: 80%
- Actividades: 20%

Para todo o alumnado que opte por non acollerse a este plan de traballo ou que non alcance unha cualificación de Suficiente nalgún dos parciais convocarase unha proba de avaliación global durante o mes de maio.

10. MEDIDAS DE ATENCIÓN Á DIVERSIDADE

O alumnado que requira unha atención educativa diferente á ordinaria por presentar necesidades educativas especiais ten que alcanzar o máximo desenvolvemento das súas capacidades persoais, os obxectivos e as competencias da etapa. Para asegurar un progreso axeitado, estableceranse as seguintes medidas de atención á diversidade:

Medidas ordinarias:

- Adaptación do currículo da ESO.
- Reforzo educativo dentro da aula.
- Adaptación dos exames (contidos e tempo).

Medidas específicas:

- Adaptacións curriculares.

Á marxe destas medidas, teranse en conta outros aspectos importantes:

- Estratexias para favorecer a autoestima: felicitacións en público, correccións en privado, ignorar os comportamentos de chamada de atención leves.
- Metodoloxía con actividades variadas, traballo cooperativo e colaboración entre alumnos.
- Organización da aula: sentado preto da profesora e nun lugar onde haxa poucos elementos distractores.

11. METODOLOXÍA

Os principios metodolóxicos que se seguirán na área son os seguintes:

1. Especial atención á diversidade e utilización de métodos que teñan en conta os diferentes ritmos de aprendizaxe e favorezan a capacidade de aprenderen por si mesmos.

2. Metodoloxía activa e participativa, favorecendo o traballo individual e cooperativo do alumnado , o traballo en grupo colaborativo achega, ademais do adestramento de habilidades sociais básicas e o enriquecemento persoal desde a diversidade, unha plataforma inmellorable para adestrar a competencia comunicativa.

3. Especial atención a adquisición e ao desenvolvemento das competencias clave.

4. Adestramento individual e traballo reflexivo de procedementos básicos da materia: a comprensión oral e lectora, a expresión oral e escrita e a argumentación que son, obviamente, extrapolables a outras áreas e contextos de aprendizaxes.

5. Integración e uso das tecnoloxías da información e da comunicación an aula.

6. Desde o coñecemento da diversidade da aula e en resposta ás múltiples intelixencias predominantes no alumnado, o desenvolvemento de actividades desde a teoría das intelixencias múltiples para que todos os alumnos e as alumnas poidan chegar a comprender os contidos que pretendemos que se adquiran para o desenvolvemento dos obxectivos de aprendizaxe.

12. MATERIAIS E RECURSOS DIDÁCTICOS

- Ordenador e material E-Dixgal.
- Recursos fotocopiables que recollen actividades de reforzo e de ampliación; material para o desenvolvemento das competencias; fichas de autoavaliación e a Adaptación curricular.
- Libros dixitais.
- Pizarra dixital.
- Material audiovisual.
- Internet.
- Follas de cálculo.
- Presentacións PowerPoint.

13. INDICADORES DE LOGRO PARA AVALIAR O PROCESO DE ENSINO E A PRÁCTICA DOCENTE

INDICADORES	VALORACIÓN	PROPOSTAS DE MELLORA
Avaliación inicial ao principio de curso para axustar a programación ao nivel do alumnado.		
Identificación dos coñecementos previos de cada unidade didáctica.		
Revisión dos traballos propostos na aula e fóra dela.		
Información necesaria sobre a resolución de tarefas.		
Corrección e explicación dos traballos e actividades do alumnado.		
Utilización de suficientes criterios de avaliación que atendan a avaliación dos diferentes contidos.		
Proposta de novas actividades para facilitar a adquisición de obxectivos cando estes non foron acadados con suficiencia.		

Proposta de actividades de maior nivel cando os obxectivos foron acadados con suficiencia.		

14. ELEMENTOS TRANSVERSAIS

Traballaranse os seguintes valores:

- Igualdade entre homes e mulleres e prevención da violencia de xénero.
- Responsabilidade ante un consumo responsable.
- Respeto á natureza: deterioro medioambiental, extinción das especies.
- Prevención e resolución pacífica de conflitos (xustiza, igualdade, paz, democracia...).
- Prevención da violencia terrorista e de calquera forma de violencia.
- Prevención do racismo e a xenofobia.
- Desenvolvemento sostible e medio.
- Riscos de explotación e abuso sexual.
- Situacións de risco derivadas da utilización das TIC.
- Protección ante urxencias e catástrofes.
- Espírito emprendedor e iniciativa empresarial.
- Educación e seguridade vial.

15. ACCIÓNS DE CONTRIBUCIÓN AOS DISTINTOS PLANS

Accións de contribución ao Plan TIC.

As TIC son unha ferramenta fundamental á hora de practicar o que poderiamos chamar un “traballo autónomo”, motor dunha aprendizaxe duradeira e permanente, que provoca a utilización de habilidades cognitivas e a autonomía do alumnado. O tratamento da información implica ser unha persoa autónoma, eficaz, responsable, crítica e reflexiva ao seleccionar, tratar e empregar a información dispoñible, contrastándoa cando é preciso. O emprego das TIC centrarase basicamente en:

- Busca e selección de información en diversas páxinas web.
- Utilización de diccionarios, enciclopedias e prensa dixitais.
- Realización de actividades on-line.
- Libros dixitais.
- Utilización de distintos programas de cálculo e representacións gráficas.
- Utilización da aula de informática.
- Utilización da plataforma dixital Esemtia.
- Presentacións de PowerPoint .

- Utilización de material sonoro (gravacións de recitais de poesía).

Accións de contribución ao Plan Lector

Actuacións destinadas ao fomento da lectura para garantir unha progresiva capacitación do alumnado nas competencias básicas e contribuír á súa formación como cidadáns activos e solidarios:

- Lectura diaria na clase de diferentes tipos de textos e enunciados de problemas. A lectura pode ser silenciosa (para logo compartir todas as cuestións que suscite) ou en voz alta (neste caso sempre cuns minutos para unha preparación previa).
- Realización de actividades que favorezan a lectura comprensiva e aplicada á resolución de problemas (activar os coñecementos previos, establecer predicións, formular preguntas, resumir...)
- Traballo co xornal na aula: iranse comentando noticias de actualidade relacionadas coa materia (táboas, gráficas, estatísticas, ...)
- Actividades para conmemorar o Día do Libro, a Semana das Letras Galegas e as Xornadas Culturais.

Accións de contribución ao Plan de Convivencia

Aplícase no traballo diario da aula, entre outras cousas ao traballar cooperativamente e respectar ás demais persoas. Relaciónase co Plan de acción titorial.

16. ACTIVIDADES EXTRAESCOLARES E COMPLEMENTARIAS

Serán actividades encamiñadas a reforzar a consecución de obxectivos:

- A visita a exposición e museos de interese.
- Realización de traballos cooperativos referidos a temas relacionados coa materia.
- As actividades de colaboración co Concello e outras institucións para traballar a educación en valores.
- As convivencias lúdicas e festivas dentro e fóra do centro.
- A visita a vilas e cidades para coñecer o noso patrimonio natural, histórico e cultural.

17. MECANISMOS DE REVISIÓN, AVALIACIÓN E MODIFICACIÓN DA PROGRAMACIÓN.

A avaliación da programación didáctica no seu conxunto farase a través da seguinte ferramenta:

ASPECTOS A AVALIAR	AVALIACIÓN	PROPOSTAS DE MELLORA
Temporalización das unidades didácticas		
Desenvolvemento dos obxectivos didácticos		
Manexo dos contidos da unidade		
Realización de tarefas		
Estratexias metodolóxicas seleccionadas		
Recursos		
Claridade nos criterios de avaliación		
Uso de diversas ferramentas de avaliación		
Atención á diversidade		

FUNDACIÓN EDUCERE - C.P.R. PLURILINGÜE VIRXE MILAGROSA
Rúa Pazos Fontenla, 55 – 36930 BUEU
cpr.virgen.milagrosa.bueu@edu.xunta.es
www.colexiovirxemilagrosa.es

PROGRAMACIÓN DIDÁCTICA

RELIXIÓN CATÓLICA

4º ESO

CURSO: 2O22-2023

COLEXIO VIRXE MILAGROSA

BUEU

PROFESORA: NURIA LESMES HERMO

1. INTRODUCIÓN E CONTEXTUALIZACIÓN 2

2. CONTRIBUCIÓN AO DESENVOLVEMENTO DAS COMPETENCIAS BÁSICAS 3

3. CONCRECIÓN DOS OBXECTIVOS PARA 4º DA ESO 5

4. CONCRECIÓN PARA CADA ESTANDAR DE APRENDIZAXE AVALIABLE DE: 6

5. CONCRECCIÓNS METODOLÓXICAS QUE REQUIRE A MATERIA 10

6. MATERIAIS E RECURSOS DIDÁCTICOS 12

7. CRITERIOS SOBRE A AVALIACIÓN, CUALIFICACIÓN E PROMOCIÓN DO ALUMNADO 13

8. INDICADORES DE LOGRO PARA AVALIAR O PROCESO DE ENSINO E A PRÁCTICA DOCENTE 14

9. ORGANIZACIÓN DAS ACTIVIDADES DE SEGUIMENTO, RECUPERACIÓN E AVALIACIÓN DAS MATERIAS PENDENTES 15

10. DESEÑO DA AVALIACIÓN INICIAL E MEDIDAS INDIVIDUAIS OU COLECTIVAS QUE SE POIDAN ADOPTAR COMO CONSECUENCIA DOS SEUS RESULTADOS 15

11. MEDIDAS DE ATENCIÓN Á DIVERSIDADE 15

12. ELEMENTOS TRANSVERSAIS 16

13. ACTIVIDADES COMPLEMENTARIAS E EXTRAESCOLARES PROGRAMADAS POR CADA DEPARTAMENTO DIDÁCTICO 17

14. MECANISMOS DE REVISIÓN, AVALIACIÓN E MODIFICACIÓN DAS PROGRAMACIÓNS DIDÁCTICAS EN RELACIÓN COS RESULTADOS ACADÉMICOS E PROCESOS DE MELLORA. 17

15. APRENDIZAXES IMPRESCINDIBLES NON ADQUIRIDAS NO CURSO ANTERIOR 18

1. INTRODUCIÓN E CONTEXTUALIZACIÓN

A Lei Orgánica 8/2013, de 9 de decembro, para Mellora da Calidade Educativa, LOMCE, no artigo 6.1, define o currículo como a regulación dos elementos que determinan os procesos de ensino e aprendizaxe para cada un dos ensinos.

O contido do currículo de Relixión Católica parte da experiencia humana e desenvólvese de xeito respectuoso coas etapas do desenvolvemento infantil e adolescente, colaborando, neste sentido, coas aprendizaxes instrumentais e transversais propios de cada etapa educativa.

A relixión é un feito presente innegablemente na humanidade e na nosa sociedade, por iso a necesidade dun estudo sistemático para comprender a nosa historia e cultura galegas que están conformadas por crenzas, símbolos e valores do cristianismo. O ensino da relixión católica na escola responde á necesidade de respectar e ter en conta o conxunto de valores nos que a persoa naceu e que se denomina tradición.

Así, o currículo de Relixión Católica contribúe á educación integral do estudante nesa necesidade pois responde á dimensión relixiosa de todo ser humano e, á vez, introdúceo na realidade á luz dunha hipótese ofrecida por unha historia e unha tradición. Deste xeito, é promovido o recoñecemento dun sentido da existencia dun xeito coherente co propio desenvolvemento psicolóxico e evolutivo do alumnado.

A liberdade relixiosa de persoas e pobos é recoñecida pola Declaración Universal de Dereitos Humanos de 1948. Asemade a Constitución Española non só recoñece a liberdade relixiosa senón tamén garante "dereito que asiste aos pais para que os seus fillos reciban a formación relixiosa e moral que estea de acordo coas súas convicciónns" no artigo 27.3. Un dereito que tamén forma parte de tratados internacionais recoñecidos por España como o Pacto Internacional de Dereitos Económicos Sociais e Culturais no seu artigo 13.3 e a Carta dos Dereitos Fundamentais da Unión Europea, artigo 14.3, entre outros.

O Acordo Internacional que subscribiu o Estado Español coa Santa Sé sobre Ensino e Asuntos Sociais, asinado o 3 de xaneiro de 1979, outorga (art. 6) a competencia para elaborar o currículo da materia de Relixión e Moral Católica á xerarquía eclesiástica. Esta programación é desenvolvida, consecuentemente, segundo as orientacións da Comisión Episcopal correspondente que dispuxo catro bloques de contidos os cales se espallan aquí en tres avaliacións para cada un dos niveis do centro.

O colexio "Virxe Milagrosa" é unha escola cristiá, que potencia a integración no medio social e cultural inmediato e intenta dar resposta ás necesidades reais do alumnado e da sociedade. Posibilita a educación da competencia espiritual e a fe do alumnado a partir dun proxecto integral de iniciación e maduración cristiá. Cultiva a educación moral dos seus alumnos/as na tripla dimensión: persoal, comunitaria e social. Esta educación moral, enraizada no Evanxeo, oriéntase a promover a fraternidade, a solidariedade e a xustiza.

Tendo en conta a competencia espiritual tratamos que os nosos alumnos:

- Experimenten e saiban identificar e desenvolver experiencias de asombro, misterio e pregunta.

- Intenten desenvolver o autocoñecemento positivo e dinámico.
- Utilicen os sentimentos e emocións como vía de crecemento persoal.
- Contribúan no desenvolvemento persoal e así ao da comunidade.
- Adquiran corresponsabilidade no coidado da natureza e o mundo en que vivimos.

A ensinanza da Relixión e Moral Católica contribúe ao desenvolvemento duns coñecementos, valores e actitudes que conforman o currículo e favorece a formación integral do alumnado.

A contribución desta área á formación integral concreta especialmente no desenvolvemento da capacidade transcendente do alumnado.

Partindo dunha análise previa da realidade dos nosos alumnos/as, podemos subliñar algunhas cuestións para ter en conta na nosa programación: distribución horaria dunha sesión semanal, diferentes ritmos de aprendizaxe, desmotivación inicial nun sector do alumnado e incorporación de novo alumnado nesta etapa educativa.

Inmerso na programación da ERE, atópase o noso carisma vicenciano polo que a Creatividade será este curso a nosa folla de ruta.

Podemos considerar que unha escola é "creativa ata o infinitivo" cando se atreve a innovar e a soñar. Desde ese momento a escola ensina aos seus alumnos para mirar cos ollos do corazón e a descubrir o misterio que se oculta en cada detalle e en cada persoa. Responde as inquietudes dos alumnos, á súa necesidade de xogar, crear e inventar. Fai consciente a cada alumno das súas potencialidades e aumenta, desta maneira, a súa autoestima. Cambia a repetición ordinaria por actividades que avivan o pensamento e espertan a creatividade. O noso propósito, en primeiro lugar, non é outro que o alumnado agudice a súa capacidade de observación do noso mundo, coñecéndoo, analizándoo e vivíndoo con espírito crítico, desde a óptica transformadora do Evanxeo, e, en segundo lugar, empeñarnos con radicalidade en construír o cálido fogar dunha humanidade fraterna desde o ámbito das aulas entre todos os membros da comunidade educativa.

2. CONTRIBUCIÓN AO DESENVOLVEMENTO DAS COMPETENCIAS BÁSICAS

O Decreto 86/2015 de xuño, polo que se establece o currículo de Educación Secundaria na Comunidade Autónoma de Galicia, expón as seguintes competencias clave :

1ª) Comunicación lingüística (CCL)

2ª) Competencia matemática e competencias básicas en ciencia e tecnoloxía (CMCCT)

3ª) Competencia dixital (CD)

4ª) Aprender a aprender (CAA)

5ª) Competencias sociais e cívicas (CSC)

6ª) Sentido de iniciativa e espírito emprendedor (CSIEE)

7ª) Conciencia e expresións culturais (CCEC)

2.1. Comunicación lingüística (CCL).

Este currículo de Relixión Católica válese dos elementos cristiáns presentes na contorna do alumnado, das imaxes e símbolos, da linguaxe e outros recursos, para a comprensión da relixiosidade propia de cada etapa evolutiva. Desenvólvese así a competencia en comunicación lingüística (tanto na expresión oral como na escrita) que se serve da linguaxe que conforma a cultura e tradición que se transmite dunha a outra xeración. Ademais o ensino relixioso católico na escola sérvese da linguaxe académica e das linguaxes que conforman a cultura. O diálogo da fe coa cultura contribúe á competencia en comunicación lingüística do alumno.

2.2. Competencia matemática e competencias básicas en ciencia e tecnoloxía (CMCCT).

O ensino relixioso tamén contribúe á competencia matemática ó axudar a que o alumno relacione datos da Biblia coa historia, contabilice expresións de cifras e use estatísticas para a descrición e a análise da realidade social.

2.3. Competencia dixital (CD)

O ensino relixioso integra as TIC para o tratamento da información, para a súa obtención e selección crítica. É unha materia na que teñen un importante papel os recursos tecnolóxicos ao alcance de estudantes e profesores, pois facilitan o traballo tradicional e ofrecen novas aplicacións.

2.4. Aprender a aprender (CAA)

O ensino da relixión contribúe fomentando a atención, memoria, experiencia, o impulso do traballo en equipo, a síntese da información e opinión. Fai aos alumnos protagonistas da súa propia aprendizaxe como resposta á vontade de Deus de que o ser humano colabore activa e libremente co plan divino.

2.5. Competencias sociais e cívicas (CSC)

A relixión católica favorece o desenvolvemento de virtudes cívicas para o ben común da sociedade. Educa a dimensión moral e social da persoa, favorecendo a corresponsabilidade, a solidariedade, a liberdade, a xustiza e a caridade.

2.6. Sentido de iniciativa e espírito emprendedor (CSIEE)

Esta competencia desenvólvese no estudante partindo do verdadeiro coñecemento de si mesmo, das súas potencialidades, da súa dignidade e do seu sentido. A formación relixiosa católica aporta á devandita competencia unha cosmovisión que dá sentido á vida, á cultura e á identidade da persoa humana.

2.7. Conciencia e expresións culturais (CCEC)

A relixión católica aporta á competencia cultural e artística o significado e valoración crítica de tantas obras da nosa contorna, motivando o aprecio pola propia cultura galega e a estima adecuada doutras tradición culturais e relixiosas.

3. CONCRECIÓN DOS OBXECTIVOS PARA 4º DA ESO

Os obxectivos son os referentes relativos aos logros que o alumnado debe alcanzar ao rematar o proceso educativo, como resultado das experiencias de ensino e aprendizaxe intencionalmente planificadas para tal fin.

A educación secundaria obrigatoria contribuirá a desenvolver nos alumnos e nas alumnas as capacidades que lles permitan:

a) Asumir responsablemente os seus deberes, coñecer e exercer os seus dereitos no respecto ás demais persoas, practicar a tolerancia, a cooperación e a solidariedade entre as persoas e os grupos, exercitarse no diálogo, afianzando os dereitos humanos e a igualdade de trato e de oportunidades entre mulleres e homes, como valores comúns dunha sociedade plural, e prepararse para o exercicio da cidadanía democrática.

b) Desenvolver e consolidar hábitos de disciplina, estudo e traballo individual e en equipo, como condición necesaria para unha realización eficaz das tarefas da aprendizaxe e como medio de desenvolvemento persoal.

c) Valorar e respectar a diferenza de sexos e a igualdade de dereitos e oportunidades entre eles. Rexeitar a discriminación das persoas por razón de sexo ou por calquera outra condición ou circunstancia persoal ou social. Rexeitar os estereotipos que supoñan discriminación entre homes e mulleres, así como calquera manifestación de violencia contra a muller.

d) Fortalecer as súas capacidades afectivas en todos os ámbitos da personalidade e nas súas relacións coas demais persoas, así como rexeitar a violencia, os prexuízos de calquera tipo e os comportamentos sexistas, e resolver pacificamente os conflitos.

e) Desenvolver destrezas básicas na utilización das fontes de información, para adquirir novos coñecementos con sentido crítico. Adquirir unha preparación básica no campo das tecnoloxías, especialmente as da información e a comunicación.

f) Concibir o coñecemento científico como un saber integrado, que se estrutura en materias,

así como coñecer e aplicar os métodos para identificar os problemas en diversos campos do coñecemento e da experiencia.

g) Desenvolver o espírito emprendedor e a confianza en si mesmo, a participación, o sentido crítico, a iniciativa persoal e a capacidade para aprender a aprender, planificar, tomar decisións e asumir responsabilidades.

h) Comprender e expresar con corrección, oralmente e por escrito, na lingua galega e na lingua castelá, textos e mensaxes complexas, e iniciarse no coñecemento, na lectura e

no estudo da literatura.

i) Comprender e expresarse nunha ou máis linguas estranxeiras de maneira apropiada.

j) Coñecer, valorar e respectar os aspectos básicos da cultura e da historia propias e das outras persoas, así como o patrimonio artístico e cultural.

k) Coñecer e aceptar o funcionamento do propio corpo e o das outras persoas, respectar as diferenzas, afianzar os hábitos de coidado e saúde corporais, e incorporar a educación física e a práctica do deporte para favorecer o desenvolvemento persoal e social. Coñecer e valorar a dimensión humana da sexualidade en toda a súa diversidade. Valorar criticamente os hábitos sociais relacionados coa saúde, o consumo, o coidado dos seres vivos e o medio ambiente, contribuíndo á súa conservación e á súa mellora.

l) Apreciar a creación artística e comprender a linguaxe das manifestacións artísticas, utilizando diversos medios de expresión e representación.

m) Coñecer e valorar os aspectos básicos do patrimonio lingüístico, cultural, histórico e artístico de Galicia, participar na súa conservación e na súa mellora, e respectar a diversidade lingüística e cultural como dereito dos pobos e das persoas, desenvolvendo actitudes de interese e respecto cara ao exercicio deste dereito.

n) Coñecer e valorar a importancia do uso da lingua galega como elemento fundamental para o mantemento da identidade de Galicia, e como medio de relación interpersoal e expresión de riqueza cultural nun contexto plurilingüe, que permite a comunicación con outras linguas, en especial coas pertencentes á comunidade lusófona.

Estes obxectivos son comúns para todas as áreas e para toda a etapa, pero os que se consideran mais directamente relacionados coa área de relixión católica son o: a), b), c), d), e), f), g), h), i), l), m), n)

4. CONCRECIÓN PARA CADA ESTANDAR DE APRENDIZAXE AVALIABLE DE:

- TEMPORALIZACIÓN

BLOQUE 1. EL SENTIDO RELIGIOSO DELHOMBRE		
CONTENIDO	**CRITERIO**	**ESTANDAR**
As relixións: procura do sentido da vida. Plenitude na experiencia relixiosa: a revelación de Deus na historia.	1. Aprender e memorizar os principais trazos comúns das relixións. CL, CD, CEC, AA	1.1 Identifica e clasifica os trazos principais (ensino, comportamento e culto) nas relixións monoteístas. 1.2 Busca información e presenta ao grupo as respostas das distintas relixións ás preguntas de sentido.
	2. Comparar e distinguir a intervención de Deus na historia dos intentos humanos de resposta á procura de sentido. CL, CSC, SIEE, CEC, AA	2.1 Razoa por que a revelación é a plenitude da experiencia relixiosa. 2.2 Analiza e debate as principais diferenzas entre a revelación de Deus e as relixións.
BLOQUE 2. LA REVELACIÓN: DIOS INTERVIENE EN LA HISTORIA		
CONTENIDO	**CRITERIO**	**ESTANDAR**
A fidelidade de Deus á alianza co ser humano. A figura mesiánica do Servo de Yahvé.	1. Recoñecer e valorar as accións de Deus fiel ao longo da historia. AA, SIEE, CEC	1.1 Identifica e aprecia a fidelidade permanente de Deus que atopa na historia de Israel. 1.2 Toma conciencia e agradece os momentos da súa historia nos que recoñece a fidelidade de Deus.
	2. Comparar e apreciar a novidade entre o Mesías sufriente e o Mesías político. AA, CEC, CL	2.1 Identifica, clasifica e compara os trazos do Mesías sufriente e o Mesías político. 2.2 Esfórzase por comprender a novidade do Mesías sufriente

BLOQUE 3. JESUCRISTO, CUMPLIMIENTO DE LA HISTORIA DE LA SALVACIÓN		
CONTENIDO	**CRITERIO**	**ESTANDAR**
A chamada de Xesús a colaborar con El xera unha comunidade.	1. Descubrir a iniciativa de Cristo para formar unha comunidade que orixina a Igrexa. CL, AA	1.1 Localiza, selecciona e argumenta en textos evanxélicos a chamada de Xesús.
	2. Coñecer e apreciar a invitación de Xesús a colaborar na súa misión. CL, CSC, SIEE	2.1 Le de maneira comprensiva un evanxeo, identifica e describe a misión salvífica de Xesús. 2.2 Busca e identifica persoas que actualizan hoxe a misión de Xesús e expón en grupo por que continúan a misión de Xesús.
BLOQUE 4. PERMANENCIA DE JESUCRISTO EN LA HISTORIA: LA IGLESIA		
CONTENIDO	**CRITERIO**	**ESTANDAR**
A pertenza a Cristo na Igrexa ilumina todas as dimensións do ser humano. A autoridade eclesial ao servizo da verdade. A misión do cristián no mundo: construír a civilización do amor.	1. Descubrir e valorar que Cristo xera unha forma nova de usar a razón e a liberdade, e de expresar a afectividade da persoa. CL, AA, SIEE, CEC, CSC	1.1 Elaborar xuízos a partir de testemuños que exemplifiquen unha forma nova de usar a razón e a liberdade e de expresar a afectividade. 1.2 Adquire o hábito de reflexionar buscando o ben ante as eleccións que se lle ofrecen. 1.3 É consciente das diferentes formas de vivir a afectividade e prefire a que recoñece como máis humana.
	2. Distinguir que a autoridade está ao servizo da verdade. Relacionar a misión do cristián coa construción do mundo. CL, SIEE, CEC, AA, CSC	2.1 Identifica persoas que son autoridade na súa vida e explica como recoñece nelas a verdade. 2.2 Recoñece e valora na Igrexa distintas figuras que son autoridade, polo servizo ou polo

		testemuño. 2.3 Localiza e xustifica tres acontecementos da historia nos que a Igrexa defendeu a verdade do ser humano.
	3. Relacionar a misión do cristián coa construción do mundo. CL, CD, CSC, SIEE, CEC	3.1 Investiga e debate sobre as iniciativas eclesiais da súa contorna que colaboran na construción da civilización do amor.

COMPETENCIAS CLAVE:

CL: Competencia lingüística

CMCT: Competencia matemática ciencia y tecnología

CD: Competencia digital

AA: Aprender a aprender

CSC: Competencia social y cívica

SIEE: Sentido de iniciativa y espíritu emprendedor.

CEC: Conciencia y expresiones culturales.

- GRAO MÍNIMO DE CONSECUCIÓN PARA SUPERAR A MATERIA

Os contidos esixidos pola Conferencia Episcopal Española, no Currículo de Relixión e Moral Católica terán, loxicamente, a condición de contidos mínimos.
Ademais:
Asistencia a clase, entrega das actividades/traballos marcados o longo do curso nas datas sinaladas, o interese na materia, a participación na mesma, o bo comportamento na aula, o respecto cara á profesora e aos seus compañeiro ...

- PROCEDEMENTOS E INSTRUMENTOS DE AVALIACIÓN

Nos procedementos de avaliación recolleranse todos os métodos que fan posible contrastar o grao de aprendizaxe da materia tendo en conta os diferentes elementos que constitúen o currículo. Para avaliación dos estándares de aprendizaxe podemos fixarnos en tres aspectos: a temporalización, os axentes que avalían e as técnicas que usamos.

a) En canto á temporalización:

AVALIACIÓN ORDINARIA

A avaliación será trimestral. Os trimestres suspensos recuperaranse realizando as actividades e traballos que quedasen pendentes (xa que se avalía deste xeito e non por medio de exames) na avaliación ordinaria de Xuño.

AVALIACIÓN EXTRAORDINARIA

Haberá unha proba extraordinaria en setembro.

b) En canto ós axentes non soamente avalía o docente senón que teremos en conta a avaliación entre iguais.

c) En canto ás técnicas: observación na aula e producións escritas e dixitais. Estes instrumentos constitúen o soporte físico que se emprega para recoller a información sobre as aprendizaxes esperadas dos alumnos correspondentes aos procedementos de avaliación subliñados anteriormente:

- Observación sistemática. Leva consigo a observación das actitudes manifestadas polo alumno e das súas respostas ás tarefas suxeridas a cotío no aula. Comprobación de respecto aos compañeiros/as, á orde na clase, ao profesor/a, aos materiais propios e alleos. Valoración de se o alumno acepta ou non os roles asignados, axuda a organizar o grupo, coopera nas tarefas comúns.

- Producións do alumno: Expresión nun caderno de clase ou no classroom das actividades realizadas, investigacións, retos...

5. CONCRECCIÓNS METODOLÓXICAS QUE REQUIRE A MATERIA

A materia de relixión católica utilizará unha metodoloxía, centrada na persoa, que respectará os seguintes principios:

- Recoñecemento do rol do docente. O docente é peza crave na elaboración da planificación, a elaboración e implementación de actividades de aula axustadas ao grupo concreto que está ensinando, así como á avaliación do proceso. A súa formación e a súa responsabilidade no acompañamento do proceso de crecemento do estudante resulta, polo tanto, fundamental á hora de garantir o éxito do proceso de aprendizaxe.

- Adaptación ao ámbito emocional e cognitivo dos estudantes respectando o desenvolvemento psicoevolutivo propio de cada etapa. Esta atención, centrada na persoa, permite combinar de xeito adecuado o concreto e o abstracto, o traballo individual e o grupal, o manipulativo, experiencial e visual cos aspectos conceptuais.

- Respecto polos ritmos e estilos de aprendizaxe dos estudantes. Non todos os estudantes son iguais, non todos aprenden á mesma velocidade nin utilizan as mesmas estratexias. A atención á diversidade e o desenvolvemento da inclusión comeza na asunción deste principio fundamental.

- Consideración da dimensión humanista. Todas as aprendizaxes están ao servizo da formación humana. A materia de relixión, desde a súa clave personalizadora, require que todo tipo de aprendizaxes, instrumentais, cognitivos, actitudinales, socio afectivos non sexan considerados fin en si mesmo senón que estean ao servizo da formación integral do ser humano.

- Respecto pola curiosidade e inquietudes dos estudantes. Consideración dos intereses e expectativas dos estudantes así como dos coñecementos previos, de maneira que se garanta unha aprendizaxe significativa.

- Seguimento dos criterios de avaliación educativa. Para facilitar o cumprimento destes principios metodolóxicos aplicarase unha avaliación continua, global e formativa ao longo do proceso de ensino e aprendizaxe; e sumativa ao final do proceso, de maneira que se avalíe o nivel de logro alcanzado. A avaliación obxectiva garante unha valoración adecuada da dedicación, esforzo e rendemento de todos os estudantes.

- Desenvolvemento da aprendizaxe en equipo e/ou cooperativo. O estudo e reflexión do cristianismo, polo seu intrínseca dimensión comunitaria, é unha materia adecuada para desenvolver o traballo en equipo e a aprendizaxe cooperativo.

- Utilización educativa dos recursos tecnolóxicos. O ensino da relixión promove a utilización da tecnoloxía da información e a comunicación non só dun xeito instrumental, que resulte útil ao estudante na procura de información ou na resolución de problemas suscitados na clase, senón procurando a súa integración na vida do suxeito e o seu uso ético. As redes sociais ou as ferramentas de construción e manipulación de imaxes, por exemplo, son instrumentos que permiten novas formas de expresión da cultura e a identidade persoal que hai que aprender a dominar.

Utilizarase o proxecto “ ludere” creado por profesores de relixión da provincia de Huelva. É un proxecto educativo destinado a ensinar a materia de Relixión Católica a alumnos de Educación Secundaria, baseado na metodoloxía didáctica da ludificación ou gamificación: o uso de mecánicas e dinámicas deseñadas para o xogo, pero dentro de contextos educativos. Trátase de achegarlles a relixión dunha maneira diferente, favorecendo a aprendizaxe cooperativa, a autoavaliación e o éxito, en forma de puntos e insignias virtuais. O que búscase é implicar aos alumnos máis directamente na súa propia aprendizaxe, atendendo mellor ás súas capacidades, sen esquecer que o xogo motiva, xera un clima de competitividade sa, mantén aos participantes cun espírito curioso e distende a aula.

Os xogos permítenlles, en primeiro lugar, a recepción da información e a súa selección. Escollen aspectos ou datos relevantes que logo deberán ser utilizados ao longo do xogo. Tamén se memorizan as regras, os personaxes... Desenvólvese a capacidade de aplicar esas regras ás diferentes etapas do xogo, pantallas, etc… e os xogadores non esquecen as regras, cando chegan a unha nova pantalla, senón que investigan, interaccionan, preguntan aos compañeiros, se socializan, buscan solucións en Google que poidan ser aplicadas ao seu xogo, as verbalizan, cooperan entre eles, adáptanse, interactúan.

Detrás de cada xogo hai unha serie de aprendizaxes tanto de contidos como de valores, tolerancia á frustración, memorización de regras, estratexias para gañar, anticipación ante as posibles accións do outro… Calquera xogo desenvolve competencias esenciais como a observación, probabilidade, rapidez, empatía, intuición, toma de riscos e de decisións. Ás veces gaño e ás veces perdo, pero sempre as decisións teñen consecuencias, as miñas accións xeran consecuencias sobre a contorna.

6. MATERIAIS E RECURSOS DIDÁCTICOS

Cada alumno dispón dun ordenador no que se irán elaborando e recollendo as distintas actividades que se fagan ao longo do curso. En xeral botaremos man de:

- Mapas.
- Fichas de elaboración propia.
- Actividades en formato dixital.
- Exposición de paneis, murais.
- Biblia.
- Documentos da Igrexa Católica (Encíclicas, Concilio Vaticano II...).
- Comentarios de artigos de prensa ou de outro tipo de publicacións.
- Fotocopias.
- Libreta.
- Ordenador/Internet.
- Moodle, Classroom, Cisco Webex...
- Blogs elaborados por profesores de relixión: https://www.proyectoludere.es/. Concretamente para 4º de ESO: El primer caballero.
- Outros blogs de consulta alternativa http://adonaiemaus.blogspot.com.es/
- Outros materiais que se observen que poidan achegar positivamente ao desenvolvemento da programación de aula.

7. CRITERIOS SOBRE A AVALIACIÓN, CUALIFICACIÓN E PROMOCIÓN DO ALUMNADO

Segundo indica o currículo oficial, os criterios de avaliación establecen o tipo e o grado de aprendizaxe que se espera que os alumnos vaian alcanzando ao longo da Educación Secundaria Obrigatoria con respecto ás competencias básicas e ás capacidades indicadas nos obxectivos xerais. A avaliación do proceso de aprendizaxe do alumnado será **continua, formativa e integradora**.

Os criterios de cualificación son os seguintes:

- Actitude (10%).
- Realización das investigacións e retos do proxecto (90%).

A nota final de cada avaliación será o resultado da media aritmética dos dous apartados anteriores. As competencias traballaranse ao longo do curso e avaliaranse a través das investigación e retos.

O resultado da avaliación expresarase mediante unha cualificación numérica, nunha escala de una a dez, acompañada dos seguintes termos: "Insuficiente" (IN): 1,2,3 ou 4; "Suficiente" (Su): 5; Ben (BE):6; "Notable" (NT): 7 ou 8; "Sobresaliente" (SB): 9 ou 10.

En ambos apartados tense que alcanzar un 5 para poder facer a media. A cualificación final de curso obterase facendo a media aritmética das tres sesións de avaliacións parciais.

Procedemento de recuperación:

O alumnado recuperará a/as avaliación/s suspensas entregando nos meses de xaneiro, abril e xuño (coincidindo co exame final) e nunha data estipulada, aqueles traballos e actividades (investigacións e retos) que, ou ben non entregase no seu momento ou que habéndoos entregado non estivesen superados por non alcanzar unha avaliación positiva neles.

OBSERVACIÓNS

- Non se recollerá ningunha tarefa fóra de prazo. No caso de non entregarse a tempo, esta será cualificada cun cero.
- Unha actitude negativa de continuo entorpecemento do desenvolvemento normal da clase, supoñerá non acadar unha avaliación positiva na materia.
  Respecto ós pequenos traballos da procura de información para a realización dalgunhas das actividades propostas: Dado que proporciónaselles unhas pautas de como deben presentarse os mesmos, dicir que non acadaran unha avaliación positiva se non cumpran ditas pautas, si o alumno "cortou e pegou "ou si a materia non está suficientemente traballada.
- A avaliación da materia considérase positiva cando en función das porcentaxes establecidas, o alumno ou alumna acada unha puntuación igual ou superior a 5.
- As faltas de ortografía restarán 0,1 puntos ata un número máximo de 2 puntos.
- O redondeo para cualificacións decimais farase como segue:
  - Cifra decimal < 7 nº enteiro anterior
  - Cifra decimal ≥ 7 redondeo á alza a consideración do profesor segundo o merecemento do alumno.

- No redondeo non está incluído o caso de cualificacións no rango de 4 a 5.

8. INDICADORES DE LOGRO PARA AVALIAR O PROCESO DE ENSINO E A PRÁCTICA DOCENTE

Os ámbitos ou dimensións a avaliar son a diversidade, a programación, as actividades e a avaliación.

Diversidade:

- Pasar unha proba inicial para coñecer a diversidade que pode haber na miña clase.
- Axúdanse entre eles/as? Aprendizaxe cooperativa.
- Por norma dou explicacións xerais.
- Ofrezo a cada un de forma individual a explicación que precisa.
- Á hora de deseñar as actividades, teño en conta que existen diferentes tipos de ritmos e intereses.

Programación

- Establezo o tempo necesario para desenvolver cada unidade didáctica.
- Consulto a programación ao longo do curso escolar.
- Adaptei a programación ás características e necesidades específicas dos alumnos/as.
- Á hora de realizar a programación teño en conta as posibilidades que me ofrece a contorna.
- Activo os coñecementos previos dos alumnos/as antes de empezar cunha nova unidade didáctica.

Actividades de aula:

- Fomento a participación dos alumnos/as.
- Nas miñas clases o alumno é o protagonista.
- Eloxio aos alumnos/as.
- Organización do tempo transcorrido en clase: canto para os alumnos, canto para o profesor.
- Nas actividades teño en conta os diferentes niveis dos estudantes.

Avaliación:

- Na avaliación do alumno, ¿comunícolle en que debe mellorar?
- Avalío tamén a miña intervención.
- Ao remate de cada unidade didáctica, avalío a idoneidade dos recursos e das actividades empregadas no proceso da aprendizaxe.
- Apunto de xeito sistemático os resultados obtidos.
- O alumno sabe en que se vai basar a súa avaliación.

Dos ítem de cada un dos diferentes ámbitos e dimensións farase un rexistro tal que a interpretación dos resultados e as modificacións necesarias (se as houbera), quedarán reflectidas no seguimento da programación de aula nunha táboa con a seguinte Lenda:

1- pouco/nunca 2- poucas veces 3- case sempre 4- moito/sempre

9. ORGANIZACIÓN DAS ACTIVIDADES DE SEGUIMENTO, RECUPERACIÓN E AVALIACIÓN DAS MATERIAS PENDENTES

Aqueles alumnos que teñan a materia de relixión pendente, terán que seguir un plan de reforzo destinado á súa recuperación e á súa superación e terá como referentes os obxectivos da materia e a contribución á adquisición das competencias. O seguimento do mesmo farase en cada sesión de avaliación, e de ser necesario, realizaranse os axustes que procedan. Para superar a materia pendente, a alumna ou o alumno deberá entregar o traballo correspondente ao nivel non superado nos prazos establecidos para iso e obter avaliación positiva no plan de reforzo.

10. DESEÑO DA AVALIACIÓN INICIAL E MEDIDAS INDIVIDUAIS OU COLECTIVAS QUE SE POIDAN ADOPTAR COMO CONSECUENCIA DOS SEUS RESULTADOS

Na materia de Relixión Católica a avaliación ao inicio de curso farase de xeito oral xa que o alumnado que elixe voluntariamente a materia acada ao rematar o curso escolar os estándares de aprendizaxe no seu grao mínimo e posúe as competencias precisas para o curso que se inicia.

Aínda así pode ser necesario, nalgún caso de alumnado que procede doutros centros ou da Primaria, diagnosticar a situación de partida para detectar os casos nos que haxa que aplicar medidas de atención á diversidade.

Nese caso realizarase unha proba escrita específica a principio de curso, preferentemente na segunda quincena de setembro, para diagnosticar a situación de partida do alumnado e poder detectar casos que precisen atención á diversidade. Os contidos desa proba serán os axeitados aos contidos mínimos do curso anterior que o grupo de alumnos teña realizado. Esa proba escrita pode conter preguntas obxectivas así como de texto incompleto, de emparellamento e de opción múltiple. Tal proba terá un carácter informativo e non terá validez a efectos de cualificación.

11. MEDIDAS DE ATENCIÓN Á DIVERSIDADE

O desenvolvemento propio das unidades didácticas ten presente a atención á diversidade, xerando un conxunto de propostas que favorecen a adaptación aos intereses, capacidades e motivacións dos alumnos, respectando sempre un traballo común de base e intención formativa global que permita a consecución das competencias básicas e dos obxectivos do curso e da Etapa.

No ensino da Relixión teño o convencemento de que cada persoa é única e irrepetible polo que a atención á diversidade está sempre presente. No caso de contar no noso centro con algún alumno/a que teña necesidades educativas especiais asociadas a algún tipo de discapacidade física ou intelectual, ou que necesita axudas técnicas ou estea máis adiantado nas súas calidades requirindo ensinanzas alternativas para satisfacer as súas posibilidades en toda plenitude, seguiranse as directrices que marque o Plan de Atención á Diversidade do Centro. Todo o que se faga nesta materia será de acordo co

diagnóstico psico-pedagóxico en estreita relación co Departamento de Orientación do Centro.

Medidas de atención a diversidade:

- Avaliación inicial para poder coñecer a diversidade de alumnos dende o comezo do curso e así poder deducir as necesidades do grupo e de cada alumno, establecer prioridades de traballo, e introducir adaptacións na programación unha vez coñecida a realidade do alumnado.
- Graduar as diversas aproximacións que poden darse a un mesmo criterio de avaliación.
- Utilizar metodoloxías diversas, empregando materiais didácticos variados e graduados en función da súa dificultade.
- Agrupamentos flexibles dentro da aula e así favorecer as relacións, fortalecer a integración, favorecer o traballo cooperativo e realizar un traballo mais adaptado ós alumnos.
- Favorecer a atención individualizada ós alumnos, que compleméntase con actividades sinxelas, breves e de reforzo para alumnos con dificultades no proceso normal de aprendizaxe e con actividades de ampliación para alumnos mais motivados que lles axuden a desenvolver as súas capacidades.

12. ELEMENTOS TRANSVERSAIS

Na Educación Secundaria Obrigatoria, elementos como a comprensión lectora, a expresión oral, a comunicación audiovisual, as tecnoloxías da información e a comunicación, o emprendemento e a educación cívica e constitucional trabállanse en todas as materias. Da mesma maneira, foméntase o desenvolvemento de valores como a igualdade entre homes e mulleres e a non discriminación por condicións circunstanciais persoais ou sociais. O ensino transversal tamén inclúe a educación na resolución pacífica de conflitos e en valores que sustenten a liberdade, a xustiza, o pluralismo político, a paz, a democracia e o respecto aos dereitos humanos.

De entre estes ensinos transversais, Relixión Católica 2.º ESO traballa especialmente:

- **Educación moral e cívica:**

➢ Valoración das distintas respostas fronte ao sufrimento e ao respecto pola necesidade de sentirse amado que ten cada ser humano.

➢ Disposición a formar unha conciencia moral (distinción entre o ben e o mal, disposición ao ben, conciencia da propia liberdade e responsabilidade, capacidade de recoñecemento dos propios erros e do arrepentimento…).

➢ Disposición a recoñecer as actitudes que favorecen o encontro persoal cos demais.

- Toma de posición a favor dos pobres e dos necesitados e opción por un compromiso persoal a favor dun mundo mellor.
- Recoñecemento dos valores cristiáns e da súa capacidade para influír na cultura actual.

- **Educación para a igualdade de oportunidades:**

- Valoración positiva dos casos de superación persoal e toma en consideración como exemplos a seguir.
- Comprensión das repercusións da mensaxe e da forma de actuar de Xesús que anima aos cambios nas persoas coas que se atopa.

- **Educación do consumidor:**

- Actitude crítica ante os casos de manipulación da personalidade por parte dalgunhas seitas.
- Valoración das iniciativas solidarias e disposición a participar nelas.

- **Educación para a paz:**

- Valoración dos aspectos positivos que achegan todas as respostas relixiosas ás preguntas que formulan as persoas.
- Recoñecemento da universalidade da mensaxe cristiá e do feito de que Xesús superou os límites do seu pobo.
- Interese polos valores que se fomentan nas peregrinacións como o Camiño de Santiago.

13. ACTIVIDADES COMPLEMENTARIAS E EXTRAESCOLARES PROGRAMADAS POR CADA DEPARTAMENTO DIDÁCTICO

As actividades complementarias realizaranse participando nas actividades do departamento de Pastoral. Relacionadas con esta materia, non se propón ningunha actividade extraescolar.

14. MECANISMOS DE REVISIÓN, AVALIACIÓN E MODIFICACIÓN DAS PROGRAMACIÓNS DIDÁCTICAS EN RELACIÓN COS RESULTADOS ACADÉMICOS E PROCESOS DE MELLORA.

Os procedementos para avaliar a programación de Relixión Católica son de dous tipos:

A) Unha avaliación de progreso:

1. Haberá que ir vendo o axuste de obxectivos, contidos, criterios de avaliación, procedementos e actividades á realidade do alumnado, ás súas necesidades e características e á realidade das posibilidades educativas do Centro.

2. Valorarase tal axuste nos informes do seguimento da avaliación, nas reunións de Departamento e nas avaliacións e, se resulta pouco axeitado, haberá de modificarse durante o percorrer do curso.

B) Unha avaliación final:

1. Prestarase moita atención ao porcentaxe de alumnos que, na súa avaliación final, queden coa relixión sen aprobar.

2. Os erros detectados recolleranse na memoria final de curso para a elaboración da programación do próximo curso.

15. APRENDIZAXES IMPRESCINDIBLES NON ADQUIRIDAS NO CURSO ANTERIOR

Só un alumno ten aprendizaxes imprescindibles non adquiridas do curso anterior.

TECNOLOXÍAS DA INFORMACIÓN E DA COMUNICACIÓN

4º ESO

Curso 2022 - 2023

PROGRAMACIÓN DIDÁCTICA

Colexio Virxe Milagrosa.

ÍNDICE

1. Introdución e contextualización.
2. Contribución ao desenvolvemento das competencias clave.
3. Obxectivos.
   3.1 Obxectivos xerais de etapa.
   3.2 Obxectivos da área.
4. Criterios de avaliación, estándares de aprendizaxe e competencias clave.
5. Temporalización.
6. Mínimos esixibles.
7. Procedementos e instrumentos de avaliación.
8. Procedementos para a realización da avaliación inicial.
9. Medidas de atención á diversidade.
10. Metodoloxía.
11. Materias e recursos didácticos.
12. Indicadores de logro para avaliar o proceso do ensino e a práctica docente.
13. Elementos transversais.
14. Contribución aos distintos plans: Proxecto lector, Plan TIC, Plan de convivencia.
15. Actividades complementarias e extraescolares.
16. Procedementos para avaliar a propia programación.

1. INTRODUCCIÓN E CONTEXTUALIZACIÓN.

Esta programación vai dirixida á materia de tecnoloxías da información e da comunica ción. Como se recolle no Decreto 86/2015, do 25 de xuño, polo que se establece o currículo da Educación Secundaria obrigatoria e do bacharelato na Comunidade Autónoma de Galicia.

As tecnoloxías da información e da comunicación (TIC) desenvolven un papel fundamental na sociedade actual, porque proporcionan un conxunto de coñecementos e de técnicas que permiten satisfacer as necesidades individuais e colectivas. Neste sentido, as TIC achéganlle ao currículo a capacidade de analizar e redeseñar a relación entre dispositivos tecnolóxicos e necesidades sociais, ámbito no que a innovación e a condición de inmediata que lle son propias dotan esta materia dunha grande relevancia educativa. Na resolución de problemas coas TIC conxúganse, ademais da innovación, elementos como o traballo en equipo ou o carácter emprendedor, que son imprescindibles para formar unha cidadanía autónoma e competente. Ademais, o coñecemento das novas tecnoloxías proporciona unha imprescindible perspectiva científico-tecnolóxica sobre a necesidade de construír unha sociedade formada por unha cidadanía crítica con respecto ao que acontece arredor dela.

A materia de Tecnoloxías da Información e da Comunicación trata de achegarlle ao alumnado as habilidades necesarias para adaptarse aos cambios propios deste ámbito tecnolóxico. Deste xeito, na parte da materia correspondente a cuarto curso de educación secundaria obrigatoria, os bloques de "Ética e estética da interacción en rede", de "Seguridade informática" e de "Internet, redes sociais e hiperconexión" tratan aspectos das redes moi relacionados entre si, que é necesario que o alumnado domine para que poida desenvolverse con soltura e seguridade nos ámbitos profesional e persoal. O bloque de "Computadores, sistemas operativos e redes" abonda en aspectos de configuración dos computadores e de instalación de aplicación cos que as persoas usuarias deben familiarizarse para utilizar computadores e aplicacións xunto con outros dispositivos hoxe imprescindibles, como teléfonos intelixentes e táboas, ou para utilizar as posibilidades de conectividade das TIC. O bloque de "Organización, deseño e produción de información dixital" e o de "Publicación e difusión de contidos" tratan os aspectos que poden necesitarse para producir documentos e difundilos, ademais dalgúns temas relacionados co soporte das publicacións, como son o tratamento de datos, a xeración de informes e a incorporación de elementos gráficos e audiovisuais nos documentos.

Nos dous cursos de bacharelato, a materia de Tecnoloxías da Información e da Comunicación persegue a consolidación dunha serie de coñecementos tecnolóxicos indispensables. Así, o bloque "A sociedade da información e o computador" introduce o alumnado na importancia desta materia na sociedade actual. Os bloques "Arquitectura de computadores", "Redes de computadores" e "Seguridade" abondan en aspectos relativos aos compoñentes e á configuración dos computadores, e á súa conexión en redes. O bloque "Software para sistemas informáticos" afonda no uso de aplicacións de uso común no mundo actual, tales como as aplicacións ofimáticas de edición de texto, de cálculo, de elaboración de presentación, de almacenaxe de información e de traballo con imaxe e vídeo. E os bloques "Programación" e "Publicación e difusión de contidos" afondan no deseño de programas que permitan dar solucións a problemas do mundo real, e no uso destes no mundo de internet.

Como noutras materias que tratan aspectos tecnolóxicos, nesta intégranse coñecementos de carácter matemático e científico, ademais de que é frecuente que as TIC se utilicen para resolver problemas específicos doutras disciplinas. Un enfoque interdisciplinar, xa que logo, favorecerá a conexión con outras materias e mesmo con diversos temas de actualidade.

Desde o punto de vista metodolóxico, as TIC admiten tratamentos moi diversos, porque serven

tanto para integrar as restantes materias do currículo como para afondar en aspectos moi específicos, como a programación ou as comunicacións, sen esquecer que son especialmente indicadas para reflexionar sobre os temas tecnolóxicos e de actualidade.

Esta materia caracterízase pola realización de actividades nas que se desenvolven destrezas técnicas para acceder ás redes de información, que tamén se comparte, e se utilizan aplicacións informáticas de propósito xeral. Neste contexto, a iniciativa, a colaboración e o respecto polas normas de seguridade e polos dereitos dos colectivos relacionados coa cultura ou coa produción de programas informáticos son tan importantes como o dominio dos recursos informáticos e das redes de comunicacións.

A participación pode potenciarse nesta materia mediante a exposición de traballos, a resolución colaborativa de problemas mediante a realización de proxectos informáticos, a utilización colectiva de recursos virtuais ou a procura e a análise de información en internet, aspectos que tamén favorecen a propia aprendizaxe.

Na ensinanza das TIC resulta, daquela, adecuado reflexionar e traballar en grupo procurando solucións a problemas concretos onde se poidan aplicar os coñecementos adquiridos, e buscar información adicional, se se require, para fomentar o espírito emprendedor.

A contribución da materia de TIC ao desenvolvemento das competencias clave dependerá en grande medida do tipo de actividades; é dicir, da metodoloxía empregada. Neste sentido, a comunicación lingüística desenvolverase na medida en que o alumnado adquira e utilice un vocabulario técnico preciso, elabore programas e documentos, explique conceptos ou elabore e expoña información. A competencia matemática e as competencias básicas en ciencia e tecnoloxía poden alcanzarse configurando e administrando máquinas e sistemas operativos, aplicando técnicas de tratamento e almacenamento de datos ou asumindo hábitos seguros no contexto das redes de comunicación, competencias que tamén se favorecen analizando o funcionamento de programas, aplicacións e sistemas operativos, ou mediante a análise e a valoración das repercusións dos hábitos sociais en internet. A competencia dixital, que é a específica desta materia, desenvolverase co emprego constante das TIC para procurar e almacenar información, para obter e presentar datos e para simular sistemas, ou para elaborar programas ou utilidades informáticas que sirvan para resolver problemas.

Para que o alumnado poida aprender a aprender, as actividades deben permitir que tome decisións cun certo grao de autonomía, que organice o proceso da propia aprendizaxe e que aplique o aprendido a situacións cotiás das que poida avaliar os resultados. Do mesmo xeito, as competencias sociais e cívicas alcanzaranse procurando que o alumnado traballe en equipo, interactúe con outras persoas e con grupos de forma democrática, e respecte a diversidade e as normas, e tamén mediante a análise da interacción entre o desenvolvemento das TIC e os cambios socioeconómicos e culturais que produce.

O sentido de iniciativa e espírito emprendedor conséguese nesta materia a través do deseño, da planificación e da xestión de proxectos informáticos sinxelos, ao transformar as ideas propias en programas ou en documentos. E a conciencia e as expresións culturais reflíctense na análise da influencia dos fitos técnicos das TIC en distintas culturas e no seu desenvolvemento e progreso.

En resumo, a materia de Tecnoloxías da Información e da Comunicación ofrece un inmenso potencial para axudar a comprender o contorno social e para desenvolver un conxunto de competencias relacionadas tanto co contexto profesional como coas formas que a participación cidadá está a adoptar no contexto das TIC que afectan por igual os ámbitos social e do desenvolvemento persoal.

2. CONTRIBUCIÓN AO DESENVOLVEMENTO DAS COMPETENCIAS CLAVE.

Descrición do modelo competencial.

Na descrición do modelo competencial inclúese o marco de descriptores competenciales, no que aparecen os contidos reconfigurados desde un enfoque de aplicación que facilita o adestramento das competencias; recordemos que estas non se estudan, nin se ensinan: adéstranse. Para iso, é necesaria a xeración de tarefas de aprendizaxe que permita ao alumnado a aplicación do coñecemento mediante metodoloxías de aula activas.

Abordar cada competencia de xeito global en cada unidade didáctica é imposible; debido a iso, cada unha destas divídese en indicadores de seguemento (entre dúas e cinco por competencia), grandes alicerces que permiten describila dun xeito máis preciso; dado que o carácter destes é aínda moi xeral, o axuste do nivel de concreción esixe que devanditos indicadores divídanse, á súa vez, no que se denominan descriptores da competencia, que serán os que «describan» o grado competencial do alumnado. Por cada indicador de seguemento atoparemos entre dous e catro descriptores, cos verbos en infinitivo.

En cada unidade didáctica cada un destes descriptores concrétase en desempeños competenciales, redactados en terceira persoa do singular do presente de indicativo. O desempeño é o aspecto específico da competencia que se pode adestrar e evaluar de xeito explícito; é, xa que logo, concreto e obxetivable. Para o seu desenvolvemento, partimos dun marco de descriptores competenciales definido para o proxecto e aplicable a todas as asignaturas e cursos da etapa.

Respectando o tratamento específico nalgunhas áreas, os elementos transversales, tales como a comprensión lectora, a expresión oral e escrita, a comunicación audiovisual, as tecnoloxías da información e a comunicación, o emprendimiento e a educación cívica e constitucional, traballaranse desde todas as áreas, posibilitando e fomentando que o proceso de ensino-aprendizaxe do alumnado sexa o máis completo posible.

Por outra banda, o desenvolvemento e a aprendizaxe dos valores, presentes en todas as áreas, axudarán a que os nosos alumnos e alumnas aprendan a desenvolverse nunha sociedade ben consolidada na que todos poidamos vivir, e en cuxa construción colaboren.

A diversidad dos nosos alumnos e alumnas, cos seus estilos de aprendizaxe diferentes, hanos de conducir a traballar desde as diferentes potencialidades de cada un deles, apoiándonos sempre nas súas fortalezas para poder dar resposta ás súas necesidades.

No área de Tecnoloxía

No área de Tecnoloxías da Información e a Comunicación incidiremos no adestramento de todas as competencias de xeito sistemático facendo fincapé nos descriptores máis afines ao área.

Competencia matemática e competencias básicas en ciencia e tecnoloxía

O uso instrumental das matemáticas é patente no estudo da materia, tanto á hora de resolver

problemas como ao desenvolver programas e aplicacións, sendo necesario para iso a comprensión de obxectos, procesos, sistemas e contornas tecnolóxicas.

Así, ademais dos descriptores da competencia que se traballan puntualmente nas unidades, destacamos os seguintes:

- Comprometerse co uso responsable dos recursos naturais para promover un desenvolvemento sostenible.

- Tomar conciencia dos cambios producidos polo ser humano na contorna natural e as repercusiones para a vida futura.

- Aplicar métodos científicos rigorosos para mellorar a comprensión da realidade circundante en distintos ámbitos (biolóxico, geológico, físico, químico, tecnolóxico, xeográfico...).

- Manexar os coñecementos sobre ciencia e tecnoloxía para solucionar problemas, comprender o que ocorre ao noso ao redor e responder preguntas.

- Coñecer e utilizar os elementos matemáticos básicos: operacións, magnitudes, porcentaxes, proporcións, formas geométricas, criterios de medición e codificación numérica, etc.

- Comprender e interpretar a información presentada en formato gráfico.

- Aplicar estratexias de resolución de problemas a situacións da vida cotiá.

Comunicación lingüística

A comprensión lectora, a expresión oral e escrita son fundamentais, xa que é mediante o uso dunha linguaxe técnica específico como se pretende obter unha comprensión profunda dos contidos desta área. Ademais, o alumnado desenvolverá habilidades relacionadas con esta competencia nos procesos de procura, selección e análise de información, así como na transmisión da mesma empregando distintas canles de comunicación.

Xa que logo, destacamos os descriptores seguintes:

- Comprender o sentido dos textos escritos e orais.

- Expresarse oralmente con corrección, adecuación e coherencia.

- Respectar as normas de comunicación en calquera contexto: quenda de palabra, escoita atenta ao interlocutor.

- Manexar elementos de comunicación non verbal, ou en diferentes registros, nas diversas situacións comunicativas.

- Utilizar os coñecementos sobre a lingua para buscar información e ler textos en calquera situación.

- Producir textos escritos de diversa complexidade para o seu uso en situacións cotiás ou en asignaturas diversas.

Competencia dixital

Esta competencia é intrínseca á materia, traballándose en tres vertentes: por unha banda, o uso das tecnoloxías da información e a comunicación (TIC), fundamentais en todo o proceso de recopilación, tratamento e comunicación de información. Doutra banda, o seu uso en proxectos tecnolóxicos, como ferramenta de deseño e simulación. E para rematar, no bloque de programación, desenvolvendo habilidades fundamentais no deseño e desenvolvemento de programas informáticos e aplicacións.

Para iso, nesta área, traballaremos os seguintes descriptores da competencia:

- Empregar distintas fontes para a procura de información.

- Seleccionar o uso das distintas fontes segundo a súa fiabilidad.

- Elaborar e publicitar información propia derivada de información obtida a través de medios tecnolóxicos.

- Utilizar as distintas canles de comunicación audiovisual para transmitir informacións diversas.

- Comprender as mensaxes que veñen dos medios de comunicación.

- Manexar ferramentas dixitais para a construción de coñecemento.

- Actualizar o uso das novas tecnoloxías para mellorar o traballo e facilitar a vida diaria.

- Aplicar criterios éticos no uso das tecnoloxías.

Conciencia e expresións culturais

Desde a área de Tecnoloxías da Información e a Comunicación lógrase a adquisición de aptitudes relacionadas coa creatividade mediante o desenvolvemento de traballos, presentacións e creacións dixitais, que require un compoñente de creatividade e de expresión de ideas a través de distintos medios, e pon en relevo a importancia dos factores estéticos e culturais na vida cotiá.

Polo que nesta área, traballaremos os seguintes descriptores:

- Mostrar respeto cara ao patrimonio cultural mundial nas súas distintas vertentes (artístico-literaria, etnográfica, científico-técnica), e cara ás persoas que contribuíron ao seu desenvolvemento.

- Expresar sentimentos e emocións mediante códigos artísticos.

- Elaborar traballos e presentacións con sentido estético.

Competencias sociais e cívicas

Esta competencia favorece todas aquelas habilidades sociais necesarias no desenvolvemento de habilidades de comunicación, redes sociais e contornas de traballo colaborativo. Neste sentido, o

alumnado terá ocasión de presentar as súas ideas e razoamentos, xustificando e defendendo a súa solución proposta, aprendendo a escoitar opinións contrarias, debatendo, xestionando conflitos, negociando e tomando decisións, sempre con respeto e tolerancia.

Para iso adestraremos os seguintes descriptores:

- Desenvolver a capacidade de diálogo cos demais en situacións de convivencia e traballo, e para a resolución de conflitos.

- Mostrar disponibilidade para a participación activa en ámbitos de participación establecidos.

- Recoñecer riqueza na diversidad de opinións e ideas.

- Aprender a comportarse desde o coñecemento dos distintos valores.

- Involucrarse ou promover accións cun fin social.

Sentido de iniciativa e espírito emprendedor

O desenvolvemento desta competencia se fomenta mediante a creatividade e a asunción de riscos á hora de implementar as solucións suscitadas aos problemas suscitados, xerando, en caso de ser necesario, novas propostas; e o que é máis importante, transformando ideas en produtos, o que fomenta a innovación e as habilidades de planificar e levar a cabo os proxectos tecnolóxicos deseñados.

Os descriptores que adestraremos son:

- Optimizar recursos persoais apoiándose nas fortalezas propias.

- Asumir as responsabilidades encomendadas e dar conta delas.

- Ser constante no traballo, superando as dificultades.

- Dirimir a necesidade de axuda en función da dificultade da tarefa.

- Xestionar o traballo do grupo coordinando tarefas e tempos.

- Contaxiar entusiasmo pola tarefa e ter confianza nas posibilidades de alcanzar obxectivos.

- Optimizar o uso de recursos materiais e persoais para a consecución de obxectivos.

- Mostrar iniciativa persoal para iniciar ou promover accións novas.

- Actuar con responsabilidade social e sentido ético no traballo.

Aprender a aprender

Nesta materia trabállase a avaliación reflexiva por parte do alumnado de diferentes alternativas para a resolución dun problema previo, que continúa nunha planificación dunha solución adoptada de forma razoada, e da que continuamente se evalúa a súa idoneidade. Ademais, o

traballo realizado na adquisición e análise previa de información, favorece o adestramento de devandita competencia.

Traballaremos os seguintes descriptores de xeito prioritario:

- Identificar potencialidades persoais como aprendiz: estilos de aprendizaxe, intelixencias múltiples, funcións executivas.

- Desenvolver estratexias que favorezan a comprensión rigorosa dos contidos.

- Planificar os recursos necesarios e os pasos que se han de realizar no proceso de aprendizaxe.

- Seguir os pasos establecidos e tomar decisións sobre os pasos seguintes en función dos resultados intermedios.

- Evaluar a consecución de obxectivos de aprendizaxe.

- Tomar conciencia dos procesos de aprendizaxe.

3.OBXECTIVOS

3.1 OBXECTIVOS XERAIS DA EDUCACIÓN SECUNDARIA OBRIGATORIA

a) Asumir responsablemente os seus deberes, coñecer e exercer os seus dereitos no respeto ás demais persoas, practicar a tolerancia, a cooperación e a solidariedade entre as persoas e os grupos, exercitarse no diálogo, afianzando os dereitos humanos ea igualdade de trato e de oportunidades entre mulleres e homes, como valores comúns dunha sociedade plural, e prepararse para o exercicio da cidadanía democrática.

b) Desenvolver e consolidar hábitos de disciplina, estudo e traballo individual e en equipo, como condición necesaria para unha realización eficaz das tarefas da aprendizaxe e como medio de desenvolvemento persoal.

c) Valorar e respetar a diferenza de sexos e a igualdade de dereitos e oportunidades entre eles. Rexeitar a discriminación das persoas por razón de sexo ou por calquera outra condición ou circunstancia persoal ou social. Rexeitar os estereotipos que supoñan discriminación entre homes e mulleres, así como calquera manifestación de violencia contra a muller.

d) Fortalecer as súas capacidades afectivas en todos os ámbitos da personalidade e nas súas relacións coas demais persoas, así como rexeitar a violencia, os prexuízos de calquera tipo e os comportamentos sexistas, e resolver pacificamente os conflitos.

e) Desenvolver destrezas básicas na utilización das fontes de información, para adquirir novos coñecementos con sentido crítico. Adquirir unha preparación básica no campo das tecnoloxías, especialmente as da información e a comunicación.

f) Concibir o coñecemento científico como un saber integrado, que se estrutura en materias, así como coñecer e aplicar os métodos para identificar os problemas en diversos campos do coñecemento e da experiencia.

g) Desenvolver o espírito emprendedor e a confianza en si mesmo, a participación, o sentido crítico, a iniciativa persoal e a capacidade para aprender a aprender, planificar, tomar decisións e asumir responsabilidades.

h) Comprender e expresar con corrección, oralmente e por escrito, na lingua galega e na lingua castelá, textos e mensaxes complexas, e iniciarse no coñecemento, na lectura e no estudo da literatura.

i) Comprender e expresarse nunha ou máis linguas estranxeiras de maneira apropiada.

l) Coñecer, valorar e respectar os aspectos básicos da cultura e da historia propias e das outras persoas, así como o patrimonio artístico e cultural. Coñecer mulleres e homes que realizaran achegas importantes á cultura e á sociedade galega, ou a outras culturas do mundo.

m) Coñecer e aceptar o funcionamento do propio corpo e o das outras persoas, respetar as diferenzas, afianzar os hábitos de coidado e saúde corporais, e incorporar a educación física e a práctica do deporte para favorecer o desenvolvemento persoal e social. Coñecer e valorar a dimensión humana da sexualidade en toda a súa diversidade. Valorar criticamente os hábitos sociais relacionados coa saúde, o consumo, o coidado dos seres vivos e o medio ambiente, contribuíndo á súa conservación e á súa mellora.

n) Apreciar a creación artística e comprender a linguaxe das manifestacións artísticas, utilizando diversos medios de expresión e representación.

ñ) Coñecer e valorar os aspectos básicos do patrimonio lingüístico, cultural, histórico e artístico de Galicia, participar na súa conservación e na súa mellora, e respectar a diversidade lingüística e cultural como dereito dos pobos e das persoas, desenvolvendo actitudes de interese e respeto cara ao exercicio deste dereito.

o) Coñecer e valorar a importancia do uso da lingua galega como elemento fundamental para o mantemento da identidade de Galicia, e como medio de relación interpersoal e expresión de riqueza cultural nun contexto plurilingüe, que permite a comunicación con outras linguas, en especial coas pertencentes á comunidade lusófona.

3.2 OBXECTIVOS DA ÁREA.

1. Interactuar na rede de forma responsable.
2. Coidar a seguridade e responsabilidade no acceso a servizos de intercambio e publicación de información dixital.
3. Identificar os dereitos de autor nos contidos dixitais.
4. Analizar a función e configuración dos equipos informáticos.
5. Instalar e eliminar software.
6. Comunicar equipos e sistemas a través de software.
7. Coñecer os compoñentes básicos e características dun ordenador.
8. Coñecer os elementos básicos en sistemas alámbricos e inalámbricos.
9. Producir documentos a través de diferentes programas informáticos.
10. Elaborar contidos de imaxe, audio e video e desenvolver capacidades para integralos en diversas producións.
11. Intercambiar información de forma segura a través de seguridade activa e pasiva na protección de datos.
12. Manexar distintos dispositivos de intercambio de información.
13. Publicar contidos na web.

14. Manexar ferramentas de produción web e TIC de carácter social.
15. Traballar a accesibilidad no manexo de ferramentas.
16. Desenvolver unha mirada crítica no uso e intercambio da información a través de redes sociais e plataformas.
17. Utilizar os hiperenlaces na publicación e relación de contido multimedia.

4. CRITERIOS DE AVALIACIÓN, ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE AVALIABLES E COMPETENCIAS CLAVE

	Tecnoloxías da Información e da Comunicación. 4º de ESO			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
	Bloque 1. Ética e estética na interacción en rede			
▪ a ▪ b ▪ f ▪ g ▪ h ▪ i ▪ o	▪ B1.1. Políticas de seguridade para a protección do individuo na interacción coa rede. Contrasinais. Condutas e hábitos seguros. ▪ B1.2. Intercambio e publicación de información dixital na rede. Seguridade e responsabilidade no uso dos servizos de publicación.	▪ B1.1. Adoptar condutas e hábitos que permitan a protección do individuo na súa interacción na rede.	▪ TICB1.1.1. Interactúa con hábitos adecuados en contornos virtuais.	▪ CD ▪ CSC
			▪ TICB1.1.2. Aplica políticas seguras de utilización de contrasinais para a protección da información persoal.	▪ CD ▪ CMCCT.
▪ a ▪ b ▪ f ▪ g ▪ h ▪ i ▪ m ▪ ñ ▪ o	▪ B1.3. Dereitos de propiedade intelectual e de explotación dos materiais aloxados na web. Tipos de licenzas de distribución.	▪ B1.2. Acceder a servizos de intercambio e publicación de información dixital con criterios de seguridade e uso responsable.	▪ TICB1.2.1. Realiza actividades con responsabilidade sobre conceptos como a propiedade e o intercambio de información.	▪ CD ▪ CAA ▪ CSC ▪ CCEC
▪ a ▪ g ▪ h ▪ i ▪ m ▪ ñ	▪ B1.4. Propiedade e distribución do software e da información. Tipos de licenzas de uso e distribución. ▪ B1.5. Identidade dixital, privacidade e seguridade. Desenvolvemento de actitudes de protección activa ante dos intentos de fraude.	▪ B1.3. Recoñecer e comprender os dereitos dos materiais aloxados na web.	▪ TICB1.3.1. Consulta distintas fontes e navega coñecendo a importancia da identidade dixital e os tipos de fraude da web.	▪ CD ▪ CAA ▪ CSC
			▪ TICB1.3.2. Diferencia o concepto de materiais suxeitos a dereitos de autoría e materiais de libre distribución.	▪ CD ▪ CSC ▪ CCEC
	Bloque 2. Computadores, sistemas operativos e redes			
▪ f	▪ B2.1. Funcións de configuración dos equipamentos informáticos.	▪ B2.1. Utilizar e configurar equipamentos informáticos, identificando os elementos que os configuran e a súa función no conxunto.	▪ TICB2.1.1. Realiza operacións básicas de organización e almacenamento da información.	▪ CD ▪ CMCCT. ▪ CAA
			▪ TICB2.1.2. Configura elementos básicos do sistema operativo e de accesibilidade do equipamento informático.	▪ CD ▪ CMCCT.
▪ f	▪ B2.2. Instalación e eliminación	▪ B2.2. Xestionar a instalación e	▪ TICB2.2.1. Resolve problemas	▪ CD

	Tecnoloxías da Información e da Comunicación. 4º de ESO			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
	de software de propósito xeral.	eliminación de software de propósito xeral.	vinculados aos sistemas operativos e ás aplicacións e os programas vinculados a estes.	▪ CMCCT. ▪ CAA
▪ a ▪ f	▪ B2.3. Utilización de software de comunicación entre equipamentos e sistemas.	▪ B2.3. Utilizar software de comunicación entre equipamentos e sistemas.	▪ TICB2.3.1. Administra o equipamento con responsabilidade e coñece aplicacións de comunicación entre dispositivos.	▪ CD ▪ CMCCT.
▪ f	▪ B2.4. Arquitectura dun computador: compoñentes básicos e características.	▪ B2.4. Coñecer a arquitectura dun computador, identificando os seus compoñentes básicos, e describir as súas características.	▪ TICB2.4.1. Analiza e coñece diversos compoñentes físicos dun computador, as súas características técnicas e as conexións entre eles.	▪ CD ▪ CMCCT.
▪ f	▪ B2.5. Elementos e sistemas para a comunicación con fíos e sen eles.	▪ B2.5. Analizar os elementos e os sistemas que configuran a comunicación con fíos e sen eles.	▪ TICB2.5.1. Describe as formas de conexión na comunicación entre dispositivos dixitais.	▪ CD ▪ CMCCT. ▪ CCL
	Bloque 3. Organización, deseño e produción de información dixital			
▪ f ▪ g ▪ h ▪ i ▪ m ▪ ñ ▪ a ▪ o	▪ B3.1. Procesos de produción de documentos con aplicacións ofimáticas e de deseño gráfico. Maquetaxe. Importación de imaxes e gráficos. ▪ B3.2. Formatos abertos e estándares de formato na produción de documentación. ▪ B3.3. Operacións básicas en follas de cálculo. Creación de gráficos. Elaboración de informes sinxelos. ▪ B3.4. Organización da información en bases de datos. Realización de consultas básicas e xeración de documentos.	▪ B3.1. Utilizar aplicacións informáticas de escritorio para a produción de documentos.	▪ TICB3.1.1. Elabora e maqueta documentos de texto con aplicacións informáticas que facilitan a inclusión de táboas, imaxes, fórmulas, gráficos, así como outras posibilidades de deseño, e interactúa con outras características do programa.	▪ CD ▪ CMCCT. ▪ CCL ▪ CAA ▪ CSIEE ▪ CCEC
			▪ TICB3.1.2. Produce informes que requiren o emprego de follas de cálculo, que inclúan resultados textuais, numéricos e gráficos.	▪ CD ▪ CMCCT. ▪ CCL ▪ CSIEE
			▪ TICB3.1.3. Elabora bases de datos sinxelas e utiliza a súa funcionalidade para consultar datos, organizar a información e xerar documentos.	▪ CD ▪ CMCCT. ▪ CAA ▪ CSIEE
▪ c ▪ f ▪ g ▪ h ▪ i ▪ m ▪ ñ ▪ o	▪ B3.5. Tipos de presentacións e estrutura do contido. Deseño da estrutura e de elementos gráficos adecuados para o público obxectivo. Importación de elementos multimedia, de imaxes e de gráficos. ▪ B3.6. Edición e montaxe de materiais audiovisuais a partir de fontes diversas. Captura de imaxe, de audio e de vídeo, e conversión a outros formatos. ▪ B3.7. Tratamento básico da imaxe dixital. Exposición, saturación, luminosidade e contraste. Resolución e formatos.	▪ B3.2. Elaborar contidos de imaxe, audio e vídeo, e desenvolver capacidades para integralos en diversas producións.	▪ TICB3.2.1. Integra elementos multimedia, imaxe e texto na elaboración de presentacións, adecuando o deseño e a maquetaxe á mensaxe e ao público obxectivo a quen vai dirixido.	▪ CD ▪ CMCCT. ▪ CCL ▪ CAA ▪ CSIEE ▪ CCEC ▪ CSC
			▪ TICB3.2.2. Emprega dispositivos de captura de imaxe, audio e vídeo, edita a información mediante software específico e crea novos materiais en diversos formatos.	▪ CD ▪ CMCCT. ▪ CCL ▪ CAA ▪ CSIEE

	Tecnoloxías da Información e da Comunicación. 4º de ESO			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
	Bloque 4. Seguridade informática			
▪ a ▪ f	▪ B4.1. Procedementos de intercambio de información entre dispositivos físicos de características técnicas diversas. ▪ B4.2. Riscos de seguridade para sistemas, aplicacións e datos. Hábitos de protección. ▪ B4.3. Medidas de seguridade activa e pasiva. Actualización do software. Antivirus e devasas.	▪ B4.1. Adopta condutas de seguridade activa e pasiva na protección de datos e no intercambio de información.	▪ TICB4.1.1. Analiza e coñece dispositivos físicos e características técnicas, de conexión e de intercambio de información entre eles.	▪ CD ▪ CMCCT.
			▪ TICB4.1.2. Coñece os riscos de seguridade e emprega hábitos de protección adecuados.	▪ CD ▪ CMCCT.
			▪ TICB4.1.3. Describe a importancia da actualización do software e do emprego de antivirus e de devasas para garantir a seguridade.	▪ CD ▪ CMCCT. ▪ CCL
	Bloque 5. Publicación e difusión de contidos			
▪ b ▪ f	▪ B5.1. Compartición de recursos en redes locais e en internet.	▪ B5.1. Utilizar dispositivos de intercambio de información coñecendo as características da comunicación ou da conexión entre eles.	▪ TICB5.1.1. Realiza actividades que requiren compartir recursos en redes locais e virtuais.	▪ CD ▪ CMCCT. ▪ CAA ▪ CSC
▪ a ▪ f ▪ g ▪ h ▪ i ▪ m ▪ ñ ▪ o	▪ B5.3. Deseño de páxinas web sinxelas.	▪ B5.2. Elaborar e publicar contidos na web que integren información textual, numérica, sonora e gráfica.	▪ TICB5.2.1. Integra e organiza elementos textuais e gráficos en estruturas hipertextuais.	▪ CD ▪ CMCCT. ▪ CCL ▪ CAA
			▪ TICB5.2.2. Deseña páxinas web e coñece os protocolos de publicación, baixo estándares adecuados e con respecto aos dereitos de propiedade.	▪ CD ▪ CMCCT. ▪ CCL ▪ CSC ▪ CSIEE ▪ CCEC
▪ a ▪ b ▪ c ▪ g ▪ h ▪ i ▪ m ▪ ñ ▪ o	▪ B5.4. Creación e publicación na web. Estándares de publicación. ▪ B5.5. Traballo colaborativo con servizos na nube e coas ferramentas das TIC de carácter social.	▪ B5.3. Coñecer os estándares de publicación e empregalos na produción de páxinas web e coas ferramentas das TIC de carácter social.	▪ TICB5.3.1. Participa colaborativamente en diversas ferramentas das TIC de carácter social e xestiona os propios.	▪ CD ▪ CMCCT. ▪ CCL ▪ CAA ▪ CSIEE ▪ CSC
	Bloque 6. Internet, redes sociais e hiperconexión			
▪ a ▪ b ▪ f ▪ g ▪ h ▪ i ▪ m	▪ B6.1. Creación e publicación na web de materiais multiplataforma accesibles. ▪ B6.2. Recursos e plataformas de formación a distancia, emprego e saúde. ▪ B6.3. Administración electrónica e comercio electrónico:	▪ B6.1. Desenvolver hábitos no uso de ferramentas que permitan a accesibilidade ás producións desde diversos dispositivos móbiles.	▪ TICB6.1.1. Elabora materiais para a web que permiten a accesibilidade á información multiplataforma.	▪ CD ▪ CMCCT. ▪ CSIEE
			▪ TICB6.1.2. Realiza intercambio de información en distintas plataformas nas que está rexistrado/a e que ofrecen	▪ CD ▪ CMCCT. ▪ CCL

	Tecnoloxías da Información e da Comunicación. 4º de ESO			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
▪ ñ ▪ o	intercambios económicos e seguridade. ▪ B6.4. Sincronización entre dispositivos móbiles e computadores.		servizos de formación, lecer, etc.	▪ CAA ▪ CSC
			▪ TICB6.1.3. Sincroniza a información entre un dispositivo móbil e outro dispositivo.	▪ CD ▪ CMCCT.
▪ a ▪ b ▪ f ▪ g ▪ h ▪ i ▪ m ▪ ñ ▪ o	▪ B6.5. Redes sociais. Privacidade e seguridade persoal na interacción en redes sociais.	▪ B6.2. Empregar o sentido crítico e desenvolver hábitos adecuados no uso e no intercambio da información a través de redes sociais e plataformas.	▪ TICB6.2.1. Participa activamente en redes sociais con criterios de seguridade.	▪ CD ▪ CMCCT. ▪ CCL ▪ CAA ▪ CSC ▪ CSIEE
▪ f ▪ m ▪ ñ	▪ B6.6. Utilización de canles de distribución de contidos multimedia para distribución de materiais propios.	▪ B6.3. Publicar e relacionar mediante hiperligazóns información en canles de contidos multimedia, presentacións, imaxe, audio e vídeo.	▪ TICB6.3.1. Emprega canles de distribución de contidos multimedia para aloxar materiais propios e enlazalos noutras producións.	▪ CD ▪ CMCCT. ▪ CCL ▪ CSC

5. TEMPORALIZACIÓN.

1º TRIMESTRE	Equipos informáticos y sistema operativos Redes Ofimática
2º TRIMESTRE	Ofimática Bases de datos Multimedia
3º TRIMESTRE	Diseño de páginas web Web 2.0 y redes sociales Seguridad y ética en la interacción en red

6. MÍNIMOS ESIXIBLES PARA SUPERAR A MATERIA

Adoptar conductas e hábitos que permitan a protección do individuo na súa interacción na rede.

Acceder a servicios de intercambio e publicación de información dixital con criterios de seguridade e uso responsable.

Recoñecer e comprender os dereitos dos materiais aloxados na web.

Empregar e configurar equipos informáticos identificando os elementos que os configuran e a súa función no conxunto.

Xestionar a instalación e eliminación de software de propósito xeral.

Empregar software de comunicación entre equipos e sistemas.

Coñecer a arquitectura dun ordenador, identificando os seus compoñentes básicos e describindo as súas características.

Analizar os elementos e sistemas que configuran a comunicación alámbrica e inalámbrica.

Empregar aplicacións informáticas de escritorio para a producción de documentos.

Elaborar contidos de imaxe, audio e vídeo e, desenvolver capacidades para integralos en diversas producción.

Adoptar conductas de seguridade activa e pasiva na protección de datos e no intercambio de información.

Empregar diversos dispositivos de intercambio de información coñecendo as características e a comunicación ou conexión entre eles.

Elaborar e publicar contidos na web integrando información textual, numérica, sonora e gráfica.

Coñecer os estándares de publicación e empregalos na producción de páxinas web e ferramentas TIC de carácter social.

Desenvolver hábitos no uso de ferramentas que permitan a accesibilidade ás producciones dende diversos dispositivos móbiles.

Empregar o sentido crítico e desenvolver hábitos adecuados no uso e intercambio da información a través de redes sociais e plataformas.

Publicar e relacionar mediante hiperenlaces información en canles de contidos multimedia, presentacións, imaxe, audio e vídeo.

7. PROCEDEMENTOS E INSTRUMENTOS DE AVALIACIÓN.

A cualificación do alumno recollerá esencialmente o resultado dos traballos realizados ao longo do curso no seu ordenador, así coma as distintas probas de avaliación realizadas, tendo en conta o desenvolvemento das súas capacidades, o seu traballo ao longo do ano e o seu interese e atención pola materia.

A avaliación efectuarase mediante a observación sistemática do progreso e evolución do alumno e atendendo sempre ás súas capacidades persoais. Serán instrumentos adecuados para isto:

- Traballos realizados no ordenador da aula de informática ou no ordenador E-Dixgal, participación activa e realización de exercicios prácticos. (50%)

- Probas escritas prácticas no ordenador. (50%)

No caso de que nun trimestre non se realizase algunha das probas mencionadas, as demáis pasarían a supor o 100% da calificación, mantendo a ponderación arriba sinalada.

8. PROCEDEMENTOS PARA REALIZAR A AVALIACIÓN INICIAL.

A avaliación inicial realizarase durante as primeiras semanas do curso escolar e terá en conta os seguintes aspectos:

- Información do titor ou titora do curso anterior para coñecer as necesidades de aprendizaxe do alumnado, características familiares que poidan incidir na súa aprendizaxe ou calquera outra circunstancia que poida afectar ao seu desenvolvemento.
- A observación do traballo e a conduta na aula.
- A análise das producciónns realizadas: traballos de clase, exposicións, participación.
- As preguntas respecto a aprendizaxes básicas necesarias para desenvolver a seguinte fase de aprendizaxe.

Esta avaliación será o punto de referencia para adoptar as medidas de atención á diversidade que se consideren oportunas.

9. MEDIDAS DE ATENCIÓN Á DIVERSIDADE

O alumnado que requira unha atención educativa diferente á ordinaria por presentar necesidades educativas especiais ten que alcanzar o máximo desenvolvemento das súas capacidades persoais, os obxectivos e as competencias da etapa. Para asegurar un progreso axeitado, estableceranse as seguintes medidas de atención á diversidade:

Medidas ordinarias:

- Adapatación do currículo da ESO.
- Reforzo educativo dentro da aula.
- Adaptación dos exames (contidos e tempo).

Medidas específicas:

- Adaptacións curriculares.

Á marxe destas medidas, teranse en conta outros aspectos importantes:

- Estratexias para favorecer a autoestima: felicitacións en público, correccións en privado, ignorar os comportamentos de chamada de atención leves.

- Metodoloxía con actividades variadas, traballo cooperativo e colaboración entre alumnos.
- Organización da aula: sentado preto da profesora e nun lugar onde haxa poucos elementos distractores.

10. METODOLOXÍA

Os principios metodolóxicos que se seguirán na área son os seguintes:

1. Especial atención á diversidade e utilización de métodos que teñan en conta os diferentes ritmos de aprendizaxe e favorezan a capacidade de aprenderen por si mesmos.

2. Metodoloxía activa e participativa, favorecendo o traballo individual e cooperativo do alumnado, o traballo en grupo colaborativo achega, ademais do adestramento de habilidades sociais básicas e o enriquecemento persoal desde a diversidade, unha plataforma inmellorable para adestrar a competencia comunicativa.

3. Especial atención a adquisición e ao desenvolvemento das competencias clave.

4. Adestramento individual e traballo reflexivo de procedementos básicos da materia: a comprensión oral e lectora, a expresión oral e escrita e a argumentación que son, obviamente, extrapolables a outras áreas e contextos de aprendizaxes.

5. Integración e uso das tecnoloxías da información e da comunicación na aula de informática.

6. Dende o coñecemento da diversidade da aula e en resposta ás múltiples intelixencias predominantes no alumnado, o desenvolvemento de actividades desde a teoría das intelixencias múltiples para que todos os alumnos e as alumnas poidan chegar a comprender os contidos que pretendemos que se adquiran para o desenvolvemento dos obxectivos de aprendizaxe.

11. MATERIAIS E RECURSOS DIDÁCTICOS

- Recursos fotocopiables que recollen actividades de reforzo e de ampliación; material para o desenvolvemento das competencias; fichas de autoavaliación e a Adaptación curricular.
- Aula de informática cun ordenador por alumno con diverso sofware informático: procesadores de texto, follas de cálculo, power point, sofware para presentacións interactivas, editores de imaxes, software para diseño de páxinas web, ...
- Pizarra dixital.
- Ordenador e material E-Dixgal.
- Internet.

12. INDICADORES DE LOGRO PARA AVALIAR O PROCESO DE ENSINO E A PRÁCTICA DOCENTE

INDICADORES	VALORACIÓN	PROPOSTAS DE MELLORA
Avaliación inicial ao principio de curso para axustar a programación ao nivel do alumnado.		
Identificación dos coñecementos previos de cada unidade didáctica.		
Revisión dos traballos propostos na aula e fóra dela.		
Información necesaria sobre a resolución de tarefas.		
Corrección e explicación dos traballos e actividades do alumnado.		
Utilización de suficientes criterios de avaliación que atendan a avaliación dos diferentes contidos.		
Proposta de novas actividades para facilitar a adquisición de obxectivos cando estes non foron acadados con suficiencia.		
Proposta de actividades de maior nivel cando os obxectivos foron acadados con suficiencia.		

13. ELEMENTOS TRANSVERSAIS

Traballaránse os seguintes valores:

- Igualdade entre homes e mulleres e prevención da violencia de xénero.
- Responsabilidade ante un consumo responsable.
- Respeto á natureza: deterioro medioambiental, extinción das especies.
- Prevención e resolución pacífica de conflitos (xustiza, igualdade, paz, democracia...).
- Prevención da violencia terrorista e de calquera forma de violencia.
- Prevención do racismo e a xenofobia.
- Desenvolvemento sostible e medio.
- Riscos de explotación e abuso sexual.
- Situacións de risco derivadas da utilización das TIC.
- Protección ante urxencias e catástrofes.
- Espírito emprendedor e iniciativa empresarial.
- Educación e seguridade vial.

14. ACCIÓNS DE CONTRIBUCIÓN AOS DISTINTOS PLANS

Accións de contribución ao Plan TIC.

As TIC son unha ferramenta fundamental á hora de practicar o que poderiamos chamar un "traballo autónomo", motor dunha aprendizaxe duradeira e permanente, que provoca a utilización de habilidades cognitivas e a autonomía do alumnado. O tratamento da información implica ser unha persoa autónoma, eficaz, responsable, crítica e reflexiva ao seleccionar, tratar e empregar a información dispoñible, contrastándoa cando é preciso.

O emprego das TIC centrarase básicamente en:

- Busca e selección de información en diversas páxinas web.
- Utilización de diccionarios, enciclopedias e prensa dixitais.
- Realización de actividades on-line.
- Libros dixitais.
- Utilización de distintos programas de cálculo e representacións gráficas.
- Utilización da aula de informática.
- Utilización da plataforma dixital Esemtia.
- Presentacións de power point.
- Utilización de material sonoro (gravacións de recitais de poesía).

Accións de contribución ao Plan Lector

Actuacións destinadas ao fomento da lectura para garantir unha progresiva capacitación do alumnado nas competencias básicas e contribuír á súa formación como cidadáns activos e solidarios:

- Lectura diaria na clase de diferentes tipos de textos e enunciados de problemas. A lectura pode ser silenciosa (para logo compartir todas as cuestións que suscite) ou en voz alta (neste caso sempre cuns minutos para unha preparación previa).

- Realización de actividades que favorezan a lectura comprensiva e aplicada á resolución de problemas (activar os coñecementos previos, establecer predicións, formular preguntas, resumir...)
- Traballo co xornal na aula: iránse comentando noticias de actualidade relacionadas coa materia (táboas, gráficas, estatísticas, ...
- Actividades para conmemorar o Día do Libro, a Semana das Letras Galegas e as Xornadas Culturais.

Accións de contribución ao Plan de Convivencia

Aplícase no traballo diario da aula, entre outras cousas ao traballar cooperativamente e respetar ás demais persoas. Relaciónase co Plan de acción titorial.

15. ACTIVIDADES EXTRAESCOLARES E COMPLEMENTARIAS

Serán actividades encamiñadas a reforzar a consecución de obxetivos:

- A visita a exposicións e museos de interese.
- Realización de traballos cooperativos referidos a temas relacionados coa materia.
- As actividades de colaboración co Concello e outras institucións para traballar a educación en valores.
- As convivencias lúdicas e festivas dentro e fóra do centro.
- A visita a vilas e cidades para coñecer o noso patrimonio natural, histórico e cultural.

16. MECANISMOS DE REVISIÓN, AVALIACIÓN E MODIFICACIÓN DA PROGRAMACIÓN.

A avaliación da programación didáctica no seu conxunto farase a través da seguinte ferramenta:

ASPECTOS A AVALIAR	AVALIACIÓN	PROPOSTAS DE MELLORA
Temporalización das unidades didácticas.		
Desenvolvemento dos obxetivos didácticos.		
Manexo dos contidos da unidade.		
Realización de tarefas		

Estratexias metodolóxicas seleccionadas.		
Recursos		
Claridade nos criterios de avaliación.		
Uso de diversas ferramentas de avaliación.		
Atención á diversidade.		